

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 17, 117 05 Praha 1
internet: www.eagri.cz
email: info@mze.cz

ISBN: 978-80-7084-940-8

Produkce a tisk: MS Polygrafie s.r.o. – Bělá pod Bezdězem

A large, dark green leaf-shaped graphic that serves as a background for the title text. The leaf is oriented with its tip pointing towards the bottom right corner of the page.

**ZPRÁVA
O STAVU
ZEMĚDĚLSTVÍ ČR
ZA ROK 2009**

„ZELENÁ ZPRÁVA“

Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 2009 zpracoval Ústav zemědělské ekonomiky a informací pod gescí Ministerstva zemědělství.

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážení přátelé,

dostala se Vám do rukou Zelená zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2009. Podle úrody, počasí a výrobních podmínek by se dal tento rok hodnotit jako podprůměrný. Několik krajů zasáhly povodně, které způsobily zemědělcům stamilionové škody. Situaci zhoršila celosvětová ekonomická krize, která se plně projevila také na českém agrárním trhu. Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí dosáhla v roce 2009 průměrná roční nezaměstnanost na venkově asi 9%, což je zhruba o 3% více než v předešlém roce.

Farmáři se museli vyrovnat zejména s meziročním poklesem cen zemědělských výrobků o téměř 25 %. Díky zvýšení národních a unijních podpor výsledky zemědělského hospodaření neklesly do záporných čísel. Podpora, kterou zemědělci dostali ze zdrojů Evropské unie, stoupla téměř o 29% ve srovnání s rokem 2008, dotační programy Ministerstva zemědělství jim v meziročním srovnání nabídly zhruba o 26% více. Celkově podpory agrárnímu sektoru stouply na 44,5 miliardy korun, to bylo o 18% víc než v předchozím roce.

Obrat agrárního zahraničního obchodu v roce 2009 pokračoval ve svém růstu, nicméně určitý pokles nastal ve vývozu a vzrostl dovoz. Tím došlo ke zvýšení pasivního salda z 23 na 27 miliard korun oproti roku 2008; nedosáhl však stále vysokých hodnot z let 2006 a 2007 (34 a 30 miliard korun). V našem záporném saldu zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými výrobky tvoří jednu třetinu až jednu polovinu dovozy tzv. nekompetitivních položek, tedy komodit, které v našem klimatickém pásmu nejsme schopni produkovat. Cestou, jak snížit záporné saldo zahraničního agrárního obchodu, je důraz na export vysoce kvalitních potravinářských výrobků.

Rok 2009 ale přinesl i příznivé změny. V první polovině roku předsedala Česká republika Radě Evropské unie. V tomto období se podařilo dojednat zjednodušení společné zemědělské politiky. Rada EU se zavázala do roku 2012 snížit administrativní zátěž o čtvrtinu. Tento krok byl důležitý i pro české zemědělce, protože v návaznosti na zjednodušování evropských pravidel mohla začít odbourávat některé nadbytečné administrativní požadavky Česká republika.

V době českého předsednictví se také zástupci členských států dohodli na podpoře kvality zemědělských a potravinářských produktů. Jednoznačně tak potvrdili, že pro Evropu je zvyšování kvality způsobem, jak dlouhodobě zajistit konkurenceschopnost a vysokou úroveň zemědělské produkce evropských rolníků a farmářů.

Byl bych rád, kdyby se zastavily nepříznivé trendy, jako je stále vzrůstající průměrný věk zaměstnanců v zemědělství, zaostávání platů v agrárním sektoru za ostatními odvětvími a snižování stavů hospodářských zvířat.

Naopak bych byl rád, kdyby se ještě více prosadily některé směry, které se už začaly v českém zemědělství projevovat. Například rozvoj prodeje ze dvora nebo farmářských trhů, které umožňují spotřebitelům vybírat si z vysoce kvalitních produktů domácího zemědělství a zároveň posilují postavení i menších potravinářských výrobců a farmářů a nabízejí jim další formy odbytu. Pozitivní zprávou je, že se rozrůstá plocha ekologicky obhospodařované půdy. Důraz na kvalitu potravin a dalších zemědělských produktů je jasným cílem Evropy a my, jako její součást, jsme se k tomuto požadavku připojili. Věřím, že i v příštích letech půjdeme tímto směrem a také díky tomu budou další bilanční zprávy o stavu českého zemědělství převážně příznivé.

Ivan Fuksa
Ministr zemědělství

OBSAH

Použité zkratky	VI
Vysvětlivky k použitým číselným údajům	IX
Úvod	X
Souhrn ke Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2009	I
I Obecné podmínky vývoje agrárního sektoru a venkova ČR	12
1.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru	12
1.1.1 Vývoj národního hospodářství	12
1.1.2 Pozice agrárního sektoru	13
1.2 Povětrnostní podmínky a jejich vliv na agrární sektor	14
1.3 Podnikatelské prostředí	15
1.4 Důležitá rozhodnutí orgánů ČR a EU	16
1.4.1 Legislativa vytvořená MZe	16
1.4.2 Důležitá rozhodnutí a právní akty orgánů EU v roce 2009	17
1.5 Výsledky českého předsednictví v Radě EU	20
2 Podpory agrárního sektoru a venkova	23
2.1 Podpory v rámci politiky rozvoje venkova	23
2.1.1 Program rozvoje venkova na období 2007-2013	23
2.1.2 Operační program rybářství 2007-2013	27
2.2 Přímé platby	28
2.2.1 Přímé platby ze zdrojů EU	30
2.2.2 Národní doplňkové platby	31
2.2.3 Ostatní přímé platby	31
2.3 Národní podpory a opatření	31
2.4 Podpory tržních cen v rámci SOT	35
3 Zemědělství a rozvoj venkova	37
3.1 Obyvatelstvo venkova a struktura venkovského osídlení	37
3.2 Podnikatelská struktura venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky	38
3.3 Občanská vybavenost venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky	41
3.4 Zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace	43
3.5 Institucionální zázemí rozvoje venkova	46
4 Zemědělství a životní prostředí, ochrana zvířat	48
4.1 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí	48
4.2 Ochrana zvířat	53
4.3 Ekologické zemědělství	53
4.4 Zranitelné oblasti	54
4.5 Geneticky modifikované plodiny	54
5 Spotřeba, bezpečnost a kvalita potravin	57
5.1 Distribuce potravin	57
5.2 Spotřeba potravin	58
5.3 Výdaje za potraviny	59
5.4 Spotřebitelské ceny potravin	61
5.5 Kvalita potravin	63
5.6 Bezpečnost potravin	65
6 Strukturální vývoj agrárního sektoru	71
6.1 Podnikatelská struktura zemědělství	71
6.2 Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin	73
6.3 Dodavatelská odvětví	74
6.4 Úvěry a zajišťovací služby	77
6.5 Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství	80
6.6 Organizace prvovýrobců, zpracovatelů a zájmové organizace na agrárním trhu	82

6.7	Pracovní síly a trh práce v zemědělství	84
6.7.1	Pracovní síly v zemědělství	84
6.7.2	Trh práce a pozice zemědělců	85
7	Půda a vlastnické vztahy	86
7.1	Pozemkové úpravy	86
7.2	Trh s půdou	87
7.3	Pozemkový fond, privatizace a restituce ze státního majetku a půdy	89
7.4	Stav, využití a ochrana půdního fondu	90
8	AGRÁRNÍ PRODUKCE A JEJÍ BILANCE	94
8.1	Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit	94
8.1.1	Obiloviny	94
8.1.2	Cukrová řepa – cukr	98
8.1.3	Brambory a bramborový škrob	102
8.1.4	Olejniny	105
8.1.5	Chmel	107
8.1.6	Ovoce	109
8.1.7	Zelenina	113
8.1.8	Réva vinná – víno	116
8.2	Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit	117
8.2.1	Skot - mléko, hovězí maso	117
8.2.2	Prasata - vepřové maso	123
8.2.3	Drůbeží maso – vejce	126
8.2.4	Ovce, kozy – skopové maso	130
8.3	Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů	131
8.4	Obnovitelné zdroje energie	132
8.4.1	Využití zemědělské produkce v energetice	133
8.4.2	Využití zemědělské produkce v dopravě	134
8.5	Rybářství	136
8.6	Včelařství	137
9	Ceny a trhy agrárních produktů a vstupů do zemědělství	139
9.1	Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU	139
9.2	Agrární zahraniční obchod	141
9.2.1	Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě	141
9.2.2	Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu	141
9.2.3	Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu	142
9.3	Cenový vývoj finančních a materiálových vstupů do zemědělství	144
10	Ekonomické výsledky agrárního sektoru	148
10.1	Celkový ekonomický výsledek zemědělství (Souhrnný zemědělský účet)	148
10.2	Ekonomické výsledky zemědělských podniků	150
10.2.1	Celkové hospodářské výsledky zemědělských podniků	150
10.2.2	Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle standardního výstupu EU	155
10.2.3	Shrnutí ekonomických výsledků	164
10.3	Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny	164
10.3.1	Ekonomické výsledky potravinářského odvětví a rozhodujících oborů	164
10.3.2	Práce a mzdy v potravinářském průmyslu	167
11	Souhrnné hodnocení agrární politiky	169
P1	Přehled legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru	173
1.1	Přehled legislativních opatření přijatých od roku 1. 1. 2009 do 1. 3. 2010 a publikovaných ve Sbírce zákonů	173
1.1.1	Zákony	173
1.1.2	Nařízení vlády	173
1.1.3	Vyhlášky	174
1.2	Připravované právní předpisy v roce 2009	176
P2	Oficiální výsledky šetření FADN země EU 27 za účetní rok 2007	177
P3	Tabulková příloha	195

POUŽITÉ ZKRATKY

a. s.	akciová společnost
AEO	agroenvironmentální opatření
AWU	Annual Work Unit (roční pracovní jednotka)
AZO	agrární zahraniční obchod
b. c.	běžné ceny
BSE	bovinní spongiformní encefalopatie (nemoc šílených krav)
CIF	Cost, Insurance and Freight (Náklady, pojištění a přepravné; tj. prodávající hradí uvedené náklady do ujednaného přístavu určení)
CPV	ceny průmyslových výrobců
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČHMÚ	Český hydrologický a meteorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČPI	Česká plemenářská inspekce
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠS	Český škrobářenský svaz
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
č. ž.	čisté živiny
DDT	dichlor-difenyl-trichlorethan (dichlor-difenyl-trichlormetyl-methan)
DPH	daň z přidané hodnoty
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova - EZFRV)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU 10	státy přistouplí do Evropské unie 1. 5. 2004 (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Kypr, Malta)
EU 15	Evropská unie po roce 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Finsko, Švédsko)
EU 25	Evropská unie od 1. 5. 2004
EU 27	Evropská unie od 1. 1. 2007 (vč. Rumunska a Bulharska)
EUR, €	euro = společná měna Evropské měnové unie (platnost od 1. 1. 1999)
Eurostat	Evropské statistické centrum
EZ	ekologické zemědělství
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
FADN	Farm Accountancy Data Network (Sít testovacích podniků)
FAME	Fatty Acid Methylster (skupina esterů mastných kyselin, dříve MEŘO)
FEFAC	Evropské sdružení výrobců krmiv (European Feed Manufacturers Federation)
FOB	Free of Board (volně na palubu lodi, tzn. prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě)
GAEC	Good Agricultural and Environmental Condition (standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu)
GIS	geograficko-informační systém
GJ	gigajoule (jednotka energie)
GM	geneticky modifikované
GŘC	Generální ředitelství cel
GWh	gigawatthodina
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
CHKO	chráněná krajinná oblast

ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
IP	integrovaná produkce
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Integrovaná prevence a omezování znečištění)
IPZ	Integrovaná produkce zeleniny
ISTA	International Seed Testing Association (Mezinárodní asociace pro zkoušení semen)
j. hm.	jatečná hmotnost
KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
KEZ	Kontrola ekologického zemědělství
KN	kombinovaná nomenklatura
kt	kilotuna
kW	kilowatt
KVS	Krajská veterinární správa
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti)
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém pro identifikaci pozemků)
MF	Ministerstvo financí
MJ	měrná jednotka
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MWh	megawatthodina
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NACE	Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (klasifikace ekonomických činností, do 31. 12. 2007 OKEČ)
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných území
NAZV	Národní agentura pro zemědělský výzkum
NČZ	nové členské země
NH	národní hospodářství
NM	normalizovaný moštoměr (množství cukru v kg/100 l moštu)
NO ₃ ⁻	dusičnany
NP	národní park
NPK	dusík - fosfor - draslík
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistique (územní statistické jednotky)
NV	nařízení vlády
o. p.	orná půda
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností, od 1. 1. 2008 NACE
OP	Operační program
OP RVMZ	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP Zemědělství)
OR	ochrana rostlin
OZE	obnovitelné zdroje energie
p. b.	procentní bod
PCB	polychlorované bifenylly
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s.
PHM	pohonné hmoty a mazadla
PPO	podniky právnických osob

PRV	Program rozvoje venkova ČR pro období 2007-2013
RO SZIF	Regionální odbory SZIF
s. c.	stálá cena
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SAPS	Single Area Payment Scheme (zjednodušená přímá platba na plochu)
Sb.	sbírka zákonů
SEUROP	Klasifikace jatečně upravených těl prasat a skotu (třídy S, E, U, R, O, P)
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SIPHV	Svaz integrované produkce hroznů a vína
SISPO	Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce
SMR	Statutory Management Requirements (Zákonné požadavky na hospodaření)
SNM30	směsná nafta motorová obsahující min. 30 % biosložky (FAME)
SNS	Společenství nezávislých států
SOT	společná organizace trhu
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
SVB	Sdružení pro výrobu bionafty
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TIS ^{ČR} SZIF	Tržní informační systém České republiky SZIF
TJ	terajoule (= 1 000 GJ)
TTP	trvalé travní porosty
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD, \$	americký dolar
USDA	United State Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
ÚSKVBL	Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací (do 30. 6. 2008 VÚZE)
VaV	výzkum a vývoj
VDJ	velká dobytčí jednotka
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita v Brně
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)
z. p.	zemědělská půda
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZMP	Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle GmbH Bonn
ZOD	zranitelná oblast dusíkem
ZPF	zemědělský půdní fond
ZVHS	Zemědělská vodohospodářská správa
ž. hm.	živá hmotnost

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2009 (Zpráva 2009) pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále údaje rezortní statistiky MZe, výběrového šetření FADN, výročních zpráv některých institucí, např. PGRLF, SZIF, data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

Ukazatele v tabulkách, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou převážně prezentovány v časové řadě 2005-09.

Uzávěrka dat pro Zprávu 2009 byla s ohledem na daný termín zpracování její konečné verze stanovena na 9. 4. 2010, u kapitol, které se týkají agrárního zahraničního obchodu, na 31. 3. 2010. Ve Zprávě 2009 jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné k těmto termínům. Většina údajů za marketingový rok 2009/10 i za kalendářní rok 2009 má charakter předběžných dat. Pokud jsou použity kvalifikované odhady ÚZEI, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích Zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být vždy hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech Zprávách stejná. Ve Zprávě 2009 se to týká především údajů za rok 2008, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve Zprávě 2008 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Údaje z výběrového šetření FADN obsahují definitivní výsledky za rok 2007 a 2008.

Vzhledem k počítačovému zpracování (Microsoft Excel) obsahují tabulky zaokrouhlené ukazatele (součty, procenta apod.). Proto součtové ukazatele nemusí vždy přesně odpovídat součtům jednotlivých položek.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

- údaj se nevyskytuje;
- . údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý;
- x údaj není smysluplný;
- 0 nebo 0,0 údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová.

ÚVOD

Zpráva o stavu zemědělství za rok 2009 je již šestou Zelenou zprávou od vstupu ČR do EU. Z hlediska výrobních a povětrnostních podmínek lze uplynulý rok hodnotit jako průměrný. Na rozdíl od předchozích let se však české zemědělství, tak jako jiná odvětví národního hospodářství, ocitlo v nepříznivých ekonomických podmínkách, které se začaly projevovat - zejména na agrárním trhu - již ve druhém pololetí roku 2008. Podnikatelský důchod ze zemědělství podle 2. předběžného odhadu Souhrnného zemědělského účtu poklesl na 3,2 mld. Kč, což při meziročním poklesu o téměř 68 % představuje nejhorší výsledek od vstupu do EU. Tento výsledek je důsledkem zejména cenové krize (významný pokles CZV mléka a obilovin), která se promítla do meziročního poklesu produkce odvětví zemědělství zhruba o 20 % a následně do poklesu HPH, resp. ČPH o více než 40 %, resp. o 80 %, přestože mezipotřeba rovněž poklesla téměř o 10 %.

Vysoký meziroční růst objemu provozních podpor o více než 17 % měl za následek, že jejich podíl na celkové produkci vzrostl na 31 % a dosáhl maxima od roku 2004. Růst provozních podpor zásadně ovlivnil tvorbu podnikatelského důchodu ze zemědělství, který tak neklesl do záporných hodnot. Závislost důchodu z faktorů na podporách do zemědělství se dále zvýšila a přiblížila se stoprocentní hranici. Při pokračujícím úbytku počtu pracovníků na 130,3 tis. AWU (meziroční pokles o 3,7 %) a při 5% snížení náhrad zaměstnancům dochází k meziročnímu poklesu „důchodu z faktorů na jednoho pracovníka“ o 16,8 % na 246,6 tis. Kč/AWU. Podle podnikových údajů ze „Zemědělské účetní datové sítě (FADN CZ)“ alokace podpor přispěla k vyrovnání regionálních rozdílů v podmínkách hospodaření, ale způsob jejich distribuce nadále konzervuje vyhraněnou duální strukturu zemědělských podniků. Podmínky poskytování podpor stále ještě nedostatečně orientují podniky ve prospěch opatření na ochranu životního prostředí a na posilování úlohy zemědělství v rozvoji venkova.

Většina pracovníků v zemědělství vykazuje status námezdní pracovní síly. Rok 2009 znamenal další zhoršení příjmové situace v zemědělství a mzdová disparita v odvětví se meziročně prohloubila (o 2,9 p. b.) a dosáhla vůči průmyslu celkem 75,4 %.

V agrárním zahraničním obchodu se v roce 2009 dále prohloubil trend posledních let. Vlivem poklesu agrárních vývozů o 1,5 % a nárůstu agrárních dovozů o 2,5 % se meziročně zvýšil bilanční schodek AZO z 23,2 mld. Kč na 28,0 mld. Kč v roce 2009, čímž došlo i ke zhoršenému krytí dovozů vývozy o 3,2 p. b. na 79,0 %.

Rezort zemědělství plnil v první polovině roku 2009 náročné úkoly související s předsednictvím ČR v Radě EU. Úkoly související s předsednictvím v Radě (CZ PRES) byly v podstatě splněny. Zvládnuta byla organizace předsednictví a byly projednány či zahájeno projednávání vybraných otázek souvisejících s přípravou reformy SZP a jejího zjednodušení, budoucí podobou přímých plateb, politikou kvality agrární produkce a redefinicí tzv. ostatních oblastí LFA. V základním uspořádání Zelené zprávy 2009 proti předchozí zprávě nedošlo ke změnám. Na rozdíl od předchozích let jsou v subkapitole „Ekonometrické výsledky zemědělských podniků“ uvedeny jen ukazatele standardního výstupu EU, tj. šetření přebírá údaje zjištěné v účetnictví a daňové evidenci zahrnující pouze činnosti vymezené jako zemědělské. Další změnou je použití vážených dat pro všechny uváděné kategorie podniků. Zprávu uzavírají jako v předchozích třech letech oficiální data o produkci a ekonomických výsledcích členských států EU 27 podle údajů Eurostatu.

SOUHRN KE ZPRÁVĚ O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

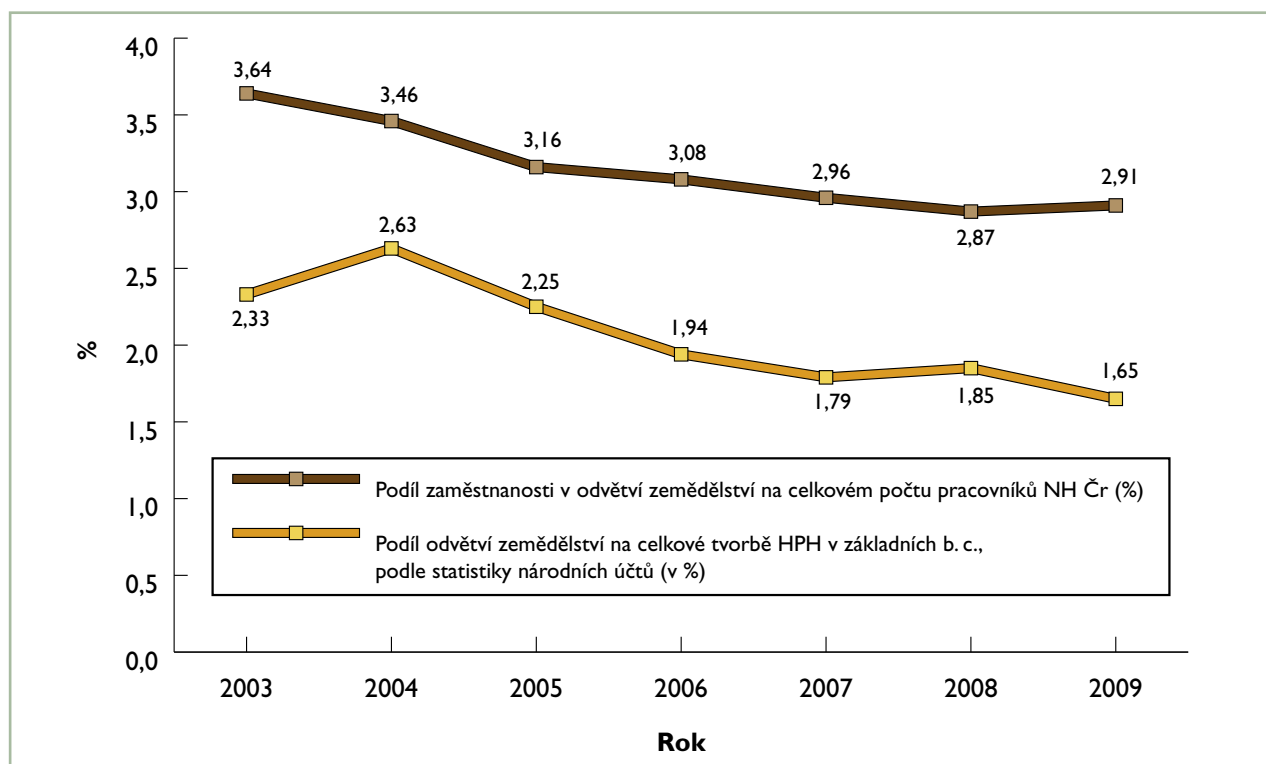
Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru

V roce 2009 postihla ČR hospodářská recese a tento rok byl z hlediska ekonomického růstu nejhorší od roku 1993. HDP v průběhu roku poklesl a meziroční pokles ve stálých cenách činil 4,2 %, po očištění o sezonní vlivy činil 4,1 %. Pokles HDP v ČR přibližně odpovídal průměrnému poklesu v EU 27 i v eurozóně (16 států).

Obecná míra nezaměstnanosti se v roce 2009 zvýšila na 6,7 % a byla o 2,3 p. b. vyšší než v roce 2008. Průměrná míra nezaměstnanosti přesto zůstává v ČR nižší než průměr všech členských států EU (8,9 %), i států eurozóny (9,4 %).

Odvětví zemědělství se podle statistiky národních účtů podílelo v roce 2009 na celkové tvorbě HPH v základních b. c. 1,65 %, což představuje meziroční pokles o 0,28 p. b. V případě potravinářského průmyslu došlo ke zvýšení tohoto podílu o 0,19 p. b. na 2,72 %.

Pozice odvětví zemědělství v rámci národního hospodářství ČR

Pramen: ČSÚ, MF

Poznámka: ¹⁾ Odvětví zemědělství včetně nezemědělské činnosti zem. podniků, myslivosti a související činnosti

²⁾ HPH = Hrubá přidaná hodnota, NH = Národní hospodářství

Vývoj cen zemědělských výrobců byl v roce 2009 velmi nepříznivý. Meziroční pokles činil v průměru 24,8 %, což představuje největší pokles zaznamenaný od roku 1993.

V odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu došlo v roce 2009 k meziročnímu poklesu počtu zaměstnanců o 5,1 %. Současně však došlo k mírnému nárůstu podílu zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců, což bylo způsobeno výraznějším snížením celkového počtu zaměstnanců (-5,9 %). Zemědělství je nadále charakterizováno mzdovou disparitou a zaostává v úrovni průměrných mezd za průměrem ČR (v roce 2009 pokles na úroveň 73,1 %). Růst nominální mzdy v zemědělství na přepočtené pracovníky činil 0,2 % a byl o 3,8 p. b. nižší než průměr celkového růstu mezd v ČR. Vzhledem ke skutečnosti, že růst nominální mzdy v zemědělství byl nižší než míra inflace, došlo zde k poklesu reálné mzdy.

Podíl zemědělství na výdajích státního rozpočtu se v roce 2009 zvýšil o 0,5 p. b. na 4,3 %. Výdaje státu do odvětví zemědělství vzrostly meziročně o 22,1 %.

Podnikatelské prostředí

Ceny zemědělských výrobců v meziročním srovnání klesly ještě výrazněji než ceny vstupů do zemědělství. Podle ČSÚ došlo k meziročnímu poklesu na úroveň 75,2 %. Konkrétně ceny rostlinných výrobků klesly na 67,8 % a ceny hospodářských zvířat a živočišných výrobků klesly na 84,9 %. Cenovou hladinu CZV stahují dolů zejména ceny mléka.

Z hlediska užití zemědělské půdy je české zemědělství charakterizováno jedním z nejvyšších podílů pronajaté zemědělské půdy v EU. Podíl pronajaté půdy činil v roce 2009 79 %.

Pozitivní a stabilizující vliv v turbulentním prostředí roku 2009 měly na podnikatele v zemědělství národní a unijní podpory. Tyto podpory částečně zmírňovaly dopady světové hospodářské recese a finanční krize, které se v roce 2009 projeví v plné míře. Dlouhodobě slabým místem v podnikatelském prostředí je však vymahatelnost obchodně závazkových vztahů projevující se ve firemním sektoru mj. velmi dlouhou dobou, po níž probíhá řízení v agendách konkurzů a vyrovnání (často i více než sedm let).

Výsledky českého předsednictví v Radě EU

Předsednictví úspěšně dostalo svému prioritnímu závazku, že zahájí debatu s cílem definovat okruh témat, která je třeba zahrnout do úvah o budoucí podobě přímých plateb.

České předsednictví pokročilo i v oblasti zjednodušování Společné zemědělské politiky (SZP). Na květnovém zasedání Rady pro zemědělství a rybářství dosáhlo jednomyslné politické dohody k návrhu závěrů Rady ke zjednodušování SZP, která reaguje na *Sdělení Komise* z března 2009. Hlavním výsledkem je, že Rada uznala závazek snížit administrativní zátěž o 25 % do roku 2012.

Na červnovém zasedání Rady pro zemědělství a rybářství dosáhlo české předsednictví jednomyslné politické podpory členských států k *Závěrům Rady*, které se týkají budoucí podoby evropské politiky kvality zemědělských a potravinářských produktů.

Předsednictví ČR také přispělo k budoucímu vymezení oblastí postižených přírodním znevýhodněním v EU, pokroku bylo dosaženo i v oblastech lesnictví a společné rybářské politiky.

Po složité dvouměsíční debatě se předsednictví ČR podařilo stanovit částku podpory EU pro rozvoj venkova na období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013. Podařilo se dojednat vyvážené kompromisní řešení, které mj. umožňuje přesunout celkem 1,02 mld. € do rozpočtu Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Podpory agrárního sektoru a venkova

Podpory v rámci politiky rozvoje venkova

Program rozvoje venkova (PRV) na období 2007-2013 umožňuje čerpání prostředků pro zemědělství a venkov z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Celková částka přidělených prostředků z EAFRD je přibližně 2,8 mld. €, což spolu s příspěvkem ze státního rozpočtu ČR představuje na celé sedmileté období částku zhruba 3,6 mld. €.

Cílem PRV je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, ochrana přírody a rozvoj kvality života na venkově. K realizaci těchto cílů, včetně obdobných opatření v předcházejících programech, byla připravena opatření v rámci 4 rozvojových os.

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Finanční alokace na osu I činí 24,1 % celkových prostředků PRV ze zdrojů EAFRD.

Cílem **osy II** je zvýšit biologickou rozmanitost, ochrana vod a půdy a zmírnění klimatické změny. Její váha na celkové finanční alokaci EAFRD činí 56,2 %. Většina opatření osy II je vázána na podmínky kontroly podmíněnosti (cross compliance).

Osa III se týká kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova. Osa je zaměřena na tvorbu pracovních příležitostí a podporu využívání obnovitelných zdrojů energie, na růst a kvalitu života na venkově a na vzdělávání. Finanční alokace na osu III činí 18,3 % celkových prostředků z EAFRD.

Osa IV - Leader je osou metodickou a je uskutečňována prostřednictvím realizace cílů jednotlivých opatření os I-III. Hlavním přínosem osy IV Leader je způsob, jakým jsou akce rozvoje venkova realizovány a vzájemně propojeny.

Financování projektů z OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (programovací období 2004-2006) bylo ukončeno k 31.12.2008. Za celé programovací období byly poskytnuty příjemcům prostředky v celkové výši 5,406 mld. Kč. Přijaté prostředky z rozpočtu EU, respektive z účtu Národního fondu činily za celé programové období 3,381 mld. Kč.

Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

Financování opatření z Horizontálního plánu rozvoje venkova bylo ukončeno v roce 2008. V roce 2009 byly v rámci HRDP proplaceny dobíhající víceleté závazky ze zdrojů PRV. Na žádosti podané v rámci HRDP v předcházejících letech bylo v roce 2009 vyplaceno 2 941 mil. Kč.

Operační program rybářství 2007-2013

Stanovená opatření v rámci prioritních os Operačního programu rybářství 2007-2013 (OP Rybářství) jsou určena k posílení konkurenceschopnosti, udržení stávající produkce ryb a zachování současné úrovně zaměstnanosti v odvětví rybářství. OP Rybářství byl pro ČR vypracován na základě nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o Evropském rybářském fondu (EFF) a nařízení Komise (ES) č. 498/2007, kterým se stanovují prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o EFF a byl schválen EK 11. 12. 2007. Cílem OP Rybářství je vymezit oblasti dotací odvětví rybářství v ČR tak, aby opatření realizovaná podle nařízení o EFF přispěla k dosažení obecných cílů stanovených v čl. 33 Smlouvy o Evropském společenství a cílů definovaných jako součást Společné rybářské politiky (SRP).

Přímé platby

Přímé platby jsou v ČR poskytovány na hektar obhospodařované zemědělské půdy evidované v rámci LPIS ze zdrojů EU v systému SAPS (zjednodušený systém plateb plně oddělených od produkce). V roce 2008 dosáhla v ČR výše těchto plateb 50 % a v roce 2009 60 % úrovně plateb stanovené v přístupové smlouvě pro rok 2013. Úroveň přímých plateb v ČR v roce 2013 bude představovat méně než 80 % úroveň zemí EU 15. Od roku 2006 je součástí přímých plateb oddělená platba za cukr, od roku 2007 podpora zpracování energetických plodin a od roku 2008 oddělená platba na rajčata. Žádosti na podporu pro zpracování energetických plodin byly v roce 2009 přijímány naposledy. Od následujícího roku se tato podpora již neposkytuje. Na tyto platby se nevztahuje systém postupného zvyšování (tzv. phasing in).

Pro většinu podporovaných komodit v ČR bylo stanoveno dorovnání do výše sazby přímých plateb zemí EU 15 takto: v roce 2008 do 80 % (zdroje: 50 % EU, 30 % ČR) a v roce 2009 do 90 % (zdroje: 60 % EU, 30 % ČR).

Vedle přímých plateb existují rovněž podpory vybraných komodit, schválené EU jako národní podpory (state aid), financované ze zdrojů ČR. Tyto podpory se poskytují podle tzv. Zásad, vydaných na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Od 1. 1. 2009 je poskytování přímých plateb, některých podpor z osy II PRV a některých podpor společné organizace trhu s vínem podmíněno dodržováním vybraných právních předpisů v rámci systému Kontroly podmíněnosti (cross-compliance).

Podpory tržních cen v rámci SOT

Podpory tržních cen se týkají podpor cen výrobců (formou subvencovaného vývozu, podpory soukromého skladování a jiných cenových podpor) a podpor cen spotřebitelů. V roce 2009 došlo k meziročnímu nárůstu výdajů na podpory cen poskytovaných z EU o 15 %.

Celková výše subvencí na vývoz zemědělských a potravinářských výrobků v roce 2009 prostřednictvím SZIF v rámci SOT činila 163,7 mil. Kč, z toho výše subvencí na vývoz nezpracovaných výrobků dosáhla 148,5 mil. Kč a subvencí na vývoz zpracovaných výrobků 15,3 mil. Kč.

Subvence na vývoz tzv. nezpracovaných výrobků se v roce 2009 podílely na celkové výši podpory českého agrárního exportu u cukru a mléka 42,8 %, zpracovaných výrobků 9,3 % a skotu 3,7 %.

Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor (mil. Kč)

Podpory (mil. Kč)	2008			2009 ¹⁾		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby ²⁾	7 079	11 673	18 752	6 344	14 201	20 545
HRDP 2004-2006	0	0	0	0	0	0
OP Zemědělství 2004-2006	559	1 328	1 887	0	0	0
PRV 2007-2013	1 854	6 559	8 413	3 186	11 223	14 409
OP Rybářství	2	5	6	3	8	11
Ostatní národní podpory	6 939	0	6 939	7 601	0	7 601
Organizace trhu (SOT)	74	1 621	1 695	33	1 872	1 905
Celkem	16 506	21 186	37 692	17 167	7 304	44 471

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Poznámky: ¹⁾ Předpoklad k 30. 6. 2010.

²⁾ Přímé platby EU, Top-Up a komoditní podpory

Zemědělství a rozvoj venkova

K 1. lednu 2009 existovalo v České republice 6 249 obcí, stejně jako v roce 2008. Prostřednictvím fondů EU a národních prostředků je podporována modernizace, inovace a rozvoj zemědělství a podnikatelského prostředí na venkově s růstem přidané hodnoty lidské práce.

Budování místních partnerství a zapojování veřejnosti do aktivit na lokální i centrální úrovni podporuje **Celostátní síť pro venkov**, která je zřízena Ministerstvem zemědělství. Její činnost byla zahájena v listopadu 2008 a jejím hlavním cílem je spojování aktérů působících v oblasti venkova a zemědělství. V roce 2009 bylo zaregistrováno 43 projektů Celostátní sítě pro venkov v celkové hodnotě 12 706 tis. Kč.

Zemědělství, životní prostředí a ochrana zvířat

Vztah zemědělství a životního prostředí byl ovlivněn nejen opatřeními zemědělské politiky, ale také především hospodářskou krizí. Meziročně výrazně poklesla spotřeba průmyslových hnojiv. Mírný pokles také zaznamenala spotřeba přípravků na ochranu rostlin a o téměř 9 % poklesla spotřeba energie. Zemědělství vykazovalo nižší emise amoniaku jako důsledek dalšího snižování stavů hospodářských zvířat.

Ochrana zvířat proti týrání je oblastí, která je realizována na základě zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon OZT). Zákon OZT stanovuje tyto hlavní orgány ochrany zvířat: MZe, ÚKOZ a KVS spolu se SVS ČR.

V souladu s právními předpisy bylo v roce 2009 v rámci dozoru nad ochranou zvířat a péči o jejich pohodu provedeno celkem 14 688 kontrol, při 880 kontrolách byla zjištěna nevyhovující péče, která se týkala 78 181 zvířat.

Podle informací Ministerstva spravedlnosti bylo podle § 203 trestního zákona za týrání zvířat v roce 2009 stíháno 29 a odsouzeno 19 osob.

Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství (EZ) v ČR má již dlouholetou tradici. Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou upravena národními i evropskými předpisy (zákon č. 242/2000 Sb., nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a prováděcí nařízení Komise (ES) č. 889/2008). Jedním z nejdůležitějších ustanovení těchto nových nařízení, která platí od 1. 1. 2009 a nahradila předchozí nařízení Rady (EHS) č. 2092/91, jsou pravidla týkající se označování biopotravin.

Ke konci roku 2009 hospodařilo v ČR 2 689 ekologických zemědělců a 501 výrobců biopotravin. V průběhu roku 2009 došlo ke zvýšení počtu ekologických sadů a vinařů, výměra ekologicky obhospodařovaných sadů činila 3 678 ha, výměra vinic 645 ha. Zemědělská ekologicky obhospodařovaná půda vzrostla na 398 407 ha, což představuje 9,38 % z celkové výměry z. p. Na více než 25 % z. p. byly uplatňovány způsoby hospodaření příznivé k životnímu prostředí s podporou zemědělské politiky.

Tradiční podpora pro ekologické zemědělce (dotace na plochu zařazenou do přechodného období, nebo ekologického zemědělství), byla v roce 2009 vyplácena z Programu rozvoje venkova 2007-2013 (PRV), kde je ekologické zemědělství součástí tzv. agroenvironmentálního opatření. Nástroje byly cíleny také na vymezené oblasti (CHKO a NP, Natura 2000, Oblasti zranitelné na dusík) Výše podpor se liší podle obhospodařované kultury.

Od roku 2007 je navíc ekologické zemědělství podporováno výrazným bodovým zvýhodněním při hodnocení investičních projektů v rámci Osy I a III PRV. Ekologičtí zemědělci tak měli mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován.

Geneticky modifikované plodiny

V roce 2009 dosáhla celosvětově plocha s geneticky modifikovanými plodinami 134 mil. ha. Tyto plodiny se staly nejrychleji akceptovanou pěstelskou technologií ve světě. V roce 2009 tuto technologii využívalo 14 mil. pěstitelů v 25 zemích světa. Nejčastěji se pěstovaly geneticky modifikované odrůdy sóji, kukuřice, bavlníku a řepky, dále pak cukrovka, papája, tykev, vojtěška, rajče, paprika a topol.

V ČR se mohou produkčně pěstovat pouze takové geneticky modifikované plodiny, které prošly přísným schvalovacím procesem na úrovni EU, včetně posouzení případných rizik pro zdraví lidí a zvířat i životní prostředí (směrnice EP a Rady č. 2001/18, příp. nařízení EP a Rady č. 1829/2003), a jejichž odrůdy byly zapsány do Státní odrůdové knihy v ČR příp. do Společného katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin v EU.

V roce 2009 byla povolena pro pěstování v ČR, resp. EU, i nadále pouze geneticky modifikovaná kukuřice odolná vůči zavíječi kukuřičnému, tzv. Bt kukuřice, typu MON810. Došlo poprvé k poklesu osetých ploch. Podle evidence MZe a v souladu se statistikami MŽP bylo celkem zaevidováno 6 480 ha ploch s Bt kukuřicí, zasetou 121 pěstiteli.

Spotřeba, bezpečnost a kvalita potravin

V roce 2009 se meziročně celková spotřeba potravin, vyjádřená ve stálých cenách (kvalifikovaný odhad ÚZEI), prakticky nezměnila (snížení o 0,2 %). Spotřeba potravin živočišného původu stagnovala a spotřeba rostlinných potravin se velmi mírně snížila (o 0,4 %).

Spotřebitelské ceny

Celkový růst spotřebitelských cen se v roce 2009 téměř zastavil. Průměrná meziroční míra inflace (vyjádřená celkovým přírůstkem spotřebitelských cen) v roce 2009 činila 1,0 %, což je o 5,3 p. b. méně než v roce 2008. Z hlediska dlouhodobého vývoje dosáhla míra inflace druhé nejnižší hodnoty od roku 1989. Zatímco ceny služeb se meziročně zvýšily (o 3,5 %), ceny zboží se nepatrně snížily (o 0,4 %).

Ve srovnání s průměrným přírůstkem cen v zemích EU 27 bylo tempo růstu cenové hladiny v ČR, na rozdíl od vývoje v předchozím roce, pomalejší o 0,4 p. b. (výpočty ÚZEI z údajů EUROSTAT) a odpovídalo zhruba vzestupu cen v Rakousku nebo v Itálii.

Kvalita potravin

Předpokladem k zajištění konkurenceschopnosti agrární produkce na trhu EU je trvalé zlepšování kvality výrobků. Kvalitní potravinářské výrobky jsou obvykle certifikovány a na trhu označovány tak, aby při nákupu umožnily spotřebitelské veřejnosti lepší orientaci. Patří mezi ně: biopotraviny, značka KLASA, Systém chráněných značek - Ochranná známka (OZ), Označení původu a zeměpisná označení (OP/ZO), Zaručená tradiční specialita (ZTS).

Bezpečnost potravin

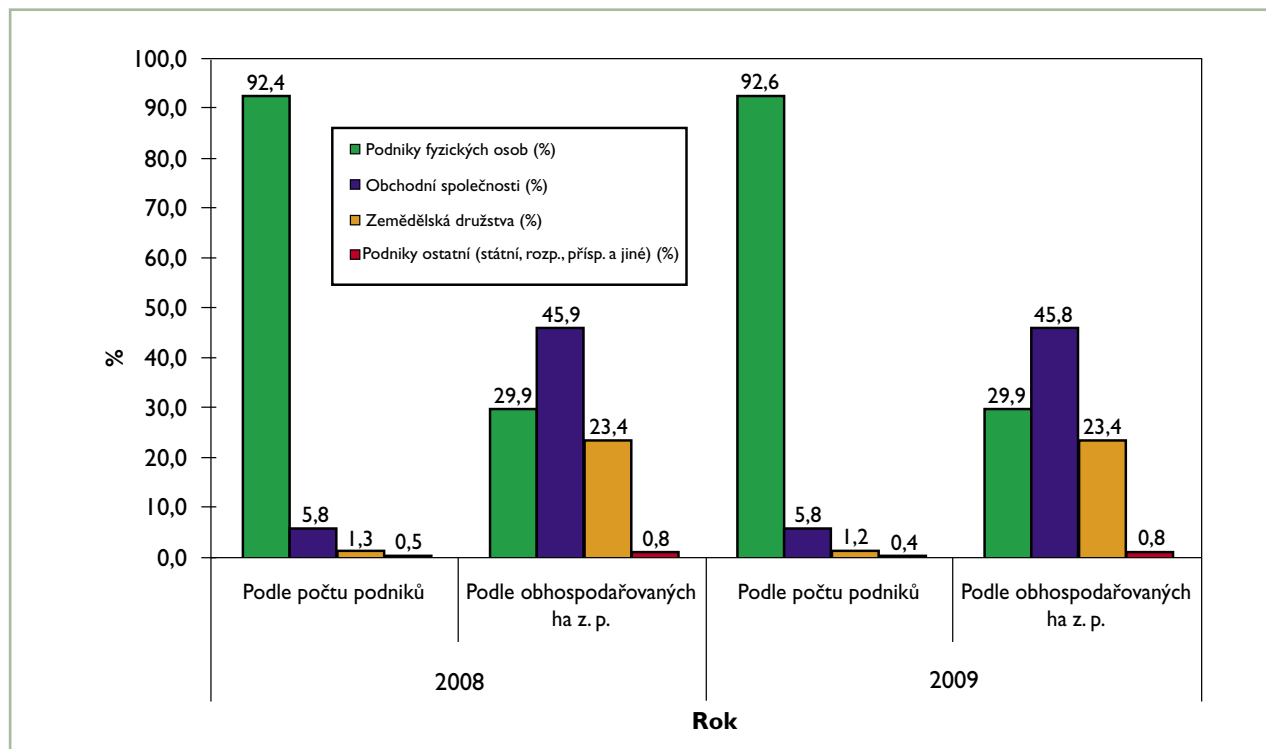
V roce 2009 byla stejně jako v předchozích letech realizována řada aktivit vedoucích k dalšímu posílení zajištění bezpečnosti potravin v ČR.

Velká pozornost je nadále věnována vzdělávání pracovníků státní správy. Ve spolupráci mezi MZe a Vysokou školou chemicko-technologickou byla v roce 2009 zajištěna další část „Jednotného školení inspektorů pro zvýšení bezpečnosti potravin“ pro inspektory dozorových orgánů resortu zemědělství. Cílem tohoto školení je realizovat kontroly jednotnějším, objektivnějším a přiměřenějším způsobem na základě nařízení EP a Rady (ES) č. 882/2004. V roce 2009 bylo takto proškolen celkem 260 pracovníků kontrolních orgánů.

Podnikatelská struktura zemědělství a zpracovatelů agrárních surovin

Koncem roku 2009 bylo v zemědělském registru ČSÚ evidováno více než 47 tis. subjektů - zemědělských jednotek. Jejich podstatnou část (téměř 31 %) tvoří drobní pěstitelé nebo chovatelé bez podnikatelského osvědčení. Zemědělské podniky jsou rozděleny na podniky právnických osob (PPO) a podniky fyzických osob (PFO). PFO zahrnují jak zemědělské podnikatele podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, tak i fyzické osoby provozující drobné pěstitelské a chovatelské činnosti a nepodléhající evidenci zemědělského podnikatele.

Podnikatelská struktura zemědělství v letech 2008 a 2009

Pramen: Zemědělský registr

Více než 1,5 tis. zemědělských podniků (3,3 % z celkového počtu) bylo zaměřeno výhradně na živočišnou výrobu (neobhospodařovaly žádnou zemědělskou půdu). Převážnou část z nich (85,3 %) tvoří PFO. Zbývající část podniků hospodařících bez půdy připadající na PPO představují převážně obchodní společnosti.

Velikostní struktura zemědělských podniků v ČR je velmi různorodá a vykazuje významné rozdíly mezi PPO a PFO. Podniky s výměrou do 10 ha bez rozlišení právní formy představovaly 65,7 % celkového počtu zemědělských podniků a připadala na ně 2,2 % celkové výměry z. p. Podniky s výměrou nad 500 ha představovaly sice pouze 3,8 % celkového počtu podniků, ale obhospodařovaly 71,2 % celkové výměry z. p.

Celkový počet podnikatelských subjektů vyrábějících potravinářské výrobky a nápoje podle registru ČSÚ v roce 2009 opět vzrostl. Dosáhl tak počtu 15 800 subjektů (meziroční nárůst o 1 211 firem). Rozšíření podnikatelské základny zpracovatelů agrárních surovin bylo spojeno s další vlnou oživení v oblasti regionální produkce, což se projevilo zejména u podniků fyzických osob. Trvale se také rozrůstá počet firem se zahraniční majetkovou účastí.

Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství

V roce 2009 se výzkumnou činností v oblasti zemědělství, potravinářství, vodního a lesního hospodářství a problematiky rozvoje venkova, která spočívá především v řešení projektů výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „projekty“) a výzkumných záměrů, zabývalo 7 veřejných výzkumných institucí a 2 státní příspěvkové organizace, které byly zřízeny MZe. Na rezortním výzkumu, vývoji a inovacích se dále podílelo kromě uvedených organizací také 13 větších soukromých výzkumných ústavů, veřejné výzkumné instituce zřízené jiným rezortem, výzkumná pracoviště univerzit a vysokých škol, řada dalších menších výzkumných ústavů, organizací a institucí a soukromých podnikatelských subjektů. V roce 2009 bylo Ministerstvem zemědělství podpořeno 284 projektů v rámci čtyř programů výzkumu a vývoje v celkovém objemu 431,3 mil. Kč účelových prostředků. Institucionální prostředky byly v roce 2009 poskytnuty na řešení 9 výzkumných záměrů, z nichž 7 bylo nově zahájeno. Institucionální podpora na rok 2009 dosáhla 477,0 mil. Kč. V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2009 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, jmenovitě v 6. a 7. Rámcovém programu EU a dalších výzkumných programech.

V oblasti vzdělávání byly nejvíce sledované a zájemci navštěvované vzdělávací akce k PRV na období 2007-2013. Vzdělávání bylo zaměřeno tak, aby cílová skupina a další potenciální žadatelé byli informováni o zásadách a možnostech racionálního využívání podpor z EAFRD, který umožňuje finančně podpořit vzdělávací projekty zaměřené na plnění cílů SZP.

Vzdělávacími akcemi organizovanými a financovanými MZe prošlo v průběhu roku 2009 celkem 19 529 osob (o 4 652 více než v roce 2008) a bylo na ně vynaloženo 6,9 mil. Kč.

„Reforma poradenského systému byla zahájena v roce 2008 a realizována v plné míře v roce 2009 na základě nové „Koncepte poradenského systému MZe na léta 2009-2013.“ Změny byly uskutečněny v návaznosti na nařízení Rady (ES) č. 73/2009. Zemědělský poradenský systém zahrnuje čtyři základní stupně: vstupní konzultace, odborné konzultace, individuální poradenství podporované z opatření I.3.4 PRV a webové poradenství.

Pracovní síly a trh práce v zemědělství

Trend snižování zaměstnanosti v zemědělství se v roce 2009 prohloubil. Meziroční úbytek pracovníků v zemědělských podnicích činil 4,9 % a jejich počet poklesl na 120,2 tis. Podíl pracovníků v zemědělství na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR činil 2,4 % a meziročně poklesl o 0,1 p. b.

Úbytek pracovníků nastal ve všech právních formách zemědělského podnikání. Nejvyšší relativní úbytek pracovníků zaznamenala již tradičně družstva (o 7,8 %) a dále pak obchodní společnosti (o 4,8 %).

K výrazným změnám ve struktuře zaměstnanosti podle právních forem podnikání nedošlo. Mezi zemědělci nadále převažují pracovníci obchodních společností. V roce 2009 v nich pracovalo 54,1 % zemědělců, v družstvech pak necelá čtvrtina (22,7 %) a v podnicích fyzických osob rovněž necelá čtvrtina (23 %).

Věková struktura zaměstnanosti v zemědělství zůstává dlouhodobě nepříznivá. Nejzastoupenější věkovou kategorií zemědělských pracovníků jsou pracovníci ve věku 45-59 let (46,8 % pracovníků sektoru), mladší kategorie 30-44 let čítá 35,2 %, třetí nejzastoupenější je nejmladší kategorie 15-29 let (10 %) a nejméně je pracovníků nad 60 let (8,1 %).

Podíl žen v zemědělství se od roku 2005 stabilizoval na hodnotách okolo 30 %. Vyrovnanost tohoto trendu spolu s celkovým snižováním počtu zemědělských pracovníků znamená, že ze sektoru každý rok odchází dvojnásobné množství mužů než žen.

Rok 2009 znamenal další zhoršení příjmové situace zemědělců. Zatímco v posledním čtvrtletí roku 2009 zaznamenaly již průmysl i národní hospodářství nárůst mezd na úrovni cca 7 %, resp. 5 %, zemědělství se propadlo pod úroveň stejného období minulého roku o 0,7 % (přičemž srovnávané poslední čtvrtletí roku 2008 již bylo ve znamení nastupující stagnace zemědělských mezd). Průměrná měsíční mzda v zemědělství na přepočtené počty zaměstnanců dosáhla za celý rok 17 259 Kč, v průmyslu 22 888 Kč a v národním hospodářství celkem 23 598 Kč.

Půda a vlastnické vztahy

Zemědělský půdní fond (ZPF) představoval k 31. 12. 2009 podle evidence katastru nemovitostí celkem 4 239 tis. ha, tj. 53,7 % z rozlohy státu. Meziročně došlo opět ke snížení rozlohy zemědělské půdy o cca 5,1 tis. ha, tj. o 0,1 %.

Meziroční úbytek ZPF v roce 2009 spočíval především ve snížení výměry orné půdy o téměř 9 tis. ha, což je o 2 tis. ha více než v roce 2008. Z výměry orné půdy se 3 tis. ha přesunuly do kultury trvalých travních porostů (TTP). O 2 tis. ha narostla výměra lesních pozemků, o 3 tis. ha pak kategorie „zastavěné a ostatní plochy“. Stále se zvyšuje i výměra zahrad (o 0,2 tis. ha) a vodních ploch (o 0,3 tis. ha).

V systému LPIS (systém pro identifikaci zemědělských pozemků) byla k 31. 12. 2009 evidovaná výměra zemědělské půdy ve výši 3 525 tis. ha, přičemž došlo k celkovému meziročnímu úbytku evidované plochy k čerpání podpor ve výši 590 ha. Rozdíl mezi evidencí zemědělské půdy podle LPIS a ČÚZK ve výši 714 tis. ha je dán odlišnou metodikou evidence a aktualizací výměr jednotlivých kultur.

Celková výměra z. p. v LFA evidované v LPIS k 31. 12. 2009 ve výši 1 778,8 tis. ha, (50,5 % z. p.) se v celkovém rozsahu proti roku 2008 významně nemění. Podle evidence LPIS je k 31. 12. 2009 do kategorie TTP zařazeno celkem 367 tis. ha v horské oblasti, v ostatních méně příznivých oblastech 309 tis. ha a ve specifických oblastech 136 tis. ha, které představují celkem oprávněnou plochu 812 tis. ha.

Agrární produkce

Rostlinná produkce

Z celkové sklizňové plochy **obilovin** v ČR v roce 2009, tj. 1 541,7 tis. ha (meziroční snížení o 1,1 %), zaujímaly největší podíl pšenice (831,3 tis. ha - 53,9 % celkové plochy) a ječmen (454,8 tis. ha - 29,5 %). Třetí nejvýznamnější obilovinou byla kukuřice s výměrou 105,3 tis. ha (6,8 % celkové plochy obilovin), na osevní ploše obilovin se dále podílely triticales (53,0 tis. ha - 3,4 %), oves (50,0 tis. ha - 3,2 %), žito (38,5 tis. ha - 2,5 %) a ostatní obiloviny (8,9 tis. ha - 0,6 % celkové plochy obilovin).

Objem sklizené produkce obilovin v ČR dosáhl 7,83 mil. t, což představuje meziroční pokles o 6,4 %. Na celkové produkci se podílela nejvyšším objemem pšenice (4,36 mil. t - 55,6 %), ječmene bylo sklizeno 2,0 mil. t, kukuřice 889,6 tis. t a dalších obilovin (žito, triticales, oves a ostatní) celkem 581,3 tis. t.

Produkční plocha **cukrové řepy** pro výrobu cukru dosáhla v roce 2009/10 celkem 46,5 tis. ha, tj. 105,7 % skutečnosti předchozího roku. Hektarový výnos cukrové řepy dosáhl průměrné hodnoty 60,94 t (ve srovnání s rokem 2008/09 byl o 4,5 % vyšší) a byl nejvyšší v historii českého řepářství a cukrovarnictví. Cukernatost řepy dosáhla podle předběžných výsledků v roce 2009/10 v průměru hodnoty 16,85 % (18,04 % v roce 2008/09).

Produkční plochy **brambor** v ČR v hospodářském roce 2009/10 klesly meziročně (se zápočtem ploch domácností) celkem o 2,9 % na 36,72 tis. ha, při průměrném výnosu 25,29 t/ha. Celková produkce brambor v roce 2009/10 klesla meziročně o 1,7 % (16,5 tis. t) a činila 928,75 tis. t. Brambory rané byly sklizeny z 3,29 tis. ha a jejich produkce se meziročně zvýšila o 2,6 % na 57,07 tis. t. Brambory konzumní ostatní (se zápočtem ploch domácností) byly ve stejném období sklizeny z plochy 29,56 tis. ha a produkce dosáhla 782,08 tis. t při hektarovém výnosu 26,46 t/ha.

Plocha **olejnin** se v ČR meziročně zvýšila o 0,6 % ze 483,85 tis. ha v roce 2008/09 na 486,53 tis. ha v roce 2009/10. Hektarový výnos se zvýšil o 6,5 % z 2,47 t/ha v roce 2008/09 na 2,63 t/ha v roce 2009/10. Celková produkce olejnin v ČR v roce 2009/10 dosáhla 1 279,62 tis. t, tj. zvýšení o 7,2 %.

Řepka olejná se v roce 2009/10 pěstovala na produkční ploše 354,83 tis. ha, což představuje meziroční zvýšení o 0,6 %. Na zvýšení produkce řepky o 7,6 % z 1 048,94 tis. t v roce 2008/09 na 1 128,12 tis. t v roce 2009/10 mělo mj. vliv zvýšení hektarového výnosu o 8,2 % (3,18 t/ha).

V roce 2009 činila pěstitelská plocha **chmele** v ČR podle údajů ÚKZÚZ 5 307 ha, tj. 99,5 % skutečnosti roku 2008. V ČR chmel pěstuje 135 subjektů. Nejvíce zastoupenou odrudou je stále *Žatecký poloraný červeňák (ŽPČ)*, jímž bylo v roce 2009 osázeno 4 627 ha (87,2 % z celkové pěstitelské plochy).

Celková produkce **ovoce** dosáhla v roce 2009 v ČR 417,5 tis. t, tj. meziroční zvýšení o 2 %. Jablek se sklídilo 258,9 tis. t (o 6 % méně než v roce 2008). Z dalších druhů ovoce se meziročně snížila sklizeň ještě u jahod (o 14 % na 10,8 tis. t), rybízu (o 5 % na 16,3 tis. t) a vlašských ořechů (o 4 % na 9,8 tis. t). U většiny druhů ovoce však byla úroda v roce 2009 proti předchozímu roku vyšší. K největšímu zvýšení produkce došlo u meruněk (o 55 % na 14,0 tis. t), švestek a sliv (o 40 % na 42,0 tis. t) a hrušek (o 40 % na 23,9 tis. t). U broskví, třešní a višní byla sklizeň meziročně vyšší o 2-7 %.

Rozsah pěstebních ploch **zeleniny** byl v roce 2009 historicky nejmenší a činil pouhých 13,8 tis. ha. Meziročně se zelenářská plocha snížila o dalších 10 %. Snižování plochy souvisí především s úbytkem zpracovatelských kapacit, což ovlivňuje zejména odbyt průmyslových druhů zeleniny (hrášek, kapusta, špenát, květák). V rozsahu pěstování jednotlivých druhů zeleniny došlo u všech sledovaných druhů, s výjimkou rajčat, k poklesu výměry.

Produkční potenciál **vinic** ČR se v roce 2009 podílel na celkové ploše vinic EU o výměře 3,7 mil. ha přibližně 0,5 %. Podle Registru ÚKZÚZ činila v roce 2009 rozloha vinic v ČR 19 638 ha, z toho bylo 17 359 ha osázených.

Živočišná produkce

V roce 2009 se podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2009 stavy **skotu** v ČR meziročně snížily o 38,4 tis. ks (tj. o 2,7 %) na 1 363,2 tis. ks. Celková výroba hovězího masa včetně telecího se meziročně mírně snížila o 1,0 % na 97,7 tis. t jateční hmotnosti (dále jen j. hm.). Produkce jatečného skotu na krávu průměrného stavu proti roku 2008 klesla o 2,8 %, tj. o 9,3 kg.

Vývoj trhu s **mlékem** v ČR v roce 2009 lze charakterizovat výrazným poklesem CZV mléka, snížením celkové produkce a pokračujícím úbytkem nákupu mléka tuzemskými mlékárnami. Přetlak nabídky mléka na evropském trhu vedl ke ztížení podmínek pro odbyt tuzemských mlékárenských výrobků na domácím i zahraničním trhu a k poklesu CZV mléka. Průměrná roční cena 6,14 Kč/l a propad až k červnovému měsíčnímu průměru 5,89 Kč/l znamenal minimální hodnotu od roku 1994.

Dlouhodobý pokles stavů **prasat** v ČR nabral v předchozích dvou letech rychlé tempo. Od roku 2007 do roku 2009 klesly stavy prasat celkem v ČR podle údajů ČSÚ uvedených v Soupisu hospodářských zvířat o 30,0 % tj. o 859,0 tis. ks. Z toho stavy prasnic byly nižší dokonce o 36,7 % (82,5 tis. ks) a stavy prasat ve výkrmu klesly o 24,5 % (245,4 tis. ks). K 1. 4. 2009 bylo v ČR chováno celkem 1 971 tis. ks prasat, z toho počet prasnic dosáhl pouze 142 tis. ks. Prasat ve výkrmu bylo evidováno 757 tis. ks.

Stavy **drůbeže** se v meziročním srovnání snížily o 3,0 % na 26,5 mil. ks. Současně klesly stavy kuřat na výkrm o 1,9 % na 15,9 mil. ks a stavy kuřat na chov o 13,3 % na 3,0 mil. ks. Stavy slepic naopak vzrostly o 2,5 % na 6,5 mil. ks. U ostatní drůbeže se zvýšil počet hus (o 12,5 % na 21,4 tis. ks) a kachen (o 1,7 % na 504,4 tis. ks). Početní stavy krůt se snížily o 31,4 % na 477,7 tis. ks.

Celková produkce drůbežího masa se v roce 2009 meziročně snížila o 7,1 % na 229,3 tis. t j. hm. Samozásobení a drobný prodej se meziročně snížil a dosáhl podle odhadu 7,5 tis. t j. hm.

V roce 2009 se celková produkce **vajec**, včetně domácích hospodářství, meziročně snížila o 2,4 % na 2 583,6 mil. ks. Podle ČSÚ klesla meziročně produkce vajec v zemědělském sektoru o 3,1 % na 1 667,4 mil. ks (z toho 332,4 mil. ks tvořila vejce násadová). Průměrná roční snáška vajec na slepici ve velkochovech posílila o 1,9 % na 290 ks, v domácích hospodářstvích podle odhadu ČSÚ zůstala na stejné úrovni jako v roce 2008, a to na 195 ks vajec na slepici za rok.

K 1. 4. 2009 v ČR byl vykázan mírný pokles stavů ovcí a mírný nárůst stavů koz. Evidováno bylo celkem 183 084 ks ovcí a beranů, což je pokles o 534 ks (0,3 %). V kategorii bahnic však došlo k růstu z 91,5 tis. ks v roce 2008 na 98,7 tis. ks v roce 2009. V kategorii koz a kozlů bylo k 1. 4. 2009 evidováno 16 674 ks, což je o 0,3 % více než v předchozím roce.

Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů

Produkce potravinářských výrobků měřená kumulativním meziročním indexem průmyslové produkce (IPP) v roce 2009 vzrostla. IPP ve výrobě potravinářských výrobků, včetně souvisejících služeb a prací za sledovaný rok, dosáhl hodnoty 105,3.

Výroba masa a masných výrobků si udržela klíčovou pozici v oborové struktuře. Přes probíhající recesi tato výroba z hlediska výkonnosti (podle objemu tržeb) meziročně pouze mírně oslabila v důsledku poklesu cen výrobců, při rozšiřování sortimentu výrobků v nižších cenových úrovních.

Zpracování ryb stále zůstává minoritním oborem, ale jeho výkonnost se meziročně zvýšila, a to i při sezónních výkyvech daných poptávkou po rybách.

Zpracování ovoce, zeleniny a brambor se v hodnoceném roce z hlediska výkonnosti výrazně propadlo. Tento vývoj souvisí s nepříznivou situací v nákupu zejména u plodové zeleniny. Kritická situace nastala u ovoce na zpracování. U zpracování brambor klesá produkce v důsledku snižování jejich výrobní spotřeby.

Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů v hodnoceném roce meziročně výrazně ztratila na výkonnosti, a to při propadu cen průmyslových výrobců a předchozí restrukturalizaci rozhodujících výrobců. Zhoršení výkonnosti nevyrovnala ani zvýšená výroba olejů a tuků.

Výroba mléčných výrobků, která se v roce 2008 dostala do recese, pokračovala v nepříznivém vývoji výkonnosti i v roce 2009. Znatelně klesly ceny průmyslových výrobců mléčných výrobků. Snížení z hlediska objemu produkce nastalo u výroby tvarohů, dále u másla, které je stále více nahrazováno dovozem a také u sýrů.

Výroba mlýnských a škrobářských výrobků, v níž výroba mlýnských výrobků převládá, zaznamenala v roce 2009 snížení výkonnosti, i když zmíněný rok patřil z hlediska posledních let u obilovin k nadprůměrným. Důvodem poklesu tržeb je výrazné snížení cen průmyslových výrobců v souvislosti s poklesem cen obilovin.

Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků, která byla podle CZ-NACE vyčleněna z ostatních potravinářských výrobků, v hodnoceném roce meziročně výrazně snížila výkonnost při poklesu průmyslových cen zmíněných výrobků. Snížení tržeb nastalo zejména u běžného pečiva a cukrářských výrobků, které ve výrobní struktuře převažují a nebylo vykompenzováno ani vcelku příznivým vývojem u sušarů, sušenek a trvanlivých cukrářských výrobků.

Výroba ostatních potravinářských výrobků zůstává poměrně vnitřně členitá (i když již nezahrnuje objemově dříve nejvíce zastoupenou výrobu pečiva a cukrářskou výrobu) a meziročně v podstatě stagnovala. Na jedné straně se zvýšily tržby za zpracování čaje a kávy a na druhé straně klesly zejména u výroby cukru a výroby koření a aromatických výtažků.

Výroba hotových krmiv, měřeno tržbami, výrazně meziročně snížila svou výkonnost. Důvodem je pokles cen průmyslových výrobců krmiv při poklesu cen obilovin.

Výroba nápojů zaznamenala meziročně nevýrazný pokles výkonnosti, a to i při mírném cenovém růstu průmyslových výrobců nápojů. Hlavní výroba v této skupině, výroba piva, neměla příznivý rok z hlediska spotřeby a tím i výstavu piva. Obdobně na tom byla i výroba nealkoholických nápojů a stáčení minerálních vod a pitné vody do lahví. Naopak výrazného nárůstu v hodnoceném roce dosáhla výroba lihovin vč. jejich destilace a rektifikace.

Obnovitelné zdroje energie (OZE)

V dubnu 2009 byla vydána nová směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES. Základní cíl – podíl 20 % energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie v EU v roce 2020 byl potvrzen. Rovněž byl potvrzen cíl dosáhnout ve stejném období podílu alespoň 10 % energie z OZE na celkové spotřebě energie v silniční a železniční dopravě.

Nárůst výroby energie u některých druhů OZE byl v ČR v letech 2008–2009 značný. Objem a struktura celkové energie z obnovitelných zdrojů se zásadně nezměnila. Celkový podíl obnovitelné energie na primárních energetických zdrojích činil v roce 2008 celkem 5 %, což je nepatrně více než v roce předešlém (4,8 %). Zdaleka největší podíl na energii z OZE (77,8 % v roce 2008, 81,8 % v roce 2007) zaujímá stále spalování biomasy.

V roce 2008 bylo spalováním 865,1 tis. tun biomasy vyrobeno celkem 1 171 GWh elektřiny (z toho neaglomerované rostlinné hmoty pouze 15 tis. t). Podíl briket a pelet z rostlinných materiálů se meziročně zvýšil na 2,8 % (ze 16 na 24 tis. t.) Další 20 tis. t připadlo na peletky a brikety z dřevních materiálů.

Užití biopaliv v dopravě v České republice je v současné době určováno především legislativní povinností jejich přimíchávání k minerálním pohonným hmotám (v roce 2009 byl stanoven pro naftu přírůstek 4,5 % FAME a pro benzín 3,5 % bioetanolu).

Bioetanolu bylo v roce 2009 celkově vyrobeno 89 625 t. Z tohoto množství bylo cca 50 953 t vyvezeno, dovezeno pak bylo 32 939 t. Po zohlednění počátečních a konečných zásob činila hrubá dodávka na trh v ČR 74 936 t. Na výrobu bioetanolu bylo podle odhadu Svazu lihovarů ČR v roce 2009 spotřebováno 118 890 t obilovin (pšenice) a 634 891 t cukrové řepy.

FAME bylo v roce 2009 vyrobeno 154 923 t. Vyvezeno bylo 24 221 t, dovezeno 10 866 t. Po zohlednění dovozu, vývozu, počátečních a konečných zásob byla skutečná hrubá spotřeba FAME v roce 2009 na trhu v ČR 141 262 t, z toho cca 6 259 t bylo použito k výrobě cca 22 945 tis. l (tj. cca 19 400 t) směsné nafty motorové (SNM30) a cca 125 t FAME jako čisté palivo vznětových motorů.

Cenový vývoj na agrárním trhu

V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu cen zemědělských výrobců o 24,8 %. Na snížení cen se z rostlinných komodit nejvíce podílely obiloviny, olejnin a ovoce, z živočišných komodit především mléko. Vývoj cen průmyslových výrobců vcelku odpovídal vývoji spotřebitelských cen. Spotřebitelské ceny potravin a nápojů se snížily v porovnání s rokem 2008 o 3,9 %. Ceny vstupů do zemědělství poklesly meziročně o 7,4 %.

Ceny zemědělských výrobců v rostlinné výrobě celkově klesly o 32,2 % zejména v důsledku výrazného snížení cen obilovin (o 41 %) a olejnin (o 35,3 %). Snížení CZV do 5 % zaznamenali pěstitelé brambor a cukrovky. U ovoce došlo v roce 2009 k dalšímu meziročnímu poklesu ceny o 24,4 %. Mírnější pokles ceny zaznamenali v roce 2009 i pěstitelé zeleniny a květin.

Průměrná **cena zemědělských výrobců živočišných komodit** klesla v roce 2009 v meziročním porovnání na 84,9 %. U všech základních komodit s výjimkou skotu byl meziročně zaznamenán pokles cen. Nejvyšší pokles ceny byl zaznamenán u mléka (o 29,3 %) a drůbeže (o 9 %). Nepatrně se zvýšila pouze cena skotu (o 0,3 %).

Agrární zahraniční obchod (AZO)

Obrat AZO ČR v roce 2009 v meziročním porovnání stagnoval (přírůstek ve výši 1 617,4 mil. Kč představoval pouhých 0,7 %). Poprvé od vstupu do EU zaznamenala ČR meziroční pokles hodnoty vývozu (o 1 582,7 mil. Kč, tj. 1,5 %), zatímco dovoz vzrostl o 3 200,1 mil. Kč (2,5 %). Schodek bilance českého AZO se v důsledku tohoto vývoje meziročně zvýšil o 4 782,8 mil. Kč a stupeň krytí dovozu vývozem poklesl na 79 %.

Podíl agrárních výrobků na celkovém zahraničním obchodu ČR byl v porovnání s hodnotami po vstupu do EU nadprůměrný. Zastoupení agrárního vývozu na celkovém exportu se v meziročním porovnání zvýšilo o 0,62 p. b. na 4,94 % a odpovídající ukazatel na straně dovozu vzrostl o 1,33 p. b. na 6,74 %. Značný podíl na tomto vývoji měl pokles celkového vývozu a dovozu ČR o 13,8 %, resp. o 17,7 %.

Celkově zaznamenal AZO ČR v roce 2009 spíše nepříznivý vývoj. Došlo k dalšímu velmi výraznému prohloubení pasiva bilance s masem a droby. Negativní vývoj v posledních letech vykazoval také obchod s mlékem a mléčnými výrobky (s výjimkou kysaných výrobků), přičemž se to týká jak obchodu ČR s EU 27, tak obchodu s třetími zeměmi.

Podíl EU 27 na českém agrárním exportu v roce 2009 činil 92,6 % a v porovnání s předchozím rokem se téměř nezměnil, podíl EU 15 se meziročně zvýšil o 2,3 p. b. na 47,9 % a participace EU 12 poklesla o 1,8 p. b. na 44,7 %. Na agrárním importu ČR se země EU 27 podílely 93,4 %. Zatímco podíl EU 12 meziročně vzrostl o 1,2 p. b. na 29,4 %, participace EU 15 se nepatrně snížila o 0,2 p. b. na 64 %.

Nejvýznamnějšími odběrateli agrárních výrobků z ČR jsou dlouhodobě Slovensko (v roce 2009 činil jeho podíl 26,5 %), Německo (22,4 %), Polsko (9,9 %), Itálie (6,7 %), Rakousko (5,4 %) a Maďarsko (4,4 %). Z třetích zemí bylo v roce 2009 nejdůležitějším obchodním partnerem Rusko s 1,3 %, dále pak Chorvatsko, Japonsko, Ukrajina, Švýcarsko, Spojené státy a Norsko.

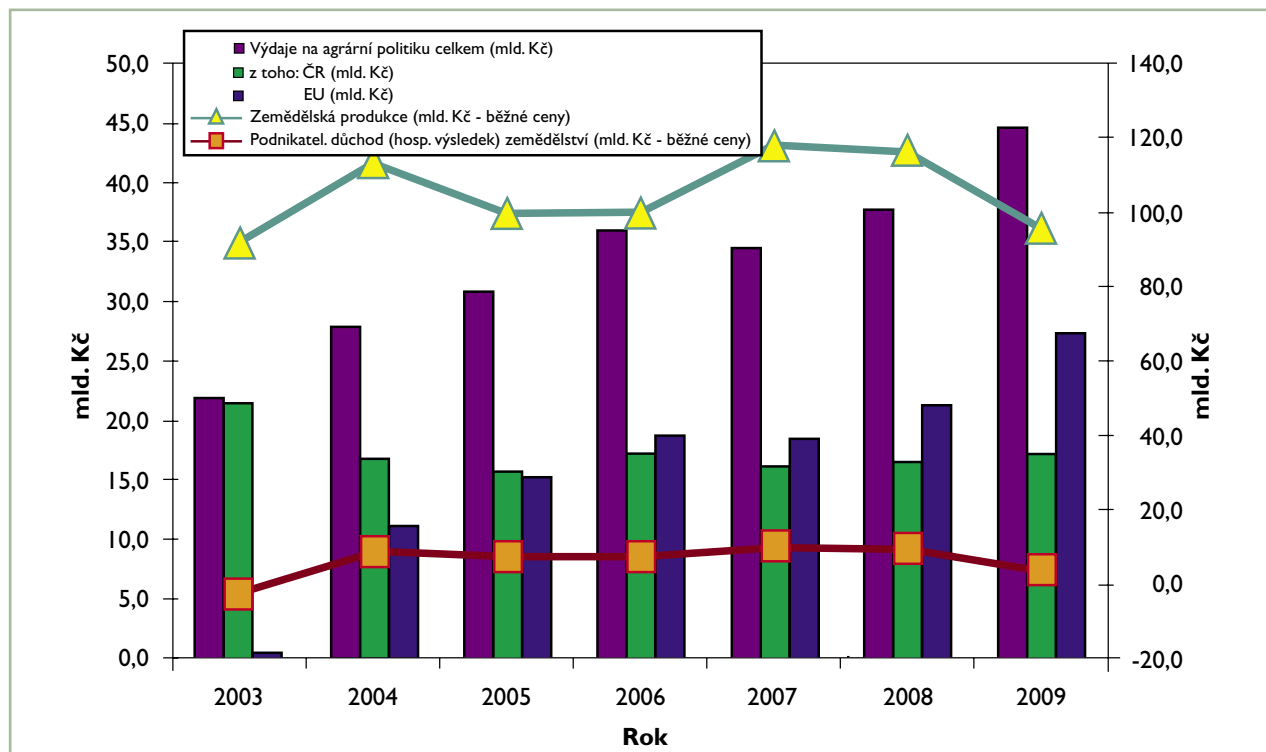
Hlavními exportními komoditami ČR byly v roce 2009 KN 2402 20 Cigarety, KN 1001 Pšenice, KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana, KN 2203 Pivo, KN 1205 Řepka, atd.

Nejvíce zastoupenými komoditami v českém agrárním importu jsou pak KN 0203 Vepřové maso, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 1806 Čokoláda a potravinářské přípravky ostatní s kakaem, KN 0406 Tvaroh a sýry, atd.

Ekonomické výsledky agrárního sektoru

Produkce odvětví zemědělství vykázala podle SZÚ v roce 2009 meziročně významný pokles, a to o 18,1 %. Rostlinná produkce poklesla o 18,3 % a živočišná produkce o 18,9 %. Meziroční spotřeba (výrobní spotřeba) poklesla o téměř 10 %, hrubá přidaná hodnota o cca 42 %, čistá přidaná hodnota klesla na 20 % úroveň předchozího roku. Přes významný růst objemu produkčních podpor (meziroční nárůst ukazatele „ostatní dotace na výrobu“ o 17,4 %) všechny ostatní sektorové ukazatele výrazně klesly. Ostatní daně na výrobu klesly o 6 % a zejména důchod z faktorů (tj. čistá přidaná hodnota zvýšená o saldo ostatních dotací a daní na výrobu) o 20 %. Uvedené tendence se promítly do finálního ukazatele SZÚ „podnikatelský důchod ze zemědělství“, který zaznamenal nejnižší hodnotu od vstupu ČR do EU, a to 3,2 mld. Kč (meziroční pokles o téměř 68 %).

Vývoj podnikatelského důchodu, produkce a podpor

Pramen: ČSÚ – Souhrnné zemědělské účty, ÚZEI

Ekonomická krize se promítla i do nákladů na pracovní sílu. Počet pracovníků v zemědělství v přepočtu na AWU (Annual Work Unit) meziročně poklesl o 3,7 % a dostal se na úroveň cca 130 tis. AWU. Náhrady zaměstnanců poklesly o 5 %, což představuje současně i pokles jednotkových nákladů na pracovníka (o cca 1,4 % na 1 AWU). Toto ovlivnilo i ukazatel „důchod z faktorů na 1 pracovníka“ (246,6 tis. Kč/AWU), který poprvé od roku 2004 meziročně poklesl.

V roce 2009 poklesla hodnota jednotlivých skupin rostlinných a živočišných komodit v porovnání s průměrem za roky 2004-2008. Celková hodnota produkce rostlinné výroby byla o 7,4 mld. Kč nižší než uvedený průměr, z toho největší pokles zaznamenaly obiloviny (-6,1 mld. Kč), dále pak cukrovka (-1,3 mld. Kč) a brambory (-0,7 mld. Kč). Pouze olejniný zaznamenaly díky rekordní sklizni hodnotu mírně nad průměrem (0,2 mld. Kč). V živočišné výrobě byl zaznamenán analogický propad o 7,0 mld. Kč, z toho největší pokles vůči průměru jde na vrub produkce mléka (-5,0 mld. Kč) a prasat (-2,5 mld. Kč). U ostatních živočišných komodit byly hodnoty blízké vypočteným průměrům (skot 0,5 mld. Kč, drůbež -0,1 mld. Kč, vejce 0,1 mld. Kč).

Vzhledem k tomu, že meziročně ceny materiálových vstupů klesly o 7,4 % (poprvé od roku 2004) a meziroční spotřeba o 10 %, došlo k úspoře fyzického množství vstupů do zemědělství o 2,6 %. To znamená, že zemědělské producenty reagovali na ekonomickou krizi „úsporami“ materiálových vstupů, které přispěly ke kladnému (i když relativně nízkému) podnikatelskému výsledku odvětví zemědělství za rok 2009.

Ekonomické výsledky zemědělských podniků za roky 2007 a 2008 podle standardního výstupu EU v šetření FADN CZ potvrzují rozhodující vliv meziročního snížení hodnoty zemědělské produkce a stabilizační účinek provozních dotací na vývoj ekonomické situace zemědělských podniků. Podniky hospodařící převážně v horských oblastech LFA vykázaly vyšší úroveň dotací (11 919 Kč/ha z. p.) než podniky v produkčně intenzivních oblastech mimo LFA (7 197 Kč/ha z. p.), což přispívá k regionálnímu vyrovnávání podmínek podnikání a ke stimulaci produkce veřejných statků v marginálních oblastech z veřejných zdrojů.

Nejvyšší ekonomická úroveň zemědělských podniků v roce 2008 a zároveň nejvyšší relativní meziroční změna ekonomické úrovně v období 2007-08, měřená ukazatelem ČPH/AWU, byla dosažena v podnicích specializovaných na chov krav (skotu) bez tržní produkce mléka (511,6 tis. Kč/AWU). Tyto podniky jsou charakteristické počtem 1,8 AWU/100 ha, průměrnou výměrou využívané z. p. 192,7 ha, převažujícím zastoupením krmných plodin (92,1 % výměry využívané z. p.), extenzivním chovem přežvýkavců (0,44 DJ/ha krmných plodin) a relativně vysokými provozními dotacemi na hektar z. p. (12 817 Kč/ha) s vysokým podílem environmentálních dotací a dotací na LFA (dohromady 52,5 %). Kategorie středně velkých podniků s tímto zaměřením dosáhla v roce 2008 dokonce úrovně 711,5 tis. Kč/AWU.

Absolutně nejnižších hodnot ČPH/AWU v rámci podnikové typologie EU dlouhodobě dosahují podniky zaměřené na chov prasat a drůbeže (143,7 tis. Kč/AWU), které v období 2007-08 snížily stavy prasat o zhruba 20 % a naopak zvýšily stavy drůbeže, zejména výkrmy kuřat.

Z hlediska ekonomické velikosti zaznamenaly relativně stabilní vývoj ČPH/AWU největší zemědělské podniky, především díky vyšším provozním dotacím a meziročně jen mírnému zhoršení poměru výrobní spotřeby k celkové produkci. Strukturální a ekonomické charakteristiky naznačují zařazení těchto podniků převážně do produkčně intenzivních výrobních oblastí mimo LFA, resp. do oblastí s částečným zastoupením LFA.

Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny

Vzhledem k meziročnímu poklesu spotřebitelských cen potravin a průmyslových cen jejich výrobců se v roce 2009 snížil objem tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb (dále jen VV a S) za podnikatelské subjekty Výroby potravinářských výrobků (NACE 10) a Výroby nápojů (NACE 11) s 10 a více zaměstnanci o 8,6 % (tj. o 21,4 mld. Kč) na 256,6 mld. Kč při výkonové spotřebě 200,8 mld. Kč.

UVýroby nápojů je pokles spojen s menší úspěšností Výroby piva, která je v této skupině klíčová. Na snížení výkonnosti Výroby potravinářských výrobků měl negativní vliv rostoucí dovoz potravin.

Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců v ČR v roce 2009 činila 23 598 Kč (meziroční nárůst o 4,0 %). V potravinářském průmyslu ČR představovala v roce 2009 úroveň tohoto ukazatele 21 553 Kč, což představuje meziroční nárůst 4,7 %.

Nejvyšší průměrné měsíční mzdy bylo v roce 2009 dosaženo u potravinářských oborů: výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků ve výši 32 331 Kč (meziroční index 122,0) a výroba nápojů ve výši 29 673 Kč (meziroční index 103,8).

Nejnižší úroveň hrubé měsíční mzdy vykazuje výroba pekařských, cukrárenských a moučných výrobků s průměrnou měsíční mzdou ve výši 16 359 Kč (meziroční index 106,3).

Souhrnné hodnocení agrární politiky

V roce 2009 pokračoval trend nárůstu podpor od vstupu do EU. Ve srovnání s předvstupním rokem 2003 se celkové podpory více než zdvojnásobily, z toho samotné podpory zemědělskému a rybářskému sektoru se zvýšily více než 2,5krát. Celkové podpory se v roce 2009 proti roku 2008 zvýšily z 37,7 mld. Kč na 44,5 mld. Kč, tj. o 18,0 %, z toho podpory do zemědělství (včetně rybářství) z 35,5 mld. Kč na 40,4 mld. Kč, tj. o 14,0 %. Nejvíce k této meziroční změně přispěly vyšší výdaje ze zdrojů EU (o 6,1 mld. Kč, tj. o 28,9 %), doprovázené zvýšenými výdaji MZe zejména na jeho dotační programy (zvýšení o 26,6 %).

Největší podíl podpor připadá dlouhodobě na přímé platby: 49,8 % v roce 2008, 46,2 % v roce 2009. Pokles podílu přímých plateb v roce 2009 byl doprovázen meziročním zvýšením podílu podpor v rámci HRDP, operačních programů a PRV o 5,1 p. b. Podíl národních podpor (bez národních doplňkových plateb) představuje v obou sledovaných letech necelou pětinu podpor. Podíl zdrojů EU na agrární politice ČR se zvýšil z 56,2 % v roce 2008 na 61,4 % v roce 2009.

Podle klasifikace EU se největší část podpor soustřeďuje v Pilíři I (podpora cen a příjmů podniků). Podpory v tomto pilíři představovaly 56,7 %, podpory v rámci Pilíře II pak 35 %.

Největší podíl podpor dlouhodoběji připadá na podpory příjmů podniků (53-55 %). Druhý největší podíl podpor se týká zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu (jejich podíl se v posledních dvou letech stabilizoval na úrovni kolem 22-25 %). Značnou část těchto podpor však tvoří platby LFA, které vedle svých environmentálních účinků přímo zvyšují příjmy zemědělských podniků.

Celkově činily transfery veřejných zdrojů do zemědělství (včetně rybářství) významnou součást ekonomiky sektoru. Zemědělská politika ČR po vstupu do EU je prostřednictvím jejího Pilíře I stále orientována více na podporu příjmů zemědělských podniků, než na podpory zaměřené na další restrukturalizaci zemědělství, i když v tomto směru došlo k mírnému meziročnímu zlepšení relací.

Účinky zemědělské politiky lze souhrnně hodnotit následovně:

- Podpory se významně podílejí na dosahovaném podnikatelském důchodu sektoru zemědělství. V přepočtu na 1 ha z. p. (podle evidence LPIS) dosahovaly veškeré podpory v roce 2009 zhruba 11 tis. Kč a v přepočtu na 1 AWU zhruba 300 000 Kč. Podle údajů SZÚ dosahovaly v roce 2008 dotace na výrobu 22 % celkové produkce zemědělského odvětví a v roce 2009 dokonce 31 %. Prakticky žádná kategorie zemědělských podniků by nebyla bez dané výše podpor dlouhodoběji životaschopná.
- Distribuce podpor přispívá k vyrovnávání regionálních rozdílů v podmínkách hospodaření zemědělských podniků.
- Distribuce podpor na druhou stranu významně přispívá k udržování současné duální struktury zemědělských podniků s naprostou převahou velkých podniků na z. p.
- Zaměření a podmínky poskytování podpor vedou k zachování *status quo* ve vztazích zemědělství k životnímu prostředí, kde z mnoha aspektů nedochází k potřebným změnám (zejména v oblasti eroze půd a vztahu zemědělství k vodnímu režimu krajiny). Podíl TTP na z. p. zůstává přes všechny dosavadní stimuly a v porovnání s reálnými přírodními a klimatickými podmínkami ČR neúměrně nízký (zhruba 23 %).
- Podmínky poskytování důchodových podpor nepůsobí dostatečně na zlepšování vztahu zemědělství k rozvoji venkova, zejména pokud jde o zachování či vytváření pracovních příležitostí. Především se to týká zemědělství v oblastech LFA s velmi extenzivním chovem skotu. Proti tomu působí pozitivně na zachování či vytváření pracovních příležitostí venkova stále rostoucí podpory diverzifikace činností v zemědělských podnicích.
- Příjemci naprosté většiny podpor jsou zemědělské podniky, na vlastní rozvoj venkovského prostoru s příjemci podpor i mimo zemědělství připadalo v roce 2009 pouze 4,8 % veškerých podpor. Na komplexní rozvoj venkovských oblastí tak mají podstatně větší vliv jiné politiky a ostatní podmínky.

NÁVRH OPATŘENÍ V OBLASTI AGRÁRNÍ POLITIKY KE ZPRÁVĚ O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

(podle ustanovení § 6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství)

Dosáhnout liberální, ale spravedlivé pojetí zemědělské politiky EU.

- Aktivně spolupracovat na vytvoření zjednodušené a přitom silné a efektivní SZP.
- Podporovat evropské zemědělství bez bariér na vnitřním trhu a usilovat o nastavení rovných podmínek financování zemědělství pro všechny členské státy Unie.
- Posílit podporu rozvoje venkova, výzkumu a vzdělávání, a diverzifikaci do nezemědělských činností.

Podporovat růst konkurenceschopnosti a omezit byrokracii podnikání v zemědělském sektoru.

- Řešit aktuální problémy agrárního sektoru zapříčiněné hospodářskou recesí.
- U všech forem a typů zemědělského podnikání podporovat růst konkurenceschopnosti ve spravedlivém podnikatelském prostředí.
- V souladu s připravovaným zjednodušováním SZP, maximálně omezit administrativní požadavky na české zemědělské podnikatele a snížit tak jejich administrativní a byrokratickou zátěž.
- Pomocí vhodných nástrojů usnadnit nové generaci zemědělců vstup do zemědělského podnikatelského prostoru.
- Vytvářet podmínky pro zvyšování přidané hodnoty zemědělské produkce.
- Podporovat transfer výsledků tuzemského i nadnárodního evropského výzkumu do praxe v agrárním sektoru.
- Zajišťovat českým zemědělským podnikatelům v rámci projektu e-AGRI neustálý přísun potřebných informací a poskytnout jim, co možná nejširší elektronickou komunikaci s úřady státní správy v resortu zemědělství.
- Dále podporovat výrobu energie z obnovitelných zdrojů, s důrazem na využití nepotravinářských surovin a jinak nevyužitelných odpadů.

Zvýšit kvalitu života na venkově, cestou péče o krajinu a kvalitní potraviny.

- Nadále realizovat opatření pro podporu nákupu zemědělské půdy do vlastnictví samotných zemědělců s cílem, zvyšování jejich motivace k hospodaření.
- Podporovat udržení dostatku kvalitní vody v přirozeném prostředí.
- Zaváděním vhodných zemědělských technologií napomáhat k prevenci klimatických rizik (např. povodní). Podporovat výrazné snížení rizik vodních a větrných erozí.
- Zvyšováním kvality a bezpečnosti českých a moravských potravin a biopotravin podporovat jejich produkci. Typickým označením, usnadnit spotřebitelům jejich identifikaci.
- Zvýšit tržní možnosti českých rybářů pomocí podpory konzumace domácích sladkovodních ryb s využitím evropských fondů.
- Posílit infrastrukturu obcí s využitím Programu rozvoje venkova.

I OBECNÉ PODMÍNKY VÝVOJE AGRÁRNÍHO SEKTORU A VENKOVA ČR

V roce 2009 se naplno projevila globální hospodářská recese. V ČR došlo k meziročnímu poklesu reálného HDP o 4,1 % po sezonním očištění. Podíl zemědělství na nominální hrubé přidané hodnotě přitom poklesl o 0,28 p. b. Růst inflace se výrazně snížil (na 1,0 %) a koruna oslabila jak vůči EUR (o 6,0 %), tak vůči USD (o 11,9 %). Povětrnostní podmínky se vyznačovaly odchylkami měsíčních úhrnů srážek od dlouhodobého normálu, což bylo doprovázeno nárůstem škod na zemědělských plodinách. Negativní vliv na podnikatelské prostředí v zemědělství měl zejména meziroční pokles cen zemědělských výrobců o 24,8 %, naopak pozitivní vliv mělo zvýšení národních a unijních podpor. V prvním pololetí 2009 vykonávala ČR předsednickou roli v Radě EU a v této souvislosti se podařilo dosáhnout důležitých posunů v oblasti SZP a rozvoje venkova.

I.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru

I.1.1 Vývoj národního hospodářství

Hospodářský růst

V roce 2009 postihla ČR hospodářská recese a tento rok byl z hlediska ekonomického růstu nejhorší za celé období existence samostatné ČR od roku 1993. HDP v průběhu roku 2009 poklesl a meziroční pokles ve stálých cenách činil 4,2 % (tab.T1.1/01), po očištění o sezonní vlivy činil 4,1 %. Pokles HDP v ČR přibližně odpovídal průměrnému poklesu v EU 27 i v eurozóně (16 států¹).

T1.1/01 - Vybrané ukazatele vývoje národního hospodářství¹⁾

Ukazatel	MJ	2008	2009
Hrubý domácí produkt - b. c.	mln. Kč	3 689,0	3 627,2
	meziroční index	104,3	98,3
Hrubý domácí produkt - s. c. 2000 (sezonně neočištěno)	meziroční index	102,5	95,8
Úroveň HDP na obyvatele²⁾	EU 27 = 100	80,4	80,0
	EU 15 = 100	72,6	72,1
Průměrná měsíční mzda (nominální)³⁾	Kč	22 691	23 598
	meziroční index	108,3	104,0
Průměrná míra inflace	%	6,3	1,0
Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančním podnikům⁴⁾	%	5,59	4,58
Obchodní bilance	mln. Kč	102,7	180,6
Běžný účet platební bilance	mln. Kč	-22,9	-37,0
Saldo státního rozpočtu	mln. Kč	-19,4	-192,4
Konsolidovaný hrubý dluh sektoru vládních institucí⁵⁾	mln. Kč	1 104,9	1 282,3
Deficit sektoru vládních institucí⁵⁾	% HDP	2,72	5,93
Dluh sektoru vládních institucí⁵⁾	% HDP	29,95	35,35
Obecná míra nezaměstnanosti (průměr)⁶⁾	%	4,4	6,7
Devizový kurz nominální (průměr) - Kč/€	Kč	24,942	26,445
- Kč/\$	Kč	17,035	19,057

¹⁾ Tabulka obsahuje údaje zveřejněné do 8. 4. 2010.

²⁾ Přepočten pomocí parity kupní síly; založeno na výsledcích Evropského srovnávacího programu a odhadech OECD; pro rok 2009 předběžný údaj.

³⁾ Průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v celém národním hospodářství.

⁴⁾ Úrokové sazby korunových úvěrů - stav obchodů, průměr za 12 měsíců.

⁵⁾ Saldo sektoru vládních institucí podle metodiky Evropského systému národních účtů (ESA 1995).

⁶⁾ Podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (zaměstnaní spolu s nezaměstnanými), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení Eurostatu a ILO.

Pramen: ČSÚ; ČNB; Eurostat

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Podle předběžných údajů Eurostatu dosáhla v roce 2009 ČR 80,0 % průměrné úrovně objemového indexu HDP na obyvatele v paritě kupní síly za EU 27. Při přepočtu běžným směnným kurzem činí tento poměr 54,4 %.

Na poptávkové straně k celkovému ekonomickému poklesu v roce 2009 v běžných cenách po sezonním očištění přispěla nižší tvorba hrubého kapitálu (-16,1 %). Naproti tomu výdaje na konečnou spotřebu mírně vzrostly (2,1 %) a aktivní bilance zahraničního obchodu vzrostla o 23,9 %. Na nabídkové straně ekonomiky se na tvorbě HPH v běžných cenách po sezonním očištění největší měrou, a to 23,3 %, podílel zpracovatelský průmysl, jehož HPH poklesla meziročně o 7,2 %. Odvětví zemědělství a lesnictví zaznamenalo pokles o 12,1 %, zatímco rybářství vykázalo růst o 33,1 %.

Obchodní bilance v roce 2009 dosáhla kladné hodnoty a skončila přebytkem ve výši 180,6 mln. Kč² při meziročním zvýšení o 77,9 mln. Kč. Této bilance bylo dosaženo při meziročním poklesu dovozů o 420 mln. Kč a současném poklesu vývozu o 342 mln. Kč.

¹ Eurozónu se společnou měnou tvořilo v roce 2009 šestnáct států EU - Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko, Řecko, Slovensko, Kypr, Malta a Slovensko.

² Na základě údajů ČNB o platební bilanci za I.-IV. Q 2009. Podle statistiky zahraničního obchodu vykazované ČSÚ na základě metodiky Eurostatu, která využívá celních statistik a oceňuje dovozy v cenách CIF a vývozy v cenách FOB, dosahuje obchodní bilance v roce 2009 hodnoty 152,0 mln. Kč při meziročním zvýšení o 84,8 mln. Kč.

Obecná míra nezaměstnanosti se v roce 2009 zvýšila na 6,7 % a byla o 2,3 p. b. vyšší než v roce 2008. V průběhu celého roku 2009 se nezaměstnanost zvyšovala a ve 4. čtvrtletí dosáhla 7,3 %, což bylo o 2,9 p. b. více než ve stejném období minulého roku. Průměrná míra nezaměstnanosti přesto zůstává v ČR nižší než průměr jak za všechny členské státy EU (8,9 %), tak i státy eurozóny (9,4 %). Průměrná hrubá nominální měsíční mzda³ dosáhla v roce 2009 úrovně 23 598 Kč, čímž se meziročně zvýšila o 4,0 %. Protože míra inflace dosáhla 1,0 %, zvýšily se reálné mzdy o 3,0 %. Celkový objem vyplacených mezd však meziročně ve 4. čtvrtletí 2009 poklesl o 2,0 % při poklesu počtu zaměstnanců o 6,8 %.

Cenový růst v roce 2009 byl ovlivněn na jedné straně růstem cen bydlení, vody, energie a paliv a dále i růstem cen alkoholických nápojů a tabáku. Na druhé straně poklesly ceny potravin a nealkoholických nápojů a ceny v dopravě. Meziroční pokles inflace o 5,3 p. b. byl provázen snížením úrokových sazeb korunových úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v průměru o 1,01 p. b. V roce 2009 se proti roku 2008 průměrný nominální devizový kurz české koruny oslabil jak proti euru o 6,0 %, tak vůči dolaru o 11,9 %. Nejvýrazněji koruna oslabovala v období do poloviny února 2009, poté docházelo k jejímu zhodnocení a koncem roku 2009 opět mírně oslabovala.

1.1.2 Pozice agrárního sektoru

Odvětví zemědělství se podílelo podle statistiky národních účtů v roce 2009 na celkové tvorbě HPH v základních b. c.⁴ 1,65 %, což představuje meziroční pokles o 0,28 p. b. (tab. T1/I.02 a příl. tab. I/I.01). V případě potravinářského průmyslu došlo ke zvýšení tohoto podílu o 0,19 p. b. na 2,72 %. Při vyjádření HPH ve s. c. roku 2000 vzrostl uvedený podíl v případě odvětví zemědělství o 1,29 p. b. a u potravinářského průmyslu došlo k poklesu o 0,23 p. b. Vývoj cen zemědělských výrobců v roce 2009 byl velmi nepříznivý. Meziroční pokles v průměru činil 24,8 %, což představuje největší pokles zaznamenaný v období od roku 1993.

T1.I/02 - Vybrané ukazatele postavení agrárního sektoru v národním hospodářství¹⁾

Ukazatel	2008	2009
Podíl na HDP²⁾ v základních b. c. - podle statistiky národních účtů (%) - odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	2,54	2,29
z toho - odvětví zemědělství³⁾	1,93	1,65
- výroba potravin, nápojů a tabákových výrobků	2,53	2,72
Podíl zemědělství⁴⁾ na HDP v základních b. c. - podle SZÚ (%)	0,82	0,48
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	4,32	4,94
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	5,41	6,74
Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových spotřebních vydáních domácností⁵⁾ (%)	22,9	22,1
z toho za potraviny a nealkoholické nápoje⁵⁾ (%)	20,1	19,3
Podíl na celkovém počtu zaměstnanců v NH (%)⁶⁾ - odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	2,99	3,02
z toho - odvětví zemědělství³⁾	2,53	2,57
- výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků	2,90	2,95
Poměr průměrné měsíční mzdy v odvětví zemědělství k průměrné měsíční mzdě v NH (%)⁶⁾	75,92	73,14
Podíl na celkových výdajích státního rozpočtu (%) - odvětví zemědělství⁷⁾	3,82	4,33
- MZe (kap. 329)	4,21	4,79
Podíl výdajů státního rozpočtu pro odvětví zemědělství na HDP v b. c. (%)	1,12	1,39

¹⁾ Tabulka obsahuje údaje zveřejněné do 8. 4. 2010.

²⁾ Vypočteno z hrubé přidané hodnoty v běžných cenách.

³⁾ Včetně nezemědělských činností zemědělských podniků, myslivosti a souvisejících činností.

⁴⁾ Zemědělská prvovýroba, poskytované zemědělské služby a neodělitelné nezemědělské činnosti; rok 2008 semidefinitivní údaj, rok 2009 předběžný údaj.

⁵⁾ Pro rok 2009 předběžný údaj na základě čtvrtletních statistik rodinných účtů.

⁶⁾ Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé mzdy podle OKEČ za ČR úhrnem (přepočtené osoby).

⁷⁾ Podle odvětvového třídění rozpočtových výdajů (výdaje z kapitoly MZe i dalších ústředních kapitol).

Pramen: ČSÚ; MF

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu se meziročně zvýšil ze 4,3 % na 4,9 % a podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu se zvýšil ještě výrazněji, a to z 5,4 % na 6,7 %. Vlivem poklesu agrárních vývozů o 1,5 % a nárůstu dovozů o 2,5 % se meziročně zvýšil bilanční schodek AZO z 23 mld. Kč na 28 mld. Kč v roce 2009 a současně došlo ke zhoršení stupně krytí dovozů vývozy na 79 %.

Významným ukazatelem váhy agrárního sektoru v národní ekonomice je podíl výdajů domácností za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových výdajích za zboží a služby. Podle čtvrtletních údajů se v roce 2009 v ČR tento podíl snížil na 22,1 %, přičemž samotné výdaje za potraviny a nealkoholické výdaje představovaly 19,3 % celkových výdajů.

³⁾ Na přepočtené počty zaměstnanců v celém národním hospodářství.

⁴⁾ Základní cena je cena za jednotku vyrobené produkce bez daně splatné na tuto jednotku v důsledku její výroby nebo prodeje, ale včetně dotace vázané na tuto jednotku (dotace na produkty).

Podle údajů ČSÚ⁵ došlo v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu v roce 2009 k poklesu počtu zaměstnanců o 5,1 % proti roku 2008. Současně však došlo k mírnému nárůstu podílu zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců, způsobenému výraznějším snížením celkového počtu zaměstnanců (-5,9 %). Z toho podíl zaměstnanců v samotném zemědělství (včetně myslivosti a souvisejících činností) vzrostl o 0,04 p. b. Zemědělství je nadále charakterizováno mzdovou disparitou a zaostává v úrovni průměrných mezd za průměrem ČR. V roce 2009 se toto zaostávání proti minulému roku prohloubilo na úroveň 73,1 %. Růst nominální mzdy v zemědělství na přepočtené pracovníky činil 0,2 % a byl o 3,8 p. b. nižší než průměr celkového růstu mezd v ČR. Protože růst nominální mzdy v zemědělství byl nižší než míra inflace, došlo zde k poklesu reálné mzdy.

Podíl zemědělství na výdajích státního rozpočtu se zvýšil o 0,5 p. b. na 4,3 % v roce 2009. Rovněž celkové výdaje státního rozpočtu meziročně vzrostly téměř o osm procent, výdaje státu do odvětví zemědělství vzrostly ve srovnání s rokem 2008 o 22,1 %.

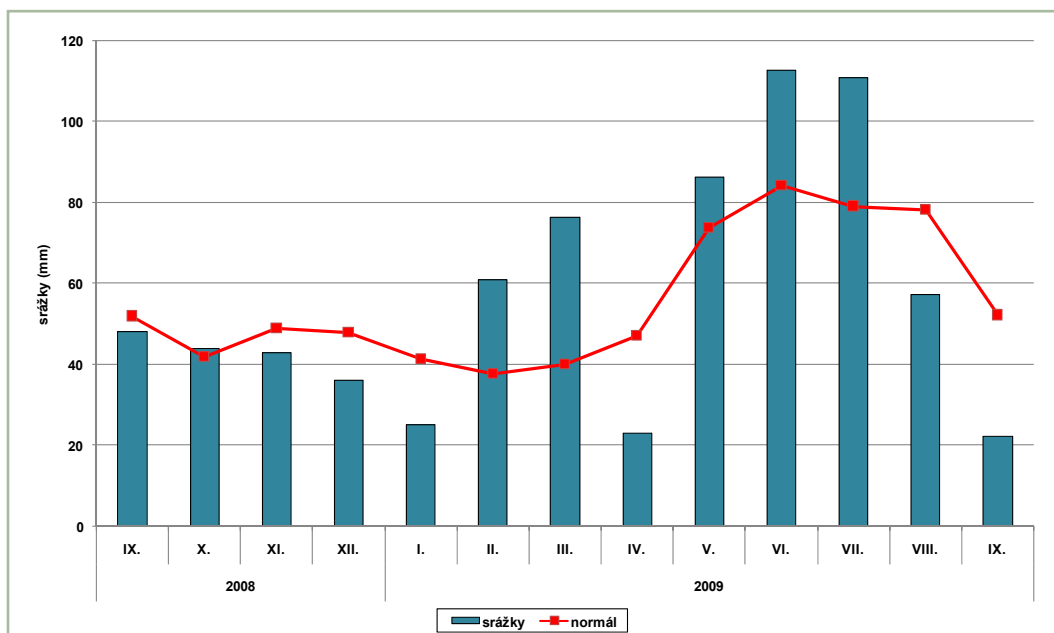
1.2 Povětrnostní podmínky a jejich vliv na agrární sektor

Povětrnostní podmínky v ČR, charakterizované měsíčními úhrny srážek a průměrnými měsíčními teplotami, se vyznačovaly v období od září 2008 do září 2009 odchylkami v porovnání s dlouhodobým průměrem zejména v oblasti srážek.

Úhrny srážek v období od září 2008 do září 2009

Rozložení srážek ve sledovaném období bylo nehomogenní prostorově i časově. Nadnormální srážkové úhrny byly vysoce překročeny zejména v březnu, v červnu a červenci 2009. Suché až velmi suché byly měsíce leden, duben, srpen a září. V letním období byla zaznamenána významná bouřková činnost doprovázená přívalovými dešti s kroupami a silným větrem prakticky na celém území ČR s tím, že na severu Moravy a na jihu Čech byly projevy těchto klimatických fenoménů nejničivější⁶.

Graf T1.2/01 - Průměrný měsíční úhrn srážek v období od září 2008 do září 2009 ve srovnání s dlouhodobým srážkovým úhrnem za období 1961-1990

Pramen: ČHMÚ

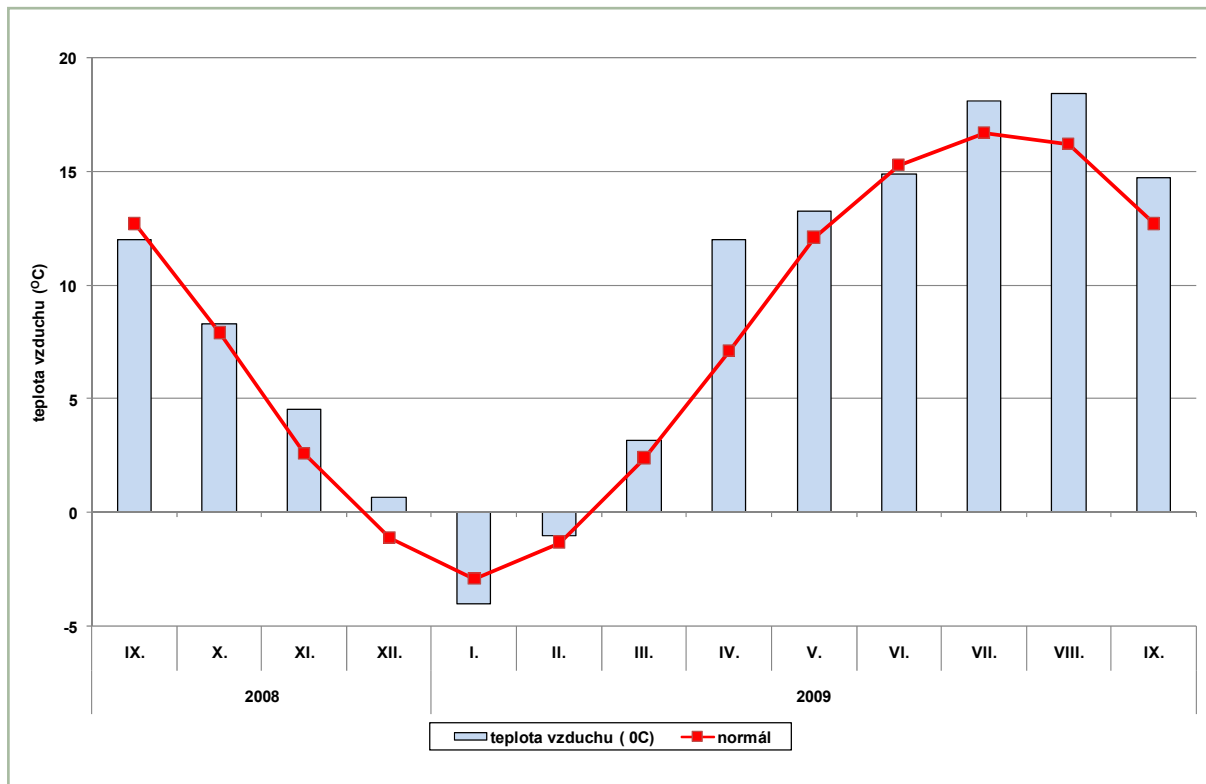
Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

Teploty vzduchu v období od září 2008 do září 2009

Průměrné měsíční teploty na území ČR se v období od září 2008 do září 2009 pohybovaly kolem normálu. Teplotně nadnormální byly měsíce listopad, resp. prosinec 2008. V roce 2009 byl mimořádně teplý duben s teplotní odchylkou +4,8°C a absolutně nejteplejším měsícem roku byl srpen. Velmi teplé počasí přetrvávalo i v září, ke 30. 9. 2009 byla půdním suchem ohrožena většina území ČR.

⁵ Tab. „Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy podle OKEČ za ČR úhrnem (přepočtené osoby)“.

⁶ Pojistné plnění za škody dosáhlo v roce 2009 částky 1 209,4 mil. Kč, tj. téměř o 470 mil. Kč více než v roce 2008.

Graf Tl.2/02 - Průměrná měsíční teplota vzduchu v období od září 2008 do září 2009 ve srovnání s dlouhodobým teplotním průměrem za období 1961-1990

Pramen: ČHMÚ

Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

Nadprůměrné srážky v období června až července 2009 příznivě zapůsobily na výnosy olejnin a píce, ale neprospěly výnosům obilnin, které proti roku 2008 mírně poklesly (viz kap. 8.1).

Škody na zemědělských plodinách způsobené zejména krupobitím a přívalovými dešti byly v roce 2009 veliké a byly téměř rovnoměrně rozmístěny po celém území ČR (viz kap. 6.4).

1.3 Podnikatelské prostředí

Na podnikatelské prostředí v národním hospodářství působí především ceny vstupů a výstupů ovlivňované inflací, kurzem koruny a vývojem zahraničního obchodu, jakož i daně, daňové úlevy, úvěrové služby a míra podnikatelského rizika. Zvláštní význam, především pro zemědělské podnikatele, mají unijní a národní podpory.

Vliv cenového vývoje na agrární trh a podnikatelské prostředí

Indexy cen vstupů za období 2009/08 ve vztahu k období 2008/07 se snížily o 18,2 p. b. Největší podíl na změně cen vstupů mají ceny krmiv, energie a maziv (konkrétně motorových paliv a maziv) a osiv a sadby (nejvíce ječmene jarního).

Ceny zemědělských výrobců v meziročním srovnání klesly více než ceny vstupů do zemědělství. Podle údajů ČSÚ v průměru za rok 2009 došlo k poklesu na úroveň 75,2 %. Konkrétně ve srovnání s cenovou úrovní roku 2008 ceny rostlinných výrobků klesly na 67,8 % a ceny hospodářských zvířat a živočišných výrobků klesly na 84,9 % (podrobněji kap. 9). Cenovou hladinu CZV stahují dolů zejména ceny mléka.

Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů se snížily v roce 2009 na zhruba 96% úroveň předchozího roku, což se projevilo jako jeden z nejvýznamnějších faktorů působících na snižování celkové cenové hladiny.

Tento vývoj byl ovlivněn zejména výrazným poklesem cen zemědělských výrobců na konci roku 2008, který v roce 2009 pokračoval.

Daňové zatížení a daňové úlevy

Daňové zatížení českých podnikatelů, měřeno složenou daňovou kvótou⁷, je zhruba na průměru EU 27. Jako konkurenční nevýhoda je uváděna obdobně jako v předchozím roce vysoká úroveň příspěvků na sociální a zdravotní pojištění. V časové řadě 2005-2008 se předpis daně z nemovitosti ke konci b. r. pohyboval na relativně stejné úrovni. Zvýšení mezi roky 2008-2009 zřejmě souvisí s možností obcí koeficientem navýšit daň z nemovitosti⁸. Předepsaná daň z příjmu se meziročně významně snížila, právě tak jako nadměrný odpočet u daně z přidané hodnoty, což bylo způsobeno snížením výkonem ekonomiky v důsledku ekonomické recese. Vratka daně za „zelenou naftu“ zůstává zhruba na stejné úrovni. Pohyb v rámci předpisu daní zemědělským podnikatelským subjektům je uveden v příl. tab. I.3/01.

⁷ Složená daňová kvóta je poměr výnosu daní, cel, sociálního a zdravotního pojištění k HDP.

⁸ Nevztahuje se však na ornou půdu, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady a TTP.

I v roce 2009 platila soustava specifických daňových úlev ovlivňujících ekonomiku zemědělských podniků.

Především se jedná o:

- daňové úlevy na silniční dani pro speciální zemědělská vozidla;
- nárok na vrácení 60 % spotřební daně nafty (zelená nafta), nakoupené s touto daní a prokazatelně spotřebované (-I 559 mil. Kč v roce 2009);
- možnost vyšší odpisové sazby - podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou mohou uplatnit u vybraných skupin strojů v prvním roce odepisování o 20 % vyšší odpisové sazby (za předpokladu, že jsou prvními vlastníky zmiňované techniky).

Úvěrové služby

V roce 2009 se meziročně snížil trend alokace úvěrů do zemědělství, myslivosti a rybolovu (o necelých 6 %), což se týkalo zejména krátkodobých úvěrů a pohledávek za klienty. Tyto úvěry se však podílejí jen 15 % na úvěrech a pohledávkách celkem. Stav dlouhodobých úvěrů ke konci roku 2009 vzrostl o 3,7 %. Dlouhodobé úvěry mají převážně investiční charakter a činí téměř 65 % úvěrů a pohledávek obchodních bank za klienty. Jednoprocentní míra inflace v roce 2009 umožnila snížení úrokových sazeb poskytnutých nefinančním podnikům. Při alokaci úvěrů do zemědělství svou pozitivní roli sehrál PGRLF poskytováním slev na úroky z úvěrů a podporou krátkodobého provozního financování v rámci nabízených programů (podrobněji kap. 6.4).

Podnikatelské riziko a jeho eliminace

Přístup podnikatelů k eliminaci rizika se odráží především v úrovni a využívání pojištění, které představuje důležitý nástroj pro snížení podnikatelského rizika. Přes značné výkyvy počasí v uplynulém roce i zvyšující se podporu pojištění, kterou nabízí PGRLF, nedosáhl celkový objem předepsaného pojištění podle údajů ČAP a Agra pojišťovny úrovně roku 2008. Došlo ke snížení zhruba o 9 % zejména snížením předepsaného pojištění zvířat z titulu poklesu stavů. Výměra půdy krytá pojištěním zůstala na úrovni roku 2008, tj. zhruba 1,4 mil. ha.

Dalším faktorem, působícím na podnikatelské prostředí v zemědělství, je trh s půdou. Z hlediska užití zemědělské půdy je české zemědělství charakterizováno jedním z nejvyšších podílů pronajaté zemědělské půdy v EU. Podíl pronajaté půdy v roce 2009 činil 79 %, ale dlouhodobě (od počátku transformace) trvale klesá. Průměrný nájem na 1 ha pronajaté o. p. narůstá a pohybuje se zhruba na úrovni 500 - 1 900 Kč/ha podle charakteru výrobní oblasti a právní formy podniku. Podíl vlastní půdy se dlouhodobě zvyšuje. Prodejní ceny pozemků jsou stále na zřetelně nižší úrovni ve srovnání se státy EU 15. Více méně je však patrný průměrný meziroční růst ceny půdy v ČR (o téměř 5 %), což je více než trend většiny zemí EU 15.

Pozitivní a stabilizující vliv v turbulentním prostředí roku 2009 měly na podnikatele v zemědělství národní a uniijní podpory. Tyto podpory částečně zmírňovaly dopady světové hospodářské recese a finanční krize, které se projeví v plné míře v roce 2009.

Destabilizujícími faktory, které stále ještě negativně působí v podnikatelském prostředí ČR, jsou množství a kvalita právních předpisů, vymahatelnost práva a korupce. V „Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů do roku 2010“ se počítá s 20% snížením administrativní zátěže ve srovnání s rokem 2005. Tento plán je ze strany MZe velice uspokojivě plněn a dosud realizované změny již zhruba naplňují stanovený limit. Jeho splnění je však také závislé na rychlosti přijetí nových legislativních opatření na úrovni EU. Dlouhodobě slabým místem v podnikatelském prostředí je vymahatelnost práva projevující se ve firemním sektoru mj. velmi dlouhou dobou, po níž probíhá řízení v agendách konkurzů a vyrovnání (často i více než sedm let).

Lze tedy konstatovat, že v roce 2009:

- se v resortu zemědělství projevila hospodářská recese, došlo k významnému snížení hladiny CZV (zejména cen mléka), ale také došlo i ke snížení cen vstupů do zemědělství a spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů;
- snížený výkon ekonomických subjektů se projevil i v daňové oblasti (snížením daní z příjmu) a v oblasti eliminace rizik (nižší úrovní pojištění proti minulému roku);
- úvěrová politika obchodních bank vedla ke zhoršení úvěrových podmínek, ale nikoliv takovou měrou, aby došlo k ohrožení investiční aktivity podnikatelů v zemědělství, svou pozitivní roli nadále sehrává PGRLF;
- plánovaný 20% limit snížení administrativní zátěže zemědělských podnikatelů do konce roku 2010 je průběžně plněn.

1.4 Důležitá rozhodnutí orgánů ČR a EU

1.4.1 Legislativa vytvořená MZe⁹

V roce 2009 bylo Parlamentem ČR, vládou a MZe projednáno a schváleno několik desítek právních předpisů týkajících se bezprostředně zemědělství. Mnoho dalších bylo zpracováno v různých stupních legislativního procesu, např. ve stadiu návrhu zákona, návrhu nařízení vlády nebo návrhu vyhlášky. Převážná většina těchto legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru byla v roce 2009 předkládána s cílem jejich harmonizace s předpisy EU, včetně zdokonalování právních předpisů z oblasti zemědělství.

K nejvýznamnější změně právní úpravy v oblasti agrárního sektoru v roce 2009 došlo přijetím zákona č. 291/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tato přijatá změna podle požadavků předpisů EU zejména:

- umožňuje provádět obnovu travního porostu u druhu zemědělské kultury travní porost;
- zohledňuje provádění pozemkových úprav jako důvodu pro neuplatnění některých sankčních mechanismů evidence půdy podle uživatelských vztahů;
- zavádí nové druhy zemědělské kultury v evidenci půdy podle uživatelských vztahů (rybník, rychle rostoucí dřeviny, zalesněná půda), které umožní snadnější administraci dotačních titulů v oblasti rybářství, zemědělství a lesnictví (OP Rybářství, PRV);
- zavádí novou evidenci krajinných prvků k zajištění kontrolovatelnosti plnění podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu;
- zavádí novou evidenci objektů sloužících k chovu hospodářských zvířat k zajištění prostorové identifikace míst, na kterých jsou hospodářská zvířata chována;
- doplňuje právní úpravu k zajištění provádění tzv. kontrol podmíněnosti (cross-compliance), které jsou nezbytnou součástí administrace dotací SZIF.

⁹ Přehled legislativních předpisů je uveden v příloze PI.

Mezi další významné změny právních úprav, přijatých v roce 2009 v oblasti implementace předpisů komunitárního práva v souvislosti s plněním závazků ČR vyplývajících z členství v EU, patří zejména:

- zákon č. 9/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech;
- zákon č. 96/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin;
- zákon č. 298/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči;
- zákon č. 300/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin.

V roce 2009 rovněž ve velké intenzitě probíhal proces přípravy a schválení desítek prováděcích právních předpisů, a to ve formě nařízení vlády, zejména dotačního charakteru v působnosti SZIF, a vyhlášek k provedení většiny z výše uvedených zákonů, a o tyto právní předpisy byl náš právní řád významně rozšířen.

1.4.2 Důležitá rozhodnutí a právní akty orgánů EU v roce 2009

Zemědělství a rozvoj venkova

Důležitá rozhodnutí a právní akty, které byly přijaty během českého předsednictví, jsou uvedeny v kap. 1.5. Řešení některých problémů však pokračovalo i během 2. pololetí 2009, takže dochází k jejich průniku a některá rozhodnutí a právní akty nelze jednoznačně přiřadit pouze k českému předsednictví.

Krizové projevy ve finančním a hospodářském sektoru měly negativní dopad i na **zemědělskou výrobu a spotřebu**. Rada v této souvislosti přijala celou řadu podpůrných opatření a nařízení, která byla posléze doprovázena četnými odpovídajícími nařízeními Evropské komise. Jednalo se o:

- nařízení Rady (ES) č. 1250/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 73/2009, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci SZP a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce;
- nařízení Rady (ES) č. 1140/2009 ze dne 20. listopadu 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1234/2007, kterým se stanoví SOT a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty;
- nařízení Rady (ES) č. 491/2009 ze dne 25. května 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1234/2007, kterým se stanoví SOT a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty;
- nařízení Rady (ES) č. 72/2009 ze dne 19. ledna 2009 o úpravách SZP změnou nařízení (ES) č. 247/2006, (ES) č. 320/2006, (ES) č. 1405/2006, (ES) č. 1234/2007, (ES) č. 3/2008 a (ES) č. 479/2008 a zrušením nařízení (EHS) č. 1883/78, (EHS) č. 1254/89, (EHS) č. 2247/89, (EHS) č. 2055/93, (ES) č. 1868/94, (ES) č. 2596/97, (ES) č. 1182/2005 a (ES) č. 315/2007;
- nařízení Rady (ES) č. 73/2009 ze dne 19. ledna 2009, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce a kterým se mění nařízení (ES) č. 1290/2005, (ES) č. 247/2006, (ES) č. 378/2007 a zrušuje nařízení (ES) č. 1782/2003.

Zjednodušování SZP a snížení administrativní zátěže

V roce 2009 bylo dosaženo pokroku i v oblasti zjednodušování SZP. Na květnovém zasedání Rady bylo dosaženo jednomyslné politické dohody a došlo k přijetí Závěrů Rady, ve kterých se proces simplifikace SZP uznává jako trvalá priorita veškerých současných i budoucích úvah o SZP, stejně tak jako závazek snížit administrativní zátěž o 25 % do roku 2012. Ve 2. pololetí Rada pokračovala v projednávání této problematiky jako jedné z priorit, přičemž hlavní těžiště zjednodušení SZP se posunulo na expertní úroveň, kde se uskutečnila celá řada expertních jednání především k 39 konkrétním návrhům členských států. Prosincová Rada konstatovala v této souvislosti pozitivní posun a uložila EK vypracovat a předložit konkrétní legislativní návrhy. Na tomto základě bylo přijato nařízení Rady (ES) č. 1128/2009 ze dne 20. listopadu 2009, kterým se zrušují některé zastaralé akty Rady v oblasti společné zemědělské politiky a nařízení Rady (ES) č. 1139/2009 ze dne 20. listopadu 2009, kterým se zrušují některé zastaralé akty Rady.

Kvalita zemědělských a potravinářských výrobků

Evropská komise navrhla nová pravidla označování jakosti (*Sdělení Komise k politice jakosti zemědělských produktů (KOM(2009)234)*), aby bylo možné určit, kde byl zemědělský výrobek vyroben, a to v souvislosti se zlepšením mezinárodní ochrany zeměpisných označení a pomocí rozvoji mezinárodního přístupu k obchodním normám a ekologickým produktům. Cílem je také vytvořit jedinečný rejstřík pro všechna zeměpisná označení (pro vína, lihoviny a zemědělské výrobky a potraviny) při zachování specifických prvků každého systému. Ekologické zemědělství bylo také podpořeno vytvořením společného loga EU, které se bude v roce 2010 vyskytovat na všech ekologických výrobcích. Na červnovém zasedání Rady byla dosažena jednomyslná shoda členských států na *závěrech Rady*, které se týkají budoucí podoby evropské politiky kvality zemědělských a potravinářských produktů. Další problematikou, která byla projednávána, je označování potravin. Cílem návrhu nařízení o poskytování informací spotřebitelům je zpřehlednit údaje na etiketách a přiblížit je potřebám spotřebitelů v celé EU, sjednotit a aktualizovat dvě oblasti právních předpisů týkajících se obecného a nutričního označování potravin.

Rozvoj venkova a jeho budoucnost a vymezení méně příznivých oblastí (LFA)

V rámci stanovení **nových výzev** (klima, OZE, biodiverzita, vodní hospodářství, mléko) a **priorit** Společenství spojených se změnou klimatu, obnovitelnými zdroji energie, vodním hospodářstvím, biologickou rozmanitostí a restrukturalizací odvětví mléka a mléčných výrobků bylo přijato nařízení Rady (ES) č. 74/2009 ze dne 19. ledna 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD, resp. rozhodnutí Rady ze dne 19. ledna 2009, kterým se mění rozhodnutí 2006/144/ES o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007 až 2013) (Rada 2009/61/ES), jakož i doprovodné nařízení Komise (ES) č. 363/2009 ze dne 4. května 2009 o změně nařízení (ES) č. 1974/2006, kterým se stanoví podrobná pravidla pro použití nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD. V důsledku schválení **ERP**¹⁰ (podpora internetu, flexibilita k využití prostředků pro nové výzvy) bylo přijato nařízení Rady (ES) č. 473/2009 ze dne 25. května 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD a nařízení (ES) č. 1290/2005 o financování SZP a následné nařízení Komise (ES) č. 482/2009 ze dne 8. června 2009 o změně nařízení (ES) č. 1974/2006, kterým se stanoví podrobná pravidla pro použití nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD, a nařízení (ES) č. 883/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1290/2005, pokud jde o vedení účtů platebních agentur, výkazy výdajů a příjmů a podmínky následné úhrady výdajů v rámci EZZF a EAFRD. Na základě dohody o pozměnění prováděcích **pravidel pro podmíněnost, modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém** bylo přijato nařízení Komise č. 484/2009 ze dne 9. června 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1975/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, pokud jde o provádění kontrolních postupů a podmíněnosti s ohledem na opatření na podporu rozvoje venkova.

¹⁰ European Recovery Plan (evropský plán hospodářské obnovy).

Společná organizace trhů (SOT)

Velmi složitá byla v roce 2009 i **situace na trhu s mlékem**. Proto bylo prodloženo období pro intervenční nákupy. Zároveň byla využita možnost, aby Evropská komise mohla v krizové situaci jednat sama. Na základě ujednání v rámci Rady EK přijala prostřednictvím svých nařízení řadu opatření:

- nařízení Komise (ES) č. 76/2009 ze dne 26. ledna 2009 o změně nařízení (ES) č. 504/2007, kterým se stanoví prováděcí pravidla k režimu dodatečných dovozních cel v odvětví mléka a mléčných výrobků;
- nařízení Komise (ES) č. 131/2009 ze dne 13. února 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 105/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o intervenční opatření na trhu s máslem;
- nařízení Komise (ES) č. 452/2009 ze dne 29. května 2009 o zrušení nařízení (ES) č. 1898/2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o opatření pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla na trhu Společenství;
- nařízení Komise (ES) č. 549/2009 ze dne 24. června 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 214/2001, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1255/1999, pokud jde o intervenční opatření na trhu se sušeným odstředěným mlékem;
- nařízení Komise (ES) č. 733/2009 ze dne 11. srpna 2009, kterým se přijímají mimořádná opatření na trhu s mlékem a mléčnými výrobky zahájením nákupu másla a sušeného odstředěného mléka prostřednictvím nabídkového řízení v období od 1. září 2009 do 30. listopadu 2009;
- nařízení Komise (ES) č. 793/2009 ze dne 31. srpna 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 595/2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1788/2003, kterým se stanoví dávka v odvětví mléka a mléčných výrobků

V rámci podpory zdraví dětí a mládeže prostřednictvím konzumace **ovoce ve školách** přijala Rada nařízení Rady (ES) č. 13/2009 ze dne 18. prosince 2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 1290/2005 o financování SZP a nařízení (ES) č. 1234/2007, kterým se stanoví SOT a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty (jednotné nařízení o společné organizaci trhů), s cílem vytvořit projekt „Ovoce do škol“, které bylo dále upřesněno prostřednictvím nařízení Komise (ES) č. 288/2009 ze dne 7. dubna 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o podporu Společenství na poskytování ovoce a zeleniny a výrobků z ovoce, zeleniny a banánů dětem ve vzdělávacích zařízeních v rámci projektu „Ovoce do škol“. Obdobně Rada postupovala i v případě podpory konzumace **mléka a mléčných výrobků ve školách**, a to prostřednictvím nařízení Komise (ES) č. 1233/2009 ze dne 15. prosince 2009, kterým se stanoví zvláštní opatření na podporu trhu v odvětví mléka a mléčných výrobků, resp. nařízení Komise (ES) č. 966/2009 ze dne 15. října 2009 o změně nařízení (ES) č. 657/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o podporu Společenství pro poskytování mléka a některých mléčných výrobků žákům ve školách. Z hlediska větší transparentnosti trhu a pro **lepší fungování potravinového řetězce** předložila v listopadu EK příslušné sdělení: Sdělení Komise – Lepší fungování potravinového řetězce v Evropě (KOM(2009)591), ve kterém navrhlo zkvalitnit fungování potravinového dodavatelského řetězce prostřednictvím nástroje sledování cen, který umožní spotřebitelům sledovat, kolik stojí kilogram vepřového masa v jednotlivých zemích. Další etapa pokračující **reformy vinařství** zahrnovala pravidla o chráněných označeních původu a chráněných zeměpisných označeních, tradičních pojmech a označování a představení postupů výroby vína ke zlepšení komunikace se spotřebitelem, která zajišťují zachování nejlepších tradic výroby vína při současném vytvoření prostoru pro inovaci. Prostřednictvím nařízení Rady (ES) č. 491/2009 ze dne 25. května 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1234/2007, kterým se stanoví SOT a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty, byly do jednotného nařízení pro SOT „inkorporovány“ výsledky tzv. reformy politik v odvětví vína, která byla dokončena přijetím nařízení Rady (ES) č. 479/2008 ze dne 29. dubna 2008 o společné organizaci trhu s vínem. V této souvislosti přijala Evropská komise řadu dalších nařízení:

- nařízení Komise (ES) č. 436/2009 ze dne 26. května 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o registr vinic, povinná prohlášení a shromažďování údajů pro sledování trhu, průvodní doklady pro přepravu vinařských produktů a evidenční knihy vedené v odvětví vína;
- nařízení Komise (ES) č. 42/2009 ze dne 20. ledna 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 555/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008 o společné organizaci trhu s vínem, pokud jde o programy podpory, obchod se třetími zeměmi, produkční potenciál a kontroly v odvětví vína;
- nařízení Komise (ES) č. 316/2009 ze dne 17. dubna 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1973/2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 ohledně režimů podpor stanovených v hlavě IV a IVa tohoto nařízení a ohledně využití půdy vyjmuté pro pěstování surovin;
- nařízení Komise (ES) č. 606/2009 ze dne 10. července 2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o druhy výrobků z révy vinné, enologické postupy a omezení, která se na ně použijí;
- nařízení Komise (ES) č. 607/2009 ze dne 14. července 2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o chráněná označení původu a zeměpisná označení, tradiční výrazy, označování a obchodní úpravu některých vinařských produktů;
- nařízení Komise (ES) č. 702/2009 ze dne 3. srpna 2009, kterým se mění a opravuje nařízení (ES) č. 555/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008 o SOT s vínem, pokud jde o programy podpory, obchod se třetími zeměmi, produkční potenciál a kontroly v odvětví vína.

Oblast veterinární

Rada přijala nařízení o vedlejších produktech živočišného původu - nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 ze dne 21. října 2009 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, které nejsou určeny k lidské spotřebě, a o zrušení nařízení (ES) č. 1774/2002 (nařízení o vedlejších produktech živočišného původu), díky němuž došlo k náhradě 14 předpisů jediným předpisem. Na úrovni Rady byl také dne schválen návrh nařízení na ochranu zvířat při porážce a usmrcování - nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 ze dne 24. září 2009 o ochraně zvířat při usmrcování. V této oblasti byla dále přijata Všeobecná deklarace k dobrým životním podmínkám zvířat, jejímž účelem je povzbudit třetí země k přijetí národních předpisů v této oblasti. Byl také dosažen pokrok u návrhu směrnice o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely. Na květnovém plenárním zasedání Světové organizace pro zdraví zvířat (OIE) v Paříži se podařilo schválit společnou pozici zemí EU k návrhu novelizace standardů OIE pro suchozemské i vodní živočichy. Členské státy také vyslovily souhlas se společnou kandidaturou EU pro volby do pěti pracovních komisí OIE, díky níž uspěli všichni kandidáti navrhovaní EU. Cílem novely o obchodních normách pro drůbeží maso, směrnice Rady 2009/158/ES ze dne 30. listopadu 2009 o veterinárních podmínkách pro obchod s drůbeží a násadovými vejci uvnitř Společenství a jejich dovoz ze třetích zemí, je zejména rozšířit oblast působnosti stávajících obchodních norem pro drůbeží maso na přípravky a výrobky z drůbežího masa. Závěry Rady týkající se tzv. Hygienického balíčku konstatovaly, že současnou úpravu není třeba celkově měnit, je však nutno vypracovat některé technické změny. Byl dosažen pokrok při formulaci jednotného stanoviska vedoucích lékových agentur vymezujícího zásadní směry pro budoucí úpravy veterinárních farmaceutických právních předpisů. Nově ustavená Evropská komise se bude touto oblastí detailněji zabývat v rámci úprav dosavadních předpisů. Byla přijata celá řada předpisů: směrnice Komise 2009/9/ES ze dne 10. února 2009, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/82/ES o kodexu Společenství týkajícím se veterinárních

léčivých přípravků, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 470/2009 ze dne 6. května 2009, kterým se stanoví postupy Společenství pro stanovení limitů reziduí farmakologicky účinných látek v potravinách živočišného původu, kterým se zrušuje nařízení Rady (EHS) č. 2377/90 a kterým se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/82/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 726/2004, a řada „doprovodných“ nařízení Evropské komise (č. 478/2009, č. 485/2009, č. 581/2009, č. 582/2009). Byla přijata také směrnice Rady 2009/157/ES ze dne 30. listopadu 2009 o čistokrevném plemenném skotu.

Rostlinolékařská oblast, osiva a sadba

V březnu 2009 byla dosažena dohoda s Evropským parlamentem a Komisí ohledně návrhu nařízení o statistice pesticidů, respektive přípravků na ochranu rostlin, jež je součástí tzv. „pesticidního balíčku“. Cílem předpisů je sledovat vhodné ukazatele pro monitorování rizik souvisejících s používáním pesticidů. Jednání o dalších dvou návrzích „pesticidního balíčku“ – nařízení o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a rámcové směrnici o trvale udržitelném používání pesticidů – byla formálně ukončena již v lednu 2009. Jedná se o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES ze dne 21. října 2009, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů. V průběhu 2. pololetí byly všechny návrhy pesticidního balíčku finalizovány a publikovány v Úředním věstníku EU – nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1185/2009 ze dne 25. listopadu 2009 o statistice pesticidů, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnice Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS (pozn.: vstup v platnost 14. 6. 2011). Ve 2. polovině roku 2009 na úseku zdraví rostlin – ochrana proti škodlivým organismům byla projednána a uzavřena otázka podmínek pověřování fyzických a právnických osob diagnostikou škodlivých organismů rostlin – směrnice Rady 2009/143/ES ze dne 26. listopadu 2009, kterou se mění směrnice Rady 2000/29/ES, pokud jde o zmocnění k plnění úkolů laboratorního testování. Dále byly přijaty následující směrnice:

- směrnice Komise 2009/7/ES ze dne 10. února 2009, kterou se mění přílohy I, II, IV a V směrnice Rady 2000/29/ES o ochranných opatřeních proti zavlékání organismů škodlivých rostlinám nebo rostlinným produktům do Společenství a proti jejich rozšiřování na území Společenství;
- směrnice Komise 2009/8/ES ze dne 10. února 2009, kterou se mění příloha I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/32/ES, pokud jde o maximální limity nevyhnutelné křížové kontaminace necílového krmiva kokcidiostatiky nebo histomonostatiky;
- směrnice Komise 2009/146/ES ze dne 26. listopadu 2009, kterou se opravuje směrnice Komise 2008/125/ES, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení účinných látek fosfidu hlinitého, fosfidu vápenatého, fosfidu hořečnatého, cymoxanilu, dodemorfu, methylesteru 2,5-kyseliny dichlorbenzoové, metamitronu, sulcotrionu, tebukonazolu a triadimenolu;
- směrnice Komise 2009/11/ES ze dne 18. února 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení účinných látek bensulfuronu, natrium-5-nitroguajakolátu, natrium-2-nitrofenolátu, natrium-4-nitrofenolátu a tebufenpyradu;
- směrnice Komise 2009/25/ES ze dne 2. dubna 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS, pokud jde o rozšíření použití účinné látky pyraklostrobinu;
- směrnice Komise 2009/37/ES ze dne 23. dubna 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení chlormekvátu, sloučenin mědi, propachizafopu, chizalofopu-P, teflubenzuronu a zeta-cypermethrinu jako účinných látek;
- směrnice Komise 2009/51/ES ze dne 25. května 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS, pokud jde o specifikaci účinné látky nicosulfuronu;
- směrnice Komise 2009/77/ES ze dne 1. července 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení účinných látek chlorsulfuronu, cyromazinu, dimethachloru, etofenproxu, lufenuronu, penkonazolu, triallatu a triflusulfuronu;
- směrnice Rady 2009/82/ES ze dne 13. července 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení účinné látky tetrakonazolu;
- směrnice Komise 2009/115/ES ze dne 31. srpna 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení účinné látky methomyly;
- směrnice Rady 2009/116/ES ze dne 25. června 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení parafinových olejů CAS 64742-46-7, CAS 72623-86-0 a CAS 97862-82-3 jako účinných látek;
- směrnice Rady 2009/117/ES ze dne 25. června 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení parafinového oleje CAS 8042-47-5 jako účinné látky;
- směrnice Komise 2009/152/ES ze dne 30. listopadu 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS, pokud jde o datum konce platnosti zařazení účinné látky karbendazim do přílohy I;
- směrnice Komise 2009/153/ES ze dne 30. listopadu 2009, kterou se mění příloha I směrnice Rady 91/414/EHS, pokud jde o obecný název a čistotu účinné látky hydrolyzované bílkoviny;
- směrnice Komise 2009/154/ES ze dne 30. listopadu 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS za účelem zařazení účinné látky cyflufenamidu;
- směrnice Komise 2009/155/ES ze dne 30. listopadu 2009, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS, pokud jde o úroveň čistoty požadovanou pro účinnou látku metazachlor;
- směrnice Komise 2009/118/ES ze dne 9. září 2009, kterou se mění přílohy II až V směrnice Rady 2000/29/ES o ochranných opatřeních proti zavlékání organismů škodlivých rostlinám nebo rostlinným produktům do Společenství a proti jejich rozšiřování na území Společenství;

V oblasti **odrůd** byla přijata směrnice Komise 2009/145/ES ze dne 26. listopadu 2009, kterou se stanovují některé odchylky pro povolování krajových odrůd zeleniny a odrůd zeleniny, které se tradičně pěstují v určitých místech a oblastech a jsou ohroženy genetickou erozí, a odrůd zeleniny, které samy o sobě nemají hodnotu pro obchodní pěstování zeleniny, ale jsou vyšlechtěny pro pěstování za zvláštních podmínek, a pro uvádění osiva těchto odrůd na trh. Byla přijata také směrnice Komise 2009/74/ES ze dne 26. června 2009, kterou se mění směrnice Rady 66/401/EHS, 66/402/EHS, 2002/55/ES a 2002/57/ES, pokud jde o botanické názvy rostlin, vědecké názvy ostatních organismů a některé přílohy směrnic 66/401/EHS, 66/402/EHS a 2002/57/ES s přihlédnutím k vývoji vědeckých a technických poznatků, směrnice Komise 2009/97/ES ze dne 3. srpna 2009, kterou se mění směrnice Komise 2003/90/ES a 2003/91/ES, kterými se stanoví prováděcí opatření k článku 7 směrnice Rady 2002/53/ES a 2002/55/ES, pokud jde o minimum znaků, na které se zkoušky vztahují, a minimální podmínky pro zkoušení určitých odrůd druhů zemědělských rostlin a druhů zeleniny.

V oblasti **krmiv** bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2009 ze dne 13. července 2009 o uvádění na trh a používání krmiv, o změně nařízení (ES) č. 1831/2003 a o zrušení směrnice Rady 79/373/EHS, směrnice Komise 80/511/EHS, směrnice Rady 82/471/EHS, 83/228/EHS, 93/74/EHS, 93/113/ES a 96/25/ES a rozhodnutí Komise 2004/217/ES. Dále byla přijata směrnice Komise 2009/124/ES ze dne 25. září 2009, kterou se mění příloha I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/32/ES, pokud jde o maximální obsahy arzenu, teobrominu, *Datura* sp., *Ricinus communis* L., *Croton tiglium* L. a *Abrus precatorius* L.

Lesnictví

V oblasti lesnictví byly přijaty Závěry Rady pro 8. zasedání Fóra o lesích OSN (UNFF 8) a Česká republika úspěšně reprezentovala EU na Výboru FAO pro lesnictví (COFO 19) v březnu 2009 a na UNFF 8 v dubnu 2009. Pokračovala rozprava k návrhu nařízení, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky, jehož záměrem je zejména maximální snížení rizika uvádění nezákonně vytěženého dřeva a výrobků z tohoto dřeva na trh EU. Očekává se, že režim licencí bude plně funkční v polovině roku 2011.

Společná rybářská politika (SRP)

V oblasti SRP, resp. v rámci projednávání **kontrolního režimu SRP** jako součásti **reformy jednoho z pilířů SRP**, byly vedeny dvě významné debaty - k Zelené knize Komise o budoucí reformě SRP a ke Sdělení Komise o stanovení rybolovných práv na rok 2010. Mimo to byly přijaty závěry Rady ke Sdělení Komise o Akčním plánu na zachování žraloků a závěry ke Sdělení Komise o udržitelném rozvoji akvakultury. V průběhu 2. pololetí 2009 bylo přijato nařízení Rady (ES) č. 1224/2009 ze dne 20. listopadu 2009 o zavedení kontrolního režimu Společenství k zajištění dodržování pravidel společné rybářské politiky, o změně nařízení (ES) č. 847/96, (ES) č. 2371/2002, (ES) č. 811/2004, (ES) č. 768/2005, (ES) č. 2115/2005, (ES) č. 2166/2005, (ES) č. 388/2006, (ES) č. 509/2007, (ES) č. 676/2007, (ES) č. 1098/2007, (ES) č. 1300/2008 a (ES) č. 1342/2008 a o zrušení nařízení (EHS) č. 2847/93, (ES) č. 1627/94 a (ES) č. 1966/2006. Tato pravidla se budou vztahovat jak na mořský rybolov, tak i na kontrolu akvakulturní produkce, tj. i ČR bude mít tuto povinnost. Dále byla schválena nařízení Rady č. 1287/2009 a č. 1226/2009, která na rok 2010 stanovují rybolovná práva v Baltském a Černém moři a ve vodách Společenství. V novém nařízení Rady (ES) č. 1212/2009 byly stanoveny orientační a produkční ceny produktů rybolovu a dále plán na obnovu platýše černého podle nařízení Rady (ES) č. 1197/2009. Nařízení Rady (ES) č. 753/2009 mění nařízení Rady (ES) č. 43/2009, pokud jde o rybolovná práva a související podmínky pro některé populace ryb. Byly přijaty právní předpisy k postoji Společenství v mezinárodních organizacích - rozhodnutí Rady ze dne 5. března 2009 o schválení změn Úmluvy o budoucí multilaterální spolupráci při rybolovu v severovýchodním Atlantiku umožňujících stanovení postupů pro urovnávání sporů, rozšíření oblasti působnosti úmluvy a přezkoumání cílů úmluvy, dále nařízení Rady (ES) č. 679/2009 ze dne 7. července 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 1386/2007, kterým se stanoví ochranná a donucovací opatření v oblasti upravené předpisy Organizace pro rybolov v severozápadním Atlantiku. V rámci rybolovných práv bylo přijato nařízení Rady č. 43/2009 ze dne 16. ledna 2009, kterým se na rok 2009 stanoví **rybolovná práva** a související podmínky pro některé populace ryb a skupiny populací ryb, platné ve vodách Společenství a pro pravidla Společenství ve vodách podléhajících omezením odlovů a nařízení Rady (ES) č. 754/2009 ze dne 27. července 2009, kterým se některé skupiny plavidel vylučují z režimu intenzity rybolovu stanoveného v kapitole III nařízení (ES) č. 1342/2008 a nařízení Rady, která se týkají Víceletého plánu pro zachování tuňáka obecného - nařízení Rady (ES) č. 302/2009 ze dne 6. dubna 2009 o víceletém plánu obnovy populace tuňáka obecného ve východním Atlantiku a Středozemním moři, o změně nařízení (ES) č. 43/2009 a o zrušení nařízení (ES) č. 1559/2007 a dohody mezi EU a Ruskou federací o zachování rybolovných zdrojů v Baltském moři - nařízení Rady (ES) č. 439/2009 ze dne 23. března 2009 o uzavření Dohody mezi Evropským společenstvím a vládou Ruské federace o spolupráci v oblasti rybolovu a zachování živých mořských zdrojů v Baltském moři.

V rámci **zjednodušení legislativy** bylo přijato nařízení Rady (ES) č. 492/2009 ze dne 25. května 2009, kterým se zrušuje 14 obsoletních nařízení v oblasti společné rybářské politiky a rozhodnutí Rady ze dne 25. května 2009, kterým se zrušuje směrnice 83/515/EHS a 11 zastaralých rozhodnutí v oblasti společné rybářské politiky.

1.5 Výsledky českého předsednictví v Radě EU

Budoucnost Společné zemědělské politiky a rozvoje venkova

Předsednictví úspěšně dostalo svému prioritnímu závazku, že zahájí debatu s cílem definovat okruh témat, která je třeba zahrnout do úvah o budoucí podobě přímých plateb. Budoucnosti přímých plateb se předsednictví věnovalo především na neformálním zasedání ministrů zemědělství a rybářství, které se konalo na přelomu května a června 2009 v Brně. Po uzavření diskusí předsednictví předložilo na červnovém zasedání Rady pro zemědělství a rybářství závěry, které získaly podporu 21 členských států.

Významná většina států tak vyslala signál, že v budoucnosti přímé platby musí být spravedlivé, efektivní, jednoduše proveditelné a obhajtelné. Členské státy svým postojem posílily i závazek vzešlý z jednání o prověrce stavu SZP (Health Check), kterým je nezbytnost vyrovnávání úrovně přímých plateb pro zemědělce mezi členskými státy.

Budoucí SZP by měla posílit konkurenceschopnost evropského zemědělství v globálním měřítku a umožnit, aby bylo schopné reagovat na nové výzvy a na požadavky související s dostupností a kvalitou potravin. SZP představuje základní nástroj pro dosažení základních cílů, kterými jsou konkurenceschopná produkce potravin, péče o krajinu a životní prostředí a vytváření nových pracovních míst na venkově.

Zjednodušování SZP

České předsednictví pokročilo i v oblasti zjednodušování SZP. Na květnovém zasedání Rady pro zemědělství a rybářství dosáhlo jednomyslné politické dohody k návrhu závěrů Rady ke zjednodušování SZP, která reaguje na *Sdělení Komise* z března 2009. Hlavním výsledkem je, že Rada uznala jak proces simplifikace SZP jako trvalou prioritu veškerých současných i budoucích úvah o SZP, tak závazek snížit administrativní zátěž o 25 % do roku 2012.

Jedná se o významný kompromis, jehož cílem je dosáhnout praktických přínosů pro zemědělce a národní administrativy při provádění SZP. Členské státy v rámci diskuse předložily několik desítek konkrétních doporučení na zjednodušení právních předpisů a administrativy. Očekává se, že Rada následně naváže na diskusi k analýze Komise z listopadu 2009.

Podstatnými prvky dohody jsou rovněž požadavky Rady na lepší využívání doporučení platebních agentur, koherenci simplifikačního úsilí mezi jednotlivými generálními ředitelstvími Komise a doporučení věnovat pozornost přínosům informačních technologií ve směru zjednodušení administrativní zátěže.

Politika kvality zemědělských produktů a potravin

Na červnovém zasedání Rady pro zemědělství a rybářství dosáhlo české předsednictví jednomyslné politické podpory členských států k *Závěrům Rady*, které se týkají budoucí evropské politiky kvality zemědělských a potravinářských produktů a reagují na *Sdělení Komise* z května 2009 k této problematice. Předsednictví k tématu uspořádalo ministerskou konferenci na vysoké úrovni, která proběhla v březnu 2009 v Praze. Výsledky z konference byly důležitým příspěvkem jak pro další práci v Radě, tak pro formulaci politických závěrů.

Jasným sdělením evropské veřejnosti je, že sázka na kvalitu je jednoznačnou cestou pro zajištění dlouhodobé konkurenceschopnosti a dosažení vysoké úrovně přidané hodnoty zemědělské produkce, nabízené evropskými zemědělci.

Jedná se o významný text, který podtrhuje význam posílení a rozvinutí dosavadních schémat politiky kvality pro zemědělce a spotřebitele, především v oblastech zeměpisných označení výrobků a ekologického zemědělství. Přínosy dohody jsou závazky k lepší komunikaci ohledně vysokých kvalitativních nároků na evropskou produkci, včetně možnosti přezkoumání povinného označování místa hospodaření, dále pak požadavky na zásadní zjednodušení administrativních procedur registrace zeměpisných označení, zlepšení systému tradičních specialit a posílení procesu uznávání a propagace zeměpisných označení vůči třetím zemím.

Rozvoj venkova a vymezení méně příznivých oblastí

Předsednictví ČR přispělo k budoucímu vymezení oblastí postižených přírodním znevýhodněním v EU. Na základě *Sdělení Komise* schválila Rada Závěry, kde se členské státy zavázaly předložit Komisi modelové mapy oblastí postižených přírodním znevýhodněním. Komise tak bude moci vyhodnotit dopady navrhovaných kritérií a zahájit další kroky k vypracování legislativního návrhu, který transparentně a jednotně vymezí oblasti s přírodním znevýhodněním ve všech členských státech EU od roku 2014. Termín pro zaslání požadovaných podkladů členskými státy byl stanoven na leden 2010.

Evropský plán hospodářské obnovy (ERP) ve prospěch projektů v oblasti energetiky, širokopásmového internetu a řešení nových výzev v zemědělství

Po složité dvouměsíční debatě se předsednictví ČR podařilo docílit, že podle *rozhodnutí Rady 2009/434/ES ze dne 25. května 2009, kterým se mění rozhodnutí Rady 2006/493/ES*, se stanovila částka podpory EU pro rozvoj venkova na období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013. Podařilo se dojednat vyvážené kompromisní řešení, které mj. umožňuje přesunutí celkem 1,02 mld. € do rozpočtu Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Dodatečné finanční prostředky ERP ve výši 35,7 mil. € byly v rámci ČR alokovány do stávajících opatření PRV k podpoře nových výzev definovaných v souvislosti s Health Check. Jedná se o zmírnění klimatických změn, podporu využívání obnovitelných zdrojů energie, udržitelné vodní hospodářství, podporu biodiverzity a o opatření přispívající k restrukturalizaci odvětví mléka a mléčných výrobků.

Lesnictví

V oblasti lesnictví ČR jako předsednický stát dosáhla přijetí závěrů Rady pro 8. zasedání Fóra o lesích OSN (UNFF 8) a úspěšně reprezentovala EU na Výboru FAO pro lesnictví (COFO 19) v březnu a na UNFF 8 v dubnu 2009. Předsednictví rovněž pokračovalo v rozpravě k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky.

Společná rybářská politika

V oblasti SRP bylo během českého předsednictví přijato deset právních předpisů. Patří mezi ně čtyři nařízení Rady, která se týkají víceletého plánu pro zachování tuňáka obecného, dohody mezi EU a Ruskou federací o zachování rybolovných zdrojů v Baltském moři, dále nařízení týkající se ochranných a donucovacích opatření v oblasti Organizace pro rybolov v severozápadním Atlantiku.

Předsednictví přispělo k projednávání rozhodnutí Rady o uzavření Dohody o rybolovu s Guineou a v neposlední řadě několika rozhodnutí k postojům společenství v mezinárodních organizacích¹¹.

Mimo to byly přijaty závěry Rady ke *Sdělení Komise o Akčním plánu na zachování žraloků* a závěry ke *Sdělení Komise o udržitelném rozvoji akvakultury*.

České předsednictví pokračovalo v projednávání reformy jednoho z pilířů SRP – návrhu nařízení Rady ohledně kontrolního režimu SRP. Rovněž byly vedeny dvě významné debaty - k *Zelené knize Komise o budoucí reformě SRP* a ke *Sdělení Komise o stanovení rybolovných práv na rok 2010*.

Další legislativa a iniciativy v oblasti zemědělství

Úspěchem předsednictví ČR v Radě EU ve veterinární oblasti bylo dosažení dohody s Evropským parlamentem a následné přijetí návrhu nařízení o vedlejších produktech živočišného původu, tím došlo k náhradě 14 předpisů jediným předpisem. Cílem bylo zjednodušit a zlepšit srozumitelnost textu, snížit administrativní zatížení provozovatelů podniků a administrativní činnost úřadů, přičemž byly maximálně zohledněny a dodrženy všechny požadavky na ochranu zdraví lidí a zvířat při nakládání s vedlejšími živočišnými produkty.

Mezi priority ČR v oblasti dobrých životních podmínek zvířat patřil návrh nařízení na ochranu zvířat při porážce a usmrcování, u něhož se podařilo dosáhnout politické dohody na úrovni Rady ministrů. Toto nařízení, jehož účelem je zlepšit podmínky zvířat při porážce a usmrcování na základě nejnovějších vědeckých poznatků, snížit administrativní zátěž a harmonizovat pravidla dobrých životních podmínek zvířat v rámci celé EU, má nahradit stávající směrnici a vstoupí v platnost 1. ledna 2013. Důležitým aspektem pro několik členských států je možnost uchovat si na národní úrovni existující pravidla pro dobré životní podmínky zvířat, z nichž některá mohou být dále zpřísnována.

Dalším úspěchem v této oblasti je přijetí *Všeobecné deklarace k dobrým životním podmínkám zvířat*, jejímž účelem je povzbudit třetí země k přijetí národních předpisů v této oblasti.

Bylo rovněž dosaženo pokroku u návrhu směrnice o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely. Byla dokončena první revize textu a projednány všechny pozměňovací návrhy Evropského parlamentu. Radou byla projednána zpráva předsednictví o pokroku, na kterou navázalo svojí činností švédské předsednictví. EK ocenila dobrou práci předsednictví ČR i následujícího Švédska a zdůraznila, že text je potřebným kompromisem a vyvažuje požadavky všech skupin.

České předsednictví se nad rámec svého původního programu zabývalo návrhem rozhodnutí Rady, upravujícím směrnici, kterou se zjednodušují postupy tvorby seznamů a zveřejňování informací ve veterinární a zootechnické oblasti. S cílem vyplnit právní vakuum se předsednictví zasadilo o schválení toho rozhodnutí Rady, vydaného se zpětnou platností.

V rámci koordinace a přípravy společných pozic pro několik jednání na mezinárodní úrovni předsednictví ČR sjednotilo stanoviska členských států a výrazným způsobem přispělo k prosazení unijních zájmů. Tímto způsobem se na květnovém plenárním zasedání Světové organizace pro zdraví zvířat (OIE) v Paříži podařilo schválit společnou pozici zemí EU k návrhu novelizace standardů OIE pro suchozemské i vodní živočichy.

¹¹ Rozhodnutí k postojům Společenství v Hlavní komisi pro rybolov ve Středozemním moři, rozhodnutí k postojům v Komisi pro tuňáky Indického oceánu, rozhodnutí k postojům v Meziamerické komisi pro tropické tuňáky a rozhodnutí k postojům v Organizaci na zachování lososa v severním Atlantickém oceánu.

Předsednictví ČR dosáhlo pokroku při formulaci jednotného stanoviska vedoucích lékových agentur vymezujícího zásadní směry pro budoucí úpravy veterinárních farmaceutických právních předpisů. Budoucí Evropská komise se bude touto oblastí detailněji zabývat v rámci úprav dosavadních předpisů. Společné stanovisko zahrnuje zásadní požadavky na změnu stávajících pravidel v oblasti dostupnosti veterinárních léčiv, jednotné antibiotické politiky, podpory vývoje nových léčiv, snižování administrativní zátěže, včetně zjednodušení registračních postupů.

V březnu 2009 předsednictví ČR dosáhlo dohody s Evropským parlamentem a Komisí ohledně návrhu nařízení o statistice pesticidů, jež jsou součástí tzv. „pesticidního balíčku“. Při dubnovém hlasování na plenárním zasedání Evropského parlamentu však nebylo dosaženo potřebného kvora ve prospěch návrhu. Nařízení bylo předáno švédskému předsednictví k finalizaci ve 3. čtení v rámci nového Evropského parlamentu. Cílem návrhu je sledovat vhodné ukazatele pro monitorování rizik souvisejících s používáním pesticidů. Členské státy budou na jeho základě shromažďovat srovnatelné údaje pro vytváření harmonizovaných statistik. Švédské předsednictví uzavřelo schvalovací proces ve třetím čtení, přičemž převzalo text navržený českým předsednictvím. Jednání o dalších dvou návrzích „pesticidního balíčku“ - nařízení o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a rámcové směrnici o trvale udržitelném používání pesticidů - byla formálně ukončena již v lednu 2009. Předsednictví ČR připravilo a prosadilo kompromisní návrhy u tří účinných látek používaných v přípravcích na ochranu rostlin (parafinové oleje, metam) z hlediska jejich zařazení do Přílohy I směrnice Rady 91/414/EHS o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh.

Předsednictví ČR rovněž připravilo návrh Strategie pro budování národní fytosanitární kapacity smluvních stran Mezinárodní konvence na ochranu rostlin (IPPC). V rámci jednání pracovní skupiny Roosendaal byl zpracován návrh Implementačního protokolu o opatřeních k provádění Memoranda o bezpečnosti rostlinných komodit pro lidskou výživu vyvážených z Evropského společenství do Ruské federace s ohledem na rezidua pesticidů, dusičnanů a dusitanů.

V rámci zasedání Komise pro fytosanitární opatření (při FAO) české předsednictví aktivně přispělo k vyjednání nových mezinárodních standardů a kritérií rostlinolékařské péče, jejichž cílem je zamezit šíření škůdců a původců chorob dřevin prostřednictvím dřevěných obalů (např. dřevěných palet) a zároveň posílit úroveň rostlinolékařské péče zejména ve třetích zemích, odkud je zboží rostlinného původu dodáváno do členských států EU.

V oblasti potravin nového typu dosáhlo předsednictví ČR politické dohody v Radě. Po právně-lingvistickém ověření byl text předložen Radě k přijetí společné pozice, která bude posléze postoupena Evropskému parlamentu pro účely druhého čtení.

Další problematika, která byla projednávána za českého předsednictví, se týkala označování potravin. Cílem návrhu je zpřehlednit údaje na etiketách a přiblížit je potřebám spotřebitelů v celé EU, sjednotit a aktualizovat dvě oblasti právních předpisů týkajících se obecného a nutričního označování potravin. Jedná se o směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES o sblížování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy a o směrnici Rady 90/496/EHS o nutričním označování potravin.

Cílem novely nařízení o obchodních normách pro drůbeží maso schváleného během švédského předsednictví, které bylo významnou měrou předjednáno za českého předsednictví, je zejména rozšířit oblast působnosti stávajících obchodních norem pro drůbeží maso na přípravky a výrobky z drůbežího masa. Zásada vycházející ze stávající definice čerstvého drůbežího masa se rozšiřuje na přípravky z čerstvého drůbežího masa. Přípravek z čerstvého drůbežího masa lze připravit pouze z čerstvého drůbežího masa, tedy takového, které nebylo předtím zmrazeno.

Situace na trhu s mlékem

V roce 2009 pokračoval pokles cen u sušeného odstředěného mléka a másla. Proto bylo prodlouženo období pro intervenční nákupy a přijaty související odchylky od nařízení Rady (ES) č. 1234/2007. Zároveň byla využita možnost, aby EK mohla v krizové situaci jednat sama. Téma bylo projednáváno během českého i švédského předsednictví. Situace se postupně stabilizovala, ale zůstává i nadále složitou. Na podporu postiženého sektoru bylo umožněno využít finance z ERP a dočasně do konce roku 2010 byla navýšena státní podpora *de minimis* z rozpočtu členských států ze 7 500 € do výše až 15 000 €. V této souvislosti byla také diskutována pozice subjektů v potravinovém řetězci.

V rozpočtu bylo také vyčleněno 300 mil. € na řešení krizových situací v zemědělství. Tyto prostředky mohou být využity i v průběhu roku 2010. Na ČR by mělo připadnout cca 5,4 mil. €.

V průběhu švédského předsednictví byla vytvořena expertní skupina na vysoké úrovni při Generálním ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova, která bude fungovat i během španělského předsednictví v Radě EU.

2 PODPORY AGRÁRNÍHO SEKTORU A VENKOVA

Financování projektů z OP Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství bylo ukončeno k 31. 12. 2008. Od roku 2007 je uplatňován Program rozvoje venkova, přičemž v rámci jeho osy II byly v roce 2008 i 2009 financovány dobíhající víceleté závazky z předchozího programu HRDP. V roce 2008 zahájil OP Rybářství. Přímé platby SAPS byly roce 2009 dorovnány z národních zdrojů do 90% úrovně plateb EU 15. Od 1. 1. 2009 je poskytování přímých plateb (a některých opatření z PRV a SOT) podmíněno dodržováním podmínek křížové shody (cross-compliance). V rámci SOT došlo k celkovému meziročnímu zvýšení výdajů o zhruba 200 mil. Kč, na němž se podílely zejména restrukturalizační opatření a výdaje na vývoz v sektoru cukru. Naopak byly zrušeny podpory výrobcům bramborového škrobu. V dotačních programech MZe meziročně poklesly výdaje do nákazového fondu a do potravinářského průmyslu. Ostatní výdaje MZe se meziročně zvýšily o více než 900 mil. Kč, zejména výdaje na zmírnění škod v důsledku povodní a na odbahňování rybníků. Dotace PGRLF se meziročně mírně zvýšily, především pokud jde o podpory investic do zemědělství a pojištění.

2.1 Podpory v rámci politiky rozvoje venkova

2.1.1 Program rozvoje venkova na období 2007-2013

Program rozvoje venkova (PRV) na období 2007-2013 umožňuje čerpání prostředků pro zemědělství a venkov v letech 2007-13 z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Celková částka přidělených prostředků z EAFRD je přibližně 2,8 mld. €, což spolu s příspěvkem ze státního rozpočtu ČR představuje na celé sedmileté období částku zhruba 3,6 mld. €.

Cílem PRV je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, ochrana přírody a rozvoj kvality života na venkově. K realizaci těchto cílů, včetně obdobných opatření v předcházejících programech, byla připravena opatření v rámci 4 rozvojových os. V roce 2009 byly vypláceny podpory jak ze žádostí roku 2009, tak na projekty zaregistrované v roce 2007 a 2008. Přehled opatření PRV podle os a čerpání prostředků na tato opatření v roce 2008 a 2009 je uveden v tab. T2.1/01.

T2.1/01 - Podpory v rámci programu PRV a ze zdrojů EAFRD^{1), 2)} (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby a výše plateb	2008		
			celkem	z toho	
				ČR	EU
Osa I					
Opatření I.1.1	Modernizace zemědělských podniků	- Modernizace zemědělských podniků a spolupráce při vývoji nových produktů a postupů: částka na jeden projekt je od 100 tis. Kč do 30 mil. Kč, max. výše podpory na jednoho příjemce 90 mil. Kč za období 2007-13; - Založení porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické využití: podpora je poskytována formou příspěvku na vynaložené výdaje v rozmezí 40-60 %.	345	86	259
Opatření I.1.2	Investice do lesů	- Lesnická technika: výše podpory do 50 % výdajů, max. výše podpory na jednoho příjemce 30 mil. Kč za období 2007-13; - Technické vybavení provozoven: výše podpory do 50 % výdajů, max. výše podpory na jednoho příjemce 20 mil. Kč za období 2007-13; - Lesnická infrastruktura: výše podpory 100 % výdajů, max. výše podpory na jednoho příjemce 60 mil. Kč za období 2007-13.	131	33	98
Opatření I.1.3	Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	- Přidání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům: částka na jeden projekt od 100 tis. Kč do 30 mil. Kč, max. výše podpory na jednoho příjemce 90 mil. Kč za období 2007-13; - Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v potravinářství: výše podpory min. 200 tis. Kč na jeden projekt, max. výše podpory na jednoho příjemce 90 mil. Kč za období 2007-13.	87	22	65
Opatření I.1.4 ⁷⁾	Pozemkové úpravy	Podporu lze poskytnout pozemkovým úřadům na: - realizaci plánů společných zařízení na základě schváleného plánu pozemkových úprav, - geodetické projekty: výše podpory je 100 %, max. výše podpory na jednoho příjemce 180 mil. Kč za období 2007-13.	3	1	2
Opatření I.3.1	Další odborné vzdělávání a informační činnost	Konečnými příjemci podpory jsou zemědělci, potravináři a osoby hospodařící v lesích. Výdaje, na které může být poskytnuta podpora, jsou 200 tis. Kč - 1 mil. Kč; max. výše podpory na jednoho předkladatele je 50 mil. Kč pro období 2007-13.	4	1	3
Opatření I.3.2	Zahájení činnosti mladých zemědělců	Podporu lze doplňovat podporou z opatření I.3.3. Podmínkou je, že osoba nedosáhla věku 40 let a zemědělskou činnost zahajuje poprvé. Podpora je poskytována ve dvou splátkách - po schválení žádosti a po posouzení realizace podnikatelského záměru.	208	52	156
Opatření I.3.3	Předčasné ukončení zemědělské činnosti	Nabyvatel (osoba přebírající zemědělský podnik) se zaváže min. na 5 let podnikání v zemědělství na zemědělském podniku převedeném od postupitele (zemědělec po dosažení věku 55 let). Podpora má formu roční dotace.	0	0	0
Opatření I.3.4	Využívání poradenských služeb	Podporu lze poskytnout jako příspěvek na nákup poradenských a konzultačních služeb. Max. výše na jednoho příjemce je 315 tis. Kč pro období 2007-13.	1	0	1
Celkem PRV - osa I			779	195	584

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2008 ²⁾		
			celkem	z toho	
				ČR	EU
Osa II ¹²⁾					
Opatření II.1.1	Platby v méně příznivých oblastech (LFA). NV č. 75/2007 Sb.	Platby v méně méně příznivých oblastech (LFA) - pouze na trvalé travní porosty (Kč/ha): - horské oblasti - oblast A - 4 139 (2008), 4 212 (2009); - horské oblasti - oblast B - 3 533 (2008), 3 595 (2009); - ostatní oblasti - oblast A - 3 085 (2008), 3 139 (2009); - ostatní oblasti - oblast B - 2 478 (2008), 2 522 (2009); - specifické oblasti - 3 005 (2008), 3 058 (2009); - specifické oblasti X - 2 399 (2008), 2 441 (2009).	2 678	536	2 142
Opatření II.1.2	NATURA 2000. NV č. 75/2007	Oblasti NATURA 2000 - 2 953 Kč/ha (2008), 3 004 Kč/ha (2009).	10	2	8
Opatření II.1.3	Ekologické zemědělství. NV č. 79/2007 Sb.	Kompensace podnikům, které hospodaří podle pravidel ekologického zemědělství daných zákonem č. 242/2000 Sb. Výše podpory v Kč/ha (2009): orná půda - 4 158; travní porosty - 1 905; travní porosty (všechny pozemky v systému EZ) - 2 387; trvalé kultury - 22 774; zelenina a speciální byliny na orné půdě - 15 129.	373	75	298
Opatření II.1.3	Ošetřování travních porostů. NV č. 79/2007 Sb.	Sazby podpor v Kč/ha (2009): - louky 2 012; - mezofilní a vlhkomilné louky - hnojené 2 683; - mezofilní a vlhkomilné louky - nehnojené 3 112; - mezofilní a vlhkomilné louky - s neposečenými pásy 3 621; - horské a suchomilné louky - hnojené 3 219; - horské a suchomilné louky - nehnojené 3 487; - horské a suchomilné louky - s neposečenými pásy 4 024; - pastviny 3 004; - druhově bohaté pastviny 4 533; - suché stepní trávníky a vřesoviště 8 262.	547	109	438
Opatření II.1.3	Zatrávňení. NV č. 79/2007 Sb.	Sazby podpor na titul zatrávňování orné půdy v Kč/ha (2009): - zatrávňování orné půdy - 7 243; - zatrávňování orné půdy podél vodního útvaru - 7 913; - zatrávňování orné půdy regionální směsí - 9 389; - zatrávňování orné půdy regionální směsí podél vodního útvaru - 10 033.	118	24	94
Opatření II.1.3	Pěstování meziplodin.	2009: Sazba 2 790 Kč/ha na plochy orné půdy oseté meziplodinou.	14	3	11
Opatření II.1.3	Podmáčené louky.	2009: Udržování podmáčených luk, mokřadů. Dotace na trvale podmáčené a rašelinné louky 11 186 Kč/ha.	6	1	5
Opatření II.1.3	Ptačí lokality.	2009: Udržování ptačích lokalit na travních porostech: chřástal polní, bahňáci. Sazba dotace (Kč/ha): hnízdiště bahňáků 5 419, hnízdiště chřástala polního 4 909.	16	3	13
Opatření II.1.3	Biopásy a ochranné zóny.	2009: Vytváření biopásů (směs uznaného osiva). Sazba 10 757 Kč/ha biopásu.	4	1	3
Opatření II.1.3	Integrované systémy pěstování ovoce, vinné révy a zeleniny.	2009: Kompensace podnikům, které hospodaří podle pravidel integrovaného zemědělství. Sazby (Kč/ha): ovoce 11 669, vinná réva 13 600, zelenina 11 803.	255	51	204
Opatření II.2.1	Zalesňování zemědělské půdy.	2009: Podpora na založení lesního porostu a následnou péči o založeného lesního porostu je v rozmezí od 3 997 Kč/ha do 79 429 Kč/ha.	38	8	30
Opatření II.2.2	NATURA 2000 v lesích.	Podpora na zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu (sazba v Kč/ha: 2008: 1 581,84; 2009: 1 609,50).	0,4	0,3	0,1
Opatření II.2.4 ⁶⁾	Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů	- Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření - úhrada způsobitelných výdajů ve výši 100 %; - Neproduktivní investice v lesích - podpora je poskytována podle schváleného projektu.	5	1	4
Celkem PRV - osa II			4 065	814	3 251
Osa III ³⁾					
Opatření III.1.1	Diverzifikace činností nezemědělské povahy	Projekt může být realizován v obci do 2 000 obyvatel. Výše příspěvku je rozlišena podle regionů a podle rozdělení na malé a střední podniky od 40 % do 60 %. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.	35	9	26
Opatření III.1.2	Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	Projekt může být realizován v obci do 2 000 obyvatel. Výše příspěvku je rozlišena podle regionů a maximální výše podpory je od 50 % do 60 %. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.	19	5	14
Opatření III.1.3	Podpora cestovního ruchu	Opatření navazuje na opatření 2.2. programu SAPARD a opatření 2.1.5. OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Projekt může být realizován v obci do 2 000 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.	8	2	6
Opatření III.2.1	Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	Opatření 2.1.1 a), b) Obnova a rozvoj vesnic: rozlišuje se dvojí vymezení podporovaných území - obce do 500 obyvatel a obce do 2 000 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč. Opatření 2.1.2. a), b) Občanské vybavení a služby: projekt může být financován v obci do 500 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.	375	94	281

Opatření III.2.2	Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	Projekt může být financován v obci do 500 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč. Projekt týkající se kulturní památky musí být v souladu s odborným stanoviskem Národního památkového ústavu.	16	4	12
Opatření III.3.1	Vzdělávání a informace	Cílem je posílení lidského potenciálu a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.	1	0	1
Celkem PRV - osa III			454	114	340
Osa IV					
Opatření IV.1.1	Místní akční skupina		9	2	7
Opatření IV.1.2	Realizace místní rozvojové strategie	Projekt musí být realizován na území působnosti příslušné MAS. Podpora je vyplácena přímo konečným příjemcům podpory - předkladatelům projektů.	0	0	0
Celkem PRV - osa IV			9	2	7
Osa V	Technická pomoc	Celostátní síť pro venkov.	0	0	0
Celkem PRV			5 307	1 125	4 182

¹⁾ Údaje poskytnuty k 31. 12. 2009.

²⁾ V roce 2008 se vyplácely převážně žádosti podané v roce 2008, ale i některé z roku 2007 (různé sazby).

³⁾ Vyplácené dotace v příslušném kalendářním roce na žádosti podané i v letech předcházejících.

⁴⁾ V roce 2008 se jedná o vyčíslená data, tzn. vyplacené podpory v rámci jednotlivých os (I, II, III, IV).

⁵⁾ V roce 2009 se vyplácely převážně žádosti podané v roce 2009, ale i některé z roku 2008 (různé sazby).

⁶⁾ Směnný kurz 26,825 Kč/€ stanovený pro LFA, AEO, lesnictví v roce 2009 je rozdílný od směnného kurzu pro přímé platby.

⁷⁾ Opatření II.2.4: v roce 2009 uvedeny schválené žádosti 6. kola; jedná se o projektové opatření.

⁸⁾ Výdaje bez tzv. předfinancování z veřejné pokladniční správy, tzn. jen výdaje na pozemkové úpravy, odsouhlasené SZIF k 31. 12. příslušného roku.

Pramen: SZIF

Zpracoval: I. Darmovzalová, J. Majerová (ÚZEI)

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Finanční alokace na osu I činí 24,1 % celkových prostředků PRV ze zdrojů EAFRD.

Cílem osy II je zvýšení biologické rozmanitosti, ochrana vod a půdy a zmírnění klimatické změny. Její váha na celkové finanční alokaci EAFRD činí 56,2%. Většina opatření osy II je vázána na podmínky kontroly podmíněnosti (cross-compliance, kap. 2.2). Pokračující opatření HRDP z období 2004-2006, hrazená v roce 2008 a 2009 z PRV, jsou uvedena v tab. T2.1/02.

Osa III se týká kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova. Osa je zaměřena na tvorbu pracovních příležitostí a podporu využívání obnovitelných zdrojů energie, na růst a kvalitu života na venkově a na vzdělávání. Finanční alokace na osu III činí 18,3 % celkových prostředků z EAFRD.

Osa IV - Leader je osou metodickou a je uskutečňována prostřednictvím realizace cílů jednotlivých opatření os I-III. Hlavním přínosem osy IV Leader je způsob, jakým jsou akce rozvoje venkova realizovány a vzájemně propojeny.

PRV navazuje na opatření v rámci Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství (OP RVMZ) a Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP pro období 2004-2006) s doběhem jejich financování z těchto programů do roku 2008.

Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ)

Financování projektů z Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství (programovací období 2004-2006) bylo ukončeno k 31. 12. 2008. Za celé programovací období byly poskytnuty příjemcům prostředky v celkové výši 5 406 mil. Kč, z toho ze státního rozpočtu částka 2 026 mil. Kč a z rozpočtu EU částka 3 381 mil. Kč. V roce 2008 bylo v rámci tohoto OP vyplaceno celkem 1 886 mil. Kč (558 mil. Kč ze státního rozpočtu, 1 328 mil. Kč ze zdrojů EU).

Horizontální plán rozvoje venkova pro období 2004-2006 (HRDP)

Financování opatření z Horizontálního plánu rozvoje venkova bylo ukončeno v roce 2008. V roce 2009 byly v rámci HRDP proplaceny dobíhající víceleté závazky ze zdrojů PRV (viz tab. T2.1/02). Na žádosti podané v rámci HRDP v předcházejících letech bylo v roce 2009 vyplaceno 2 941 mil. Kč (proti 3 106 mil. Kč v roce 2008).

T2.1/02 - Podpory v rámci programu HRDP hrazené od roku 2008 z PRV (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby a výše plateb	2008			2009p		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Platby v méně příznivých oblastech (LFA)	2006: HRDP, NV č. 241/2004 Sb.	Platby pouze na trvalé travní porosty: - horské oblasti - oblast A - 4 680 Kč/ha; - horské oblasti - oblast B - 4 014 Kč/ha; - ostatní oblasti - oblast A - 3 490 Kč/ha; - ostatní oblasti - oblast B - 2 820 Kč/ha; - specifické oblasti - 3 420 Kč/ha; - oblasti s ekologickým omezením - 2 800 Kč/ha.	1,4	0,3	1,1	0,1	0,0	0,1
Předčasné ukončení zemědělské činnosti	HRDP	Umožňuje starším zemědělcům po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost. Žadatel bude pobírat dávku vypočtenou na základě paušální sazby 75 000 Kč a částky vypočtené na základě počtu převedených hektarů (max. 30 ha) zemědělské půdy násobených sazbou 4 500 Kč.	54,8	41,8	13,0	60,0	45,0	15,0
Zakládání skupin výrobců	HRDP	Přímá nenávratná dotace na založení skupin výrobců a zajištění jejich fungování v průběhu 5 let. Výše podpory se vypočítává na základě hodnoty roční produkce pocházející od členů seskupení. Podpora je nejvýše (tis. €): 100 v 1. roce, 100 v 2. roce, 80 v 3. roce, 60 ve 4. roce, 50 v 5. roce.	133,0	104,0	29,0	73,0	55,0	18,0
Lesnictví	HRDP	a) Dotace na zalesnění zemědělské půdy (tis. Kč/ha): listnaté dřeviny 92, jehličnaté dřeviny 74 + roční dotace na následnou péči o takto vzniklý lesní porost 12, dále roční dotace ve formě náhrady za zalesněnou ornou půdu 8,6 a za zalesněné travní porosty 4,2. b) Dotace na založení porostu rychle rostoucích dřevin pouze v roce jeho výsadby, ve výši (tis. Kč/ha) 60 za výsadbu produkčního porostu, 75 za výsadbu reprodukčního porostu.	51,1	10,2	40,9	15,2	3,0	12,2
Ekologické zemědělství	HRDP	Kompenzace podnikům, které hospodaří podle pravidel ekologického zemědělství daných zákonem č. 242/2000 Sb. Výše podpory (2007/2008): - o. p. - 3 520 Kč/ha; - travní porosty - 1 100 Kč/ha; - trvalé kultury - 24 470 Kč/ha; - zelenina a speciální byliny na orné půdě - 11 050 Kč/ha.	164,6	32,9	131,7	161,4	32,3	129,1
Ošetřování travních porostů	HRDP	Sazby podpor: - 1 920 Kč/ha louky, na které žadatel uplatňuje standardní podmínky údržby; - 2 800 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva; - 5 130 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva a navíc provede první seč až po 15. 7.; - 3 130 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva a navíc vynechá při první seči pásy o šíři 6 až 12 m; - 2 890 Kč/ha pastviny, na které žadatel uplatňuje standardní podmínky údržby s intenzitou 0,5 až 1,25 VDJ/ha pastvin; - 4 330 Kč/ha pastviny, na které žadatel uplatňuje zákaz použití hnojiv a navíc se sníženou intenzitou chovu pasených zvířat - 0,4 až 1,05 VDJ/ha pastvin.	1 436,7	287,4	1 149,4	1 394,0	278,8	1 115,2
Zatravnění	HRDP	Podpora 7 265 Kč/ha travního porostu založeného úředně uznaným osivem, 9 210 Kč/ha travního porostu založeného pomocí regionální travní směsi na území CHKO Bílé Karpaty.	246,3	49,3	197,0	243,2	48,7	194,6
Travnaté pásy	HRDP	Podpora zakládání protierozních travnatých pásů - 9 440 Kč/ha.	0,8	0,2	0,6	0,7	0,1	0,6
Pěstování meziplodin	HRDP	Sazba dotace 4 580 Kč/ha orné půdy oseté „povolenou“ meziplodinou.	920,7	184,1	736,6	901,7	180,3	721,4
Podmáčené louky	HRDP	Udržování podmáčených luk, mokřadů. Dotace na trvale podmáčené a rašelinné louky 12 100 Kč/ha.	1,2	0,2	0,9	1,4	0,3	1,1
Ptačí lokality	HRDP	Udržování ptačích lokalit na travních porostech: chřástal polní, bahňáci. Sazba dotace: 5 180 Kč/ha travního porostu vymezeného jako hnízdní lokalita chřástala polního, 5 550 Kč/ha travního porostu vymezeného jako hnízdní lokalita bahňáků.	26,2	5,3	21,0	26,0	5,2	20,8

Biopásy a ochranné zóny	HRDP	a) Vytváření biopásů (směsi 4 plodin pro volně žijící zvěř). Sazba 10 630 Kč/ha biopáso. b) Dotace na protierozní travnaté pásy. Sazba 9 440 Kč/ha vytvořeného travnatého pásu.	12,6	2,5	10,1	11,8	2,4	9,5
Integrované systémy pěstování ovoce a vinné révy	HRDP	Kompenzace podnikům, které hospodaří podle pravidel integrovaného zemědělství. Sazby: ovoce 9 857 Kč/ha, vinná réva 11 642 Kč/ha.	56,9	11,4	45,5	52,5	10,5	42,0
Celkem HRDP			3 106,3	729,5	2 376,8	2 941,0	661,6	2 279,4

p = předpoklad k 30. 6.2010.

¹⁾ Dotace vyplacené v příslušném kalendářním roce na žádosti, podané i v letech předcházejících.

Pramen: SZIF

Zpracoval: I. Darmovzalová, J. Majerová (ÚZEI)

2.1.2 Operační program rybářství 2007-2013

Stanovená opatření v rámci prioritních os Operačního programu rybářství 2007-2013 (OP Rybářství) jsou určena k posílení konkurenceschopnosti, udržení stávající produkce ryb a zachování současné úrovně zaměstnanosti v odvětví rybářství. OP Rybářství byl pro ČR vypracován na základě nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o Evropském rybářském fondu (EFF) a nařízení Komise (ES) č. 498/2007, kterým se stanovují prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o EFF a byl schválen EK 11. 12. 2007. Cílem OP Rybářství je vymezit oblasti dotací odvětví rybářství v ČR tak, aby opatření realizovaná podle nařízení o EFF přispěla k dosažení obecných cílů stanovených v čl. 33 Smlouvy o Evropském společenství a cílů definovaných jako součást Společné rybářské politiky (SRP).

V rámci OP Rybářství je podporována modernizace a rozšíření zpracovatelských kapacit s cílem zvýšit přidanou hodnotu výrobků a zefektivnit výrobu. OP Rybářství počítá s kompenzací produkčním rybářům, kteří budou na rybnících hospodařit šetrným způsobem vyhovujícím požadavkům ochrany přírody. Podpory jsou směřovány i do zarybňování vodních toků úhořem. Podporováno je i ověřování výsledků aplikovaného výzkumu a zavádění nových technologií do rybářských podniků v rámci pilotních projektů. V neposlední řadě je část prostředků směřována i do odborných vzdělávacích aktivit v rybářství.

Marketingové a propagační aktivity jsou zaměřeny na posílení domácí poptávky po sladkovodních druzích ryb a výrobcích z nich. Tyto aktivity jsou realizovány prostřednictvím kampaně RYBA DOMÁCÍ, která je součástí OP Rybářství. Kampaň byla oficiálně zahájena dne 1. 9. 2008 a celá strategie je koncipována na léta 2008-11 s výhledem do roku 2015.

OP Rybářství je členěn do tří prioritních os 2, 3 a 5 a jeho realizace byla zahájena v červnu roku 2008. České republiky byly na celé programovací období 2007-13 vyčleněny finanční prostředky ve výši 36,1 mil. €, z toho 75 % (tj. 27,1 mil. €) z fondu EFF a 25 % (9,0 mil. €) z národních veřejných zdrojů.

V roce 2008 byly přijímány žádosti o dotaci v rámci prioritní osy 2 a 3 (opatření 2.1., 2.4., 3.1. a 3.3.) a celkem bylo registrováno 302 projektů, na které bylo vydáno 52 Rozhodnutí v celkové částce 9 480 tis. Kč a k 31. 12. 2009 proplaceno 6 416 tis. Kč.

V roce 2009 bylo spuštěno třetí a čtvrté kolo žádostí o dotace z OP Rybářství. V únoru 2009 bylo vyhlášeno třetí kolo zaměřené na produktivní investice do akvakultury a investice do zpracování a uvádění rybích produktů na trh v rámci prioritní osy 2, opatření 2.1. a 2.4. V opatření 2.1. Opatření pro produktivní investice do akvakultury bylo vydáno 161 Rozhodnutí na celkovou sumu 145 513,9 tis. Kč, v tom: na záměr a) 102 Rozhodnutí na částku 72 776,6 tis. Kč, záměr b) 29 Rozhodnutí na částku 25 829,2 tis. Kč, záměr c) 21 Rozhodnutí na částku 39 934,7 tis. Kč, záměr d) 6 Rozhodnutí na částku 1 454,4 tis. Kč, záměr e) 3 Rozhodnutí na částku 5 518,9 tis. Kč.

V opatření 2.4. Investice do zpracování a uvádění na trh bylo vydáno 12 Rozhodnutí na celkovou částku 25 676,8 tis. Kč, v tom na 10 projektů záměru a) v hodnotě 22 282,0 tis. Kč a na 2 projekty záměru b) v částce 3 394,8 tis. Kč.

Čtvrté kolo žádostí o dotace v rámci prioritní osy 3 na opatření 3.4. Pilotní projekty proběhlo v červnu roku 2009. Na toto opatření bylo vydáno 11 Rozhodnutí v celkové sumě 10 904,2 tis. Kč.

V roce 2009 byly proplaceny již některé žádosti na základě Rozhodnutí vydaných v letech 2008 a 2009 v prioritní ose 2, opatření 2.1. a 2.4. v celkové částce 17 485,5 tis. Kč.

Přehled vyplacených podpor z OP Rybářství v letech 2008 a 2009 viz tab. T2.1/03.

T2.1/03 - Přehled čerpání finančních prostředků z OP Rybářství (mil. Kč)

Priorita/Opatření	2008 ¹⁾			2009 ^p		
	EU	ČR	celkem	EU	ČR	celkem
2.1. Opatření pro produktivní investice do akvakultury	4,7	1,6	6,3	7,3	2,4	9,7
2.4. Investice do zpracování a uvádění na trh	0,0	0,0	0,0	1,1	0,4	1,5
Celkem prioritní osa 2	4,7	1,6	6,3	8,4	2,8	11,2
3.1. Společné činnosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Podpora a rozvoj nových trhů a propagační kampaně	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem prioritní osa 3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Prioritní osa 5 - Technická pomoc	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
OP RYBÁŘSTVÍ CELKEM	4,7	1,6	6,3	8,4	2,8	11,2

Pramen: MZe, SZIF

¹⁾ Z žádostí podaných v roce 2008 proplaceno v roce 2009.^p = vyplaceno k 31. 12. 2009 z žádostí podaných v roce 2009.

Zpracoval: M. Abrahamová

2.2 Přímé platby

Přímé platby jsou v ČR poskytovány na hektar obhospodařované zemědělské půdy evidované v rámci LPIS ze zdrojů EU v systému SAPS (zjednodušený systém plateb plně oddělených od produkce). V roce 2008 dosáhla v ČR výše těchto plateb 50% a v roce 2009 60% úrovně plateb stanovené v přístupové smlouvě pro rok 2013. Úroveň přímých plateb v ČR v roce 2013 bude představovat méně než 80% úrovně země EU 15. Od roku 2006 je součástí přímých plateb oddělená platba za cukr, od roku 2007 podpora zpracování energetických plodin a od roku 2008 oddělená platba na rajčata. Na tyto platby se nevztahuje systém postupného zvyšování (tzv. phasing in), a proto k nim není možno vyplácet národní doplňkové platby (Top-Up).

Souběžně se SAPS byla novým členským zemím vyjednána možnost tyto přímé podpory dorovnávat z vlastních národních zdrojů (tzv. národní doplňkové platby k přímým podporám – Top-Up). Přístupová smlouva a nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, v platném znění, umožňují dorovnávat přímé podpory z národních zdrojů o max. 30 % unijní sazby. Pro většinu podporovaných komodit v ČR byla stanovena dorovnání do výše sazby přímých plateb země EU 15 takto: v roce 2008 do 80 % (zdroje: 50 % EU, 30 % ČR) a v roce 2009 do 90 % (zdroje: 60 % EU, 30 % ČR). Administrací, kontrolováním a vyplácením těchto plateb byl pověřen SZIF.

K přímým platbám jsou zařazeny rovněž podpory vybraných komodit, schválené EU jako národní podpory (state aid), financované ze zdrojů ČR. Tyto podpory se poskytují podle tzv. Zásad, vydávaných na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Cross-compliance

Od 1. 1. 2009 je poskytování přímých plateb, některých podpor z osy II PRV a některých podpor společné organizace trhu s vínem podmíněno dodržováním vybraných právních předpisů v rámci systému Kontroly podmíněnosti (cross-compliance). Přehled podpor, na jejichž žadatele se vztahuje povinnost plnění kontrol podmíněnosti:

Přímé platby

- Jednotná platba na plochu (SAPS) – nařízení vlády č. 47/2007 Sb., v platném znění.
- Podpora pěstování energetických plodin (EP) – nařízení vlády č. 80/2007 Sb., v platném znění.
- Oddělená platba za cukr (SSP) – nařízení vlády č. 45/2007 Sb., v platném znění.
- Oddělená platba za rajčata (STP) – nařízení vlády č. 95/2008 Sb., v platném znění.

Společná organizace trhu s vínem

- Prémie za vykloučení vinice – nařízení vlády č. 245/2004 Sb., v platném znění.
- Podpora na zelenou sklizeň (v ČR tato podpora nebyla v roce 2009 otevřena).
- Podpora na restrukturalizaci a přeměnu vinic - nařízení vlády č. 245/2004 Sb., v platném znění.

Opatření osy II PRV

- Platby v rámci méně příznivých oblastí (LFA) – nařízení vlády č. 75/2007 Sb., v platném znění.
- Platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě – nařízení vlády č. 75/2007 Sb., v platném znění.
- Agroenvironmentální opatření (AEO) – nařízení vlády č. 79/2007 Sb., v platném znění.
- Zalesňování zemědělské půdy v rámci PRV – nařízení vlády č. 239/2007 Sb., v platném znění.
- Zachování hospodářského souboru lesního porostu v rámci opatření Natura 2000 v lesích - nařízení vlády č. 147/2008 Sb., v platném znění.
- Zlepšování druhové skladby lesních porostů v rámci lesnicko-environmentálních plateb – nařízení vlády č. 53/2009 Sb., v platném znění.

V roce 2009 zahrnovala Kontrola podmíněnosti tři části – standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC – Good Agricultural and Environmental Conditions), Zákonné požadavky na hospodaření (SMR – Statutory Management Requirements) a Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin v rámci Agroenvironmentálních opatření (AEO).

Plnění podmínek je ověřováno kontrolou plnění vybraných základních povinností – tzv. kontrolovaných požadavků. Pokud žadatel o výše uvedené podpory stanovené podmínky nedodržuje, může mu být podpora snížena, nebo v krajním případě neposkytnuta. V roce 2009 bylo součástí Kontroly podmíněnosti 5 standardů GAEC, 30 kontrolovaných požadavků v rámci SMR a 11 kontrolovaných požadavků AEO. Kontrolu zemědělského hospodaření v souladu s nimi provádělo 5 kontrolních organizací (SZIF, SRS, ÚKZÚZ, ČPI a ČIŽP). V roce 2009 byly provedeny kontroly GAEC u 602 zemědělských subjektů. Nejčastěji bylo zjištěno porušení podmínek změny kultury z travního porostu na ornou půdu. Požadavky SMR a AEO byly v roce 2009 zkontrolovány u 857 zemědělských subjektů. Nejčastěji bylo zjištěno porušení SMR k evidenci a označování skotu¹².

¹² Podle předběžných údajů udělil SZIF za nedodržování podmínek křížové shody v roce 2009 následující krácení výplaty přímých plateb: 1% - 103 žadatelů, 3% - 142 žadatelů, 5% - 44 žadatelů, 9% - 7 žadatelů a 15% - 3 žadatelé.

Přehled všech druhů přímých plateb v období 2008-2009 je uveden v tab. T2.2/01.

T2.2/01 - Přímé a ostatní platby zemědělským podnikům (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2008			2009p		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Platby EU								
Přímé platby - systém jednotné platby na plochu (SAPS)	2008: podle NR č. 1782/2003, 2009: podle NR č. 73/2009, NV č. 47/2007 Sb. NV č. 48/2007 Sb.	Základní sazba na 1 ha z. p.: přidělený národní limit (Kč)/celkový souhrn ohlášené z. p.(ha): 2008: 437,762 mil. €, tj. 124,60 €/ha x 24,66 Kč/€ = 3 072,70 Kč/ha 2009: 517,895 mil. €, tj. 147,73 €/ha x 25,164 Kč/€ = 3 710,0 Kč/ha	10 776	0	10 776	13 032	0	13 032
Oddělená platba za cukr (SSP)	2008, 2009: podle NV č. 45/2007 Sb.	2008: 34,7 mil. € x 24,66 Kč/€ = 855,7 mil. Kč, sazba 271,41 Kč/t cukrové řepy při standardní 16% cukernatosti 2009: 44,25 mil. € x 25,164 Kč/€ = 1 113,4 mil. Kč, sazba 350,59 Kč/t cukrové řepy při standardní 16% cukernatosti	855	0	855	1 113	0	1 113
Podpora zpracování energetických plodin	2008: podle NV č. 80/2007 Sb. 2009: podle NR č. 73/2009	2008: zemědělec obhospodařující plochy uvedené v čl. 88 nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 za účelem pěstování plodin určených k výrobě energetických produktů, sazba 45 €/ha x 24,66 Kč/€ = 1 109,70 Kč/ha plochy 2009: zemědělec obhospodařující plochy uvedené v čl. 88 nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 za účelem pěstování plodin určených k výrobě energetických produktů, sazba 45 €/ha x 25,164 Kč/€ = 1 132,38 Kč/ha plochy	32	0	32	46	0	46
Oddělená platba za rajčata	2008, 2009: podle NV č. 95/2008 Sb.	2008: 414 tis. € x 24,66 Kč/€ = 10,2 mil. Kč; sazba 870,35 Kč/t rajčat 2009: 414 tis. € x 25,164 Kč/€ = 10,4 mil. Kč; sazba 873,24 Kč/t rajčat	10	0	10	10	0	10
Celkem platby EU			11 673	0	11 673	14 201	0	14 201
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2008			2009p		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby		ČR	EU		ČR	EU
Národní doplňkové platby								
Platby na zemědělskou půdu	2008, 2009: podle NV č. 112/2008 Sb.	2008: 1 341,40 Kč/ha na plochu zemědělské půdy 2009: 1 184,00 Kč/ha na plochu zemědělské půdy	4 733	4 733	0	4 157	4 157	0
Podpora chmele	2008, 2009: podle NV č. 112/2008 Sb.	2008: podpora pěstitelům chmele chmel - couplovaný 2 959,20 Kč/ha, platba vyplácená na ha chmelnice podle evidence půdy ke konci srpna příslušného roku chmel - decouplovaný 3 680,80 Kč/ha, platba vyplácená na ha chmelnice za historické období, tj. 31. 3. 2007 2009: podpora pěstitelům chmele chmel - couplovaný 3 019,60 Kč/ha, platba vyplácená na ha chmelnice podle evidence půdy ke konci srpna příslušného roku chmel - decouplovaný 4 474,60 Kč/ha, platba vyplácená na ha chmelnice za historické období, tj. 31. 3. 2007	46	46	0	42	42	0
Podpora na pěstování lnu na vlákno	2008, 2009: podle NV č. 155/2007 Sb. NV č. 112/2008 Sb.	2008: 1 631,20 Kč/ha 2009: 1 664,50 Kč/ha	0,3	0,3	0	0,2	0,2	0
Podpora chovu přežvýkavců	2008, 2009: podle NV č. 155/2007 Sb. NV č. 112/2008 Sb.	2008: 1 669,40 Kč /VDJ (1 021 604 VDJ) na základě dokladu žadatele o chovu přežvýkavců ke dni 31. 3. 2007 na hospodářství registrovaném v ústřed. evidenci podle plemen. zákona 2009: 1 461,30 Kč /VDJ (1 017 567 VDJ) na základě dokladu žadatele o chovu přežvýkavců ke dni 31. 3. 2007 na hospodářství registrovaném v ústřed. evidenci podle plemen. zákona	1 631	1 631	0	1 487	1 487	0

Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka	2008, 2009: podle NV č. 112/2008 Sb.	2008: 2 939,70 Kč/VDJ krávy BTPM, na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona o počtu krav BTPM, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku 2009: 3 280,40 Kč /VDJ (155 857,20 VDJ) krávy BTPM, na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona o počtu krav BTPM, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku	471	471	0	509	509	0
Podpora chovu ovcí a koz	2008, 2009: podle NV č. 112/2008 Sb.	2008: platba 1 344,80 Kč/VDJ ovcí, popřípadě koz, na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona prokazující stav ovcí, popřípadě koz, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku 2009: platba 1 362,10 Kč/VDJ ovcí, popřípadě koz, na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona prokazující stav ovcí, popřípadě koz, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku	28	28	0	24	24	0
Platby pěstitelům brambor ¹⁾	2008, 2009: podle NV č. 115/2004 Sb. NV č. 155/2007 Sb. NV č. 157/2007 Sb. NV č. 112/2008 Sb.	2008: Doplnková národní platba pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu pro hospodářský rok 2008/2009 Bramborový škrob - couplovaný 1 635,20 Kč/t Bramborový škrob - decouplovaný 659,10 Kč/t 2009: Doplnková národní platba pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu pro hospodářský rok 2009/2010 Bramborový škrob - couplovaný 1 668,60 Kč/t Bramborový škrob - decouplovaný 586,40 Kč/t	75	75	0	55	55	0
Celkem národní doplňkové platby			6 984	6 984	0	6 274	6 274	0
Ostatní přímé platby (z dotací MZe)								
Podpora včelařství	2008, 2009: Dotační program I.D	2008: platba 180 Kč na 1 zazimované včelstvo. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů 2009: platba 180 Kč na 1 zazimované včelstvo. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů	95	95	0	70	70	0
Celkem podpory vybraných komodit			95	95	0	70	70	0
Celkem			18 752	7 079	11 673	20 545	6 344	14 201

p = předpoklad k 30. 6. 2010.

¹⁾ Platba pěstitelům brambor zahrnuje rovněž doplatek přímé platby pěstitelům brambor v rámci SOT: 2008 - 54 mil. Kč, 2009 - 35,8 mil. Kč.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: M. Abrahamová

2.2.1 Přímé platby ze zdrojů EU

Jednotná platba na plochu (SAPS)

Na rok 2008 byl pro ČR určen celkový objem přímých plateb v systému SAPS ze zdrojů EU ve výši 437,762 mil. €, což představovalo při stanoveném kurzu 24,66 Kč/€ celkovou sumu 10 795,21 mil. Kč (tj. 3 072,70 Kč/ha z. p.). Celkem byla z nároků roku 2008 prostřednictvím SZIF vyplacena u 23 385 žádostí na výměru 3 509,67 tis. ha z. p. částka 10 776 mil. Kč.

Celkový objem přímých plateb v systému SAPS ze zdrojů EU pro ČR byl na rok 2009 určen ve výši 517,895 mil. €. Při stanoveném kurzu 25,164 Kč/€ pak dosáhla výsledná částka po přepočtu na koruny 13 032,3 mil. Kč, což představovalo platbu na hektar zemědělské půdy 3 710,0 Kč. V souladu s evropským právem byl SZIF pověřen provádět výplatu zálohových plateb již od 16. 10. 2009, a to ve výši 70 %. Doplatky pak budou žadatelům vypláceny od 1. 12. 2009 do 30. 6. 2010. Na výplatu SAPS bylo pro rok 2009 podáno SZIF celkem 24 695 žádostí na rozlohu 3 512,72 tis. ha z. p. v celkové částce 13 032,18 mil. Kč. Do konce roku 2009 již bylo vyplaceno téměř 99 % z celkového nároku.

Oddělená platba za cukr (SSP)

Oddělená platba za cukr je částečnou kompenzací pěstitelům cukrovky za ztráty příjmů způsobené postupným snižováním garantované (minimální) ceny cukrové řepy v období reformy SOT v odvětví cukru.

Sazba oddělené platby za cukr byla pro hospodářský rok 2007/08 a 2008/09 v ČR stanovena podle nařízení vlády č. 45/2007 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování oddělené platby za cukr pěstitelům cukrové řepy, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2008 z přiděleného stropu ve výši 40,8 mil. € byla pěstitelům řepy přiznána částka 34,7 mil. € a zbývajících 6,1 mil. € bylo převedeno do systému SAPS. Přidělená částka oddělené platby za cukr se vztahovala na 3 170,8 tis. t cukrové řepy přepočítané na standardní 16% cukernatost. Sazba na 1 t cukrové řepy přepočítané na standardní 16% cukernatost dosáhla 10,953 €, tj. 270,10 Kč. V roce 2008 bylo SZIF kladně vyřízeno a proplaceno 813 žádostí a vyplacena suma 854,7 mil. Kč.

Na rok 2009 byla pěstitelům řepy přiznána částka 44,25 mil. € (tj. 1 113,38 mil. Kč). Přidělená částka oddělené platby za cukr se vztahovala na 3 175,7 tis. t cukrové řepy přepočítané na standardní 16% cukernatost. Sazba na 1 t cukrové řepy přepočítané na standardní 16% cukernatost dosáhla 13,932 €/t, tj. 350,59 Kč/t (při stanoveném směnném kurzu 25,164 Kč/€).

Podpora zpracování energetických plodin (EP)

Od roku 2007 bylo v ČR možno podle nařízení vlády č. 80/2007 Sb. podporovat pěstování energetických plodin, tj. plodin určených primárně k výrobě energetických produktů. Podpora je plně hrazena z prostředků EU s cílem zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie. Sazba byla stanovena ve výši 45 €/ha pěstební plochy. Žadatelem o tuto platbu může být zemědělec obhospodařující plochy uvedené v článku 88 nařízení rady (ES) č. 1782/2003 a od roku 2009 v nařízení rady (ES) č. 73/2009.

V roce 2008 bylo na tuto platbu přiznáno a kladně vyřízeno 443 žádostí na výměru 29,19 tis. ha a vyplacena celková částka 32,2 mil. Kč. Pro rok 2009 bylo o podporu na zpracování energetických plodin celkem podáno 515 žádostí na výměru 40,6 tis. ha a vyčleněna celková částka 46,0 mil. Kč. Sazba na hektar byla stanovena v částce 1 132,38 Kč. Žádosti na podporu pro zpracování energetických plodin byly v roce 2009 přijímány naposledy. Od následujícího roku se tato podpora již neposkytuje.

Oddělená platba za rajčata (STP)

Od roku 2008 mohou pěstitelé rajčat v ČR čerpat podporu v rámci opatření Oddělené platby za rajčata (STP). Podpora je plně hrazena z prostředků EU a její podmínkou je přiznání dotace SAPS a uzavření smlouvy producenta na dodávku rajčat s organizací producentů ovoce a zeleniny se sídlem v ČR. Na rok 2008 bylo celkem podáno a kladně vyřízeno 13 žádostí na množství 11,7 tis. t rajčat a vyplacena pěstitelům rajčat suma 9,98 mil. Kč.

Na rok 2009 byla pěstitelům rajčat v rámci STP vyčleněna částka 414 tis. €. Podmínky pro poskytnutí této platby jsou stejné jako pro rok 2008. Sazba oddělené platby za rajčata v ČR byla pro rok 2009 stanovena podle nařízení vlády č. 95/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování oddělené platby za rajčata určená ke zpracování, a představovala sumu 34,702 €/t rajčat (tj. 873,24 Kč/t). Na rok 2009 bylo celkem podáno 14 žádostí na množství 11,9 tis. t rajčat v požadované částce 10,4 mil. Kč.

2.2.2 Národní doplňkové platby

V souladu s Přístupovou smlouvou EU má ČR možnost dorovnávat přímé platby z vlastních zdrojů formou národních doplňkových plateb. Tyto platby jsou poskytovány k jednotné platbě na plochu (SAPS). Na základě vodítek Evropské komise z roku 2007, ve kterých byly rozpracovány zásady odpojení plateb od produkce, bylo rozhodnuto o částečném oddělení některých plateb od produkce.

V roce 2008 byly národní doplňkové platby ze zdrojů ČR vypláceny podle nařízení vlády č. 155/2007 Sb. v období od 1. 12. 2008 do 30. 6. 2009. V rámci národních doplňkových plateb bylo SZIF zemědělským podnikům proplaceno 40 558 žádostí v celkové částce 6 929,1 mil. Kč¹³.

Pro rok 2009 byly podmínky vyplácení na jednotlivé komodity shodné s rokem 2008, tzn. jejich rozdělení na platby vázané na produkci (couplované) a platby oddělené od produkce (decouplované). V rámci národních doplňkových plateb byly podporovány následující sektory:

- v rámci plateb oddělených od produkce šlo o subvence na zemědělskou půdu (tzv. Top-Up na SAPS), chmel, brambory pro výrobu škrobu, skot, ovce a kozy (tzv. platba na přežvýkavce);
- v rámci plateb vázaných na produkci (coupling) byly podpory alokovány na pěstování lnu na vlákno, na pěstování chmele, na chov krav bez tržní produkce mléka a na chov ovcí a koz. Tyto platby jsou vypláceny podle nařízení vlády č. 112/2008 Sb. v období od 1. 12. 2009 do 30. 6. 2010.

Na národní doplňkové platby pro rok 2009 bylo na SZIF podáno celkem 43 556 žádostí a požadována částka činila 6 238,1 mil. Kč¹⁴. Nejvyšší počet žadatelů byl evidován o platbu na zemědělskou půdu, kterou podalo celkem 24 693 subjektů na výměru 3 511 tis. ha a o platbu na chov přežvýkavců, kdy SZIF přijal 10 596 žádostí na 1 017,6 tis. VDJ. Obě tyto podpory tvoří 90% podíl z celkové částky národních doplňkových plateb pro rok 2009.

2.2.3 Ostatní přímé platby

Ostatní přímé platby na vybrané zemědělské komodity byly žadatelům vypláceny z národních zdrojů v rámci dotačních programů stanovených v „Zásadách“ na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. V roce 2008 a 2009 se tyto podpory týkaly pouze dotačního programu I.D – Podpora včelařství. Výše dotace na jedno zazimované včelstvo byla stanovena na 180 Kč. Celkem bylo v roce 2009 podpořeno 495,9 tis. včelstev v celkové částce 69,9 mil. Kč, což představovalo skutečně vyplacenou subvenci 141 Kč/včelstvo.

2.3 Národní podpory a opatření

Přehled vyplacených národních podpor (mimo národní doplňkové platby a ostatní přímé platby) v období 2008-2009 je uveden v tab. T2.3/01. Tyto platby zahrnují rovněž 65 mil. Kč vyplacených dotací na konzervaci a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů, kterými se plní mezinárodní závazky ČR (sdělení MZV č. 134/1999 Sb., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti a Mezinárodní úmluvy o rostlinných genetických zdrojích pro výživu a zemědělství FAO) a 2 zákonů (č. 148/2003 Sb. a č. 154/2000 Sb.).

¹³ Národní doplňkové platby bez doplatku přímých plateb pěstitelům brambor, které jsou uvedeny v SOT.

¹⁴ Národní doplňkové platby bez doplatku přímých plateb pěstitelům brambor, které jsou uvedeny v SOT.

T2.3/01 - Národní podpory a opatření v letech (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2008	2009p
Dotace MZe			1 121	1 009
Zlepšování kvality produkce	2008, 2009: Dotační program I.I.	Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích.	20	20
Dotace na restrukturalizaci ovocných sadů	2008, 2009: Dotační program I.R.	Restrukturalizace ovocných sadů, resp. zlepšení zdravotního stavu ovocných stromů a zlepšení kvality produkovaného ovoce.	74	60
Udržování a zlepšování genetického potenciálu	2008, 2009: Dotační programy 2.A, 5 a 6	Dotace na investice a provoz při udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat a rostlin, včetně „Národního programu ochrany biodiverzity“, podpora NH Kladruhy n/L., ZH Písek a Tlumačov.	330	322
Ozdravování polních a speciálních plodin	2008, 2009: Dotační program 3	Podpora zvýšení kvality rostlinné produkce náhradou chemického ošetření a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob.	117	157
Nákazový fond	2008, 2009: Dotační program 8	Úhrada odstraňování kadáverů.	195	127
Podpora poradenství a vzdělávání	2008, 2009: Dotační program 9	Podpora poradenství a vzdělávání dospělých organizovaného MZe za spoluúčasti Agrární komory a ostatních profesních organizací zemědělců.	68	69
Integrace nevládních organizací	2008, 2009: Dotační program 10.D, E	Podpora evropské integrace nevládních organizací.	22	22
Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu	2008, 2009: Dotační program 13	Dotace do 40 % přijatelných nákladů na projekt, max. do 10 mil. Kč na každý jednotlivý projekt a subjekt.	231	158
Mimoprodukční funkce rybníků	2008, 2009: Dotační program 15	Částečná kompenzace újmy rybářským subjektům za mimoprodukční funkce rybníků.	64	74
Ostatní výdaje MZe			1 382	2 301
Odbahňování rybníků	Zásady MZe č. j. 3553/2001-6000 a rozpočtová opatření (včetně odstranění škod po povodních)	Daňový doklad o vytěžení sedimentu.	280	619
Ochrana lesních porostů	Platby podle NV č. 505/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů	Ochrana lesních porostů: žádost vlastníka půdy, dotace na hektar lesního porostu.	4	2
Povodně 2006, 2007, 2009	2008, 2009: Zmírnění škod způsobených povodněmi na základě usnesení vlády č. 670 ze dne 31. 5. 2006	Kompenzace podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na zmírnění škod na polních kulturách a zvěři, způsobených povodněmi 2006, 2007 a 2009.	12	492
Výdaje na výzkum	Výdaje MZe + NAZV + GA ČR a programy dalších rezortů + mezinárodní granty	Výběrová řízení na výzkumné granty. Institucionální příspěvky.	841	912
Servisní činnosti pro MZe	Rozpočet MZe	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí.	178	197
Výdaje na majetkovou újmu	Rozpočet MZe	Náhrady podle zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů.	53	65
Kontrola ekologického zemědělství	Výdaje MZe	Výdaje na kontrolní systém ekologického zemědělství.	4	4
Výdaje na propagaci	Výdaje MZe	Výdaje MZe na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	10	10
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2008	2009I)
Dotace PGRLF			908	987
Subvence úroků z úvěrů na investice vyplácené PGRLF - zemědělství	Podpory úvěrů na investice v rámci současně platných programů Zemědělec a Půda.	Příjemce podpory je zemědělským podnikatelem, je zemědělským prvovýrobcem, dosahuje stanovených příjmů ze zemědělské prvovýroby a je malým či středním podnikem.	561	522
Subvence úroků z úvěrů na investice vyplácené PGRLF - potravinářský průmysl	Podpory úvěrů na investice v rámci dobíhajících programů Zpracovatel, Odbytová organizace, Hygiena.	Příjemcem podpory je zpracovatel zemědělských produktů, jeho spotřeba domácích zemědělských výrobků přesahuje 70 % celkových nákladů na suroviny.	16	11
Subvence úroků z neinvestičních úvěrů vyplácené PGRLF	Podpory neinvestičních úvěrů v rámci dobíhajících programů Provoz, LFA, Lesy, Služby.	Příjemcem podpory je podnikatel v oblasti zemědělství, lesnického či vodního hospodářství. Další kritéria: např. hospodaření na půdě v oblastech LFA.	0	2
Podpora zemědělského pojištění vyplácená PGRLF	Dotace PGRLF na pojištění plodin a hospodářských zvířat	Příjemcem podpory je zemědělský podnikatel, má příjmy ze zemědělské prvovýroby, je malým či středním podnikem.	331	452
Ostatní národní podpory institucí rezortu MZe a jiných rezortů			3 528	3 304

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

Podpory cenového zvýhodnění záruk, zvýhodněných úvěrů a příspěvků na úhradu úroků z bankovních úvěrů	Programy ČMZRB pro malé a střední podnikání - potravinářský průmysl	Nezemědělské podniky do 249 zaměstnanců, podnikatelský záměr akceptovaný bankou, odsouhlasený ČMZRB, realizace záměru v ČR.	40	56
Řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty	Vratka spotřební daně.	Vratka spotřební daně podle normativů spotřeby nafty.	1 517	1 559
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary			100	100
Výdaje na monitoring cizorodých látek	Výdaje ČZPI, SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ZVHS	Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost (kontrola u výrobců) a výdaje spojené s BSE.	164	170
Výdaje na propagaci	Výdaje SZIF (Marketingový fond)	Výdaje SZIF na propagaci v ČR (KLASA).	184	208
Výdaje na údržbu melioračních zařízení a zemědělské vodní toky	Výdaje na údržbu, opravy a provoz melioračních zařízení a zemědělských vodních toků	Výdaje MZe.	230	200
Programy MŽP	Programy MŽP, SFŽP ČR	Program „Revitalizace říčních systémů“ a „Program péče o krajinu“ (včetně výdajů pro ZVHS) ad.	65	60
Pozemkové úpravy	Výdaje MZe (pozemkových úřadů, vč. podpor na základě NV č. 1304/2006 Sb.	Výdaje na pozemkové úpravy.	845	630
Pozemkové úpravy	Výdaje PF ČR	Výdaje na pozemkové úpravy.	251	218
Pozemkové úpravy	Výdaje Ministerstva dopravy	Výdaje na pozemkové úpravy.	130	102
Pozemkové úpravy	Výdaje MŽP	Výdaje na pozemkové úpravy.	2	1
Celkem¹⁾			6 939	7 601

p = předpoklad k 30. 6. 2010.

¹⁾ Dále byla poskytnuta ze zdrojů MZe návratná finanční výpomoc Vinařskému fondu ve výši 28 mil. Kč (2008).

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: K. Trdlíková (ÚZEI)

Největší skupinu podpor představovaly dotační programy poskytované na základě „Zásad“. Další významnou skupinu podpor tvořily podpory poskytované prostřednictvím PGRLF (dotace úroků z úvěrů) především v rámci jeho investičních programů. Dále PGRLF poskytl značnou pomoc v rámci programu „Podpora pojištění“.

T2.3/02 - Podpory PGRLF podle typu podniků a programů do 31. 12. 2009

Typ organizace	Počet žádostí		Výše podporovaných úvěrů		Garance úvěrů - závazek 1. 1. 1994-31. 12. 2009		Dotace úroků 1. 1. 1994-31. 12. 2009	
	podaných	schválených	1. 1. 1994- 31. 12. 2009 (mil. Kč)	v roce 2009 (mil. Kč) ²⁾	mil. Kč	% garance k výši úvěru	závazek (mil. Kč)	vyplaceno (mil. Kč)
SHR	13 242	12 138	21 459	1 496	6 106	28,46	4 675	4 031
s. r. o.	6 715	6 108	21 986	1 140	7 383	33,58	3 865	3 581
a. s.	8 294	7 856	48 364	2 604	11 020	22,79	7 437	7 003
ZD	8 136	7 758	31 303	986	8 192	26,17	5 366	5 037
ostatní	225	193	977	20	214	21,88	138	131
Podle typu programu:	36 612	34 053	124 090	6 247	32 915	26,53	21 481	19 782
Provoz	8 598	8 212	28 636	0	7 283	25,43	2 521	2 525
Vyrovnění úrokového zatížení	1 068	1 030	4 660	-17	1 718	36,86	87	86
Krize - Provoz	297	281	1 524	1 524	327	21,46	36	0
Krize - Zpracovatel-Provoz	55	44	1 372	1 372	274	19,96	12	0
Krize - PKF	4	1	3	3	2	50,00	0	0
LFA	419	411	809	0	720	89,00	59	59
Investice celkem	25 080	23 119	72 324	3 366	19 562	27,05	16 793	15 144
Zemědělec	8 579	7 781	31 182	0	16 010	51,34	10 190	10 205
I-zemědělec	14 879	13 982	37 638	2 913	3 300	8,77	5 664	4 544
I-zpracovatel	37	27	337	0	40	11,84	54	52
I-odbyt. organizace	10	6	206	0	68	32,90	41	34
I-hygiena	27	19	546	0	144	26,40	114	106
I-půda	1 548	1 304	2 416	452	0	0,00	731	203
Export	122	90	7 115	0	0	0,00	405	405
Lesy	71	61	294	0	52	17,82	45	47
Služby	536	475	3 782	0	2 781	73,53	1 249	1 241
Restituent	14	13	18	0	0	0,00	3	3
Nabyvatel	30	22	34	0	34	99,48	0	0
TOZ	212	196	544	0	163	29,94	0	0
Krmné obilí	101	98	2 975	0	0	0,00	270	270
Nezařazeno	5	0	0	0	0		0	0
Krajina ¹⁾	4 220	3 963	.	.	.	x	.	.
Mládí ¹⁾	4 249	3 943	.	.	.	x	.	.
Agroregion ¹⁾	1 841	1 702	.	.	.	x	.	.
Povodně ¹⁾	450	439	.	.	.	x	.	.
KPV ¹⁾	1	1	.	.	.	x	.	.
Skot ¹⁾	634	589	.	.	.	x	.	.
Celkem	36 612	34 053	124 090	6 247	32 915	26,53	21 481	19 782
Nesplacené úvěry k 31. 12. 2009		10 430	27 709		1 671	6,03	4 013	2 299

¹⁾ Tyto programy nejsou zahrnuty do součtu ČR celkem.²⁾ Údaje za rok 2009 jsou získány odpočtem stavu k 31. 12. 2009 (soubor rok 2009) a k 31. 12. 2008 (soubor rok 2008).

Pramen: PGRLF

Zpracoval: K. Trdicová (ÚZEI)

V rámci ostatních národních podpor a opatření institucí rezortu MZe a jiných rezortů šlo v roce 2009 zejména o řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty, daňová zvýhodnění u bionafty, úvěrové výpomoci prostřednictvím ČMZRB a dále výdaje na tzv. obecné služby, především na výzkum, servisní činnosti, monitoring cizorodých látek, pozemkové úpravy, zvyšování konkurenceschopnosti a další.

2.4 Podpory tržních cen v rámci SOT

Podpory tržních cen se týkají podpor cen výrobcům (formou subvencovaného vývozu, podpory soukromého skladování a jiných cenových podpor) a podpor cen spotřebitelů.

V roce 2009 v porovnání s rokem 2008 došlo k nárůstu výdajů na podpory cen poskytovaných z EU (o 15 %), a to v důsledku zvýšení výdajů na vývoz mlékařských výrobků a cukru. U obilovin se neuskutečnil žádný vývoz s exportní subvencí. Podpory na restrukturalizaci a přeměnu vinic se meziročně významně snížily a z rozpočtu EU bylo vyplaceno pouze 71,7 mil. Kč. Značná část prostředků byla rovněž vynaložena na restrukturalizaci a diverzifikaci cukrovarnictví. Na skladování a přepravu nebyly vyplaceny žádné prostředky. V průběhu roku 2008 byla zrušena podpora zpracování ovoce a zeleniny, v roce 2009 pak podpora výrobní náhrady na výrobky zpracované ze škrobu. Porovnání prostředků poskytnutých v rámci SOT v letech 2008 a 2009 je uvedeno v tab. T2.4/01.

T2.4/01 - Výdaje na podporu cen (mil. Kč)

Komodita	2008			2009p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Mléko						
Školní mléko	43,6	14,9	58,5	2,6	9,1	11,7
Podpora výroby kaseinu a kaseinátů a ostatního užití mléka	0,0	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4
Subvence na vývoz	0,0	1,1	1,1	0,0	69,9	69,9
Jat. skot a hovězí maso - subvence na vývoz	0,0	4,1	4,1	0,0	6,0	6,0
Prasata a vepřové maso - subvence na vývoz	0,0	4,8	4,8	0,0	2,2	2,2
Vejce a drůbeží maso - subvence na vývoz	0,0	0,3	0,3	0,0	0,2	0,2
Brambory a pšenice - zpracování na škrob ¹⁾	0,0	20,0	20,0	0,0	16,5	16,5
Obiloviny						
Subvence na vývoz obilovin	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
Cukr a cukrovka						
Restrukturalizace cukrovarnictví	0,0	1 091,0	1 091,0	0,0	1 251,4	1 251,4
Diverzifikace	0,0	11,0	11,0	0,0	266,5	266,5
Subvence na vývoz	0,0	0,0	0,0	0,0	70,2	70,2
Sušená krmiva	0,0	28,3	28,3	0,0	25,6	25,6
Víno						
Restrukturalizace, přeměna vinic a vyklučení	0,0	332,1	332,1	0,0	71,7	71,7
Zpracování vína ²⁾	0,0	13,0	13,0	0,0	0,0	0,0
Včelařské produkty - zlepšení výroby	27,4	27,4	54,8	28,5	28,5	57,0
Ovoce a zelenina						
Organizace producentů ovoce a zeleniny ³⁾	2,8	31,4	34,2	2,3	35,4	37,7
Len a konopí	0,0	8,5	8,5	0,0	2,7	2,7
Zpracované výrobky - subvence na vývoz	0,0	32,8	32,8	0,0	15,3	15,3
Celkem	73,8	1 621,3	1 695,1	33,4	1 871,6	1 905,0

1) Prémie výrobcům bramborového škrobu a výrobní náhrada na výrobky zpracované ze škrobu (režim zrušen k 1. 1. 2009).

2) Podpora zpracování vína (od 1. 8. 2008 režim zrušen).

3) Včetně předběžně uznaných organizací producentů ovoce a zeleniny.

p = předpoklad k 30. 6. 2010.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Trdlíková (ÚZEI)

Celková výše subvencí na vývoz zemědělských a potravinářských výrobků v roce 2009 prostřednictvím SZIF v rámci SOT činila 163,7 mil. Kč, z toho výše subvencí na vývoz nezpracovaných výrobků dosáhla 148,5 mil. Kč a subvencí na vývoz zpracovaných výrobků 15,3 mil. Kč.

V rámci subvencovaného vývozu bylo vyvezeno 6,5 tis. t cukru, 4,3 tis. t sušeného odstředěného mléka, 2,9 tis. t sýrů, 2,8 tis. t kondenzovaného mléka, 0,9 tis. t hovězího masa a 3 mil. ks drůbeže.

Subvence na vývoz tzv. nezpracovaných výrobků se v roce 2009 podílely na celkové výši podpory českého agrárního exportu u cukru a mléka 42,8 %, zpracovaných výrobků 9,3 % a skotu 3,7 %. Podíl subvencovaného vývozu zpracovaných i nezpracovaných výrobků na celkovém agrárním vývozu v roce 2009 činil 0,15 %.

Podpora tržních cen se realizuje i prostřednictvím opatření v přístupu na trh z třetích zemí. V tab. T2.4/02 jsou uvedena cla uplatňovaná u vybraných komodit při dovozu ze třetích zemí. Komodity jsou vybrány podle jejich podílu na AZO ČR. Úroveň dovozu v kombinaci s úrovní celních sazeb indikuje míru podpor, kterou ve prospěch producentů agrárního sektoru hradí spotřebitelé.

T2.4/02 - Nejvýznamnější položky AZO ČR s třetími zeměmi v roce 2009, jejich podíl na celkovém AZO a uplatňované celní sazby

Ukazatel		Dovoz (mil. Kč)	Podíl na celkovém AZO se třetími zeměmi (%)	Celní sazba
0901	Káva i pražená, dekoфеinovaná, slupky	721,0	8,2	7,5-9 %
2106	Přípravky potravinové jiné	686,6	7,8	12,8 %; 9 % + EA ¹⁾
0304	Filé aj. maso rybí čerstvé, chlazené, mražené	528,8	6,0	2-18 %
2401	Tabák nezpracovaný, odpad tabákový	420,5	4,8	11,2-18,4 %, min. 22 €, max. 24 €/100 kg/net ²⁾
2309	Přípravky používané k výživě zvířat	350,7	4,0	23-947 €/t
1302	Štávy a výtažky rostlin, pektiny apod.	344,7	3,9	0-3,2 %
2204	Víno z čerstvých hroznů, mošt vinný jiný	331,9	3,8	13,1-32 €/hl
2207	Ethylalkohol nedenaturovaný, nad 80 %	304,7	3,5	10,2-19,2 €/hl
1604	Přípravky a konzervy z ryb, kaviár a jeho náhražky	271,8	3,1	0-25 %
0805	Plody citrusové čerstvé, sušené	268,9	3,1	12,8 %; clo na ostatní položky je stanoveno na základě vstupní ceny na 100 kg/net ³⁾
0802	Ovoce skořápkové ost. čerstvé	245,2	2,8	0-5,6 %
2008	Ovoce, ořechy aj. části rostlin konzervované	178,0	2,0	7-25,6 % + 4,2 €/100 kg/net
0504	Střeva, měchýře, žaludky a celé části (ne z ryb)	165,5	1,9	bez cla
2202	Voda vč. minerální a sodovky slazené bez štáv	162,4	1,8	9,6 %; 6,4-13,7 €/100 kg/net
0713	Luštěniny suché, vyluštěné i loupané, drcené	162,3	1,8	0-3,2 %

¹⁾ Započítání zemědělského komponentu pro zpracované produkty podle Přílohy I Společného celního sazebníku.

²⁾ 100 kg/net = 100 kg čisté váhy.

³⁾ Příloha 2 uvádí produkty, u kterých se stanovení celní sazby odvozuje od vstupní ceny.

Pramen: Celní statistika, Český integrovaný tarif

Zpracoval: K. Trdlíková (ÚZEI)

U celních sazeb nedošlo v roce 2009 k žádným změnám, neboť jednání probíhající v rámci katarského kola WTO (DDA¹⁵) nebyla uzavřena.

¹⁵ Doha Development Agenda (Rozvojová agenda z Doha).

3 ZEMĚDĚLSTVÍ A ROZVOJ VENKOVA

Podle definice OECD byl na úrovni NUTS 3 převážně venkovským pouze kraj Vysočina. Mezi přechodné regiony náleželo 12 ze 14 krajů. Podle národní definice tvořilo venkovský prostor ČR 5 582 obcí s méně než 2 000 obyvateli, což představovalo téměř 73 % rozlohy ČR a 26,3 % obyvatel státu. Z hlediska odvětvové struktury je ve venkovském kraji a přechodných krajích ekonomicky dominantní zpracovatelský průmysl. V rámci Osy III PRV bylo nejvíce žádostí v roce 2008 i 2009 podáno ve venkovském kraji Vysočina a objem prostředků výrazně převyšoval prostředky poskytované v přechodných oblastech. Patrný je přetrvávající zájem o bioplynové stanice, na které připadly více než dvě třetiny přidělené dotace v kraji. Pro venkovské obce nabízí opatření osy III PRV podpory pro rozvoj infrastruktury a občanské vybavenosti. Ve srovnání s předchozím rokem zůstal počet podpořených projektů téměř stejný. V nezaměstnanosti se v roce 2009 plně projevil důsledek ekonomické krize. Podle údajů MPSV dosáhla v roce 2009 průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti na venkově 8,9 %, což je o 3,1 p. b. více než v roce 2008. Důležitým aspektem rozvoje venkova je mobilizace zdrojů (zejména lidských) a vytváření solidního institucionálního zázemí. V rámci opatření LEADER (osa IV PRV) bylo ke 31. 12. 2009 podporováno 112 místních akčních skupin, jejichž prostřednictvím se realizují projekty v rámci osy IV. Celostátní síť pro venkov, která má za cíl sdílení nejlepších zkušeností mezi zúčastněnými v politice rozvoje venkova, se v roce 2009 postupně rozvíjela.

3.1 Obyvatelstvo venkova a struktura venkovského osídlení

Základním metodickým nástrojem k vymezování venkova je typologie OECD¹⁶ založená na podílu obyvatelstva žijícího na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km², v našich zemích se tradičně užívá i typologie vymezující venkov jako obce do 2 000 obyvatel.

Venkov podle typologie OECD¹⁷

Na úrovni NUTS 3 byl k 1. 1. 2009 převážně venkovským pouze kraj Vysočina, mezi přechodné regiony patřilo 12 krajů (více než 90 % plochy ČR) a převážně městským regionem zůstává pouze Hl. m. Praha.

Na úrovni LAU¹⁸ I (dříve NUTS 4) se mezi převážně venkovské řadilo 20 okresů (zhruba třetina území ČR), mezi přechodné 49 okresů (asi 62 % území ČR) a převážně městských okresů bylo 8 (sice jen necelých 5 % území, ale více než čtvrtina obyvatel ČR).

Na úrovních NUTS 3 a LAU I nedošlo ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku prakticky k žádným změnám.

Podrobnější přehled o regionech na úrovni NUTS 3 a LAU I k 1. 1. 2009 podává tab. T3.1/01.

T3.1/01 - Zastoupení regionů podle typologie OECD na území ČR

Regiony podle OECD	Kraje (NUTS 3)			Okresy (LAU I)		
	počet	podíl (%)		počet	podíl (%)	
		plocha	obyvatelstvo		plocha	obyvatelstvo
Převážně městské	1	0,6	11,8	8	4,4	26,4
Přechodné	12	90,8	83,3	49	61,8	57,7
Převážně venkovské	1	8,6	4,9	20	33,7	15,9
Celkem	14	100,0	100,0	77	100,0	100,0

Pramen: Lexikon obcí ČR 2009, ČSÚ 2010

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

Na úrovni LAU 2 (dříve NUTS 5) tvořilo venkovský prostor 5 430 obcí (obce s hustotou obyvatelstva nižší než 150 obyvatel/km²), což představovalo 86,9 % z celkového počtu obcí v ČR a 82,2 % rozlohy státu. Žilo v nich však pouze 29,7 % obyvatelstva. Městských obcí bylo 819 (13,1 % všech obcí, 17,8 % plochy ČR a 70,3 % obyvatel ČR). Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku se počet venkovských obcí snížil o 19.

Venkov podle tradičního vymezení v ČR¹⁹

K 1. 1. 2009 tvořilo venkovský prostor ČR 5 582 obcí s méně než 2 000 obyvateli (ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku ubylo 12 obcí), což představovalo téměř 90 % všech obcí ČR a téměř 73 % rozlohy ČR. Na takto vymezeném venkově žilo 26,3 % obyvatel státu.

Dlouhodobé srovnání ukazuje, že ve venkovském prostoru ČR mírně roste absolutní počet obyvatel, počet venkovských obcí se však trvale mírně snižuje (zvyšování počtu obyvatel se „přesouvají“ do vyšších velikostních kategorií). Podíl obyvatel venkova se v posledních 5 letech pohybuje kolem 26,3 %.

¹⁶ Podle této metodiky jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních. Na úrovni lokální (tj. obce) je venkov definován jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionální pak definice vymezuje:

převážně venkovské regiony (predominantly rural – PR), kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích;
přechodné (střední) regiony (intermediate – IR), kde ve venkovských obcích žije 15-50 % obyvatel regionu;
převážně městské regiony (predominantly urban – PU), kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.

¹⁷ Pramen: Malý lexikon obcí ČR 2009, ČSÚ 2009.

¹⁸ LAU (Local Administrative Units) začal Eurostat a ČSÚ používat (od úrovně NUTS 4) od ledna 2008.

¹⁹ Pramen: Malý lexikon obcí ČR 2001-2009, ČSÚ 2001-2009.

T3.1/02 - Počet venkovských obcí a obyvatel podle velikostních kategorií obcí v ČR ve vybraných letech

Populační velikost obce	2001		2005		2008		2009	
	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé
do 99	548	38 881	552	39 133	518	36 512	503	35 526
100-199	1 113	166 214	1 081	161 401	1 048	155 578	1 058	157 802
200-499	2 041	663 416	2 012	653 740	2 024	660 126	1 991	651 689
500-999	1 280	893 592	1 293	901 546	1 312	922 543	1 330	935 658
1 000-1 999	652	903 757	674	933 856	692	962 615	700	972 484
Celkem venkov	5 634	2 665 860	5 612	2 689 676	5 594	2 737 374	5 582	2 753 159
Celkem ČR	6 258	10 230 060	6 248	10 220 577	6 249	10 381 130	6 249	10 467 542
Podíl venkov/ČR (%)	90,0	26,1	89,8	26,3	89,5	26,4	89,3	26,3

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, ČSÚ 2002; Lexikon obcí ČR 2005, 2008, 2009, ČSÚ 2006, 2009, 2010

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

T3.1/03 - Tempo přírůstku počtu venkovských obcí a obyvatel podle velikostních kategorií obcí v ČR mezi roky 2001 a 2009 (%)

Populační velikost obce	Index 2009/2001	
	obce	obyvatelé
do 99	-8,2	-8,6
100-199	-4,9	-5,1
200-499	-2,4	-1,8
500-999	3,9	4,7
1 000-1 999	7,4	7,6
Celkem venkov	-0,9	3,3
Celkem ČR	-0,1	2,3

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, ČSÚ 2002; Lexikon obcí ČR 2009, ČSÚ 2010

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

V období 2001-2009 vzrostl celkový počet obyvatel venkova o 3,3 % (zatímco počet obyvatel v ČR se zvýšil pouze o 2,3 %). Rozdílný vývoj se odehrává uvnitř jednotlivých velikostních kategorií obcí. Zatímco v obcích nad 500 obyvatel se počet obyvatel zvýšil (a narostl i počet těchto obcí), v obcích do 500 obyvatel naopak klesal (a klesal i jejich počet). Souhrnně ve sledovaném období ubyla 4 % obcí do 500 obyvatel a počet jejich obyvatel klesl o 2,7 % (nejhorší situace je v tomto směru v obcích s méně než 200 obyvateli). Životaschopnost venkovských obcí však závisí i na mnoha dalších faktorech, zejména na jejich vzdálenosti od center zaměstnanosti.

3.2 Podnikatelská struktura venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky

Na základě údajů ČSÚ bylo v ČR k 31. 12. 2008²⁰ registrováno 2 552 149 podnikatelských subjektů, což je oproti předchozímu roku nárůst o více než 70 tis. V organizační struktuře národního hospodářství podle velikosti subjektů dominovaly stejně jako v předchozím roce podniky bez zaměstnanců²¹ (88,7 %), následované mikropodniky²² s podílem 8,8 % na celkovém počtu podniků. Z odvětví definovaných podle NACE byl nejvíce zastoupen obchod včetně oprav podílející se 26,6 % na všech činnostech, dále činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu a podnikatelské činnosti (20,3 %), zpracovatelský průmysl (12,3 %) a stavebnictví (11,7 %). V této oblasti tedy nedošlo ve srovnání s rokem 2008 k žádným výrazným změnám.

Struktura podniků podle počtu zaměstnanců se v regionech oproti roku 2007 výrazně nezměnila. V přechodných regionech převažují podniky bez zaměstnanců (88,2 %), stejně tak jako v převážně venkovském regionu Vysočina (88,6 %). Podniky bez zaměstnanců jsou dále následovány mikropodniky (představují 8,5 % podniků v přechodných regionech a 8,6 % podniků v kraji Vysočina) a malými podniky²³ (1,9 % v přechodných regionech a 2,0 % v kraji Vysočina). Z hlediska převažujících činností NACE představují v podnicích bez zaměstnanců a mikropodnicích shodně nejvyšší podíl činnosti v oblasti terciární sféry, tj. obchod vč. oprav, ubytování a stravování (32,2 % u podniků bez zaměstnanců v přechodných regionech a 27,5 % v kraji Vysočina a 35,7 % u mikropodniků v přechodných regionech a 31,9 % v kraji Vysočina) a činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu a podnikatelské činnosti (17,9 % u podniků bez zaměstnanců v přechodných regionech a 14,8 % v kraji Vysočina a 15,2 % u mikropodniků v přechodných regionech a 10,7 % v kraji Vysočina). V případě malých, středních a velkých podniků je nejvíce zastoupen sekundární sektor.

Podle statistik ČSÚ dosáhla celková HPH v ČR v roce 2008 hodnoty 3 321,4 mld. Kč, došlo tedy ke snížení HPH o 298,8 mld. Kč v porovnání s předchozím rokem (přechodné regiony snížení o 379 mld. Kč na 2 343,4 mld. Kč, převážně venkovský region Vysočina zaznamenal zvýšení o 4 mld. Kč na 137 mld. Kč). V přechodných regionech se na tvorbě HPH nejvíce podílely téměř vyrovnané Středočeský kraj (356,1 mld. Kč), Jihomoravský kraj (336,3 mld. Kč), který zaznamenal výrazný pokles, a to o téměř 429 mld. Kč, a Moravskoslezský kraj (335,3 mld. Kč). Na tvorbě HPH se v těchto i v ostatních regionech nejvíce podílí zpracovatelský průmysl, dále obchod vč. oprav a činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu a podnikatelské činnosti.

²⁰ Nejaktuálnější dostupné údaje.

²¹ Včetně bez udání počtu zaměstnanců.

²² Na základě doporučení Komise č. 2003/361/ES, o definici mikropodniků, malých a středních podniků je mikropodnik definován jako podnik, který zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jehož roční obrát a/nebo roční celková účetní rozvaha nepřekračují 2 mil. €.

²³ Na základě nové definice malých a středních podniků, která platí od 1. 1. 2005 (§ 2, odst. (2) písm. a), b) a c) Obchodního zákoníku) je malý podnik definován jako podnik s 10–50 zaměstnanci, ročním obrátem v rozmezí 2-10 mil. € nebo aktivy ve výši 2-10 mil. €.

Podle statistik ČSÚ činil počet zaměstnaných v ČR k 31. 12. 2008 celkem 5 002,5 tis., v přechodných regionech 4 109,1 tis. a převážně venkovském regionu 247,8 tis. V přechodných regionech se nejvyšší počet zaměstnaných nacházel ve Středočeském kraji, kde hodnota dosáhla 599,4 tis. zaměstnaných, Moravskoslezském kraji s 568,6 tis. zaměstnanců a Jihomoravském kraji s 537,0 tis. zaměstnanců. Ve srovnání s předcházejícím rokem tedy došlo k mírnému nárůstu počtu zaměstnaných v regionech, přičemž v regionech s nejvyšším počtem zaměstnaných lze předpokládat výrazný vliv velkých měst: Prahy, Brna a Ostravy. Nejvíce pracujících v přechodných regionech bylo zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu (1 284,4 tis.), obchodě vč. oprav (508,4 tis.) a stavebnictví (387,8 tis.). Stejně pořadí lze zaznamenat i v kraji Vysočina.

V rozvinutých ekonomikách tvoří malé soukromé podniky významný inovační potenciál. Podpory v rámci PRV jsou mimo jiné zaměřeny na zvýšení stability venkova prostřednictvím zakládání a rozvoje mikropodniků s cílem vytváření pracovních míst a rozvoje bohaté hospodářské struktury nezemědělských aktivit. Nejvíce mikropodniků (tab. T3.2/01) je registrováno v přechodných regionech, a to v Jihomoravském kraji s počtem 22,75 podniků/1 tis. obyv. kraje, Zlínském kraji s 20,09 podniků/1 tis. obyv. kraje a Královéhradeckém kraji s 20,04 podniků/1 tis. obyv. kraje. Naopak nejméně mikropodniků (16,95 podniků/1 tis. obyv. kraje), ale i malých podniků (3,99 podniků/1 tis. obyv. kraje) se nachází v převážně venkovském regionu kraje Vysočina. Struktura mikropodniků podle krajů a jejich převažující činnosti nezaznamenala žádné výrazné změny proti předcházejícímu roku.

T3.2/01 – Počet mikropodniků na 1 000 obyv. v krajích ČR k 31. 12. 2008

Převažující činnost OKEČ (vybrané činnosti)	Kraj / OECD klasifikace ¹⁾													
	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
	PU	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	PR	IR	IR	IR	IR
Zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství	0,23	0,71	0,96	0,73	0,50	0,63	0,53	0,77	0,70	0,85	0,60	0,57	0,57	0,45
Průmysl celkem	2,54	2,17	2,49	2,15	2,06	1,97	2,92	2,59	2,61	2,43	2,78	2,43	3,02	2,02
Stavebnictví	2,30	1,61	1,92	1,42	1,50	1,92	1,72	1,52	1,42	1,32	1,86	1,54	1,51	1,64
Obchod (vč. oprav); ubytování	14,35	6,85	6,64	6,82	7,42	6,07	7,02	7,38	6,28	5,42	8,00	6,32	7,36	6,68
Doprava, skladování a spoje	1,34	1,36	1,18	1,15	1,01	1,04	1,02	1,20	1,04	1,09	1,22	1,21	1,24	1,01
Finanční zprostředkování	0,42	0,17	0,21	0,22	0,22	0,20	0,16	0,19	0,24	0,22	0,24	0,17	0,25	0,27
Činnost v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti	12,14	2,74	3,04	2,69	2,95	2,55	2,90	2,72	2,27	1,82	4,47	2,47	2,69	2,76
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,02	0,68	0,64	0,60	0,26	0,25	0,32	0,58	0,68	1,02	0,40	0,43	0,35	0,13
Vzdělávání	0,41	0,36	0,27	0,28	0,27	0,27	0,31	0,35	0,42	0,27	0,39	0,37	0,31	0,22
Zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti	2,00	1,40	1,71	1,71	1,64	1,60	1,73	1,79	1,58	1,67	1,73	1,80	1,83	1,71
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	2,10	0,88	0,89	0,98	1,01	0,98	1,01	0,94	0,81	0,84	1,06	0,92	0,96	0,87
Celkem	37,86	18,94	19,96	18,75	18,82	17,48	19,66	20,04	18,06	16,95	22,75	18,23	20,09	17,76

¹⁾ OECD klasifikace: PR = převážně venkovský region, IR = přechodný region, PU = převážně městský region.

Pramen: ČSÚ 2009

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, ochrana přírody a zvýšení kvality života na venkově jsou cíle PRV. Součástí PRV jsou také opatření zaměřená na podporu vzniku a rozvoje podnikání ve venkovských regionech, konkrétně se jedná o opatření v rámci osy III, a to Opatření III.1.1 – Diverzifikace činností nezemědělské povahy a Opatření III.1.2 – Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje. Podle údajů SZIF bylo v roce 2009 v rámci Opatření III.1.1 schváleno 94 žádostí, což je téměř stejný počet jako za předcházející dva roky dohromady, a přiznaná finanční podpora dosáhla téměř 604 mil. Kč. Ve stejném období bylo v rámci Opatření III.1.2 schváleno 400 žádostí (opět znatelný nárůst počtu žádostí ve srovnání s předcházejícími roky), jejichž finanční požadavky dosahovaly výše 628,5 mil. Kč (tab. T3.2/02).

T3.2/02 – Přehled schválených žádostí v roce 2009 v rámci opatření III.1.1 a III.1.2 PRV

Kraj	Opatření III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy			Opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje		
	počet žádostí	finanční rozsah projektu (tis. Kč)	přiznaná podpora (EU+CZ) (tis. Kč)	počet žádostí	finanční rozsah projektu (tis. Kč)	přiznaná podpora (EU+CZ) (tis. Kč)
Středočeský kraj	20	447 016,9	115 977,3	53	256 014,6	96 317,3
Jihočeský kraj	12	329 280,4	84 347,0	58	241 883,2	83 876,2
Plzeňský kraj	3	6 977,0	3 258,0	27	159 975,5	53 935,8
Karlovarský kraj	2	77 058,9	19 827,8	8	20 170,2	8 989,8
Ústecký kraj	3	12 717,5	6 037,2	12	36 321,5	18 484,3
Liberecký kraj	0	0,0	0,0	12	37 996,0	18 452,6
Královehradecký kraj	10	250 631,0	68 876,2	36	134 496,7	66 865,6
Pardubický kraj	3	107 038,1	31 468,8	53	135 283,9	66 612,8
Vysočina kraj	21	565 597,8	155 591,2	61	217 775,6	81 987,0
Jihomoravský kraj	6	68 064,4	24 751,8	33	137 244,6	60 359,9
Olomoucký kraj	2	7 890,6	1 968,2	14	39 803,1	18 619,5
Zlínský kraj	4	224 081,9	46 999,9	17	78 522,9	37 782,6
Moravskoslezský kraj	8	196 778,4	44 775,6	16	43 373,7	20 823,4
CELKEM	94	2 293 132,9	603 879,0	400	1 538 861,6	633 106,7

Pramen: Státní zemědělský intervenční fond 2010

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Za Opatření III.1.1 bylo nejvíce žádostí schváleno v převážně venkovském regionu kraji Vysočina (21 žádostí) v celkové výši 155,6 mil. Kč a přechodném regionu Středočeském kraji (20 žádostí) v celkové výši 116 mil. Kč. Zároveň byla těmto regionům přiznána nejvyšší podpora. Údaje o nejvyšším počtu schválených žádostí poukazují na pokračující snahu zemědělských subjektů v daných krajích diverzifikovat zemědělské činnosti na nezemědělské. V přechodných regionech Karlovarském, Ústeckém a Libereckém kraji je patrný přetrvávající nízký počet schválených žádostí ve srovnání s předcházejícími roky. V přechodných regionech Plzeňském, Pardubickém a Olomouckém kraji byl dokonce zaznamenán pokles schválených žádostí.

V rámci Opatření III.1.2 bylo nejvíce žádostí celkem v roce 2009 schváleno opět v převážně venkovském regionu kraji Vysočina (60 žádostí) v celkové výši 80,5 mil. Kč a přechodném regionu Jihočeském kraji (58 žádostí) v celkové výši 83,9 mil. Kč. Ve srovnání s předcházejícími roky je zde opět patrný nárůst počtu schválených žádostí v regionech, a tím pádem i zvýšení přiznané podpory. Nejvyšší finanční podpora byla přiznána přechodným regionům Středočeskému kraji (53 žádostí v celkové výši 96,3 mil. Kč) a Jihočeskému kraji (58 žádostí v celkové výši 83,9 mil. Kč).

V případě obou opatření je rozdílná i právní forma, stejně jako v roce předchozím. U Opatření III.1.1 převažují právnické osoby (59) proti fyzickým osobám (35). Opačná situace nastala u Opatření III.1.2, kde byl vyšší počet fyzických osob (283) v porovnání s právnickými (117).

Z hlediska typu investice bylo v rámci Opatření III.1.1 nejvíce finančních prostředků alokováno do výstavby decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie s cílem zajistit energetickou soběstačnost venkova. Jedná se především o výstavbu bioplynových stanic, kde investované finanční prostředky dosáhly téměř 456 mil. Kč. Nejvíce žádostí týkajících se bioplynových stanic bylo schváleno v regionu Vysočina, v Jihočeském a Středočeském kraji, což poukazuje na přetrvávající zájem o bioplynové stanice v těchto regionech, neboť právě zde bylo v roce 2009 podpořeno nejvíce projektů tohoto charakteru (tab. T3.2/03). Následuje diverzifikace činností nezemědělské povahy (95,8 mil. Kč), výroba biopaliv a využití biomasy. U investic týkajících se bioplynových stanic zaznamenáváme oproti předcházejícím rokům nepatrný pokles, zatímco u investic diverzifikace můžeme sledovat více než dvojnásobný nárůst počtu projektů a čtyřnásobný nárůst schválené podpory. Investice v rámci Opatření III.1.2 byly nejvíce zaměřeny na modernizaci, rekonstrukci resp. výstavbu podniku, pořízení technologií, rozšíření kapacit (výrobních, opravárenských) nebo nákup vybavení. Celková přiznaná podpora na tyto projekty dosáhla 483,8 mil. Kč, což je více než dvojnásobný nárůst ve srovnání s předchozími lety. Druhou nejčastější investicí byla opět zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie (zejména bioplynové stanice 73,6 mil. Kč, dále využití biomasy a výroba biopaliv).

T3.2/03 - Přehled podpořených (tj. proplacených) bioplynových stanic a jejich instalovaných elektrických výkonů v regionálním rozdělení podle NUTS 3 v roce 2009

Kraj	Počet	Instalovaný elektrický výkon (kW)
Středočeský	5	4 538
Jihočeský	3	1 498
Plzeňský	3	1 572
Karlovarský	1	364
Pardubický	1	526
Vysočina	4	1 580
Jihomoravský	2	1 026
Olomoucký	2	1 026
Zlínský	1	536
Moravskoslezský	3	2 273
Celkem	25	14 939

Pramen: MZe 2010

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Při řešení otázky rozvoje venkova hraje důležitou roli zajištění konkurenceschopného a perspektivního zemědělství a zemědělsko-potravinářského odvětví. K tomu přispívají opatření Osy I PRV, a to Opatření I.1.1 – Modernizace zemědělských podniků a Opatření I.1.3 – Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům. Počet schválených žádostí u Opatření I.1.1, jehož finanční prostředky směřují pouze do zemědělství, dosáhl v roce 2009 počtu 1 026 a přiznaná podpora činila 3 176 mil. Kč (pokles o 99 žádostí, ale navýšení o 149 mil. Kč). Finanční prostředky přiznané potravinářskému sektoru i počty schválených žádostí byly podstatně nižší, v rámci Opatření I.1.3 se jednalo o 178 schválených žádostí a celkem 1 064 mil. Kč (pokles o 131 žádostí, ale navýšení o 101 mil. Kč).

3.3 Občanská vybavenost venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky

K 1. lednu 2009 v České republice existovalo 6 249 obcí, stejně jako v roce 2008. Podpora zemědělské politiky prostřednictvím fondů EU a národních prostředků podporuje modernizaci, inovaci a rozvoj zemědělství a podnikatelského prostředí na venkově s růstem přidávané hodnoty lidské práce. Venkovský prostor poskytuje příležitost pro diverzifikované činnosti v oblasti rozvoje cestovního ruchu, služeb, využití a péči o přírodní zdroje a krajinu. Rozvojová osa III PRV je zaměřena nejen na tvorbu pracovních příležitostí a podporu využívání OZE, ale také na zlepšení kvality života na venkově a na vzdělávání. Nejvíce projektů bylo čerpáno na obnovu a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, v roce 2009 se proti roku 2008 snížil počet přijatých žádostí, zvýšil se však objem čerpání prostředků na tyto projekty.

T3.3/01 - Počet přijatých žádostí a výše proplacených prostředků na schválené projekty v III. ose

PRV OSA III	Počet přijatých žádostí		Proplacené prostředky (mil. Kč)		Průměrná velikost projektu (mil. Kč)
	2008	2009	2008	2009	2009
Priorita: Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE					
III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy	60	101	34,3	476,1	8
III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	152	459	18,7	193,5	1
III.1.3 Podpora cestovního ruchu	182	301	7,4	72,7	1
Priorita: Podmínky růstu a kvalita života na venkově					
III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	1 358	1 263	374,0	1 129,7	3
III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	141	167	15,8	87,3	1
Priorita: Vzdělávání					
III.3.1 Vzdělávání a informace	63	56	1,0	17,9	1
Celkem	1 956	2 347	451,2	1 977,2	15

Pramen: MZe 2009

Zpracoval: M. Trantínová (ÚZEI)

Počet přijatých žádostí vzrostl meziročně o 391, čerpání finančních prostředků na schválené projekty v III ose bylo vyšší o 1 526 mil. Kč.

Podpora cestovního ruchu formou Opatření III.1.3 zahrnovala projekty s průměrnou dotací 1 mil. Kč. Podpora cestovního ruchu je určena na vybudování pěších a lyžařských tras, vinařských stezek a hipostezek, výstavbu ubytovacích zařízení s malou kapacitou hostů, stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení a objektů a ploch pro sportovní rekreaci. Celkem bylo za rok 2009 vyplaceno 72,6 mil. Kč na 47 projektů.

Zlepšení kvality života na venkově je realizováno formou dvou opatření III.2.1 a III.2.2. Žadatelé opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby mohou být obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, zájmová sdružení právnických osob a církve a jejich organizace. Projekty na výstavbu vodovodů, kanalizací a čistíren odpadních vod mohou být realizovány v obcích do 2 000 obyvatel, ostatní projekty v obcích do 500 obyvatel. Celkem bylo za rok 2009 vyplaceno 1 129,7 mil. Kč na 86 projektů. Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova je určeno na vypracování studií obnovy a využití kulturního dědictví (kulturních památek, památkových rezervací, památkových zón, kulturních prvků vesnic a krajiny, památek místního významu, historických parků, zahrad, alejí a skupin stromů), dále na zpracování programů regenerace památkově chráněných území a plánů péče o krajinné památkové zóny. Dále je podporováno budování nových stálých výstavních expozic a muzeí s vazbou na místní historii, zajímavosti, kulturní a umělecké aktivity a tradiční lidovou kulturu. Žadatelé mohou být obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, zájmová sdružení právnických osob a církve a jejich organizace. Celkem bylo za rok 2009 vyplaceno 87,3 mil. Kč na 72 projektů.

Podpora v rámci opatření III.3.1 Vzdělávání a informace je zaměřena na vzdělávání a informování fyzických a právnických osob, které mají vážný zájem zahájit nebo rozšířit podnikání, případně jiné působení, na venkově v rámci aktivit podporovaných v ose III. Celkem bylo za rok 2009 přijato 56 projektů, vyplaceno 17,9 mil. Kč na 33 projektů.

Podle regionálních odborů (RO) SZIF, které kopírují území NUTS II, bylo ve vybraných opatřeních III. osy nejvíce schválených projektů v Brně a nejméně v Opavě.

T3.3/02 - Přehled schválených žádostí 7. a 8. kola v rámci opatření III.1.3, III.2.1, III.2.2 a III.3.1 podle regionálních odborů SZIF

Opatření / Regionální odbor SZIF	Praha	České Budějovice	Ústí nad Labem	Hradec Králové	Brno	Olomouc	Opava	Celkem
	počet							mil. Kč
III.1.3	10	24	9	11	41	10	3	336,3
III.2.1	6	34	9	34	63	4	9	984,7
III.2.2	3	8	6	7	11	6	2	176,7
III.3.1	13	12	10	2	7	3	1	31,6
Celkem	32	78	34	54	122	23	15	1 529,3

Pramen SZIF

Zpracoval: M.Trantinová (ÚZEI)

Podle krajů a opatření byla v roce 2009 schválena nejvyšší finanční podpora u opatření III.2.1 ve Středočeském kraji (172 199 tis. Kč), nejvyšší počet projektů však byl v kraji Vysočina (42). Schválené podpory z Opatření III.2.2 byly nejvyšší v Jihomoravském kraji (32 979 tis. Kč), kde také bylo početně nejvíce schválených žádostí (8).

Nejvíce žádostí (11) i výše přiznané podpory (6 913 tis. Kč) pro opatření III.3.1 bylo ve Středočeském kraji.

T3.3/03 - Přehled schválených žádostí v roce 2009 v rámci opatření III.2.1 a III.2.2 a III.3.1 PRV, 8. kolo příjmu žádostí v členění podle krajů (NUTS 3)

Kraj (NUTS III)	Opatření III.2.1		Opatření III.2.2		Opatření III.3.1	
	počet žádostí	přiznaná podpora (tis. Kč)	počet žádostí	přiznaná podpora (tis. Kč)	počet žádostí	přiznaná podpora (tis. Kč)
Hlavní město Praha	0	0	0	0	2	5 500
Středočeský kraj	6	172 199	3	21 991	11	6 913
Jihočeský kraj	21	106 423	6	17 824	9	4 853
Plzeňský kraj	13	69 201	2	14 241	3	2 646
Karlovarský kraj	1	10 230	0	0	1	320
Ústecký kraj	8	95 093	6	19 983	9	5 180
Liberecký kraj	6	20 055	3	16 696	0	0
Královéhradecký kraj	9	47 459	1	242	0	0
Pardubický kraj	19	114 878	3	17 520	2	1 529
Vysočina kraj	42	113 808	3	5 638	3	1 098
Jihomoravský kraj	21	88 004	8	32 979	4	2 102
Olomoucký kraj	2	41 356	5	17 884	1	404
Zlínský kraj	2	46 530	1	1 989	2	584
Moravskoslezský kraj	9	59 375	2	9 735	1	445
CELKEM	159	984 611	43	176 722	48	31 574

Pramen: SZIF 2010

Zpracoval: M.Trantinová (ÚZEI)

3.4 Zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace

Ekonomická aktivita na venkově

Obecně lze obyvatele venkovských obcí ve srovnání s obyvateli měst charakterizovat poněkud nižší mírou ekonomické aktivity a vyšší zaměstnaností v zemědělství, průmyslu a stavebnictví. Podíl zaměstnanosti v zemědělství (vč. myslivosti, lesnictví a rybolovu) činil v roce 2001 na venkově (zde v obcích do 2 000 obyvatel) přibližně 11 % a byl nepřímo úměrný velikosti obce²⁴.

Míra zaměstnanosti podle NUTS 3

Míra zaměstnanosti²⁵ v ČR stoupala v období 2004-2008 plynule až na 55,9 % (především v důsledku zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu). Mezi kraji ČR dominuje svou nejvyšší mírou zaměstnanosti Praha (60,2 % v roce 2008), tedy jediný převážně městský region. V roce 2009 začala míra zaměstnanosti klesat. Při porovnání posledního čtvrtletí 2009 se stejným obdobím předchozího roku poklesla o 1,5 p. b. Jediným regionem, kde k poklesu nedošlo, je Hl. m. Praha. Pokles v jediném převážně venkovském regionu Vysočina (o 1,8 p. b.) se blížil průměru ČR, nejhlubší propad (o 3,4 p. b.) nastal v přechodném Zlínském kraji.

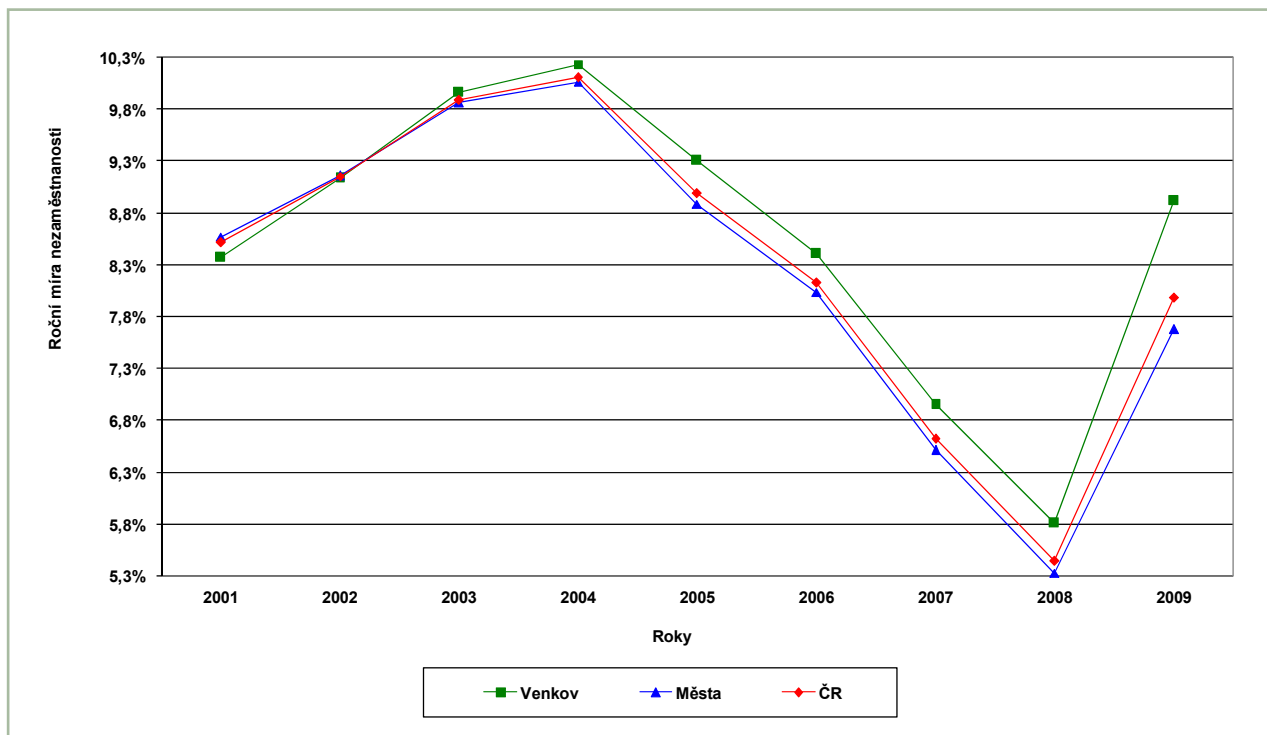
Je zřejmé, že v mimoměstských regionech působí obecně i specifické faktory a bariéry ovlivňující míru zaměstnanosti, přičemž stupeň jejich venkovskosti nesehrává na úrovni NUTS 3 prioritní roli.

Nezaměstnanost a volná pracovní místa na venkově

V roce 2009 se na trhu práce v ČR plně projevil důsledek ekonomické krize. Podle údajů MPSV dosáhla v roce 2009 průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti 8,0 %, přičemž v předchozím roce činila 5,4 %.

Na základě údajů o počtu dosažitelných uchazečů (DU)²⁶ v obcích ČR uvedených na portálu MPSV byly provedeny v ÚZEI odhady registrované míry nezaměstnanosti pro venkov (obce do 2 000 obyvatel) a města. Dlouhodobé srovnání ukazuje, že od roku 2003 se míra nezaměstnanosti na venkově pohybuje nad průměrem ČR. Ve sledovaném roce 2009 narostla průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti na venkově na 8,9 % (o 3,1 p. b. proti předchozímu roku), ve městech se zvýšila na 7,7 % (o 2,4 p. b.).

Graf T3.4/01 - Průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti¹⁾ v letech 2001²⁾ – 2009

¹⁾ Do roku 2004 jde o výpočet míry nezaměstnanosti podle staré metodiky, od roku 2005 podle nové metodiky.

²⁾ Kvůli nedostupnosti dat je průměr roku 2001 vypočítán jen z hodnot za srpen až prosinec 2001.

Pramen: MPSV

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

Podle údajů MPSV nabízel v roce 2009 zaměstnavatelé prostřednictvím úřadů práce v průměru necelých 46 tis. volných pracovních míst (VPM)²⁷, což je zhruba o 93 tis. méně než v předchozím roce (pokles o 67 %). Ve venkovském prostoru bylo k dispozici něco přes 7 tis. VPM, což je o 13,5 tis. VPM méně než v předchozím roce (pokles o 65 %).

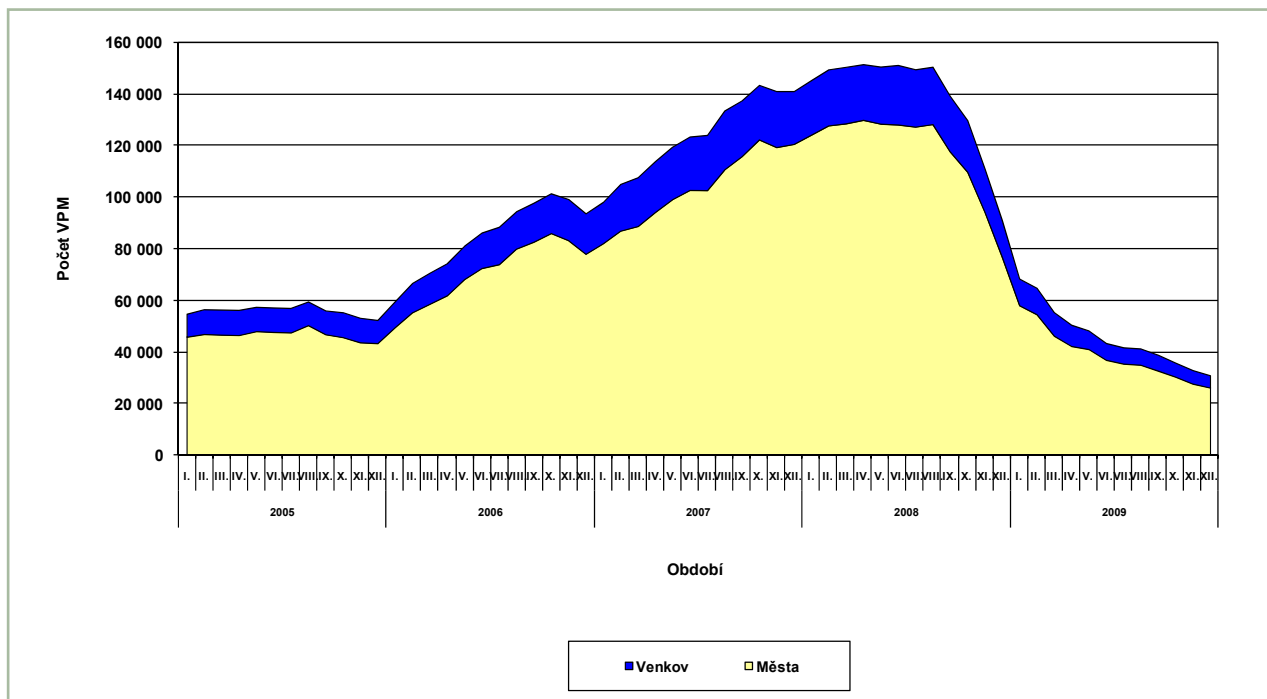
²⁴ Pramen: SLDB 2001, ČSÚ 2002 (poslední údaje k ekonomické aktivitě a jejím strukturám na úrovni obcí). Podrobnější analýza viz Zpráva o stavu zemědělství České republiky za rok 2008, MZe 2009.

²⁵ Míra zaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob starších 15 let. Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2008, 2009), ČSÚ 2009, 2010.

²⁶ Pro odhad registrované míry nezaměstnanosti venkova a měst se používají od ledna 2005 tzv. dosažitelní uchazeči (nová metodika). Do prosince 2004 (stará metodika) vstupovali do výpočtu registrovaní uchazeči.

²⁷ Jde o prostý aritmetický průměr počtu VPM evidovaných na konci jednotlivých kalendářních měsíců.

Graf T3.4/02 - Vývoj počtu volných pracovních míst

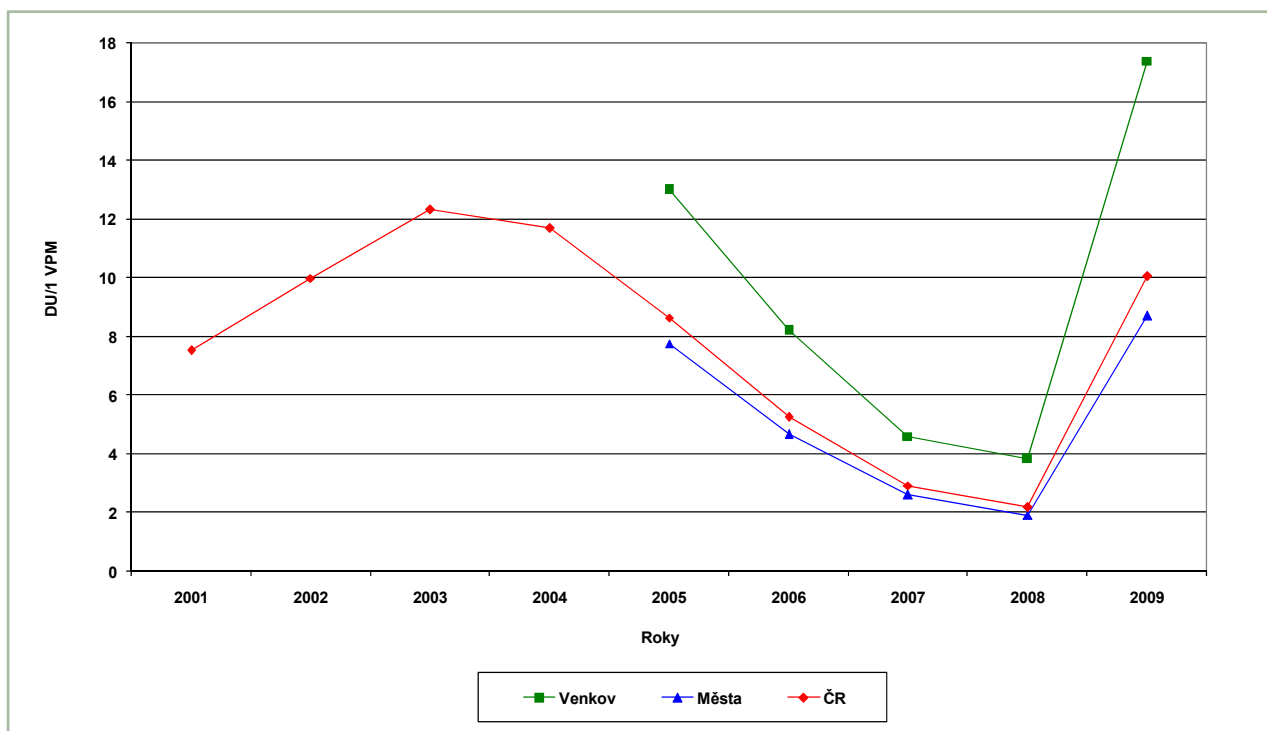

Pramen: MPSV

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

Počet dosažitelných uchazečů na 1 VPM se výrazně navýšil, a to z 2,2 v roce 2008 na 10,0 v roce 2009. Podobný vývoj vykazuje tento ukazatel i na venkově, ale protože venkovští DU tvoří zhruba čtvrtinu všech DU, zatímco venkovská VPM tvoří jen necelou šestinu všech VPM, dosahuje počet DU na 1 VPM na venkově vyšší hodnoty než republikový průměr (nárůst z 3,8 v roce 2008 na 17,4 v roce 2009).

Graf T3.4/03 - Počet dosažitelných uchazečů na 1 volné pracovní místo

Pramen: MPSV

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

Ukazuje se, že z hlediska možností opětovného uplatnění v pracovním procesu je situace na trhu práce na venkově nepříznivější než ve městech a nadále se tato diskrepance prohlubuje.

Situace venkovských domácností

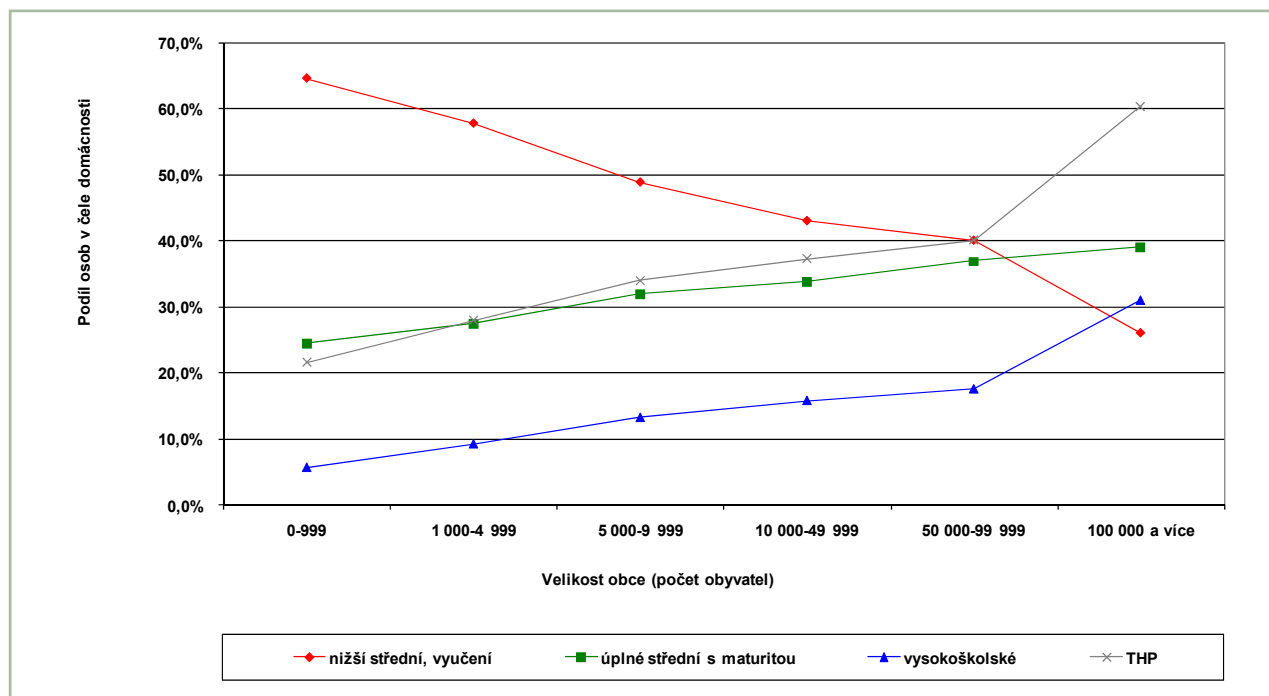
Pro venkovské domácnosti²⁸ je typické, že mají více členů (2,49) než městské (2,23), přičemž podíl osob ekonomicky aktivních je v nich nižší. Venkované dosahují podstatně nižších příjmů než obyvatelé měst (91,4 % hrubých a 92,3 % čistých příjmů)²⁹. Ve všech kategoriích obcí jsou nejvýznamnější položkou příjmy ze závislé činnosti. U obyvatel venkova nadále přetrvával poněkud nižší podíl příjmů z podnikání (i přes jeho meziroční zvýšení) a naopak vyšší podíl sociálních příjmů. Důchody pobírají venkované nižší, což se projevuje i v absolutně nižším celkovém objemu sociálních příjmů rodin na venkově.

Vydání venkovanů jsou celkově rovněž nižší než ve městech (94,5 % při porovnání čistých peněžních vydání celkem), rozdíl je však méně výrazný než u příjmů. Takřka čtvrtinu z nich tvoří vydání na potraviny, nápoje a veřejné stravování, a to jak na venkově, tak ve městech. Zásadní rozdíly však panují v dalších výdajových položkách – zatímco na venkově dominuje spotřební zboží, jež výrazně převažuje nad službami, ve městech je tomu právě naopak. Významnou roli zde samozřejmě hraje horší nabídka a dostupnost služeb na venkově. Nutnost dojíždění z vesnic do větších center – především za prací, do škol, za službami aj. – se nevyhnutně projevuje ve vyšších (a nadále rostoucích) výdajích na dopravu vynakládaných obyvateli venkova. K významné změně došlo v roce 2008 v oblasti půjček domácností – saldo přijatých půjček a splacených úvěrů se mezi venkovem a městy plně vyrovnalo, především však v důsledku změn ekonomického chování městských domácností.

Z aktuálních údajů ze statistiky rodinných účtů za poslední čtvrtletí 2009 při porovnání se stejným obdobím minulého roku³⁰ je patrná stagnace příjmů v roce 2009, jež postihla stejně tak venkov jako města. V návaznosti na vývoj příjmů se projevil i ve výdajích domácností jen mírné nárůsty. Výdaje na potraviny dokonce na venkově i ve městech poklesly. Zvýšily se náklady na bydlení, a to výrazněji ve městech, zatímco na venkově nejvíce vzrostly náklady na dopravu.

Mezi venkovem a městy se v ČR projevují významné rozdíly v úrovni vzdělání a profesní struktuře³¹. Situace je patrná z grafu T3.4/04 s vybranými relevantními ukazateli (za osoby v čele domácností s pracujícími členy).

Graf T3.4/04 - Vybrané ukazatele o vzdělání a postavení v zaměstnání podle velikostních kategorií obcí

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: J. Drlík, P. Pospěch (ÚZEI)

S narůstající velikostí kategorií obce roste podíl osob s úplným středním a vysokoškolským vzděláním a naopak klesá podíl vyučených a s nižším středním vzděláním. Úroveň vzdělání se pak odráží v profesním zařazení – podíl technicko-hospodářských pracovníků roste s velikostí obce.

Výrazně nižší vzdělanostní úroveň venkovanů determinuje na straně jedné potenciální rozsah jimi zastávaných pracovních pozic, na druhé straně venkovský prostor sám nabízí ve srovnání s městy málo míst pro osoby s vyšším vzděláním. Venkovští obyvatelé jsou v mnohem větší míře závislí přímo na výrobě (jak zemědělské, tak zejména průmyslové) a propady v zaměstnanosti v souvislosti s hospodářskou krizí postihují ve hlubší míře venkovské oblasti.

²⁸ Pramen: Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2008, ČSÚ 2009. Kategorizace obcí zde poskytuje data za tradičně vymezený venkov (do 2 000 obyvatel), tato jsou porovnávána s váženým průměrem za zbývající kategorie obcí (propočty ÚZEI).

²⁹ Průměry na osobu v Kč za rok. Uvedena jsou data za celý rok 2008.

³⁰ Pramen: Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za 4. čtvrtletí 2008 a 4. čtvrtletí 2009, ČSÚ 2009 a 2010.

³¹ Pramen: Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2008, ČSÚ 2009.

3.5 Institucionální zázemí rozvoje venkova

Státní úroveň institucionálního zázemí je koncepční a výkonná činnost zákonodárných a výkonných složek státu v oblasti regionální politiky a podpory regionálního rozvoje. Krajská úroveň je základní stavební jednotkou tvorby a realizace regionálního rozvoje v ČR. Úlohou obecní úrovně je koncepční a výkonná činnost samosprávných orgánů obcí v oblasti místního rozvoje. Významní aktéři zázemí venkova jsou rozvojové agentury s celostátní či regionální působností, hospodářské a agrární komory, zájmová sdružení, zaměstnanecké a zaměstnavatelské organizace, agentury, instituce veřejného sektoru, nestátní neziskové organizace a subjekty soukromého sektoru.

Role klíčových aktérů ve vztahu k venkovu mají tyto úřady: Ministerstvo pro místní rozvoj je ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky. Ministerstvo zemědělství zajišťuje podporu rozvoje agrárních regionů, venkovských území a jejich restrukturalizaci. Ministerstvo financí poskytuje investiční dotace a celkový finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtům obcí. Ministerstvo průmyslu a obchodu poskytuje podporu malého a středního podnikání a podporu strukturálně postižených regionů. Ministerstvo dopravy a spojů zajišťuje rozvoj regionální infrastruktury, dopravní obslužnost území veřejnou dopravou (rozvoj venkovských a periferních oblastí). Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytuje podporu regionů s vysokou nezaměstnaností. Ministerstvo kultury poskytuje podporu na rozvoj měst s předpoklady pro cestovní ruch, vesnické památkové rezervace a zóny. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zajišťuje alokace prostředků státního rozpočtu pro školství vyváženým rozmístěním základního školství. Ministerstvo zdravotnictví zajišťuje alokace prostředků státního rozpočtu na zdravotnická zařízení v působnosti územních orgánů s vyváženým rozmístěním základních zdravotnických zařízení. Ministerstvo životního prostředí zajišťuje řešení jednoho z největších regionálních problémů ČR, vymezení a podpora ekologicky postižených oblastí. Významnou vazbu na regionální rozvoj má také Český statistický úřad, v jehož kompetenci je zajišťování regionálních statistických dat potřebných pro analýzu území a vymezování podporovaných regionů.

Samosprávné orgány krajů jsou základním článkem politiky regionálního rozvoje na krajské úrovni. Koordinační a poradní orgány byly ustanoveny ve vazbě na předpisy Evropské unie, týkající se Strukturálních fondů, a jejich činnost musí vycházet z právních předpisů ČR. Jedná se o Národní programový výbor a Monitorovací výbor pro oblast hospodářské a sociální soudržnosti (NPC/MC – ESC), Regionální řídicí a monitorovací výbory (RŘMV), které byly zřízeny pro každý region NUTS 2 a jejich činnost je zaměřena na problematiku přípravy, posuzování a schvalování Regionálních operačních programů (ROP) a následně na realizaci a kontrolu tohoto programového dokumentu. Rady pro koordinaci regionálního rozvoje v kraji napomáhají koordinaci rozvojových programů a dokumentů.

Pro institucionální zázemí venkova jsou velmi důležité soukromé a dobrovolné organizace i jednotlivci, jejichž činnost je nezbytná pro rozvoj venkova, a jejich spolupráce na lokální, regionální úrovni a vyšší úrovni. Partnerství mezi zemědělci a venkovem je podporováno hlavními nevládními institucemi, jako jsou Spolek pro obnovu venkova ČR, Agrární komora ČR, Národní síť místních akčních skupin, Svaz měst a obcí ČR, Národní síť Zdravých měst, Sdružení místních samospráv ČR, Národní observatoř venkova a další.

Budování místních partnerství a zapojování veřejnosti do aktivit na lokální i centrální úrovni podporuje **Celostátní síť pro venkov**, která je zřízena Ministerstvem zemědělství. Její činnost byla zahájena v listopadu 2008 a jejím hlavním cílem je spojování aktérů působících v oblasti venkova a zemědělství. Základním úkolem Celostátní sítě pro venkov je seskupit organizace zapojené do podpory rozvoje venkova a zemědělství, vytvářet vhodné podmínky pro partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem a zajistit sběr a předávání informací o nejlepší praxi v oblasti rozvoje venkova a zemědělství. V roce 2009 bylo zaregistrováno 43 projektů Celostátní sítě pro venkov v celkové hodnotě 12 705 846 Kč. Z těchto projektů bylo zrealizováno 7 projektů zaměřených na budování struktur Sítě, a to včetně setkávání s partnery, kteří Síť tvoří a tvořit budou, v celkové částce 2 213 480 Kč. Z této částky bylo 1 330 000 Kč uskutečněno v rámci podopatření V.2.1. Struktury potřebné pro provoz Sítě a 883 480 Kč na podopatření Akční plán. V oblasti projektů na vzdělávání a předávání zkušeností bylo realizováno 13 projektů v celkové hodnotě 3 779 826 Kč. Projektů na prezentaci Sítě a její publicitu bylo uskutečněno celkem 19, v celkové hodnotě 6 054 240 Kč, z čehož 5 projektů v hodnotě 1 432 785 Kč se přímo soustředilo na propagaci příkladů dobré praxe. V oblasti studií a výzkumů byly realizovány 3 projekty o celkové hodnotě 658 300 Kč, ze kterých 414 000 Kč bylo uskutečněno v rámci podopatření V.2.1. a zbylé dva projekty v hodnotě 244 300 Kč byly realizovány v rámci podopatření V.2.2.

T3.5/01 - Celkový přehled vyplacených prostředků na provoz Celostátní sítě pro venkov z technické pomoci (Osa V.) v roce 2009

Podopatření	Schválené projekty (počet)	Přiznaná podpora (mil. Kč)	Průměrná velikost projektu (mil. Kč)	Finanční prostředky vyplacené (mil. Kč)		
				EU	ČR	Celkem
V.2.1 Struktury potřebné pro provoz sítě	6	2,244	0,374	0,645	0,215	0,860
V.2.2 Akční plán	37	10,462	0,283	3,541	1,180	4,721
Celkem CSPV ČR	43	12,706	0,295	4,186	1,395	5,581

Pramen: MZe, SZIF

Zpracoval: M.Trantinová (ÚZEI)

Jedním z nejvýznamnějších aktérů rozvoje venkova jsou místní akční skupiny (MAS), které vznikly v rámci programů rozvoje venkova. Hlavním přínosem osy IV Leader je způsob, jakým jsou akce rozvoje venkova realizovány a vzájemně propojeny. Přístup LEADER je vymezen v článku 61 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Osa IV. Leader je osou metodickou a je uskutečňována prostřednictvím realizace cílů jednotlivých opatření os I.–III. MAS, využívající principu Leaderu, vhodně doplňují místní samosprávu v úsilí o rozvoj obcí a přispívají i k rozvoji zemědělství a péči o přírodu a krajinu.

V rámci **opatření IV.1.1 Místní akční skupina** realizují MAS svůj Strategický plán Leader (SPL). Podpora je poskytována místním akčním skupinám, které splní kritéria přijatelnosti. V roce 2009 bylo vybráno k podpoře 32 MAS a dodatečně v druhé polovině roku ještě dalších 32 MAS. V prvním kole (listopad 2007) bylo vybráno k podpoře 48 MAS. Nyní je tedy vybráno k podpoře 112 MAS. Další kola příjmu žádostí v tomto opatření se již do roku 2013 vyhlašovat nebudou. Celkem bylo v tomto opatření za rok 2009 vyplaceno 87,5 mil. Kč pro 71 MAS. **Opatření IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie** je určena na podporu projektů, které jsou v souladu se schváleným SPL MAS a příslušnými podmínkami opatření PRV ČR. Projekty k realizaci vybírá MAS prostřednictvím své výběrové komise, za rok 2009 bylo touto cestou proplaceno 54 mil. Kč na 135 projektů. **Opatření IV.2.1 Realizace projektů spolupráce** je podpora na projekty spolupráce mezi územími na národní nebo nadnárodní úrovni s cílem povzbudit spolupráci mezi místními akčními skupinami v rámci členských států a na území třetích zemí. Příjemcem dotace jsou místní akční skupiny, za rok 2009 nebyl proplacen žádný projekt.

T3.5/02 - Přehled přijatých, schválených a proplacených projektů v ose IV.

PRV OSA IV, priorita IV	Kód(y)	Přijaté žádosti počet	Schválené žádosti počet	Přijaté žádosti počet	Schválené žádosti počet	Čekající projekty k 31. 12.	Čerpání prostředků (mil. Kč)	
		2008		2009		2009	2008	2009
IV.1.1 Místní akční skupina	431	92	64	0	0	0	8	88
IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie	411, 412, 413	713	479	1 865	575	985	0	54
IV.2.1 Realizace projektů spolupráce	421	18	11	47	17	29	0	0

Pramen: SZIF

Zpracoval: M.Trantinová (ÚZEI)

Na území ČR v roce 2009 aktivně působilo 149 MAS. Z tohoto počtu bylo finančně podporováno 112 MAS z PRV ČR 2007-2013. Základní charakteristika těchto podporovaných MAS v ČR je uvedena v T3.5/03. V obcích zapojených do programu osy IV PRV, které představují 85,7 % plochy území ČR, žije 45,8 % obyvatel.

T3.5/03 - Členění MAS podle krajů (NUTS 3) a vybrané charakteristiky

Kraj (NUTS 3)	Počet MAS	Počet obyvatel v obcích MAS	Rozloha (km ²)
Středočeský	11	670 586	8 897
Jihočeský	12	398 776	8 566
Plzeňský	8	376 593	8 583
Karlovarský	3	201 525	2 868
Ústecký	4	415 232	4 938
Liberecký	5	229 745	3 125
Královéhradecký	12	374 182	4 388
Pardubický	7	380 756	4 261
Vysočina	9	313 518	5 049
Jihomoravský	9	408 938	4 706
Olomoucký	12	402 301	5 155
Zlínský	12	302 010	3 183
Moravskoslezský	8	312 205	3 601
CELKEM LEADER	112	4 786 367	67 320
CELKEM ČR	-	10 463 052	78 832
LEADER Z ČR (%)	-	45,75	85,40

Pramen: SZIF; MZe; vlastní dopočet

Zpracoval: M.Trantinová (ÚZEI)

4 ZEMĚDĚLSTVÍ A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, OCHRANA ZVÍŘAT

Vztah zemědělství a životního prostředí byl ovlivněn nejen opatřeními zemědělské politiky, ale také hospodářskou krizí. Meziročně výrazně poklesla spotřeba průmyslových hnojiv. Mírný pokles také zaznamenala spotřeba přípravků na ochranu rostlin a o téměř 9 % poklesla spotřeba energie. Zemědělství vykázalo nižší emise amoniaku jako důsledek dalšího snižování stavů hospodářských zvířat. Plocha zemědělské půdy obhospodařované v rámci ekologického zemědělství vzrostla na 9,38 % rozlohy z. p. ČR, přičemž vzrostl podíl orné půdy v ekologickém zemědělství. Na více než 25 % z. p. byly uplatňovány způsoby hospodaření příznivé k životnímu prostředí, podporované opatřeními zemědělské politiky (zejména agroenvironmentálním opatřením). Nástroje zemědělské politiky byly cíleny také na vymezené oblasti (CHKO a NP, Natura 2000 a zranitelné oblasti dusíkem). Ochrana zvířat proti týrání byla prosazována systémem kontrol a postihů v případě nálezů zanedbání péče o zvířata. Plocha geneticky modifikované kukuřice meziročně poklesla o téměř 23 %.

4.1 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí

Způsob zemědělského hospodaření v krajině a jeho vliv na životní prostředí prezentují indikátory uvedené v tab. T4.1/02. Tyto indikátory jsou podle zaměření rozděleny do tří oblastí. První (1-15) se týká především způsobu využití krajiny a hospodaření na zemědělské půdě, indikátory (16-29) postihují vstupy do zemědělství a emise ze zemědělství a indikátory (30-35) představují výsledky monitoringu ekosystémů.

Níže uváděný komentář se vztahuje k datům v tab. T4.1/02. Zdroje k těmto datům jsou uvedeny u každého z indikátorů tabulky.

V roce 2009 tvořil zemědělský půdní fond stejně jako v roce 2008 více než polovinu celkové výměry ČR (53,8 %). Výměra pozemků určených pro plnění funkcí lesa (PUPFL) zůstává přibližně stejná jako v roce 2008 (33,6 %). U travních porostů došlo proti roku 2008 k 0,1 % nárůstu a opačně u výměry orné půdy došlo k 0,1 % poklesu. Rozloha trvalých kultur se nezměnila.

Počet lokalit soustavy NATURA 2000 v roce 2009 byl 1 128 (918 v roce 2008) a jejich výměra činila 1 055,0 tis. ha, tj. 13,4 % celkové rozlohy ČR. Evropsky významné lokality zaujímaly výměru 785,7 tis. ha (10 % rozlohy ČR) a jejich počet byl 1 087. Ptačích oblastí bylo evidováno 41 na rozloze 703,7 tis. ha (8,9 % rozlohy ČR). Celková rozloha území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. se odhaduje na 1 657,6 tis. ha (21 % plochy ČR).

Tab. T4.1/01 uvádí přehled výměr chráněných ploch v ČR v roce 2009.

T4.1/01 - Přehled výměr chráněných ploch v roce 2009 (ha)

Ukazatel	Výměra z. p.	Výměra TTP	Výměra OP
Národní parky (NP)	7 923,2	6 931,5	907,5
Chráněné krajinné oblasti (CHKO)	294 217,3	177 056,7	110 056,8
Maloplošně chráněná území (MCHÚ)	18 722,4		
MCHÚ mimo NP, CHKO	2 144,4	1 664,3	447,9
ZCHÚ celkem bez vzájemných překryvů	295 019,7	181 902,0	108 455,2
Ptačí oblasti	114 187,6	75 957,6	36 061,3
Evropsky významné lokality	94 552,5	80 073,6	13 993,6
Natura 2000 celkem bez vzájemných překryvů	175 898,5	127 798,8	45 560,3
Oblasti chráněné podle zákona č. 114/1992 Sb. celkem bez překryvů (ZCHÚ, Natura bez překryvů)	470 918,1	309 700,8	154 015,5

¹⁾ MCHÚ = národní přírodní parky, národní přírodní rezervace, přírodní parky, přírodní rezervace.

²⁾ ZCHÚ = MCHÚ a NP a CHKO.

Pramen: MZe

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

Celková výměra z. p. v LFA evidované v LPIS k 31. 12. 2009 je 1 778,8 tis. ha, (50,5 % z. p.), v tom orná půda zaujímá 958 tis. ha (53,9 % z. p.) a travní porosty 812 tis. ha (45,6 % z. p.). Problematika LFA je podrobněji popsána v kap. 7.4.

Odvodněné plochy jsou vykazovány jako souhrn evidovaných ploch provedeního odvodnění. V ČR je odvodněno 1 065 tis. ha (25,1 % z. p.) drenážním detailem. Tento údaj zachycuje stav roku 1992. Nejaktuálnější údaje o zavlažované ploše jsou odhadovány ve výši 22 tis. ha zemědělské půdy v ČR.

V roce 2009 bylo v rámci PRV podáno 80 žádostí na pěstování zeleniny v integrovaných systémech na plochu 5,0 tis. ha. Proplaceno v roce 2009 bylo 69 žádostí na plochu 4,4 tis. ha. Ve Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) bylo celkem v PRV i HRDP vyplaceno v roce 2009 na základě žádostí z roku 2008 na výměru 11 194 ha ovocných sadů 294 žádostí a bylo podáno 323 žádostí na plochu 12 160 ha. K 31. 12. 2009 bylo evidováno 173 členů, kteří hospodaří v integrované produkci révy vinné přibližně na 7 000 ha.

V systému ekologického zemědělství hospodařilo 2 689 zemědělců (1 946 v roce 2008) na výměře 398,4 tis. ha zemědělské půdy (341,6 tis. ha v roce 2008). Došlo také k nárůstu počtu producentů biopotravin na 501 v roce 2009 (oproti 422 v roce 2008).

V ČR stále neexistuje monitoring technologií obdělávání půd. Výměra o. p., na které jsou používány minimalizační technologie, je odhadována na 1 mil. ha. V roce 2009 nenastaly žádné meziroční změny v rozloze ploch obdělávaných půdoochrannými technologiemi, jedná se přibližně o 250 tis. ha.

Ve srovnání s rokem 2008 došlo k výraznému snížení spotřeby minerálních hnojiv. Celková spotřeba čistých živin dodaných minerálními hnojivy v roce 2009 byla 68 kg č. ž./ha z. p. (přil. tab. 4.1/01). Celkový vklad čistých živin ze statkových hnojiv byl 51,0 kg/ha. Celková spotřeba vápenatých hmot se ve srovnání s rokem 2008 zvýšila na 199,9 tis. t (proti 180 tis. t v roce 2008).

Podle SRS bylo biologickými přípravky (mikrobiálními a makrobiálními) ošetřeno 20 tis. ha kulturních plodin (tj. přibližně stejně jako v roce 2008).

Podle evidence ČIŽP bylo evidováno za rok 2009 celkem 111 havárií na vodách, z nichž 5 bylo zemědělského původu.

V roce 2009 v zemědělství v podnicích s více než 20 pracovníky se snížila spotřeba různých druhů energie na 14,8 GJ (16,2 mil. GJ v roce 2008). Podle VÚZT a ČSÚ bylo v zemědělství spotřebováno 432,1 mil. litrů motorové nafty (436 mil. l v roce 2008). Na celkové spotřebě motorové nafty se rostlinná výroba a doprava po vnějších komunikacích podílela 85,7 % a živočišná výroba 14,3 %. V systému integrovaného povolení (IPPC) bylo v roce 2009 vydáno 9 rozhodnutí (integrovanych povolení)³².

Pro rok 2008 byly odhadnuty emise amoniaku z chovů hospodářských zvířat ve výši 51,3 kt, což je hodnota vypočítaná na základě stavů hospodářských zvířat k 1. 4. 2009. Podle odhadů emisí amoniaku pro rok 2009 došlo k opětovnému snížení vykazovaných emisí, které bylo způsobeno pokračujícím útlumem v chovech prasat a nevýrazným poklesem počtu kusů v chovech drůbeže ve 4. čtvrtletí roku 2009. Meziročně došlo k poklesu emisí amoniaku o cca 2 %.

K překročení hodnot přípustného znečištění půd (vyhláška č. 13/1994 Sb.) docházelo v letech 2000-2009 nejvíce u obsahů DDT, následovalo DDE. Požadavkům této vyhlášky na obsah organických chlorovaných pesticidů nevyhovělo v roce 2009 celkem 22 ploch na orné půdě (62 % vzorků ornice a 42 % vzorků podorníční orných půd) a 2 plochy na TTP. V ČR je používání přípravků na bázi DDT zakázáno již od roku 1974, vysoké procento nadlimitních vzorků však svědčí o velké perzistenci a tedy dlouhodobém zatížení půdy. V roce 2009 hodnota přípustného znečištění stanovená vyhláškou č. 13/1994 Sb. pro polyaromatické uhlovodíky byla překročena na 6 monitorovacích plochách s ornou půdou. Vzorky z ploch s TTP hodnotu přípustného znečištění nepřekročily. Hodnota přípustného znečištění kongenery PCB byla v roce 2009 překročena na 4 monitorovacích plochách, z toho 1 plocha s TTP.

Většina ze sledovaných 12 rizikových prvků³³ v zemědělských půdách ČR překročila limity do 2 % případů analyzovaných vzorků, více nadlimitních vzorků bylo jen u As (7,0 %), u Cd (2,4 %), u Ni a V (2,0 %). Procento vzorků, překračujících limity u jednotlivých prvků, se během posledních let sledování významně nemění a zůstává stejné³⁴.

T4.1/02 - Indikátory pro posouzení vlivu zemědělství na životní prostředí

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2009
1	Výměra ČR z toho ZPF, PUPFL (ha, %), ČÚŽK.	Výměra ČR: 7 886,5 tis. ha. ZPF: 4 239,0 tis. ha, 53,8 % celkové rozlohy ČR. PUPFL: 2 655,2 tis. ha, 33,6 % celkové rozlohy ČR.
2	Zornění a zatravnění (%), ČÚŽK.	Zornění: 71,2 % (3 016,9 tis. ha o. p.). Zatravnění: 23,2 % (982,8 tis. ha TTP).
3	Podíl trvalých kultur na ZPF, (ha, %), ČÚŽK.	5,6 % z. p., (239,3 tis. ha chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů).
4	Podíl ZCHÚ celkem bez překryvů na rozloze ČR (ha, %), AOPK, MZe.	Přibližně 1 248,9 tis. ha, 15,8 % celkové rozlohy ČR (velkoplošná ZCHÚ a maloplošná ZCHÚ mimo NP a CHKO). Z toho je přibližně 295 tis. ha z. p.
5	Podíl soustavy Natura 2000 na rozloze ČR (ha, %), AOPK, MZe.	Ptačí oblasti: 703,7 tis. ha (8,9 % celkové rozlohy ČR), z toho cca 114 tis. ha z. p. Evropsky významné lokality podle národního seznamu: 785,7 tis. ha (10 % celkové rozlohy ČR).
6	Celkový podíl území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. na rozloze ČR (ha, %), AOPK.	1 657,6 tis. ha, tj. 21 % výměry ČR.
7	Podíl ZOD na rozloze ČR (ha, %), MZe.	3 146,8 tis. ha (39,9 % celkové výměry ČR), 1 756,7 tis. ha z. p. (49,8 % z. p.) podle LPIS.
8	Podíl LFA - ZPF podle LPIS, (ha, %), MZe.	LFA tvoří 1 778,8 tis. ha z. p., tj. 50,5 % z. p.
9	Výměra odvodňovacích a zavlažovacích ploch (ha, %), VÚMOP.	1 065 tis. ha odvodňovacích ploch (25,1 % z. p.). Odhad: skutečně provozované závlahy jsou na rozloze 22 tis. ha (0,5 % z. p.).
10	Výměra území potenciálně ohroženého vodní a větrnou erozí (ha, %), VÚMOP.	Potenciálně ohroženo vodní erozí: 1 564,7 tis. ha bonitované z. p. Potenciálně ohroženo větrnou erozí: 429,8 tis. ha bonitované z. p. ¹⁾
11	Výměra území potenciálně ohroženého nedostatkem přístupné vláhy (ha, %), VÚMOP.	Přibližně 45 tis. ha (1,1 % z. p.).
12	Výměra území potenciálně ovlivněného zasolením a podmačením (ha, %), VÚMOP.	Slabě zasoleno: asi 6,6 tis. ha (0,2 % z. p.). Podmačeno: odhaduje se 70 tis. ha (1,6 % z. p.).
13	Podíl ploch, na kterých se pěstují geneticky modifikované plodiny (ha), MŽP, MZe.	GM plodiny schválené pro uvádění do životního prostředí (poš. pokusy, výzkum): přibližně 24,0 ha brambor, kukuřice, slivoní, lnu, tabáku. GM plodiny pěstované na produkčních plochách: 6 480 ha Bt kukuřice MON810.
14	Podíl ploch s alternativním způsobem hospodaření (ha, %), MZe (IPZ, SIPHV, SISPO).	EZ: 398,4 tis. ha (9,38 % z. p.) včetně ploch v konverzi. IP: 4 426 ha zeleniny, 7 000 ha vinné révy, 11 194 ha ovoce.
15	Změny technologie zpracování půdy, VÚRV.	Odhaduje se, že minimalizační technologie se používají asi na 1 mil. ha o. p. a půdoochranné technologie se používají asi na 250 tis. ha o. p. ²⁾
16	Spotřeba statkových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 19,0 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 12,0 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 20,0 kg č. ž./ha z. p.
17	Spotřeba minerálních hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 63,4 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 4,3 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 0,3 kg č. ž./ha z. p.
18	Spotřeba vápenatých hmot (tis. t), MZe.	199,9 tis. t vápenatých hmot.

³² Integrovaným povolením se rozumí rozhodnutí, kterým se stanoví podmínky k provozu zařízení, včetně provozu činností přímo spojených s provozem zařízení v místě a které se vydává namísto rozhodnutí, stanovisek, vyjádření a souhlasu vydávaných podle zvláštních právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí, ochrany veřejného zdraví a v oblasti zemědělství, pokud to tyto předpisy umožňují.

³³ Jedná se o 12 prvků, které ÚKZÚZ pravidelně sleduje: As, Be, Cr, Cd, Co, Cu, Hg, Mo, Ni, Pb, V, Zn.

³⁴ V letech 1990-1992 proběhl v ČR plošný průzkum půd na obsah rizikových prvků. Vznikla databáze s cca 34 800 vzorky, která je stále doplňována a pokračuje se v odběru a analýze půd systémem tzv. „zahušťování“. To znamená, že v místech se zjištěnými nadlimitními obsahy jsou prováděny další odběry vzorků půd za účelem stanovení plošného rozsahu kontaminace.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2009
19	Spotřeba kalů z čistíren odpadních vod na z. p. (t), MZe.	2007: Množství kalů aplikovaných do půdy (kód nakládání R10 ³⁾) bylo 26 879,48 tun podle CeHO ⁴⁾ (poslední dostupné informace).
20	Spotřeba přípravků na OR (kg, l účinných látek/ha z. p.), SRS.	Celkem aplikováno 10 933,9 tis. kg, l, což představuje 1,78 kg, l účinných látek/ha z. p.
21	Spotřeba přípravků na OR na bázi mikroorganismů (kg, l), SRS.	Celkem 26,9 tis. kg, l.
22	Biologická ochrana rostlin, SRS.	Ošetřeno přibližně 20,0 tis. ha kulturních plodin.
23	Havarijní znečištění vod zem. původu (%), ČIŽP.	4,5 % z celkového počtu havárií evidovaných na ČIŽP.
24	Spotřeba energie v zemědělství (GJ), VÚZT.	Odhaduje se 14,8 mil. GJ.
25	Odhad spotřeby PHM v zemědělství (mil. l), VÚZT.	Přibližně 432,1 mil. l motorové nafty ⁵⁾ .
26	Stavy hospodářských zvířat (ks), ČSÚ.	Skot: 1 363 tis. ks, prasata: 1 971 tis. ks, ovce: 183 tis. ks, kozy: 17 tis. ks, drůbež: 26 491 tis. ks, koně: 28 tis. ks. Data jsou uváděna k 1. 4. 2009.
27	IPPC (počet rozhodnutí o vydání integrovaného povolení), MŽP.	V resortu zemědělství bylo vydáno celkem 9 ⁶⁾ rozhodnutí.
28	Integrovaný registr znečišťování (MŽP).	Emise do ovzduší (kg/rok): amoniak (NH ₃): 10 084 839, oxid dusíku (NO _x /NO ₂): 122 980 146, oxid uhelnatý (CO): 124 392 036 (upřesněná data za ohlašovací rok 2008, platná ke dni 18. 3. 2010) ⁷⁾ .
29	Emise amoniaku ze zem. činnosti (kt), VÚZT.	V roce 2009 byla produkce amoniaku: 50,3 kt, v roce 2008: 51,3 kt (upřesněná data).
30	Monitoring cizorodých látek v agrárním ekosystému, ÚKZÚZ.	Sledování zemědělských půd na ÚKZÚZ: nejčastější organický polutant je DDT (překročení limitu u 62 % vzorků ornice a 42 % vzorků podorníčí o. p.).
31	Monitoring cizorodých látek v lesním ekosystému, VÚLHM.	Vzorky hub: zvýšený obsah kadmia u 40 % vzorků, rtuti u 14,7 % vzorků, všechny vzorky vyhověly maximálnímu limitu reziduí (hlavně DDT).
32	Monitoring cizorodých látek ve vodním ekosystému, ZVHS.	Nejlepší výsledky vykazovaly drobné vodní toky v oblasti povodí Ohře a Dolního Labe, nejhorší výsledky v oblastech povodí Dolní Vltavy, Horního a středního Labe a Dyje.
33	Monitoring znečištění podzemních vod - mělké vrty (% vzorků překračujících limit pro pitnou vodu), ČHMÚ.	Dusičnany - 12,7 %, dusitany - 0,9 %, amonné ionty - 20,4 %, CHSK _{Mn} ⁸⁾ - 22,9 %, chloridy - 17,4 %, suma pesticidů - 7,5 %, NEL (nepolární extrahovatelné látky) nebyly v roce 2009 stanovovány. ⁹⁾
34	Monitoring jakosti povrchových vod podle nitrátové směrnice (% vzorků překračujících limitní hodnoty), ZVHS.	Zranitelné oblasti: celkem 3,9 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, 28,6 % rozborů překročilo limit 25 mg NO ₃ /l. Nezanitelné oblasti: 0,7 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, celkem 13,5 % rozborů překročilo hranici 25 mg NO ₃ /l.
35	Kontrola zemědělského hospodaření s ohledem na nařízení vlády č. 103/2003 Sb., ÚKZÚZ.	Uskutečněno 178 kontrol podniků v ZOD (cca 184,0 tis. ha). Bylo zjištěno 8 nedostatků u 8 subjektů, z čehož bylo 5 případů řešeno ve správních řízeních k odstranění závad (4 případy) a uložení pokuty (1 případ).

¹⁾ Rozdíly původních a nových hodnot potenciálního ohrožení zemědělské půdy vodní a větrnou erozí jsou dány především zpřesněním metodiky výpočtu.

²⁾ Podle VÚRV nedošlo v letech 2009 a 2008 k žádným meziročním změnám.

³⁾ Kód nakládání R10 znamená aplikace do půdy, která je přínosem pro zemědělství nebo zlepšuje ekologii.

⁴⁾ Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i. - Centrum pro hospodaření s odpady.

⁵⁾ Do celkové spotřeby motorové nafty není zahrnuta spotřeba služeb poskytovaných zemědělství jinými resorty, zejména v dopravě a spotřeba vzniklá při nezemědělské činnosti podniků.

⁶⁾ Podle směrnice 2008/1/ES (dříve 96/61/ES) měly členské státy za úkol zajistit, aby veškerá stávající zařízení spadající pod IPPC měla integrovaná povolení do 30. října 2007. Řízení v roce 2009 jsou jen drobné zbytky a relikt, případně zcela nová zařízení, kde je integrované povolení navázáno na stavební řízení.

⁷⁾ Ohlašovatelé do IRZ nemají pevně stanoven termín, do jaké doby je možno zasílat opravy hlášení, a z tohoto důvodu se mohou údaje v průběhu roku měnit.

⁸⁾ Chemická spotřeba kyslíku (manganová).

⁹⁾ Při porovnání procentuálního počtu překročení limitů pro pesticidy za rok 2009 a předchozí roky je zřejmý výrazný nárůst hodnot. Tento nárůst může být podstatně ovlivněn velkým zvýšením monitorovaných objektů a významným rozšířením počtu sledovaných pesticidů.

Horizontální plán rozvoje venkova a Program rozvoje venkova jsou dva programové dokumenty, které měly významný vliv na životní prostředí v rámci zemědělského sektoru. V obou dokumentech bylo možné využívat finanční prostředky z tzv. Agroenvironmentálních opatření. V rámci HRDP 2004-06 bylo v roce 2009 podáno 2 311 žádostí na výměru 71,6 tis. ha z. p. a zažádáno o podporu ve výši 374,7 mil. Kč, tyto podpory jsou vypláceny z finanční obálky PRV. V roce 2009 byly vyplaceny žádosti na AEO (HRDP) podané v roce 2008 ve výši 2,8 mld. Kč. Tab. T4.1/03 znázorňuje přehled AEO (HRDP) za rok 2009.

T4.1/03 - Přehled o AEO - HRDP v roce 2009¹⁾

Vybraná AEO	Podané žádosti o dotace ²⁾	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2008 ³⁾
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Ekologické zemědělství	x	1,6	2,49	160,38
- orná půda	7	0,2	0,63	32,33
- travní porosty	19	1,4	1,55	118,52
- trvalé kultury	4	0,0	0,30	6,12
- zelenina a byliny na orné půdě	1	0,0	0,01	3,40
Integrovaná produkce	x	5,1	51,82	52,50
- ovoce	71	4,3	42,13	43,21
- réva vinná	25	0,8	9,69	9,29
Ošetřování travních porostů	x	29,8	77,09	1 390,52
- louky	547	16,9	37,12	633,01
- pastviny	443	12,8	39,96	757,50
Zatravnění orné půdy	1 297	28,2	205,13	243,01
Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách	13	0,1	0,78	0,70
Pěstování meziplovin	286	5,7	25,98	897,05
Trvale podmáčené a rašelinné louky	5	0,0	0,55	1,41
Ptačí lokality na travních porostech	10	0,2	0,94	25,97
Biopásy	97	0,9	9,96	11,74
Osevní postup v ochranných zónách jeskyní	0	0,0	0,00	0,03
Celkem	2 311	71,6	374,72	2 783,29

¹⁾ Údaje k 8. 3. 2010.

²⁾ V rámci jedné žádosti o dotaci může být žádáno o více titulů, proto je souhrnný počet žádostí nižší než součet žádostí na jednotlivé tituly.

³⁾ Žádosti podané v roce 2008 a vyplacené v roce 2009.

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

Program rozvoje venkova je programový dokument k čerpání prostředků z EAFRD. V rámci PRV bylo v roce 2009 podáno 11 834 žádostí na výměru 1 233,1 tis. ha z p. Celkem bylo vyplaceno 1 570,6 mil. Kč z nárokových požadavků roku 2008. Přehled AEO (PRV) znázorňuje tab. T4.1/04.

T4.1/04 - Přehled o AEO - PRV (EAFRD) v roce 2009¹⁾

AEO	Podané žádosti o dotace ²⁾	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2008 ³⁾
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Ekologické zemědělství	x	363,2	978,32	526,42
- orná půda	923	41,6	173,02	369,31
- travní porosty	2 011	317,7	726,94	92,85
- trvalé kultury	257	2,7	62,52	6,95
- zelenina a byliny na orné půdě	65	1,0	15,84	57,31
Integrovaná produkce	x	22,6	284,31	261,87
- ovoce	250	7,7	89,91	77,13
- réva vinná	566	10,0	136,35	133,45
- zelenina	80	4,9	58,05	51,28
Travní porosty	x	735,6	2 107,02	608,12
- louky	5 271	293,2	589,83	129,11
- mezofilní a vlhkomilné louky	1 954	57,2	169,01	47,39
- horské a suchomilné louky	641	15,2	51,59	15,41
- trvale podmáčené a rašelinné louky	460	1,5	17,22	5,87
- ptačí lokality na travních porostech - bahňáci	67	1,1	5,91	3,33
- ptačí lokality na travních porostech	386	10,9	52,76	13,10
- chřástal polní	4 731	259,2	778,79	223,69
- druhově bohaté pastviny	1 849	96,3	433,93	164,19
- suché stepní trávníky a vřesoviště	70	1,0	7,97	6,03
Zatravňování orné půdy	x	30,2	226,16	154,55
- zatravňování orné půdy	1 833	21,3	154,18	106,54
- zatravňování orné půdy podél vodního toku	665	8,2	64,85	43,34
- zatravňování orné půdy regionální směsí	45	0,6	5,63	3,87
- zatravňování orné půdy regionální směsí podél vodního toku	13	0,2	1,51	0,79
Pěstování meziplovin	1 214	80,3	223,99	13,87
Biopásy	120	1,1	11,83	5,77
Celkem	11 834	1 233,1	3 831,63	1 570,59

¹⁾ Údaje k 8. 3. 2010.

²⁾ V rámci jedné žádosti o dotaci může být žádáno o více titulů, proto je souhrnný počet žádostí nižší než součet žádostí na jednotlivé tituly.

³⁾ Žádosti podané v roce 2008 a vyplacené v roce 2009.

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

Na životní prostředí měly mimo programové dokumenty HRDP a PRV vliv i ostatní nástroje zemědělské politiky.

Jedním z významných partnerských programů k dotační politice MZe je Program péče o krajinu, v rámci něhož jsou poskytovány finanční prostředky na poskytování mimoprodukčních funkcí zemědělství, ze kterého bylo v roce 2009 vyplaceno na realizaci opatření v ZCHÚ celkem 26,6 mil. Kč a na realizaci opatření v zemědělském sektoru 4,7 mil. Kč. Z programu Revitalizace říčních systémů poskytlo MŽP podporu celkem 15 mil. Kč na 8 projektů. Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny je od roku 2009 novým programem, ve kterém bylo vyplaceno v roce 2009 celkem 21,1 mil. Kč, z čehož je přibližně třetina vyplácena na údržbu zemědělských pozemků.

V roce 2009 bylo podle § 58 zákona č. 114/1992 Sb. požadováno přibližně 6,3 mil. Kč za újmu, která vznikla omezením hospodaření na zemědělské půdě a rybnících v roce 2008 (0,9 mil. Kč na ZPF a 5,4 mil. Kč na rybnících). Postupně bylo v letech 2008-2009 uznáno a proplaceno 203 tis. Kč na zemědělské půdě a 2,76 mil. Kč na rybnících. Žádáno bylo zejména z důvodů zákazu hnojení v I. zóně CHKO a na území přírodní rezervace a dále z důvodů nemožnosti sklídit část polních plodin v důsledku výskytu zvláště chráněných druhů rostlin. Na rybnících na území MZCHÚ se jednalo o snížení rybí obsádky, vyloučení hnojení a přikrmování a ve volné krajině o omezení napuštění rybníka z důvodu zahánění zvláště chráněných druhů ptáků.

Poslední projekty z podopatření 1.1.1 Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům a 2.1.1 Pozemkové úpravy Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství byly vyplaceny v roce 2008. Za rok 2009 již nejsou žádné další relevantní údaje.

V roce 2009 byly provedeny poslední kontroly ex-post u příjemců pomoci z programu SAPARD. V důsledku uplynutí tříleté lhůty určené pro povinné udržení výsledků projektu došlo též k ukončení smluvního vztahu mezi příjemci pomoci a Agenturou SAPARD, čímž lze vlastní implementaci programu SAPARD považovat v ČR za ukončenou.

Na základě podpůrných programů v rámci nařízení vlády č. 505/2000 Sb. byla v roce 2009 poskytnuta podpora 2,3 mil. Kč na ochranu lesních porostů (4 mil. Kč v roce 2008).

Finanční podpory na národní programy zachování genofondu pro zemědělství (mikroorganismy, rostliny, hospodářská zvířata, koordinace programu) za rok 2009 se snížily na 65 mil. Kč (75 mil. Kč v roce 2008). Podpory poskytované v roce 2009 podle § 2 zákona č. 252/1997 Sb. činily 2,4 mld. Kč. Na podporu včelařství bylo vyplaceno 69,9 mil. Kč. Na restrukturalizaci ovocných sadů bylo čerpáno 60 mil. Kč. Hřebčiny získaly podporu 77,5 mil. Kč. Na podporu mimoprodukčních funkcí rybníků bylo čerpáno 74,4 mil. Kč (64,1 mil. Kč v roce 2008).

Výše náhrad za omezené užívání pozemků v ochranných pásmech vod bylo státními podniky Povodí v roce 2009 zemědělským a lesním subjektům vyplaceno 5,2 mil. Kč pro 37 subjektů s celkovou výměrou 9,1 tis. ha. Pro lesy zvláštního určení a hospodaření nebyly opět uplatňovány žádné náhrady.

4.2 Ochrana zvířat

Ochrana zvířat proti týrání je oblastí, která je realizována na základě zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon OZT). Zákon OZT stanovuje tyto hlavní orgány ochrany zvířat: MZe, ÚKOZ a KVS spolu se SVS ČR. Ochrana zvířat a péče o jejich pohodu patří do kompetencí MZe, které pro tento účel zřídilo v rámci odboru živočišných komodit Oddělení ochrany zvířat. ÚKOZ byla nově ustavena jako odborný poradní orgán ministra zemědělství. Dozor na úseku ochrany zvířat provádějí inspektori KVS.

Na VFU proběhl kurs, ve kterém získalo 28 veterinárních lékařů, pracovníků KVS, kvalifikaci pro inspektory ochrany zvířat (podle § 26 zákona OZT). Na 6 školicích pracovištích proběhlo 21 kursů k získání osvědčení pro řidiče a průvodce podle nařízení Rady (ES) č. 1/2005. Po jejich absolvování získalo dalších 428 osob příslušnou kvalifikaci přepravce zvířat. Na VFU a na ČZU proběhly 4 kurzy pro celkem 221 vysokoškoláků - biologů k získání kvalifikace ke kontrole a řízení pokusů na zvířatech (podle § 17 odst. 1 zákona OZT). Dále probíhala odborná příprava pracovníků zařízení obcí a členů zájmových organizací k získání kvalifikace pro zabezpečení odchytu toulavých zvířat a péči o ně. Na VFU úspěšně proběhla 16. konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare 2009“. Téma vztahující se k životnímu prostředí zvířat byla obsahem i 24. konference „Aktuální otázky bioklimatologie 2009“.

Situace ochrany zvířat v ČR v roce 2009 je detailně rozvedena v Informačním bulletinu SVS ČR č. 4/2010 „Program ochrany zvířat-situace v roce 2009“, který vydalo MZe v dubnu 2010. Program ochrany zvířat SVS ČR je realizován již od roku 1993, za toto období bylo v ČR provedeno inspektory KVS celkem 194 659 kontrol dodržování zákona OZT.

V souladu s právními předpisy bylo v roce 2009 v rámci dozoru nad ochranou zvířat a péčí o jejich pohodu provedeno celkem 14 688 kontrol (z toho u hospodářských zvířat 10 388 kontrol), při 880 kontrolách byla zjištěna nevyhovující péče, která se týkala 78 181 zvířat (z toho u hospodářských zvířat nevyhovující péče při 376 kontrolách u 26 403 zvířat).

Podle informací Ministerstva spravedlnosti bylo podle § 203 trestního zákona za týrání zvířat v roce 2009 stíháno 29 a odsouzeno 19 osob.

4.3 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství (EZ) v ČR má již dlouholetou tradici. Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou upravena národními i evropskými předpisy (zákon č. 242/2000 Sb., nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a prováděcí nařízení Komise (ES) č. 889/2008). Jedním z nejdůležitějších ustanovení těchto nových nařízení, která platí od 1. 1. 2009 a nahradila předchozí nařízení Rady (EHS) č. 2092/91, jsou pravidla týkající se označování biopotravin.

MZe pověřuje k činnosti kontrolní organizace, které přímo na ekologických farmách a ve výrobních biopotravin kontrolují dodržování právních předpisů. Příslušnými organizacemi jsou KEZ, o. p. s., ABCERT AG a BIOKONT CZ, s. r. o.

Ke konci roku 2009 hospodařilo v ČR 2 689 ekologických zemědělců a 501 výrobců biopotravin. V průběhu roku 2009 došlo ke zvýšení počtu ekologických sadů a vinařů, výměra ekologických sadů činila 3 678 ha, výměra vinic 645 ha. Zemědělská půda ekologicky obhospodařovaná vzrostla na 398 407 ha, což představuje 9,38 % z celkové výměry z. p. T4.3/01 znázorňuje vývoj struktury půdního fondu v EZ.

T4.3/01 - Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Plochy	Výměra 2008		Výměra 2009		Meziroční index
	ha	%	ha	%	
Orná půda	34 990	10,3	44 906	11,3	128,3
TTP	278 913	82,3	329 232	82,6	118,0
Trvalé kultury - vinice	408	0,1	645	0,2	158,1
Trvalé kultury - sady	2 777	0,8	3 678	0,9	132,4
Ostatní plochy	21 634	6,4	19 946	5,0	92,2
Celkem	338 722	100,0	398 407	100,0	117,6

Pramen: MZe

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

Akční plán ekologického zemědělství

Strategický dokument „Akční plán České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010“ byl přijat usnesením vlády ze dne 17. března 2004 č. 236. Hlavním cílem Akčního plánu je dosáhnout do konce roku 2010 v ekologickém zemědělství 10% podíl ploch. Vzhledem k tomu, že k 31. 12. 2009 byl podíl 9,38 %, je dosažení tohoto cíle reálné. V roce 2009 se začal připravovat nový Akční plán na období 2011-2015, který bude navazovat na současný Akční plán.

Státní podpora ekologického zemědělství

Tradiční podpora pro ekologické zemědělce (dotace na plochu zařazenou do přechodného období, nebo ekologického zemědělství) byla v roce 2009 vyplácena z Programu rozvoje venkova 2007-2013, kde je ekologické zemědělství součástí tzv. agroenvironmentálního opatření. Výše podpor se liší podle obhospodařované kultury.

Od roku 2007 začalo být ekologické zemědělství podporováno nejenom v rámci dotace na plochu v Ose II PRV, ale také výrazným bodovým zvýhodněním ekologických zemědělců při hodnocení investičních projektů v rámci Osy I a III PRV. Ekologičtí zemědělci tak měli mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován.

4.4 Zranitelné oblasti

Akční program podle směrnice Rady 91/676/EHS (tzv. Nitrátová směrnice) představuje systém povinných opatření ve zranitelných oblastech (§ 33 zákona o vodách č. 254/2001 Sb.), která mají za cíl redukovat riziko vyplavování dusíku do povrchových a podzemních vod. Tab. T4.4/01 znázorňuje porovnání původních a revidovaných zranitelných oblastí.

Akční program je vyhlášen v nařízení vlády č. 103/2003 Sb. vždy na čtyřleté období. I. akční program byl vyhlášen od 1. 1. 2004 do 3. 4. 2008. S účinností od 4. 4. 2008 byla novelou nařízení vlády č. 108/2008 Sb. vyhlášena revize akčního programu, tzv. II. akční program. Revize zranitelných oblastí podle článku 3 nitrátové směrnice je vyhlášena novelou nařízení vlády pod č. 219/2007 Sb. s účinností od 1. 9. 2007. Další revize zranitelných oblastí proběhne v roce 2011.

Některé zranitelné oblasti byly v rámci poslední revize zrušeny a jiné nově vymezeny. Základním kritériem pro vyřazení zranitelných oblastí byly koncentrace dusičnanů na měrných profilech nižší než 25 mg/l. Podpůrným kritériem pro vyřazení byla nízká intenzita zemědělského hospodaření s vyšším zastoupením lesních ploch a travních porostů. V případě nového zařazení zranitelných oblastí byly základním kritériem vysoké koncentrace dusičnanů na měrných profilech nad 50 mg/l nebo v rozmezí 25-50 mg/l s prokazatelným rostoucím trendem. Přednostně se doplňovaly oblasti s vysokým podílem orné půdy. Následující tabulka ukazuje porovnání rozlohy zranitelných oblastí původních (1. 4. 2003-31. 8. 2007) a revidovaných zranitelných oblastí platných od 1. 9. 2007.

T4.4/01 - Rozloha zranitelných oblastí v ČR¹⁾

Ukazatel	Celková plocha zranitelných oblastí podle ČÚZK (ha)	Podíl zranitelných oblastí na rozloze ČR (%)	Celková plocha zemědělské půdy podle ČÚZK (ha)	Podíl zranitelných oblastí na rozloze z. p. podle ČÚZK (%)
Rozloha zranitelných oblastí od 1. 4. 2003 do 31. 8. 2007 (podle k. ú.)	2 886 161	36,6	1 972 478	46,4
Rozloha zranitelných oblastí od 1. 9. 2007 (podle k. ú.)	3 135 792	39,8	2 031 772	47,8
Navýšení rozlohy	249 631	3,2	59 294	1,4

¹⁾ Výměra zemědělské půdy ve zranitelných oblastech vedené v LPIS činila 1 756 658 ha k 1. 9. 2007.

Pramen: MZe

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

4.5 Geneticky modifikované plodiny

Geneticky modifikované (transgenní, dále GM) plodiny jsou takové rostliny, u kterých byl změněn dědičný materiál pomocí genových technologií (genového inženýrství). GM plodiny se vyznačují různými specifickými vlastnostmi, mezi které patří zejména odolnost vůči škůdcům nebo tolerance vůči postřiku neselektivním herbicidem, případně kombinace obou znaků. Tyto vlastnosti mají přinést přímé výhody především pro pěstitele, a to v podobě úspory nákladů, zvýšeného výnosu, zkvalitnění produkce a vyšší šetrnosti k životnímu prostředí.

Poprvé se GM plodiny ve světových statistikách objevily v roce 1996 s cca 1,7 mil. ha. V roce 2009 dosáhla celosvětová plocha s GM plodinami 134 mil. ha. GM plodiny se staly nejrychleji akceptovanou pěstitelskou technologií ve světě. V roce 2009 tuto technologii využívalo 14 mil. pěstitelů v 25 zemích světa. Nejčastěji se pěstovaly GM odrůdy sóji, kukuřice, bavlníku a řepky, dále pak GM cukrovka, papája, tykev, vaječná, rajče, paprika a topol. Z okrasných květin se také pěstovaly karafiáty (Austrálie a Kolumbie), petúnie (Čína) a modré růže (Japonsko).

V ČR se mohou produkčně pěstovat pouze takové GM plodiny, které prošly přísným schvalovacím procesem na úrovni EU, včetně posouzení případných rizik GM plodin pro zdraví lidí a zvířat i životní prostředí (směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/18, příp. nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1829/2003), a jejichž odrůdy byly zapsány do Státní odrůdové knihy v ČR příp. do Společného katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin v EU.

V roce 2009 byla povolena pro pěstování v ČR, resp. EU, i nadále pouze GM kukuřice odolná vůči zavíječi kukuřičnému, tzv. Bt kukuřice, typu MON810. V evropském kontextu se ČR v roce 2009 zařadila k dalším 5 státům EU pěstujícím Bt kukuřici, těmi byly: Španělsko, Rumunsko, Portugalsko, Polsko a Slovensko (tab. T4.5/01). V roce 2009 bylo zakázáno pěstování Bt kukuřice v Německu, které v předchozích letech Bt kukuřici pěstovalo. Na základě národního zákazu se Bt kukuřice také nesměla pěstovat v Lucembursku, Francii, Maďarsku, Rakousku a Řecku.

T4.5/01 - Produkční plochy Bt kukuřice v EU

Země	2005	2006	2007	2008	2009
EU celkem	55 090	62 520	110 390	107 720	94 640
z toho - Španělsko	53 200	54 000	75 150	79 270	76 000
Francie	500	5 000	22 000	0	0
ČR	150	1 290	5 000	8 380	6 480
Portugalsko	780	1 250	4 260	4 850	5 090
Německo	340	950	2 640	3 170	0
Slovensko	0	30	950	1 900	870
Polsko	0	0	100	3 000	3 000
Rumunsko	0	0	290	7 150	3 200

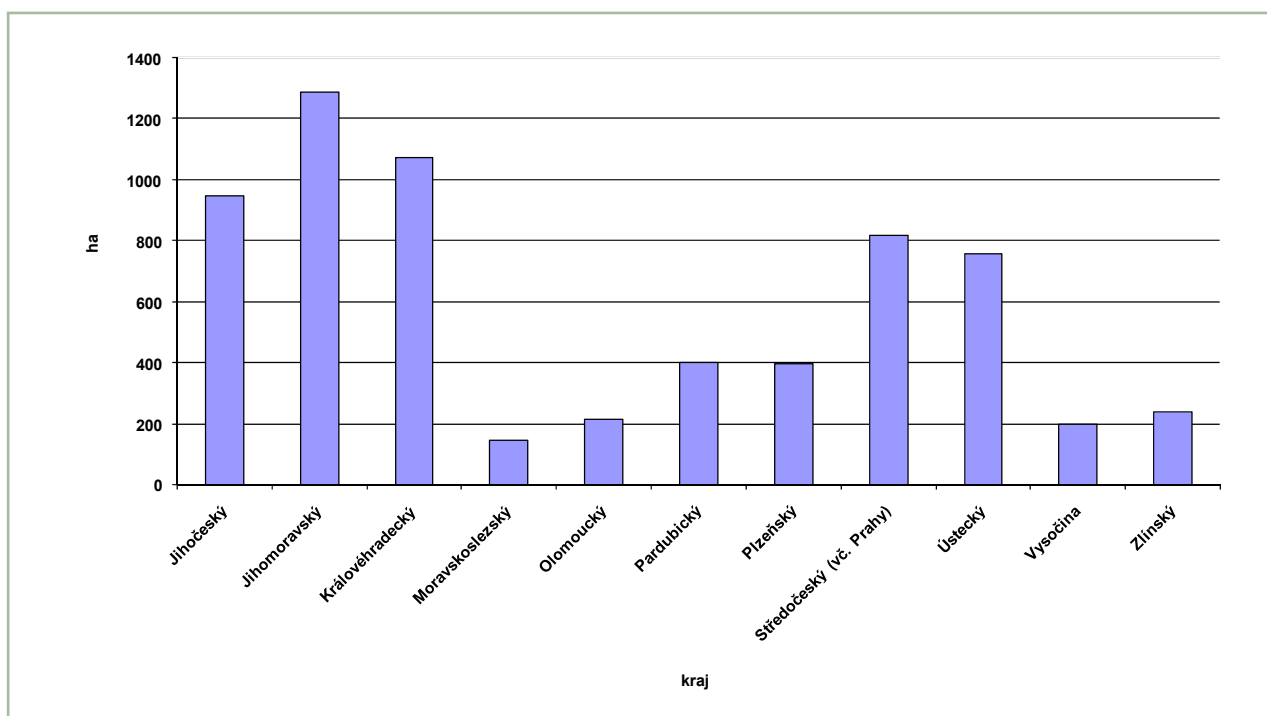
Pramen: MZe

Zpracoval: M. Krístková (MZe)

Pěstování GM plodin (Bt kukuřice) bylo i v roce 2009 v ČR podmíněno dodržením zákonných ustanovení, která jsou obsažena zejména v zákoně č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (konkrétně § 2i) a návazně v prováděcí vyhlášce č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy. Na podzim roku 2009 došlo k novelizaci těchto předpisů, včetně změn v pravidlech pro pěstování GM plodin, která však budou relevantní až od pěstitelské sezóny 2010.

V roce 2009 došlo poprvé v ČR k poklesu ploch, které byly osety Bt kukuřicí. Podle evidence MZe a v souladu se statistikami MŽP bylo celkem zaevidováno 6 480 ha ploch s Bt kukuřicí, zasetou 121 pěstiteli. Nejvíce Bt kukuřice se tradičně zaevidovalo v Jihomoravském kraji, dále pak v kraji Královéhradeckém a Jihočeském (graf T4.5/01). Naopak v kraji Libereckém a Karlovarském nebyla ohlášena žádná plocha s Bt kukuřicí. Produkce Bt kukuřice v ČR je ve většině případů využívána jako krmivo pro hospodářská zvířata, z menší části také jako surovina pro výrobu bioetanolu či bioplynu. Bt kukuřice vypěstovaná v ČR není užívána pro potravinářské účely.

Graf T4.5/01 - Ohlášené plochy Bt kukuřice v krajích za rok 2009

Pramen: MZe, MŽP

Zpracoval: M. Krístková (MZe)

Čeští pěstitelé zaseli Bt kukuřici již pátým rokem; poprvé v roce 2005 na ploše 150 ha (počítáno bez obsevů).

T4.5/02 - Bt kukuřice v ČR

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Výměra (ha)	150	1 290	5 000	8 380	6 480
Mezoroční index (%)	-	760	288	68	-23
Počet pěstitelů	51	82	126	167	121
Mezoroční index (%)	-	61	54	33	-28

Pramen: MZe

Zpracoval: M. Křístková (MZe)

Pěstitelé Bt kukuřice oceňují spolehlivou ochranu proti zavíječi kukuřičnému, vyšší výnosy a především výrazně lepší zdravotní stav porostu (méně plísni a poškozených rostlin). Bt kukuřice je používána jako alternativa k plodině, která je ošetřována klasickým insekticidním postřikem, čímž se snižuje potřeba chemického ošetření porostu proti zavíječi, a tím i zatížení životního prostředí.

V souladu s Rámcovou pozicí ČR ke geneticky modifikovaným organismům, schválenou dne 9. 1. 2008 a aktualizovanou dne 22. 2. 2010 na vládní úrovni, lze konstatovat, že přístup ČR v oblasti GMO je založený na vědeckých poznatcích. ČR se při posuzování vědeckého hodnocení a při formulaci závěrů hodnocení nakládání s GMO drží tří základních principů: 1. přiměřeně uplatňuje princip předběžné opatrnosti, 2. postupuje podle principu případ-od-případu a 3. rozhodnutí o nakládání s GMO nesmí představovat narušování mezinárodního obchodu spojeného s možnými sankcemi vůči členským zemím EU.

Další informace o pěstování GM plodin v ČR lze dohledat na internetových stránkách e-AGRI (<http://eagri.cz>, subportál „Zemědělství“, záložka „GMO - geneticky modifikované organismy“).

5 SPOTŘEBA, BEZPEČNOST A KVALITA POTRAVIN

Tržby TOP 10 firem v rychloobrátkovém zboží se meziročně nepatrně snížily; jejich podíl dosáhl 64 %, avšak stále nedosahuje západoevropského průměru. Snížila se spotřeba masa, RJTO, sádla, výrobků z obilovin a ovoce mírného pásma. Naopak se zvýšila spotřeba mléka a mléčných výrobků, másla a zeleniny. Vydání za potraviny a nealko nápoje se v domácnostech meziročně snížily, významně klesl i jejich podíl na spotřebních vydáních. Ceny potravin a nealkoholických nápojů po vyšším růstu v předchozím roce klesly, nejvýrazněji u pekárenských výrobků, ovoce vč. výrobků, mléka a mléčných výrobků a vajec. Pokračovala spolupráce s EFSA. Pozornost byla věnována vzdělávání inspektorů dozorových orgánů, byla posilována komunikace se spotřebiteli, pokračovaly aktivity vědeckých výborů. V monitoringu cizorodých látek došlo ke snížení podílu nevyhovujících vzorků.

5.1 Distribuce potravin

Začátkem 90. let došlo k výrazným změnám na českém trhu, zejména ke zvýšení počtu mezinárodních obchodních řetězců. Po tomto strmém nástupu se situace na trhu stabilizovala. Trh již opustilo pět významných řetězců a tento proces ještě není u konce. Na druhé straně fúze řetězců v roce 2006 nastartovaly novou vlnu koncentrace obchodu, která pokračuje pomalejším tempem i v současnosti. Dá se očekávat, že v roce 2010 dosáhne míra koncentrace (TOP 10) českého obchodu 70 % trhu.

Vývoj je zatím stabilní, ale ekonomické ochlazení může změnit řadu trendů. Hospodářská krize má i vedlejší nečekaný efekt. Krize změnila chování spotřebitelů, kteří při nákupu více přemýšlejí, a tím vyvolávají potřebu změny i v přístupu obchodníků. Zákazníci omezují spotřebu vlastní volbou nejen z pohledu finančního, ale i etického. Více směřují k nákupům zboží, u kterého vnímají hodnoty přesahující finanční cenu. Rostou proto prodeje biopotravin, zboží Fair trade³⁵ apod. Zákazníci si chtějí být jisti, že použité materiály a suroviny jsou pro ně bezpečné a vyrobené odpovědným způsobem. Upřednostňují produkty na přírodní bázi, biologicky odbouratelné, v recyklovatelných obalech.

Změny na trhu v 90. letech se projeví především růstem hypermarketů. Přes pokračující expanzi hypermarketů nastal jejich mírný ústup, zejména ve „specializovaných“ sortimentech. Nicméně stále v tržním podílu jednotlivých obchodních formátů v maloobchodě jasně vedou hypermarkety (54 %), diskonty rostou jen nepatrně (21 %), ale podíl supermarketů se zvýšil (17 %). Přes výstavbu nových prodejen se poměry jednotlivých formátů na trhu zásadně nemění, dá se dokonce usuzovat na mírný růst menších formátů a supermarketů. Je pravděpodobné, že supermarkety (po dlouhém období poklesu) zažijí mírné oživení.

Uvedené změny vedou k další koncentraci českého obchodu. Celkové tržby TOP 50 neustále rostou a „meze růstu“ jsou zatím daleko. Za poslední rok vzrostly o 38 mld. Kč, což představuje nárůst o 9,3 %. Podíl TOP 10 firem v obchodě rychloobrátkovým zbožím dosáhl 64 %, přesto je stále koncentrace potravinářského obchodu za západoevropským průměrem, který se pohybuje v rozmezí 80-90 %³⁶.

Z hlediska objemu tržeb největších obchodních firem byla na prvním místě v roce 2009³⁷ společnost Schwarz ČR³⁸ (obrat 59,0 mld. Kč), dále následují REWE³⁹ (obrat 48,5 mld. Kč), Tesco Stores ČR (obrat 46,5 mld. Kč), Ahold ČR⁴⁰ (obrat 43,0 mld. Kč), Makro Cash&Carry ČR (obrat 36,6 mld. Kč). Na dalších pozicích se umístily skupiny Globus ČR (obrat 26,3 mld. Kč) a SPAR ČR⁴¹ (obrat 13,8 mld. Kč).

Tržby TOP 10 obchodníků v rychloobrátkovém zboží s převahou potravin⁴² se v roce 2009 meziročně nepatrně snížily (o 0,8 %). V roce 2008 činily tržby přibližně 378 mld. Kč a v roce 2009 mírně poklesly na 375 mld. Kč.

Rostoucí konkurence, koncentrace trhu a profilace maloobchodních formátů mění nákupní zvyklosti zákazníků. Důsledkem těchto změn je i vysoká sofistikovanost a náročnost nakupujících vedoucí k poměrně výrazné diferenciaci nákupního stylu.

Největší růstový potenciál k získání zákazníků na českém trhu mají následující oblasti:

- menší lokality i menší typy prodejen (včetně „convenience“ prodejen);
- oslovení zákazníků přímo v prodejně - prodejna je nejrychlejší rostoucí „komunikační kanál“.

Specifické požadavky zákazníků mají stále větší vliv na podobu a úspěšnost obchodu. Obchod bude úspěšný, když vyjde vstříc různým skupinám zákazníků (maminky nakupují jinak než studenti) a současně různým typům nákupů (jsem „jiný zákazník“ když si jdu pro svačinu, než když dělám nákup na celý týden).

Rozhodovat o zákaznících bude zejména:

- kvalita zboží odpovídá očekávání;
- mají moje oblíbené značky;
- „rozumné ceny“ za „moji“ kvalitu;
- rostoucí důraz na „rozumný čas“ věnovaný nákupu;
- rostoucí důraz na pohodu (např. „nechci o nákupu moc přemýšlet“).

Zatímco v druhé polovině devadesátých let se spokojenost s hlavním nákupním místem zvyšovala, v posledních letech se růst spokojenosti u většiny faktorů zpomalil a u některých faktorů již bylo prakticky dosaženo maxima. Celkově lze říci, že mezi zákazníky i nadále výrazně převažuje spokojenost s hlavním nákupním místem nad nespokojeností.

Míra spokojenosti zákazníků s jejich hlavním nákupním místem je různá u jednotlivých maloobchodních formátů. Zákazníci hypermarketů⁴³ jsou nadprůměrně spokojeni například s šíří sortimentu a u supermarketů⁴⁴ s dostupností. Zákazníci malých samoobsluh s rychlostí obsluhy a zákazníci diskontů⁴⁵ jsou nadprůměrně spokojeni s cenovou úrovní. Při porovnání důležitosti jednotlivých faktorů a spokojenosti s nimi je zřejmé, že u většiny faktorů byla vysoká míra spokojenosti (do průměrné známky 2,00).

³⁵ Fair trade (spravedlivý obchod) je obchodní partnerství, jehož cílem je přímá a účinná podpora znevýhodněných výrobců z rozvojových zemí. Toho se snaží docílit především poskytováním „férových“ obchodních podmínek pro zapojené výrobce, s důrazem na dodržování základních norem pracovního práva a ochrany životního prostředí a zvyšováním informovanosti spotřebitelů o situaci malých zemědělců a řemeslníků v rozvojových zemích.

³⁶ Informace INCOMA GfK, s. r. o.

³⁷ Předběžné výsledky a odhady společnosti INCOMA GfK, s. r. o. Tržby se vztahují ke kalendářnímu roku 2009 a zahrnují DPH.

³⁸ Zahrnuje diskontně orientované hypermarkety Kaufland a diskontní prodejny Lidl.

³⁹ Zahrnuje diskonty Penny Market a supermarket Billa.

⁴⁰ Zahrnuje hypermarkety Hypernova a supermarket Albert.

⁴¹ Zahrnuje hypermarkety Interspar a Spar Šumava.

⁴² Odhad INCOMA GfK, s. r. o.

⁴³ Samoobslužná prodejní jednotka s více než 2 500 m² prodejní plochy, výrazně zastoupení mají nepotravinářské sortimenty, s více než 18 pokladnami.

⁴⁴ Samoobslužná prodejní jednotka se 401-2 500 m² prodejní plochy, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, se 4-18 pokladnami.

⁴⁵ Samoobslužná prodejní jednotka, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, prodejní plocha odpovídá supermarketům, zde výrazně omezen sortiment a snížená cenová úroveň.

Výsledky šetření z roku 2009 potvrzují stabilizaci podílu jednotlivých formátů na trhu. Hypermarkety potvrzují svou dominantní pozici. Celkově mají 40% podíl preferencí, což je mírný nárůst. Diskonty si i přes malý pokles udržují druhou pozici (24 %). Obliba supermarketů - po poklesu v předchozích letech - mírně vzrostla na 17 %. Menší samoobsluhy zvýšily svůj podíl na 15 %.

Prvních deset nejnavštěvovanějších obchodních řetězců představuje hlavní nákupní místo již pro téměř 90 % dotázaných. Tradičně silný Kaufland uvedlo 17 % dotázaných (mírný nárůst), na druhé místo se dostal nově Penny Market (15 % preferencí) a těsně následuje Tesco. Z vývoje preferencí hlavního nákupního místa je zřejmý nejvýraznější nárůst preferencí u řetězce Penny Market a Tesco. Nejvýraznější pokles naopak zaznamenala Jednota.

Privátní značky občas nakupuje 66 % domácností. Pouhých 13 % domácností se s privátními značkami ještě nesetkalo. Výrobky označené privátními značkami nakupují častěji domácnosti s dětmi. Na druhé straně jen 13 % vysokoškolsky vzdělaných respondentů nakupuje privátní značky běžně.

5.2 Spotřeba potravin

V roce 2009 se meziročně celková spotřeba potravin, vyjádřená ve stálých cenách (kvalifikovaný odhad ÚZEI), prakticky nezměnila (snížení o 0,2 %). Přitom spotřeba potravin živočišného původu stagnovala a spotřeba rostlinných potravin se jen velmi mírně snížila (o 0,4 %). Vývoj spotřeby potravin v letech 2009 a 2008 je uveden v tab. T5.2/01.

T5.2/01 - Spotřeba potravin v ČR (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Maso celkem v hodnotě na kosti	80,4	79,2	98,5
v tom - hovězí	10,1	9,4	93,1
- telecí	0,1	0,1	100,0
- vepřové	41,3	41,0	99,3
- drůbež	25,0	24,7	98,8
- ostatní	3,9	4,0	102,6
Ryby celkem	5,9	5,8	98,3
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka bez másla	242,7	249,6	102,8
Vejce	17,7	17,8	100,6
Máslo	4,7	5,0	106,4
Sádlo	4,7	4,5	95,7
Rostlinné tuky a oleje	16,0	15,8	98,8
Cukr rafinovaný celkem	32,5	33,5	103,1
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	105,2	104,0	98,9
Brambory celkem	71,4	71,4	100,0
Luštěniny	2,4	2,3	95,8
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	82,8	84,0	101,4
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	54,1	53,5	98,9
Jižní ovoce	35,0	35,0	100,0

¹⁾ Odhad ÚZEI - na základě statistických údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, salda zahraničního obchodu s potravinami (z dat platných v dubnu 2010).

Pramen: ČSÚ - Spotřeba potravin v roce 2008

Zpracoval: O. Štiková (ÚZEI)

V roce 2009 se celková spotřeba masa a masných výrobků opět snížila. K nejvyššímu poklesu došlo u spotřeby hovězího masa, kde se také zvýšily spotřebitelské ceny. Mírně se však snížila i spotřeba vepřového masa a drůbeže, přestože jejich spotřebitelské ceny mírně poklesly.

V ČR je spotřeba masa celkem nižší než ve většině dalších států EU. Podobnou spotřebu vepřového masa jako ČR měly v roce 2007 Lucembursko (44,1 kg/obyv./rok), Portugalsko (44,2 kg/obyv./rok), Nizozemí (42,4 kg/obyv./rok) a Itálie (39,0 kg/obyv./rok). Nejnížší spotřeby v rámci EU dosahovalo Spojené království (21,6 kg/obyv./rok), naopak nejvyšší spotřeba byla ve Španělsku (60,9 kg/obyv./rok). Spotřeba hovězího a telecího masa byla v ČR nejnížší ze všech zemí EU. Nejbližší ČR byla spotřeba hovězího a telecího masa v Litvě (10,0 kg/obyv./rok) a SRN (12,7 kg/obyv./rok). Nejvyšší spotřebu měly Lucembursko (32,5 kg/obyv./rok) a Dánsko (27,5 kg/obyv./rok). V ČR je poměrně vysoká spotřeba drůbeže. Nejvyšší spotřeba drůbeže byla zaznamenána v roce 2007 ve Španělsku (32,1 kg/obyv./rok) a Irsku (31,0 kg/obyv./rok), nejnížší v Lucembursku (11,5 kg/obyv./rok).

V roce 2009 se vrátil trend minulých let (po poklesu v roce 2008) a spotřeba mléka a mléčných výrobků se opět meziročně zvýšila (o 2,9 %). Zvýšila se spotřeba sýrů, konzumního mléka, ostatních mléčných výrobků i mléčných konzerv. Mírně se snížila jen spotřeba tvarohů. Přitom spotřebitelské ceny všech druhů mléčných výrobků se v roce 2009 snížily, nejvýrazněji poklesly ceny konzumního mléka a sýrů.

Úroveň spotřeby v ČR je stále nižší než ve většině sledovaných zemí EU. Přitom v EU se sleduje spotřeba mléka a mléčných výrobků odlišnou metodikou než v ČR⁴⁶. Vysoká spotřeba těchto potravin byla v roce 2006 v Dánsku (134,5 kg/obyv./rok) a Irsku (191,0 kg/obyv./rok v roce 2004), nejnížší byla v Itálii (70,0 kg/obyv./rok v roce 2006). Spotřeba sýrů (včetně tvarohů) byla v ČR přibližně na průměrné úrovni zemí EU, ale spotřeba v jednotlivých státech EU se výrazně liší. V roce 2007 vykazuje nejvyšší spotřebu Řecko (25,7 kg/obyv./rok), Francie a Dánsko (23,4 kg, resp. 23,2 kg/obyv./rok), naopak nízká je v Maďarsku (6,1 kg/obyv./rok) a na Slovensku (6,4 kg/obyv./rok).

⁴⁶ Státy EU vykazují spotřebu tzv. čerstvých mléčných výrobků (tj. veškerých mléčných výrobků bez sýrů, tvarohů a mléčných konzerv přepočtených na potřebu mléka nezbytnou na jejich výrobu), v ČR je vykazována celková spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka bez másla.

U potravinové skupiny tuky došlo ke zvýšení spotřeby másla, spotřeba rostlinných jedlých tuků a olejů i sádla se mírně snížila. Přitom spotřebitelské ceny másla i olejů poklesly. Ceny rostlinných tuků se velmi mírně zvýšily a u sádla stouply poměrně značně.

V roce 2009 se snížila spotřebitelská cena výrobků z obilovin, ovoce mírného pásma i jižního, vajec a brambor. Přitom spotřeba výrobků z obilovin a ovoce mírného pásma se snížila, spotřeba zeleniny stoupla a spotřeba vajec, brambor a jižního ovoce stagnovala. Je patrné, že spotřebitelská cena konkrétního sortimentu má na spotřebu menší vliv než cena výrobků substitučních a především na spotřebu působí vývoj koupěschopné poptávky.

Ve srovnání s dalšími státy EU je spotřeba obilovin v ČR poměrně vysoká. Nejvyšší spotřebu obilovin celkem (bez rýže) měly v hospodářském roce 2006/07 Řecko (167,6 kg/obyv./rok) a Dánsko (135,7 kg/obyv./rok), nejnižší Estonsko (52,1 kg/obyv./rok). Spotřeba cukru je v ČR přibližně na průměrné úrovni v rámci států EU. Vysoká spotřeba cukru byla v roce 2006/07 v Estonsku (54,8 kg/obyv./rok), Belgii (52,2 kg/obyv./rok) a Lucembursku (51,1 kg/obyv./rok). Nejnižší spotřebu cukru vykazovaly Spojené království (23,7 kg/obyv./rok), Bulharsko (26,0 kg/obyv./rok) a Lotyšsko (26,6 kg/obyv./rok).

Spotřeba másla se v ČR nachází mírně nad průměrem zemí EU. Nejvyšší spotřebu másla v roce 2007 zaznamenaly Španělsko (18,0 kg/obyv./rok), Belgie a SRN (oba státy shodně 12,7 kg/obyv./rok), nejnižší Maďarsko a Malta (0,8 kg, resp. 0,9 kg/obyv./rok).

Spotřeba vajec je v ČR přibližně na úrovni ostatních zemí EU. Nejvyšší spotřeba vajec byla v roce 2007 ve Španělsku (18,0 kg/obyv./rok) a Dánsku (17,0 kg/obyv./rok). Naopak nejnižší spotřeba byla v Portugalsku (8,5 kg/obyv./rok) a Finsku (9,3 kg/obyv./rok).

Na přibližně průměrné úrovni zemí EU je v ČR spotřeba brambor. Nejvyšší spotřeba byla vykazována v Irsku (123,1 kg/obyv./rok) a Polsku (120,7 kg/obyv./rok), nejnižší v Bulharsku (38,3 kg/obyv./rok) a Itálii (44,7 kg/obyv./rok).

5.3 Výdaje za potraviny

Nominální peněžní příjmy, ale i výdaje domácností rostly nejrychleji do roku 2008. V roce 2009 vlivem ekonomické krize a rostoucí nezaměstnanosti došlo k výraznému poklesu růstu peněžních příjmů a spotřebních vydání (meziroční přírůstek nominálních čistých peněžních příjmů domácností činil pouze 3,5 % proti 9,3 % v roce 2008, meziroční nárůst celkových vydání byl 2,7 %⁴⁷). Přitom nominální výdaje jen za potraviny a nealkoholické nápoje se dokonce o 1,6 % snížily (tj. o 359 Kč na osobu a rok; T5.3/01). Významně meziročně poklesl i podíl vydání za potraviny a nealkoholické nápoje na celkových spotřebních vydáních domácností (o 0,8 p. b.). Náklady na výživu v roce 2009 klesly především proto, že došlo ke značnému snížení spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů (o 3,9 %), mírně klesla i hmotná spotřeba některých potravin. Na druhé straně v domácnostech značně vzrostly výdaje za alkoholické nápoje a tabák (o 5,1 %) při výrazném nárůstu jejich spotřebitelských cen (o 6,5 %, zvýšení spotřební daně).

T5.3/01 - Vývoj čistých peněžních příjmů a vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech celkem

Ukazatel	Příjmy, vydání (Kč/os./rok)		Meziroční index	Podíl na spotřebních vydáních (%)	
	2008	2009 ¹⁾		2008	2009 ¹⁾
Čisté peněžní příjmy	137 497	142 344	103,5	x	x
Spotřební vydání celkem	112 256	115 260	102,7	100,0	100,0
z toho - potraviny, nápoje a tabák	25 655	25 452	99,2	22,8	22,1
v tom - potraviny a nealkoholické nápoje	22 571	22 212	98,4	20,1	19,3
- alkoholické nápoje a tabák	3 084	3 240	105,1	2,7	2,8

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ 2009; I.-4. čtvrtletí 2009, ČSÚ březen 2010; výpočty ÚZEI
Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

V rámci domácností vykazují dlouhodobě nejvyšší nominální výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje domácnosti důchodců (tato vydání v porovnání s průměrnou domácností byla vyšší o 17 %). Domácnosti důchodců mají nejvyšší hmotnou spotřebu potravin, na druhé straně mají tyto domácnosti nejnižší vydání za veřejné stravování. Nejnižší nominální vydání za potraviny a nealkoholické nápoje mají domácnosti nezaměstnaných (proti průměrné domácnosti nižší o 17 %). Tyto domácnosti s nejnižší příjmovou úrovní dosahují v rámci domácností relativně nízké hmotné spotřeby a většinu základních potravinových skupin nakupují za nejnižší ceny.

Z porovnání průměrných cen⁴⁸, za které domácnosti v roce 2008 nakupovaly jednotlivé druhy potravin, vyplývá, že potraviny v nejvyšších cenových relacích nakupovaly domácnosti samostatně činných osob a v nejnižších nejčastěji domácnosti důchodců a nezaměstnaných. Domácnosti důchodců nakupovaly nejlevněji např. maso, zeleninu a pekárenské výrobky. Více šetřily i na nápojích. Domácnosti nezaměstnaných nakupovaly nejlevněji uzeniny, ryby, mléko, tuky a oleje, ovoce.

⁴⁷ Statistika rodinných účtů (ČSÚ) uvádí roční podrobná data za domácnosti se zpožděním, tzn., že roční konečné údaje jsou za rok 2008. Předběžné údaje za rok 2009 jsou získány ze čtvrtletních publikací, ve kterých je uváděna pouze základní struktura příjmů a vydání domácností ČR.

⁴⁸ Průměrná cena je vypočtena jako podíl vydání a tržní spotřeby té které potraviny v domácnostech (je uváděna v Kč za 1 kg, ks, l). Z důvodu absence potřebných údajů o výdajích a spotřebě potravin v podrobném členění jsme nemohli propočítat průměrné ceny za rok 2009.

T5.3/02 - Průměrné ceny, za které domácnosti celkem nakupovaly základní potraviny¹⁾

Ukazatel	Průměrná cena 2007	Průměrná cena 2008	Index průměrné ceny 2008/2007	Index spotřebitel. cen 2008/2007
	(Kč/kg, ks, l)	(Kč/kg, ks, l)	(%)	(%)
Maso vepřové	85,99	90,28	105,0	103,3
Maso hovězí	122,15	126,97	103,9	105,5
Ostatní maso	63,04	65,76	104,3	102,9
Uzenářské zboží	96,91	105,33	108,7	103,4
Drůbež	68,50	72,09	105,2	109,5
Ryby a rybí výrobky	84,19	105,29	125,1	104,7
Mléko konzumní (l)	12,62	13,44	106,5	114,2
Vejce (ks) ²⁾	2,21	2,39	108,0	112,2
Tuky a oleje	54,10	60,00	110,9	114,2
Ovoce, ovocné výrobky	24,16	25,90	107,2	105,9
Zelenina, zeleninové výrobky	27,96	27,95	100,0	.
Brambory	9,59	8,24	86,0	76,4
Cukr, cukrovinky, marmeláda	47,75	47,96	100,4	106,9
Pekárenské výrobky	34,42	39,72	115,4	118,0

¹⁾ Průměrná cena je vypočtena jako podíl výdání a tržní spotřeby té které potraviny.

²⁾ Index spotřebitelské ceny je uváděn za vejce a vaječné výrobky.

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, 2008, 2009; výpočty ÚZEI

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

Průměrné ceny, za které realizovaly domácnosti nákupy vepřového a ostatního masa, uzenářského zboží, ryb a rybích výrobků a ovoce, vzrostly meziročně významněji než jejich spotřebitelské ceny (tab. T5.3/02). Důvodem je zejména změna sortimentu nakupovaných potravin domácnostmi v rámci dané skupiny (domácnosti upřednostňují dražší druhy těchto potravin např. ve vyšší kvalitě, stupni zpracování apod.). Naopak u hovězího masa, drůbeže, mléka, vajec, tuků, cukru a cukrovinek a pekárenských výrobků vzrostly výrazněji ceny spotřebitelské, domácnosti při výběru těchto potravin dávaly zřejmě přednost levnějšímu sortimentu.

Z hlediska výše peněžních výdání za základní potravinové skupiny (tab. T5.3/03) vynakládají domácnosti nejvíce peněžních prostředků za skupinu maso a masné výrobky, dále za mléko a mléčné výrobky a za pekárenské výrobky. Dalšími skupinami v pořadí jsou ovoce a ovocné výrobky, zelenina a zeleninové výrobky a skupina cukr a cukrářské výrobky. V roce 2008 zaznamenaly nejvyšší meziroční přírůstek výdaje za ryby a za pekárenské výrobky (14 %). Spotřeba ryb a rybích výrobků přitom v domácnostech poklesla (o více než ½ kg na osobu a rok) při nárůstu jejich spotřebitelské ceny o 4,7 %. V domácnostech tak zřejmě došlo i ke změně struktury nakupovaných ryb. Vyšší meziroční výdaje domácností za pekárenské výrobky byly způsobeny zejména nárůstem jejich spotřebitelských cen (v průměru o 18 %).

T5.3/03 - Výdání domácností za hlavní druhy potravin v roce 2008 (Kč/os./rok)

Ukazatel	Domácnosti				
	celkem	zaměstnanců	samostatně činných	nezaměstnaných	důchodců
Maso vepřové	1 152	1 055	1 061	1 104	1 530
Maso hovězí	419	371	478	356	535
Ostatní maso	290	256	312	295	373
Uzenářské zboží	2 093	1 970	1 936	1 784	2 649
Drůbež	1 188	1 106	1 188	1 137	1 423
Ryby	577	558	530	458	682
Mléko konzumní	757	704	772	642	938
Mléčné výrobky	3 754	3 728	3 800	2 727	4 048
Vejce	326	272	296	360	500
Tuky a oleje	978	867	839	797	1 458
Ovoce, ovocné výrobky	1 400	1 335	1 360	1 007	1 710
Zelenina, zeleninové výrobky	1 182	1 120	1 212	964	1 381
Brambory, výrobky z brambor	458	430	441	449	574
Cukr, cukrovinky, marmeláda	1 521	1 455	1 449	1 229	1 853
Pekárenské výrobky	3 906	3 803	3 686	3 359	4 526

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, 2009

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

Z hlediska posouzení ekonomické situace je využíván ukazatel podílu vydání za potraviny a nealkoholické nápoje na celkových spotřebních vydáních domácností. Tento ukazatel má v ČR dlouhodobě klesající tendenci; od roku 2006 do roku 2008 stagnoval na úrovni 20,1 %, v roce 2009 zaznamenal výrazný pokles na 19,3 %. Podíl výdajů za potraviny a nealkoholické nápoje je druhý nejvyšší ze všech skupin vydání, hned za podílem vydání za bydlení (který v roce 2009 meziročně významně vzrostl, a to z 19,9 % v roce 2008 na 21,4 % v roce 2009, příl. tab. 5.3/01).

V rámci jednotlivých typů domácností mají nejvyšší podíl vydání za potraviny a nealkoholické nápoje domácnosti důchodců (T5.3/04). Tyto domácnosti dosahují nejvyšší hmotné spotřeby potravin a nižších čistých peněžních příjmů, resp. vydání, než ekonomicky aktivní domácnosti. Nejnížší podíl vydání za potraviny a nealkoholické nápoje vykazují domácnosti zaměstnanců společně s domácnostmi samostatně činných osob. Domácnosti jsou charakterizovány nižší hmotnou spotřebou potravin a zároveň vyššími výdaji za veřejné stravování a mají i celkově vyšší příjmovou (resp. výdajovou) úroveň.

T5.3/04 - Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních jednotlivých typů domácností (%)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		sam. činných		nezaměstnaných		důchodců	
	2008	2009 ¹⁾	2008	2009 ¹⁾	2008	2009 ¹⁾	2008	2009 ¹⁾
Spotřební vydání celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	21,3	20,7	21,2	21,1	27,8	26,0	28,8	26,9
v tom - potraviny a nealkoholické nápoje	18,6	18,0	18,7	18,4	23,4	22,0	26,1	24,0
- nápoje alkoholické a tabák	2,7	2,7	2,5	2,7	4,4	4,0	2,7	2,9

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ 2009; I.-4. čtvrtletí 2009, ČSÚ březen 2010

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

Mezinárodní hodnocení využívá ukazatele podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na spotřebních vydáních domácností. V domácnostech ČR tento ukazatel od počátku devadesátých let klesal, v posledních letech klesá již pomaleji; v roce 2009 byl 22,1 %. Výše tohoto podílu v EU 27 v roce 2006 činila 16,2 %. V rámci zemí EU měly v roce 2006 nejvyšší podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácnosti Rumunska (33 %) a Litvy (32,2 %); nejnižší Spojeného království (12,7 %). Stejný podíl jako ČR vykazovaly domácnosti Slovenska.

5.4 Spotřebitelské ceny potravin

Celkový růst spotřebitelských cen se v roce 2009 téměř zastavil. Průměrná meziroční míra inflace (vyjádřená celkovým přírůstkem spotřebitelských cen) v roce 2009 činila 1,0 %, což je o 5,3 p. b. méně než v roce 2008. Z hlediska dlouhodobého vývoje dosáhla míra inflace druhé nejnižší hodnoty od roku 1989. Zatímco ceny služeb se meziročně zvýšily (o 3,5 %), ceny zboží se nepatrně snížily (o 0,4 %).

Ve srovnání s průměrným přírůstkem cen v zemích EU 27 bylo tempo růstu cenové hladiny v ČR - na rozdíl od vývoje v předchozím roce - pomalejší o 0,4 p. b. (výpočty ÚZEI z údajů EUROSTAT) a odpovídalo zhruba vzestupu cen v Rakousku nebo v Itálii.

Zmírnění cenového růstu v ČR bylo výsledkem působení souběhu více faktorů vnějšího i domácího původu, jejichž vývoj byl do značné míry poznamenán dopady světové hospodářské krize. Z vnějších vlivů to byl zejména pokles světových cen ropy, promítající se do cen pohonných hmot, dále pokles cen zemního plynu, zemědělských komodit i potravin na světových trzích, tj. klíčových faktorů, které v roce 2008 naopak akcelerovaly cenový růst. K domácím faktorům, které tlumily celkový růst cen, patřilo mj. snížení dovozních cen reagující na pokles světových cen, nižší výkonnost ekonomiky, pomalejší růst peněžních příjmů domácností, odeznění vlivu řady reformních opatření uskutečněných na počátku roku 2008 a pokles tržních cen. Naproti tomu ve směru cenového růstu působily zejména administrativně ovlivňované ceny, především ceny energií a regulovaného nájemného, ale jejich vliv byl podstatně mírnější než v předešlém roce.

Na úhrnném meziročním zvýšení cenové hladiny v roce 2009 měl z jednotlivých výdajových skupin stejně jako v minulých letech rozhodující podíl vzestup cen bydlení (o 7,2 %), a to hlavně zásluhou deregulace čistého nájemného a růstu cen elektřiny, tepla, plynu, vodného a stočného. V návaznosti na vývoj v předchozím roce ovlivňovaly úroveň míry inflace i ceny alkoholických nápojů a tabáku (6,5 %), odrážející zpožděný dopad zvýšení spotřební daně v roce 2008 do cen tabákových výrobků. Naopak protiinflačně nejvýrazněji působil pokles cen potravin včetně nealkoholických nápojů a cen dopravy, vyvolaný snížením cen pohonných hmot a automobilů.

Pokles úrovně spotřebitelských cen potravinářského zboží byl důsledkem především zřetelného snížení CZV (o 24,8 %, z toho u rostlinných produktů o 32,2 %), poklesu CPV potravin a nápojů (poněkud mírnějšího než u CZV), nízkých dovozních cen potravinářských produktů a cenové strategie obchodních řetězců.

Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů podobně jako v roce 2008 v průběhu roku 2009 klesaly (s výjimkou počátku a závěru roku, kdy zejména vlivem výrazného sezónního zvýšení cen ovoce a zeleniny mírně stouply). Průměrné měsíční tempo růstu cen této skupiny v hodnoceném roce dosáhlo 99,7 %.

V meziročním srovnání se v roce 2009 - po vyšším růstu v předešlém roce - snížila cenová hladina potravin a nealkoholických nápojů o 3,9 %. Uvedený vývoj nekořespondoval s vývojem cen potravin a nealkoholických nápojů v zemích EU 27 jako celku, kde naopak došlo k velmi mírnému navýšení jejich úrovně (podle výpočtů ÚZEI z údajů EUROSTAT činil meziroční HICP⁴⁹ potravin a nealkoholických nápojů 1,0 % v EU 27 a -3,3 % v ČR). Rychleji než v ČR klesaly v rámci zemí EU 27 ceny potravinářského zboží na Slovensku (-3,8 %), v Estonsku (-3,7 %), Irsku (-3,5 %) a Portugalsku (-3,4 %). Na druhé straně výrazný meziroční přírůstek vykazovaly ceny uvedené skupiny na Maltě (6,5 %), ve Velké Británii (5,6 %), Polsku (4,5 %) a na Kypru (4,0 %).

⁴⁹ Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) měří srovnatelným způsobem inflaci členských zemí EU. Mezi strukturou spotřebního koše národního indexu spotřebitelských cen ČR a strukturou spotřebního koše HICP jsou určité rozdíly. Z tohoto důvodu nejsou hodnoty obou indexů totožné.

T5.4/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Skupina	2008/07	2009/08
Potraviny	108,3	95,5
v tom - maso a masné výrobky	104,9	100,2
- ryby a rybí výrobky	104,7	102,5
- mléko, mléčné výrobky, vejce	111,6	92,1
- oleje a tuky	114,2	94,7
- pekárenské výrobky, obiloviny	118,0	89,9
- cukr, marmeláda, cukrovinky, cukrářské výrobky	106,9	102,5
- ovoce a ovocné výrobky	105,9	91,5
- zelenina a zeleninové výrobky, brambory, luštěniny	93,7	96,5
- ostatní potravinářské výrobky a přípravy	109,5	102,3
Nealkoholické nápoje	106,2	101,6
v tom - káva, čaj, kakao	105,8	104,9
- minerální vody, šťávy, ostatní nealkoholické nápoje	106,4	99,9

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2009, 2010

Zpracoval: I. Mrháková (ÚZEI)

Zatímco ceny samotných potravin meziročně poklesly o 4,5 %, cenová úroveň nealkoholických nápojů se zvedla o 1,6 %, což znamená v porovnání s vývojem v předchozím roce zvolnění cenového růstu o 4,6 p. b.

Z tab. T5.4/01 (a v detailnějším členění z příl. tab. 5.4/01) je zřejmé, že u všech potravinových (resp. nápojových) skupin byl zaznamenán buď meziroční pokles cen, nebo zpomalení tempa cenového růstu. Nejdynamičtější redukce spotřebitelských cen byla u skupin, jejichž ceny v roce 2008 nejpodstatněji vzrostly, tj. u pekárenských výrobků, mléka, mléčných výrobků vč. vajec a u olejů a tuků, a dále u ovoce a ovocných výrobků.

V cenovém vývoji pekárenských výrobků vč. obilovin došlo v roce 2009 k významnému obratu. Po 3 roky trvajícím růstu se spotřebitelské ceny jmenované skupiny meziročně snížily o 10,1 %, což představuje nejvyšší pokles za celé porevoluční období. Tímto vývojem nejvýznamněji přispěly k celkovému poklesu cen potravin. Na rozdíl od minulých let se ceny většiny pekárenských výrobků v obchodní síti snižovaly podstatně rychleji než ceny zpracovatelů. Z výsledků analýz z posledních let je patrné, že u představitelů této skupiny není přímá souvislost mezi vývojem CPV a spotřebitelských cen; konečná úroveň cen pekárenských výrobků je tedy do značné míry určena cenovou strategií prodejců. Nejprudší pokles cen (zhruba čtvrtinový) v obchodní síti zaznamenalo běžné pečivo a pšeničná mouka, podstatně klesly rovněž ceny chleba. Naopak nejrazantněji se z celé skupiny (ale i v rámci všech sledovaných potravin) podobně jako v předchozím roce zvýšila cenová hladina rýže (důsledek růstu dovozní ceny), a to i přesto, že tempo jejího růstu se zmírnilo zhruba o 30 p. b.

Převís nabídky mléka na světovém i evropském trhu podpořený slábnoucí poptávkou vlivem světové ekonomické krize i vysokých cen znamenal po většinu roku snižování cen mlékárenských produktů. Na tuto situaci reagovaly i tuzemské CZV mléka, CPV a návazně spotřebitelské ceny konzumního mléka a mléčných výrobků. Pokles cen výrobců mléka (téměř 30%) byl v porovnání s poklesem cen zpracovatelů i obchodníků značně dynamičtější. Z jednotlivých zástupců svou úroveň nejvíce snížily spotřebitelské ceny konzumního mléka (o 14,6 %) a sýrů (o 9,8 %). Poprvé v historii sledování se v roce 2009 snížila cena zahuštěného a sušeného mléka. Pokles cen jogurtů stejně jako ostatních mléčných výrobků byl pozvolnější.

Na rozdíl od atypického cenového vývoje vajec v průběhu roku 2008 (kdy cena téměř permanentně klesala) se spotřebitelská cena uvedených podskupiny během roku 2009 vyvíjela v souladu se sezónním charakterem výroby této komodity. V meziročním srovnání došlo k redukci cenové hladiny vajec o 7,1 %, zatímco CZV klesla takřka zanedbatelně.

Nad úrovní úhrnného snížení cen potravin se pohyboval také meziroční pokles spotřebitelských cen olejů a tuků (o 5,3 %). Na celkovém poklesu cen skupiny se nejvíce podílelo snížení cenové hladiny másla (o 10,3 %), které bylo důsledkem především poklesu světových cen, cen výrobců i cen zpracovatelů této potraviny. Po mimořádném růstu v předchozím roce se (v návaznosti na vývoj světových i tuzemských CZV olejů a CPV řepkového oleje) meziročně snížila rovněž úroveň cen jedlých olejů (o 7,2 %); spotřebitelské ceny rostlinných tuků prakticky stagnovaly. Cena sádla (vč. slaniny) jako jedné z mála potravin v porovnání s vývojem v roce 2008 tempo růstu zrychlila o 2,4 p. b. na 107,7 %.

Citelný pohyb cen směrů dolů (o 8,5 %) vykazovaly i ovoce a ovocné výrobky, a to zásluhou snížení jak cen ovoce mírného pásma, tak cen jižního ovoce. Vlivem vyšší nabídky na trhu (v důsledku vysoké sklizně v ČR i v celém středoevropském regionu v marketingovém roce 2008/09) a extrémně vysoké cenové úrovně v roce 2008 klesla spotřebitelská cena konzumních jablek v roce 2009 proti roku 2008 o jednu pětinu. Z jednotlivých reprezentantů jižního ovoce došlo k nejvyššímu meziročnímu cenovému snížení (o jednu třetinu) u citrónů (z rekordních 48,91 Kč/kg v roce 2008 na 33,04 Kč/kg v roce 2009) a kiwi (o jednu pětinu). Naopak růst cen vykazovaly broskve, zahradní jahody a banány. Hladina cen ovocných výrobků se nepatrně zvýšila, ceny suchých plodů a sušeného ovoce se po vyšším přírůstku v předešlém roce snížily.

Podobně jako v roce 2008 i v roce 2009 meziročně mírně (o 3,5 %) klesly ceny zeleniny a brambor vč. výrobků. Na uvedeném vývoji se podílel zhruba srovnatelný pokles cen čerstvé zeleniny i konzumních brambor. Spotřebitelské ceny jednotlivých druhů zeleniny se však vyvíjely diferencovaně. Zatímco cenová hladina papriky, cibule a hlávkového se razantně snížila (zhruba o 16-32 %), ceny květáku či salátových okurek se podstatně zvedly (zhruba o 10-13 %). Naproti tomu ceny výrobců zaznamenaly u všech druhů zeleniny pokles. Cenová úroveň konzumních brambor v maloobchodě se po značných meziročních skocích v předchozích 4 letech stabilizovala na úrovni 10,25 Kč/kg. Ceny zeleninových výrobků pokračovaly v trendu uplynulých 3 let a stouply, ceny bramborových výrobků naopak opět mírně klesly.

Spotřebitelské ceny masa a masných výrobků se v průměru vzhledem k roku 2008 prakticky nezměnily (zvýšení o 0,2 %). Na rozdíl od minulých let byl velmi vyrovnaný i vývoj cen jednotlivých zástupců skupiny. Spotřebitelská cena vepřového výsekového masa zůstala z důvodu poměrně vyvážené nabídky a poptávky na trhu v podstatě na úrovni předchozího roku (pokles o 0,2 %), zatímco CPV hlavních reprezentantů tohoto druhu masa mírně klesly. Cenová hladina hovězího výsekového masa vykazuje dlouhodobě mírně rostoucí trend. V roce 2009 vzhledem k roku 2008 vzrostla o 2,0 %, což představuje přibližně stejný přírůstek jako u cen výrobců i zpracovatelů této komodity. Spotřebitelské ceny drůbežního masa po 2letém růstu klesly o 1,7 %, přitom cena kuchařských kuřat v maloobchodě se snížila o 4,6 %, tj. na 57,68 Kč/kg. Pokles spotřebitelských cen kuřat prakticky kopíroval pokles cen zpracovatelů, ale v porovnání s vývojem CZV jatečných kuřat byl o 5 p. b. pomalejší. Zvýšení cen uzenářského zboží i masových konzerv a ostatních výrobků z masa bylo zanedbatelné.

Pouze tři potravinové skupiny - cukr vč. výrobků z cukru, ryby vč. výrobků z ryb a ostatní potravinářské výrobky – vykázaly v roce 2009 pozvolný a téměř shodný meziroční přírůstek (2,5 %, resp. 2,3 %). Pro spotřebitelské ceny cukru byl analogicky jako v roce 2008 charakteristický poměrně vysoký pokles (o 6,8 %), který probíhal ve shodě s vývojem CPV (vliv snížení referenčních cen cukru v rámci SOT v odvětví cukru). Ukazuje se však, že podobně jako u cen pekárenských výrobků není vývoj cen zpracovatelů cukru určujícím faktorem vývoje spotřebitelských cen této potraviny. Cenová hladina cukrovinek opět výrazně stoupla, ceny cukrářských výrobků poprvé za celou dobu sledování po nepřetržitém meziročním růstu stagnovaly.

V rámci nealkoholických nápojů se obdobně jako v roce 2008 meziročně zvýšily (o 4,9 %) spotřebitelské ceny potravin pro přípravu teplých nápojů (káva, čaj, kakao), přitom ceny kávy a čaje stouply, zatímco ceny kakaa se snížily. Na druhé straně - po dvouletém růstu - spotřebitelské ceny ostatních nealkoholických nápojů (tj. minerálních a stolních vod, sirupů a koncentrátů, ovocných a zeleninových šťáv aj.) setrvaly na úrovni předchozího roku.

5.5 Kvalita potravin

Předpokladem k zajištění konkurenceschopnosti agrární produkce na trhu EU je trvalé zlepšování kvality výrobků v konkurenčním prostředí, zejména použití marketingových nástrojů pro uplatnění kvalitních výrobků na jednotném evropském trhu. Kromě toho je nutné výchovou a propagací přesvědčit spotřebitelskou veřejnost o výhodách kvalitních potravin, produkovaných metodami šetrnějšími k životnímu prostředí i pohodlí zvířat, a potravin s vyšší nutriční hodnotou.

Vzhledem k tomu, že vnímání kvality má do značné míry subjektivní povahu a její hodnocení souvisí především s preferencemi spotřebitelů, je právě výchova spotřebitelů a propagace nejvýznamnějším marketingovým nástrojem (pokud spotřebitelé nebudou preferovat kvalitní výrobky, nastane problém s jejich odbytem). Z výsledků terénního výzkumu spotřebitelského hodnocení kvality potravin uskutečněného v roce 2009⁵⁰ vyplývá, že v současné době jsou spotřebitelé s kvalitou potravin spokojeni. Nejspokojenější jsou zákazníci s kvalitou (označují ji jako velmi dobrou) u piva (66 %), dále u minerálních vod (57 %), chleba (56 %), sýrů měkkých (55 %) i tvrdých (53 %). Naopak za velmi špatnou označují kvalitu levných uzenin (13 %) a brambor (3 %).

Kvalitní potravinářské výrobky jsou obvykle certifikovány a na trhu určitým způsobem označovány tak, aby při nákupu umožnily spotřebitelské veřejnosti lepší orientaci. Patří mezi ně:

Značka KLASA

Značku kvality KLASA uděluje ministr zemědělství kvalitním potravinářským a zemědělským výrobkům v ČR a tato značka byla již při svém založení vnímána jako marketingový nástroj zvyšující hodnotu oceněných potravinářských výrobků. Jejím smyslem je jak marketingově podpořit aktivity producentů kvalitních potravin, tak i informovat spotřebitele o kvalitě nakupovaných výrobků.

Celkový počet výrobků oceněných značkou KLASA k 31. 12. 2009 byl 1 323 výrobků od 224 výrobců. Za rok 2009 bylo celkem oceněno 135 výrobků od 62 výrobců.

V roce 2009 zaměřila značka KLASA své aktivity novým směrem. Způsob, kterým se rozhodla oslovit cílové skupiny, je nová kampaň nesoucí se v duchu sloganu „Výjimečná kvalita zaručena“. Jejím cílem bylo postupně spotřebitele naučit poznávat rozdíly v kvalitě potravin, ukázat jasná měřítka kvality a vysvětlit, proč je důležité a výhodné upřednostňovat kvalitní potraviny označené logem KLASA. Dále se věnovala podpoře značky v místě prodeje. V současné době je KLASA v povědomí více než 80 % zákazníků a třetina z nich ji pro výjimečnou kvalitu oceněných produktů přímo vyhledává.

Koncem roku 2009 provedla společnost STEM/MARK průzkum zaměřený na vnímání a posun značky kvality KLASA spotřebitelskou veřejností. Spontánní znalost značky dosáhla v prosinci 2009 úrovně 62 %, což několikanásobně převyšuje znalost obdobných značek kvality. Navozená znalost značky KLASA dosáhla dokonce 87 %. Přesto, že hlavní cílovou skupinou jsou ženy ve věku 25-55 let, které považují značku KLASA za pomocníka při nákupu kvalitních potravin, dostává se KLASA stále více do povědomí také mužské populace. U mužů ve věku 15-24 let dosáhla spontánní znalost značky úrovně 71 % a navozená znalost je ještě vyšší - značku KLASA a její logo znají téměř všichni. S logem KLASA si spotřebitelé nejčastěji vybaví pečivo, chléb a jogurty.

Z výsledků dotazníku KLASA, který byl výrobcům rozeslán v lednu 2010, vyplývá, že 81 % považuje novou reklamní kampaň za velmi a poměrně zdařilou a 65 % si myslí, že logo KLASA má vliv na zvýšení prodeje výrobků až o 15 %. Usilovat o získání značky KLASA pro další výrobky bude 73 % oslovených. 42 % výrobců považuje za důležitou prezentaci výrobků na veletrzích. Z hlediska obchodních řetězců by se prezentace výrobků KLASA měla objevovat podle 54 % výrobců hlavně v supermarketech Albert.

Stručné zhodnocení marketingové podpory za rok 2009:

- Do klíčových obchodních řetězců bylo umístěno více než 50 000 poutačů s logy KLASA.
- Webové stránky www.eklasa.cz navštívilo více než 80 000 spotřebitelů.
- V obchodních řetězcích bylo zrealizováno více než 150 000 spotřebitelských ochutnávek výrobků KLASA.
- Bylo provedeno více než 100 regionálních promo akcí, kde bylo osloveno více než 700 000 spotřebitelů.
- V rámci letní spotřebitelské promotion spotřebitelé zaslali více než 1 300 000 vystřižených log KLASA (10násobný nárůst oproti minulým letům).
- Zájem výrobců o přidělení značky KLASA se zvýšil o 30 %.

Výše uvedené marketingové činnosti si vyžádaly finanční prostředky celkem ve výši 207 657 tis. Kč z rozpočtu ČR.

Systém chráněných značek

EU vytvořila systémy chráněných značek k podpoře a ochraně zemědělských produktů a potravin. Systém byl zaveden v EU v roce 1993 se smyslem ochránit názvy zemědělských produktů a potravin, které si získaly věhlas v EU i ve světě, před konkurencí produktů neprávem se za tyto výrobky vydávajícími. Cílem je ochránit spotřebitele před klamáním a také propagovat systém kvality EU uvnitř i navenek, tj. vůči třetím zemím. Ochranu práv v oblasti označování zemědělských produktů a potravin lze zajistit 4 právními institutů:

⁵⁰ Terénní šetření proběhlo v průběhu října a listopadu roku 2009 firmou INCOMA GfK, s. r. o. pro ÚZEI. Základní soubor tvořily osoby ve věku od 15 do 69 let, dotazování se uskutečnilo prostřednictvím sítě školených tazatelů na reprezentativním souboru 1 015 náhodně vybraných domácností v celé ČR (kvótní výběr).

Ochranná známka (OZ)

Jde o jakékoliv označení, které je způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. Znamka platí po dobu 10 let od podání žádosti - s možností obnovy vždy o dalších 10 let. Zápisem do rejstříku získává vlastník ochranné známky výlučné právo tuto známku používat. Ochranná známka může být převáděna na jiného vlastníka, nebo k ní může být poskytnuta licenční smlouva. Ochranné známky mohou být registrovány jako národní, mezinárodní nebo jako ochranné známky Společenství.

Označení původu a zeměpisná označení (OP/ZO)

Tato označení podle nařízení Rady (ES) č. 510/2006 jsou použitelná pouze pro vybrané zemědělské výrobky a potraviny uvedené v čl. I tohoto nařízení. Specifickou vlastností je, že práva jsou nevýlučná, tzn., že toto označení může používat každý hospodářský subjekt, který uvádí na trh zemědělské produkty nebo potraviny, pokud jsou v souladu s odpovídající specifikací. Výhodou proti ochranné známce je nevelký správní poplatek a trvalá platnost (není třeba ochranu obnovovat). Právo ochrany se vztahuje na celé území EU.

S výrobky s „Označením původu“⁵¹ se ještě nikdy nesetkalo 49 % dotázaných, běžně je kupuje 6 %, občas 22 % dotázaných. Tyto výrobky běžně kupují zejména spotřebitelé s VŠ, ještě se s nimi nesetkali především respondenti z Jihočeského kraje.

S výrobky se „Zeměpisným označením“ se ještě nikdy nesetkalo 58 % dotázaných, běžně je kupuje 5 %, občas 16 % dotázaných. Tyto výrobky kupují zejména spotřebitelé s VŠ, neznají je především respondenti z Ústeckého kraje, s nejnižším příjmem.

V současné době má 24 českých výrobků se zeměpisným označením a označením původu přiznanou ochranu v EU. U dalších čtyř označení se vedou jednání o přiznání ochrany.

Zaručená tradiční specialita (ZTS)

Podle nařízení Rady (ES) č. 509/2006 je obdobně použitelná pro vybrané zemědělské produkty a potraviny uvedené v čl. I tohoto nařízení. Může se jednat pouze o výrobky se zvláštní povahou, kterou se jasně odlišují od jiných podobných výrobků, s tradicí minimálně 25 let. Platnost a účinky ochrany jsou shodné s ochranou OP/ZO.

Zaručené tradiční speciality nezná 63 % dotázaných, běžně je kupují 3 %, občas 13 % respondentů. Kupují je zejména spotřebitelé s VŠ, naopak je neznají zejména spotřebitelé z kraje Královéhradeckého, domácnosti s nízkými příjmy a obyvatelé žijící v nejmenších obcích.

Česká republika ve spolupráci se Slovenskou republikou usilují o zápis do rejstříku zaručených tradičních specialit těchto označení: „Spišské páry“, „Špekáčky“, „Lovecký salám“ a „Liptovský salám“.

Biopotraviny

Dnem 1. 1. 2009 platí nové evropské právo pro ekologické zemědělství. Konkrétně jde o nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 a prováděcí nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007. Soubor nových předpisů doplňuje nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz biopotravin ze třetích zemí a nařízení Komise č. 710/2009, kterým se upravují podmínky v oblasti ekoakvakultury.

MZe pověřuje k činnosti kontrolní organizace, které přímo na ekologických farmách a ve výrobních biopotravin kontrolují dodržování pravidel stanovených právními předpisy. V případě, že jsou tyto předpisy plněny, vydá kontrolní organizace pro daný zemědělský podnik certifikát. Certifikovanou biopotravinu pozná spotřebitel podle národního loga „BIO“ a kódu příslušné kontrolní organizace, kterými jsou KEZ o. p. s., ABCERT AG a BIOKONT CZ, s. r. o. Biopotraviny mohou být označeny také logem EU, nebo národním logem jiného členského státu EU, ze kterého pocházejí.

Podobně jako ekologičtí zemědělci i výrobci biopotravin byli zvýhodněni v Ose I PRV v rámci opatření „Přidávání hodnoty zemědělským i potravinářským produktům“. V rámci tohoto opatření byli podpořeni i faremní zpracovatelé biopotravin. Výrobci biopotravin tak měli možnost s podporou státu investovat do výstavby nebo rekonstrukce prostor na výrobu nebo skladování biopotravin, nebo do marketingu biopotravin.

K výraznému nárůstu počtu výrobců biopotravin přispěla také zvýšená poptávka spotřebitelů, která přesvědčuje stále více zpracovatelů, že produkce biopotravin je dobrá podnikatelská příležitost.

V březnu 2008 začala reklamní kampaň SZIF zahrnující billboardy, inzerci v tisku, ochutnávky biopotravin, tištěné materiály, informační a vzdělávací pořady v médiích, prezentaci na webu apod. Tato kampaň je z poloviny financována Evropskou komisí, celkový rozpočet kampaně je cca 25 mil. Kč.

Evropská komise kromě toho na stránkách www.organic-farming.eu vede vlastní internetovou propagační kampaň zaměřenou na ekologické zemědělství, která má i českou jazykovou mutaci.

Češi za biopotraviny v roce 2008 utratili zhruba 1 800 mil. Kč, což odpovídá meziročnímu nárůstu o 40 %. Průměrná spotřeba biopotravin na osobu v roce 2008 činila 176 Kč, podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin je 0,75 %. Podíl biopotravin z dovozu činil 57 %.

Nejvíce biopotravin (za 1 332 mil. Kč) nakoupili spotřebitelé v ČR v supermarketech a hypermarketech a drogistických řetězcích. Maloobchodní řetězce tak měly podíl na trhu 74 %. Přímo na farmách nebo tržističích se prodaly biopotraviny za přibližně 25 mil. Kč, v gastronomických zařízeních za 11 mil. Kč.

Obecná povinnost registrace na MZe podle zákona č. 242/2000 Sb. platí také pro obchodníky s biopotravinami. Registrován musí být každý subjekt, který uvádí biopotraviny na trh, a každý dovozce biopotravin ze třetích zemí. Registrovat se nemusí ti obchodníci, kteří biopotraviny pouze umístí do regálu a prodají konečnému spotřebiteli, to znamená, že je nevyrábějí, nepřebalují nebo nedovážejí ze třetích zemí. V praxi tuto výjimku využívají především malé nezávislé maloobchody s biopotravinami.

Zákonné požadavky jsou v případě obchodníků s biopotravinami jednodušší než požadavky na výrobce biopotravin nebo ekologické zemědělce. Vychází se z předpokladu, že riziko záměny nebo kontaminace je zde nižší než při výrobě. Tuzemský obchodník s biopotravinami je tak povinen dokladovat především evidenci nakoupeného a prodaného množství biopotravin, dále se kontrolují skladovací podmínky před uvedením zboží do oběhu nebo toky zboží.

⁵¹ Terénní šetření proběhlo v průběhu října a listopadu roku 2009 firmou INCOMA GfK, s. r. o. pro ÚZEI.

U biopotravin dovážených ze třetích zemí je nezbytné požádat MZe o vydání takzvaného dovozního zmocnění na dovážený bioprodukt. MZe vydá dovozní zmocnění pouze v případě, že produkt byl vyprodukován v souladu s pravidly ekologického zemědělství v rámci EU. Tento soulad je ověřován přímo v dané třetí zemi některou z kontrolních organizací akreditovaných Evropskou komisí. EK vydává aktualizovaný seznam těchto kontrolních organizací jednotlivých členských států v Úředním věstníku EU.

Třetí země mohou požádat EK, aby jejich národní pravidla a kontrolní a certifikační systém ekologického zemědělství uznala za rovnocenný s požadavky evropských předpisů pro ekologické zemědělství. Pokud EK rovnocennost uzná, je tato země zařazena na tzv. seznam třetích zemí a biopotraviny z této země mohou být dováženy do všech členských států EU bez omezení. V současné době je na tomto seznamu Austrálie, Nový Zéland, Argentina, Kostarika, Izrael, Švýcarsko, Indie a Tunisko, nově bylo uznáno Japonsko.

V rámci státní informační kampaně 2008-2010 byl v listopadu 2008 proveden průzkum trhu. Z tohoto průzkumu vyplynulo, že biopotraviny se stávají samozřejmostí při nákupu českých spotřebitelů. Biopotraviny kupuje 39 % spotřebitelů, z toho 14 % pravidelně (alespoň jednou týdně). Národní logo BIO, kterým se biopotraviny označují, zná již 54 % spotřebitelů.

Poslední obdobný průzkum MZe proběhl v červenci 2006, v té době kupovalo biopotraviny pouze 29 % spotřebitelů, z toho 3 % pravidelně, logo BIO znalo pouze 23 % spotřebitelů.

Spotřebitelé nejvíce kupují mléčné biovýrobky, pečivo, ovoce a zeleninu. Pokud v roce 2006 znalo ve svém okolí prodejce biopotravin pouze 22 % spotřebitelů, v současné době je to již 74 %. Stejně tak v roce 2006 znalo ve svém okolí ekofarmáře pouze 6 % spotřebitelů, v současné době je to 15 %. Billboardy kampaně zná 27 % respondentů, inzerci v časopisech zaznamenalo 20 % respondentů.

Podle terénního výzkumu provedeného v říjnu a listopadu 2009 biopotraviny⁵² běžně kupuje 3 % zákazníků, občas (v případě některých vybraných výrobků) je koupí 25 % respondentů. Převážná většina spotřebitelů se s biopotravinami setkala (56 %), ale nekupuje je, nebo se s nimi ještě nesetkala (12 %).

Biopotraviny běžně nakupují zejména spotřebitelé s VŠ, naopak biopotraviny sice znají, ale nekupují zejména respondenti ve věku od 50 do 59 let (64 %), se základním vzděláním (62 %).

Z analýzy výsledků terénního šetření provedeného v roce 2009 můžeme konstatovat, že se většina respondentů ještě nikdy nesetkala s ochrannými známkami. Naproti tomu s biopotravinami se setkal jen velmi malý podíl dotázaných. Přitom všechny takto označené potraviny (ochranné známky a biopotraviny) běžně kupuje jen minimum spotřebitelů. Je zřejmé, že výchova a reklama směřovaná na biopotraviny přinesla výraznou odezvu v jejich všeobecné znalosti. Přesto existuje stále velmi nízké procento respondentů, kteří tyto výrobky běžně kupují. Nekupují je (ale znají) zejména spotřebitelé s horšími ekonomickými podmínkami. Biopotraviny jsou totiž nesrovnatelně dražší než obdobné potraviny vyrobené v konvenčním zemědělství (vstupní suroviny, tj. produkty ekologického zemědělství, jsou v podstatně vyšších cenových úrovních). Naproti tomu chráněné známky znamenají především ochranu výrobců a jistotu pro spotřebitele, že výrobek odpovídá daným podmínkám výroby a bude vždy stejné kvality.

5.6 Bezpečnost potravin

V roce 2009 byla stejně jako v předchozích letech realizována řada aktivit vedoucích k dalšímu posílení zajištění bezpečnosti potravin v ČR.

Velká pozornost je nadále věnována vzdělávání pracovníků státní správy. Ve spolupráci mezi MZe a Vysokou školou chemicko-technologickou byla v roce 2009 zajištěna další část „Jednotného školení inspektorů pro zvýšení bezpečnosti potravin“ pro inspektory dozorových orgánů resortu zemědělství. Cílem tohoto školení je realizovat kontroly jednotnějším, objektivnějším a přiměřenějším způsobem na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004. V roce 2009 bylo proškoleno celkem 260 pracovníků kontrolních orgánů.

Nadále pokračovala spolupráce s Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA), který plní úlohu základního kamene EU pro hodnocení rizik plynoucích z potravin a krmiv, do činnosti EFSA se zapojilo v různých řídicích, vědeckých a výkonných orgánech zhruba pět desítek expertů z ČR. Úřad pro potraviny MZe zajišťoval také v roce 2009 činnost Koordinačního místa pro technickou a vědeckou spolupráci (dále jen „Koordinační místo“) s EFSA. Koordinační místo je spolupracujícím centrem s primární odpovědností podporovat zástupce Poradního sboru EFSA při shromažďování dat a přenosu informací mezi EFSA a příslušnými orgány v ČR, které představují manažery rizik, národní úřady, zúčastněné strany a výzkumné ústavy na poli hodnocení rizik týkající se bezpečnosti potravin a krmiv, zdraví zvířat a rostlin, dobrých životních podmínek zvířat a výživy zvířat, a při komunikaci v těchto oblastech. V prosinci 2009 byla uzavřena smlouva mezi MZe a EFSA na zajištění činnosti Koordinačního místa i v roce 2010.

Dále se rozšiřuje a posiluje komunikace se spotřebiteli prostřednictvím Informačního centra bezpečnosti potravin (ICBP), které je od roku 2008 součástí Úřadu pro potraviny při MZe, a které nadále úzce spolupracuje s MZd a ÚZEI. V úzké spolupráci s MZd jsou realizovány webové stránky pro mládež www.viscojis.cz. Pro komunikaci se spotřebiteli pokračuje provoz internetové stránky www.bezpecnostpotravin.cz a její anglické verze www.foodsafety.cz. V roce 2009 začaly aktivity směřující k zpřehlednění webových stránek, což povede ke zrychlení přístupu k informacím. V rámci nového portálu resortu zemědělství www.eagri.cz lze informace o oblasti bezpečnosti potravin nalézt v české a anglické verzi v sekci Potraviny („Bezpečnost potravin“ a „EFSA“).

Vědecké výbory

Vědecké výbory jsou expertní skupiny, vytvořené za účelem hodnocení rizik na základě usnesení vlády ze dne 10. prosince 2001 č. 1320 ke Strategii zajištění bezpečnosti (nezávadnosti) potravin v České republice. Ve vazbě na orgány státní správy plní funkci poradní a zajišťují provázanost hodnocení rizik s komunikací, tj. předkládají ověřené a srozumitelné informace odborné i laické veřejnosti. V rámci resortu zemědělství působí čtyři vědecké výbory (fytosanitární a životního prostředí, výživy zvířat, veterinární a pro geneticky modifikované potraviny a krmiva). MZd zajišťuje činnost Vědeckého výboru pro potraviny.

Také v roce 2009 byly aktivity vědeckých výborů realizovány na základě schválených ročních plánů práce. Vědecké studie zpracované jednotlivými výbory jsou k dispozici na jejich webových stránkách.

Vědecký výbor veterinární

Oblasti, kterými se vědecký výbor zabývá, zahrnují především zdraví zvířat, pohodu zvířat, zoonózy, hygienu provozu a nezávadnost živočišných produktů. Aktuální informace naleznete na www.vri.cz.

⁵² Terénní šetření proběhlo v průběhu října a listopadu roku 2009 firmou INCOMA GfK, s.r.o. pro ÚZEI.

Vědecký výbor výživy zvířat

Zabývá se aktuálními otázkami ve výživě zvířat (kvalita krmiv, krmná aditiva, stopové prvky a vedlejší produkty ve výživě zvířat, farmakostimulanty) s dopadem na bezpečnost potravinového řetězce. Aktuální informace naleznete na www.vuzv.cz.

Vědecký výbor fyto-sanitární a životního prostředí

Zabývá se sběrem informací, jejich analýzou a predikcí problémů v oblasti bezpečnosti potravin, které mají návaznost na problémy v primární zemědělské výrobě, importu a exportu zemědělských surovin/produktů a fyto-karanténní oblasti, a problémů vznikajících důsledkem narušeného životního prostředí. Aktuální informace naleznete na www.phytopsanitary.org.

Vědecký výbor pro geneticky modifikované potraviny a krmiva

Věnuje se problémům souvisejícím s hodnocením rizik GM potravin a krmiv a dalším aktuálním problémům v této oblasti. Aktuální informace naleznete na www.scmff.cz.

Vědecký výbor pro potraviny

Řeší otázky hodnocení zdravotních rizik a komunikací o riziku v oblasti zdravotní nezávadnosti potravin (potraviny a suroviny k jejich výrobě, výživa, aditiva, pesticidy, kontaminanty chemické i mikrobiologické, GM potraviny, materiály a předměty přicházejících do styku s potravinami, alimentární onemocnění včetně alergií). Redukce rozpočtu Státního zdravotního ústavu neumožnila v roce 2009 praktickou činnost Výboru. Více informací lze nalézt na www.chpr.szu.cz.

Orgány státního dozoru

Orgány státního dozoru musí při provádění úředních kontrol postupovat v souladu s požadavky uvedenými v nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování, zda jsou dodržovány právní předpisy o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách pro zvířata. Úřední kontroly zmíněných oblastí zajišťují za MZe a v jeho působnosti tyto orgány dozoru: SZPI, SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ÚSKVBL a ČPI.

Na národní úrovni výkon státní kontroly v ČR upravuje zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, který stanoví základní pravidla, kterými se řídí postup při výkonu kontroly a vztahy mezi kontrolními orgány a kontrolovanými subjekty při kontrole prováděné z vlastního podnětu nebo na základě dožadání, nebo v případech, kdy to stanoví zvláštní zákon a pouze v případech, kdy zvláštní zákon nestanoví jiný postup.

SZPI v rámci stanovených kompetencí při výrobě a uvádění do oběhu (včetně dovozu ze třetích zemí) kontroluje jakost a zdravotní nezávadnost zemědělských produktů, surovin k výrobě potravin a potravin zejména neživočišného původu. Kontroluje také označení potravin předepsanými údaji a správnost tohoto označení. Dále provádí kontrolu v oblasti vinařství a tabákových výrobků. SZPI vykonává dozor nad ohlášením zásob a na vstupním místě potravin a surovin rostlinného původu ze třetích zemí.

SZPI je Národním kontaktním místem systému včasné výměny informací (Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF) v ČR. Tento systém je vzájemně propojenou sítí, která spojuje členské země EU s EK a EFSA. Výměna informací mezi členy sítě zabraňuje uvedení nebezpečných potravin a krmiv do oběhu na vnitřním trhu, případně umožňuje jejich stažení z oběhu.

Orgány SVS ČR vykonávají státní dozor v oblasti bezpečnosti a kvality potravin při výrobě, skladování, přepravě, dovozu a vývozu surovin a potravin živočišného původu, při prodeji surovin a potravin živočišného původu na tržnicích a tržistištích, při prodeji potravin živočišného původu v prodejnách a prodejních úsecích, kde dochází k úpravě masa, mléka, ryb, drůbeže, vajec nebo k prodeji zvěřiny, a v prodejnách potravin, pokud jsou místy určené při příchodu surovin a potravin živočišného původu z členských států EU. SV ČR dále provádí kontroly v těchto oblastech: ochrana zdraví a pohoda zvířat, identifikace a registrace zvířat, krmiva, vedlejší živočišné produkty.

Hlavní činnosti SRS jsou ochrana rostlin a rostlinných produktů, ochrana proti zavlečení a rozšiřování škodlivých organismů (sleduje výskyt, vydává opatření), přípravky na ochranu rostlin (rozhoduje o určení, sleduje a vyhodnocuje účinnost, správnost použití, vyhodnocuje nežádoucí účinky, vydává přehledy o jejich registraci apod.), rozhoduje o pověření provádět některé odborné úkony fyzickými nebo právními osobami a vykonává jejich kontrolu.

ÚKZÚZ provádí dozor v oblasti odrůdového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy a výživy rostlin, osiv a sadby pěstovaných rostlin, trvalých kultur (vinohradnictví a chmelářství). V oblasti živočišné produkce mimo jiné provádí dozor nad prováděním klasifikace těl jatečných zvířat.

Víceletý národní plán kontrol pro ČR 2007-2009

Při provádění úředních kontrol v roce 2009 bylo postupováno v souladu s Víceletým národním plánem kontrol pro ČR 2007-2009 (dále jen „Plán kontrol“). Dokument byl v souvislosti se zpracováváním Výroční zprávy z úředních kontrol ČR za rok 2008 (dále jen „VZ“) podroben revizi a text byl upraven zejména na nové právní předpisy, nové nemoci či rizika, změny v organizaci a řízení dozorových orgánů, výsledky úředních kontrol a kontrol Společenství.

VZ byla předložena EK ve stanoveném termínu tj. do 30. června 2009. Příslušné orgány ve VZ provedly zhodnocení úředních kontrol v roce 2008 včetně míry souladu s Plánem kontrol, porovnání s kontrolami v předchozích letech. Vyvodily zkušenosti z provedených kontrol a učinily závěry pro provádění kontrol v roce 2009.

Zhodnocení kontrol bylo ve vztahu ke 14 oblastem tzv. hygienického balíčku (zdraví zvířat, identifikace a registrace zvířat, potraviny včetně hygieny, dovoz zvířat a živočišných produktů, krmiva a výživa zvířat, transmisivní spongiformní encefalopatie (TSE), vedlejší živočišné produkty, medikovaná krmiva a veterinární léčiva, rezidua veterinárních léčiv, dovoz potravin rostlinného původu, zdraví rostlin, rezidua pesticidů v potravinách, rezidua pesticidů v krmivech a pohoda zvířat).

Z VZ vyplývá, že v každé oblasti jsou zavedené příslušnými orgány systémy kontrol, plánování frekvence kontrol je podle analýzy rizika s přihlédnutím ke zkušenostem z předchozích kontrol. Kontroly jsou prováděny podle přidělených kompetencí, v případě zjištění porušení právních předpisů jsou ukládány nápravná opatření, případně jsou uděleny sankce.

Strategickým cílem Plánu kontrol ČR je zajistit vysokou úroveň ochrany zdraví lidí a zájmů spotřebitelů, zdraví a pohody zvířat a zdraví rostlin. Vzhledem k tomu, že v roce 2009 v ČR nebyly řešeny případy poškození zdraví spotřebitelů závadnými potravinami nebo poškození zdraví zvířat závadnými krmivy (ať už potravina nebo krmivo byly domácí výroby nebo byly dovezené). Nebyly řešeny hromadné případy přenosu nemoci mezi zvířaty, příp. mezi zvířaty a lidmi. Nebylo vůči ČR zavedeno omezující opatření při dovozech nebo při obchodování s produkty živočišného či rostlinného původu z důvodu pochybení, v oblasti pohody zvířat a v oblasti rostlinolékařství. V návaznosti na plnění strategických cílů byl dosažen pokrok a lze mít za to, že systém úředních kontrol je dobře nastaven a provádění kontrol příslušnými orgány v ČR je účinné a funkční.

DG SANCO - Food and Veterinary Office (FVO) provedlo zhodnocení Plánu kontrol s tím, že dokument obsahuje dostatek informací k provedení Všeobecného auditu v ČR v roce 2010, v průběhu kterého se uskuteční sedm specifických misí.

V provádění Plánu kontrol se bude pokračovat i v dalších letech (2010-2012) s tím, že v rámci revize v roce 2010 budou doplněny další podrobné informace v návaznosti na podněty DG SANCO - FVO. Tyto informace byly příslušnými orgány doručeny Komisi v rámci příprav na zjišťovací či specifické mise a FVO požaduje uvést informace ve stejném rozsahu i do Plánu kontrol. Jedná se o doplňující informace k oblastem: přípravky na ochranu rostlin, materiály přicházející do kontaktu s potravinami, rezidua pesticidů, vedlejší živočišné produkty, semena a embrya, koordinace činnosti uvnitř a mezi příslušnými orgány, systém hlášení výsledků kontrol, systém ověřování činností, auditů, vzorkování a analýza, laboratoře, registrace a identifikace, dokumentované postupy, opatření v případě neshody, sankce, průhlednost a důvěrnost informací.

Na zpracování Plánu kontrol i VZ se spolupodílejí i další příslušné orgány v ČR, a to MZd, GRČ a SÚJB. Význam Plánu kontrol spočívá zejména v zajištění jednotného přístupu dozorových orgánů k provádění úředních kontrol a ve vytvoření spolehlivého základu pro kontroly prováděné inspekčními orgány EK v ČR. Úřad pro potraviny je kontaktním místem pro EK v případě její žádosti o poskytnutí aktuální verze tohoto plánu.

Kontrolní činnost EK

EK provádí v jednotlivých členských státech kontrolu dodržování požadavků daných evropským právem. V oblasti bezpečnosti potravin a zdraví zvířat je tato úloha v kompetenci DG SANCO - FVO.

V roce 2009 provedl FVO v ČR celkem 3 kontrolní mise. Jako nejvýznamnější lze označit zjišťovací misi zaměřenou na všeobecný přehled dozorových orgánů (tzv. Country Profile). V průběhu této mise byl inspektory FVO aktualizován přehled kompetencí dozorových orgánů a následně kontrolováno zpracování doporučení vzešlých z předchozích kontrolních misí FVO. Celkem se od vstupu EU, tedy od roku 2004 do roku 2009, uskutečnilo v ČR 28 kontrolních misí, ze kterých vzešlo 213 doporučení FVO. Doposud bylo splněno 203 těchto doporučení a na zbýlých 10 se intenzivně pracuje.

Dále proběhla v roce 2009 kontrolní mise zaměřená na zhodnocení systému úředních kontrol v oblasti produkce krmiv a soulad požadavků na hygienu krmiv a také zjišťovací mise zaměřená na shromáždění informací o aplikaci hygienických předpisů v podnicích s malou kapacitou zpracovávajících maso a mléko.

Závěrečné zprávy z těchto misí jsou průběžně zveřejňovány na internetových stránkách FVO <http://ec.europa.eu/food/fvo> a následně také na stránkách MZe <http://eagri.cz>.

Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích

Monitoring cizorodých látek představuje dlouhodobé sledování kontaminace, které na základě získaných dat umožňuje vyhodnocení vývoje zatížení potravního řetězce. Probíhá na základě usnesení vlády ze dne 2. října 1991 č. 369, ze dne 10. června 1992 č. 408, ze dne 9. prosince 1998 č. 810, ze dne 10. prosince 2001 č. 1320, ze dne 15. prosince 2004 č. 1277, která MZe stanovují povinnost zajistit sledování cizorodých látek v celé vertikále potravního řetězce, včetně vstupů ovlivňujících přímo či nepřímo zdravotní nezávadnost potravin, krmiv a zemědělských surovin určených k jejich výrobě.

V roce 2009 byly aktivity zaměřeny na zlepšení koordinace monitorovacích a kontrolních programů k zajištění a sledování bezpečnosti potravin. Pro získávání agregovaných dat v časové řadě byla vytvořena aplikace „Datový sklad pro monitoring cizorodých látek“. Data do aplikace předávají organizace, které spolupracují na zajištění monitoringu cizorodých látek v potravních řetězcích resortu zemědělství (SVS ČR, SZPI, ÚKZÚZ, VÚLHM, ZVHS, VÚMOP, VÚRV).

Monitoring SZPI

V roce 2009 bylo SZPI odebráno v rámci monitoringu cizorodých látek celkem 2 413 vzorků. Hygienickému limitu nevyhovělo 23 vzorků (0,95 %).

Ovoce a zelenina

Hlavní podíl odebraných vzorků ovoce a zeleniny byl podroben analýzám na přítomnost reziduí pesticidů a dusičnanů. V případě zeleniny bylo odebráno celkem 445 vzorků na stanovení reziduí pesticidů a 121 vzorků na stanovení dusičnanů. Překročení maximálního reziduálního limitu bylo zaznamenáno u 4 vzorků. Jednalo se o vzorek čerstvého hrášku, brokolice a ve dvou případech zeleninové papriky. U listové zeleniny, pro kterou je nařízením Komise č. 1881/2006 stanoven limit pro přítomnost dusičnanů, nebylo zaznamenáno jeho překročení.

Rezidua pesticidů byla zjišťována u celkem 416 vzorků ovoce. U vzorku grapefruitu, hrušek a jablek bylo množství rezidua pesticidu vyšší, než stanoví nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 396/2005.

Ze skupiny mykotoxinů byla u sušeného ovoce a skořápkových plodů sledována přítomnost aflatoxinů B₁, B₂, G₁, G₂, u vzorků sušeného ovoce taktéž přítomnost ochratoxinu A. Z celkem 29 analyzovaných vzorků skořápkových plodů byl nadlimitní nález aflatoxinu B₁ a sumy aflatoxinů B₁, B₂, G₁, G₂ zjištěn u jednoho vzorku pistácií. Z 30 odebraných vzorků sušeného ovoce byl pozitivní nález aflatoxinu B₁ zjištěn u vzorku rozinek a sušených meruněk. Přítomnost ochratoxinu A byla sledována především v rozinkách. Z celkového počtu odebraných vzorků sušeného ovoce byl pozitivní nález zaznamenán u 6 vzorků, ve všech případech se jednalo o rozinky. Limit nebyl překročen u žádného ze vzorků.

Brambory a výrobky z brambor

Maximální reziduální limit nebyl překročen u žádného z analyzovaných vzorků brambor, nicméně u 20 z celkem 34 analyzovaných vzorků byla přítomnost pesticidu detekována.

Zjištěné hodnoty dusičnanů ve vzorcích brambor se pohybovaly od 17 do 234 mg.kg⁻¹, přičemž průměrná hodnota činila 133 mg.kg⁻¹. Hodnoceno bylo 10 vzorků.

U před smažených bramborových hranolků a smažených bramborových lupínků byly zjišťovány hladiny akrylamidu. U hranolků se hodnoty nacházely pod mezí detekce s výjimkou jednoho vzorku. U smažených bramborových lupínků se obsah akrylamidu pohyboval v rozmezí od 386 do 986 µg.kg⁻¹.

U 13 vzorků brambor byla provedena analýza na přítomnost kadmia a olova. U všech vzorků byly zaznamenány stopy kadmia, nicméně hodnoty se nacházely pod limitem 0,1 mg.kg⁻¹. Přítomnost olova nebyla zjištěna u žádného ze vzorků.

Obilniny a obilné výrobky

Obilniny a obilné výrobky byly vyšetřovány především na přítomnost řady mykotoxinů. V případě aflatoxinů nebyl zaznamenán žádný pozitivní nále. Na stanovení ochratoxinu A bylo odebráno celkem 20 vzorků obilnin a mlýnských obilných výrobků, nadlimitní nále byl zjištěn u 1 vzorku žita, u kterého byl limit překročen více než dvojnásobně. Z celkového počtu 35 vzorků obilnin a obilných výrobků odebraných k analýzám na přítomnost zearalenonu byl zjištěn pouze jeden pozitivní nále u kukuřice.

Deoxinivalenol byl detekován u 2 vzorků mouky (kukuřičné, špaldové) a ve vzorku kukuřice a popcornu. Maximální limit nebyl překročen.

Rezidua pesticidů byla z celkového počtu 91 vzorků obilovin a mlýnských obilných výrobků (včetně rýže) zjištěna u 28 vzorků, maximální reziduální limit nebyl překročen.

Nealkoholické nápoje

Pravidelně je sledována přítomnost patulinu v jablečných šťávách, z 16 vzorků byl zjištěn u 2 vzorků. Naměřené hodnoty se nacházely výrazně pod stanoveným limitem.

Analýzami nebyla neprokázána přítomnost chlorovaných uhlovodíků u žádného z 10 odebraných vzorků balených vod.

Podle koordinovaného monitoringu Společenství bylo provedeno sledování reziduí pesticidů v pomerančových šťávách. Celkem bylo odebráno 31 vzorků, u kterých byl ve 12 případech zaznamenán pozitivní nále pesticidu.

Alkoholické nápoje

Na stanovení nitrosaminů bylo odebráno 12 vzorků tuzemských pív, pozitivní nále nitrosodimethylaminu byl zjištěn u 1 vzorku. Limit stanovený vyhláškou MZd č. 306/2004 Sb. nebyl překročen.

Přítomnost ochratoxinu A byla prokázána u jednoho vzorku piva, ve vzorcích likérových vín nebyl zaznamenán.

Vzorky ovocných destilátů byly podrobeny analýzám na obsah metanolu, ethylkarbamátu, aromatických uhlovodíků, ftalátů a bitrexi. Pouze v případě ethylkarbamátu bylo zaznamenáno překročení povoleného množství, a to u 11 vzorků z celkem 77 odebraných. Z pohledu ostatních sledovaných analytů byly vzorky lihovin hodnoceny jako vyhovující.

Dětská výživa

Z celého spektra mykotoxinů jsou v dětské obilné výživě sledovány aflatoxiny, deoxinivalenol, ochratoxin A, zearalenon, fumonisiny FB₁ a FB₂, T-2 a HT-2 toxinu. Celkem bylo odebráno 84 vzorků dětské obilné výživy, kdy u žádného ze vzorků nebylo zjištěno nadlimitní množství. Nále patulinu u ovocných příkrmů a šťáv pro děti nebyl zaznamenán.

Analýzou na přítomnost dusičnanů v ovocných a zeleninových příkrmech pro děti bylo zjištěno u jednoho vzorku dvojnásobné překročení limitu.

Vyšetření multireziduální metodou byla provedena u celkem 52 vzorků dětské výživy na bázi ovoce a zeleniny a dětské obilné výživy. Pozitivní nále pesticidů byl zaznamenán u 10 vzorků, nicméně maximální reziduální limit překročen nebyl.

V souladu s doporučením Komise pro monitorování akrylamidu byly odebrány vzorky zeleninových příkrmů pro děti a dětské sušenky. Ve všech vzorcích sušenek byla přítomnost akrylamidu detekována, jeho obsah se pohyboval od 18 do 209 µg.kg⁻¹. V případě příkrmů byla jeho přítomnost prokázána ve 3 případech ze 7.

Podle doporučení Komise 2007/196/ES týkající se monitorování furanu v potravinách byl proveden odběr 6 vzorků zeleninových a maso-zeleninových příkrmů. U všech vzorků byla přítomnost furanu prokázána, jeho hodnoty se pohybovaly v rozmezí od 2,2 do 54 µg.kg⁻¹.

Doplňky stravy

U doplňků stravy byl sledován obsah olova, kadmia a rtuti především v produktech z řas a bylinných přípravcích z Asie (Ayurvedic produkty), pro které je limit stanoven nařízením Komise (ES) č. 629/2008. Z 25 odebraných vzorků byl ve 20 případech zjištěn pozitivní nále chemického prvku. Nadlimitní nále olova byl zaznamenán u doplňku stravy na bázi řas.

V doplňcích stravy na bázi oleje byla detekována přítomnost polyaromatických uhlovodíků - benzo(a)pyrenu. Jeden vzorek rakytníkového oleje svým obsahem benzo(a)pyrenu nevyhověl platnému limitu.

Více informací o činnosti SZPI lze nalézt na internetové adrese www.szpi.gov.cz.

Monitoring orgánů veterinární správy ČR

Orgány veterinární správy ČR provedly v roce 2009 v rámci monitoringu reziduí a kontaminantů (cizorodých látek) celkem 74 449 vyšetření, z toho 69 776 vyšetření v rámci plánovaných odběrů, 3 093 jako cílená vyšetření suspektních (podezřelých) vzorků a 1 580 vyšetření u vzorků dovážených komodit. V hodnoceném roce bylo celkové zastoupení nevyhovujících nálezů 0,18 %.

Hlavní nárůst nevyhovujících vzorků byl v kategorii cíleného vyšetřování při dohledávání zdrojů kontaminace a opakovaných analýz (2,0 %). Zvláště pak u porážených hospodářských zvířat, kde bylo v rámci cíleného vyšetřování odhaleno 17 nevyhovujících vzorků.

U skupin výrobků: mléko a mléčné výrobky, výrobky kojenecké a dětské výživy s podílem živočišných bílkovin, tuzemské masné výrobky včetně konzerv a tuzemský med vzorky vyhovovaly limitům.

Rezidua nepovolených hormonálních látek u skotu, ovcí a koz, prasat, králíků, drůbeže a faremně chované zvěře stejně jako kontaminace surovin a potravin živočišného původu radioizotopy nebyla prokázána. Mezi nejzávažnější případy lze zařadit u hospodářských zvířat ojedinělé zjišťování reziduí veterinárních léčivých přípravků (skot, telata, prasata - zvláště vyřazené prasnice) individuálně aplikovaných, kde zjištěná rezidua svědčí o nedodržení ochranné lhůty nebo o nadměrném dávkování léku vzhledem k hmotnosti léčeného zvířete. U králíků a hrabavé drůbeže (kuřecí brojler, nosnice), následně i vajec včetně vajec křepelky, jsou to především rezidua antikokcidik, ojediněle i překračující maximální limity. Nešlo jen o důsledek křížové kontaminace, ale také o záměnu krmné směsi nebo nedbalost při požití krmiv s doplňkovými látkami.

Z důvodu zjištění reziduí doplňkových látek (antikokcidik) nikarbazinu ve slepičích vejcích a tkáních drůbeže bylo provedeno několik šetření ve spolupráci s ÚKZÚZ a provedena dodatečná a cílená vyšetření v chovech drůbeže, u vajec a v krmivech pro výkrm. U některých potravinářských výrobků (masné výrobky), kde se používají kořenící směsi s obsahem potravinářských barviv, bylo ojediněle odhaleno buď neoprávněné použití barviva do určitého druhu výrobku, nebo nadměrné použití přídatné látky, nebo na etiketě nedeklarované přídatné látky.

Pouze u jednoho vzorku (pečenáče) byl zjištěn obsah kadmia nad stanovený limit. Nadlimitní obsah potravinářských barviv (E110, E124) byl zjištěn u jednoho vzorku (Treska ala losos drčená). Vzorky tuzemských tržních sladkovodních ryb splňovaly hygienické limity. V několika případech byla prokázána rezidua malachitové zeleně resp. její leukoformy v pstruzích duhových nad tolerovanou hranici (nepovolené léčivo u tržních druhů ryb), v jednom případě i u kapra. Byla provedena veškerá opatření k zabránění uvedení takto kontaminovaných ryb na trh.

Obsah chemických prvků, chlorovaných pesticidů, PCB, dioxinů a reziduí veterinárních léčiv až na ojedinělé výjimky vyhovoval hygienickým limitům. Bylo zjištěno několik případů nadlimitního obsahu kadmia v ledvinách převážně starších krav (nad 7-8 let). Na některých lokalitách, kde se prokázala dlouhodobá zátěž prostředí kadmii, byla nařízena paušální konfiskace ledvin u krav nad určitou věkovou hranici. Příčina zvýšeného obsahu kadmia v ledvinách skotu v některých lokalitách se postupně řeší a bude navazovat na spolupráci s ÚKZÚZ v roce 2010.

Zjištěné hodnoty tzv. „dioxinů“ (PCDD/F) a také sumy dioxinů a 12 kongenerů polychlorovaných bifenylů, které vykazují toxikologické vlastnosti podobné dioxinům, a jsou proto označovány jako PCB s účinkem podobným dioxinům (DL-PCB), vyhověly ve všech vyšetřených vzorcích stanoveným limitům.

T5.6/01 - Celkový přehled vyšetření na cizorodé látky podle komodit a důvodů vyšetření v roce 2009

Komodita	Vyšetření	Nadlimitní	
	počet	počet	%
Lovná zvěř, bioindikátory	4 470	25	0,56
- monitoring	4 403	23	0,52
- cílené vyšetření	22	2	9,09
- dovoz	45	0	0,00
Hospodářská zvířata	42 871	46	0,11
- monitoring	42 532	29	0,07
- cílené vyšetření	127	17	13,39
- dovoz	212	0	0,00
Potraviny a suroviny živočišného původu	18 240	25	0,14
- monitoring	16 453	8	0,05
- cílené vyšetření	947	8	0,84
- dovoz	840	9	1,07
Potraviny a suroviny rostlinného a jiného původu	950	1	0,11
Krmiva	6 845	8	0,12
- monitoring	6 074	6	0,10
- cílené vyšetření	288	2	0,69
- dovoz	483	0	0,00
Vody	1 021	32	3,13
Ostatní vzorky	52	0	0,00
Celkem všechny vzorky	74 449	137	0,18
- monitoring	69 776	66	0,09
- cílené vyšetření	3 093	62	2,00
- dovoz	1 580	9	0,57

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: J. Drápal (SVS ČR)

Více informací o činnosti orgánů veterinární správy ČR lze nalézt na internetové adrese www.svscr.cz.

Kontrola a monitoring ÚKZÚZ

V roce 2009 provedl Odbor zemědělské inspekce 3 181 úředních kontrol krmivářských podniků, inspektoři odebrali celkem 3 326 vzorků, z toho 200 vzorků bylo nevyhovujících. Laboratoř ÚKZÚZ provedla 34 552 stanovení. Nevyhovujících vzorků bylo celkově 6,01 %. Hlavní nedostatky byly v nedodržení deklarovaných jakostních znaků nebo limitů doplňkových látek.

Monitoring krmiv

ÚKZÚZ v rámci monitoringu a cílených kontrol zakázaných a nežádoucích látek v krmivech v roce 2009 odebral 1 837 vzorků krmiv, z toho bylo 31 vzorků nevyhovujících, většinou šlo o kontaminaci kokcidiostatiky, přítomnost těžkých kovů, zakázaných živočišných bílkovin nebo překročení povolených limitů doplňkových látek (tab. T5.6/02).

T5.6/02 - Monitoring krmiv ÚKZÚZ

Materiál	Vzorků celkem	Nevyhov. vzorků	Celkem stanovení	Nevyhov. stanovení	Nedostatky
Doplňkové krmné směsi pro hospodářská zvířata	255	2	1 867	2	Monensinát, Robenidin
Doplňkové látky	13	0	97	0	
Kompletní krmné směsi pro hospodářská zvířata	397	20	4 536	21	Cu, Salinomycin, Popel, Nikarbazin, Monensinát, Robenidin, Narazin, Permethrin, Zn, vit. A
Krmné suroviny	765	5	6 950	6	glycerol, Pb, As, GMO, PAP
Minerální krmiva	45	4	512	6	Cu, Narazin, vlhkost, Zn, Ca
Mléčné krmné směsi	5	0	60	0	
Premixy	110	0	1 441	0	
Určitá proteinová krmiva	17	0	174	0	
Celkem	1 607	31	15 637	35	

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: V. Šubrtová, M. Vičková, J. Houček, Š. Poláková, V. Klement (ÚKZÚZ)

V rámci monitoringu cizorodých látek v zemědělské půdě a vstupech do půdy provádí ÚKZÚZ bazální monitoring zemědělských půd, sledování atmosférické depozice, kontrolu hnojiv, kontrolu kalů z čistíren odpadních vod a kontrolu kvality půdy po aplikaci kalů z čistíren odpadních vod. Více informací lze nalézt na www.ukzuz.cz.

VÚMOP sleduje obsah rizikových látek v půdách a rostlinách. Více informací lze nalézt na www.vumop.cz.

VÚRV sleduje imisní situaci v rezortu zemědělství. Více informací lze nalézt na www.vurv.cz.

ZVHS pokračovala v roce 2009 v zajištění a vyhodnocování monitoringu povrchových vod, monitoringu cizorodých látek v povrchových vodách a aproximační strategii (směrnice Rady 91/676/EHS). Více informací lze nalézt na www.zvhs.cz a na portálu Informační systém VODA v ČR www.voda.gov.cz.

VÚLHM zaměřil svůj monitoring cizorodých látek v lesních ekosystémech v roce 2009 zejména na zjišťování obsahu těžkých kovů a vybraných organických látek v jedlých houbách a další hodnocení jakosti malých zdrojů pitné vody a vody odtékající z lesních povodí do větších zdrojů. Více informací lze nalézt na www.vulhm.cz.

6 STRUKTURÁLNÍ VÝVOJ AGRÁRNÍHO SEKTORU

Podnikatelská struktura českého zemědělství se meziročně nezměnila (podíl PFO na z. p. 29,9 % a podíl PPO na z. p. 70,1 %). Průměrná výměra podniků jak PFO, tak PPO se však zmenšila (z 26,5 na 24 ha, resp. ze 790 na 750 ha z. p.). U PPO se o něco se zmenšily stavy skotu (zhruba o 3 %), významně se však meziročně snížily stavy prasat (o 20 %). V uplynulém období mírně poklesl (o 1,4 %) počet zpracovatelů agrárních surovin (zejména ovoce, zeleniny a mléka). Mírně se meziročně snížil i příliv přímých zahraničních investic. Přes podpory v rámci PRV a programů PGRLF došlo ke snížení zemědělských investic do nových strojů a technologií. Dynamika poskytování úvěrů nebyla výrazně odlišná od minulého období, významněji poklesly pouze krátkodobé úvěry, i když byly nově otevřeny programy PGRLF na podporu krátkodobého financování. I přes zvýšenou podporu PGRLF poklesl také meziročně zájem o zemědělské pojištění, zřejmě v důsledku poklesu příjmů zemědělských podniků z produkce a hospodářské recese. Trend snižování zaměstnanosti v zemědělství se prohloubil (meziroční pokles 4,9 % na 120,2 tis. pracovníků). Průměrná měsíční mzda v zemědělství na přepočtené počty zaměstnanců činila 17 259 tis. Kč, tj. zhruba 73 % průměru národního hospodářství. Vzdělávání a poradenství bylo zacíleno na racionální využívání unijních podpor a na dodržování podmínek cross-compliance, včetně standardů GAEC.

6.1 Podnikatelská struktura zemědělství

Koncem roku 2009 bylo v zemědělském registru ČSÚ evidováno více než 47 tis. subjektů - zemědělských jednotek (tab. T6.1/01). Jejich podstatnou část (téměř 31 %) tvoří drobní pěstitelé nebo chovatelé bez podnikatelského osvědčení. Všechny zemědělské jednotky v uvedeném registru, stejně jako respondenti dosavadních agrocentrů a strukturálních šetření v zemědělství, jsou zde označovány jako zemědělské podniky a jsou rozděleny na podniky právnických osob (PPO) a podniky fyzických osob (PFO). PFO zahrnují jak zemědělské podnikatele podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, tak i fyzické osoby provozující drobné pěstitelské a chovatelské činnosti a nepodléhající evidenci zemědělského podnikatele.

Více než 1,5 tis. podniků (3,3 % z celkového počtu) bylo zaměřeno výhradně na živočišnou výrobu (neobhospodařovaly žádnou zemědělskou půdu). Převážnou část z nich (85,3 %) tvoří PFO. Zbývající část podniků hospodařících bez půdy připadá na PPO, a to převážně na obchodní společnosti.

T6.1/01 - Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství¹⁾, stav koncem roku 2009

Právní forma	Počet podniků	Obhospodařovaná zemědělská půda		Obhospodařovaná orná půda		Průměrná výměra ²⁾	
		ha	%	ha	%	ha z. p.	ha o. p.
Fyzické osoby celkem	44 028	1 058 533	29,9	651 624	25,4	24,0	15,3
z toho - zeměd. podnikatelé³⁾	29 430	994 970	28,1	621 435	24,2	34,9	21,8
Právnické osoby celkem	3 536	2 478 254	70,1	1 912 949	74,6	750,1	579,0
v tom - obchodní společnosti celkem	2 739	1 620 171	45,8	1 216 740	47,4	641,1	481,5
z toho - spol. s r. o.	2 044	808 658	22,9	551 611	21,5	427,2	291,4
- a. s.	652	798 276	22,6	656 066	25,6	1 348,4	1 108,2
- družstva	585	828 482	23,4	678 075	26,4	1 440,8	1 179,3
- ostatní ⁴⁾	212	29 600	0,8	18 133	0,7	146,5	89,8
Celkem	47 564	3 536 787	100,0	2 564 574	100,0	76,9	55,8

¹⁾ Zemědělsky aktivní subjekty s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000.

²⁾ Vypočteno za podniky obhospodařující zemědělskou půdu.

³⁾ Zemědělské podnikatele splňující podmínky předepsané zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

⁴⁾ Státní podniky, příspěvkové organizace aj.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Většina zemědělských podniků (96,7 %) vykazovala alespoň minimální výměru z. p.⁵³ a tyto podniky hospodařily na 3,54 mil. ha z. p. (z toho 2,56 mil. ha o. p.).

Více než 70 % z. p. (a necelých 75 % o. p.) obhospodařovaly PPO. Jednalo se převážně o obchodní společnosti (především společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti; v malé míře jsou zastoupeny i veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti). Družstva hospodařila na necelé čtvrtině výměry z. p. Podíl ostatních právnických osob (státní podniky, příspěvkové organizace aj.) na z. p. je menší než 1 %.

Největší podíl na půdě obhospodařované PFO měli zemědělské podnikatelé, na které připadalo více než 28 % celkové výměry obhospodařované z. p. a více než 24 % celkové výměry o. p.

PPO vykazovaly vyšší stupeň zornění obhospodařované půdy (celkově 77,2 %; a podle jednotlivých právních forem s. r. o. 68,2 %, družstva 81,8 % a a. s. 82,2 %) než PFO (61,6 %).

Na početních stavech základních druhů hospodářských zvířat měly PPO ještě vyšší podíl než na obhospodařované půdě. Na PPO připadlo více než 77 % skotu, více než 88 % dojených krav, více než 91 % prasat a téměř 91 % drůbeže.

⁵³ Jedná se o subjekty alespoň s 1 ha vlastní nebo najaté z. p. (základní prahová jednotka zjišťování počínaje Agrocentrem 2000) nebo alespoň s 15 ary intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny) nebo 10 ary vinic nebo 3 ary skleníků a pařenišť. Část subjektů (podniků) má výměru z. p. pod uvedenými hodnotami, splňuje však požadavky na prahové hodnoty týkající se chovu hospodářských zvířat: alespoň 1 ks skotu nebo 2 ks prasat nebo 4 ks koz a ovcí nebo 50 ks drůbeže, případně alespoň 100 ks králíků nebo kozešinových zvířat.

Podle právních forem podniků byla největšími chovateli skotu družstva, následovaná a. s. a zemědělskými podnikateli. Na chovu prasat se nejvíce podílely a. s. a dále družstva a s. r. o., na chovu drůbeže a. s., s. r. o. a zemědělstí podnikatelé (tab. T6.1/02).

T6.1/02 - Struktura početních stavů hospodářských zvířat podle právních forem podniků, stav koncem roku 2009

Právní forma	Skot				Prasata		Drůbež	
	celkem		z toho dojené krávy					
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
Fyzické osoby celkem	311 704	22,7	47 516	11,8	176 403	8,9	2 442 469	9,2
z toho - zeměd. podnikatelé¹⁾	295 530	21,5	45 423	11,3	164 706	8,3	2 320 111	8,7
Právnícké osoby celkem	1 061 354	77,3	354 710	88,2	1 814 608	91,1	24 249 071	90,8
v tom - obchodní společnosti celkem	623 513	45,4	192 387	47,8	1 347 866	67,7	21 897 122	82,0
z toho - spol. s r. o.	248 644	18,1	53 899	13,4	341 553	17,2	10 036 463	37,6
- a. s.	371 540	27,1	137 606	34,2	1 006 069	50,5	11 860 619	44,4
- družstva	425 100	31,0	158 261	39,3	454 158	22,8	2 314 424	8,7
- ostatní	12 741	0,9	4 062	1,0	12 584	0,6	37 525	0,1
Celkem	1 373 058	100,0	402 226	100,0	1 991 011	100,0	26 691 540	100,0

¹⁾ Zemědělstí podnikatelé splňující podmínky předepsané zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Velikostní struktura zemědělských podniků v ČR je velmi různorodá a vykazuje významné rozdíly mezi PPO a PFO (tab. T6.1/03 a příl. tab. 6.1/01).

Celkové podniky s výměrou do 10 ha bez rozlišení právní formy představovaly 65,7 % celkového počtu zemědělských podniků a připadala na ně 2,2 % celkové výměry z. p. Podniky s výměrou nad 500 ha představovaly 3,8 % celkového počtu podniků a obhospodařovaly 71,2 % celkové výměry z. p.

Z celkové výměry z. p. obhospodařované PPO připadalo 74,5 % na podniky větší než 1 tis. ha (a analogicky 39,9 % na podniky větší než 2 tis. ha). Z celkové výměry z. p. obhospodařované PFO připadalo pouze 8,7 % na podniky větší než 1 tis. ha (a pouze 1,2 % na podniky větší než 2 tis. ha). Z celkového počtu 337 podniků s výměrou nad 2 tis. ha bylo pouze 6 PFO a ostatních 331 byly PPO. Mezi 42 podniky s výměrou nad 4 tis. ha z. p. byly zastoupeny jen PPO (z toho 21 a. s. a 15 družstev).

T6.1/03 - Velikostní struktura podniků fyzických a právnických osob obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2009

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Podniky celkem ¹⁾				Podniky fyzických osob ¹⁾				Podniky právnických osob ¹⁾			
	počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.	
	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%
> 0 ≤ 5	24 066	52,3	37 595	1,1	23 745	55,6	36 865	3,5	321	9,7	731	0,0
5 ≤ 10	5 616	12,2	39 136	1,1	5 436	12,7	37 867	3,6	180	5,4	1 270	0,1
10 ≤ 50	9 615	20,9	216 145	6,1	9 150	21,4	204 504	19,3	465	14,1	11 640	0,5
50 ≤ 100	2 326	5,1	162 258	4,6	2 112	4,9	147 010	13,9	214	6,5	15 248	0,6
100 ≤ 500	2 570	5,6	564 979	16,0	1 961	4,6	391 707	37,0	609	18,4	173 272	7,0
500 ≤ 1 000	793	1,7	577 227	16,3	215	0,5	147 983	14,0	578	17,5	429 244	17,3
1 000 ≤ 2 000	666	1,4	934 025	26,4	60	0,1	77 185	7,3	606	18,3	856 840	34,6
2 000 a více	337	0,7	1 005 423	28,4	6	0,0	15 412	1,5	331	10,0	990 010	39,9
Celkem	45 989	100,0	3 536 787	100,0	42 685	100,0	1 058 533	100,0	3 304	100,0	2 478 254	100,0

¹⁾ Bez podniků neobhospodařujících zemědělskou půdu.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Vývoj podnikatelské struktury českého zemědělství v období po prvním agrocenzu z roku 1995 zachycující zemědělské podniky s výměrou více než 3 ha zemědělské půdy⁵⁴ je uveden v příl. tab. 6.1/02.

Podíl PFO na obhospodařované půdě soustavně narůstal a proti roku 1995 se v roce 2009 zvýšil o 6,3 p. b. Zvýšila se i průměrná výměra PFO větších než 3 ha z. p., a to z 39,5 ha v roce 1995 na 45,2 ha v roce 2009.

Podíl PPO se naopak soustavně snižoval, a to zejména u družstev, jejichž podíl na výměře z. p., obhospodařované podniky s výměrou nad 3 ha z. p., se snížil ze 47,0 % v roce 1995 na 23,6 % v roce 2009. Poměrně výrazně se ve sledovaném období snížila průměrná výměra PPO větších než 3 ha z. p., a to z 1 136,3 ha na 802,7 ha z. p.

⁵⁴ Jako základní prahová hodnota pro vymezení zpravidajské jednotky v Agrocenzu 1995 byly zvoleny 3 ha obhospodařované z. p. Pro Agrocenzy 2000, následující zemědělská strukturální šetření i zemědělský registr byla základní prahová hodnota snížena na 1 ha z. p.

6.2 Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin

Celkový počet podnikatelských subjektů vyrábějících potravinářské výrobky a nápoje podle registru ČSÚ v roce 2009 dále vzrostl. Dosáhl tak počtu 15 800 subjektů (meziročně je to více o 1 211 firem). Rozšíření podnikatelské základny zpracovatelů agrárních surovin bylo spojeno s další vlnou oživení v oblasti regionální produkce, což se projevilo zejména u podniků fyzických osob. Trvale se také rozrůstá počet firem se zahraniční majetkovou účastí.

Počet fyzických osob, z nichž většina podniká podle živnostenského zákona, se v roce 2009 rozrostl meziročně o 636 subjektů na 11 109 firem. V minulých letech počet subjektů u této kategorie zpracovatelů trvale klesal a mírný nárůst se projevil od roku 2008.

Nejvíce využívanou právní formou u obchodních společností je s. r. o. Počet společností s ručením omezeným zaznamenává trvalý růst. V roce 2009 se tato forma podnikání vyskytovala u 2 907 firem, což představuje meziročně nárůst o 166 společností. Počet akciových společností je v posledních letech poměrně stabilní. V roce 2009 působilo ve struktuře zpracovatelů agrárních surovin 494 a. s. (meziročně je to méně o 12 společností).

Trvale vzrůstající trend v potravinářství se vyskytuje u podniků se zahraniční majetkovou účastí. Ke konci roku 2009 bylo těchto subjektů registrováno 1 059. Nárůst počtu firem u této formy podnikání je spojen s jejich lepší kapitálovou a finanční pozicí, což se také odráží v dosahování lepší úrovně ekonomických výsledků. Další část výrobců potravin a nápojů využívá k podnikání jiné právní formy.

U podniků sledovaných ČSÚ z hlediska velikosti (monitoruje podniky se 100 a více zaměstnanci) převládaly v roce 2009 podniky od 100 do 199 zaměstnanců. Jejich počet však meziročně mírně poklesl, stejně tak jako u početné kategorie firem od 200 do 499 zaměstnanců. Počet a podíl podniků o velikosti od 1 000, resp. od 2 000 zaměstnanců je ve struktuře potravinářských podniků poměrně nízký. Podrobnější údaje poskytuje tab. T6.2/01.

T6.2/01 - Velikostní struktury potravinářských podniků se 100 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index
	2008	2009	
100-199	143	140	97,9
200-499	98	95	96,9
500-999	22	25	113,6
1 000-1 999	7	7	100,0
2 000-2 999	3	3	100,0
Celkem	273	270	98,9

Pramen: ČSÚ - Podnikatelské subjekty se 100 a více zaměstnanci
Zpracoval: J. Mezera (ÚZEI)

Výkonnostně nejvýznamnější velikostní kategorií (posuzováno podle tržeb) byly v roce 2009 podniky od 200 do 499 zaměstnanců. Také u této kategorie nastal však pokles tržeb (meziroční index 2009/08 zůstal na úrovni 87,0). Jedinou kategorií, která v roce 2009 zvýšila tržby, a to o 1,9 %, byla kategorie od 500 do 999 zaměstnanců.

Oborový pohled na počty podniků s 50 a více zaměstnanci v roce 2009 v meziročním porovnání je uveden v tab. T6.2/02.

T6.2/02 - Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Ukazatel	2008	2009	Meziroční index
Zpracování masa a výroba masných výrobků	90	91	101,1
Zpracování a konzervování ryb	5	5	100,0
Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	21	18	85,7
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	4	4	100,0
Výroba mléčných výrobků	49	47	95,9
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	20	21	105,0
Výroba pekařských a cukrářských výrobků	149	145	97,3
Výroba ostatních potravinářských výrobků	62	61	98,4
Výroba průmyslových krmiv	42	41	97,6
Výroba nápojů	63	65	103,2
Průmysl potravinářský celkem	505	498	98,6

Pramen: ČSÚ - Podnikatelské subjekty s 50 a více zaměstnanci
Zpracoval: J. Mezera (ÚZEI)

Příliv přímých zahraničních investic do výroby potravin a nápojů a zpracování tabáku dosáhl za rok 2009 podle předběžných údajů ČNB celkem 3 354,6 mil. Kč, což představuje podíl 6,5 % na celkovém objemu těchto investic vstupujících do národní ekonomiky ČR. Tento podíl PZI do odvětví výroby potravin a nápojů (kromě zpracování tabáku, kde je trend opačný) trvale rostl a v roce 2009 jen mírně klesl, což je s ohledem na celkovou hospodářskou situaci stále ještě relativně příznivý vývoj. PZI do výroby potravin a nápojů a zpracování tabáku za celé sledované období od roku 1993 dosáhly, podle předběžných údajů ČNB, částky 77,9 mld. Kč a podílely se na objemu investic do národní ekonomiky 3,5 %. Rok 2008 patřil z hlediska celého uvedeného období co do přílivu sledovaných investic k nejlépešímu. Hodnocený rok 2009, vážně postižený hospodářskou krizí, kdy byl zaznamenán celkový pokles objemu investic, nelze v ČR, jako v zemi patřící do regionu střední a východní Evropy, považovat za kritický, spíše naopak.

Odliv přímých investic z ČR do zahraničí ze sektoru výroby potravin a nápojů a zpracování tabáku za rok 2009 činil podle předběžných údajů ČNB -453,5 mil. Kč. Převážná část se týkala výroby potravin a nápojů, nikoliv zpracování tabáku. Tento stav souvisí s celkovou nepříznivou hospodářskou situací, která v roce 2009 nastala. Za celé sledované období od roku 1993 činil odliv přímých investic do zahraničí 1 981,8 mil. Kč, což představuje podíl pouze 0,7 % v rámci národní ekonomiky.

6.3 Dodavatelská odvětví

Nízká poptávka na světových trzích, ale i na domácím trhu v důsledku oslabení globálního ekonomického růstu od druhé poloviny roku 2008, pokračovala i v roce 2009 a výrazně se projevila na poklesu poptávky podnikatelských subjektů v zemědělství u většiny dodavatelských odvětví. Vývoj cen finančních a materiálových vstupů do zemědělství je uveden v kap. 9.3.

Osivo a sadba

V roce 2009 bylo podle zákona č. 219/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zaevidováno nebo zaregistrováno 670 semenářských firem s oprávněním pro výrobu a dovoz rozmnožovacího materiálu a jeho uvádění do oběhu. Na trhu s osivem se významně podílí jen malá část z uvedených firem.

ÚKZÚZ - odbor osiv a sadby je členem Mezinárodní asociace pro zkoušení semen ISTA. Akreditace zkušební laboratoře osiv a sadby Praha organizací ISTA (v roce 2009 úspěšná reakreditace) umožňuje odboru osiv a sadby vydávat mezinárodní certifikáty ISTA. Členství ČR v OECD a kontrola množitelských porostů podle schémat OECD pro odrudovou certifikaci (včetně provádění vegetačních zkoušek) umožňuje odboru osiv a sadby vydávat certifikáty OECD. Ve sklizňovém roce 2009 bylo vystaveno celkem 625 mezinárodních certifikátů, z toho 550 ISTA a 75 OECD. Kromě těchto mezinárodních certifikátů využívá mnoho dodavatelů možnosti vyvázet osivo s dvojazyčným česko-anglickým uznávacím listem na osivo.

V tab. T6.3/01 jsou uvedeny přihlášené množitelské plochy v roce 2009 v porovnání s rokem 2008. Tabulka prezentuje, že proti roku 2008 došlo ke snížení množitelské plochy u obilnin a brambor a naopak ke zvýšení množitelských ploch u luskovin, olejnin a jetelovin. Výkyvy v poptávce po certifikovaném osivu jsou ovlivněny trhem s jednotlivými plodinami v rámci ČR i EU. Pokles zájmu o certifikované osivo obilnin souvisí s vyšším využíváním farmářských osiv (farmář využívá část vlastní produkce).

T6.3/01 - Přihlášené množitelské plochy v ČR

Plodina	Přihlášené množitelské plochy (ha)	Vyrobené osivo, sadba (t)	Přihlášené množitelské plochy (ha)	Meziroční index přihlášených množ. ploch
	2008		2009	
Obiloviny (vč. kukuřice)	82 677	203 827	69 188	83,7
Luskoviny	4 764	5 161	6 950	145,9
Olejnin a přadné rostliny	12 891	6 142	18 498	143,5
Semenné okopaniny - řepa	0	0	0	-
Brambory	4 031	59 292	3 703	91,9
Jeteloviny	6 847	2 025	9 500	138,8
Trávy a jednoleté píce, ostatní krmné plodiny	20 163	10 192	19 287	95,7

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI), B. Dobířková (ÚKZÚZ)

Minerální hnojiva a přípravky na ochranu rostlin

V roce 2009 bylo zaregistrováno 215 tuzemských a 250 zahraničních výrobců hnojiv. Dále bylo ohlášeno 25 tuzemských a 10 zahraničních výrobců hnojiv.

K 1. 1. 2010 bylo registrováno na ÚKZÚZ podle uvedeného zákona celkem 1 805 hnojiv a pomocných půdních látek, pomocných rostlinných přípravků a substrátů (dále jen PL). Poměr tuzemských / zahraničních hnojiv a PL (registrace + ohlášení) je cca 45 % / 55 %. Dále jsou v oběhu tzv. HNOJIVA ES, která se nemusí hlásit ani evidovat, jejich poměr na celkovém objemu obchodovaných hnojiv v ČR je cca 25-30 %.

V roce 2009 bylo k ošetření polních kultur použito 10 934 tis. kg, l přípravků na ochranu rostlin (přil. tab. 6.3/01). Na 1 ha z. p. bylo aplikováno 3,78 kg, l přípravku na OR (tj. 1,78 kg, l účinných látek). Biologickými přípravky (mikrobiálními a makrobiálními) bylo ošetřeno 20 045 ha pěstovaných rostlin (v roce 2008 to bylo 19 820 ha).

Roční spotřeba přípravků na OR klesla o 1,25 %. Na celkové spotřebě se v roce 2009 herbicidy a desikanty podílely 61,1 %, fungicidy 19,5 %, regulátory růstu 8,5 %, insekticidy s rodenticidy 6 % a ostatní 4,9 %.

V roce 2009 bylo v ČR registrováno nebo povoleno používat celkem 1 237 přípravků na OR. Držitelů (výrobců a dovozců) platných rozhodnutí SRS o registraci přípravků na OR bylo k závěru roku 75 a 69 držitelů vlastnilo rozhodnutí SRS o povolení k dovozu souběžných přípravků na ochranu rostlin. Rozhodnutí o povolení rozšířeného použití registrovaného přípravku bylo vydáno 30 žadatelům. Přípravky jsou v ČR distribuovány zemědělským podnikům sítí 228 velkoobchodů.

Průmyslová krmiva

Registraci krmivářských provozů zajišťuje a registr vede ÚKZÚZ, Odbor bezpečnosti krmiv a půdy. K 31. 12. 2009 bylo evidováno 16 457 právnických nebo fyzických osob, které požádali o registraci krmivářských provozů pro činnost výroba, uvádění do oběhu, prvovýroba nebo doprava krmiv. Celkem bylo k tomuto datu schváleno a registrováno 30 400 provozů. K významnému nárůstu došlo u počtu osob, které uvádí krmiva do oběhu, skupina dodavatelů a distributorů. Počet dovozců krmiv ze třetích zemí zůstává v posledních třech letech na stejné úrovni.

Přehled v tab.T6.3/02 uvádí specifikaci činností v registrovaných nebo schválených krmivářských provozech včetně údaje o počtech distributorů, dodavatelů a dovozců krmiv ze třetích zemí.

T6.3/02 - Specifikace činností ve schválených a registrovaných provozech k 31. 12. 2009¹⁾

Druh činnosti	Schválené	Registrované	Celkem ČR
Výrobci krmných surovin	0	282	282
Výrobci doplňkových látek	6	12	18
Výrobci premixů	21	7	28
Výrobci krmných směsí	162	241	403
Výrobci určitých proteinových krmiv	0	3	3
Mobilní výroby	0	63	63
Faremní míchárny	0	424	424
Prvovýroba - všeobecně	0	28 076	28 076
Dovozci krmiv	49	235	284
Dodavatelé krmiv	129	507	636
Distributoři	79	167	246
Dopravci	0	703	703
Uvádění do oběhu - krmné suroviny	0	571	571
Uvádění do oběhu - krmné směsi	0	417	417
Uvádění do oběhu - doplňkové látky	94	139	233
Uvádění do oběhu - premixy	71	90	161
Uvádění do oběhu - UPK ²⁾	21	122	143

¹⁾ V rámci jednoho provozu bývá prováděno více činností.

²⁾ Určitá proteinová krmiva.

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI)

Celkový objem výroby průmyslových krmných směsí (KS) v ČR v roce 2009 byl zjištěn ve výši 2,8 mil. tun. V porovnání s rokem 2008 došlo k poklesu výroby o 4,6 %. Pokles výroby byl zaznamenán u všech sledovaných KS, mimo výroby KS pro domácí zvířata, kde došlo proti roku 2008 k nárůstu o 46,2 %. V roce 2009 byl zaznamenán největší pokles o 15,0 % u KS pro prasata. Vývoj výroby KS v letech 2008-2009 je uveden v tab.T6.3/03.

T6.3/03 - Výroba krmných směsí v ČR (tis. t)

Druhy zvířat	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Krmné směsi pro hospodářská a ostatní zvířata	2 799	2 577	92,1
Krmné směsi pro domácí zvířata	180	264	146,3
Celkem	2 979	2 841	95,4

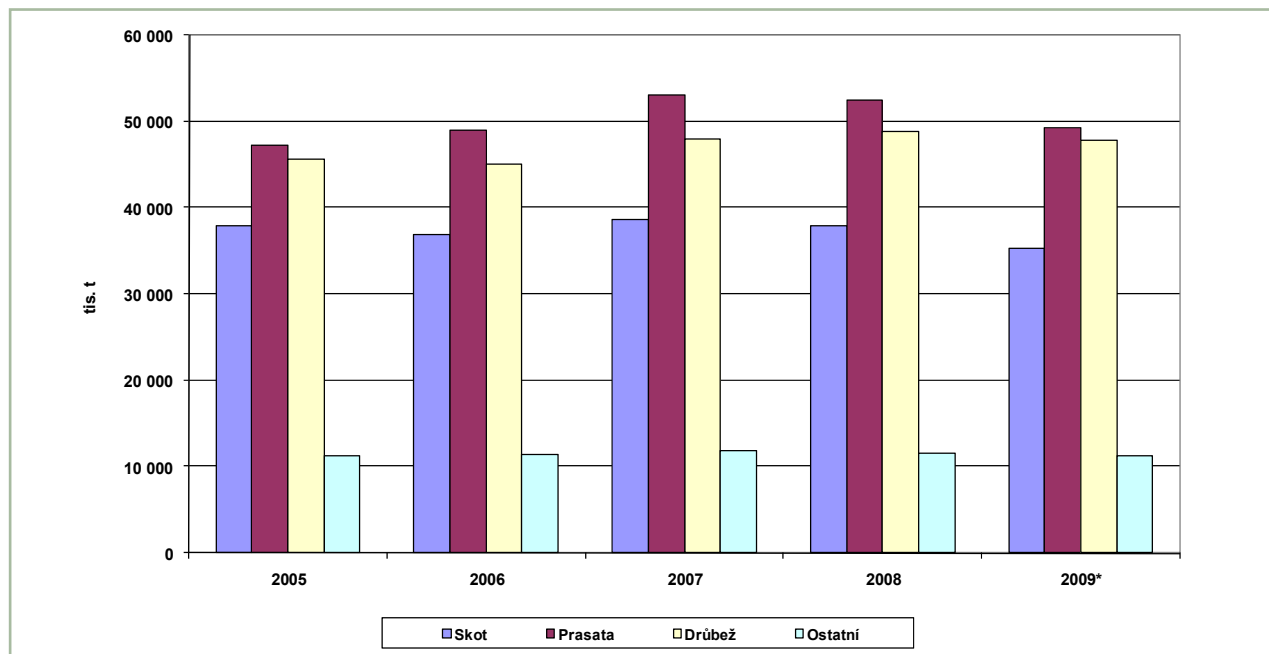
¹⁾ Odhad.

Pramen: MZe - Roční výkazy o výrobě průmyslových krmiv

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI), J. Saksún (MZe)

V grafu T6.3/01 je uveden vývoj celkové výroby krmných směsí EU 27 podle zdroje FEAC v letech 2005-2009. Výroba krmných směsí podle jednotlivých států EU 27 je uvedena v příl. tab. 6.3/02.

Graf T6.3/01 - Vývoj výroby krmných směsí v letech 2005-2009 v EU 27

Pozn. *: Odhad FEAC, mimo Lucemburska, Řecka a Malty.
Pramen: FEAC

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI)

Veterinární péče

První pololetí roku 2009 bylo pro SVS ČR náročné z důvodů plnění úkolů vyplývajících z našeho předsednictví v EU. V oblasti veterinární lze stručně shrnout úspěšně splněné následující úkoly do těchto bodů:

- Bylo dokončeno jednání k nařízení EU o vedlejších produktech živočišného původu, kde byla provedena revize 14 předpisů a výsledkem je jediný schválený text, samozřejmě se zachováním stávajících systémů ochrany zdraví zvířat a lidí.
- Dlouhodobou prioritou SVS ČR je péče o dobrou pohodu zvířat. Zde se podařilo dosáhnout významného pokroku v projednávání návrhu nařízení na ochranu zvířat při usmrcování.
- V souvislosti s pohodou zvířat se podařilo rovněž přijmout Všeobecnou deklaraci k dobrým životním podmínkám zvířat, kterou podpořily všechny státy EU, a která má za cíl povzbudit třetí země k přijetí národních předpisů o pohodě zvířat.
- Dále bylo dosaženo významného pokroku u návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely. Cílem této směrnice je upravit podmínky pro používání pokusných zvířat tak, aby byly přísně využívány jen ty nejmodernější postupy a metody.
- V rámci jednání vedoucích lékových agentur ES bylo dosaženo jednotného stanoviska vymezujícího zásadní směry pro zohlednění úpravy veterinární farmaceutické legislativy, která bude dále řešena nově ustavenou Evropskou komisí. Uvedené závěry budou zohledněny EK ve směrnici, která nahradí současnou směrnici 2001/82/ES.
- Na jednáních vedoucích veterinárních úředníků byla připravena společná pozice zemí EU k návrhu novelizace standardů OIE pro suchozemské i vodní živočichy.

I když výskyt BSE obecně ubývá a jde o sporadické případy, vždy při případném výskytu BSE Státní veterinární správa ČR postupuje striktně v souladu s veterinárními předpisy ES. Od počátku roku 2001, kdy se u nás vyšetřuje na BSE, bylo již vyšetřeno 1 525 152 ks skotu a na toto množství bylo 30 pozitivních případů.

Razantní a důsledný postup v rámci povinného ozdravovacího programu proti IBR (infekční bovinní rhinotracheitidě) přináší velmi dobré výsledky.

V roce 2009 bylo v rámci veterinárních kontrol v průběhu celého procesu od prvovýroby až po nabídku v maloobchodu uloženo pokut zhruba za 13 700 tis. Kč a zahájeno téměř 1 300 správních řízení. V porovnání s rokem 2008 to je zhruba o půl milionu méně. To svědčí o stálém zlepšování standardů a účinnosti státního veterinárního dozoru.

Zemědělská technika

Od roku 2000 dochází k významné změně struktury traktorového parku. Nákup nových strojů se orientuje na vyšší výkonové třídy nad 60 kW. Celkový počet traktorů v resortu klesl za toto období o více než 11 tis. ks. Na poklesu se podílí především traktory s výkonem do 60 kW, které za toto období zaznamenaly pokles o více než 23 tis. ks. Naopak počet traktorů s výkonem nad 60 kW vzrostl o 12 tis. ks.

Z výsledků posledních let lze rovněž vyhodnotit, že v oblasti výkonných traktorů dochází ke zlepšení věkové struktury traktorového parku. Zatímco podíl strojů mladších 10 let je u nižších výkonových tříd v průměru menší než 8 %, u výkonové třídy 60-99 kW je však již 17,5 % a u výkonové třídy nad 99 kW je již více než 41 %.

Podnikatelské subjekty v zemědělství se z větší části orientují především na investice do výkonných traktorů, sklízecích mlátiček a řezaček, začínají se však rozšiřovat i investice do dalších technologických systémů (např. zpracování půdy, založení porostu, ochrana rostlin) a rovněž investice v rámci diversifikovaných činností (péče o krajinu, zpracování a využití biomasy, obnovitelné zdroje energie).

Vývoj prodeje traktorů a sklízecích mlátiček v letech 2008-2009 ukazuje tab. T6.3/04. Výrazný pokles prodeje traktorů a mlátiček je zřejmě odrazem ekonomické krize a jejího dopadu na ekonomiku zemědělských podniků. V roce 2009 se předpokládá pokles investic i do ostatní zemědělské techniky.

T6.3/04 - Prodej traktorů a sklízecích mlátiček (ks)

Stroj	2008	2009	Meziroční index
Traktory	3 097	1 721	55,6
Sklízecí mlátičky	284	171	60,2

Pramen: Statistika SDZT

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI), Z. Abrham (VÚZT)

Provedené analýzy ve VÚZT, v. v. i., naznačují, že vývoj vybavení podniků zemědělskou technikou v řadě oblastí byl již naplněn a při postupné obnově novou výkonnější technikou lze očekávat pokles počtu strojů. Přes zlepšení investic do techniky v posledních letech se však stále projevuje dlouholetý výpadek v racionální obnově techniky. Tempo obnovy techniky se zlepšilo, přesto lze odhadnout, že průměrné stáří strojového parku se zvyšuje, a to může mít negativní dopady na technický stav strojů a technologických linek, na jejich provozní spolehlivost, ekologické aspekty výroby a rovněž na provozní náklady strojů, a tím na ekonomiku výroby.

Pohonné hmoty a ostatní energie

V roce 2009 se spotřebovalo v zemědělství v podnicích s více než 20 pracovníky 14 838 TJ různých druhů energie. Na této spotřebě se podílela motorová nafta 58,5 %, elektrická energie 22,4 %, zemní plyn 14,5 % a ostatní druhy energie 4,6 %.

Podle propočtů VÚZT, v. v. i., a ČSÚ se v roce 2009 spotřebovalo v zemědělství 432,1 mil. litrů motorové nafty (tab. T6.3/05). Na celkové spotřebě motorové nafty se rostlinná výroba a doprava po vnějších komunikacích podílela 85,7 % a živočišná výroba 14,3 %.

Do celkové spotřeby motorové nafty není zahrnuta spotřeba služeb poskytovaných zemědělství jinými resorty, zejména v dopravě, a spotřeba vzniklá při nezemědělské činnosti podniků.

T6.3/05 - Spotřeba motorové nafty v zemědělství (mil. l)

Odvětví	2008	2009	Meziroční index
Rostlinná výroba¹⁾	373,7	370,4	99,1
Živočišná výroba	62,3	61,7	99,0
Celková spotřeba v zemědělství	436,0	432,1	99,1

¹⁾ Včetně dopravy vnější po veřejných komunikacích.

Pramen: VÚZT, ČSÚ

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI), O. Sýrový (VÚZT)

Podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů (OZE) na hrubé spotřebě elektřiny v ČR v posledních letech výrazně roste (např. v roce 2008 činil 5,2 %). Nejvýznamnější nárůst byl zaznamenán u výroby elektřiny z biomasy a u větrné energie.

Od roku 2007 byl zaznamenán výrazný nárůst výroby elektrické energie a tepla v bioplynových stanicích zpracovávajících odpady z živočišné zemědělské výroby. V roce 2008 výroba elektřiny a tepla činila 91,6 tis. MWh (281 TJ) a v roce 2009 vzrostla na 414,4 tis. MWh (1 272 TJ), tj. o 452,4 %.

Dalším významným zdrojem elektrické energie a tepla jsou pelety. V roce 2008 byla celková produkce biopalivových pelet 200 tis. t (z toho agropelet pro velkou energetiku 61 tis. t) a v roce 2009 vzrostla na 270 tis. t (z toho agropelet pro velkou energetiku 114,7 tis. t), tj. o 148,8 %.

Produkce palivového bioethanolu v roce 2008 činila 60,2 tis. t a v roce 2009 vzrostla na 89,6 tis. t (orientační poměr využití surovin cukrová řepa : obiloviny 60:40). Další informace o uvedených zdrojích energií jsou v kap. 8.4.

6.4 Úvěry a zajišťovací služby

Úvěry v zemědělství, myslivosti a rybolovu

Vývoj české ekonomiky v průběhu roku 2009 ovlivnil čerpání úvěrů zemědělskými podniky. Na čerpání klientských úvěrů podle odvětví (zdroj ČNB) se nejvíce podílely (při vyloučení úvěrů domácnostem, které zaznamenaly velice strmý nárůst) činnosti v oblasti nemovitostí, velkoobchodu a maloobchodu, zpracovatelský průmysl a peněžnictví a pojišťovnictví. Hodnota úvěrů do oblasti zemědělství, myslivosti a rybolovu se pohybuje na 7.-8. místě spolu s výrobou a rozvodem plynu, elektřiny, vody a tepla, a činí zhruba 2 % z celkového objemu poskytnutých klientských úvěrů v roce 2009. Stav bankovních úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu k 31. 12. 2009 klesl o více než 5 % ve srovnání s předcházejícím rokem, přičemž nejvyšší pokles zaznamenaly úvěry střednědobé. Mírný nárůst (3,7 %) byl zaznamenán u úvěrů dlouhodobých (tab. T6.4/01). Investiční úvěry z uvedeného stavu činily 72,5 % s meziročním snížením o zhruba 4 %, což ve srovnání s uplynulým obdobím, kdy byl zaznamenán nárůst investičních úvěrů, představuje relativní snížení investiční dynamiky zemědělských podniků v roce 2009 proti roku 2008.

Průměrný stav úvěrů plynoucích každoročně do zemědělství a rybolovu za uplynulých pět let (2005-2009) má průběžně navyšující se tendenci, a to téměř ve všech (z časového hlediska) sledovaných kategoriích, i když v meziročních relacích může dojít k poklesu tak jako ve sledovaném roce 2009. Výjimku tvoří krátkodobé úvěry do 1 roku, které v roce 2009 zaznamenaly skutečně snížení na začátku roku s následnou stagnací během celého sledovaného období.

T6.4/01 - Struktura úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu - časové hledisko, stav k 31. 12. (mil. Kč)

Ukazatel	2008	2009	Meziroční index
Úvěry a pohledávky za klienty celkem	34 564,5	32 735,9	94,7
v tom - krátkodobé (do 1 roku)	6 792,7	5 141,5	75,7
- střednědobé (1-5 let)	7 284,2	6 358,2	87,3
- dlouhodobé (nad 5 let)	20 487,6	21 236,3	103,7
z toho - investiční úvěry celkem	24 669,0	23 718,0	96,1

Pramen: ČNB

Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

Při alokaci úvěrů do resortu zemědělství aktivně a pozitivně působí PGRLF, k jehož předmětu činnosti patří garance a subvencování části úroků z úvěrů v rámci vyhlášených programů. Na podporu krátkodobého financování a řešení přechodného nedostatku peněz v krizovém období byly otevřeny programy „Provoz“, „Zpracovatel – provoz“ a „Podpora krátkodobého financování“. Z investičních programů byl nejvyšší zájem o program „Zemědělec“. Podle údajů PGRLF procentuálně nejvíce žádosti podali soukromí zemědělci (zhruba 36 %), dále pak stejným dílem se účastní počtem žádostí akciové společnosti a zemědělská družstva (zhruba 22 %). Společnosti s ručením omezeným podaly přibližně 18 % žádostí. Podle celkové výše objemu úvěrů jsou na prvním místě akciové společnosti (39 %), následují zemědělská družstva (25 %), soukromě hospodařící rolníci a společnosti s r. o. (17 %, resp. 18 %).

Z téměř šedesáti bank, které s PGRLF spolupracují, jsou neaktivnějšími bankami co do objemu poskytnutých garancí Komerční banka, a. s., GE Money Bank a Česká spořitelna, a. s.

Přímé zahraniční investice do zemědělství, lesnictví a rybolovu

Přímé zahraniční investice do zemědělství celkem představují pouze velmi malou část na přílivu zahraničních investic do ČR. V roce 2009, kdy došlo ke zlepšení tohoto ukazatele v porovnání s rokem 2008, činil tento podíl necelé jedno procento (0,63 %). Ani v obdobích pro zemědělství hospodářsky příznivých není podíl zemědělství, lesnictví a rybolovu na přílivu přímých zahraničních investic do ČR příliš významný⁵⁵.

Příliv⁵⁶ přímých zahraničních investic do zemědělství, lesnictví a rybolovu se ke konci roku 2009 zvýšil na 327,5 mil. Kč (tab. T6.4/02). V dlouhodobém časovém horizontu, podle údajů ČNB, jde o mírně nadprůměrnou hodnotu uvedeného ukazatele za celé sledované období (1993-2008), a to zejména z titulu reinvestovaného zisku (tj. finanční hodnota zahraničních investorů, ponechaná na účtech společností) ve výši 230,6 mil. Kč. Základní kapitál (tj. vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti) se v roce 2009 zvýšil na zhruba 97 mil. Kč.

Z teritoriálního pohledu zaujímalo v uplynulém období největší podíl na objemu přímých zahraničních investic do ČR (podle dostupných údajů ČNB) Německo následované Rakouskem a Francií.

T6.4/02 - Přímé zahraniční investice do zemědělství, lesnictví a rybolovu (mil. Kč)¹⁾

Název	2008	2009 ²⁾
Základní kapitál	-603,0	96,9
Reinvestovaný zisk	122,2	230,6
Ostatní kapitál	0,0	0,0
Celkem	-480,8	327,5

¹⁾ Základní kapitál zahrnuje vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti (základní kapitál v pobočkách, všechny podíly v dceřiných a přidružených společnostech). Reinvestovaný zisk je podíl přímého investora (v poměru k přímé majetkové účasti) na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend (reinvestovaný zisk = zisk běžného roku po zdanění + nerozdělený zisk z předchozích let - ztráta běžného roku - neuhrazená ztráta z předchozích let - dividendy).

²⁾ Rok 2009 předběžná data.

Pramen: ČNB

Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

Odliv investic do zahraničí v zemědělství, lesnictví a rybolovu (tj. investice českých rezidentů směřující do zahraničí) v roce 2009 prezentovala ČNB jako ztrátu (desinvestici) ve výši 49,7 mil. Kč v rámci reinvestovaného zisku.

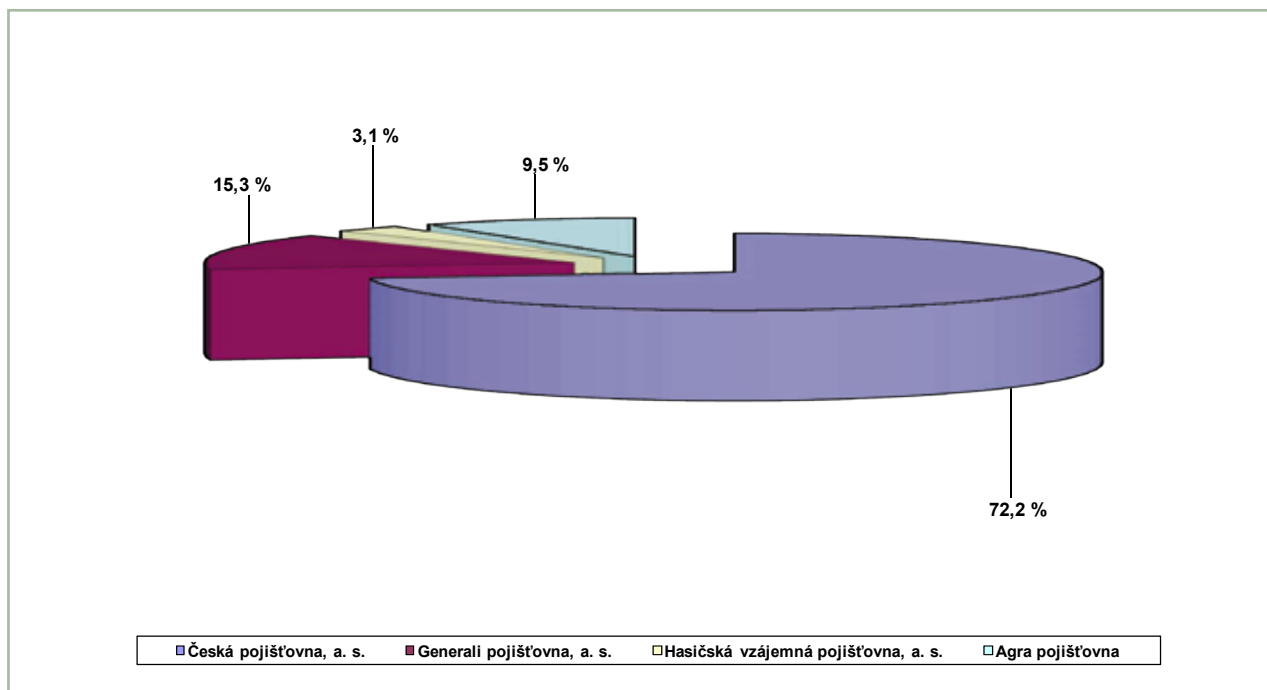
Zemědělské pojištění

V roce 2009 nabízela pojištění plodin a hospodářských zvířat zemědělským podnikatelům Česká pojišťovna a. s., Generali pojišťovna, a. s., Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s. a Agra pojišťovna, organizační složka pojišťovny Österreichische Hagelversicherung, VVaG. Podíl jednotlivých pojišťoven, stanovený podle výše předepsaného pojistného v roce 2009, dokumentuje graf T6.4/01.

⁵⁵ Např. v roce 2004, kdy byl tento ukazatel na maximum v řadě let 1993-2008, to bylo zhruba 1,7 %.

⁵⁶ Investice od nerezidentů směřující do ČR.

Graf T6.4/01 - Podíl jednotlivých pojišťoven na trhu zemědělského pojištění v roce 2009

Pramen: Česká asociace pojišťoven, Agra pojišťovna

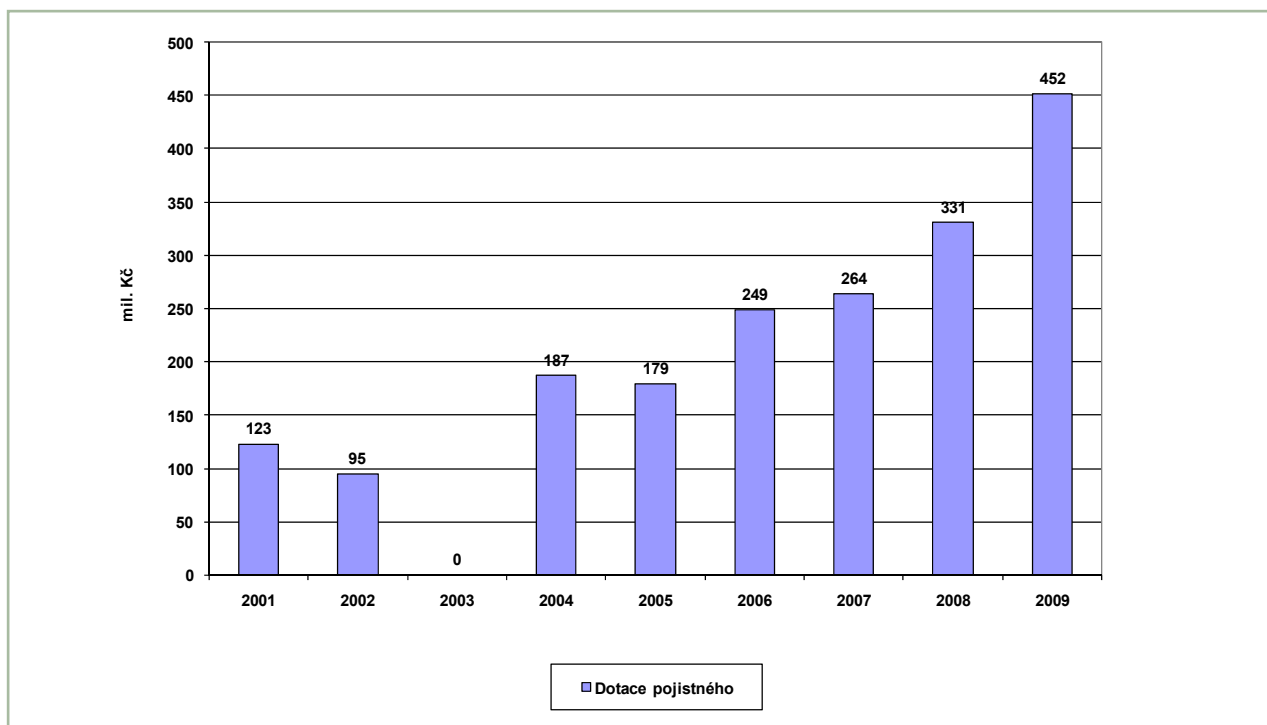
Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

Uvedené pojišťovny (kromě Agra pojišťovny, která se začala prosazovat na pojistném trhu před čtyřmi lety) jsou členy České asociace pojišťoven. Všechny pojišťovací instituce nabízely pojistné produkty a jejich kombinace pro komodity rostlinné výroby a hospodářská zvířata podle svých konkrétních pojistných podmínek⁵⁷, které kryjí převážnou část klimatických a nálezových rizik vyskytujících se v ČR. Bez možnosti pojistného krytí však zůstávají tzv. nepojistitelná rizika, k nimž v ČR patří především sucho.

V roce 2009 byla zemědělským podnikům a podnikatelům poskytnuta podpora v rámci programů PGRLF až do výše 50 % z prokázaných nákladů na pojištění plodin (tj. zvýšení proti roku 2008 o 15 %), až do výše 50 % nákladů na pojištění speciálních plodin a až do 50 % (z 20 % v roce 2008) byla navýšena podpora z prokázaných nákladů na pojištění hospodářských zvířat pro případ nákazy a dalších hromadných onemocnění. Systém podpory zemědělského pojištění se musel přizpůsobit požadavkům EU, tj. od roku 2007 se státní podpora pojištění vztahuje pouze na malé a střední podniky a nemůže být poskytnuta podnikům působícím v oblasti zpracování zemědělských produktů. Objem a úroveň státní podpory pojištění rostlinných komodit a hospodářských zvířat v jednotlivých letech od roku 2005 pravidelně narůstá (graf T6.4/02) s tím, že údaj za rok 2009 je předběžný.

⁵⁷ Aktuálně viz webové stránky jednotlivých pojišťoven.

Graf T6.4/02 - Dotace pojistného

Pramen: PGRLF

Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

Smlouvu s PGRLF na podporu a uhrazení části nákladů na pojistné v roce 2009 měly uzavřeny všechny výše zmíněné pojišťovací instituce.

Výměra půdy kryté pojištěním se meziročně zvýšila pouze o necelé procento. Propojištěnost plodin stagnovala na úrovni loňského roku, což představuje zhruba 45 %. Propojištěnost hospodářských zvířat se v průměru dlouhodobě pohybuje na úrovni 80 %.

Je možné očekávat, že na úroveň pojištění bude mít vliv obava zemědělských podnikatelů z působení klimatických změn, respektive z častějších a prudších změn počasí, ale i úroveň podpory. Nicméně doposud se nezvyšuje propojištěnost plodin v ČR a nedosahuje úrovně většiny států EU.

Škodní průběh v roce 2009 se jevil proti roku 2008 jako nadprůměrný. Z klimatických rizik se velice významně projevil zejména bouře s krupobitím, příchodové deště a vichřice prakticky po celém území republiky. Počty a výše škod na plodinách zaznamenaly u všech pojišťoven jedny z nejhorších výsledků v historii pojišťování plodin. První krupobitní škody byly již v dubnu, největší pak v červenci a srpnu. Koncem června byla zasažena lokálně oblast severní Moravy a jižních Čech krátkou záplavou, která způsobila další škody na plodinách i na zvířatech.

Zemědělské pojištění (konkrétně předepsané pojistné) se snížilo u členů České asociace pojišťoven v roce 2009 o 12 % především vlivem nižšího pojištění plodin (o 13 %). I pojištění zvířat pokleslo meziročně téměř o 10 %. Pojistné plnění převýšilo předepsané pojistné, čímž se škodní průběh v roce 2009 zhoršil téměř o 60 p. b. proti roku 2008 (příl. tab. 6.4/01).

Přes rozšířenou nabídku pojišťovacích institucí, která reaguje na změny ve struktuře zemědělské výroby i přes zvýšenou podporu dotací (zejména hospodářských zvířat) poklesl v roce 2009 objem pojistného v zemědělském pojištění. Zřejmě je to důsledkem prudkého poklesu cen zemědělských komodit a hospodářské recese, která se projevuje v ekonomice zemědělských podniků od konce roku 2008 a negativně zasahuje do finanční situace podnikatelů v zemědělství.

Vzhledem k turbulentním změnám v charakteru počasí, ale i s přihlédnutím k silně omezené možnosti *ad hoc* státní pomoci je nanejvýš nutné vážně se zabývat zřízením fondu nepojistitelných rizik, který by výrazně omezil nutnost jednorázových státních podpor v případě významné živelné pohromy. Přes veškerou iniciativu se tento fond nepodařilo ani v roce 2009 realizovat.

6.5 Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství

Věda a výzkum

V souladu s usnesením vlády ze dne 26. března 2008 č. 287 k návrhu „Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice“ byla v průběhu roku 2008 za účasti odborné veřejnosti zpracována „Konceptce zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje do roku 2015“, která byla schválena usnesením vlády ze dne 26. ledna 2009 č. 113. Na přípravě rezortních výzkumných programů MZe se významně podílí Česká akademie zemědělských věd (ČAZV) jako poradní orgán ministra zemědělství. Současně se ČAZV spolupodílí na vyhodnocování a zveřejňování výsledků výzkumu, zejména jejich publikováním v 11 recenzovaných vědeckých časopisech.

V roce 2009 se výzkumnou činností v oblasti zemědělství, potravinářství, vodního a lesního hospodářství a problematiky rozvoje venkova, která spočívá především v řešení projektů výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „projekty“) a výzkumných záměrů, zabývalo 7 veřejných výzkumných institucí a 2 státní příspěvkové organizace, které byly zřízeny MZe. Na rezortním výzkumu, vývoji a inovacích se dále podílelo kromě uvedených organizací také 13 větších soukromých výzkumných ústavů, veřejné výzkumné instituce zřízené jiným rezortem, výzkumná pracoviště univerzit a vysokých škol, řada dalších menších výzkumných ústavů, organizací a institucí a soukromých podnikatelských subjektů.

Způsob hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací prováděný Radou pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) na základě Metodiky hodnocení výsledků výzkumu a vývoje v roce 2009 kladl zásadní důraz na odbornou úroveň vědecko-výzkumných prací a účelnost vynaložených veřejných finančních prostředků. Hodnocení provádí RVVI na základě bodu II.3. usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 k hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků.

V rámci rezortního „Výzkumného programu MZe 2005-2009“, vyhlášeného v roce 2004, bylo v roce 2009 řešeno 27 projektů, které byly v roce 2009 ukončeny. Dále bylo v daném roce řešeno 15 projektů v rámci „Národního programu výzkumu 2004-2009“ (NPV I). Také tyto projekty byly v roce 2009 ukončeny. V roce 2009 bylo zahájeno řešení 64 projektů v rámci rezortního „Programu výzkumu v agrárním sektoru 2007-2012“, takže celkem bylo včetně přecházejících projektů uvedeného programu v roce 2009 řešeno 205 projektů. V roce 2009 bylo rovněž zahájeno řešení 37 projektů v rámci nového rezortního programu „Výzkum v agrárním komplexu (VAK) 2009-2013“. V roce 2009 byly účelové prostředky poskytnuty na řešení celkem 284 projektů. Tematicky byly projekty zaměřeny na celou šíři výzkumných oborů v působnosti rezortu.

Údaje o řešených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVal - CEP), která je veřejně dostupná na webové stránce RVVI. Informace o řešených i ukončených projektech a výsledcích z nich vzešlých jsou rovněž dostupné na webové stránce NAZV (www.nazv.cz), v sekci Infobanka.

V rámci rezortního programu „Výzkum v agrárním komplexu (VAK) 2009-2013“ byla 6. května 2009 vyhlášena druhá veřejná soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích. MZe bylo doručeno 278 návrhů projektů, z nichž 220 postoupilo do odborného hodnocení. Výsledky této veřejné soutěže byly vyhlášeny 23. 11. 2009. K podpoře projektů s počátkem řešení v roce 2010 bylo vybráno 18 projektů.

Účelová podpora na řešení projektů na rok 2009 byla schválena (závazky) ve výši 431,7 mil. Kč. Po odvozech nevyčerpaných účelových prostředků dosáhlo skutečné čerpání účelové podpory ve výši 431,3 mil. Kč.

V roce 2009 byly institucionální prostředky poskytnuty na řešení 9 výzkumných záměrů, z nichž 7 bylo nových. Institucionální podpora na rok 2009 dosáhla 477,0 mil. Kč.

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2009 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, jmenovitě v 6. a 7. Rámcovém programu EU a dalších výzkumných programech.

Pro efektivnější realizaci výsledků výzkumu řešitelé projektů VaV zpracovávají plány uplatnění výsledků s uvedením uživatelů výsledků, způsobů a termínů, jakými budou a v jakém časovém horizontu tyto výsledky využity. Tyto plány uplatnění výsledků jsou nedílnou součástí smluv o uplatnění výsledků, uzavíraných v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb. Účelem těchto smluv je zajištění komplexnějšího a urychleného přenosu nových poznatků do provozní praxe. Přenos nových poznatků ke konečnému uživateli je rovněž podporován prostřednictvím poradenské a vzdělávací sítě MZe.

Informace o výsledcích státem podporovaných výzkumných projektů jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVal - RIV), který je veřejně dostupný na webové stránce RVVI (www.vyzkum.cz). Výsledky řešení jsou rovněž dostupné v knihovně ÚZEI a jsou zveřejňovány v rámci běžných publikačních aktivit.

Vzdělávání

Vzdělávání organizované MZe pro odbornou veřejnost probíhalo v roce 2009 podle schváleného „Ročního vzdělávacího plánu“. Jednalo se o vzdělávání a osvětu poskytovanou ve veřejném zájmu, spojenou s činností ministerstva. Vzdělávací akce byly určeny pro zemědělskou, lesnickou, potravinářskou a vodohospodářskou veřejnost.

Nejvíce sledované a zájemci navštěvované byly vzdělávací akce k PRV na období 2007-2013. Vzdělávání bylo zaměřeno tak, aby cílová skupina a následně i další potenciální žadatelé byli podrobně informováni o zásadách a možnostech racionálního využívání podpor z EAFRD, který umožňuje finančně podpořit vzdělávací projekty zaměřené na plnění cílů SZP.

Značná byla odezva veřejnosti u seminářů zaměřených na systém cross-compliance, práva zemědělců v kontrole podmíněnosti, standardy GAEC. Semináře navštívilo celkem 2 865 osob. Úspěšně probíhaly výukové programy pro spotřebitelskou veřejnost různých věkových skupin na téma bezpečnost potravin (3 224 účastníků). Mezinárodní konference „Evropská letní akademie ekologického zemědělství“ se zúčastnilo 204 osob z 20 zemí. Byly organizovány vzdělávací akce zaměřené na zvyšování kvality práce státních dozorových orgánů (vzdělávání inspektorů státního dozoru podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004), dále vzdělávání zaměstnanců kontrolních orgánů ekologického zemědělství. Pozitivní ohlas měly osvětové akce zaměřené na nové právní předpisy pro oblast vinohradnictví a vinařství. Přístup MZe k podpoře environmentálního vzdělávání dětí a mládeže v oblasti lesního hospodářství a myslivosti, rybářství a včelařství je vzorem pro ostatní resorty, v roce 2009 se těchto akcí zúčastnilo 9 936 osob.

V průběhu roku 2009 prošlo vzdělávacími akcemi organizovanými a financovanými MZe celkem 19 529 osob (o 4 652 více než v roce 2008) a bylo na ně vynaloženo 6,9 mil. Kč.

Významný podíl má MZe na přípravě kvalifikačních a hodnotících standardů pro zemědělská, potravinářská, lesnická a vodohospodářská povolání. Tato aktivita je zároveň součástí funkce MZe jako autorizujícího orgánu ve smyslu zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Zákon umožňuje fyzickým osobám (starším 18 let, které mají alespoň základní vzdělání) získat osvědčení, které dokládá, že formou neformální výuky (např. při výkonu povolání nebo samostudiem) získali znalosti a dovednosti v rozsahu dílčí kvalifikace.

Autorizaci k vykonání zkoušek dílčích kvalifikací získávají školy, právnické a fyzické osoby, které splňují požadované materiálně-technické podmínky a jejichž autorizovaní zástupci získali odborné způsobilosti k vykonání těchto zkoušek. K 31. 12. 2009 bylo evidováno 50 žadatelů o autorizaci, z toho 47 subjektům již bylo vydáno rozhodnutí o autorizaci.

Poradenství

Reforma poradenského systému zahájena v roce 2008 na základě nové „Koncepce poradenského systému MZe na léta 2009-2013“ byla v roce 2009 realizována v plné míře. Změny byly uskutečněny v návaznosti na nařízení Rady (ES) č. 73/2009, které mj. nově upravuje vznik a provozování zemědělského poradenského systému zemí EU. Zemědělský poradenský systém zahrnuje čtyři základní stupně: vstupní konzultace, odborné konzultace, individuální poradenství podporované z opatření I.3.4 PRV a webové poradenství.

První stupeň – program vstupních konzultací přináší tazateli všeobecné informace především o podpůrných programech. Do systému vstupních konzultací jsou zapojena především Krajská informační střediska pro rozvoj zemědělství a venkova, Agentury pro zemědělství a venkov MZe (AZV, KAZV), nevládní neziskové instituce. Tento program umožnil drobným, malým a středním podnikům získat všeobecné informace a rovněž napomohl nasměrovat tazatele na další odborné konzultace nebo individuální poradenské služby. Veřejná podpora byla poskytnuta 6 žadatelům z řad nevládních neziskových organizací, kteří zodpověděli 5 673 dotazů.

Druhý stupeň – odborné konzultace zlepšují propojení výzkumných institucí s praxí a předávají odborných informací podnikatelům rezortu. Tato poradenská služba, poskytovaná rezortně orientovanými výzkumnými ústavy a odbornými sdruženími, které plní roli nositele odborných poznatků v případě, že neexistuje odpovídající výzkumná instituce, umožnila tazatelům, tj. drobným, malým a středním podnikům, získat odpovědi na odborně zaměřené dotazy provozního charakteru. Veřejná podpora byla přiznána 14 žadatelům, kteří formou telefonického, elektronického, písemného či osobního kontaktu zodpověděli 10 104 dotazů.

Třetí stupeň - individuální poradenství podporované z opatření I.3.4 PRV je poskytované akreditovanými poradci a využíváno v případech, kdy podnikatelský subjekt potřebuje řešit odbornou problematiku zaměřenou především na oblast dodržování zásad SZP, cross-compliance a správné zemědělské praxe, a to do větší hloubky nebo komplexněji, než to umožňují odborné konzultace. Pro tento typ poradenství v zemědělství a lesnictví MZe připravuje, vzdělává, přezkoušuje, akredituje a kontroluje poradce. Akreditace poradců - do akreditačního řízení bylo v roce 2009 podáno 42 žádostí, přijato bylo 38 uchazečů. Akreditováno bylo 27 poradců pro oblast zemědělství a 9 poradců pro oblast lesnictví. Vzdělávání poradců – pro poradce akreditované MZe a zapsané v „Registru poradců“ byly v roce 2009 uspořádány 2 semináře zaměřené na problematiku „Kontroly podmíněnosti“ a problematiku transferu vědomostí z výzkumu a vývoje do praxe. Pro lesnické poradce byla zařazena přednáška preventivních přístupů minimalizujících škody způsobené zvěří a na zvěři (lektorem byl pracovník z MZLU Brno. Pracovníkem MZe byla prezentována nová pravidla GAEC pro rok 2010. Vzdělávání privátních poradců bylo doplněno seminářem zaměřeným na ochranu přírody a krajiny ve vazbě na kontrolované požadavky cross-compliance, který se uskutečnil ve spolupráci s MŽP.

Čtvrtý stupeň - podpora webového poradenství má za cíl zjednodušení přístupu k poradenským informacím propojováním webových portálů.

V roce 2009 byly rovněž zahájeny práce na nové směrnici o akreditaci poradců MZe a jejich vedení v „Registru poradců“ MZe. Aktivitám předcházely konzultace v „Národní radě poradenství pro zemědělství a rozvoj venkova“ i na mezinárodní úrovni. Výsledkem byla doporučení vytvořit takový koncept poradenské služby, aby poradce kvalitně zvládal základní poradenskou službu v rozsahu povinných požadavků a podle potřeb poskytoval další odbornou poradenskou službu. Navrhované změny akreditační směrnice se týkaly rovněž rozšíření oblasti akreditace zemědělství o podoblasti, zpřesnění kvalifikačních požadavků na vstup do akreditačního řízení, podmínek a postupů akreditace poradce a jeho vedení či vyřazení z „Registru poradců“, úpravy práv a povinností poradce a zajišťování kontrolní činnosti v poradenství.

6.6 Organizace prvovýrobců, zpracovatelů a zájmové organizace na agrárním trhu

Opatření „Zakládání skupin výrobců“ bylo v rámci programu HRDP zahájeno v roce 2005. SZIF zprostředkovává podporu, která umožňuje zemědělcům zvýšit míru konkurenceschopnosti v podmínkách jednotného trhu EU prostřednictvím vytváření obchodních skupin zemědělských prvovýrobců za účelem společného odbytu základních zemědělských výrobků. Podpora skupin výrobců je poskytována pouze u takových komodit, které nejsou zabezpečeny zvláštními tržními předpisy specifických komodit platných v rámci Společenství. Podpora má formu přímé nenávratné dotace na založení skupin výrobců a zajištění jejich fungování v průběhu pěti let, tj. do roku 2011. Příjem žádostí o zařazení do programu Zakládání skupin výrobců byl ukončen 31. 10. 2006. Žadatelé zařazení do programu Zakládání skupin výrobců mohou podávat každoročně žádost o poskytnutí dotace na SZIF, a to v období od 1. 1. do 15. 2.

V roce 2008 tak bylo podáno celkem 250 žádostí o dotaci na 576 položek (komodit) ve výši 59,8 mil. Kč (tab. T6.6/01). Celkem bylo vyplaceno 58,5 mil. Kč, včetně doplatku v roce 2009 (tj. 97,8 % z nároku). Pro komodity len a konopí pěstované na vlákno a jateční běžci nebyly v roce 2008 podány žádné žádosti ani vyplaceny dotace.

V roce 2009 bylo podáno celkem 225 žádostí o dotaci na 518 položek (komodit) ve výši 59,6 mil. Kč. K 31. 12. 2009 bylo celkem vyplaceno 57,9 mil. Kč. Pro komodity včelí produkty, len a konopí pěstované na vlákno a jateční běžci nebyly podány v roce 2009 žádné žádosti o dotace.

Žadatelé, zařazení do opatření „Zakládání skupin výrobců“ (v rámci nařízení vlády č. 655/2004 Sb.), podávali žádosti o dotace na regionálních odborech SZIF v období od 2. 1. 2009 do 15. 2. 2009.

T6.6/01 - Opatření zakládání skupin výrobců

Komodita	Počet položek (komodit) v žádostech ¹⁾ podaných v roce 2007	Počet položek (komodit) v žádostech podaných v roce 2008	Vyplaceno k 31. 12. 2009 z nároku 2008 (tis. Kč)	Počet položek (komodit) v žádostech podaných v roce 2009	Nárok z podaných v roce 2009 (tis. Kč)	Vyplaceno z nároku 2009 (tis. Kč)
Včelí produkty	0	1	0	0	0	0
Obiloviny	209	143	21 431,2	131	20 696,1	20 490,7
Olejnin	207	139	10 723,2	134	11 475,1	11 378,9
Brambory	24	14	1 024,0	13	892,3	892,3
Len a konopí pěstované na vlákno	3	0	0	0	0	0
Květiny a okrasné dřeviny	1	1	293,9	1	297,0	297,0
Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny	20	9	356,4	7	366,4	366,4
Školkařské výpěstky ovocných dřevin	2	1	11,4	1	14,5	14,5
Jatečný skot	139	91	4 365,4	81	5 050,5	4 694,4
Jatečná prasata	174	119	12 345,3	101	12 500,5	11 655,8
Jatečná drůbež	79	54	7 968,3	45	8 258,9	8 097,2
Jatečné ovce a kozy	6	4	0,2	4	2,2	2,2
Jateční běžci	0	0	0	0	0	0
Celkem	864	576	58 519,2	518	59 553,4	57 889,3

¹⁾ Ve všech letech připadá na 1 žádost více položek (komodit).

Pramen: SZIF

Zpracoval: M. Plášil (ÚZEI)

V roce 2009 působila, obdobně jako v předchozích letech, v ČR na trhu s hovězím a vepřovým masem řada odbytových družstev a organizací. Pouze část z nich požádala o dotaci v rámci programu Zakládání skupin výrobců - 101 odbytových družstev zaměřených na prodej jatečných prasat a 81 odbytových družstev zprostředkujících zemědělským podnikům prodej jatečného skotu.

K nejvýznamnějším odbytovým sdružením u nás patří již několik let národní odbytové družstvo Centroadbyt, které kromě obchodování s jatečným skotem, zástavovým skotem a prasaty na domácím i zahraničním trhu, poskytuje svým členům marketingové a monitorovací služby o trhu s masem a jatečnými zvířaty v ČR a v celé Evropě. V roce 2009 sdružoval Centroadbyt celkem 10 odbytových družstev, které zprostředkovaly obchod s přibližně 19 % celkové tržní produkce prasat v ČR. Ve srovnání s rokem 2008 snížil Centroadbyt obchod s prasaty asi o 20 %. Na celkovém počtu obchodovaného skotu se v roce 2009 podílel téměř 3 %. Ve srovnání s rokem 2008 klesl počet nakoupeného živého skotu prostřednictvím tohoto národního odbytového družstva o 36 %. K nejvýznamnější odbytové organizaci, která je členem Centroadbytu a působí na domácím trhu, se řadí AGROPORK - družstvo. Toto družstvo sdružuje více než 180 členů, producentů jatečných prasat a skotu a obchoduje jak na domácím trhu, tak exportuje zvířata do zahraničí.

Na trhu s mlékem v ČR bylo k 31. 12. 2009 registrováno celkem 37 odbytových organizací oprávněných ke zprostředkování prodeje mléka. V kvótovém roce 2008/09 bylo prodáno prostřednictvím odbytových organizací celkem 1 819,8 tis. t mléka, tj. 67,4 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Z uvedeného množství bylo 769,2 tis. t mléka prodáno prostřednictvím tří organizací. Podíl tří největších subjektů na celkovém prodeji mléka v kvótovém roce 2008/09 dosáhl 28,5 %. V referenčním období 2009/10 bylo k 31. 12. 2009 prodáno prostřednictvím odbytových organizací 1 331,6 tis. t mléka, tj. 66,9 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Největšími sdruženími z hlediska objemu mléka zprostředkovaného k prodeji byly v kalendářním roce 2009 Mlékařské a hospodářské družstvo JIH, Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy a dále Morava, mlékařské odbytové družstvo.

Na úseku komodity ovce a kozy působila v roce 2009 společnost OVEKO, a. s., která byla založena chovateli ovcí a koz sdruženými ve Svazu chovatelů ovcí a koz v ČR. Jejím hlavním cílem je zajistit pravidelný obbyt jatečných a chovných zvířat do zahraničí a na tuzemský trh a distribuci dalších produktů ovcí a koz. K ostatním aktivitám patří provádění kontroly užitkovosti a poradenství. Další organizací je odbytové družstvo Romney.

U komodity slepičí vejce pokračovaly v činnosti v roce 2009 dvě společnosti ČESKÁ VEJCE CZ, a. s. a ZLATÁ VEJCE, a. s.

Nejvýznamnější mezi odbytovými družstvy v obchodu s obilovinami a olejinami je AGROODBYT ČR, který v roce 2009 sdružoval 7 členů.

Organizací producentů ovoce a zeleniny s operačním programem bylo ke konci roku 2009 v ČR registrováno celkem osm, tj. stejný počet jako v roce předchozím (CZ FRUIT, odbytové družstvo, Praha; JIHOFRUKT, družstvo, Velké Bílovice; Odbytové družstvo LITOZEL, Bohušovice n. Ohří; Jižomoravská zelenina, družstvo, Velké Bílovice; EKO-ODBYT, odbytové družstvo, Slaný; EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů, Holovousy; Družstvo producentů rajčat, Podivín; Družstvo BRAMKO CZ, Semice).

V průběhu roku 2009 přibýly k sedmi předběžně registrovaným skupinám producentů ovoce a zeleniny (Východočeská zelenina – družstvo producentů zeleniny, Synkov; Odbytové družstvo Polabí, Přerov nad Labem; OZC Jizera, Předměřice nad Jizerou; Odbytové družstvo ovoce Český ráj, Praha; Odbytové družstvo Berry, Břežany; M.O.Z. družstvo pěstitelů, Sedlnice; Bohemia Apple, družstvo, Tucharaz) další tři nově registrované skupiny producentů (SP Zeltr, odbytové družstvo, Troubky; Nature Fruit, družstvo, Choustníkovo Hradiště a G's Pěstitel, odbytové družstvo, Strátov, Lysá nad Labem). Ke konci roku 2009 tak bylo evidováno deset předběžně registrovaných skupin producentů ovoce a zeleniny. U těchto předběžně registrovaných skupin producentů se jedná o právnické osoby, které usilují o získání registrace jako organizace producentů, avšak zatím ještě nesplňují všechna stanovená kritéria.

Celorepublikové odbytové družstvo regionálních dodavatelů pekárenských a mlynářských výrobků MP Produkt sdružuje významné české výrobce z pekařsko-cukrářského a mlynářského oboru (22 členů). Základním předmětem činnosti tohoto družstva je prodej nejširšího sortimentu produktů z pekařsko-cukrářského a mlynářského oboru.

PRODEJ-BIO s.r.o. založená Svazem ekologických zemědělců PRO-BIO a německým svazem Bioland, chce klást důraz na kvalitu biosurovin a nakupovat je přímo u producentů – ekozemědělců. Dále si klade za cíl vytvoření pevných obchodních struktur s biosurovinami.

Zájmové organizace

Venkov, zemědělství a potravinářství jsou velmi významné propojené oblasti, které generují také velký počet zájmových organizací. Popisovat každou zájmovou organizaci by přesahovalo rozsah a účel Zprávy o stavu zemědělství, proto zde uvádíme ty nejaktivnější.

Potravinářská komora ČR

PK ČR plní funkci zájmového neziskového sdružení pro všechny potravinářské obory a obory zpracování zemědělských produktů. Je reprezentantem oboru potravinářství vůči orgánům státní správy a obdobným organizacím v členských státech EU a organizacím se světovou působností. Spolupracuje s ostatními oborovými svazy a společenstvy, která mají k problematice potravinářství vztah, nebo navazují na jeho činnost. Více informací lze nalézt na www.foodnet.cz.

Agrární komora ČR

AK ČR sdružuje většinu podnikatelů v zemědělství, lesnictví a potravinářství, prosazuje a obhajuje zájmy svých členů, poskytuje poradenství a informační služby na celém území ČR v následujících oblastech: právní a legislativní, konzultační, poradenské a praktické přípravy na povolání, zahraničních vztahů, celní a certifikační, informatiky. Více informací lze nalézt na www.agrocr.cz.

Asociace soukromého zemědělství ČR

ASZ je dobrovolnou stavovskou a profesní organizací soukromých zemědělců v ČR. Veškerá činnost vychází z respektování starých selských tradic a přesvědčení o perspektivě rodinných farem jako základu moderního evropského zemědělství a živého venkova. Základním předmětem činnosti je obhajoba ekonomických, sociálních a odborných zájmů českých soukromých zemědělců v ČR a v zahraničí. Více informací lze nalézt na www.asz.cz.

Zemědělský svaz ČR

Je dobrovolným, nezávislým, neziskovým, nevládním a nepolitickým sdružením právnických a fyzických osob – zemědělských obchodních společností, zemědělských družstev, odbytových družstev a společností, zemědělců a dalších podnikatelů, jejichž podnikání je především zaměřeno na zemědělství, pěstitelství, chovatelství a služby, které se sdružily na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů v souladu s právními předpisy ČR. Více informací lze nalézt na www.zsccr.cz.

Svaz vlastníků půdy ČR

Je zájmová organizace vlastníků zemědělské, lesní a ostatní půdy a pozemkových manažerů Čech a Moravy. Vyvíjí úsilí: za reálný trh s půdou, proti vyvlastňování půdy, za osvobození od daně z pozemků a zátěže a břemen uživatelů půdy, za obnovu hranic a zpřístupnění pozemků zrychlením pozemkových úprav, o reformu pozemkového práva tak, aby bylo v souladu s „Listinou základních práv a svobod“. Více informací lze nalézt na www.svazvlastnikupudy.cz.

Svaz marginálních oblastí

Zastupuje zemědělce hospodářící ve znevýhodněných (horských a podhorských) oblastech. Do těchto oblastí patří 50 % zemědělské půdy ČR. Svaz prosazuje, aby při tvorbě dotační a podpůrné politiky byl kladen větší důraz na podporu a rozvoj konkurenceschopné produkce a zemědělských aktivit méně příznivých oblastí. Více informací lze nalézt na www.lfa.cz.

Společnost mladých agrárníků ČR

Je neziskové nevládní občanské sdružení zastupující mladou zemědělskou veřejnost a venkovskou mládež. Prosazuje zájmy svých členů v oblasti politické, odborné i společenské. Více informací lze nalézt na www.smacr.cz.

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Je celostátní sdružení ekologicky hospodařících zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Sdružuje také poradce, školy, spotřebitele a přátele ekologického zemědělství. Hlavním posláním svazu je prosazovat v ČR ekologické zemědělství. Důležitou součástí je propagace biopotravin, vždy s ohledem na zájmy ekologických zemědělců, členů svazu PRO-BIO. Více informací lze nalézt na www.pro-bio.cz.

6.7 Pracovní síly a trh práce v zemědělství

6.7.1 Pracovní síly v zemědělství

Trend snižování zaměstnanosti v zemědělství se v roce 2009 prohloubil. Meziroční úbytek pracovníků v zemědělských podnicích činil 4,9 % a jejich počet poklesl na 120,2 tis.⁵⁸ (příl. tab. 6.7/01). Podíl pracovníků v zemědělství na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR činil 2,4 %⁵⁹ a meziročně poklesl o 0,1 p. b.

Úbytek pracovníků nastal ve všech právních formách zemědělského podnikání⁶⁰. Nejvyšší relativní úbytek pracovníků zaznamenala již tradičně družstva (o 7,8 %) a dále pak obchodní společnosti (o 4,8 %), absolutní úbytek pracovníků však byl v meziročním srovnání vyšší v obchodních společnostech než v družstvech. V podnicích fyzických osob došlo k relativně menšímu snížení zaměstnanosti (o 2,1 %).

I při výraznějším poklesu počtu pracovních sil v zemědělství v roce 2009 nedošlo k výrazným změnám ve struktuře zaměstnanosti podle právních forem podnikání (nejpatrnější stále zůstává mírný trend poklesu podílu zaměstnanosti v družstvech). Mezi zemědělci nadále převažují pracovníci obchodních společností (od roku 2002 v nich pracuje více než polovina veškerých zemědělských pracovních sil). V roce 2009 v nich pracovalo 54,1 % zemědělců, v družstvech pak necelá čtvrtina (22,7 %) a v podnicích fyzických osob rovněž necelá čtvrtina (23 %).

Z hlediska zaměření zemědělské výroby⁶¹ v ČR i nadále výrazně převládá zaměstnanost v podnicích se smíšenou, tj. kombinovanou rostlinnou a živočišnou výrobou (84,7 %). Jen zlomek celkového počtu zaměstnanců pak pracuje v podnicích specializovaných buď na živočišnou (9,1 %), či rostlinnou výrobu (6,2 %). Z hlediska počtu pracovníků jsou – v návaznosti na vyšší potřebu živé práce – největší ty, jež se zaměřily pouze na živočišnou výrobu (v průměru 67 zaměstnanců). Následované jsou podniky se smíšenou výrobou (v průměru 56 zaměstnanců), podstatně menší jsou pak podniky specializované na rostlinnou výrobu (v průměru 38 zaměstnanců). Omezování rozsahu živočišné výroby v ČR postihlo takto specializované podniky ztrátou 11,1 % pracovních míst. I když v podnicích se smíšenou výrobou není relativní ztráta tak výrazná (6,8 %), jedná se absolutně téměř o pět tisíc pracovních míst celkem (nejen ve vazbě na zmíněné omezování živočišné výroby). V podnicích specializovaných na rostlinnou výrobu ubylo jen cca 300 pracovníků. V ČR obecně ubývá velkých zemědělských podniků se 100 a více zaměstnanci – jejich počet klesl meziročně o 30 podniků (zejména propadem do „nižší“ statistické kategorie) na 233. Pracovní uplatnění v nich nalézají již jen zhruba 30 tis. pracovníků.

Věková struktura zaměstnanosti v zemědělství zůstává dlouhodobě nepříznivá⁶². Nejzastoupenější mezi věkovými kategoriemi zemědělských pracovníků jsou pracovníci ve věku 45-59 let (spadá sem 46,8 % pracovníků sektoru). Mladší kategorie 30-44 let čítá 35,2 %. Třetí nejzastoupenější je nejmladší kategorie 15-29 let (10 %) a nejméně je pracovníků nad 60 let (8,1 %). V posledních dvou letech byly pozorovány náznaky zastavení trendu stárnutí zemědělců a věkové stabilizace resortu, aktuálně sledované období (4. čtvrtletí 2008 a 2009) však tyto signály nepotvrzuje. Podíl osob v nejmladší věkové kategorii klesl o 2,3 p. b. a podíl osob ve věku 30-44 let se zvýšil o 1,4 p. b. Ve starších věkových kategoriích klesl podíl osob ve věku 45-59 let o 0,4 p. b. a o 1,3 p. b. narostl podíl nejstarší kategorie. Celkem se tak podíl zemědělců ve věku 45 let a více zvýšil meziročně z 54 % na 54,9 %. Zde se nejvýrazněji projevuje věkový rozdíl mezi zemědělci a pracovníky NH, mezi nimiž je 45letých a starších pouze 39,7 %. Podíly pracovníků v mladších skupinách jsou v NH vyšší o více než 6 p. b., naopak podíl pracovníků mezi 45-59 lety je v NH o 12,3 p. b. nižší. Je tedy zřejmé, že tato kohorta tvoří páteř zemědělské pracovní síly v ČR a její nadcházející odchod do důchodu bude pro sektor znamenat značný problém.

Podíl žen v zemědělství se od roku 2005 stabilizoval na hodnotách okolo 30 %⁶³. Ve srovnání se 4. čtvrtletím roku 2008 klesl z 30 % na 29,1 %. Množství tohoto trendu spolu s celkovým snižováním počtu zemědělských pracovníků znamená, že ze sektoru každý rok odchází dvojnásobně množství mužů než žen. V NH na konci roku 2009 pracovalo 42,8 % žen, což znamená rozdíl 13,7 p. b. proti podílu žen v zemědělství. Tento rozdíl meziročně narostl o 1,1 p. b. v neprospěch zemědělských žen.

⁵⁸ Průměrný evidenční počet pracovníků (ve fyzických osobách) v podnicích zemědělské prvovýroby bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.

⁵⁹ Předběžný údaj, propočty ÚZEI podle: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (1.-4. čtvrtletí 2009), ČSÚ 2010. Proti Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2008 byl upřesněn podíl pracovníků v zemědělství na celkové zaměstnanosti v NH v roce 2008 z 2,6 % na 2,5 %.

⁶⁰ Vyjma státních podniků s nevýznamnou celkovou zaměstnaností – řádově ve stovkách pracovníků.

⁶¹ Pramen: Čtvrtletní výkaz P 3-04 pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví (průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, podniky s 20 a více zaměstnanci).

1. až 4. čtvrtletí 2009, ČSÚ 2010. V předchozích výkazech byla hranice počtu pracovníků nižší – nad 10 zaměstnanců; údaje o průměrných počtech zaměstnanců v podnicích jsou tak srovnatelné pouze v rámci jednotlivých publikací.

⁶² Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2008, 2009), ČSÚ 2009, 2010. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁶³ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2008, 2009), ČSÚ 2009, 2010. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

Poslední dostupné údaje o vzdělání zemědělců pocházejí z roku 2003⁶⁴ a aktuální situaci tak lze pouze odhadovat na základě dlouhodobých trendů. Ty naznačují dlouhodobě nižší podíl zemědělských pracovníků se středoškolským a vysokoškolským vzděláním ve srovnání s pracovníky v NH.

Podle klasifikace zaměstnání (KZAM)⁶⁵ byla v roce 2009 profesní struktura v zemědělství (zde včetně myslivosti, lesnictví a rybářství)⁶⁶ následující: 37,4 % představovali kvalifikovaní dělníci, 22,3 % obsluha strojů a zařízení, 12,1 % techničtí pracovníci, 8,4 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 7,9 % řemeslníci a opraváři, 4,5 % vedoucí a řídicí pracovníci, 4,4 % odborní a vědecktí pracovníci, 2,8 % nižší a administrativní pracovníci a 1,3 % provozní pracovníci ve službách a obchodu. Celkově meziročně klesl podíl pracovníků sloučených technicko-hospodářských profesí (KZAM 1-4) o 1,5 p. b. Ze sloučených dělnických profesí zaznamenala nejvyšší nárůst podílu kategorie obsluha strojů a zařízení (o 5,2 p. b.).

Zemědělská zaměstnanost⁶⁷ nezaznamenala z pohledu regionální diferenciace meziročně výrazné změny. Nejvyšší podíl na celkové zemědělské zaměstnanosti v ČR vykazoval v roce 2009 kraj Vysočina (13,8 %). Dále následovaly kraje Středočeský (13,5 %), Jihomoravský (12,2 %), Jihočeský (10,2 %), Pardubický (8,5 %), Olomoucký (8,0 %), Plzeňský (7,9 %), Královéhradecký (7,3 %), Moravskoslezský (6,5 %), Zlínský (4,4 %), Ústecký (3,8 %), Liberecký (1,7 %) a Hl. m. Praha (1,3 %). Meziročně zaznamenaly nejvýraznější změnu kraje Středočeský a Jihomoravský (úbytky více než 1 000 zaměstnanců).

Nad průměrným podílem zemědělců na celkové zaměstnanosti v kraji, jenž v roce 2009 činil 2,5 %, byly kraje Vysočina (8,8 %), Pardubický (5,4 %), Jihočeský (5,1 %), Olomoucký (4,5 %), Královéhradecký (4,3 %), Plzeňský (4,0 %), Středočeský (3,8 %) a Jihomoravský (2,9 %). Těsně pod celorepublikovým průměrem byl kraj Zlínský (2,4 %), podíly v ostatních krajích nedosahovaly ani 2 %.

6.7.2 Trh práce a pozice zemědělců

K odhadu aktuálních trendů na trhu práce používá ÚZEI ukazatel signální míry agrární nezaměstnanosti⁶⁸. Ta se meziročně zvýšila z 3,1 % ve 4. čtvrtletí 2008 na 4,1 % na konci roku 2009⁶⁹. Pro její vývoj je charakteristické kolísání způsobené na jedné straně statisticky malým množstvím nezaměstnaných v sektoru (podle uvedené metodiky jich na konci roku 2009 bylo 6 400) a na straně druhé sezónním charakterem zemědělské práce. V jeho důsledku míra agrární nezaměstnanosti vždy na konci roku narůstá, což je třeba zohlednit při interpretaci uvedených údajů.

Vývoj uvedeného ukazatele v zemědělství i vývoj srovnatelně konstruované míry nezaměstnanosti v NH měly v posledních pěti letech setrvalé klesající tendenci, přičemž situace v zemědělství byla horší. Změna nastala na přelomu let 2008 a 2009, kdy se obě míry vyrovnaly. Počínaje 2. čtvrtletím roku 2009 dosahuje signální míra nezaměstnanosti v NH vyšších hodnot a na konci roku 2009 činila 5,9 %, tedy o 1,7 p. b. více než v zemědělství. Rozdíl, který tuto změnu trendu způsobil, je dán především absolutním počtem nezaměstnaných: zatímco v NH v důsledku hospodářské recese tento počet meziročně narostl o 80 %, v zemědělství není dlouhodobé snižování zaměstnanosti doprovázeno nárůstem počtu nezaměstnaných, neboť značná část zemědělské populace dosahuje důchodového věku a odchází ze sektoru přímo do důchodu. Zároveň se zde promítá skutečnost, že signální míra agrární nezaměstnanosti je kvůli způsobu své konstrukce citlivější vůči krátkodobým výkyvům.

Signální míra agrární nezaměstnanosti je dlouhodobě vyšší u zemědělských žen než u mužů. Na konci roku 2009 byl tento rozdíl více než dvojnásobný (6,7 % u žen a 3,0 % u mužů), což je větší rozdíl než v NH, kde srovnatelná diskrepance činila 1,1 p. b.

Jedním z ukazatelů sociálního statusu je postavení v hlavním zaměstnání. Ve 4. čtvrtletí 2009 tvořili zaměstnanci a pracující členové družstev 78,3 % všech zemědělských pracovníků⁷⁰, pracující na vlastní účet (podnikatelé bez zaměstnanců) 18,5 %, zaměstnavatelé (podnikatelé se zaměstnanci) 2,1 % a pomáhající rodinní příslušníci 1,1 %. V meziročním srovnání nenastaly výrazné strukturální změny, mírně narostl podíl kategorie pracujících na vlastní účet a sloučené kategorie zaměstnanců a pracujících členů družstev, naopak mírně poklesl podíl zaměstnavatelů a pomáhajících rodinných příslušníků.

Většina zemědělských pracovníků má tudíž status námezdní pracovní síly a vzhledem k tomu realizuje své příjmy z pracovní činnosti v zemědělství formou mzdy. Úroveň zemědělských mezd přitom dlouhodobě zaostává za průměrem a národním hospodářstvím celkem. Rok 2009, plně poznamenaný hospodářskou krizí, znamenal další zhoršení příjmové situace zemědělců. Zatímco v samotném posledním čtvrtletí 2009 průměrná měsíční mzda v zemědělství na přepočtené počty zaměstnanců⁷¹ dosáhla za celý rok 17 259 Kč, v průmyslu 22 888 Kč a v národním hospodářství celkem 23 598 Kč (příl. tab. 6.7/02). Zatímco v zemědělství se mzdy meziročně prakticky nezměnily (nárůst o 0,2 %), v průmyslu i v národním hospodářství vzrostly shodně o celá 4 %. Obdobně dokumentují situaci i absolutní nárůsty mezd – zatímco v zemědělství to bylo jen několik desítek korun (33 Kč), nárůst v průmyslu i v národním hospodářství se blížil tisícikoruně (878 Kč, resp. 907 Kč). Stávající výrazný absolutní schodek ve mzdové úrovni tak meziročně dále narostl a překračuje 6 tis. Kč vůči národnímu hospodářství celkem (6 339 Kč) a 5 tis. Kč vůči průmyslu (5 629 Kč). Disparita mezd v zemědělství se meziročně prohloubila (o 2,9 p. b. vůči průmyslu a 2,8 p. b. vůči národnímu hospodářství) a dosáhla 75,4 % vůči průmyslu a 73,1 % vůči národnímu hospodářství celkem. Nepříznivá situace v oblasti zemědělských mezd je patrna i z časové řady dat o průměrných mzdách publikovaných podle konceptu používaného do roku 2008, tj. na fyzické osoby a za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci (příl. tab. 6.7/03).

Krise tlumila i nárůsty spotřebitelských cen, takže i přes celkově zmírněné tempo mzdových nárůstů vzrostly v roce 2009 reálné mzdy v národním hospodářství stejně tak jako v průmyslu (v obou případech o 3,0 %). V zemědělství však došlo k poklesu reálné mzdy, a to o 0,8 %. Byť tento pokles není sám o sobě příliš hluboký, přispívá k nepříznivému komplexnímu hodnocení zemědělských mezd a dokumentuje zaostávání resortu v této oblasti za vývojem v národním hospodářství.

V souvislosti s nízkou a dále zaostávající úrovní mezd v resortu se prohloubil handicap zemědělských podniků na trhu práce, a to i za situace, kdy se obecně zvýšila nabídka volné pracovní síly. Potřebné zvýšení mzdové úrovně je přitom podmínkou zvýšení atraktivnosti sektoru pro mladé a kvalifikované pracovníky a předpokladem zajištění průběžné obměny pracovních sil v odvětví.

⁶⁴ Pramen: Strukturální šetření v zemědělství 2003, ČSÚ 2004. Podrobnější analýza viz Zpráva o stavu zemědělství České republiky za rok 2004, MZe 2005.

⁶⁵ Klasifikace KZAM = 1. Zákonníci, vedoucí a řídicí pracovníci, 2. Vědecktí a odborní duševní pracovníci, 3. Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech, 4. Nižší administrativní pracovníci (úředníci), 5. Provozní pracovníci ve službách a obchodu, 6. Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení), 7. Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení), 8. Obsluha strojů a zařízení, 9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 0. Příslušníci armády.

⁶⁶ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2008, 2009), ČSÚ 2009, 2010. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁶⁷ Pramen: Čtvrtletní výkaz P 3-04 pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví (průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, podniky s 20 a více zaměstnanci), 1. až 4. čtvrtletí 2009, ČSÚ 2010.

⁶⁸ Míry specifické agrární i srovnatelné vyjádřené obecně nezaměstnanosti uváděné v textu mají pouze orientační charakter; ukazatele zahrnují nezaměstnané registrované na úřadech práce i zprostředkovatelné práce a neregistrované nezaměstnané, kteří pracovali v posledních 8 letech. Údaje pro výpočet míry agrární nezaměstnanosti srovnatelné s registrovanou mírou nezaměstnanosti podle MPSV nejsou dostupné.

⁶⁹ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2008, 2009), ČSÚ 2009, 2010. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁷⁰ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2008, 2009), ČSÚ 2009, 2010. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁷¹ Údaje o průměrných mzdách podle tohoto konceptu jsou hlavními zveřejňovanými ukazateli z oblasti mzdové statistiky počínaje rokem 2009. Odvětvové členění je zde uvedeno podle OKEČ, tj. zemědělství bez lesnictví a rybolovu.

7 PŮDA A VLASTNICKÉ VZTAHY

Celkový ZPF pokrývá 53,7 % území státu; jeho vývoj je charakteristický meziročními úbytky (0,1 %). Významně ubývá orné půdy (k nejvyšším úbytkům půdy dochází v neúrodnějších oblastech), zvyšuje se naopak rozloha TTP. V systému LPIS na rozdíl od předchozích let již nedochází k nárůstu evidované půdy. Výměra neoseté orné půdy (a úhoru) představuje pouze 1,1 % (29 tis. ha), současně se nezvyšuje rozloha neobhospodařované (opuštěné) půdy. Vedle přetrvávajícího ohrožení půd vodní a větrnou erozí dochází vlivem nedostatečného vápnění k jejich okyselování. Celkový objem zobchodované půdy činí zhruba 3 % ZPF (z toho 39 tis. ha v rámci privatizace státní půdy). Ceny zemědělské půdy vykazují stále rostoucí trend: státní půda se prodávala v průměru za 54 tis. Kč/ha, soukromá půda nejčastěji za 70 tis. Kč/ha (přes PGRLF) až 80 tis. Kč/ha. Pachtovné ze zemědělské půdy (1 230 Kč/ha v roce 2009) zůstává i přes stabilní růst od roku 2004 stále hluboko pod úrovní pachtu placeného v zemích EU 15. Téměř 2 mld. Kč alokovaných na pozemkové úpravy v roce 2009 umožnily dokončit dříve započaté KPÚ či JPÚ na rozloze více než 90 tis. ha.

7.1 Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy vycházejí z ustanovení zákona č. 229/1991 Sb. o půdě, podle kterého se mají upravovat vlastnické vztahy k půdě v souladu se zájmy hospodářského rozvoje venkova i v souladu s požadavky na tvorbu krajiny a životního prostředí. Vlastní proces v pozemkových úpravách je upraven zákonem č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění pozdějších předpisů a rozeznává dvě formy pozemkových úprav: *jednoduché pozemkové úpravy* – představují řešení zpravidla jen části jednoho katastrálního území, respektive pouze v něm vybraného problému a *komplexní pozemkové úpravy* – představují ucelené řešení zpravidla celého katastrálního území v souladu s požadavky na tvorbu krajiny, životního prostředí, vodohospodářských poměrů včetně zpřístupnění pozemků, protierozní ochrany i ekologické stability území. V rámci pozemkových úprav se mimo jiné vyjasňují vlastnické vztahy, tzn. upřesňuje se katastr nemovitostí a vzniká nová digitální katastrální mapa. Součástí návrhu pozemkové úpravy je plán společných zařízení zahrnující technické a další opatření sloužící ke zpřístupnění pozemků, protierozní opatření, vodohospodářská opatření a opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí. Provedení pozemkových úprav podmiňuje v mnoha případech další rozvoj území.

Na konci roku 2009 byly jednoduché nebo komplexní pozemkové úpravy provedeny na více než 15 % výměry ZPF, na dalších zhruba 11 % půdy byly pozemkové úpravy v řešení. Celkové území dosud realizované buď zahájenými nebo dokončenými úpravami tak představuje rozlohu více než 1 100 tis. ha z p. l. přes narůstající finanční prostředky postup pozemkových úprav stále neodpovídá potřebám vyjadřovaných zejména obcemi, vlastníky ale také uživateli půdy a zainteresovanými orgány státní správy. Jde o finančně velmi náročné operace, které jsou hrazeny jak ze státního rozpočtu (Všeobecná pokladní správa, Ředitelství silnic a dálnic, PF ČR, PPO⁷²), tak je možné využívat i fondy EU, zejména na realizaci společných zařízení v pozemkových úpravách (polní cesty, protierozní, vodohospodářská a ekologická opatření). Tab. T7.1/01 znázorňuje stav v realizaci pozemkových úprav v roce 2009.

T7.1/01 - Stav provádění pozemkových úprav k 31. 12. 2009

Typ pozemkové úpravy	Ukončené				Rozpracované	
	počet		výměra (ha)		počet celkem	výměra (ha)
	2009	celkem	2009	celkem		
Komplexní pozemkové úpravy	113	1 010	62 851	441 699	747	395 446
Jednoduché pozemkové úpravy¹⁾	97	1 974	28 929	204 294	196	66 662

¹⁾ Zákonem č. 139/2002 Sb. došlo ke změně definice JPÚ, na jejímž základě dochází od roku 2004 k aktualizovanému zpřesnění evidence JPÚ.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI), M. Válová (MZe)

V roce 2009 bylo na zajištění pozemkových úprav vyčleněno celkem 1,9 mld. Kč. (tab. T7.7/02). Tato částka byla nejvyšší od zahájení realizace pozemkových úprav, přičemž kumulativně od jejich začátku (od roku 1991) bylo vynaloženo více než 17 mld. Kč. Nejvíce prostředků bylo financováno v roce 2009 z fondu na rozvoj zemědělství a venkova (PRV 2007-2013) a kapitoly MZe. Pozitivním vývojem je celkový pokles nákladů na návrh KPÚ od začátku jejich provádění⁷³.

T7.1/02 - Finanční zdroje v pozemkových úpravách (mil. Kč)

Zdroj	2006	2007	2008	2009
MZe	456	663	800	630
PF ČR	74	153	243	218
OP Zemědělství	573	277	5	-
PRV¹⁾	-	-	349	870
Protipovodňová opatření	-	65	45	113
Ředitelství silnic a dálnic	138	77	130	102
MŽP	4	1	0	1
Ostatní	4	1	2	14
Celkem	1 249	1 237	1 574	1 948

¹⁾ Celkové prostředky vyčleněné na předfinancování pozemkových úprav realizovaných v daném roce.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI), M. Válová (MZe)

⁷² Protipovodňová a protierozní opatření (podle usnesení vlády ze dne 15. listopadu 2006 č. 1304).

⁷³ Podle metodického předpisu ÚPÚ by se průměrná cena zpracovaného návrhu KPÚ měla pohybovat okolo 10,5 tis. Kč/ha. Skutečné náklady byly v roce 2009 v průměru o 2-3 tis. Kč nižší.

V rámci pozemkových úprav bylo dosud vybudováno více než 1 668 km cest. Na každý 1 km² provedené pozemkové úpravy tak připadá v průměru 400 metrů nově vytvořených cest v krajině. Celkový rozsah provádění pozemkových úprav (ukončené i rozpracované) a realizovaná společná zařízení v krajině v členění podle jednotlivých krajů (NUTS III) uvádí tab. T7.1/03. Rozsah individuální pozemkové úpravy lze doložit následujícími průměrnými údaji: průměrná velikost území spadající do jedné pozemkové úpravy je 400-450 ha, doba trvání 4-5 let, průměrný počet parcel před realizací je 931 a počet listů vlastnictví 147.

T7.1/03 - Stav provádění pozemkových úprav k 31. 12. 2009 podle krajů

Kraj	Ukončené				Zahájené a rozpracované				Realizace protierozních opatření	Realizace ekologických opatření	Realizace vodohosp. opatření	Realizované cesty
	v roce 2009	celkově k 31. 12. 2009	v roce 2009	celkově k 31. 12. 2009	v roce 2009	celkově k 31. 12. 2009	v roce 2009	celkově k 31. 12. 2009				
	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha				
Středočeský kraj	11	162	4 149	65 314	20	108	10 575	50 082	27	133	19	268 548
Jihočeský kraj	16	155	5 727	59 083	17	109	9 220	45 793	13	26	35	207 227
Karlovarský kraj	5	43	1 781	13 138	3	26	770	8 202	50	16	3	50 705
Plzeňský kraj	17	98	8 627	34 303	18	101	7 270	41 019	144	56	17	127 393
Liberecký kraj	4	17	1 072	5 455	7	26	3 097	11 255	13	4	0	27 701
Ústecký kraj	4	44	1 730	17 500	12	45	6 593	25 857	4	56	0	202 091
Královéhradecký kraj	8	80	4 206	30 781	12	46	6 647	25 133	34	93	38	178 491
Pardubický kraj	10	65	5 280	29 460	10	50	6 498	34 707	14	42	169	97 855
Jihomoravský kraj	17	146	17 658	91 485	15	65	12 955	48 212	31	118	43	184 097
Zlínský kraj	4	27	2 017	11 617	8	36	3 600	20 173	22	34	73	27 264
Kraj Vysočina	8	90	5 340	41 199	11	40	4 744	21 555	57	34	42	158 271
Olomoucký kraj	8	69	4 198	33 970	10	53	5 559	26 494	27	382	38	114 145
Moravskoslezský kraj	1	14	1 068	8 393	22	42	19 296	36 966	11	55	6	24 580
ČR celkem	113	1 010	62 851	441 699	165	747	96 823	395 446	447	1 050	483	1 668 367

Pramen: Ústřední pozemkový úřad
Zpracoval: M. Válová (MZe)

Přehled realizovaných pozemkových úprav je uveden v přílohové mapě M7.1/01.

7.2 Trh s půdou

V ČR se ročně úplatně zobchoduje okolo 3 % ZPF a dále menší část půdního fondu je převáděna bezúplatně (dědictví, dary, apod.). Podle předběžných odhadů se trh se zemědělskou půdou ani v roce 2009 významně nezmenšil. Tržní ceny prodáváných pozemků zaznamenaly mírný růst, stejně tak nájemné ze zemědělské půdy v roce 2009 i nadále rostlo. Celkový podíl prodávané půdy v ČR je srovnatelný s podílem prodeje zemědělské půdy v ostatních zemích EU.

Absolutní výměra prodané zemědělské půdy ve vlastnictví státu prostřednictvím PF ČR podle § 7 zákona č. 95/1999 Sb. (převod na samostatně hospodařící rolníky, vlastníky zemědělské půdy, společníky obchodních společností, členy družstev a oprávněné osoby – tvořila 93 % celkové převedené půdy) dosáhla v roce 2009 celkem 39 tis. ha a meziročně se snížila o 18 %. Průměrná výměra prodáváného pozemku činila 0,97 ha. Kupní cena za 1 m² se proti roku 2008 zvýšila v tomto režimu o 4,3 %, a to z 5,15 Kč/m² na 5,37 Kč/m² (tab. T7.2/01). Uvedená cena zahrnuje jak nákupy bez, tak i s využitím 30letého splátkového režimu a dále nerozlišuje přednostní prodeje. Tržní cena prodávané státní půdy, která má největší vypovídací schopnost o cenách půdy pro zemědělské účely (podle § 7 zákona o prodeji půdy, ve splátkovém režimu, bez předkupního práva) činila 4,96 Kč/m². Rozsah každoročně privatizované státní půdy se bude i nadále snižovat.

Celková výměra státní půdy převedená do soukromého vlastnictví od 25. 5. 1999 do 31. 12. 2009 představuje 494,3 tis. ha, tj. 82 % z celkové předpokládané nabídky státní půdy, tedy z přibližně 600 tis. ha (upřesnění disponibilní výměry od blokací podle § 2 zákona č. 95/1999 Sb., v pozdějším znění). Ostatní státní půda (přibližně 166 tis. ha) připadá na blokace podle § 29 zákona o půdě (50 tis. ha), bezúplatné převody a prodeje pro investiční účely, náhradní pozemky za nároky podle zákona o půdě, půdu potenciálně „ohroženou“ restitucí, půdu použitou pro realizaci společných zařízení v rámci pozemkových úprav a půdu obtížně privatizovatelnou (cca 50 tis. ha).

T7.2/01 - Prodej pozemků ve vlastnictví státu a kupní cena¹⁾

Ukazatel	MJ	2008	2009	Meziroční index
Celková výměra	ha	48 007	39 032	81,3
Průměrná výměra pozemku	ha	0,95	0,97	101,7
Kupní cena	Kč/m²	5,15	5,37	104,3

1) Prodej podle § 7 zákona č. 95/1999 Sb.
Pramen: PF ČR
Zpracoval: L. Jellínek (ÚZEI)

V roce 2009 PGRLF v rámci programu „Investice“ a podprogramu „Půda“ schválil 302 žádostí na úvěry na nákup soukromé zemědělské půdy v celkové výši 452 mil. Kč s objemem nakoupené půdy v rozsahu 7 185 ha při průměrné ceně nakupované půdy 6,99 Kč/m². Celkem v programu „Půda“ (od roku 2004 do 30. 9. 2009) bylo schváleno 1 304 žádostí s celkovou výší úvěrů 2,42 mld. Kč a bylo nakoupeno 54 924 ha půdy za průměrnou cenu 4,89 Kč/m². Dlouhodobý investiční program Půda byl v roce 2009 ukončen (příjem žádostí byl ukončen k 30. 9. 2009, schvalování žádostí k 31. 12. 2009) a byl nahrazen krátkodobým programem Podpora nákupu půdy (příjem žádostí byl zahájen od 1. 12. 2009), který je otevřen pro příjem žádostí do 31. 12. 2010 s maximálním datem pro podporu úroků do konce roku 2012.

T7.2/02 - Vývoj cen zemědělské půdy podle různých zdrojů (Kč/ha)

Databázový zdroj	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ČSÚ ¹⁾	48 481	49 791	48 279	46 806	51 848	59 257	-
ÚZEI (nad 5 ha) ²⁾	35 700	37 500	37 100	36 100	35 900	-	-
ÚZEI šetření odhadců ³⁾	-	-	-	-	-	63 800	77 800
PF ČR celkový průměr podle §74)	41 651	41 892	38 066	40 032	41 443	51 498	53 687
PF ČR převody podle §7 orná půda	51 787	52 207	46 684	49 697	48 640	61 764	55 699
PF ČR převody podle § 7 TTP	19 717	21 485	21 108	22 305	22 535	34 541	45 200
PGRLF (podpora nákupu soukromé půdy)	-	38 484	43 504	42 693	52 741	46 851	69 938

¹⁾ Databáze ČSÚ podle údajů z přiznání k dani z nemovitostí. Rok 2008 bude zpracován v polovině roku 2009.

²⁾ Monitoring (ÚZEI/VÚZE) tržních cen půdy - pouze pozemky primárně určené pro zemědělské užití (>5 ha). Šetření skončilo v roce 2008.

³⁾ Odhadovaná tržní cena zemědělské půdy autorizovanými odhadci pro účely poskytování hypotečních úvěrů. Šetření začalo v roce 2009.

⁴⁾ Obsahuje jak cenu vyhlášenou, tak výslednou ze soutěže.

Pramen: ČSÚ; ÚZEI; PF ČR; PGRLF

Zpracoval: L. Jelínek, V. Valtr (ÚZEI)

Vzhledem k charakteru půdy (např. vysoká heterogenita v kvalitě) je pro zajištění objektivnosti souběžně uváděno několik zdrojů cen. Uváděné zdroje potvrzují, že tržní ceny zemědělské půdy i v roce 2009 vykazovaly vzrůstající trend. Vývoj tržních cen zemědělské půdy podle různých zdrojů v období od roku 2004-2008 je znázorněn v tab. T7.2/02²⁴. Ze zdrojů vyplývá, že průměrná cena půdy (pro všechna sledování) mezi roky 2003 a 2009 se zvýšila o 53 %, přičemž meziročně 2009/08 vzrostla o 14 %. Vstup ČR do EU tak ve střednědobém horizontu neměl dramatický dopad na růst tržních cen zemědělské půdy. Dosavadní pozvolný růst cen je možné očekávat i v dalších letech. Mezi hlavní faktory ovlivňující dlouhodobě trh s půdou patří v ČR zejména: státní ingerence (pokračující privatizace státní půdy, podpory úvěrů pro nákup soukromé půdy, pozemkové úpravy, vládní podpory do zemědělského sektoru), roztržitá struktura vlastnictví půdy na straně jedné a koncentrovaná struktura uživatelů na straně druhé, institucionální bariéry (obtížná fyzická identifikovatelnost a často dostupnost pozemků, omezené nabývání půdy cizinci, informační asymetrie účastníků trhu, disproporce mezi velikostí uživatelských bloků a vlastnických parcel, apod.). S ukončením privatizace státní půdy a podpory nákupu soukromé půdy přes PGRLF se očekává pokles objemu obchodované půdy.

V NČS jsou ceny zemědělské půdy stále výrazně nižší (v ČR 2 375 €/ha, na Slovensku 1 210 €/ha, v Polsku 2 700 €/ha z. p.) než v EU 15, kde se podle Eurostatu cena pohybuje od 4 180 €/ha ve Švédsku až po 40 916 €/ha v Nizozemsku. Průměrná tržní cena zemědělské půdy v Německu je okolo 9 000 €/ha, v Rakousku více než 20 000 €/ha.

Průměrný nájem zemědělské půdy podle šetření FADN v roce 2008 v ČR u fyzických osob činil 1 198 Kč/ha a u právnických osob 1 121 Kč/ha, což znamená mírný meziroční nárůst. Podle předběžných kalkulací se také v roce 2009 předpokládá pouze mírné navýšení (v průměru u podniků fyzických osob na 1 269 Kč/ha, u právnických osob 1 218 Kč/ha). Postupně došlo k vyrovnávání rozdílu v placeném pachtu mezi fyzickými a právnickými osobami. Nájemné se u těchto skupin diferencuje podle výrobních oblastí (tab. T7.2/03) a zastoupení půdy v LFA oblastech. Nejvyšší nájemné z půdy je v kukuřičné oblasti, kde dosahuje trojnásobku nájemného v horské oblasti. Stále ještě postupné navýšování plošně vyplácených přímých podpor přispívá k růstu cen nájemného. Nicméně vzhledem k víceletým nájemním smlouvám s fixně stanoveným koeficientem růstu nereaguje nájemné bezprostředně na meziroční změny v cenách či situaci na trhu. Nepříznivá ekonomická situace většiny zemědělských odvětví v roce 2009 se bude velmi pravděpodobně promítat do nižšího tempa růstu (případně i lokálního poklesu) nájemného v následujících letech.

T7.2/03 - Průměrný nájem na 1 ha pronajaté půdy podle výrobních oblastí (Kč/ha)¹⁾

Výrobní oblast	Fyzické osoby					Právnické osoby				
	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾
Kukuřičná	1 523	1 705	1 672	1 767	1 860	1 239	1 298	1 460	1 594	1 735
Řepařská	1 353	1 296	1 427	1 465	1 506	1 445	1 478	1 552	1 628	1 694
Bramborářská	639	701	773	806	872	614	669	748	894	1 014
Bramborářsko-ovesná	716	708	811	859	914	480	510	592	745	865
Horská	555	626	535	589	605	351	413	437	494	554
ČR	1 010	1 037	1 156	1 198	1 269	874	951	1 041	1 121	1 218

¹⁾ Pachtovné z půdy počítané podle výsledků FADN - v roce 2009 došlo ke zpřesnění výpočtu (aktualizace je provedena od roku 2005).

²⁾ Předběžný odhad. Kalkulováno na základě průměrné změny pachtovného v letech 2005-2008 u příslušné výrobní oblasti.

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

Samostatnou oblastí pronájmu zemědělské půdy je pronájem půdy ve vlastnictví státu, kterou spravuje PF ČR (více v kap. 7.3).

²⁴ Od roku 1993 VÚZE prováděl každoroční monitoring o transakcích a cenách na trhu se zemědělskou půdou v rámci projektů NAZV. S ohledem na nové požadavky sledování tržních cen a ukončení projektu NAZV došlo k přerušení tohoto monitoringu cen. V současnosti probíhá testování sběru dat prostřednictvím sítě autorizovaných odhadců.

Průměrné nájemné ze zemědělské půdy je v ČR srovnatelné s ostatními NČS EU, ale stále nižší než v okolních zemích EU 15. V roce 2009 činilo průměrné nájemné v ČR v přepočtu 47 €/ha. Podle Eurostatu se nájemné na Slovensku pohybovalo okolo 20 €/ha, v Polsku přibližně 40 €/ha. V ostatních zemích EU 15 se nájemné pohybuje v rozmezí od 90 €/ha (Švédsko) do 500 €/ha (Dánsko, Řecko) u zemědělské (resp. orné) půdy.

7.3 Pozemkový fond, privatizace a restituce ze státního majetku a půdy

Situace ve vypořádání restitučních nároků

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství je, až na řešení sporných případů, téměř ukončeno. V rámci správních řízení bylo do 31. 12. 2009 rozhodnuto celkem o 1 753 166 ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 333 350 ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 130 180 ha. Z důvodů nenaplnění zákonných podmínek pozemkové úřady rozhodly o nevydání 288 823 ha.

T7.3/01 - Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství¹⁾

Ukazatel	2008		2009	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky ²⁾	232 006	100,0	232 011	100,0
Ukončené nebo téměř ukončené restituční případy	231 007	99,6	231 378	99,7
Vydaná správní rozhodnutí ³⁾	448 919	100,0	450 073	100,0
z toho - rozhodnutí v právní moci	436 473	97,2	437 271	97,2

¹⁾ Restituční případy ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. v platném znění, vždy k 31. 12.

²⁾ Rozdíl v počtu uplatněných restitučních případů je dán upřesněním evidence.

³⁾ K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí. Počet správních rozhodnutí a podaných odvolání se může lišit u jednotlivých restitučních případů při jejich revokaci, po několika odvoláních apod. Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad MZe

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

Privatizace státních podniků hospodařících na zemědělské půdě

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) je v zásadě ukončena. Z původního počtu 316 státních statků, které vstoupily do privatizace, dosud nebyla likvidace ukončena u 26 státních statků, a dále v řízení o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) je k 31. 12. 2009 16 státních statků.

Úloha Pozemkového fondu ČR ve vypořádání restitučních nároků, v privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního majetku

V rámci restitucí administruje PF ČR vypořádání oprávněných osob ze zákona o půdě. Jedná se o nároky na náhrady (např. za znehodnocení vrácených budov, za odebraný živý a mrtvý inventář).

Dále se jedná o vypořádání nároků oprávněných osob na převod pozemků. Tyto nároky vypořádává PF ČR bezúplatným převodem jiných pozemků z vlastnictví státu a správy PF ČR do vlastnictví oprávněných osob (tzv. náhradní pozemky) a zápočtem nároků oprávněných osob na převod pozemků podle § 11a zákona o půdě na úhradu kupní ceny pozemků při prodeji půdy podle zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

T7.3/02 - Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy ve správě PF ČR

Položka restitučních náhrad	Celkem od počátku činnosti PF ČR k 31. 12. 2009		V průběhu roku 2009
	mil. Kč	%	mil. Kč
Nároky na náhrady¹⁾			
- převzato	11 134,58	100,00	16,99
- vypořádáno	10 963,52	98,46	23,61
- zbývá vypořádat	171,06	1,54	.
Nároky na náhradní pozemky²⁾			
- převzato	7 831,07	100,00	43,92
- vypořádáno	6 899,44	88,10	312,38
- zbývá vypořádat	931,63	11,90	.

¹⁾ Podle § 18a, § 20 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě.

²⁾ Podle § 11, odst. 2, § 17, odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě (od 14. 4. 2006 podle § 11a zákona o půdě).

Pramen: PF ČR

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek do doby jejich privatizace. Z celkové výměry 272 209 tis. ha státní zemědělské půdy k 31. 12. 2009 bylo pronajato 250,1 tis. ha. Největší podíl připadl na právnické osoby (69,4 %), zbytek na fyzické osoby – restituenty a soukromé zemědělce. Přitom zůstalo z nejrůznějších důvodů k 31. 12. 2009 ještě 22,7 tis. ha zemědělské půdy nepronajato, což představuje 8,3 % celkové výměry státní půdy ve správě PF ČR (příl. tab. 7.3/01).

Prodej státní půdy a ostatního státního majetku

PF ČR pokračoval v roce 2009 v prodeji státní půdy, kterou spravuje na základě zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby podle zákonem stanovených podmínek. Podrobněji v kap. 7.2.

7.4 Stav, využití a ochrana půdního fondu

ZPF představoval k 31. 12. 2009 podle evidence katastru nemovitostí celkem 4 239 tis. ha, tj. 53,7 % z rozlohy státu (tab. T7.4/01). Na jednoho obyvatele připadá 0,40 ha zemědělské půdy a 0,29 ha orné půdy. Proti roku 2008 došlo obdobně jako v roce 2007 ke snížení rozlohy zemědělské půdy o cca 5,1 tis. ha, tj. o 0,1 %. V letech 1990 až 2000 byl roční úbytek zemědělské půdy cca 1 tis. ha, od roku 2000 do roku 2004 cca 4 tis. ha a od roku 2005 dochází k ustálenému úbytku zemědělské půdy ve výši 5 tis. ha ročně, tj. cca 15 ha denně.

Meziroční úbytek ZPF v roce 2009 spočíval především ve snížení výměry orné půdy o téměř 9 tis. ha, což je o 2 tis. ha více než v roce 2008. Z výměry orné půdy se 3 tis. ha přesunuly do kultury trvalých travních porostů, o 1 tis. ha více než v roce 2008. Narostla výměra lesních pozemků o 2 tis. ha a kategorie „zastavěné a ostatní plochy“ ve výměře cca 3 tis. ha. Stále se zvyšuje výměra zahrad (o 0,2 tis. ha) a vodních ploch (o 0,3 tis. ha).

T7.4/01 - Změny výměry jednotlivých druhů pozemků v roce 2009 podle evidence ČÚZK (ha)

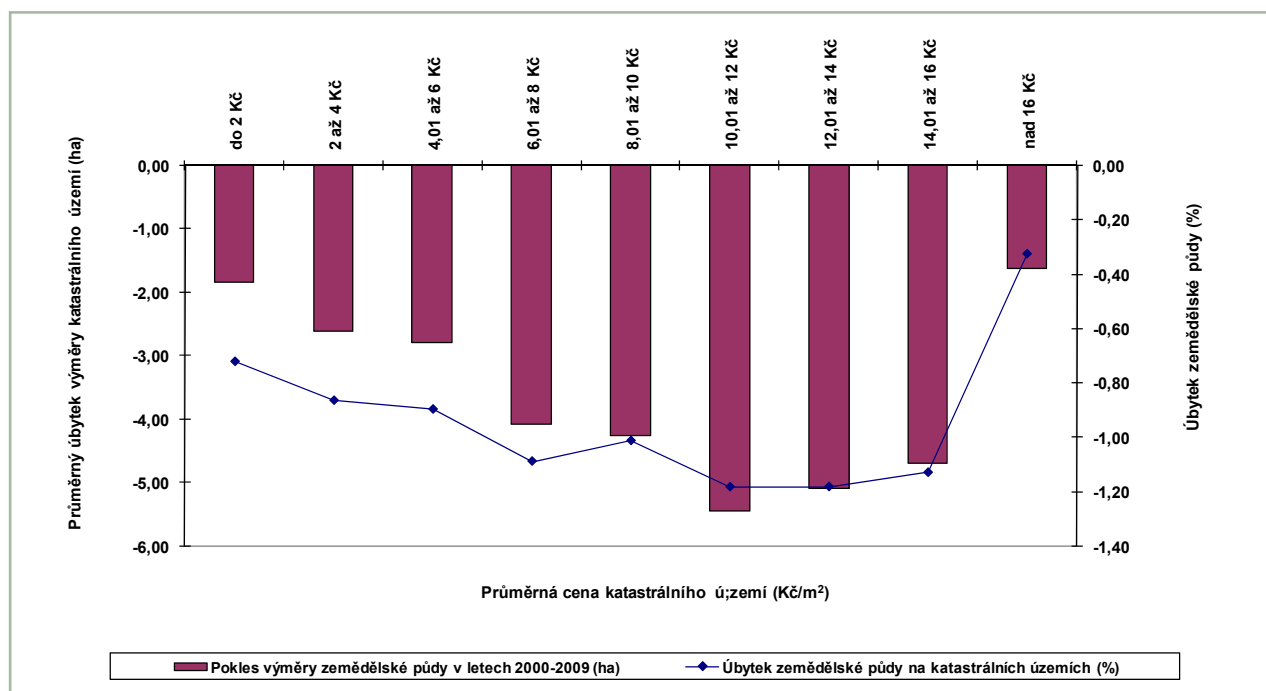
Druh pozemku	Výměra		Rozdíl	Meziroční index
	k 31. 12. 2008	k 31. 12. 2009		
Orná půda	3 025 597	3 016 858	-8 739	99,7
Chmelnice	10 762	10 661	-101	99,1
Vinice	19 131	19 292	161	100,8
Zahrady	162 642	162 877	235	100,1
Ovocné sady	46 231	46 511	280	100,6
Trvalé travní porosty	979 718	982 776	3 058	100,3
Zemědělská půda	4 244 081	4 238 975	-5 106	99,9
Lesní pozemky	2 653 033	2 655 212	2 179	100,1
Vodní plochy	162 500	162 787	287	100,2
Zastavěné plochy a nádvoří	130 933	131 127	194	100,1
Ostatní plochy	695 965	698 391	2 426	100,3
Nezemědělská půda	3 642 431	3 647 517	5 086	100,1
Celkem	7 886 512	7 886 492	-20	100,0

Pramen: ČÚZK

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

Úbytek zemědělské půdy se projevuje nejvíce v neúrodnějších oblastech. V grafu T7.4/01 je zobrazen úbytek zemědělské půdy v podmínkách ČR na základě výměr zemědělské půdy v katastrálních územích mezi roky 2000 a 2009, které jsou zařazeny do kategorií podle hodnoty půdy vyjádřené v průměrných cenách v katastrálních územích podle vyhlášky č. 412/2008 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Graf T7.4/01 - Úbytek zemědělské půdy v závislosti na kvalitě zemědělského půdního fondu v letech 2000-2009

Pramen: ČÚZK, vyhl. č. 412/2008 Sb.
Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

Největší úbytek zemědělské půdy je dosahován ve velmi úrodných katastrálních územích s cenou zemědělské půdy 10,01–16 Kč/m² a dokládá tak potřebu ochrany této úrodné půdy. Průměrný úbytek výměry zemědělské půdy na katastrální území v ČR v tomto období je 0,94 % (3,26 ha).

V systému LPIS (systém pro identifikaci zemědělských pozemků) byla k 31. 12. 2009 evidovaná výměra zemědělské půdy ve výši 3 525 tis. ha, přičemž došlo k celkovému meziročnímu úbytku evidované plochy k čerpání podpor ve výši 590 ha. Struktura zemědělského půdního fondu v evidenci LPIS je uvedena v tab. T7.4/02.

T7.4/02 - Evidovaná zemědělská půda podle kultur v LPIS

Druh pozemku	2008		2009		Rozdíl ha
	Výměra ha	Podíl výměry %	Výměra ha	Podíl výměry %	
Zemědělská půda celkem	3 525 144	100,00	3 524 554	100,00	-590
Orná půda	2 560 579	72,64	2 548 029	72,29	-12 550
Chmelnice	5 950	0,17	5 963	0,17	13
Vinice	13 490	0,38	13 613	0,39	123
Ovocné sady	21 232	0,60	21 430	0,61	198
Zahrady¹⁾	-	-	-	-	-
Travní porosty	921 421	26,14	932 831	26,47	11 410
Jina kultura	2 472	0,07	2 688	0,08	216

¹⁾ Výměra není sledovaná.

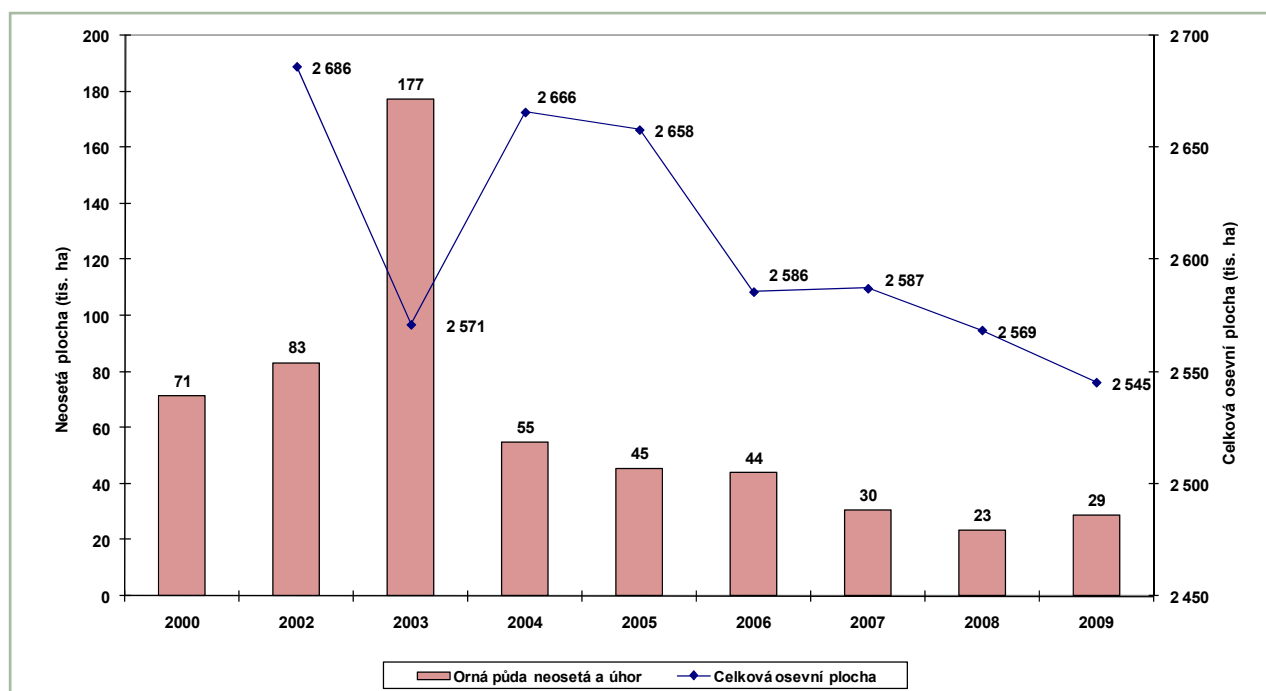
Pramen: MZe

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

Rozdíl mezi evidencí zemědělské půdy podle LPIS a ČÚZK ve výši 714 tis. ha je dán odlišnou metodikou evidence a aktualizací výměr jednotlivých kultur. ČÚZK eviduje kulturu zemědělské půdy podle listu vlastnictví pozemků, přičemž platí, že změna kultury se zaznamenává na základě vkladu do katastru nemovitostí, který podávají účastníci řízení. Výměra v evidenci ČÚZK tedy odpovídá aktuálnímu uplatnění změn v katastru nemovitostí ve vztahu k vlastnictví půdy. V kultuře zemědělské půdy jsou evidovány rovněž plochy v zastavitelném území obce, pozemky o malé výměře mimo toto území. LPIS eviduje půdu (půdní bloky) podle uživatelů, kteří se přihlásili o podpory a kteří hospodaří na více než 1 ha zemědělské půdy. Obhospodařovaná výměra se přitom snižuje zarůstáním původní zemědělské půdy dřevinami. Tuto evidenci zpracovává MZe podle zákona č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Evidovaná výměra zemědělské půdy v LPIS se může každoročně i v průběhu jednoho roku měnit v závislosti na evidenci uživatelů, kteří žádají o podpory⁷⁵. Významný je meziroční rozdíl nárůstu ploch trvalých travních porostů: ČÚZK (3 tis. ha) a LPIS (11 tis. ha).

Rozsah neoseť orné půdy a úhor (28 tis. ha v roce 2009) představuje po roce 2008 druhou nejmenší výměru od roku 1993 (graf T7.4/02), uvedený trend však odpovídá i poklesu celkové osevní plochy.

Graf T7.4/02 - Neoseť plocha, úhor a celková osevní plocha¹⁾ v letech 2000-2009

¹⁾ Osevní plocha je uváděna pro zemědělský sektor a tento údaj není za rok 2000 k dispozici.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

⁷⁵ Část obhospodařované půdy žadatelé záměrně do evidence neuvádějí (odhadem 3-5 %).

Zemědělská půda se využívá i pro nezemědělskou výrobu formou zpracování zemědělské produkce pro energetické účely, nebo je půda pro tyto účely zastavěna. V roce 2009 bylo pro výrobu bioetanolu spotřebováno 1 18 890 t pšenice a 634 891 t cukrové řepy⁷⁶, což odpovídá výměře pšenice na cca 24 tis. ha a cukrové řepě na výměře cca 10 tis. ha. Pro FAME bylo v roce 2009 spotřebováno 418 tis. t řepky, což odpovídá ploše cca 140 tis. ha (při průměrném výnosu 3 t/ha). Celkem pro obě biopaliva činí výměra v roce 2009 cca 174 tis. ha z. p. Zemědělská půda je přímo zastavěna pro účely fotovoltaických elektráren formou dočasného vynětí ze zemědělského půdního fondu a větrných elektráren.

Výměra LFA se v celkovém rozsahu proti roku 2008 významně nezměnila a je odvozena z nařízení vlády č. 75/2007 Sb. (tab. T7.4/03).

T7.4/03 - Struktura zemědělského půdního fondu¹⁾ podle jednotlivých typů LFA

Typ oblasti	2008		2009	
	výměra z. p.		výměra z. p.	
	tis. ha	%	tis. ha	%
Horské oblasti	656	15,5	655	15,4
Ostatní méně příznivé oblasti	1 221	28,8	1 220	28,8
Oblasti se specifickými omezeními	282	6,6	281	6,6
Méně příznivé oblasti celkem	2 159	50,9	2 156	50,9
Nezařazené oblasti celkem	2 086	49,2	2 083	49,1
Zemědělská půda celkem	4 244	100,0	4 239	100,0

¹⁾ Výměra z. p. podle ČÚZK k 31. 12. 2009.

Pramen: Nařízení vlády č. 75/2007 Sb. a č. 113/2008 Sb.

Zpracoval: J. Kučera, V. Voltr (ÚZEI)

V LFA je podle evidence LPIS k 31. 12. 2009 do kategorie trvalých travních porostů (TTP) zařazeno celkem 367 tis. ha v horské oblasti, v ostatních méně příznivých oblastech 309 tis. ha a ve specifických oblastech 136 tis. ha, které představují celkem oprávněnou plochu 812 tis. ha. Z celkové plochy TTP evidované v LPIS představují plochy zařazené do LFA 85,7 %. Podle evidence LPIS je podíl veškeré půdy v LFA k celkové výměře zemědělské půdy 50,5 %.

Výměry jednotlivých druhů chráněných území jsou uvedeny v kap. 4. Celkem tvoří chráněné oblasti bez překryvu 471 tis. ha zemědělské půdy, tj. 13,4 % výměry v ČR evidované v systému LPIS. Celková výměra půdy všech kategorií chráněných oblastí v ČR bez překryvu je 1 658 tis. ha půdy, tj. 21 % veškeré půdy v ČR. Hospodaření v chráněných oblastech vyžaduje omezení podle příslušných právních předpisů.

Na území ČR se nachází celkem 295 tis. ha zemědělské půdy na 3 375 lokalitách zvláště chráněných území, převážně na trvalých travních porostech (177 tis. ha). V soustavě chráněných oblastí evropského významu NATURA 2000 je evidováno 176 tis. ha zemědělské půdy a její celková výměra je 1 055 tis. ha.

Odvodnění zemědělské půdy není vzhledem k odstátnění melioračních zařízení sledované. Podle souhrnné statistiky odvodněných ploch k roku 1992 podle evidence ZVHS byl z celkové plochy odvodnění největší podíl 1 065 tis. ha proveden systematickou drenáží. Sporadickou drenáží bylo odvodněno 12 035,9 ha, otevřenými příkopy 2 331,6 ha a jen 390,1 ha připadá na drenáž s řízeným odtokem. Podrobné odvodnění je dnes již ve správě a péči vlastníků pozemků. Systémy odvodnění různého stáří se někdy plošně překrývají, některé systémy jsou v rozloze i funkci výrazně redukovány výstavbou liniových staveb i rozvojem zástavby v blízkosti obcí, změnou využití pozemků zejména jejich zalesňováním ale i poruchami.

Výměra zavlažovatelné půdy v ČR nepodléhá soustavné evidenci. V roce 2007 byla podle strukturálního šetření ČSÚ 39 tis. ha. Podle odhadu VÚMOP jsou závlahy provozované k roku 2009 na 22 tis. ha z. p.

Výměra ploch ohrožených erozí na základě analýzy ploch BPEJ je uvedena v tab. T7.4/04. Největší ohrožení vodní erozí je v kategorii 4 - 6 a činí celkem 31 % půdy, potenciální ohroženost je celkem na 75 % sledovaných ploch, větrnou erozí jsou nejvíce ohroženy půdy na 9 % výměry.

T7.4/04 - Ohrožení půdy erozí (%)

Kategorie	Název kategorie ¹⁾	Podíl ohroženosti půd podle databáze BPEJ	
		vodní eroze	větrná eroze
6	půdy nejohroženější	13,79	2,53
5	půdy silně ohrožené	7,58	1,55
4	půdy ohrožené	10,06	4,56
3	půdy mírně ohrožené	17,23	5,68
2	půdy náchylné	25,88	5,11
1	půdy bez ohrožení	24,53	80,57
0	nehodnocené půdy	0,93	0,00
Celkem		100,00	100,00

¹⁾ Vymezení kategorií půd je rozdílné pro vodní a větrnou erozi.

Pramen: VÚMOP, stav za rok 2009

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

Produkční schopnost půdy je omezena podle údajů VÚMOP nedostatkem přístupné vláhy přibližně na 45 tis. ha (1,1 %) zemědělské půdy, podmačením asi 70 tis. ha (1,6 %) zemědělské půdy, výměra slabě zasoleného území je asi 6,6 tis. ha (0,2 %) zemědělské půdy.

Stav zemědělského půdního fondu je sledován na ÚKZÚZ. Pro zhodnocení vývojových tendencí sledovaných půdních parametrů provádí ÚKZÚZ sledování agrochemických vlastností půd v šestiletém cyklu.

⁷⁶ Pramen: Bionafta a bioetanol, VÚZT 16. 3. 2010.

Pro zhodnocení vývojových tendencí sledovaných půdních parametrů byl zpracován přehled porovnávající výsledky agrochemických vlastností půd za období 2005 až 2008 se srovnatelnými výsledky kontroly za období 1999 až 2002.

Vývoj výměnné půdní reakce má dlouhodobě negativní trend vedoucí k dalšímu okyselování zemědělské půdy. Ve srovnání s předchozím cyklem zkoušení došlo u orné půdy, trvalých travních porostů a vinic k poklesu půdní reakce o 0,1 stupně pH, ovocné sady vykázaly snížení o 0,2 a chmelnice dokonce o 0,4 stupňů pH. Současně se u všech druhů pozemků zvýšil podíl kyselých půd.

Tendence okyselování půd vlivem značné absence vápnění, a s tím souvisejícího postupného snižování obsahu přístupného vápníku v půdě, je patrná zvláště podle kritérií hodnocení zásobenosti půd. Kromě vinic existují u všech ostatních kultur přesuny výměry z kategorií vysokého a dobrého obsahu vápníku do obsahu vyhovujícího a nízkého. U orné půdy vzrostla výměra s nízkým a vyhovujícím obsahem přístupného vápníku o 4,4 %.

Obsah přístupného fosforu v orných půdách ČR se ve srovnání s předchozím cyklem snížil o 7 mg.kg⁻¹. Podle kritérií hodnocení vykazuje nízký obsah fosforu 24,4 % prozkoušené výměry, to je o 7 % více než v minulém období.

Obsah přístupného draslíku v orných půdách ČR v posledních letech mírně stoupá a také srovnání podle kritérií hodnocení vykazuje mírně pozitivní trend. Ve srovnání s minulým cyklem zkoušení bylo v orné půdě zjištěno zvýšení průměrného obsahu draslíku o 12 mg.kg⁻¹, a došlo k přesunu 2,6 % výměry půdy z kategorií nízký a vyhovující do vyšších kategorií.

Obsah přístupného hořčíku se v orné půdě, chmelnicích a vinicích mírně zvyšuje. U ovocných sadů a trvalých travních porostů dochází naopak k mírnému poklesu této živiny.

Zatížení půdy rizikovými prvky a polutanty je uvedeno podrobněji v kap. 4.

Ochrana ZPF je v současnosti dána zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF, který řeší zásady změn kultur půdy a obecná pravidla hospodaření na zemědělské půdě. Další pravidla hospodaření byla v roce 2009 uplatňována v rámci tzv. kontrol podmíněnosti při vyplácení podpor. Tato kontrola se skládala ze standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) a Zákonných požadavků na hospodaření (SMR) v oblasti životního prostředí a veřejného zdraví, zdraví zvířat a zdraví rostlin. V roce 2009 byly uplatňovány následující standardy GAEC: rušení krajinných prvků, pěstování širokořádkových plodin na svahu, zapravení kejdy a močůvky, změna travního porostu na ornou půdu, pálení bylinných zbytků. Od 1. 1. 2010 jsou standardy rozšířeny na 11 opatření, z toho jedno opatření vejde v platnost k 1. 1. 2012. Další informace ve vztahu k ochraně životního prostředí jsou uvedeny v kap. 4.

8 AGRÁRNÍ PRODUKCE A JEJÍ BILANCE

V marketingovém roce 2009/10 došlo u rostlinných komodit k meziročnímu poklesu produkce obilovin, brambor a chmele, především z důvodu nižší produkční plochy a/nebo snížením hektarového výnosu. Naopak meziročně se produkce zvýšila u řepky a cukrovky. Snížením CZV a zvýšením nákladů se u všech hlavních rostlinných komodit v roce 2009 zhoršila nákladová rentabilita produkce, nejvýrazněji u obilovin. Kladnou souhrnnou rentabilitu při započtení podpor však vykazaly všechny hlavní rostlinné komodity, byť ve srovnání s rokem 2008 nižší. U komodit ŽV došlo v roce 2009 k nejvýznamnějším meziročním změnám u mléka a vepřového masa. V důsledku výrazného propadu CZV mléka (o 27 %) byla rentabilita produkce záporná i při započtení podpor. To se odrazilo v poklesu stavů dojných krav a tržní produkce mléka. U vepřového masa došlo v roce 2009 při meziročním poklesu CZV k výraznému omezení stavů prasat (o 30 %) a produkce (o 14 %). Meziroční pokles produkce byl zaznamenán také u vajec a drůbežího masa. V potravinářském průmyslu nastal mírný pokles tržeb. Největší pokles vykazala výroba průmyslových krmiv (především v důsledku nižších cen v obiln. vertikále). Naopak se v potravinářství nejvíce zvýšil podíl výroby nápojů, a to i přes méně příznivý rok pro výrobu piva. Meziročně výrazně vzrostla výroba FAME (o 106 %) a rovněž u produkce bioetanolu byl zaznamenán nárůst (o 49 %). V rámci OZE pokračoval investičně i provozně podporovaný rozvoj bioplynových stanic, využívajících zemědělskou biomasu.

8.1 Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit

8.1.1 Obiloviny

Pěstební plocha obilovin v EU v roce 2009 činila 58,4 mil. ha, což bylo meziročně o 2,4 % méně. Nejdůležitějšími obilovinami v EU jsou pšenice setá, ječmen a kukuřice. Největší výměru obilovin z členských států sklídila v roce 2009 Francie, dále Polsko, Německo, Španělsko a Rumunsko. Celková produkce zrna obilovin v členských státech EU dosáhla objemu 292,7 mil. t, což představuje meziroční pokles o 5,6 %. Největšími producenty obilovin v EU jsou Francie, Německo a Polsko, jejichž objem představuje v součtu polovinu veškeré produkce obilí v EU. ČR zaujímá s objemem výroby 7,8 mil. t zrna mezi členskými státy 10. místo (odhad COCERAL⁷⁷).

Do konce marketingového roku 2008/09 platil u obilovin systém intervence ve smyslu nařízení Rady č. 1234/2007. Změny intervenčních opatření pro pšenici tvrdou a rýži jsou platné od marketingového roku 2009/10, pro ostatní obiloviny (pšenici setou, ječmen, kukuřici a čirok) budou změny platné od marketingového roku 2010/11, a to vzhledem k nutnosti adaptace zemědělců na nové podmínky.

Intervenční nákup obilovin v roce 2009/10 probíhal podle předem stanovených pravidel a zavedených postupů. Od 1. listopadu 2009 SZIF vykupoval pšenici a ječmen bez jakéhokoliv množstevního stropu. Vzhledem k nulovým množstevním stropům stanoveným od roku 2009/10 nebyl realizován intervenční nákup kukuřice. Výše intervenčního nákupu v ČR dosáhla 555,0 tis. t, prodej intervenčních zásob nebyl realizován. Intervenční cena je dlouhodobě stanovena na 101,31 €/t obilovin, od listopadu 2009 je zvyšována podle měsíce dodání obilovin o měsíční kompenzační příspěvek za skladování ve výši 0,46 €/t.

Z celkové sklizňové plochy obilovin v ČR v roce 2009, tj. 1 541,7 tis. ha (meziročně menší o 1,1 %), zaujímaly největší podíl pšenice (831,3 tis. ha, tj. 53,9 % celkové plochy) a ječmen (454,8 tis. ha, tj. 29,5 %). Třetí nejvýznamnější obilovinou byla kukuřice s výměrou 105,3 tis. ha (6,8 % celkové plochy obilovin), na osevní ploše obilovin se dále podílely triticales (53,0 tis. ha, 3,4 %), oves (50,0 tis. ha, 3,2 %), žito (38,5 tis. ha, 2,5 %) a ostatní obiloviny (8,9 tis. ha, tj. 0,6 % celkové plochy obilovin).

Objem sklizené produkce obilovin v ČR dosáhl 7,83 mil. t, což představuje meziroční pokles o 6,4 %. Hlavní příčinou tohoto poklesu byl nedostatek srážek v jarních měsících roku 2009, který negativně ovlivnil výnosotvorné faktory především u později setých jarních obilovin. Na celkové produkci se podílela nejvyšším objemem pšenice (4,36 mil. t, tj. 55,6 %), ječmene bylo sklizeno 2,00 mil. t, kukuřice 889,6 tis. t a dalších obilovin (žito, triticales, oves a ostatní) celkem 581,3 tis. t.

Bilance výroby a spotřeby obilovin je dlouhodobě aktivní. Míra soběstačnosti vzrostla v marketingovém roce 2009/10 na 147,0 % (tj. meziročně o 2,5 %) s dalším předpokladem mírného růstu a stagnací konečných zásob okolo 1,2 mil. t.

V průběhu marketingového roku 2009/10 se celkem dovezlo ze zahraničí 99,0 tis. t obilovin, což představuje proti skutečnosti předchozího roku další snížení o 21,9 %.

Celková nabídka 9 340,9 tis. t pro marketingový rok 2009/10 je o 3,8 % nižší než v roce předchozím. Očekává se celková domácí spotřeba 5 328,0 tis. t, meziročně o 8,7 % nižší kvůli snížení spotřeby obilovin na krmiva a technické účely.

Předpoklad objemu vývozu pro rok 2009/10 je 2 282,0 tis. t, z toho 66,2 % pšenice. Očekávaný vývoz do zemí EU tvoří 98,7 % celkového objemu exportu.

Meziročně došlo pouze k mírnému snížení celkového užití obilovin o 1,6 % na úroveň 8 165,0 tis. t, a to především díky rekordnímu vývozu a realizovanému intervenčnímu nákupu ve výši 555,0 tis. t. Celková úroveň exportu a konečných zásob bude i nadále silně ovlivněna aktuální cenovou úrovní obilovin v zahraničí.

⁷⁷ European association representing trade in cereals, feedstuffs, oilseeds, olive oil and agrosupply at the European Union (Asociace obchodníků s obilovinami a olejninami v EU).

T8.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	1 611,5	1 532,0	1 579,8	1 558,6	1 541,7	98,92
Hektarový výnos	t/ha	4,75	4,17	4,53	5,37	5,08	94,60
Produkce	tis. t	7 659,9	6 386,1	7 152,9	8 369,5	7 832,0	93,58
Počáteční zásoba ²⁾	tis. t	1 775,1	1 149,6	920,3	1 210,1	1 409,9	116,51
Dovoz	tis. t	61,1	384,3	179,7	126,8	99,0	78,08
Celková nabídka	tis. t	9 496,1	7 920,0	8 252,9	9 706,4	9 340,9	96,23
Domácí spotřeba	tis. t	6 077,3	5 527,1	5 699,5	5 833,0	5 328,0	91,34
v tom - potraviny	tis. t	2 009,5	1 907,0	1 997,0	1 987,0	1 985,0	99,90
- osiva	tis. t	351,0	337,0	348,5	347,0	333,0	95,97
- krmiva	tis. t	3 685,0	3 256,6	3 265,0	3 187,0	2 777,0	87,14
- technické užití	tis. t	31,8	26,5	89,0	312,0	233,0	74,68
Vývoz	tis. t	1 961,9	1 472,6	1 343,2	2 272,5	2 282,0	100,42
Intervenční nákup	tis. t	543,8	1,5	0,0	191,1	555,0	290,42
Prodej intervenčních zásob	tis. t	236,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,00
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	307,3	0,0	0,0	191,1	555,0	290,42
Celkové užití	tis. t	8 346,5	6 999,7	7 042,7	8 296,6	8 165,0	98,41
Konečná zásoba	tis. t	1 149,6	920,3	1 210,2	1 409,9	1 175,9	83,40
Soběstačnost	%	126,0	115,5	125,5	143,5	147,0	102,45

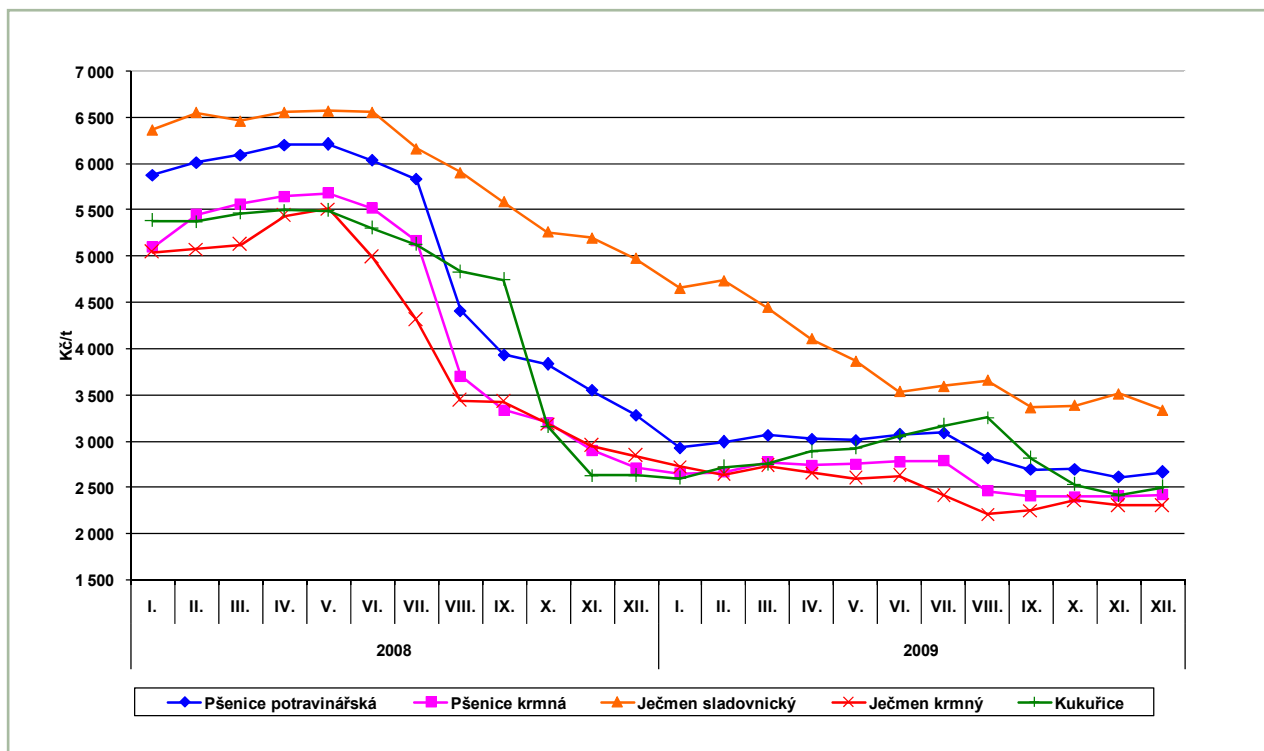
¹⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.²⁾ Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

Ceny obilovin v EU se v roce 2009 se po strmém poklesu v druhé polovině předchozího roku pohybovaly na nízké úrovni. Ceny zemědělských výrobců obilovin v ČR kopírovaly vývoj v EU a s výjimkou sladovnického ječmene se pohybovaly v rozmezí od 2 200 do 3 250 Kč/t v závislosti na obilném druhu, přičemž došlo ke sblížení cen potravinářských a krmných obilovin.

Graf T8.1/01 Vývoj CZV vybraných obilovin v ČR 2008-09

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

Pšenice

V roce 2009 činila výměra pšenice v ČR 831,3 tis. ha (což je meziročně o 3,6 % více), z níž ozimé odrůdy zaujímaly 793,5 tis. ha (95,5 % celkové výměry pšenice) a jarní odrůdy 37,8 tis. ha. Produkce meziročně poklesla o 5,9 % ze 4,63 na 4,36 mil. t v důsledku nižších výnosů. (5,24 proti 5,77 t/ha v předcházejícím roce, což představuje meziroční pokles o 9,2 %).

Počáteční zásoby pšenice pro marketingový rok 2009/10 proti předchozímu roku mírně vzrostly o 11,7 % na 783,2 tis. t včetně státních hmotných rezerv. Důvodem pšenice v marketingovém roce činí jen 40,0 tis. t vzhledem k velmi dobré domácí produkci. Celková nabídka pšenice byla na úrovni 5 181,3 tis. t. Vývoz i přes nízké světové a evropské ceny činí 1 510,0 tis. t, což představuje meziroční pokles pouze o 5,3 %.

Objem spotřeby potravinářské pšenice v marketingovém roce 2009/10 se meziročně nezměnil a zůstal na úrovni 1 200,0 tis. t. Spotřeba pšenice na osivo v marketingovém roce 2009/10 mírně poklesla, a to na 185,0 tis. t.

Pšenice v ČR je stále nejdůležitější krmnou obilovinou. V marketingovém roce 2009/10 došlo k dalšímu významnému propadu její spotřeby na krmení z 1 450,0 tis. t v předchozím roce na 1 285 tis. t, tj. o 11,4 %, a to kvůli dalšímu poklesu stavu hospodářských zvířat, zejména prasat a drůbeže. Podobně jako v předchozích letech docházelo k přibližování ceny krmné suroviny k ceně potravinářské pšenice.

Předpokládané výrazné zvýšení užití pšenice na výrobu bioetanolu se nepotvrdilo, spotřeba v marketingovém roce 2009/10 činila jen 130,0 tis. t (meziroční nárůst jen o 4,0 %), a to vinou nespuštění nových provozů a technických potíží již zavedených provozů.

V marketingovém roce 2009/10 došlo k poklesu celkového užití pšenice, a to o 3,6 % na 4 430,0 tis. t, konečné zásoby se snížily o 4,1 % na 751,3 tis. t.

T8.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice a její ekonomika¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Produkční plocha	tis. ha	820,4	781,5	811,0	802,3	831,3	103,61
Hektarový výnos	t/ha	5,05	4,49	4,86	5,77	5,24	90,81
Produkce	tis. t	4 145,0	3 506,3	3 938,9	4 631,5	4 358,1	94,10
Počáteční zásoba	tis. t	981,6	713,3	549,4	701,3	783,2	111,68
Dovoz	tis. t	23,9	64,3	30,6	44,7	40,0	89,49
Celková nabídka	tis. t	5 150,5	4 283,9	4 518,9	5 377,5	5 181,3	96,35
Domácí spotřeba²⁾	tis. t	3 104,4	2 967,5	2 918,0	2 967,0	2 800,0	94,37
v tom - potraviny	tis. t	1 200,0	1 150,0	1 210,0	1 200,0	1 200,0	100,00
- osiva	tis. t	190,0	175,0	188,0	192,0	185,0	96,35
- krmiva	tis. t	1 700,0	1 632,0	1 500,0	1 450,0	1 285,0	88,62
- technické užití	tis. t	14,4	10,5	20,0	125,0	130,0	104,00
Vývoz	tis. t	1 277,6	767,0	899,6	1 595,3	1 510,0	94,65
Intervenční nákup³⁾	tis. t	244,2	0,0	0,0	32,0	120,0	375,00
Prodej intervenčních zásob	tis. t	189,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	55,2	0,0	0,0	32,0	120,0	375,00
Celkové užití	tis. t	4 437,2	3 734,5	3 817,6	4 594,3	4 430,0	96,42
Konečná zásoba	tis. t	713,3	549,4	701,3	783,2	751,3	95,93
Soběstačnost	%	133,5	118,2	135,0	156,1	155,6	99,71
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku⁴⁾	Kč/t	2 601,34	2 970,06	3 039,64	2 725,79	3 136,77	115,08
CZV pšenice potravinářské⁵⁾	Kč/t	2 749,00	3 150,00	4 578,00	5 106,00	2 889,00	56,58
CZV pšenice krmné⁵⁾	Kč/t	2 336,00	2 548,00	3 851,00	4 498,00	2 603,00	57,87
Přímé platby	Kč/ha	4 425,60	4 758,20	4 546,60	4 414,10	4 894,00	110,87
Přímé platby	Kč/t	876,36	1 059,73	935,51	765,01	933,97	122,09
Nákladová rentabilita (potravinářská pšenice)⁶⁾	%	5,7	6,1	50,6	87,3	-7,9	-95,22
Souhrnná rentabilita (potravinářská pšenice)⁶⁾	%	39,4	41,7	81,4	115,4	21,9	-93,51

¹⁾ Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

²⁾ Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály ÚZEI a MZe.

³⁾ Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

⁴⁾ Náklady podle výběrového šetření ÚZEI - podniky právnických osob.

⁵⁾ Průměrné CZV za kalendářní roky.

⁶⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF; ÚZEI
Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

Ceny zemědělských výrobců pšenice v ČR v roce 2009 po prudkém pádu z předchozího roku stagnovaly a ve 2. pololetí ještě více poklesly. Minima pak dosáhly u pšenice potravinářské v listopadu 2009, a to 2 612 Kč/t, u pšenice krmné v říjnu 2009 hodnoty 2 400 Kč/t.

I přes meziroční významný pokles nákladové rentability pšenice vinou vyšších jednotkových nákladů a propadu cen je míra souhrnné rentability (včetně započtených plateb) na úrovni 21,9 %.

Ječmen

V roce 2009 činila sklizňová plocha ječmene 454,8 tis. ha (což představuje meziroční pokles o 5,7 %), z níž ozimé odrůdy zaujímaly 134,6 tis. ha a jarní odrůdy 320,2 tis. ha. Výměra sladovnického ječmene v posledních letech vždy meziročně klesá. Celková produkce ječmene ve srovnání s předchozím rokem klesla o 10,7 % z 2,24 na 2,00 mil. t.

Počáteční zásoba marketingového roku 2009/10 činila po velmi výrazném zvýšení 446,3 tis. t. Stejně jako v předchozím roce byl dovoz ječmene nízký, a to 20,0 tis. t. Vyvezeno bylo celkem 254,0 tis. t, meziročně o 4,8 % více.

Potravinářská spotřeba ječmene stagnuje v posledních letech na 600,0 tis. t. Spotřeba ječmene na osivo mírně klesá, v roce 2009/10 činila 98,0 tis. t kvůli klesajícím osevním plochám sladovnického ječmene. Spotřeba krmného ječmene významně klesla z 1 000,0 tis. t na 850,0 tis. t (tj. o 15,0 %), a to kvůli vývozu za vyšší ceny a nízké spotřebě v krmných směsích.

T8.1/03 - Balance výroby a spotřeby ječmene a jeho ekonomika¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ¹⁾	Meziroční index
Balance							
Produkční plocha	tis. ha	521,5	528,1	498,7	482,4	454,8	94,28
Hektarový výnos	t/ha	4,21	3,59	3,80	4,65	4,40	94,62
Produkce	tis. t	2 195,4	1 897,7	1 893,4	2 243,9	2 003,0	89,26
Počáteční zásoba	tis. t	493,0	266,3	221,3	287,5	446,3	155,23
Dovoz	tis. t	4,6	199,3	105,1	25,4	20,0	78,74
Celková nabídka	tis. t	2 693,0	2 363,3	2 219,8	2 556,8	2 469,3	96,58
Domácí spotřeba²⁾	tis. t	1 907,4	1 738,4	1 712,0	1 709,0	1 553,0	90,87
v tom - potraviny	tis. t	600,0	600,0	600,0	600,0	600,0	100,00
- osiva	tis. t	105,0	115,0	109,0	104,0	98,0	94,23
- krmiva	tis. t	1 200,0	1 020,0	1 000,0	1 000,0	850,0	85,00
- technické užití	tis. t	2,4	3,4	3,0	5,0	5,0	100,00
Vývoz	tis. t	363,3	403,6	220,3	242,4	254,0	104,79
Intervenční nákup³⁾	tis. t	176,0	1,5	0,0	159,1	435,0	273,41
Prodej intervenčních zásob	tis. t	20,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,00
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	156,0	0,0	0,0	159,1	435,0	273,41
Celkové užití	tis. t	2 426,7	2 142,0	1 992,0	2 110,5	2 242,0	106,23
Konečná zásoba	tis. t	266,3	221,3	287,5	446,3	227,3	50,93
Soběstačnost	%	115,1	109,2	110,6	131,3	129,0	98,23
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku⁴⁾	Kč/t	2 502,65	2 990,02	3 290,47	2 448,17	2 667,87	108,97
CZV ječmene sladovnického⁵⁾	Kč/t	3 241,00	3 270,00	4 729,00	6 012,00	3 848,00	64,01
CZV ječmene potravinářského⁵⁾	Kč/t	2 743,00	2 879,00	3 934,00	5 097,00	3 218,00	63,14
CZV ječmene krmného⁵⁾	Kč/t	2 348,00	2 464,00	3 675,00	4 278,00	2 483,00	58,04
Přímé platby	Kč/ha	4 425,60	4 758,20	4 546,60	4 414,10	4 894,00	110,87
Přímé platby	Kč/t	1 051,21	1 325,40	1 196,47	949,27	1 112,27	117,17
Nákladová rentabilita (ječmen sladovnický)⁶⁾	%	29,5	9,4	43,7	145,6	44,2	-101,34
Souhrnná rentabilita (ječmen sladovnický)⁶⁾	%	71,5	53,7	80,1	184,3	85,9	-98,42

¹⁾ Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

²⁾ Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály ÚZEI a MZe.

³⁾ Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

⁴⁾ Náklady podle výběrového šetření ÚZEI - podniky právnických osob.

⁵⁾ Průměrné CZV za kalendářní roky.

⁶⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF; ÚZEI
Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

Po propadu cen v předchozím roce se ceny zemědělských výrobců ječmene v ČR v roce 2009 z předchozího roku dále poklesly, a to především u sladovnického ječmene. CZV sladovnického ječmene klesl z ročního maxima v únoru 2009 (4 734 Kč/t) na minimální úroveň 3 336 Kč/t v prosinci 2009. U ječmene krmného nebyl pokles CZV tak strmý, minima dosáhl v srpnu 2009, a to 2 207 Kč/t.

Podobně jako u pšenice se rentabilita u sladovnického ječmene meziročně prudce snížila, přesto však míra souhrnné rentability dosáhla 85,9 %.

Kukuřice

V roce 2009 bylo opět dosaženo vysokého výnosu kukuřice na zrno 8,45 t/ha, v meziročním srovnání jde o nárůst o 12,0 %. Celková produkce dosáhla rekordní výše 889,6 tis. t, o 3,6 % více oproti předchozí sezóně. Výměra sklizňové plochy po dvouletém růstu meziročně poklesla o 7,5 %, a to na 105,3 tis. ha.

V roce 2009 se podle evidence MZe rovněž poprvé snížily plochy s geneticky modifikovanou kukuřicí, a to na 6 480 ha (více v kap. 4.5).

V marketingovém roce 2009/10 došlo k velkému poklesu nabídky kukuřice především v důsledku nižší produkce. Celková nabídka dosahuje 952,0 tis. t, což je meziročně o 10,8 % méně. Objem spotřeby na osivo je stabilní ve výši 13,0 tis. t. Došlo však k výraznému snížení v užití kukuřice na krmné účely z důvodu poklesu stavů hospodářských zvířat, a to meziročně o 24 % na 380,0 tis. t.

Rozšiřování výroby kukuřice na zrno v minulých letech posunulo ČR z role silného dovozce na pozici vývozce. Dovoz kukuřice ze zahraničí prudce poklesl, jde především o kukuřici na výrobu potravin či osivo. V marketingovém roce 2009/10 bylo dovezeno pouze 25,0 tis. t, což představuje meziroční pokles o 41,7 %. Naopak došlo k významnému zvýšení objemu vývozu kukuřice na rekordní úroveň 440,0 tis. t, meziročně o 23,5 % více.

Celkové užití se snížilo na 899,0 tis. t vzhledem k poklesu domácí spotřeby, úroveň konečných zásob je 53,0 tis. t.

Ceny zemědělských výrobců kukuřice v ČR proti ostatním obilovinám po strmém pádu koncem předchozího roku v roce 2009 rostly až na své maximum 3 257 Kč/t v srpnu 2009. Poté nastal pokles CZV, minima bylo dosaženo v listopadu 2009, a to 2 409 Kč/t. Průměrná CZV kukuřice činila 2 800 Kč/t.

Žito

Sklizeň žita v roce 2009 činila 178,1 tis. t a představuje meziroční pokles produkce o 15,1 %, dokládající nezáměr zemědělců o pěstování této obilniny. Důvodem je propad cen a omezené uplatnění jako krmivářské suroviny v případě nesplnění potravinářské kvality. Rovněž se snižuje spotřeba žitného chleba ve prospěch bílého pšeničného pečiva.

Vlivem vysoké produkce žita v předchozích dvou letech, poklesu domácí spotřeby a nižšího vývozu došlo k výraznému meziročnímu navýšení počátečních zásob na 33,2 tis. t. Celková nabídka žita dosáhla v marketingovém roce 2009/10 výše 217,3 tis. t, téměř shodně jako v předchozím roce, dovoz činil pouze 6,0 tis. t. Potravinářská spotřeba poklesla o 3,6 % na 135,0 tis. t. Vývoz žita poklesl na 26,0 tis. t, meziročně o 21,5 %. Celkové užití žita se snížilo o 6,7 % na 172,5 tis. t a konečné zásoby vzrostly na úroveň 44,8 tis. t.

Ceny zemědělských výrobců potravinářského žita v ČR v průběhu roku 2009 klesaly až na své minimum v listopadu 2009, tj. 2 245 Kč/t. Průměrná CZV žita činila 2 645 Kč/t.

Triticale

Sklizeň triticale v roce 2009 dosáhla 222,7 tis. t, tj. meziročně o 12,9 % méně vinou poklesu osevních ploch a nižších výnosů.

Použití triticale je omezeno výhradně na krmné účely. Pro marketingový rok 2009/10 se díky vysokému stavu počátečních zásob předpokládá zvýšení domácí spotřeby, a tím i celkového užití do výše 246,0 tis. t, tj. meziročně o 18,2 %.

Význam triticale jako kvalitní krmné plodiny i plodiny vhodné pro technické užití se zvyšuje. Spotřeba pro krmné účely se v roce 2009/10 zvýšila na 170,0 tis. t a pro technické užití na 45,0 tis. t. Vývoz v roce 2009/10 činil 18,0 tis. t, dovoz je zanedbatelný.

Ceny triticale ČSÚ nesleduje, podle šetření MZe jsou srovnatelné s úrovní cen krmného ječmene.

Oves

V roce 2009 dosáhla produkce ovesa hodnoty 166,0 tis. t, což představuje meziroční nárůst o 6,5 %. Sklizeňová plocha ovesa v ČR činí 50,0 tis. ha, očekává se její další mírné rozšíření.

Počáteční zásoby marketingového roku 2009/10 činily 11,3 tis. t, předpokládá se jejich zvýšení na 23,3 tis. t. Dovoz ovesa je dlouhodobě zanedbatelný, v sezóně 2009/10 nulový. Celková nabídka činila 177,3 tis. t, což představuje meziroční nárůst o 11,4 %.

Spotřeba ovesa na osivo včetně osiva pro pícninářské účely činí 13,0 tis. t. V marketingovém roce 2009/10 pokračoval pokles spotřeby na krmivářské účely o 5,6 % na 85,0 tis. t, její zvýšení se v dalším roce nepředpokládá. Očekává se zvýšení úrovně vývozu na 25,0 tis. t. Především díky vývozu se očekává meziroční zvýšení celkového užití ovesa, a to o 4,1 % na 154,0 tis. t.

Ceny zemědělských výrobců ovesa v ČR během roku 2009 stejně jako u většiny ostatních krmných plodin poklesly, minimální úroveň 2 215 Kč/t dosáhly v říjnu 2009. Průměrná CZV potravinářského ovesa činila 3 969 Kč/t a byla nejvyšší ze všech sledovaných obilovin.

Ostatní obiloviny

Proso, čirok, lesknice, pohanka a další okrajové obiloviny se pěstovaly v ČR v roce 2009/10 na ploše 8 868 ha, meziročně o 10,4 % menší. Odhad produkce podle MZe činí 14,5 tis. t při průměrném výnosu 1,64 t/ha. Celkové užití ostatních obilovin činilo 21,5 tis. t. Nejvýznamnějšími exportními komoditami této skupiny jsou proso a pohanka, zahraniční obchod je poměrně stabilní.

8.1.2 Cukrová řepa – cukr

V hospodářském roce 2008/09 světová produkce surového cukru činila 153,3 mil. t, tj. o 8,0 % méně než v předchozím hospodářském roce. Příčinou tohoto poklesu byla zejména výrazná neúroda cukrové třtiny v Indii i dalších asijských státech. Celková světová spotřeba surového cukru naopak mírně vzrostla na 161,2 mil. t. Z tohoto důvodu zásoby surového cukru klesly meziročně o 10 mil. t. Podíl světových zásob cukru na spotřebě byl 39,3 %. V hospodářském roce 2009/10 se odhaduje světová výroba surového cukru ve výši 159,7 mil. t cukru, tj. 104,2 % skutečnosti předchozího roku a světová spotřeba 165,4 mil. t, tj. 102,6 % skutečnosti roku 2008/09.

V důsledku poklesu světové výroby cukru a zvýšené poptávky, mj. i z důvodu zvyšování cen ropy, které stimulovaly produkci bioetanolu z cukrové třtiny a řepy, se výrazně zvýšila úroveň světových cen cukru. Průměrná světová cena bílého cukru za rok 2009 dosáhla rekordních 573 €/t (15 153 Kč/t), což představuje meziroční růst o 28,2 %.

Průměrná cena výrobců cukru na vnitřním trhu EU byla v roce 2009 nižší než světová cena cukru a činila 545 €/t.

V hospodářském roce 2008/09 byla cukrová řepa v EU 27 sklizena z 1 461,0 tis. ha, tj. snížení proti roku 2007/08 o 14,0 %, a celková výroba bílého cukru činila 15 344,8 tis. t, tj. pokles proti předchozímu roku o 8,9 % při průměrném výnosu bílého cukru 10,3 t/ha. Z předchozího hospodářského roku bylo do kvóty hospodářského roku 2008/09 převedeno 693,1 tis. t a do kvóty následujícího hospodářského roku 412,1 tis. t. Produkce bílého cukru, vyrobeného v rámci kvót, činila 13 128,8 tis. t a nadkvótová produkce 2 497,0 tis. t.

Celková spotřeba cukru v EU 27 v roce 2008/09 činila 18 376,0 tis. t, z toho v potravinářství bylo spotřebováno 89,8 % (16 500,0 tis. t), v chemickém a farmaceutickém průmyslu 3,7 % (684,0 tis. t) a pro výrobu bioetanolu 6,5 % (1 192,0 tis. t).

Vývoz cukru včetně cukru ve výrobcích v roce 2008/09 činil 1 111,0 tis. t, tj. 7,2 % z celkové produkce cukru, z toho 928,0 tis. t cukru bylo vyvezeno ve výrobcích. Dovoz cukru byl realizován především v rámci preferenčních dohod vyplývajících z mezinárodních dohod EBA⁷⁸ a EPA⁷⁹ a činil 2 885,0 tis. t.

⁷⁸ EBA – „Everything but arms“ – Jednostranná preferenční obchodní dohoda pro nejchudší země světa.

⁷⁹ EPA – Economic Partnership Agreements – Dohody o ekonomickém partnerství.

V hospodářském roce 2009/10 činila plocha cukrové řepy v EU 1 540 tis. ha, tj. zvýšení proti předchozímu roku o 5,4 %. Výroba cukru podle odhadu bilance pro rok 2009/10 činila 16 793,0 tis. t, tj. o 9,4 % více než v předchozím hospodářském roce (z toho 4 119,0 tis. t bylo vyrobeno mimo kvótu). Po zohlednění převodů cukru z předchozího roku a převodů cukru do kvóty následujícího roku činila celková výroba cukru (cukr k dispozici) 17 205 tis. t, tj. o 4,6 % více ve srovnání s předchozím hospodářským rokem. Výroba bílého cukru z hektaru se odhaduje na 10,7 t (meziroční růst o 3,9 %).

Od počátku hospodářského roku 2006/07 byla v EU zahájena reforma SOT v odvětví cukru podle nařízení Rady č. 318/2006, č. 319/2006 a č. 320/2006 na období let 2006/07-2014/15, jejímž hlavním cílem bylo postupné dosažení rovnovážného stavu na trhu s cukrem EU prostřednictvím snížení celkové produkce cukru v EU. V průběhu prvních dvou let reformy SOT v odvětví cukru se výrobci dobrovolně vzdali podstatně nižšího objemu kvót, než se očekávalo. Z tohoto důvodu byla reforma změněna vydáním nařízení Rady č. 1260/2007, nařízení Rady č. 1261/2007 a nařízení Komise č. 1264/2007, aby se proces restrukturalizace urychlil a bylo dosaženo snížení produkce cukru v Evropské unii na požadovanou úroveň. Tak došlo k tzv. „reformě reformy“, která vstoupila v platnost 30. 10. 2007. Za účelem zjednodušení evropské legislativy bylo vydáno nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 ze dne 22. října 2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty („jednotné nařízení o společné organizaci trhů“). Základem bylo sloučení 21 právních předpisů v jedno jednotné nařízení, ve kterém je také zahrnuto původní nařízení o SOT s cukrem. Účinnost tohoto nařízení byla v odvětví cukrové řepy a cukru stanovena až od počátku hospodářského roku 2008/09, tj. od 1. 10. 2008⁸⁰. Dne 14. 4. 2008 bylo přijato nařízení Rady (ES) č. 361/2008, které upravuje některá opatření přijatá rámci nařízení Rady (ES) č. 1234/2007. Jako částečná kompenzace za snižování institucionálních cen cukrové řepy je v rámci restrukturalizačního režimu cukrovarnického průmyslu pěstitelům cukrové řepy od hospodářského roku 2006/07 vyplácena tzv. oddělená platba za cukr.

K původní kvótě cukru před reformou v množství 17 554,5 tis. t bylo v období restrukturalizace nakoupeno 1 012,6 tis. t jako dodatečná kvóta cukru a odevzdáno bylo 5 230,3 tis. t⁸¹. Snížená výsledná kvóta cukru v EU 27 je 13 336,7 tis. t a kvóta isoglukózy činí 6 114,4 tis. t. V letech 2006/07-2009/10, kdy probíhal restrukturalizační proces, byla celková kvóta cukru, isoglukózy a inulinu v EU 27 snížena o 5 773,3 tis. t. Byla zcela zrušena výroba inulinového sirupu (320,7 tis. t) a kvóta na isoglukózu byla snížena o 222,3 tis. t.

Základní cíl reformy, tj. snížit kvótu cukru, isoglukózy a inulinu přibližně o 6 mil. t, byl splněn, a proto nebylo nutné přikročit k dodatečnému plošnému krácení kvót.

Celková výroba cukru v EU 27 v roce 2009/10 je odhadována na 16 793,0 tis. t a celková spotřeba cukru na 18 670,0 tis. t, včetně 2 170,0 tis. t mimokvótového cukru.

Na restrukturalizačních poplatcích bylo v EU 27 od počátku reformy vybráno celkem 6 228 mil. €. V rámci restrukturalizačních podpor, diversifikační a dodatečné diversifikační podpory bude do konce září 2012 vyplaceno celkem 5 589 mil. €.

V ČR v roce 2009 po chladné a srážkově mírně nadnormální zimě, při časném nástupu teplého jara, bylo setí cukrové řepy zahájeno na Moravě (kolem 25. března). Setí postupovalo velmi rychle a v polovině dubna bylo prakticky ukončeno. Od začátku dubna bylo velmi teplé a suché počasí a významnější srážky byly zaznamenány až v polovině května. Porosty časně seté rychle vzcházely, naopak porosty seté později do suché půdy vzcházely až v polovině května, byly po vzejití mezerovité a většinou byly sklizeny s nízkým výnosem již v září. V průměru však byl počet jedinců u porostů cukrové řepy na dobré úrovni (90-100 tis. rostlin/ha). Od poloviny května do konce července byly srážky nadprůměrné a napomáhaly velmi dobrému růstu a vývoji řepy. Suché a slunečné počasí v srpnu a v září příznivě ovlivnilo cukernatost řepy v Čechách, kde byly výnosy cukru vysoké. Na Moravě a ve Slezsku vydatné deště v září a v průběhu sklizně snížily obsah cukru v řepě, takže cukernatost včetně výnosu cukru byla v této oblasti nízká. Produkční plocha cukrové řepy pro výrobu cukru v roce 2009/10 dosáhla 46,5 tis. ha, tj. 105,7 % skutečnosti předchozího roku. Hektarový výnos cukrové řepy v ČR v roce 2009/10 dosáhl při skutečně dosažené cukernatosti průměrné hodnoty 60,94 t⁸² (ve srovnání s rokem 2008/09 byl o 4,5 % vyšší) a byl nejvyšší v historii českého řepářství a cukrovarnictví. V průměru ČR cukernatost řepy dosáhla, podle předběžných výsledků v roce 2009/10, hodnoty 16,85 % (18,04 % v roce 2008/09).

Při časně sklizení v září se řepa vlivem sucha špatně vyorávala a trhala se, což způsobilo v některých lokalitách ztráty vyšší než 15-20 %. V důsledku červnových a červencových srážek došlo k časnějšímu výskytu *cerkosporiózy* a pozdě ošetřené porosty byly silně napadeny touto chorobou. Správně a preventivně ošetřené porosty *cerkosporiózu* netrpěly a dobře se vyrovnaly i se srpnovým a zářijovým suchem. V Čechách pokračoval trend růstu ploch nových odrůd tolerantních k *hádátce řepnému* a jejich podíl dosáhl téměř 10 % (5 % v roce 2008). Na Moravě zůstal podíl těchto odrůd nízký.

Cukrovarnická kampaň byla v hospodářském roce 2009/10 zahájena 16. září (20. září v roce 2008/09) a průměrná délka kampaně byla 93,4 dnů (85,6 dnů v roce 2008/09).

V hospodářském roce 2009/10 vstoupilo do kampaně, stejně jako předchozím rokem, 7 cukrovarů (2 cukrovary v Čechách a 5 cukrovarů na Moravě), které patří pěti cukrovarnickým podnikům⁸³. Celkový jmenovitý výkon⁸⁴ cukrovarů zůstal na úrovni roku 2008/09 (35 000 t/d ř.⁸⁵), stejně jako průměrný denní jmenovitý výkon⁸⁶ jednoho cukrovaru (5 000 t/d ř.⁸⁷). Vzhledem k vyššímu průměrnému počtu kampaňových dnů v roce 2009/10 než v roce 2008/09 se výroba cukru z kapacity 1 000 t/d ř.⁸⁸ (měřená produkci cukru v t za den) snižila v meziročním srovnání o 4,6 %⁸⁹.

Pro rok 2009/10 činí kvóta cukru 372,5 tis. t⁹⁰ stejně jako v předchozím roce.

⁸⁰ Nabýrání účinnosti nařízení Rady č. 1234/2007 bylo nařízením Rady č. 318/2006 zrušeno.

⁸¹ Celou kvótu, tj. 100 % odevzdalo pět členských států (Irsko, Portugalsko, Lotyšsko, Slovinsko a Bulharsko), více než polovinu původní kvóty také pět členských států (Řecko, Španělsko, Itálie, Maďarsko a Slovensko). Finsko odevzdalo 45 % kvóty, dalších osm zemí (Belgie, Francie, Česká republika, Dánsko, Německo, Litva, Polsko, Švédsko) odevzdaly 19-25 % původní kvóty. Tři členské země odevzdaly 15 % původní kvóty (Nizozemsko, Rakousko a Velká Británie), Rumunsko odevzdalo pouze 4 % kvóty. V absolutní hodnotě největší množství kvóty bylo odevzdáno v Itálii (1 049 tis. t), Německu (757,2 tis. t), Francii (683,7 tis. t), Španělsku (498,5 tis. t) a Polsku (366,9 tis. t).

⁸² Údaj vypočtený z údajů SZIF (jako podíl zpracované cukrovky a plochy cukrové řepy).

⁸³ V důsledku odevzdání kvóty cukru společností Eastern Sugar Česká republika, a.s. byly v ČR v roce 2007/08 uzavřeny tři cukrovary (Hrochův Týnec, Němčice a Kojetín).

⁸⁴ Jde o teoretický výkon.

⁸⁵ 35 tis. t řepy za den. Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

⁸⁶ Jde o teoretický výkon.

⁸⁷ 5 tis. t řepy za den. Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

⁸⁸ Tisíc tun řepy za den.

⁸⁹ Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

⁹⁰ Původní kvóta ČR ve výši 454 862 t zvýšená o dodatečnou kvótu cukru byla snížena o kvótu společnosti Eastern Sugar, které se tato společnost zřekla za finanční náhradu z restrukturalizačního fondu.

Na základě definitivních výsledků SZIF dosáhla výroba bílého cukru z řepy v ČR v roce 2008/09 množství 414,7 tis. t, přičemž pro jiný členský stát bylo vyrobeno v rámci jeho kvóty 1,8 tis. t cukru. Z předchozího hospodářského roku bylo do kvóty hospodářského roku 2008/09 převedeno 11,2 tis. t cukru (včetně cukru staženého z trhu). Výroba kvótového cukru činila 372,5 tis. t. V rámci cukru vyrobeného mimo kvótu bylo 50,1 tis. t určeno pro chemický průmysl a farmaceutické využití a k vývozu do třetích zemí⁹¹, z toho dodávky průmyslovým zpracovatelům činily za rok 2008/09 celkem 24,1 tis. t. V hospodářském roce 2008/09 se v ČR zpracovalo 0,3 tis. t průmyslového cukru. Do kvóty dalšího hospodářského roku bylo převedeno 3,3 tis. t cukru.

Na základě předběžných výsledků SZIF dosáhla výroba bílého cukru z řepy v ČR v roce 2009/10 množství 478,8 tis. t (včetně cukru vyrobeného ve Francii z tamní cukrové řepy jako český nadkvótový cukr⁹²), tj. 115,5 % skutečnosti předchozího roku. Pro jiné členské státy (Rakousko, Slovensko) bylo vyrobeno v rámci jejich kvót na smlouvu o dílo 16,1 tis. t cukru. Z předchozího hospodářského roku bylo do kvóty hospodářského roku 2009/10 převedeno 3,3 tis. t cukru. Výroba kvótového cukru činila 372,5 tis. t. V rámci cukru nepodléhajícího kvótám je 105,5 tis. t určeno pro chemický průmysl a farmaceutické využití a pro vývoz do třetích zemí⁹³. Výnos polarizačního cukru se odhaduje na 10,27 t/ha⁹⁴ (meziroční pokles o 2,4 %) a výnos bílého cukru na 9,30 t/ha⁹⁵ (meziroční pokles o 1,3 %). Do kvóty dalšího hospodářského roku bude převedeno 4,1 tis. t cukru.

Od hospodářského roku 2007/08 je vybírána výrobní dávka z kvót cukru, isoglukózy a inulinového sirupu, přidělených výrobním podnikům, do rozpočtu EU, kterou stanovila EU na 12 €/t bílého cukru. Z této dávky hradí pěstitel až 50 %. Do rozpočtu EU byla v roce 2008/09 odvedena výrobní dávka z cukru ve výši 3 352,1 tis. €, tj. 82 663,6 tis. Kč⁹⁶. Ve stejném období byla do rozpočtu EU odvedena restrukturalizační částka ve výši 51 213,1 tis. €⁹⁷, tj. 1 328 634,9 tis. Kč. Celkem bylo v roce 2008/09 odvedeno do rozpočtu EU 54 565,3 tis. €, tj. 1 411 298,5 tis. Kč.

V roce 2009/10 představoval odvod restrukturalizační částky do rozpočtu EU 16 879,9 tis. €, tj. 424 764,6 tis. Kč⁹⁸ a odvod výrobní dávky z cukru 3 352,1 tis. €, tj. 84 353,1 tis. Kč⁹⁹. Výrobní dávka za cukr v roce 2009/10 nebude odvedena v plné výši, ale bude snížena o výplatu vrácených výrobních dávek za roky 2004/05 a 2005/06. Celkem odvody do rozpočtu EU v roce 2009/10 představují 20 232,0 tis. €, tj. 509 117,6 tis. Kč.

⁹¹ Celková výroba cukru nepodléhajícího kvótám včetně množství produktu k výrobě bioetanolu v ekvivalentu cukru činila 144,1 tis. t.

⁹² Nadkvótový cukr z francouzské cukrové řepy v množství 47 tis. t byl vyroben na základě dohody o provedení práce. Legislativní úprava je dána nařízením Komise č. 952/2006, čl. 6, odst. 3 a 4.

⁹³ Celková výroba cukru nepodléhajícího kvótám včetně množství produktu k výrobě bioetanolu v ekvivalentu cukru činila 209,7 tis. t.

⁹⁴ Hmotnost cukru v hodnotě polarizačního cukru obsaženého v cukrové řepě (bez zápočtu cukru obsaženého ve francouzské cukrové řepě pro výrobu českého nadkvótového cukru v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s.) přepočítaná na produkční plochu řepy podle SZIF.

⁹⁵ Produkce bílého cukru bez zápočtu cukru vyrobeného v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s., z francouzské cukrové řepy jako český nadkvótový cukr (včetně uskladněné těžké šťavy, sirobů atd. v přepočtu na bílý cukr) přepočítaná na produkční plochu cukrové řepy podle SZIF.

⁹⁶ Tato částka představuje 75 % z výrobní dávky; 25 % zůstává na účtu SZIF na správní výdaje.

⁹⁷ Restrukturalizační částka v roce 2008/09 činila 113,3 €/t cukru.

⁹⁸ Z restrukturalizační částky za hospodářský rok 2008/09 bylo 40 % zapláceno a odvedeno až v hospodářském roce 2009/10 (Z restrukturalizační částky za hospodářský rok 2008/09 bylo 40 % vybráno do 31. října následujícího hospodářského roku a členský stát tuto částku uhradil do 30. listopadu 2009 do restrukturalizačního fondu).

⁹⁹ Tato částka představuje 75 % z výrobní dávky; 25 % zůstává na účtu SZIF na správní výdaje.

T8. I/04 - Bilance výroby a spotřeby cukrové řepy a cukru včetně ekonomiky¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ²⁾	Meziroční index
Produkční plocha cukrové řepy^{3) 7) 18)}	tis. ha	63,2	55,8	44,1	44,0	46,5	105,71
Hektarový výnos cukrové řepy^{4) 7) 18)}	t/ha	54,31	53,64	54,71	58,31	60,94	104,51
Zpracovaná řepa^{3) 7) 18)}	tis. t	3 431	2 993	2 415	2 565	2 832	110,41
Cukernatost řepy^{7) 18)}	%	18,70	18,41	16,47	18,04	16,85	93,40
Bilance cukru							
Počáteční zásoba	tis. t	232,20	105,00	119,80	62,50	86,40	138,24
Výnos bílého cukru¹⁹⁾	t/ha	8,84	8,43	8,02	9,43	9,30	98,65
Výroba cukru ze sklizené řepy^{5) 16)}	tis. t	558,9	470,5	353,9	414,7	478,8	115,46
Dovoz celkem	tis. t	256,7	364,0	222,2	237,0	230,0	97,05
v tom - dovoz cukru	tis. t	44,1	91,6	83,4	91,9	90,0	97,93
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru⁶⁾	tis. t	212,6	272,4	138,8	145,1	140,0	96,49
Celková nabídka	tis. t	1 047,8	939,5	695,9	714,2	795,2	111,34
Domácí spotřeba	tis. t	451,8	514,0	395,2	351,3	375,0	106,75
Vývoz celkem	tis. t	491,0	305,7	238,2	276,5	340,0	122,97
v tom - vývoz cukru	tis. t	358,4	166,0	147,7	155,3	210,0	135,22
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru⁶⁾	tis. t	132,6	139,7	90,5	121,2	130,0	107,26
Celková poptávka	tis. t	942,8	819,7	633,4	627,8	715,0	113,89
Konečná zásoba	tis. t	105,0	119,8	62,5	86,4	80,2	92,82
Soběstačnost²⁰⁾	%	123,7	91,5	89,5	114,1	115,1	100,88
Ekonomika cukrové řepy							
Průměrné náklady^{8) 9)}	Kč/ha	45 751	45 759	50 760	51 179	50 539	98,75
	Kč/t¹⁰⁾	749	811	943	788	787	99,87
CZV při skutečně dosažené cukernatosti¹¹⁾	Kč/t	1 248,00	1 045,00	894,00	802,00	772,00	96,26
Přímé platby							
- SAPS a národní doplňková platba¹²⁾	Kč/ha	2 110,70	2 517,80	4 546,60	4 414,10	4 894,00	110,87
	Kč/t¹⁰⁾	34,55	44,62	84,46	67,96	76,25	112,20
- Oddělená platba za cukr¹³⁾	Kč/t¹⁰⁾	0,00	170,61	211,92	270,10	350,59	129,80
Základní, resp. minimální cena EU¹⁴⁾	Kč/t¹⁰⁾	1 339,43	924,05	821,12	681,75	666,43	97,75
	EUR/t¹⁰⁾	46,18	32,86	29,78	27,83	26,29	94,47
Doplatek k minimální ceně¹⁵⁾	Kč/t¹⁰⁾	-	-	-	-	-	-
Nákladová rentabilita na tunu řepy přepočítaná na 16% cukernatost^{17) 21)}	%	78,86	13,94	-12,92	-13,48	-15,32	-1,84
Souhrnná rentabilita na tunu řepy přepočítaná na 16% cukernatost^{17) 21)}	%	83,48	40,48	18,50	29,42	38,92	9,50

¹⁾ V roce 2005/06 od 1. 7. do 30. 6. následujícího roku; v roce 2006/07 od 1. 7. 2006 do 30. 9. 2007; v letech 2007/08 - 2009/10 od 1. 10. do 30. 9. následujícího roku.

²⁾ Odhad do konce hospodářského roku.

³⁾ Údaj SZIF.

⁴⁾ Údaj vypočtený z údajů SZIF (jako podíl zpracované cukrovky a plochy cukrové řepy).

⁵⁾ V roce 2009/10 předběžná výroba cukru podle SZIF.

⁶⁾ Od 1. 1. 2006 bez cukru obsaženého v minerálních vodách, sodovkách s cukrem, destilátech a líkérech, neboť položky KN 2202, 2205 a 2208 nejsou ve statistice zahraničního obchodu ČSÚ nadále sledovány.

⁷⁾ Cukrová řepa pro výrobu cukru. Kromě cukrové řepy pro výrobu cukru se zpracovává také řepa pro nepotravinářské účely.

⁸⁾ Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob, rok 2008 odhad. V nákladech není zohledněn podíl pěstitelů na výrobní dávce a některé další náklady (např. náklady na nákup dodatečné kvóty cukru).

⁹⁾ Od roku 2006 se v rámci výběrového šetření FADN CZ sledují náklady na tunu cukrové řepy v přepočtu na standardní 16% cukernatost.

¹⁰⁾ V Kč/ha řepy přepočtené na standardní 16% cukernatost. Přepočet v letech 2006/07 a 2008/09 je proveden na základě hektarového výnosu a cukernatosti řepy podle výběrového šetření nákladovosti u podniků právnických osob FADN CZ a v roce 2009/10 na základě odhadu hektarového výnosu a cukernatosti řepy podle SZIF a ČMCS.

¹¹⁾ Za léta 2005-2008 průměrná realizační cena cukru podle výběrového šetření nákladovosti u podniků právnických osob FADN CZ, za rok 2009 cena ČSÚ.

¹²⁾ V roce 2005: SAPS = 2 110,7 Kč/ha z. p.

V roce 2006: SAPS = 2 517,8 Kč/ha z. p.

V roce 2007: SAPS = 2 791,50 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 755,10 Kč/ha o. p.

V roce 2008: SAPS = 3 072,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 341,40 Kč/ha z. p.

V roce 2009: SAPS = 3 710,00 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 184,00 Kč/ha z. p.

¹³⁾ Oddělená platba za cukr je částečnou kompenzací snížených příjmů pěstitelů cukrové řepy po reformě SOT v odvětví cukru. Je pěstitelům vyplácena na množství cukrové řepy pro výrobu kvótového cukru, které bylo předmětem smluv o dodání uzavřených podle čl. 19 nařízení Rady (ES) č. 1260/2001 za zvolené reprezentativní období (rok 2005/06).

¹⁴⁾ Od roku 2006/07 minimální cena cukrové řepy podle nařízení Rady (ES) č. 318/2006 a č. 1234/2007. Je udávána při 16% cukernatosti řepy. Pro přepočet byl použit v roce 2006 kurz 1 EUR = 28,121 Kč podle nařízení Komise 1281/2007. Od roku 2007 je směnný kurz stanoven nařízením Komise (ES) č. 1913/2006. V roce 2007 byl použit směnný kurz 1 EUR = 27,573 Kč, v roce 2008 byl použit směnný kurz 1 EUR = 24,497 Kč a v roce 2009 směnný kurz 1 EUR = 25,349 Kč.

¹⁵⁾ Na základě nařízení Komise (ES) č. 707/2008, čl. 16a se mění podmínky nákupu cukrové řepy, vč. povinnosti stanovit pravidla, podle kterých mají být případné rozdíly mezi referenční cenou a skutečnou prodejní cenou cukru rozděleny mezi výrobce a prodejce, tj. jaký bude doplatek za cukr vyrobený z dodané cukrovky a prodaný nad referenční cenu cukru ze sklizené 2009/10.

¹⁶⁾ V roce 2008/09 včetně 13,7 tis. t cukru vyrobeného v Moravskoslezských cukrovarech, a. s. z rakouské cukrové řepy a v roce 2009/10 včetně 47 tis. t cukru vyrobeného v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s., ve Francii z tamní cukrové řepy jako český nadkvótový cukr v rámci smlouvy o dílo. Výroba bílého cukru z řepy vypěstované v ČR v roce 2008/09 činila 400,9 tis. t a 431,8 tis. t v roce 2009/10.

¹⁷⁾ Za rok 2009/10 bez doplatku v říjnu 2010.

¹⁸⁾ Jde o cukrovou řepu vypěstovanou v ČR.

¹⁹⁾ Jde o bílý cukr vyrobený z cukrové řepy vypěstované v ČR.

²⁰⁾ Výpočet vychází z cukru vyrobeného v ČR z řepy vypěstované v ČR (v roce 2008/09 bez 13,8 tis. t cukru vyrobeného z rakouské cukrové řepy a v roce 2009/10 bez 47 tis. t cukru vyrobeného z francouzské cukrové řepy jako český nadkvótový cukr v rámci smlouvy o dílo).

²¹⁾ Výpočet rentability vychází z minimální ceny cukrové řepy. Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobků, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF; ČMCS

Zpracoval: H. Strnadlová (ÚZEI), R. Adamec (MZe)

Od počátku reformy činil odvod restrukturalizační částky do rozpočtu EU 166 252,5 tis. €, tj. 4 421 363,6 tis. Kč.

Původní restrukturalizační podpora¹⁰⁰ za vrácenou kvótu cukru (bez zpětné restrukturalizační podpory) pro cukrovary společnosti Eastern Sugar Česká republika, a. s., pěstitele dodávající cukrovou řepu cukrovarům této společnosti a smluvní poskytovatele strojů činila celkem 74 805,1 tis. €, tj. 2 002 114,7 tis. Kč. Z toho bylo pěstitelům cukrové řepy vyplaceno 20 577,5 tis. € (550 743,8 tis. Kč), smluvním poskytovatelům strojů 1 325,9 tis. € (35 486,3 tis. Kč) a cukrovarům 52 901,7 tis. € (1 415 884,6 tis. Kč)¹⁰¹.

Zpětná restrukturalizační podpora za vrácenou kvótu cukru (podle rozhodnutí Komise 2008/445/ES ze dne 11. června 2008 byla vyplacena jednorázově v hospodářském roce 2007/08 (v červnu 2008)). Pro cukrovary společnosti Eastern Sugar ČR, a. s., a pěstitele dodávající cukrovou řepu cukrovarům této společnosti činila 13 564,4 tis. €, tj. 340 303,9 tis. Kč¹⁰².

Celková restrukturalizační podpora (včetně zpětné restrukturalizační podpory) pro cukrovary společnosti Eastern Sugar ČR, a. s., pěstitele dodávající cukrovou řepu cukrovarům této společnosti a smluvní poskytovatele strojů, vyplacená v letech 2007/08 a 2008/09, činila 88 369,6 tis. €, tj. 2 342 418,5 tis. Kč. Z toho bylo pěstitelům cukrové řepy¹⁰³ vyplaceno 29 388,2 tis. € (771 786,6 tis. Kč), smluvním poskytovatelům strojů 1 325,9 tis. € (35 486,3 tis. Kč) a cukrovarnickým podnikům 57 655,5 tis. € (1 535 145,6 tis. Kč).

Pěstitelům, kteří dodávali cukrovou řepu společnosti Eastern Sugar ČR, a. s. a v rámci reformy SOT v odvětví cukru ukončili její pěstování, byla na základě rozhodnutí Komise č. 2007/278/ES ze dne 23. dubna 2007 a nařízení vlády č. 149/2008 Sb. ze dne 16. dubna 2008 určena diverzifikační podpora za účelem usnadnění přechodu k pěstování jiných plodin¹⁰⁴. Celková částka diverzifikační podpory byla stanovena České republice ve výši 11 220 770 € a sazba této podpory na 1 t cukrové řepy byla v ČR stanovena na 17,246 €¹⁰⁵. Diverzifikační podpora byla pěstitelům vyplácena ve čtyřech termínech (září 2008, březen 2009, září 2009 a březen 2010). Celková vyplacená částka diverzifikační podpory pěstitelům cukrové řepy činila 10 357,3 tis. €, tj. 277 734,4 tis. Kč, což představuje 92,3 % z celkové přidělené částky pro Českou republiku.

Za období od 1. 5. 2004 do 28. 2. 2010 bylo intervenčně nakoupeno 80,9 tis. t cukru v celkové hodnotě 1 550 443 tis. Kč. Za stejné období bylo prodáno 50,2 tis. t tohoto cukru v celkové hodnotě 947 470 tis. Kč. K 30. 9. 2009 byla evidována zásoba intervenčního cukru 2,1 tis. t, tj. 7,0 % skutečnosti předchozího roku v celkové hodnotě 38 561 tis. Kč. V hospodářském roce 2009/10 bylo na pomoc nejjednodušším ve Společenství převedeno 2,1 tis. t cukru, tj. 7,5 % skutečnosti roku 2008/09 v hodnotě 38 561 tis. Kč.

Podle statistiky zahraničního obchodu ČSÚ bylo v hospodářském roce 2008/09 do ČR dovezeno 91,9 tis. t cukru¹⁰⁶ v hodnotě bílého cukru (110,2 % skutečnosti roku 2007/08) v celkové hodnotě 1 351,3 mil. Kč. Cukr byl dovezen převážně ze zemí EU, nejvíce z Rakouska, Slovenska, Maďarska, Německa a Polska. Ze třetích zemí bylo v roce 2008/09 dovezeno 0,5 tis. t cukru (2,1 tis. t v roce 2007/08¹⁰⁷). Dovoz cukru ze třetích zemí, zejména z Mauricie a Brazílie, byl v hospodářských rocích 2007/08 a 2008/09 realizován jako dovoz surového třtinového cukru pro přímou spotřebu. V hospodářském roce 2008/09 bylo z ČR vyvezeno 155,3 tis. t cukru¹⁰⁸ (105,2 % skutečnosti roku 2007/08) v celkové hodnotě 2 005,5 mil. Kč. Cukr byl vyvezen převážně do zemí EU, nejvíce do Rakouska, na Slovensko, do Německa a Polska. Do třetích zemí bylo v roce 2008/09 KČ vyvezeno 13,2 tis. t cukru, zejména do Ruska (8,3 tis. t) a Tádžikistánu (4,8 tis. t), zatímco v roce 2007/08 byl vývoz do třetích zemí marginální¹⁰⁹. Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem v hospodářském roce 2008/09 bylo aktivní a dosáhlo výše 63,4 tis. t (64,3 tis. t v roce 2007/08). Ve finančním vyjádření vykazuje balance zahraničního obchodu s cukrem aktivní saldo ve výši 654,1 mil. Kč (766,1 mil. Kč v roce 2007/08). Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem ve výrobcích bylo v hospodářském roce 2008/09 pasivní, avšak ve srovnání s předchozím hospodářským rokem se zlepšilo (-23,9 tis. t; -48,4 tis. t v roce 2007/08).

V roce 2009/10 byla v EU stanovena minimální cena cukrové řepy pro výrobu cukru v rámci kvóty ve výši 26,29 €/t (666,43 Kč/t) při standardní 16% cukernatosti, tj. 94,5 % skutečnosti roku 2008/09. V roce 2009/10 dosáhla průměrná CZV cukrové řepy¹¹⁰ podle údajů ČSÚ v průměru ČR 772 Kč/t, tj. 95,8 % skutečnosti roku 2008/09. Průměrná CPV krystalového cukru v ČR v hospodářském roce 2008/09 dosáhla 15,61 Kč/kg, což je ve srovnání s rokem 2007/08 o 7,0 % méně.

V roce 2009/10 se (podle ÚZEL) odhaduje v důsledku snížení přímých materiálových nákladů, nákladů pomocných činností a režijních nákladů mírný meziroční pokles nákladů vynaložených na 1 ha cukrové řepy o 1,3 % na 50 539 Kč. Náklady na 1 t cukrové řepy (přepočítané na standardní 16% cukernatost) v roce 2009/10 jsou na srovnatelné úrovni s předchozím rokem. V roce 2009/10 se i při meziročním snížení CZV odhaduje souhrnná rentabilita na 1 t cukrové řepy v přepočtu na standardní 16 % cukernatost, tj. po zápočtu přímých plateb, vyšší než v roce 2008/09. Tato skutečnost byla způsobena poskytnutím vyšších finančních částek přímých plateb, zejména oddělené platby na jednotku produkce než v předchozím roce.

8.1.3 Brambory a bramborový škrob

Pěstování brambor celkem, s výjimkou brambor určených na výrobu škrobu, není v EU 27 nijak regulováno. Z prostředků EU 27 je však poskytována jednotná platba na hektar zemědělské půdy (SAPS) a národní doplňková platba (Top-Up) dorovnávací SAPS prostřednictvím národních rozpočtů členských států. Celková produkce brambor EU 27 se meziročně snížila v roce 2009/10 o 0,7 % na 61,69 mil. t. Produkce brambor celkem v EU 15 v roce 2009/10 dosáhla 45,21 mil. t. Ve srovnání s rokem 2008/09 se zvýšila o 2,6 %. K nejvýznamnějším pěstitelům brambor celkem v zemích EU 27 patří Německo, Francie, Nizozemsko, Velká Británie a Belgie (EU 5). Ke snížení produkce o 8,9 % v roce 2009/10 na 16,49 mil. t došlo v nových členských zemích (EU 12). Ze států EU 12 dosáhlo v roce 2009 nejvyšší produkce Polsko (9,23 mil. t), Rumunsko (3,75 mil. t) a ČR (0,93 mil. t). S výjimkou Rumunska ve všech zemích produkce brambor klesla. Na produkci brambor celkem v EU 27 se v roce 2009/10 produkce zemí EU 5 (35,44 mil. t) podílela 57,4 % a produkce zemí EU 12 (16,49 mil. t) 26,7 %.

¹⁰⁰ Z této finanční podpory byl podíl ve výši 70,7 % poskytnut cukrovarům společnosti Eastern Sugar ČR, a. s., 27,5 % pěstitelům cukrové řepy a 1,8 % smluvním poskytovatelům strojů.

¹⁰¹ V hospodářském roce 2007/08 (v červnu 2008) bylo z uvedených finančních částek vyplaceno 40 % a zbytek (60 %) byl vyplacen v hospodářském roce 2008/09 (v únoru 2009).

¹⁰² Smluvním poskytovatelům strojů zpětná restrukturalizační podpora poskytnuta nebyla.

¹⁰³ Restrukturalizační podpora byla vyplacena celkem 143 pěstitelům.

¹⁰⁴ Dotčeným zemědělcům byla poskytnuta diverzifikační podpora za účelem spolufinancování nákupu moderních a ekologicky šetrných zemědělských strojů, které jim pomohou při přechodu na jiné druhy zemědělské činnosti. Z prostředků poskytnutých v rámci diverzifikační podpory bylo ale možno uhradit jen 40 % pořizovací ceny zakoupeného zemědělského stroje.

¹⁰⁵ Sazba diverzifikační podpory na 1 t cukrové řepy odpovídala podílu částky diverzifikační podpory stanovené pro Českou republiku a celkového množství cukrové řepy podléhajícího kvótám v tunách, sjednaného ve všech smlouvách o dodávkách cukrové řepy na hospodářský rok 2006/07 mezi pěstiteli cukrové řepy a společností Eastern Sugar Česká republika, a. s. (podle § 2, odst. 1, písm. a) nařízení vlády č. 149/2008 Sb.), přepočteného na cukernatost 16 %, tedy množství 650 622 t cukrové řepy.

¹⁰⁶ Včetně obchodní výměny v rámci EU.

¹⁰⁷ V hospodářském roce 2007/08 byl realizován ještě významný dovoz bílého cukru v rámci preferenčních dohod s Chorvatskem.

¹⁰⁸ Včetně obchodní výměny v rámci EU.

¹⁰⁹ V roce 2007/08 bylo z ČR do třetích zemí vyvezeno pouze 14,3 t cukru.

¹¹⁰ Při skutečně dosažené cukernatosti.

Produkční plochy brambor konzumních EU 27 postupně klesají. V původních zemích EU 15 dosáhla v roce 2009/10 produkční plocha konzumních brambor 969,9 tis. ha. Podíl ploch brambor konzumních zemí EU 5 na EU 15 v roce 2009/10 činil 67,5 % (654,9 mil. ha). V roce 2009/10 bylo dosaženo v zemích EU 15 průměrného výnosu 37,90 t/ha a 46,98 t/ha v EU 5. V roce 2009/10 hektarový výnos brambor konzumních v ČR dosáhl 26,46 t/ha, což představuje téměř 70% podíl na výnosu EU 15. Rok 2009/10 byl pro pěstování konzumních brambor příznivý a produkce zemí EU 15 se meziročně zvýšila o 3,8 % na 36,76 mil. t. Produkce brambor konzumních v ČR v roce 2009/10 se podílela na produkci zemí EU 15 zhruba 2 %.

V ČR v hospodářském roce 2009/10 klesly meziročně produkční plochy brambor celkem (se zápočtem ploch domácností) o 2,9 % (1 tis. ha) na 36,72 tis. ha při průměrném výnosu 25,29 t/ha. Celková produkce brambor v roce 2009/10 klesla meziročně o 1,7 % (16,5 tis. t) a činila 928,75 tis. t. Brambory rané byly sklizeny v roce 2009/10 z 3,29 tis. ha a jejich produkce se o 2,6 % zvýšila proti roku 2008/09 na 57,07 tis. t. Brambory konzumní ostatní¹¹¹ byly ve stejném období sklizeny (se zápočtem ploch domácností) z plochy 29,56 tis. ha a produkce dosáhla 782,08 tis. t při hektarovém výnosu 26,46 t/ha.

Podle údajů ČSÚ v roce 2009 došlo ve srovnání s rokem 2008 k 6,5% snížení CZV brambor konzumních na 3 303 Kč/t. V roce 2010 se výrazný růst CZV nepředpokládá. V roce 2009 byl zaznamenán také 4,4% pokles průměrné spotřebitelské ceny na 10,25 Kč/kg.

Spotřeba brambor v roce 2008 činila 71,4 kg/obyv./rok a podle odhadu by měla v roce 2009 stagnovat na této úrovni.

Podle předběžných odhadů se v roce 2009/10 dovoz brambor celkem a ve výrobcích z brambor (přepočítané na syrové brambory) snížil o 3,7 tis. t na 265 tis. t. Za osm měsíců hospodářského roku 2009/10 bylo do ČR dovezeno 52,94 tis. t brambor. Největší množství dovezených brambor konzumních ostatních bylo v tomto období z Německa (20,38 tis. t), z Francie (20,33 tis. t) a z Nizozemska (4,38 tis. t). Do ČR bylo v roce 2008/09 dovezeno 268,7 tis. t brambor celkem a ve výrobcích z brambor. Nejvíce brambor celkem se dovezlo z Německa (44,41 tis. t), z Francie (17,33 tis. t) a z Nizozemska (9,72 tis. t). Největším dovozcem raných brambor do ČR v roce 2008/09 bylo Španělsko (6,76 tis. t), Itálie (3,72 tis. t), Izrael (0,73 tis. t) a Egypt (0,68 tis. t).

V roce 2009/10 se odhaduje ve srovnání s rokem 2008/09 zvýšení vývozu brambor celkem přibližně o 20 % na 105 tis. t, z toho 50 tis. t brambor ve výrobcích. Za uplynulých osm měsíců hospodářského roku 2009/10 bylo dosud vyvezeno 27,15 tis. t brambor. Největší množství brambor konzumních bylo v tomto období exportováno na Slovensko (16,96 tis. t) do Německa (3,31 tis. t) a do Nizozemska (1,42 tis. t). Vývoz brambor z ČR v roce 2008/09 byl směřován především na Slovensko (16,97 tis. t), do Německa (6,91 tis. t) a do Polska (5,69 tis. t). Celkově bylo vyvezeno 40,91 tis. t brambor a 46,48 tis. t brambor ve výrobcích.

Ekonomika pěstování brambor konzumních

Podle výsledků výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků za rok 2009 (ÚZEI) se předpokládá snížení nákladů na pěstování brambor konzumních ostatních ve srovnání s rokem 2008 přibližně o 3 % na 81 375 Kč/ha, tj. 3 148 Kč/t. I přes zvýšení cen nakupovaných hnojiv (o 6,2 %) a prostředků ochrany (o 4 %) se odhaduje v roce 2009 snížení přímých materiálových nákladů celkem o 3,5 %. Podstatný vliv na pokles nákladů celkem mělo snížení nákladů na nakupovanou sadbu o 8,2 % (17 604 Kč/ha) a snížení nákladů na ostatní přímý materiál o 8,4 % (2 871 Kč/ha).

Nákladová rentabilita brambor konzumních v roce 2009 vlivem poklesu CZV poprvé od roku 2005 spadla do záporných hodnot. Po započtení přímých plateb bylo pěstování brambor konzumních i přes meziroční pokles příznivější a souhrnná rentabilita dosáhla 5,4 %.

¹¹¹ ČSÚ přestal od roku 2005 uvádět v údajích o definitivních sklizních zemědělských plodin samostatné členění jednotlivých kategorií brambor. Pod názvem „brambory ostatní“ jsou uváděny sloučené údaje o bramborách konzumních ostatních a bramborách pro výrobu škrobu. Členění musí být proto provedeno na základě kvalifikovaného odhadu MZe, VÚB, ÚBS ČR a ÚZEI.

T8.1/05 - Balance výroby a spotřeby brambor celkem a ekonomika brambor konzumních ostatních¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ²⁾	Meziroční index
Balance							
Produkční plocha	tis. ha	41,2	38,6	40,2	37,8	36,7	97,10
Hektarový výnos	t/ha	28,05	21,70	24,79	25,00	25,29	101,16
Počáteční zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Výroba	tis. t	1 156,0	836,6	997,7	945,2	928,8	98,26
Dovoz	tis. t	69,1	120,1	90,6	98,2	95,0	96,77
Dovoz ve výrobcích	tis. t	133,4	160,4	174,2	170,5	170,0	99,68
Celková nabídka	tis. t	1 358,5	1 117,1	1 262,5	1 213,9	1 193,8	98,34
Domácí spotřeba³⁾	tis. t	1 185,4	1 018,3	1 162,5	1 126,5	1 088,8	96,65
v tom - potraviny	tis. t	745,0	635,0	645,0	645,0	645,0	100,00
- sadba	tis. t	120,0	120,0	125,0	111,0	115,0	103,60
- krmiva a ztráty	tis. t	154,0	152,7	242,9	234,3	192,2	82,01
- technické užití - škrob	tis. t	166,4	110,6	149,6	136,20	136,58	100,28
Vývoz	tis. t	125,8	46,8	50,4	40,91	55,00	134,44
Vývoz ve výrobcích	tis. t	47,3	52,0	49,6	46,48	50,00	107,57
Celková poptávka	tis. t	1 358,5	1 117,1	1 262,5	1 213,9	1 193,8	98,34
Konečná zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Soběstačnost	%	97,5	82,2	85,8	83,9	85,3	101,67
Ekonomika brambor konzumních ostatních							
Průměrné náklady na jednotku⁴⁾	Kč/t	2 476,69	3 155,00	3 220,00	3 244,00	3 148,00	97,04
CZV brambory konzumní ostatní⁵⁾	Kč/t	3 051,00	6 530,00	4 181,00	3 423,00	3 132,00	91,50
Přímé platby⁶⁾	Kč/t	74,34	115,90	174,22	166,64	184,95	110,98
Nákladová rentabilita⁷⁾	%	23,19	106,97	29,84	5,52	-0,51	-6,03
Souhrnná rentabilita⁷⁾	%	26,19	110,65	35,26	10,65	5,37	-5,29
CZV EU 5 brambory konzumní ostatní⁸⁾	Kč/t	4 512,30	7 272,80	3 395,00	3 088,07	3 015,00	97,63

¹⁾ Hospodářský rok u brambor celkem začíná 1. 7. roku sklizně a končí 30. 6. následujícího roku. Do balance se započítávají rané brambory sklizené, dovezené či vyvezené od 1. 1. do 30. 6. začínajícího hospodářského roku.

²⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

³⁾ Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály MZe, ÚZEI a ČŠS.

⁴⁾ Výběrové šetření o nákladech zemědělských výrobců od roku 2004, 2009 odhad ÚZEI.

⁵⁾ Průměrné CZV za marketingový rok vypočtené aritmetickým průměrem z údajů ČSÚ. CZV za 2009/10 od 1. 7. 2008 do 28. 2. 2010.

⁶⁾ Přímé platby (pro výpočet jednotkové podpory použit výnos brambor konzumních ostatních):

V roce 2005: SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.

V roce 2006: SAPS = 2 517,80 Kč/ha z. p.

V roce 2007: SAPS = 2 791,50 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 755,10 Kč/ha o. p.

V roce 2008: SAPS = 3 072,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 341,40 Kč/ha z. p.

V roce 2009: SAPS = 3 710 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 184 Kč/ha z. p.

⁷⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁸⁾ CZV brambor konzumních ostatních v EU 5 - Potato Markets Weekly - Agra Informa Ltd. 2009, přepočtené podle kurzu ČNB.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Ceny zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu; MZe; Agra Informa Ltd.; ÚZEI; ČŠS; ČNB
Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI), J. Žižka (MZe)

Do uznávacího řízení ÚKZÚZ bylo v roce 2009 přihlášeno 209 odrůd brambor. Z přihlášené plochy 3 703 ha bylo vyloučeno 319 ha a celková uznaná plocha byla 3 650 ha. Z této plochy bylo 92,8 % uznáno, 2,4 % sestupněno (zařazení sadby brambor do nižší jakostní třídy) a 4,7 % plochy nebylo uznáno.

Brambory na výrobu škrobu

V roce 2009 se plocha brambor na výrobu škrobu zvýšila ve srovnání s rokem 2008 o 3,8 % na 4 378 ha. Škrobnatost hlíz brambor se snížila přibližně o 1 % z 19,18 % v roce 2008 na 18,70 % v roce 2009. Na vyrobení 29,62 tis. t škrobu v roce 2009 bylo zpracováno 136,58 tis. t brambor při výnosu 33,0 t/ha. Průměrný výnos škrobu v roce 2009 se meziročně snížil o 4 % na 7,2 t/ha. Výrobci škrobu naplnili národní výrobní kvótu jen na necelých 88 %. Příčinou nenaplnění výrobní kvóty byla nízká škrobnatost brambor. V roce 2010 dala k dispozici společnost NATURA, a. s., Hamry přidělenou subkvótu k výrobě bramborového škrobu ve výši 2 213 t.

Průměrná cena brambor na výrobu škrobu podle ČŠS v roce 2009 činila 1 777 Kč/t. Do průměrné ceny jsou zahrnuty obě části doplňkové platby, tj. platba vázaná na produkci (couplovaná) a platba oddělená od produkce (decouplovaná). Vývozní subvence v roce 2009 nebyly vyplaceny. Vzhledem ke zrušení poskytování výrobní náhrady od hospodářského roku 2009/10 nebyla v roce 2009 vyplacena žádná výrobní náhrada. Nárok na výplatu národní doplňkové platby (Top-Up) je podmíněn přiznáním jednotné platby na plochu (SAPS). Ze státního rozpočtu bylo v roce 2009 pěstitelům brambor vyplaceno 55 mil. Kč, z toho na národní doplňkové platby 19,2 mld. Kč a na doplatek 35,8 mld. Kč. V roce 2008 bylo celkově vyplaceno 75 mil. Kč.

Režimy pro brambory na výrobu škrobu a výplatu plateb administruje SZIF.

8.1.4 Olejnin

Celková světová produkce hlavních druhů olejin¹¹² v roce 2008/09 dosáhla 377,8 mil. t. K dalšímu růstu produkce olejin celkem o 10,4 % na 417,0 mil. t. došlo v roce 2009/10. Největší podíl na růstu produkce měla sója. Nejvýznamnějšími producenty olejin v roce 2009/10 byly Spojené státy (98,9 mil. t), Brazílie (69,5 mil. t), Argentina a Čína. Hlavními dovozci olejin celkem v roce 2008/09 byla Čína (44,14 mil. t) a EU 27 (18,01 mil. t). V roce 2009/10 se předpokládá pokles dovozu olejin především v EU 27 na 16,82 mil. t. Největší producenti olejin, Spojené státy a Brazílie, jsou současně i největšími světovými vývozci olejin a v roce 2008/09 dohromady vyvezli 65,9 mil. t olejin celkem. Předpokládá se, že jejich vývoz olejin zůstane v roce 2009/10 téměř na úrovni roku 2008/09, tj. 65,26 mil. t. Produkce řepky ve světě zaznamenala v roce 2008/09 ve srovnání s rokem 2007/08 rekordní růst o téměř 20 % na 58,21 mil. t. V roce 2009/10 se produkce řepky dále zvýšila přibližně o 2 % na 59,58 mil. t (o 1,37 mil. t.). U slunečnice po významném meziročním zvýšení produkce v roce 2008/09 o 23,3 % na 33,32 mil. t. došlo v roce 2009/10 k poklesu produkce přibližně o 8,1 % na 30,59 mil. t. Snížení hektarového výnosu sóji v roce 2008/09 meziročně o 12 % na 2,19 t/ha zapříčinil 5% pokles produkce, tj. na 210,90 mil. t. Po zvýšení produkční plochy o 5,7 % a při výnosu 2,51 t/ha došlo ke zvýšení produkce sóji v roce 2009/10 přibližně o 21,3 % na 255,91 mil. t.

Země EU 27 se na světové produkci řepky (58,21 mil. t) podílely v roce 2008/09 přibližně 32,7 % (19,01 mil. t). V roce 2009/10 se podíl řepky v EU 27 na světové produkci (59,58 mil. t) zvýšil na 35,9 % (21,43 mil. t). Největšími pěstiteli řepky v EU 27 jsou Německo, Francie a Polsko. Podíl slunečnice v roce 2008/09, vyprodukované v EU 27, na světové produkci (33,32 mil. t) dosáhl 20,8 % (6,94 mil. t). Ve sklizňovém roce 2009/10 se podíl produkce slunečnice na světové produkci (30,59 mil. t) zvýšil jen mírně na 22,3 % (6,83 mil. t). Světový dovoz olejin dosáhl v roce 2008/09 výše 93,6 mil. t. V roce 2009/10 se očekává mírné zvýšení na 93,9 mil. t. Obdobný trend má světový vývoz olejin. V roce 2008/09 se vyvezlo 93,9 mil. t olejin a v roce 2009/10 se očekává růst o dalších 2,0 mil. t na 96,0 mil. t.

V EU 27 se spotřeba řepky meziročně zvyšuje. Předpokládá se, že se přímá spotřeba řepky v roce 2009/10 zvýší na 9,44 mil. t (meziroční růst o 11,0 %). U ostatních komodit (sója, slunečnice) se očekává snížení spotřeby. U řepky na průmyslové využití se proti roku 2008/09 předpokládá další zvýšení o 8,9 % na 6,3 mil. t. Obdobný trend se předpokládá u řepky využití v potravinářském průmyslu. V roce 2009/10 se očekává zvýšení její spotřeby až o 13,7 % na 3,12 mil. t. Rostoucí dovozní hodnota olejin (řepka, sója a rostlinné oleje) v roce 2008 a 2009 měla významný vliv na pokles obchodní bilance EU 27.

V roce 2007 se zvýšily ceny energií, které společně s růstem poptávky po řepce na výrobu biopaliv (FAME) znamenaly zvýšení ceny řepky na historické maximum. Cena řepky se v polovině roku 2008 začala snižovat a v roce 2009 se vrátila až na úroveň cen před rokem 2007. Koncem roku 2008 se strmý pád cen řepky zastavil a cena na burze MATIF¹¹³ se stabilizovala na úrovni 8 000 Kč/t. V roce 2008 bylo dosaženo na burze MATIF průměrné ceny řepky ve výši 361,9 €/t (9 027 Kč/t). Celý rok 2009 byl rokem cenově nestálým. Počátkem roku 2009 se cena řepky zvedla na úroveň 8 450 Kč/t, zatímco před sklizní cena řepky neobvykle klesla na 6 500 Kč/t. K oživení trhu na burze MATIF došlo počátkem října. Cena řepky se dostala na 7 000 Kč/t. V roce 2009 se průměrná cena řepky snížila o 22,8 % na 279,2 €/t (7 385 Kč/t). Průměrná cena řepky na burze v Hamburku¹¹⁴ v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 klesla o 31,4 % na 279,4 €/t (7 524 Kč/t). V roce 2008 průměrná cena řepky dosáhla na burze v Hamburku 407,5 €/t (10 164 Kč/t).

V EU 27 byla v roce 2009/10 na ploše 11,2 mil. ha při průměrném hektarovém výnosu 2,66 t/ha dosažena celková produkce hlavních olejin (řepka, slunečnice, sója) 29,7 mil. t. Ve srovnání s rokem 2008/09 se produkce olejin v roce 2009/10 zvýšila o 9,7 %.

Produkční plocha řepky v EU 27 se v roce 2009/10 rozšířila o 5,6 % na 6,59 mil. ha. Podle odhadů se hektarový výnos zvýšil na 3,25 t/ha a dosažená produkce řepky dosáhla 21,4 mil. t. Podíl řepky na produkci hlavních olejin v roce 2009/10 byl přibližně 72 %.

Nejvýznamnějšími producenty řepky v EU 27 jsou Německo, Francie a od roku 2004 i Polsko. Na největší ploše v roce 2009/10 se pěstovala řepka v Německu (1,47 mil. ha) ve Francii (1,47 mil. ha) a v Polsku (0,81 mil. ha). Ve všech uvedených zemích se plocha řepky ve srovnání s rokem 2008/09 rozšířila.

Výnosové nejúspěšnější v letech 2008/09 a 2009/10 bylo Německo (3,8 t/ha, resp. 4,3 t/ha), Francie (3,3 t/ha, resp. 3,8 t/ha), Dánsko (3,7 t/ha, resp. 3,8 t/ha) a Velká Británie (3,3 t/ha, resp. 3,4 t/ha). Na celkové produkci řepky EU 27 se nejvíce podílelo Německo s produkcí 5,16 mil. t řepky, resp. 6,29 mil. t. Ve Francii byla dosažena ve stejném období produkce 4,72 mil. t řepky, resp. 5,55 mil. t. Třetím největším producentem řepky bylo Polsko s produkcí 2,10 mil. t v roce 2008/09 a 2,40 mil. t v roce 2009/10. Důvodem nižší produkce řepky v Polsku v roce 2008/09 (2,7 t/ha) a v roce 2009/10 (2,9 t/ha) byl výnos pod průměrem zemí EU 27.

Olejnin nejsou součástí SZP, resp. SOT, s výjimkou olivového oleje a stolních oliv, ale patří ke komoditám, které jsou podporovány v rámci přímých plateb jednotnou platbou na hektar zemědělské půdy (SAPS) a národní doplňkovou platbou (Top-Up), dorovnávací SAPS prostřednictvím národních rozpočtů členských států. Trh s řepkou v ČR korespondoval s evropským i světovým trhem. Pěstování řepky je v ČR ve srovnání se zeměmi EU 15 na vysoké úrovni. Řepka je v ČR dlouhodobě rentabilní komoditou, ale pokles CZV v roce 2009 na světových a evropských trzích zasáhl ekonomiku pěstování řepky také v ČR.

Rok 2009 byl charakteristický velmi proměnlivým počasím. Suchému dubnu, kdy nedosahovaly srážky ani 10 % běžného průměru, předcházely srážky bohatý únor a březen. V červnu a v červenci se vyskytovaly na řadě míst ČR silné bouřky místy s kroupami, které způsobily škody na porostech.

Meziročně se zvýšila plocha olejin v ČR o 0,6 % ze 483,85 tis. ha v roce 2008/09 na 486,53 tis. ha v roce 2009/10. Hektarový výnos se zvýšil o 6,5 % z 2,47 t/ha v roce 2008/09 na 2,63 t/ha v roce 2009/10. Celková produkce olejin v ČR v roce 2009/10 dosáhla 1 279,62 tis. t, tj. zvýšení produkce o 7,2 %.

Řepka olejná se v roce 2009/10 pěstovala na produkční ploše 354,83 tis. ha, což představuje meziroční zvýšení o 0,6 %. Na zvýšení produkce řepky o 7,6 % z 1 048,94 tis. t v roce 2008/09 na 1 128,12 tis. t v roce 2009/10 mělo také vliv zvýšení hektarového výnosu o 8,2 % (3,18 t/ha). Na produkci řepky EU 27 se Česká republika podílela 5,5 % v roce 2008/09 a 5,3 % v roce 2009/10. Česká republika s průměrným výnosem 3,18 t/ha v roce 2009/10 je na úrovni průměrného výnosu EU 12. Celková nabídka řepky v roce 2009/10 po započtení zásob a předpokládaného dovozu řepky se odhaduje na 1 172,22 tis. t a pokryje tak zvýšenou domácí spotřebu. Podle údajů MPO v roce 2008/09 se množství řepky zpracované na FAME podílelo na celkové produkci téměř 27 %, tj. 300 tis. t. Do poloviny roku 2009/10 bylo na FAME zpracováno 229,3 tis. t řepky, což zatím představuje 20,3% podíl na celkové produkci řepky roku 2009/10. I přes meziroční navýšení celkové poptávky po semeni řepky o 5,1 % na 1 142,5 tis. t bude Česká republika v potřebě řepky soběstačná. Domácí produkce plně pokrývá zvýšenou spotřebu řepky. V roce 2009/10 se proti roku 2008/09 míra soběstačnosti snížila o 0,2 % na 161,2 %.

¹¹² Sójové boby, bavlníkové semeno, podzemnice olejná, slunečnicové semeno, řepkové semeno (USDA, březen 2010).

¹¹³ MATIF SA = Marché à Terme International de France (Francouzský mezinárodní termínový trh).

¹¹⁴ Hamburg CIF; Europe „OO“ Oil World Weekly.

Zahraniční obchod ČR je výrazně ovlivněn změnami směnné hodnoty CZK vůči měnám zemí, se kterými nejvíce obchodujeme. Cenové výkyvy na světovém a evropském trhu s olejinami, resp. s řepkou, ovlivnily i agrární obchod v ČR. Ačkoliv se vývoz řepky meziročně zvýšil o 8 % z 435 tis. t v roce 2008 na 470 tis. t řepky v roce 2009, výrazné snížení vývozní hodnoty o 23,8 % z 9 539 Kč/t v roce 2008 na 7 266 Kč/t v kalendářním roce 2009 zvýšil kladné saldo zahraničního obchodu ve finančním vyjádření pouze o 3,6 % na 3,48 mld. Kč. Podle předběžných odhadů na hospodářský rok 2009/10 se očekává snížení množství dovezené řepky přibližně o 8 % na 30 tis. t. Dovoz řepky se v roce 2008/09 realizoval především ze Slovenska (29,08 tis. t), Maďarska (0,7 tis. t) a z Německa (0,5 t). Podle předběžných údajů se dovozní země do ČR nebudou měnit ani v roce 2009/10. V roce 2008/09 bylo vyvezeno 41,5 % domácí produkce. V roce 2009/10 se očekává růst podílu vývozu na domácí produkci o 0,2 p. b. Vývoz řepky v roce 2009/10 nejčastěji směřuje do Německa, Polska a na Slovensko. Nejvíce řepky se vyvezlo v roce 2008/09 do Německa (326,93 tis. t), do Polska (83,09 tis. t) a do Rakouska (17,93 tis. t). V hospodářském roce 2008/09 bylo saldo ZO s řepkou 3,54 mld. Kč.

Podle údajů ČSÚ dosáhla CZV řepkového semene v roce 2008 v průměru 9 785 Kč/t. Výrazný pokles CZV řepky o 27,4 % nastal v roce 2009, kdy bylo dosaženo průměrné CZV 7 104 Kč/t.

Podle definitivních údajů výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků za rok 2008 (ÚZEI) dosáhly v roce 2008 průměrné náklady na pěstování řepky 7 395 Kč/t (22 873 Kč/ha). Podle předběžných údajů se v roce 2009 předpokládá jejich snížení o 2,4 % na 7 220 Kč/t (22 954 Kč/ha). Odhaduje se mírné zvýšení finančních prostředků na nakupovaná osiva, na nákup hnojiv a na prostředky na ochranu rostlin. Snížení o 7 % se očekává u režijních nákladů.

T8.1./06 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné a její ekonomika¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Meziroční index
Bilance							
Produkční plocha	tis. ha	267,2	292,2	337,6	356,9	354,8	99,41
Výnos	t/ha	2,88	3,01	3,06	2,94	3,18	108,16
Počáteční zásoba	tis. t	125,9	51,7	79,7	19,7	14,1	71,57
Výroba	tis. t	769,4	880,2	1 031,9	1 048,9	1 128,1	107,55
Dovoz	tis. t	76,2	63,3	29,9	32,6	30,0	92,02
Celková nabídka	tis. t	971,5	995,2	1 141,8	1 101,6	1 172,2	106,41
Domácí spotřeba	tis. t	746,0	718,0	700,0	650,0	700,0	107,69
z toho - FAME²⁾	tis. t	354,7	231,1	242,3	300,0	320,0	106,67
Osivo	tis. t	2,0	2,0	2,4	2,5	2,5	100,00
Vývoz	tis. t	171,8	195,5	419,7	435,0	470,0	108,05
Celková poptávka	tis. t	919,8	915,5	1 122,1	1 087,5	1 172,5	107,82
Konečná zásoba	tis. t	51,7	79,7	19,7	14,1	49,7	352,62
Soběstačnost	%	103,1	122,6	147,4	161,4	161,2	99,87
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku³⁾	Kč/t	6 736,82	6 334,81	6 485,00	7 395,00	7 220,00	97,63
CZV semene řepky olejné⁴⁾	Kč/t	5 628,00	6 657,00	7 418,00	9 785,00	7 104,00	72,60
Přímé platby⁵⁾	Kč/t	1 536,67	1 580,80	1 485,82	1 501,39	1 538,99	102,50
Nákladová rentabilita⁶⁾	%	-16,46	5,09	14,39	32,32	-1,61	-33,93
Souhrnná rentabilita⁶⁾	%	6,35	30,04	37,30	52,62	19,71	-32,91

¹⁾ Marketingový rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

²⁾ Svaz výrobců bionafy.

³⁾ Náklady řepky olejné podle výběrového šetření ÚZEI.

⁴⁾ ČSÚ - Ceny zemědělských výrobků za kalendářní rok.

⁵⁾ Přímé platby:

V roce 2005: SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 314,90 Kč/ha o. p.

V roce 2006: SAPS = 2 517,80 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 240,40 Kč/ha o. p.

V roce 2007: SAPS = 2 791,50 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 755,10 Kč/ha o. p.

V roce 2008: SAPS = 3 072,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 341,40 Kč/ha z. p.

V roce 2009: SAPS = 3 710 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 184 Kč/ha z. p.

⁶⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu; Sdružení pro výrobu bionafy

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI), J. Potměšilová (MZe)

V roce 2009 došlo k navýšení přímých plateb o 2,5 % z 1 501 Kč/t v roce 2008 na 1 539 Kč/t. Po započtení přímých plateb bylo dosaženo souhrnné rentability 19,7 %. V roce 2009 byla podruhé od roku 2005/06 bez započtení přímých plateb záporná nákladová rentabilita řepky.

Olejiny se řadí v ČR mezi významné komodity. Pěstování olejin není v EU regulováno, ale jejich pěstování je podporováno jednotnou platbou na hektar zemědělské půdy. Pokles cen řepky na evropských a světových burzách byl v roce 2009/10 způsoben zvýšením světové produkce. Nejvyšší podíl produkční plochy (přes 70 %), výnosu a produkce na olejninách celkem v ČR zaujímá řepka. ČR je i přes zvýšení domácí spotřeby v produkci řepky soběstačná a na zahraničních trzích konkurenceschopná.

8.1.5 Chmel

Chmel náleží mezi významné exportní zemědělské komodity ČR. Přes 80 % celkové produkce chmele je každoročně vyváženo. Český chmel tvoří kvalitativní základ českých a světových piv. Česká republika patří tradičně mezi nejvýznamnější světové producenty chmele. Je čtvrtým největším producentem chmele na světě (za Německem, USA a Čínou) a zároveň je největším producentem jemného aromatického chmele s nižším výnosovým potenciálem, ale specifickými aromatickými vlastnostmi. Hlavní pěstovanou odrůdou je Žatecký poloraný červeňák. Žatecký chmel je stále světově nejuznávanějším aromatickým chmelem.

České republice se jako první zemi EU podařilo zaregistrovat zeměpisnou ochrannou známku Evropské unie - chráněné označení původu Žatecký chmel. V rámci EU se jedná o první a jediné udělené označení týkající se chmele a o jedno z prvních označení udělené českému zemědělskému nebo potravinářskému výrobku vůbec. Do Rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení bylo dne 16. října 2008 zapsáno také České pivo.

Světová sklizeň chmele v roce 2009 byla vysoká, téměř na úrovni roku 2008, což spolu se zásobami z předchozího roku předurčovalo problémy s odbytem. Celosvětová ekonomická krize postihla i pivovarský průmysl. Zatímco v letech 2004-2007 produkce piva rostla o 4-6 % ročně, v roce 2008 se zvýšila již jen o 2,0 %. V roce 2009 došlo k meziročnímu snížení produkce piva o 0,7 % na 1 802,7 mil. hl, což byl další důvod k vytvoření přebytků chmele na světovém trhu a poklesu cen chmele.

Světová sklizeň chmele v roce 2009 dosáhla, podle předběžných údajů firmy Hopsteiner, 111,5 tis. t, což představuje meziroční snížení o 1,5 %. Průměrný hektarový výnos chmele se očekává ve výši 1,92 t, tj. proti předchozímu roku pokles pouze o 0,01 t (0,5 %). V roce 2009 klesly ve světě plochy chmele v meziročním srovnání (o 287 ha, tj. o 0,5 %) na 58,2 tis. ha vlivem vysoké sklizně v roce 2008 a zásob chmele. K poklesu ploch došlo v Německu i USA, zatímco v Číně se pěstitelské plochy zvýšily. Průměrný obsah alfa hořkých kyselin ze sklizně roku 2009 se celosvětově odhaduje vyšší než v roce 2008 (8,9 % v roce 2009; 8,6 % v roce 2008) a odpovídá dlouholetému průměru. Potřeba alfa hořkých kyselin ve světě (7 220 t) je odhadovanou produkcí v roce 2009 ve výši 9 942 t pokryta na 137,7 %.

Německé obchodní firmy ve své zprávě přiznaly, že jejich hodnocení sklizně v roce 2006 a 2007 jako deficitní bylo mylné a zvyšování ploch vyvolalo přebytek chmele v roce 2009. V roce 2009 byla celková sklizňová plocha chmele v Německu 18,5 tis. ha (meziroční pokles o 1,2 %). Celkem se sklídilo 31,5 tis. t chmele, tj. o 20,7 % méně než v roce 2008 při hektarovém výnosu 1,70 t (2,12 t v roce 2008). Nízký hektarový výnos byl ovlivněn poškozením chmelových porostů¹¹⁵ krupobitím. Nižší sklizeň v Německu přesto nevyřešila problémy s odbytem chmele.

V USA se v roce 2009 sklídilo z plochy 16,2 tis. ha přibližně 42,0 tis. t chmele při hektarovém výnosu 2,58 t. Produkce chmele v USA byla o 14,7 % vyšší než v roce 2008 v důsledku zvýšení hektarového výnosu (o 14,3 %) při snížení ploch proti předchozímu roku 1,9 %. K růstu produkce došlo především v důsledku nových výsazů výnosných vysokoobsažných odrůd v roce 2008. Vzhledem k nadprodukcí chmele zůstala část porostů nesklizena a podle informací IHGC je prodej chmele realizován velmi obtížně. Průměrná cena chmele (všech odrůd) se vzhledem k převisu nabídky nad poptávkou v roce 2009 meziročně snížila o 11,9 % na 7 889 \$/t (150 341 Kč).

Chmel podle ÚKZÚZ pěstuje v ČR 135 subjektů. V roce 2009 činila pěstitelská plocha chmele v ČR podle údajů ÚKZÚZ 5 307 ha, tj. 99,5 % skutečnosti roku 2008. Nejvíce zastoupenou odrůdou je stále Žatecký poloraný červeňák (ŽPČ), v roce 2009 jím bylo osázeno 4 627 ha (87,2 % z celkové pěstitelské plochy). Hybridní odrůdy zaujímají v odrůdové skladbě českých chmelů nadále relativně malý podíl, který činí celkem 12,4 % z celkové plochy (tj. 656 ha), což v porovnání s rokem 2008 je o 70 ha více. Hybridní odrůdy se stávají čím dál tím více oblíbenější, především z důvodů vyšších výnosů, vyššího obsahu alfa hořkých kyselin a vyšší ceny produkce z 1 ha. Z hybridních odrůd chmele největší výměru zaujímají odrůdy Premiant (293 ha), Sládek (277 ha), Agnus (58 ha) a Bor (13 ha). V roce 2009 se meziročně zvýšila plocha výsazů chmele o 47 ha na 257 ha (4,8 % ze sklizňové plochy). K obnově mimo jiné také významně přispěl dotační program MZe 3.h. Podpora prevence šíření virových a bakteriálních chorob chmele. V roce 2009 bylo v rámci tohoto programu obnoveno 222 ha.

V ČR se v roce 2009 sklídilo celkem 6 615,7 t sušeného chmele, tj. o 2,0 % méně než v roce 2008, při průměrném výnosu 1,25 t/ha (meziroční pokles o 1,5 %). V Žatecké chmelářské oblasti bylo vypěstováno celkem 4 612,95 t chmele (výnos 1,18 t/ha, 1,16 t/ha v roce 2008), v Ústěcké oblasti 834,6 t (výnos 1,24 t/ha, 1,45 t/ha v roce 2008) a v Tršické chmelářské oblasti celkem 1 168,1 t (výnos 1,58 t/ha, 1,69 t v roce 2008). Největší podíl na produkci českého chmele měla v roce 2009 nadále jemná aromatická odrůda - ŽPČ (81,6 %) a zbytek (18,4 %) tvořily hybridní odrůdy. Sklizeň chmele v roce 2009 je čtvrtá nejvyšší za posledních 12 let.

Průměrná hodnota obsahu alfa hořkých kyselin (měřená metodou EBC 7,7¹¹⁶) v roce 2009 u odrůdy ŽPČ byla 3,9 %, tj. o 0,2 % vyšší v porovnání s rokem 2008 a přibližně na úrovni průměru posledních 15 let. U odrůdy Sládek průměrná hodnota obsahu alfa hořkých kyselin v roce 2009 dosáhla 7,6 %, u odrůdy Premiant 9,8 % a u odrůdy Agnus 11,8 %.

¹¹⁵ V oblasti Hallertau byla krupobitím zasažena plocha 4 tis. ha, z toho u 1 tis. ha byl porost zcela zničen, na 1,5 tis. ha bylo poškození střední až větší a dalších 1,5 tis. ha bylo poškozeno lehce.

¹¹⁶ Jde o metodu schválenou Evropskou pivovarskou asociací.

T8.1/07 - Výroba, spotřeba, zahraniční obchod a ekonomika chmele

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Produkční plocha	ha	5 672	5 414	5 389	5 335	5 307	99,48
Hektarový výnos	t/ha	1,38	1,01	1,04	1,27	1,25	98,43
Výroba	t	7 831	5 453	5 631	6 753	6 616	97,97
Dovoz chmele²⁾	t	1 181,65	716,93	1 004,26	638,88	388,54	60,82
Dovoz chmelových extraktů²⁾	t	498,19	128,98	214,59	178,40	136,47	76,50
Domácí spotřeba chmele a chmelových výrobků v přepočtu na alfa hořké kyseliny²⁾	t	136,80	143,60	149,47	144,00	137,23	95,30
Vývoz chmele²⁾	t	4 887,65	4 070,70	3 428,08	4 282,76	4 137,76	96,61
Vývoz chmelových extraktů²⁾	t	21,68	9,97	36,64	22,98	6,36	27,68
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku³⁾	Kč/t	122 248,00	200 867,00	157 341,00	146 904,00	149 942,00	102,07
CZV⁴⁾	Kč/t	120 347,00	129 579,00	149 524,00	217 191,00	216 606,00	99,73
Přímé platby⁵⁾	Kč/ha	8 498,20	8 820,60	9 221,50	11 054,10	12 388,20	112,07
Přímé platby⁵⁾	Kč/t	6 158,12	8 733,27	8 866,83	8 704,02	9 910,56	113,86
Nákladová rentabilita⁶⁾	%	-1,56	-35,49	-4,97	47,85	44,46	-3,39
Souhrnná rentabilita⁶⁾	%	3,48	-31,14	0,67	53,77	51,07	-2,70

¹⁾ Odhad.²⁾ Za kalendářní rok. Jde o surový lisovaný a granulovaný chmel.³⁾ Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob, rok 2008 odhad.⁴⁾ CZV za kalendářní roky.⁵⁾ Přímé platby:

V roce 2005: SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 6 387,50 Kč/ha chmelnic.

V roce 2006: SAPS = 2 517,80 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 6 302,80 Kč/ha chmelnic.

V roce 2007: SAPS = 2 791,50 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 6 430 Kč/ha chmelnic.

V roce 2008: SAPS = 3 072,70 Kč/ha z. p.; národní doplňková platba (coupovaná platba) = 2 959,20 Kč/ha chmelnic; národní doplňková

platba (decoupaná platba) = 3 680,80 Kč/ha chmelnic; národní doplňková platba na zemědělskou půdu = 1 341,40 Kč/ha.

V roce 2009: SAPS = 3 710,00 Kč/ha z. p.; národní doplňková platba (coupovaná platba) = 3 019,60 Kč/ha chmelnic; národní doplňková platba (decoupaná platba) = 4 474,60 Kč/ha chmelnic; národní doplňková platba na zemědělskou půdu = 1 184,00 Kč/ha.

⁶⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; MZe; VÚPS
Zpracoval: H. Strnadlová (ÚZEI), M. Altová (MZe)

Povětrnostní podmínky ve vegetačním období 2009 lze charakterizovat, s výjimkou několika dní s přívalem deště, krupobitím a bouřkami, které poškodily chmel na 545 ha, jako vcelku příznivé pro jeho růst a vývoj, což přispělo k nadprůměrným výnosům chmele s vyššími hodnotami obsahu alfa hořkých látek.

Zimní období bylo mírné, pouze leden 2009 byl studený. Srážkově bylo zimní období pod hodnotami dlouhodobého normálu s výjimkou března, kdy srážky byly na dlouhodobém průměru. Atypický průběh počasí byl v dubnu, neboť maximální teploty překračovaly 20°C s výjimkou několika dní. Srážky v tomto měsíci dosáhly dlouhodobého průměru, ale jejich rozložení bylo nerovnoměrné. Srážkový deficit ze zimy byl vyrovnán až ke konci května, kdy současně došlo k ochlazení. V květnu byly zaznamenány přívalem deště a krupobití, které způsobily poškození 400 ha chmele, z toho na 200-250 ha bylo poškození velmi silné. Oteplení koncem června podpořilo dlouhý růst chmele. Denní teploty od poloviny července byly vysoké, některé dny byly tropické a v závěru tohoto měsíce nárazový vítr, doprovázený přívalem deštěm, poškodil dalších 109 ha chmelnic. Srpen byl srážkově deficitní s tropickými dny. Před začátkem sklizně došlo k poškození přibližně 36 ha chmelnic vlivem silných bouřek.

Zásadním problémem stále zůstává věková struktura porostů. Současná věková struktura porostů chmele v ČR je jedním z významných faktorů ovlivňujícím výnosovou stabilitu. Podle současných světových trendů optimální doba obměny porostů je 10-12 let. Na základě údajů ÚKZÚZ je podíl chmelnic starších 20 let se sníženým výnosem 32,1 % (nejstarší chmelnice jsou v Ústecké oblasti). Celkově je 36,7 % chmelnic starších 15 let. Naopak podíl neproduktivnějších chmelnic ve stáří 5-14 let představoval stejně jako v roce 2008 pouze 48,3 % všech chmelnic. Poměrně vyhovující věkovou strukturu má chmelařská oblast Tršicko. Průměrné stáří chmelových konstrukcí se zvyšuje a je ještě méně příznivé než stáří porostů. Celkově je 72,8 % konstrukcí starší než 15 let.

V důsledku sociálních, ekonomických a politických změn posledních let hledají chmelařské podniky alternativu k pěstování chmele ve vysokých konstrukcích v systému pěstování chmele v nízkých konstrukcích. Nízká konstrukce dosahuje výšky cca 3 m¹¹⁷. K prioritám nízkých chmelnicových konstrukcí patří samozavádění chmelových výhonů, absence zavěšování a zapichování chmelovodičů, snížení kultivací, úspora postřiků v ochraně rostlin a pohonných hmot. Při pěstování chmele na nízkých konstrukcích lze snížit potřebu pracovních hodin na 1 ha chmelnice až o 344 hodin. Sklizeň je řešena mobilním česacím strojem tuzemské provenience. Plocha nízkých konstrukcí byla podle ÚKZÚZ k 20. 8. 2009 evidována na celkové rozloze 17,4 ha. V roce 2010 se očekává rozšíření plochy na 40 ha. Nejvíce zastoupenými odrůdami v nízkých konstrukcích jsou *Premiant*, *Sládek* a *Agnus*.

V rámci dotačního programu 3.h. Podpora prevence šíření virových a bakteriálních chorob chmele lze využít finanční prostředky do výše 15 Kč/l ks certifikované sazenice při splnění daných podmínek, které jsou uvedeny v „Zásadách, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a §2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství“. V roce 2009 bylo v rámci dotačního programu 3.h. vyplaceno celkem 10,7 mil. Kč, což je o 0,12 mil. Kč více v porovnání s rokem 2008. Celkem bylo v roce 2009 vysazeno 714 365 ks certifikované sadby na ploše 221,88 ha, což je pouze o 0,61 ha více než v roce 2008.

¹¹⁷ Klasická konstrukce dosahuje výšky 7-7,5 m.

V rámci dotačního programu I.1. Podpora vybudování kapkové závlahy ve chmelnicích byla v roce 2009 vybudována kapková závlaha na 58,6 ha chmelnic s dotační podporou 2,8 mil. Kč (při sazbě 48 560 Kč/ha).

Další prostředky mohou chmelaři čerpat v rámci Programu rozvoje venkova - opatření I.1.1.1. záměru b) stavby a technologie pro rostlinnou výrobu. V rámci I., 3. a 6. kola bylo celkem podáno 38 „chmelařských“ projektů. Mezi tyto projekty bude celkem rozděleno 49,1 mil. Kč.

V roce 2009 Česká republika v rámci SOT s chmelem využila jednotné platby na plochu a národní doplňkové platby. V rámci plateb SAPS bylo vyplaceno v roce 2009 oprávněným žadatelům 3 710,00 Kč/ha a v rámci národních doplňkových plateb bylo vyplaceno 1 184,00 Kč/ha (národní doplňková platba na zemědělskou půdu), 3 019,60 Kč/ha (tzv. „couplovaná platba“¹¹⁸) a 4 474,60 Kč/ha (tzv. „decouplovaná platba“¹¹⁹).

Národní doplňková platba na pěstování chmele (couplovaná platba) byla od roku 2010 navržena k vypuštění s odvoláním na navazující dokument Evropské komise, pracovně nazvaný „Health check“, jehož schvalovací procedura byla uzavřena koncem roku 2008. Platba na chmel (tzv. decouplovaná platba) zůstane zachována stejně jako v předcházejícím období počínaje rokem 2008 (platba na všechny chmelnice, které byly v systému LPIS zapsány k 31. březnu 2007 jako chmelnice o minimální výměře 1 ha).

Odhaduje se, že celková spotřeba chmele a chmelových výrobků v ČR (v přepočtu na alfa hořké kyseliny) se v roce 2009 meziročně snížila o 6 764 kg na 137 233 kg, tj. o 4,7 %, v důsledku výrazného snížení výstavu piva. Podle předběžných údajů se snížila celková spotřeba granulovaného chmele¹²⁰ (o 5,7 %) a jeho podíl na celkové spotřebě chmele a chmelových výrobků v roce 2009 činil 49,5 % (50,1 % v roce 2008), spotřeba lisovaného chmele (ŽPČ) se zvýšila o 8,8 %, zatímco spotřeba extraktů klesla o 5,3 %. Spotřeba chmelového extraktu české proveniencce se postupně mírně zvyšovala¹²¹. V roce 2009 činila spotřeba českého extraktu 11,3 % z jeho celkové spotřeby.

Podle předběžných údajů se spotřeba českého chmele a chmelových výrobků v roce 2009 meziročně snížila pouze o 3,2 %, zatímco spotřeba zahraničního chmele a chmelových výrobků se snížila o 6,1 %. V roce 2009 došlo, podle předběžných údajů, k podstatnému meziročnímu růstu spotřeby tuzemských chmelových extraktů (o 20,9 %), zatímco spotřeba tuzemského granulovaného chmele, vyrobeného z nových hybridních odrůd českého chmele, meziročně mírně klesla (o 0,9 %). Odhad spotřeby alfa hořkých kyselin na výrobu 1 hl piva v roce 2009 je 7,58 g, tj. 97,7 % skutečnosti roku 2007.

V roce 2009 pokračoval trend poklesu dovozu hlávkového chmele, který byl v minulosti ve větší míře dovážěn za účelem dalšího zpracování zejména z Polska. Dovoz surového lisovaného chmele v roce 2009 byl, podle předběžných údajů, realizován ve výši 122,5 t, (meziroční pokles o 58,7 %). Dovoz granulovaného chmele v roce 2009 činil 266,0 t (meziroční pokles o 22,3 %). Největší část dovozu chmele byla realizována z Německa (245,9 t chmele). V roce 2009 se objem dovozu chmelového extraktu snížil na 136,5 t (76,5 % skutečnosti roku 2008).

Vývoz chmele v roce 2009 činil 4 137,8 t (meziroční pokles o 3,4 %). V roce 2009 bylo vyvezeno 895,9 t hlávkového chmele, tj. 370,1 % skutečnosti roku 2008. Vývoz granulovaného chmele byl realizován v objemu 3 241,8 t (meziroční pokles o 19,8 %). Od roku 1998 byl český chmel vyvážěn z České republiky již do 77 zemí celého světa. Největší část vývozu chmele směřovala tradičně do Japonska (1 793 t, tj. 115,7 % skutečnosti roku 2008). Podíl vyvezeného chmele do Japonska v roce 2009 činil 43,3 % z celkového objemu vývozu chmele. Meziročně se podstatně snížil vývoz chmele do Německa. V roce 2009 bylo do Německa exportováno 947,8 t chmele (70,5 % skutečnosti roku 2008).

Podle předběžných výsledků dosáhl v roce 2009 saldo zahraničního obchodu s chmelem a chmelovými výrobky v hodnotovém vyjádření 790,7 mil. Kč, tj. ve srovnání s rokem 2008 došlo ke zvýšení kladného salda o 231,8 mil. Kč.

Kurz české koruny vůči euru, americkému dolaru i japonskému jenu v roce 2009 byl stále ještě velmi silný¹²², což znamená konkurenční nevýhodu pro vývozce chmele; meziročně ale česká koruna oslabil, takže vývoz chmele v roce 2009 byl realizován při poněkud výhodnějším kurzu než v roce 2008, což mělo kladný vliv na hodnotu prodaného chmele.

Podle údajů ČSÚ průměrná CZV sušeného chmele ze sklizně 2009 činila 170 042 Kč/t¹²³, tj. 84,8 % skutečnosti srovnatelného období roku 2008. Cenová úroveň chmele ze sklizně roku 2009, zejména chmele prodávaného na volném trhu, se snížila v důsledku vysoké nabídky způsobené vysokou produkcí v ČR i na celém světě v předchozích dvou letech a nižší produkcí piva vlivem celosvětové krize.

V rámci systému povinné registrace smluv (k 31. 12. 2009) bylo pro rok 2009 smluvně zajištěno 6 949,8 t chmele (bez rozlišení odrůd a oblastí). Průměrná cena sušeného chmele podle uzavřených kupních smluv pro rok 2009 činila 155 653 Kč/t (152 877 Kč v roce 2008). Podle těchto smluv průměrná cena nezpracovaného ŽPČ (sušeného chmele) v roce 2009 činila 152 691 Kč/t, tj. 97,8 % roku 2008. Průměrná cena chmele všech odrůd ostatních forem (granulí, extraktů) činila v roce 2009 podle uzavřených kupních smluv 217 076 Kč v přepočtu na tunu sušeného chmele, tj. 97,3 % skutečnosti roku 2008. Pro rok 2010 bylo k 25. 2. 2010 nasmlouváno 5 615 t chmele s průměrnou cenou 157 459 Kč/t.

V roce 2009 se odhaduje (podle ÚZEI) zvýšení nákladů na 1 ha chmele u podniků právnických osob (meziročně o 1,2 %) na 187 427 Kč, zejména vlivem poklesu režijních nákladů a nákladů pomocných činností. V důsledku zvýšení nákladů na 1 t chmele vlivem mírného snížení hektarových výnosů a zvýšení realizačních cen chmele se v roce 2009 odhaduje snížení nákladové rentability meziročně o 3,4 p. b. a souhrnné rentability o 2,7 p. b., přičemž hodnoty nákladové i souhrnné rentability zůstávají v kladných číslech (44,5 %, resp. 51,1 %).

8.1.6 Ovoce

V roce 2009 dosáhla v ČR celková produkce ovoce 417,5 tis. t, tj. meziroční zvýšení o 2 %. Jablek se sklídilo 258,9 tis. t, což bylo o 6 % méně než v roce 2008. Ve vztahu k pětiletému průměru 2004 až 2008 však byla produkce jablek o 4 % vyšší a na celkové úrodě ovoce se podílela 62 %. Z dalších druhů ovoce se meziročně snížila sklizeň ještě u jahod (o 14 % na 10,8 tis. t), rybízů (o 5 % na 16,3 tis. t) a vlašských ořechů (o 4 % na 9,8 tis. t). U většiny druhů ovoce však byla úroda v roce 2009 proti předchozímu roku vyšší. K největšímu zvýšení produkce došlo u meruněk (o 55 % na 14,0 tis. t), švestek a slív (o 40 % na 42,0 tis. t) a hrušek (o 39 % na 23,9 tis. t). U broskví, třešní, višní a angreštu byla sklizeň meziročně vyšší o 2-7 %. Úroda v domácnostech byla v roce 2009 proti roku 2008 vyšší, a to i přes menší sklizeň jablek, v důsledku velké úrody meruněk, švestek, slív, hrušek a broskví. V zemědělském sektoru se sklizeň ovoce meziročně snížila o 3 %.

Rozhodující význam pro pěstování ovoce mají produkční sady. Sklizeň v těchto sadech v roce 2009 činila 178,1 tis. t. Byla tak na úrovni pětiletého průměru 2004 až 2008 a o 3 % nižší než v roce 2008. V některých lokalitách navíc úrodu poškodilo krupobití. Ve většině sadů se v roce 2009 podařilo dobře zvládnout ochranu proti chorobám a škůdcům. Výsadby jabloní postihlo v některých oblastech kromě krupobití

¹¹⁸ Platba vázaná na produkci, vyplácená na hektar chmele na základě výměry chmelnic podle evidence půdy ke konci srpna příslušného roku.

¹¹⁹ Platba oddělená od produkce, vyplácená na hektar chmele za historické období. Historickým obdobím je 31. březen 2007.

¹²⁰ Pivovary dávají přednost granulovanému chmelu s ochranou před oxidací, zejména peletám typu P 90, ale i P 45 vzhledem k jejich trvanlivosti, snadnějšímu dávkování a malému objemu. Lisovaný chmel, používaný v tuzemských pivovarech, je tuzemské proveniencce a používá se jen v několika pivovarech.

¹²¹ V roce 2007 činila již spotřeba chmelového extraktu české proveniencce 11,9 % z jeho celkové spotřeby. V roce 2008 došlo ale k meziročnímu poklesu spotřeby českého extraktu na 8,8 % z jeho celkové spotřeby.

¹²² Kurz české koruny vůči americkému dolaru i japonskému jenu byl v roce 2008 druhý nejsilnější od roku 1991 a vůči euru druhý nejsilnější od roku 1999.

¹²³ Průměr za měsíce září-prosinec 2009.

ještě negativně i sucho. Sklizeň jablek v produkčních sadech v roce 2009 činila 145,0 tis. t, tj. meziroční pokles o téměř 8 % a na celkové sklizni ovoce z produkčních sadů se jablka podílela 81 %. Průměrný hektarový výnos jablek v roce 2009 činil 16,7 t/ha. Nejvíce pěstovanými odrůdami jablek v České republice zůstávají Golden Delicious a Idared, jejichž plochy v produkčních sadech tvoří 41 % celkové výměry jablonových sadů. Množství sklizených jablek v ČR se v roce 2009 podílelo přibližně 1,5 % na sklizni jablek v EU, která se předpokládá ve výši 10,0 mil. t. Největším producentem jablek ze zemí EU bylo v roce 2009 Polsko (2,3 mil. t sklizených jablek), Itálie (2,1 mil. t), Francie (1,6 mil. t) a Německo (1,0 mil. t). Z dalších druhů ovoce byla meziročně nižší sklizeň v produkčních sadech o více než pětinu u broskví (3,0 tis. t), u kterých se tak projevilo další snížení pěstební plochy, a o čtvrtinu u červeného rybízu (2,4 tis. t). Rekordní úroda byla v roce 2009 u hrušek, která meziročně vzrostla o 120 % na 5,9 tis. t, což je důsledek zvyšujících se ploch výsadeb hrušní, které nyní přicházejí do plné plodnosti, dále u meruněk o téměř 60 % na 4,2 tis. t a u třešní o téměř 30 % na 2,6 tis. t. Na dobré násadě třešní a meruněk se pozitivně projevilo teplé a brzké jaro téměř bez mrazů. Velká část úrody třešní však popraskala vlivem častých deštových přeháněk v průběhu června, takže nebyla sklizena. Rekordní byla v roce 2009 také úroda švestek, která meziročně vzrostla o 34 % na 7,5 tis. t, vyšší byla i produkce černého rybízu (0,5 tis. t). Stejně sklízě jako v roce 2008 bylo v roce 2009 dosaženo u višní (6,9 tis. t).

Rozloha produkčních ovocných sadů činila podle šetření ÚKZÚZ k 31. 5. 2009 celkem 17,7 tis. ha, z toho 16,6 tis. ha bylo sadů plodných. Jejich věková struktura není vyhovující, i když podíl přestárých sadů vykazuje v posledních letech mírný pokles. Přesto je v poklesu plodnosti 47 % ovocných sadů, 36 % sadů je v plné plodnosti, 11 % na počátku plodnosti a 6 % tvoří mladé neplodné sady. Nejpříznivější věková struktura je u švestek, slivoní, hrušní a třešní, nejhorší u jabloní (56 % sadů v poklesu plodnosti, 33 % v plné plodnosti, 8 % na začátku plodnosti, 3 % sadů jsou výsadby mladé a neplodné), broskvoní, višní a drobného ovoce. ČR má po Estonsku druhou nejhorší věkovou strukturu jablonových sadů v celé EU. V důsledku jejich přestárlosti jsou hektarové výnosy jablek nízké a výrazně zaostávají za hektarovými výnosy významných ovocnářských zemí EU.

V roce 2009 bylo do Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) zapojeno 261 pěstitelů s plochou 11,0 tis. ha. Z tohoto počtu je 113 členů, kteří pěstují ovoce na ploše 7,2 tis. ha, držitelé známky SISPO, zbývajících 148 členů, s výměrou výsadeb 3,8 tis. ha, jsou čekatelé. Proti roku 2008 došlo v roce 2009 k navýšení celkového počtu členů o 18 a výměra výsadeb se rozšířila o 285 ha. Největší rozlohu v integrovaném způsobu pěstování zaujímají jabloně (5,8 tis. ha), následují višně (1,2 tis. ha) a slivoně (1,1 tis. ha).

K 31. 12. 2009 bylo u pěstitelů naskladněno celkem 35,5 tis. t jablek. Tato zásoba byla proti stejnému období roku 2008 menší o 14 %, vzhledem k pětiletému průměru však byla o 7 % vyšší. Největší podíl zásob tvořily opět odrůdy Idared (46 %) a Golden Delicious (24 %). Meziročně bylo více naskladněno zejména odrůdy Gala (66 %), výrazně menší zásoby byly především u odrůd skupiny Red Delicious, Rubin, Šampion a Gloster. Téměř dvě třetiny všech jablek byly uskladněny ve skladech s ULO atmosférou (včetně řízené atmosféry), tj. ve skladech se sníženým obsahem kyslíku a oxidu uhličitého.

V průběhu roku 2009 se dovezlo do České republiky celkem 541,1 tis. t ovoce v hodnotě 10,2 mld. Kč, tj. přibližně stejné množství jako v roce předchozím. Import ovoce mírného pásma (m. p.) bez ořechů vlašských, které jsou započteny do skořápkového ovoce, ve výši 173,8 tis. t byl meziročně nižší o 4 %. Jeho finanční hodnota činila 3,5 mld. Kč a byla tak o 12 % menší než v roce 2008. Dovoz jižního ovoce ve výši 342,8 tis. t za 5,4 mld. Kč byl v roce 2009 přibližně ve stejné výši jako v roce 2008. I v roce 2009 pokračoval pokles importu skořápkového ovoce, který činil 16,0 tis. t v celkové hodnotě 899,4 mil. Kč (meziroční snížení o 6 %, resp. 11 %) a ovoce sušeného, kterého bylo dovezeno 8,5 tis. t za 401,8 mil. Kč (meziroční pokles o 9 %, resp. o 8 %).

Množství dovezených jablek bylo v kalendářním roce 2009 nižší než v roce předcházejícím. Dodávky činily 63,0 tis. t v hodnotě 716,2 mil. Kč a na celkovém dovozu ovoce m. p. se jablka podílela 36 %.

Vývoz ovoce včetně reexportu v roce 2009 činil celkem 146,0 tis. t v hodnotě 2,3 mld. Kč. Došlo tak k meziročnímu zvýšení množství exportovaného ovoce o 4 %.

Výsledná záporná bilance zahraničního obchodu s čerstvým a sušeným ovocem za rok 2009 činila v objemovém vyjádření 395,1 tis. t, (tj. meziroční snížení o 1 %), ve finančním vyjádření 7,9 mld. Kč (meziroční snížení o 8 %).

V roce 2008 došlo, po poklesu spotřeby ovoce v roce 2007, k meziročnímu nárůstu o 3,7 kg/os./rok na historické maximum 89,1 kg/os./rok. Vzrostl především zájem konzumentů o ovoce mírného pásma (o 2,7 kg/os./rok na 54,1 kg/os./rok). Z jednotlivých druhů ovoce se v roce 2008 meziročně zkonsumovalo o 1,9 kg/os./rok více jablek, takže jejich celková spotřeba dosáhla 26,5 kg/os./rok. Byl to důsledek vysokého samozásobení obyvatelstva jablek ze sklizně roku 2008. Dále se zvýšila spotřeba vinných hroznů (o 0,9 kg/os./rok na 4,8 kg/os./rok), mírně rybízu a hrušek. Naopak poklesl zájem spotřebitelů o švestky, třešně, meruňky a broskve. Spotřeba jižního ovoce v roce 2008 vzrostla na rekordních 35,0 kg/os./rok (meziroční nárůst o 1,0 kg/os./rok). Spotřeba pomerančů a mandarinek proti předchozímu roku poklesla o 1,5 kg/os./rok na 12,3 kg/os./rok, naopak výrazně se zvýšil zájem spotřebitelů o banány, kterých se zkonsumovalo 12,2 kg/os./rok (meziroční nárůst o 2,6 kg/os./rok). V roce 2009 dosáhla podle předběžných odhadů ÚZEI spotřeba ovoce 88,5 kg/os./rok, z toho ovoce m. p. 53,5 kg/os./rok a ovoce jižního 35,0 kg/os./rok.

T8.1/08 - Balance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských¹⁾

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Plocha plodných produkčních sadů	tis. ha	17,1	17,1	16,3	16,6	16,6	100,0
Hektarový výnos (produkční sady)	t/ha	9,59	11,18	8,78	11,07	10,71	96,7
Domácí výroba ³⁾	tis. t	305,7	432,4	371,5	409,9	417,5	101,9
z toho - produkční sady ⁴⁾	tis. t	164,4	191,0	143,5	183,8	178,1	96,9
Dovoz ⁵⁾	tis. t	184,4	193,2	169,9	181,3	174,0	96,0
Celková nabídka	tis. t	490,1	625,6	541,4	591,2	591,5	100,1
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	389,7	444,8	407,0	431,7	448,1	103,8
Nákup ke zpracování ⁶⁾	tis. t	43,0	85,6	63,8	81,3	65,0	80,0
Vývoz včetně reexportu ⁵⁾	tis. t	57,4	95,2	70,6	78,2	78,4	100,3
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	490,1	625,6	541,4	591,2	591,5	100,1
Soběstačnost ⁷⁾	%	78,4	97,2	91,3	95,0	93,2	98,1

¹⁾ Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.²⁾ Včetně ztrát.³⁾ Podle ČSÚ.⁴⁾ Podle ÚKZÚZ.⁵⁾ Pro rok 2009 odhad.⁶⁾ Pro rok 2009 odhad MZe a ÚZEI.⁷⁾ Uvedená čísla jsou zatížena chybou, neboť v dovozu a vývozu nejsou započteny výrobky z ovoce.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; MZe; OU ČR; ÚKZÚZ; ZS KOLU

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

T8.1/09 - Balance výroby a spotřeby jablek¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Meziroční index
Plocha plodných produkčních sadů	tis. ha	9,1	9,0	8,6	8,8	8,7	98,9
Hektarový výnos (produkční sady)	t/ha	15,26	17,62	13,13	17,90	16,68	93,2
Domácí výroba ³⁾	tis. t	209,2	263,6	219,3	274,1	258,9	94,5
z toho - produkční sady ⁴⁾	tis. t	138,4	159,2	113,1	156,7	145,0	92,5
Dovoz ⁵⁾	tis. t	89,1	68,0	75,8	60,7	67,0	110,4
Celková nabídka	tis. t	298,3	331,6	295,1	334,8	325,9	97,3
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	175,9	177,9	163,5	175,2	168,0	95,9
Nerealizovaná produkce	tis. t	18,0	23,0	32,0	29,0	50,9	175,5
Nákup ke zpracování ⁶⁾	tis. t	57,0	62,6	44,4	65,4	48,0	73,4
Vývoz ⁵⁾	tis. t	47,4	68,1	55,2	65,2	59,0	90,5
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	298,3	331,6	295,1	334,8	325,9	97,3
Soběstačnost ⁷⁾	%	118,9	148,2	134,1	156,4	154,1	98,5
Souhrnná rentabilita - nová výsadba ⁸⁾	%	1,9	1,5	39,3	-3,3	.	.
Souhrnná rentabilita - stará výsadba ⁸⁾	%	-7,3	-11,7	30,4	-22,3	.	.

¹⁾ Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.²⁾ Včetně ztrát.³⁾ Podle ČSÚ.⁴⁾ Podle ÚKZÚZ.⁵⁾ Pro marketingový rok 2009/10 odhad OU ČR a MZe.⁶⁾ Pro rok 2009/10 odhad MZe.⁷⁾ Uvedená čísla jsou zatížena chybou, neboť v dovozu a vývozu nejsou započteny výrobky z jablek.⁸⁾ Podle podkladů OU ČR. Za marketingový rok 2009/10 nelze uvést vzhledem k tomu, že produkce z roku 2009 není dosud prodána.

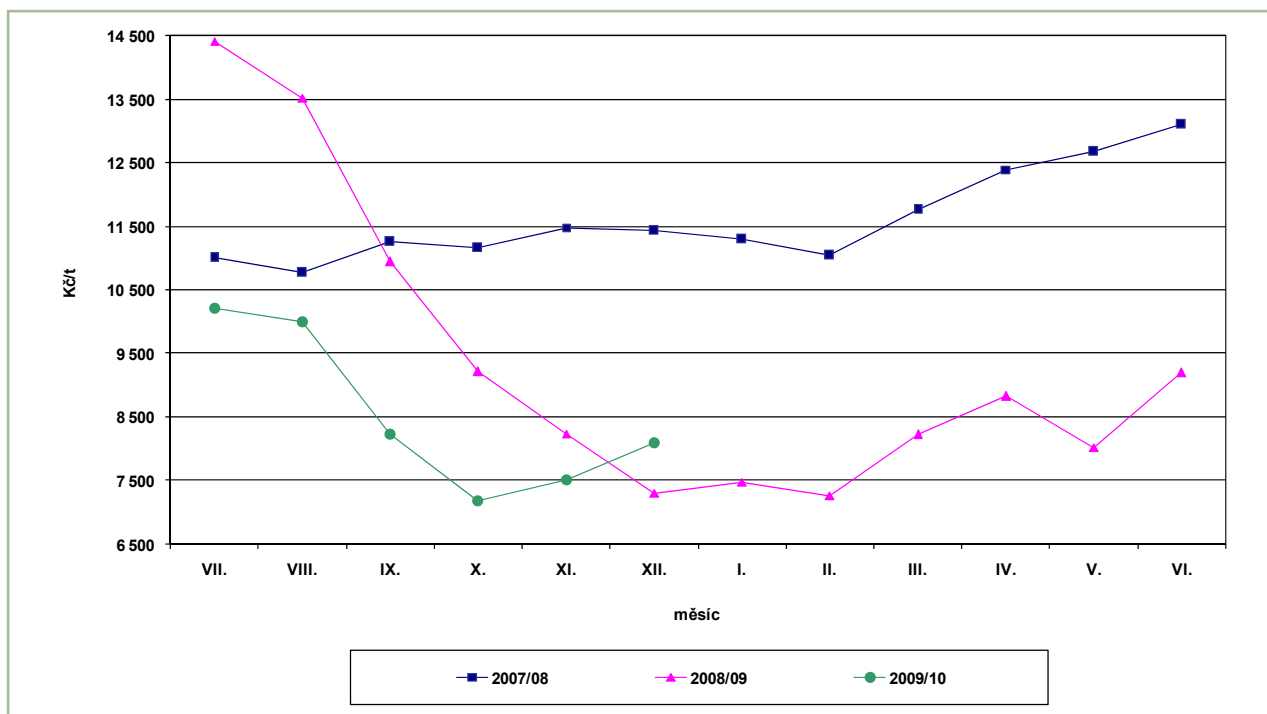
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; MZe; ÚKZÚZ; OU ČR; ZS KOLU

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe), M. Ludvík (OU ČR)

V roce 2009 byly ceny zemědělských výrobců ovoce opět výrazně meziročně nižší, a to o 24 %, což je ještě o 2 % více než v roce předchozím. Pěstitelé ovoce tak odhadují propad cen tržeb u konzumního ovoce na 280 mil. Kč a dalších 100 mil. Kč u ovoce na zpracování. Průměrná roční CZV konzumních jablek byla v roce 2009 proti roku 2008 nižší o 25 % a činila pouhých 7 808 Kč/t. Na spotřebitelské ceně se tak podílela jen 30 %. Snížily se však CZV i ostatních druhů ovoce, s výjimkou černého rybízu a vlašských ořechů. Zejména poklesla cena průmyslových jablek (o 27 % na 1 298 Kč/t) a hrušek (o 26 % na 8 400 Kč/t), v důsledku vyšší úrody i meruněk (o 24 % na 14 584 Kč/t), dále broskví a nektarinek (o 18 % na 9 891 Kč/t). Ke snížení ceny došlo v roce 2009 také u švestek (7 964 Kč/t), červeného i bílého rybízu (6 643 Kč/t) a třešní (26 460 Kč/t). Meziročně se zvýšila pouze CZV černého rybízu (o 13 % na 9 500 Kč/t).

Světová krize a vyšší zásoby jablek v EU ze sklizně roku 2008 způsobené tím, že se jablka nepodařilo včas prodat, způsobily, že jablka ze sklizně 2009 se v ČR prodávala za cenu nižší, než činí jejich výrobní náklady. Navíc na tuzemském trhu bylo, zejména v posledních měsících roku 2009, dostatek banánů a citrusů, které konkurují jablkům, za poměrně nízké ceny. Krize rovněž výrazně srazilu poptávku po ovoci na zpracování, například do džusů či marmelád. Jednalo se zejména o višně, rybíz a moštová jablka. Poněkud lepší situace byla u třešní, hrušek nebo meruněk. Z důvodu velmi nízkých nákupních cen ovoce pro zpracovatelský průmysl zůstalo tak v sadech nesklizeno přibližně 30 tis. t ovoce. CZV ovoce určeného pro zpracovatelský průmysl, zejména višní a červeného rybízu, klesly v roce 2009 pod úroveň cen roku 1989.

Graf T8.I/02 - Měsíční vývoj CZV konzumních jablek

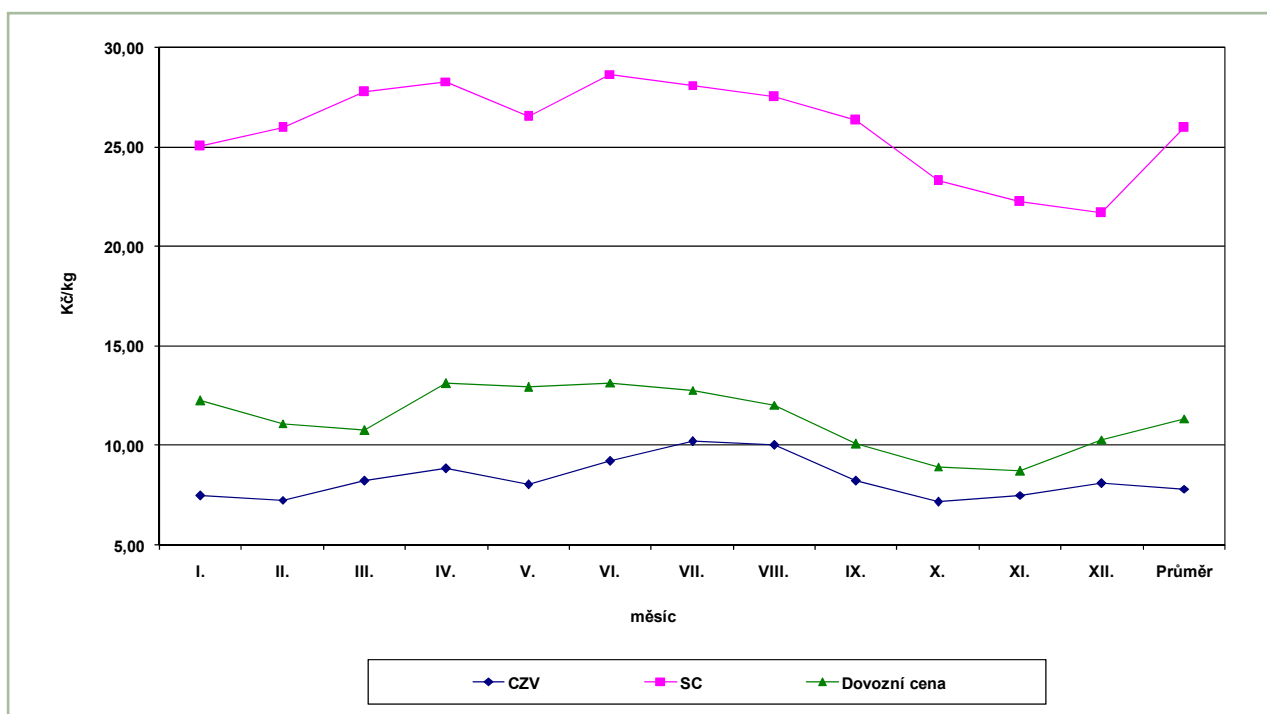

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Spotřebitelské ceny ovoce byly v roce 2009 v průměru meziročně nižší o 8 %. Ze sledovaných druhů ovoce mírného pásma se výrazně snížila v roce 2009 spotřebitelská cena pouze u konzumních jablek (o 20 % na 25,93 Kč/kg) a o 5 % na 55,66 Kč/kg cena stolních hroznů. U ostatních druhů ovoce m. p. spotřebitelská cena naopak mírně vzrostla – u broskví a nektarinek o 6 % na 64,87 Kč/kg a zahradních jahod o 4 % na 130,41 Kč/kg. Z jižního ovoce v roce 2009 výrazně meziročně poklesla spotřebitelská cena citrónů (o 32 % na 33,04 Kč/kg), kiwi (o 18 % na 50,38 Kč/kg) a nepatrně také pomerančů (29,67 Kč/kg), cena banánů ve výši 30,42 Kč/kg zůstala na úrovni roku předcházejícího.

Graf T8.I/03 - Porovnání CZV, SC a dovozních cen konzumních jablek v roce 2009

Pramen: ČSÚ, Statistika zahraničního obchodu ČR

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Ke konci roku 2009 bylo v ČR registrováno 8 organizací producentů ovoce a zeleniny a 10 předběžně uznaných seskupení producentů ovoce a zeleniny s plánem k dosažení uznání. V rámci společné organizace trhu obdržely organizace producentů ovoce a zeleniny v roce 2009 dotaci v částce 28,4 mil. Kč, která byla vyplacena z prostředků EU. Předběžně uznaná seskupení producentů ovoce a zeleniny získala celkem 9,3 mil. Kč.

V rámci agroenvironmentálních opatření HRDP byla stanovena sazba na integrovanou produkci ve výši 9 857 Kč/ha ovocného sadu. Žádost o dotaci na integrované systémy pěstování ovoce v roce 2009 podalo 71 ovocnářů v celkové částce 42,2 mil. Kč pro výměru 4 277 ha. Na základě požadavků podaných v roce 2008 bylo v roce 2009 vyplaceno 74 žádostí na výměru 4 422 ha sadů ve výši 43,2 mil. Kč. Na ekologické pěstování ovoce, u kterého činí sazba 24 470 Kč/ha, podali v roce 2009 žádost 4 pěstitelé pro 13 ha sadů ve výši 0,3 mil. Kč a bylo proplaceno 43 žádostí z roku 2008 pro 245 ha sadů v částce 5,9 mil. Kč. V programu rozvoje venkova (EAFRD) pro období 2007-2013 činí sazba pro integrovanou produkci ovoce 435 €/ha, tj. v roce 2009 11 669 Kč/ha. V roce 2009 požádalo o dotaci 252 pěstitelů na 7 883 ha ovocných sadů ve výši 92,0 mil. Kč. Vyplaceno bylo 220 žádostí podaných v předchozím roce na výměru 6 772 ha sadů v částce 77,1 mil. Kč. Sazba pro ekologické pěstování ovoce činí 849 €/ha, tj. v roce 2009 ve výši 22 774 Kč/ha. O dotaci na pěstování ovoce v sadech ekologického zemědělství v roce 2009 požádalo 225 ovocnářů pro 2 201 ha sadů na částku 50,1 mil. Kč. Na pěstování ovoce v sadech ekologického zemědělství se v roce 2009 vyplatilo 221 žádostí z roku 2008 pro 2 409 ha sadů ve výši 53,2 mil. Kč. Celkem tak bylo v roce 2009 proplaceno na integrovanou produkci ovoce 294 žádostí na 11,2 tis. ha ve výši 120,3 mil. Kč a na ekologické zemědělství 264 žádostí ve výši 59,1 mil. Kč pro výměru 2 654 ha. Dále v rámci modernizace ovocnářských a zelinářských podniků bylo v roce 2009 schváleno 54 žádostí pro sklady ovoce a zeleniny ve výši 200,7 mil. Kč, 64 žádostí na nosné konstrukce ve výši 111,3 mil. Kč a 32 žádostí ovocnářů, dalších školkařů (zejména pěstitelů květin) a zahradníků na skleníky, fóliovníky a kontejnerovny ve výši 84,0 mil. Kč.

Z národních dotačních programů čerpali ovocnáři v roce 2009 v rámci integrované produkce na restrukturalizaci 353 ha ovocných sadů 58,2 mil. Kč, na výsadbu 18 ha ekologických sadů 1,8 mil. Kč a na vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech a ve školkách pro 335 ha ve výši 16,3 mil. Kč. Z dotačního programu „Podpora ozdravování polních a speciálních plodin“ získali pěstitelé ovoce na biologickou a fyzikální ochranu jako náhradu chemické ochrany rostlin 206,4 tis. Kč, na prostorové a technické izoláty množitelského materiálu 3,0 mil. Kč, na tvorbu rostlinných genotypů 6,7 mil. Kč, na pořádání seminářů a školení 169,8 tis. Kč, na pořádání výstav 708,6 tis. Kč a na poradenství 735,3 tis. Kč. Celkem tak ovocnáři v roce 2009 obdrželi státní podporu z národních dotačních programů ve výši 87,8 mil. Kč.

8.1.7 Zelenina

Rozsah pěstební plochy zeleniny byl v roce 2009 historicky nejmenší a činil pouhých 13,8 tis. ha. Meziročně se zelinářská plocha snížila o dalších 10 %. Snižování plochy souvisí především s úbytkem zpracovatelských kapacit, což ovlivňuje zejména odbyt průmyslových druhů zeleniny (hrášek, kapusta, špenát, květák). V rozsahu pěstování jednotlivých druhů zeleniny došlo u všech sledovaných druhů, s výjimkou rajčat, k poklesu výměry. Nejvíce se snížila plocha hrachových lusků (o 23 % na 1 223 ha), výrazně opět poklesla výměra petržele (o 22 % na 405 ha), cibule (o 15 % na 2 296 ha), květáku (o 19 % na 377 ha) a hlávkového zelí (o 12 % na 1 243 ha). Z jednotlivých druhů zeleniny zaujímal v roce 2009, i přes velké snížení výměry, největší podíl zelinářské plochy cibule (17 %), dále hlávkové zelí, rajčata, hrách, okurky nakládačky (po 9 %) a mrkev (7 %). Vzhledem k poklesu rozsahu pěstování byla v roce 2009 i nižší produkce téměř u všech druhů zeleniny. Celková sklizeň zeleniny se v roce 2009 meziročně snížila o 7 % a činila 253,8 tis. t. Nejvíce poklesla v roce 2009 proti předchozímu roku produkce petržele (o 31 % na 5,3 tis. t), hrachových lusků (o 24 % na 4,7 tis. t), přes nepatrné snížení plochy i okurek nakládaček (o 23 % na 14,1 tis. t), dále květáku (o 21 % na 5,9 tis. t), při nezměněném rozsahu plochy i salátových okurek (o 11 % na 9,6 tis. t) a hlávkového zelí (o 11 % na 50,7 tis. t). Meziročně vzrostla v důsledku vysokých výnosů pouze sklizeň celeru (o 10 % na 11,4 tis. t) a vzhledem k rozšíření plochy také produkce rajčat (o 6 % na 29,4 tis. t). Stejně jako v roce předchozím se i přes pokles sklízelo v roce 2009 nejvíce hlávkového zelí (20 % celkové produkce), cibule (19 %) a mrkve (13 %). Průměrný hektarový výnos nejvýznamnějších druhů zeleniny ČR (cibule, mrkve, hlávkového zelí) proti roku 2008 mírně poklesl pouze u cibule na 21,05 t/ha (sklizeň činila 48,3 tis. t, tj. meziroční snížení o 8 %), naopak mírně vzrostl hektarový výnos hlávkového zelí na 40,78 t/ha a mrkve na 30,97 t/ha (produkce činila 32,0 tis. t, tj. meziroční pokles o 7 %). Množství vyprodukované zeleniny v ČR v roce 2009 se podílelo na odhadované sklizni zeleniny zemí EU necelými 4 %, z toho produkce cibule i hlávkového zelí činila přibližně 1 % úrody těchto druhů zeleniny.

Rok 2009 byl z hlediska pěstování cibulové zeleniny hodnocen jako rok nadprůměrný. U ozimé cibule z výsevu negativně ovlivnily jejich porosty prudké změny teplot v jarním období, avšak zdravotní stav porostů se většinou podařilo udržet v pořádku. Cibulovou zeleninu pěstují, s výjimkou póru a česneku, již jen velcí producenti. Drobnější pěstitelé se vrací opět k pěstování česneku, po kterém je ze strany zákazníků vysoká poptávka. Pro pěstitele kořenové zeleniny byl rok 2009 výnosově průměrný, vlivem nízkých realizačních cen výrazně cenově podprůměrný. Dlouhá zima zpozdila výsevy kořenové zeleniny, avšak chladné a vlhké jaro umožnilo dobrý vývoj většiny porostů. Rychlé změny teplot v závěru vegetace ovlivnily negativně jakost sklizené kořenové zeleniny, což se projevilo v její kratší skladovatelnosti. Na produkci košťálové zeleniny měl průběh počasí spíše negativní dopad. Chladné počasí v jarním období zpozdilo založení porostů ředkviček. Červencové období dešťů s nižšími teplotami však košťálovinám vyhovovalo. V období sucha se dobře vyvíjely pouze porosty pod kvalitní závlahou, zatímco v oblastech bez možnosti závlahy předčasně ukončily vývoj. Sklizeň byla zkomplikována deštivým a chladným počasím v závěru sezóny. Velice příznivý byl rok 2009 pro některé druhy plodové zeleniny. Teplé a suché počasí umožnilo sklízet většinu plodů rajčat i papriky. Výnosy keříčkových rajčat byly nadprůměrné. Pro okurky nakládačky však rok 2009 vhodný nebyl. Některé plochy byly zničeny krupobitím. V důsledku dešťů začala jejich sklizeň se zpožděním a průběh počasí způsobil masivní rozvoj plísňové okurkové. U listové zeleniny byl rok 2009 hodnocen jako příznivý, a to jak z hlediska pěstování, tak i z hlediska jejího prodeje. Do popředí se na trhu dostal salát ledový, který z velké části nahrazuje salát hlávkový, u něhož klesá zájem ze strany spotřebitelů. Stabilní pozici si udržují saláty typu Lollo, dubáček a endívie, které jsou stále pouze doplňkem trhu, stejně jako hlávková čekanka. V posledních letech se zvyšuje zájem o salát římský. Z pěstitelského hlediska byla sezóna u listové zeleniny náročná, neboť vlivem nepřiznivého počasí byly první výsadby problematické. Následně velice vhodné podmínky pro vývoj porostů se projevily na dobré výtěžnosti a kvalitě sklizené listové zeleniny. Chladné a deštivé jaro roku 2009 mělo vliv i na zpoždění výsevu luskové zeleniny. Pozdější výsevy špatně vzcházely, porosty byly nevyrovnané. Dobře prospívaly pouze porosty hrášku pod závlahou.

Situace v produkci rychlené zeleniny v ČR zůstala v roce 2009 nezměněna. Podle šetření Zelinářské unie Čech a Moravy (ZUČM) bylo v roce 2009 v ČR v provozu přibližně 50 ha krytých ploch určených pro pěstování rychlené zeleniny a sadby, z toho 19 ha skleníků a 31 ha fóliovníků. V zakrytých plochách se pěstovala zejména rajčata (24 ha), okurky (6 ha), papriky (5 ha), saláty (3 ha) a kedlubny (2 ha) a na 10 ha byla produkována zeleninová sadba.

Ve struktuře zelinářských podniků dochází v posledních letech ke koncentraci produkce u větších výrobců. Menší pěstitelé, kteří nejsou napojeni na mezinárodní obchodní řetězce, se ekonomicky propadají a svoji činnost ukončují. V roce 2009 bylo v ČR celkem 477 pěstitelů zeleniny s plochou 9,1 tis. ha, z toho 58 % této plochy obhospodařovalo 23 pěstitelů s rozsahem zelinářské plochy vyšším než 100 ha, 16 % pak 22 pěstitelů s plochou 50 až 100 ha a 11 % plochy o rozloze 30 až 50 ha mělo 35 pěstitelů. Se snižující se výměrou tak počet pěstitelů roste.

Na základě šetření ZUČM se odhaduje, že v ČR produkuje pro vlastní samozásobení čerstvou zeleninu asi 280 tisíc domácností s průměrnou pěstební plochou menší než 50 m², což představuje celkovou plochu cca 1,3 tis. ha.

Prodej a odbyt vypěstované zeleniny od profesionálních pěstitelů byl v posledních dvou letech realizován ze 78 % supermarketům a hypermarketům, po 10 % velkoobchodům a zpracovatelskému průmyslu.

Ke konci roku 2009 bylo zelinářům k dispozici celkem 135 skladů pro dlouhodobé uskladnění zeleniny s kapacitou 123,6 tis. t. Největší podíl tvořily sklady větrané (81 objektů o kapacitě 79,0 tis. t). Dalších 52 skladů s kapacitou 43,5 tis. t bylo chlazených a pouze 2 sklady o kapacitě 1,1 tis. t byly sklady s řízenou atmosférou. Využití skladovacích prostor se ke konci roku pohybovalo okolo 50 %.

V roce 2009 čerpali zelináři finanční dotace z prostředků národních i ze zdrojů EU. Ze státních prostředků bylo zelinářům v roce 2009 vyplaceno z dotačního programu „Podpora ozdravování polních a speciálních plodin“ na biologickou a fyzikální ochranu jako náhradu chemické ochrany rostlin 996,4 tis. Kč a na tvorbu rostlinných genotypů 13,4 mil. Kč. Z dotačního programu „Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu“ obdrželi zelináři v roce 2009 na pořádání seminářů a školení 129,4 tis. Kč, na pořádání výstav 437,0 tis. Kč a na podporu poradenství 285,0 tis. Kč. Celková částka, kterou zelináři v roce 2009 v rámci národních dotací obdrželi, činila 15,2 mil. Kč.

V rámci agroenvironmentálních opatření HRDP byla stanovena sazba na ekologickou produkci zeleniny ve výši 11 803 Kč/ha. V roce 2009 bylo proplaceno 14 žádostí v celkové částce 1,0 mil. Kč pro výměru 95 ha. Na integrovanou produkci zeleniny v rámci Programu rozvoje venkova EAFRD pro období 2007–2013, jejíž sazba činí 440 €/ha (pro rok 2009 11 661 Kč/ha), v roce 2009 podalo 80 zelinářů žádost o dotace v celkové výši 58,0 mil. Kč na výměru 4 978 ha. V roce 2009 bylo na základě požadavků z roku 2008 vyplaceno 69 žádostí pro 4 426 ha zelinářské plochy v částce 51,3 mil. Kč. V rámci ekologického zemědělství požádalo v roce 2009 o dotaci ve výši 10,1 mil. Kč celkem 50 zelinářů na výměru 668 ha při sazbě 564 €/ha (15 129 Kč/ha). V roce 2009 bylo proplaceno 19 žádostí z roku 2008 na 389 ha ve výši 5,8 mil. Kč. V marketingovém roce 2008/09 obdrželo 13 pěstitelů na 11,7 tis. t rajčat určených ke zpracování 10,0 mil. Kč, sazba činila 35,29 €/t (853 Kč/t). V rámci Společné organizace trhu (SOT) získali zelináři dotace na organizace producentů ovoce a zeleniny a na předběžně uznaná seskupení producentů ovoce a zeleniny (viz kap. 8.1.6).

Dovoz zeleniny se v roce 2009 proti roku 2008 zvýšil o 3 %. Objem dodávek čerstvé zeleniny dosáhl 544,5 tis. t v celkové hodnotě 7,8 mld. Kč. Největší dodavatelskou zemí bylo, stejně jako v letech předchozích, Nizozemsko, které se podílelo na celkovém importu zeleniny téměř jednou pětinou. Dalším významným dodavatelem zeleniny bylo Španělsko (16 %), Německo (13 %) a Polsko (12 %). Největší objem importované zeleniny tvořila, stejně jako v letech v předchozích, zelenina plodová, především rajčata (17 % celkového importu zeleniny), melouny (16 %), okurky (15 %), papriky (10 %) a také cibule (11 %).

I v roce 2009 pokračoval růst vývozu a reexportu zeleniny z ČR. Exportováno bylo 88,2 tis. t zeleniny (nárůst o 6 %) v celkové hodnotě 1,3 mld. Kč. Z jednotlivých druhů zeleniny se z ČR nejvíce vyvážela rajčata (23 % celkového exportu zeleniny), mrkev (12 %) a cibule (10 %). Více než dvě třetiny vyvezené zeleniny odebralo Slovensko.

Celková množstevní záporná obchodní bilance s čerstvou zeleninou se v roce 2009 meziročně zvýšila o 2 % na 456,3 tis. t, ve finančním vyjádření vzrostla o 5 % na 6,5 mld. Kč.

T8.1/10 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	12,7	16,4	16,6	15,4	13,8	89,6
Hektarový výnos	t/ha	21,48	17,77	17,03	17,81	18,39	103,3
Domácí výroba	tis. t	273,4	291,6	282,0	274,3	253,8	92,5
Dovoz⁴⁾	tis. t	467,4	519,0	522,2	531,0	544,5	102,5
Celková nabídka	tis. t	740,8	810,6	804,2	805,3	798,3	99,1
Čerstvá spotřeba + samozásobení²⁾	tis. t	685,6	647,9	630,5	623,1	635,1	101,9
Nákup ke zpracování³⁾	tis. t	.	95,9	97,8	99,1	75,0	75,7
Vývoz včetně reexportu⁴⁾	tis. t	55,2	66,8	75,9	83,1	88,2	106,1
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	740,8	810,6	804,2	805,3	798,3	99,1
Soběstačnost	%	39,9	45,0	44,7	44,0	40,0	90,8

¹⁾ Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

²⁾ Včetně ztrát a za rok 2005 včetně nákupu zeleniny ke zpracování.

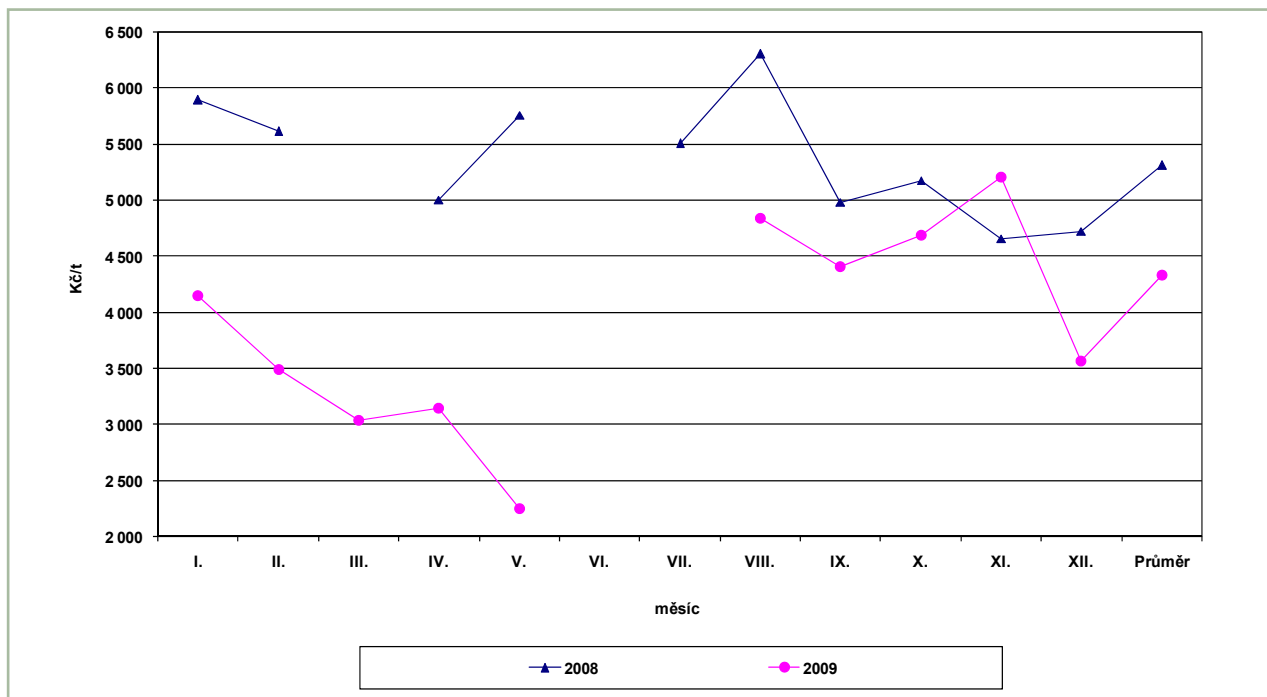
³⁾ Za rok 2005 údaje o nákupu zeleniny nejsou k dispozici. Pro rok 2009 odhad ÚZEI.

⁴⁾ Pro rok 2009 odhad.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; MZe; ZS KOLÍ
Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

Pro rok 2009 ÚZEI odhaduje, že spotřeba zeleniny dosáhne 84,0 kg/os./rok. V roce 2008 zůstala spotřeba zeleniny (vyjádřená v hodnotě čerstvé) na úrovni předchozího roku a činila 82,8 kg/os./rok. Meziročně výrazně poklesla spotřeba celeru (o 0,9 kg/os./rok na 1,4 kg/os./rok), snížila se i spotřeba mrkve (o 0,4 kg/os./rok) na 6,2 kg/os./rok. Naopak pokračoval růst zájmu konzumentů o cibuli (o 1,4 kg/os./rok na 11,9 kg/os./rok) a zvýšila se i spotřeba salátových okurek a hlávkového salátu (o 0,5 kg/os./rok na 7,3 kg/os./rok, resp. na 2,3 kg/os./rok). Spotřeba hlávkového zelí meziročně po předchozím poklesu opět vzrostla, a to o 0,2 kg/os./rok na 8,8 kg/os./rok. Růst spotřeby rajčat se zastavil a došlo proti roku předchozímu dokonce k mírnému poklesu zájmu spotřebitelů (o 0,3 kg/os./rok na 12,2 kg/os./rok). I v roce 2008 se snížil meziročně zájem spotřebitelů o petržel (u česneku trvá zvýšená poptávka po tuzemské produkci). Nejvíce konzumovaným druhem zeleniny byla v roce 2008, i přes meziroční pokles, opět rajčata, následovala cibule a hlávkové zelí.

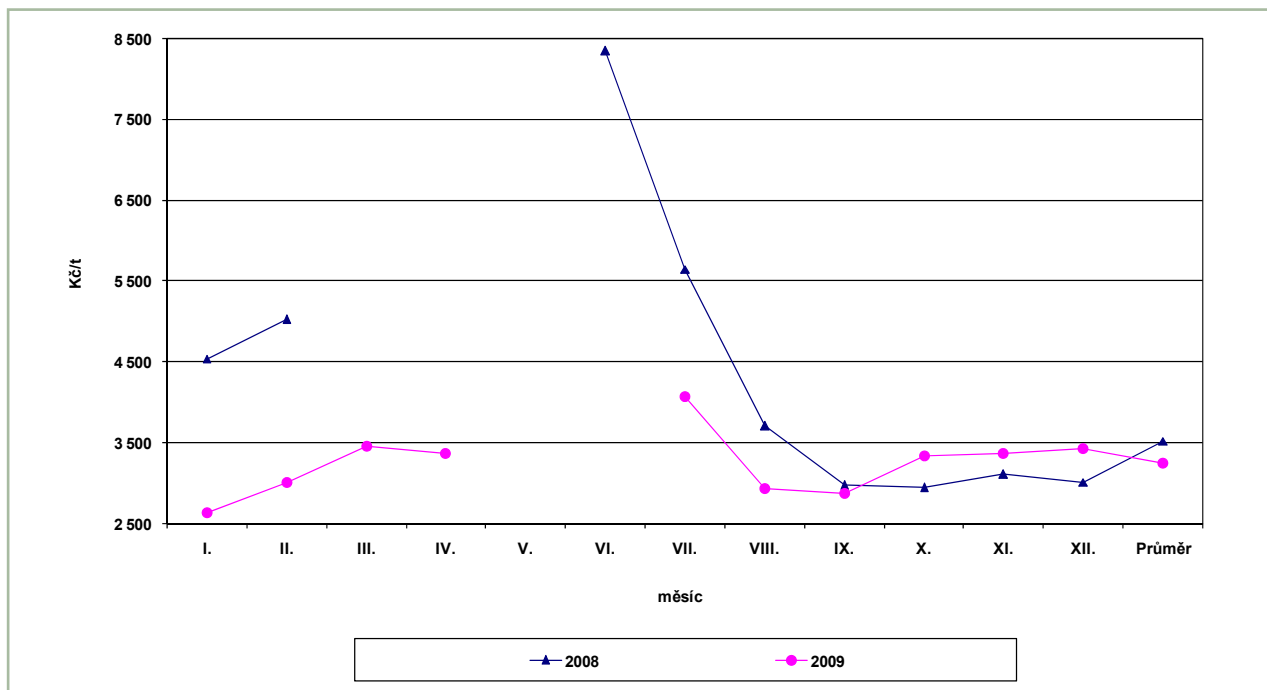
Ceny zemědělských výrobců zeleniny (CZV) se v roce 2009 meziročně snížily o dalších 8 %. Došlo k poklesu ceny téměř u všech sledovaných druhů zeleniny. Největší snížení CZV nastalo u mrkve (o 24 % na 4 655 Kč/t), jejíž průměrná roční CZV byla nejnižší za posledních 25 let. Výrazný pokles ceny byl v roce 2009 dále u papriky (o 23 % na 14 023 Kč/kg) a cibule suché (o 19 % na 4 325 Kč/t), u které byla tato cena druhou nejnižší za posledních 25 let. Meziročně byla CZV nižší o 2–12 % u brukve s natí i bez natě, celeru, česneku, hlávkové kapusty, květáku, salátových okurek, póru, rajčat, hlávkového salátu a hlávkového zelí bílého i červeného. Ke zvýšení ceny došlo pouze u petržele bez natě i s natí (o 11 % na 15 871 Kč/t, resp. o 10 % na 17 000 Kč/t) a ředkvičky (o 7 % na 28 877 Kč/kg). Prakticky stejná cena zůstala i v roce 2009 u listového špenátu.

Graf T8.I/04 - Měsíční vývoj CZV cibule suché¹⁾

¹⁾ Údaje za měsíc březen, červen 2008 a červen, červenec 2009 se nevyskytují.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Graf T8.I/05 - Měsíční vývoj CZV zelí hlávkového bílého¹⁾

¹⁾ Údaje za měsíc březen, duben, květen 2008 a květen, červen 2009 se nevyskytují.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Spotřebitelské ceny se v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 rovněž snížily, avšak proti CZV méně (index 2009/08 činil 96,5). Nejvíce meziročně oslabila spotřebitelská cena bílého hlávkového zelí (o 32 % na 7,94 Kč/kg), která tak byla nejnižší od roku 2004. Spotřebitelská cena cibule suché se snížila o 17 % na 10,46 Kč/kg a papriky o 16 % na 51,83 Kč/kg. V průměru o 4 % poklesla spotřebitelská cena ještě u česneku, melounů a rajčat. Nejvíce meziročně vzrostla spotřebitelská cena salátových okurek (o 13 % na 40,57 Kč/kg) a květáku (o 10 % na 31,42 Kč/kg), mírně pak, i přes meziroční pokles CZV, ještě celeru a mrkve (16,53 Kč/kg).

8.1.8 Réva vinná – víno

Produkční potenciál vinic ČR se v roce 2009 podílel na celkové ploše vinic EU o výměře 3,7 mil. ha přibližně 0,5 %. Podle Registru ÚKZÚZ činila v roce 2009 rozloha vinic v ČR 19 638 ha, z toho bylo 17 359 ha osázených. Zbývající plochu tvořily vinice vykloučené (128 ha), s právem na opětovnou výsadbu vinic (1 127 ha), rezervy z práv poskytnutých při vstupu ČR do EU nepřidělené (218 ha), rezervy přidělené a dosud nevysázené (122 ha) a státní rezerva (684 ha). Zaregistrováno bylo 377 vinařských obcí s 1 303 viničními tratěmi o výměře 52 232 ha. V roce 2009 bylo evidováno 19 248 pěstitelů révy vinné. 72 % vinohradníků má výměru vinic do 0,2 ha a obhospodařuje 11 % osázené plochy vinic v ČR. Vinice od 0,2 ha do 1,0 ha jsou u 23 % pěstitelů s 16 % podílem na celkové rozloze vinic. Největší plocha vinic (73 %) patří vinohradníkům s výměrou větší než 1,0 ha, avšak jejich počet činí pouze 5 % ze všech zaregistrovaných pěstitelů. V roce 2009 bylo vysázeno 248 ha vinic, což bylo o 78 % více než v roce předchozím. V mladých výsadbách byly upřednostněny z bílých odrůd Pálava, Sauvignon, Tramín červený, Rulandské šedé a Ryzlink rýnský, z modrých odrůd Modrý Portugal, Dornfelder, Rulandské modré a Svatovavřínecké. Během roku 2009 se vykloučilo 128 ha vinic, nejvíce ve vinařské podoblasti Velkopavlovická a Slovácká.

Z hlediska věkové struktury vinic tvoří 4 % celkové výměry mladé neplodné výsadby ve stáří do 4 let, 34 % mladé plodné vinice od 4 do 10 let, 39 % vinice do 30 let, 22 % vinice ve stáří 30 až 50 let a 1 % ploch je starších 50 let. Přibližně na dvou třetinách osázených ploch se pěstují bílé odrůdy (11,4 tis. ha) a na jedné třetině (5,9 tis. ha) odrůdy modré.

Réva vinná přezimovala v zimě 2008/09 relativně v pořádku. S výjimkou některých lokalit, kde došlo k redukci oček o cca 20 až 30 %, nenastalo její poškození mrazem. Redukce měla pouze minimální vliv na celkovou sklizeň roku 2009. Zima byla pro révu srážkově mírně nadprůměrná. Nástup jara a s ním spojené rašení révy nastalo o týden dříve, než je průměr. Rychlé období sucha a vysokých teplot urychlilo počátek kvetení révy. Následující vlhké počasí způsobilo v některých lokalitách sprchnutí květenství, což mělo dopad na pokles sklizně až o 30 %. Lokální letní bouřky s kroupami vinice silně poškodily. Nejhorší situace byla na Znojemsku, kde byla úroda zničena z 50 až 100 %. Podzemní teple a slunečné počasí se projevilo na vynikající kvalitě hroznů.

Podle každoročního šetření prováděného Svazem vinařů ČR byl v roce 2009 průměrný hektarový výnos moštových hroznů meziročně nižší o 32 % a pohyboval se okolo 4,5 t/ha (podle ČSÚ činil 4,27 t/ha). Ve srovnání s desetiletým průměrem byl tento výnos nižší o 20 %. Podíl modrých hroznů na celkové produkci tvořil, stejně jako v roce předchozím, 36 %. Průměrný hektarový výnos hroznů bílých činil 4,5 t/ha (meziroční snížení o 2,0 t/ha), hroznů modrých 4,6 t/ha (o 2,2 t/ha méně než v roce 2008). Průměrná cukernatost hroznů meziročně vzrostla o 1,0 °NM na 20,7 °NM a byla o 0,5 °NM vyšší u hroznů bílých než u hroznů modrých. Přibližně 14 % modrých hroznů bylo použito na výrobu růžového vína, což je meziroční navýšení na více než dvojnásobek. Ve vinařské oblasti Čechy, která se podílí na celkové výměře vinic ČR pouze 4 %, činil průměrný hektarový výnos moštových hroznů 3,4 t/ha (o čtvrtinu méně než na Moravě) a cukernatost hroznů dosáhla 20,2 °NM. Podíl modrých moštových hroznů na celkové sklizni byl ve výši 38 %. Výsledky za vinařskou oblast Morava jsou totožné s celorepublikovými údaji.

Z hlediska určení plochy vinic ČR je téměř polovina plochy určena k pěstování hroznů za účelem prodeje zpracovatelským podnikům. Vinice určené k produkci vína přímo pěstitelem tvoří asi 2/5 výměry. Zbývající 1/10 vinic se využívá k oběma předcházejícím účelům, kdy se pěstitel rozhodne podle stavu nabídky a poptávky v každém roce, jak s hrozny naloží.

Ze sklizně moštových hroznů se v roce 2009 vyrobilo přibližně 570 tis. hl vína, z toho 360 tis. hl vína bílého, 180 tis. hl vína červeného a zbývající množství je víno růžové. Touto produkcí se ČR podílela 0,3 % na odhadovaném množství vyrobeného vína v marketingovém roce 2009/10 v zemích EU (164,6 mil. hl).

V roce 2009 došlo k dalšímu navýšení výměry vinic v ekologickém zemědělství. Do tohoto systému pěstování přecházejí většinou vinice, které byly doposud evidovány v integrovaném vinařství. K 31. 12. 2009 činila výměra vinic v ekologickém zemědělství 645 ha, tj. o 58 % více než v roce předchozím. V roce 2009 byla již certifikována první biovína z bývalých integrovaných vinic.

Průměrná cena zemědělských výrobců moštových hroznů byla v roce 2009, podle šetření Svazu vinařů ČR, stejná jako v přecházejícím roce a činila 12,00 Kč/kg. Hodnota sklizených moštových hroznů ve výši 0,9 mld. Kč byla meziročně o 0,5 mld. Kč nižší. V roce 2009 se zvýšil cenový rozdíl mezi hrozny bílými a modrými. Stejně jako v roce 2008 byly i v roce 2009 bílé hrozny dražší, a to o 1,40 Kč (12,50 Kč/kg) než hrozny modré (11,10 Kč/kg). Na základě průměrné ceny hroznů a průměrného výnosu hroznů v ČR byla v roce 2009 dosažena ve vinohradnictví po započtení dotací ztráta ve výši 6 Kč/kg hroznů, tj. 27 tis. Kč/ha.

V kalendářním roce 2009 se podle předběžných údajů dovezlo do ČR celkem 1 443 tis. hl vína za 3,1 mld. Kč. Proti předchozímu roku byly tyto dotávky o 6 % nižší. Největším dodavatelem vína do ČR byla v roce 2009 opět Itálie. Objem dovozu italského vína byl na úrovni předchozího roku a činil 565 tis. hl za 879,9 mil. Kč. Toto dovezené množství se na celkovém importu vína do ČR v roce 2009 podílelo 39 %. Dalším významným dodavatelem vína do ČR bylo v roce 2009 Maďarsko, u kterého se v roce 2009 objem importovaného vína meziročně zvýšil o čtvrtinu na 205 tis. hl za 320,9 mil. Kč. Třetí největší zemí, ze které byl realizován import vína do ČR v roce 2009, bylo Španělsko s objemem dodávek 175 tis. hl v hodnotě 292,9 mil. Kč. Meziročně došlo k výraznému snížení dovozu španělského vína, a to téměř o třetinu. Dalším významným dodavatelem vína do ČR bylo Slovensko, odkud se dovezlo 167 tis. hl vína, tj. stejné množství jako v roce předchozím, za 247,0 mil. Kč.

Objem vyvezeného vína v kalendářním roce 2009 zůstal na úrovni předchozího roku a činil 182 tis. hl. Finanční hodnota exportovaného vína se meziročně snížila o 7 % na 384,9 mil. Kč. Již tradičně bylo největším odběratelem vína z ČR Slovensko, které nakoupilo 168 tis. hl, tj. 92 % celkového exportu vína, za 334,6 mil. Kč.

Záporná obchodní bilance s vínem v roce 2009 byla meziročně nižší o 7 % a dosáhla v množstevním vyjádření 1 261 tis. hl a ve finančním 2,8 mld. Kč, tj. méně o 4 % proti roku 2008.

Na výrobu vína bylo v roce 2009 dovezeno do ČR 5,7 tis. t moštových hroznů za průměrnou cenu 18,02 Kč/kg, tj. dvojnásobné množství než v roce 2008. Dovozní cena byla meziročně o 67 % vyšší. Hlavním dodavatelem moštových hroznů do ČR bylo v roce 2009 Maďarsko (2,4 tis. t za průměrnou cenu 5,78 Kč/kg).

Ve spotřebě vína se za rok 2009 očekává stagnace, příp. mírný nárůst až na 19,1 l/os./rok. V roce 2008 zůstala průměrná spotřeba vína svojí výší 18,5 l/os./rok na úrovni roku předchozího.

T8.1/11 - Balance výroby a spotřeby vína¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Meziroční index
Plocha plodných vinic ²⁾	tis. ha	14,2	15,5	17,0	16,3	16,1	98,8
Hektarový výnos ²⁾	t/ha	4,39	3,71	5,82	6,03	4,27	70,8
Počáteční zásoba k 1. 8.	tis. hl	502	556	490	890	1 018	114,4
Domácí výroba	tis. hl	438	434	820	840	500	59,5
Dovoz suroviny a vína ^{3) 4)}	tis. hl	1 387	1 471	1 585	1 450	1 510	104,1
Celková nabídka	tis. hl	2 327	2 461	2 895	3 180	3 028	95,2
Spotřeba ⁴⁾	tis. hl	1 730	1 888	1 828	1 980	2 000	101,0
Vývoz vína ^{3) 4)}	tis. hl	41	83	177	182	200	109,9
Konečná zásoba k 31. 7.	tis. hl	556	490	890	1 018	828	81,3
Soběstačnost	%	25,3	23,0	44,9	42,4	25,0	58,9
Souhrnná rentabilita ⁵⁾	%	-33,5	-35,7	1,7	-1,6	-33,3	-31,70

1) Vinařský rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.

2) Údaje ČSÚ.

3) Pro vinařský rok 2008/09 odhad.

4) Pro vinařský rok 2009/10 odhad Svazu vinařů ČR (SV ČR).

5) Podle podkladů SV ČR. Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; SV ČR; ÚKZÚZ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), J. Sedlo (SV ČR), L. Bublíková (MZe)

Vinohradníci a vinaři mohli i v roce 2009 čerpat různé dotace, a to jak z prostředků národních, tak z prostředků EU. V rámci SOT s vínem bylo v roce 2009 přijato 6 žádostí na vykloučení vinic. Podpora bude vyplacena až po ověření, že klučení bylo provedeno. Na restrukturalizaci a přeměnu vinic bylo ve vinařském roce 2008/09 vyplaceno 590 žádostí pro 12 574 ha v částce 71,3 mil. Kč. Dále bylo přijato 254 žádostí na podporu investic (filtry na víno, lisy na hrozny, kvasné nádoby).

Podpory z prostředků EU ve výši 80 % nákladů s kofinancováním ČR ve výši 20 % byly v roce 2009 realizovány v sektoru integrovaných systémů pěstování révy vinné i v sektoru ekologického zemědělství. Na integrované systémy pěstování révy vinné bylo v rámci agroenvironmentálního opatření HRDP v roce 2009 podáno 25 žádostí na výměru 832 ha (11 642 Kč/ha), předpokládaný odhad výše podpory pro rok 2009 činí 9,7 mil. Kč a v rámci Programu rozvoje venkova (EAFRD) pro období 2007-2013 požádalo v roce 2009 o podporu 568 vinohradníků pro 10 133 ha vinic (sazba 507 €/ha, tj. 13 600 Kč/ha). Předpokládaný odhad výše podpory činí 137,8 mil. Kč. Na ekologické pěstování révy vinné v rámci PRV podalo žádost 48 pěstitelů na 568 ha vinic (849 €/ha, tj. 22 774 Kč/ha). Předpokládaná výše podpory činí 12,9 mil. Kč. Na dotaci z HRDP (sazba 24 470 Kč/ha) nebyla pro ekologické pěstování révy vinné v roce 2009 podána žádná žádost.

Z národních dotačních programů získali vinohradníci a vinaři v roce 2009 podporu na zavlažování 19 ha vinic ve výši 901,3 tis. Kč, pro biologickou a fyzikální ochranu jako náhradu ochrany chemické 146,3 tis. Kč, na budování prostorových a technických izolátů množitelského materiálu révy vinné 2,9 mil. Kč, pro testování množitelského materiálu 7,4 mil. Kč (z toho révy vinné se týkala pouze 1 žádost, ve které byla i dotace na teplomilné peckoviny ve výši 300 tis. Kč), na šlechtění zaměřeného na vyšší odolnost proti škodlivým biotickým a abiotickým činitelům 5,0 mil. Kč, na podporu evropské integrace nevládních organizací 159,0 tis. Kč, na zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu a zpracování zemědělských produktů 2,5 mil. Kč. Dále Vinařský fond přispěl v roce 2009 na propagaci vína částkou 79 mil. Kč.

8.2 Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit**8.2.1 Skot - mléko, hovězí maso****Mléko**

Mimořádná nevyrovnanost světového trhu s mlékem výrazně ovlivnila vývoj podmínek pro zpeněžování mléka v EU včetně ČR. Do poloviny roku 2009 měly ceny mlékárenských výrobků na světovém trhu značný propad v důsledku zvýšení produkce mimoevropských dodavatelů v předchozím roce a v důsledku poklesu celosvětové poptávky podpořeného ekonomickou krizí. Propad cen na světovém trhu a snížení poptávky v EU ve spojení s pokračováním liberalizace trhu EU způsobilo výrazný pokles ceny zemědělských výrobců mléka v EU, což mezi zemědělskými výrobci mléka v unii vyvolalo napětí. Ve druhé polovině roku došlo k oživení trhu s mlékem ve světě i v EU.

Růst světové produkce mléka se v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem zpomalil. Celková produkce mléka se podle údajů International Dairy Federation (IDF) odhaduje na 695 mil. t, což je meziroční zvýšení o 1,6 %, z toho produkce kravského mléka zaujímá 580 mil. t, což představuje meziroční růst 0,5 %. V předchozím roce činilo zvýšení 1,9 % u mléka celkem, resp. 2,1 % u kravského mléka. Ke snížení tempa růstu produkce přispěl zejména odhadovaný 1% pokles produkce v USA a snížení tržní produkce v EU o zhruba 0,3 %. V Indii, Číně a na Novém Zélandu však vzestup výroby přetrvával. Ceny komoditních mlékárenských výrobků na světovém trhu počátkem roku 2009 reagovaly na převis světové nabídky mléka a klesaly k historicky minimální úrovni. Cena sušeného odstředěného mléka (SOM) a sušeného plnotučného mléka (SPM) FOB západní Evropa klesla v únoru a březnu na 1 800 \$/t, resp. 1 825 \$/t, což byly nejnižší hodnoty za posledních pět let. Obdobně klesla i cena másla na 1 800 \$/t v únoru 2009, tj. nejnižší úroveň od konce roku 2006. Zpomalení přírůstku produkce a zřejmě i zotavení poptávky pod vlivem nižších cen mlékárenských výrobků vyvolalo obrát ve vývoji. Od poloviny roku 2009 se světový trh postupně oživil a koncem roku se ceny komoditních výrobků naopak dostaly do výrazně vysokých hodnot. Ceny SOM a SPM na světovém trhu stouply do konce roku ze zmíněných minimálních hodnot na 3 125 \$/t, resp. 3 600 \$/t, cena másla se dostala na 4 000 \$/t, což představuje cenový růst v průběhu roku o 74 %-122 %.

Trh EU se s vývojem na světovém trhu těžko vyrovnával. Úroveň cen mlékařenských výrobků na světových trzích klesla počátkem roku natolik, že realizace evropského exportu bez vývozních podpor se stala velmi obtížnou. Nařízením Komise (ES) č. 57/2009 byly od 23. ledna 2009 obnoveny sazby vývozních subvencí, avšak zásoby mlékařenských výrobků na evropském trhu již vytvořily značný přetlak nabídky mléka a návazně došlo k bezprecedentnímu poklesu CZV mléka v řadě členských zemí. V Německu klesla v červnu průměrná CZV mléka standardní kvality v přepočtu na 3,7 % obsahu tuku na 5,97 Kč/l, v Nizozemsku ve stejném měsíci na 5,57 Kč/l a v Polsku měla CZV mléka minimální úroveň v únoru ve výši 4,93 Kč/l. K vyrovnání stability trhu a zlepšení ekonomiky producentů mléka přijala EK kromě obnovení vývozních podpor i další mimořádná opatření směřující k odlehčení evropskému trhu s mlékem a k finanční podpoře producentů mléka. Nařízením Komise (ES) č. 733/2009 z 11. srpna 2009 bylo řádné období intervenčních nákupů másla a SOM od 1. března do 31. srpna prodlouženo tak, že od 1. září do 31. listopadu probíhal intervenční nákup formou výběrového řízení. V rámci finanční pomoci vyčlenila EK nařízením Komise (EU) č. 1233/2009 z 15. prosince 2009 mimořádnou podporu producentům mléka v celkové výši 300 mil. € z rozpočtu EU, jež byla rozdělena mezi jednotlivé členské země podle výše produkce mléka v referenčním období 2008/09 s termínem výplaty do 30. 6. 2010. Posílení programu rozvoje venkova o 4,2 mld. € umožnilo členským zemím směřování této mimořádné podpory na restrukturalizaci sektoru mléka. Na základě sdělení Komise (2009/C 261/02) v souladu s článkem 87 ods. 3 písm. b) Smlouvy o ES byla povolena členským zemím výplata mimořádné státní pomoci z národních zdrojů do výše 15 tis. € na zemědělský podnik. Pro podporu finančních toků zemědělských producentů byla urychlena výplata zálohy přímých plateb za rok 2009.

Stálé mechanismy SOT s mlékem byly v souvislosti s výsledkem Kontroly stavu reformy SZP upraveny nařízením Rady (ES) č. 72/2009. V souladu s přípravou na ukončení režimu kvót k 31. 3. 2015 a v souladu s dalšími potřebami trhu stanovilo uvedené nařízení plošné navýšení vnitrostátních referenčních množství mléka na období let 2009/10-2013/14 o 1 % ročně všem členským zemím s výjiměným režimem v Itálii. Zároveň byl zpřísněn režim dávek z přebytku, pozměněn způsob korekce tuku, byly zrušeny vybrané typy podpor zpracovatelům mléka a byl posílen program školního mléka.

Na oživení světového i evropského trhu ve druhé polovině roku reagovala Komise dne 23. 10. 2009 výrazným snížením sazeb vývozních subvencí a dne 5. 11. 2009 stanovila u většiny produktů opět nulové sazby. V posledních měsících roku zaznamenal trh s mlékem v EU zlepšení podmínek odbytu a pozvolný růst CZV mléka, avšak vzhledem k vysoké úrovni intervenčních zásob a nulovým sazbám vývozních subvencí zůstal trh EU koncem roku poměrně vratký.

V kalendářním roce 2009 bylo v EU 27 podle odhadu Zentrale Berichterstattung GmbH (ZMB) nakoupeno 133,9 mil. t mléka ke zpracování, což je při korekci přestupného roku meziročně nižší nákup o 0,7 mil. t (0,3 %). Přesto v některých zemích nákup mléka v roce 2009 vzrostl, zejména v Německu (o 3,3 %), Belgii (o 3,9 %), Dánsku (o 3,1 %), Nizozemí (o 1,7 %) a v Polsku (o 3,5 %). Naopak pokles nákupu mléka zaznamenaly vyjma Polska především země EU 12. Kvóta pro dodávky ke zpracování v EU ve výši 143,1 mil. t zůstala v kvótovém roce 2008/09 nevyužita o 4,2 %.

V ČR lze vývoj trhu s mlékem v roce 2009 charakterizovat výrazným poklesem CZV mléka, snížením celkové produkce a pokračujícím úbytkem nákupu mléka tuzemskými mlékárnami. Přetlak nabídky mléka na evropském trhu vedl ke ztížení podmínek pro obyt tuzemských mlékařenských výrobků na domácím i zahraničním trhu a k poklesu CZV mléka. Průměrná roční hodnota 6,14 Kč/l a propad až k červnovému měsíčnímu průměru 5,89 Kč/l znamenal minimální hodnotu od roku 1994. K překlenutí složité situace prvovýrobci mléka využili ČR část opatření EK. Z programu rozvoje venkova bylo směřováno 12,6 mil. € na restrukturalizaci sektoru mléka. Z celkové mimořádné podpory EU ve výši 300 mil. € připadlo producentům mléka v ČR 5,79 mil. €. Výplata prostředků z obou jmenovaných titulů proběhne v roce 2010. V případě mimořádné pomoci z domácího rozpočtu do výše 15 000 € na zemědělský podnik zůstala ČR mezi zeměmi, které této možnosti nevyužily.

Podpora výrobců mléka pokračovala v rámci systému SAPS na plochu obhospodařované půdy, prostřednictvím národních doplňkových plateb na chov přežvýkavců a v podobě národních doplňkových plateb na zemědělskou půdu. Další podpory byly vypláceny z národních zdrojů v rámci „Zásad“ a dalších nepřímých podpor. Sazba národní doplňkové platby na chov přežvýkavců na rok 2009 činila 1 461,30 Kč/VDJ. V roce 2009 bylo podáno celkem 10 596 žádostí, s celkovým nárokem 1 017 567 VDJ, tj. 1 486 971 tis. Kč. Do konce roku 2009 bylo z nároku za rok 2009 vyplaceno 1 364 821 tis. Kč, celkem však bylo v roce 2009 uspokojeno 8 667 žádostí v hodnotě 2 412 178 tis. Kč, což byla částka včetně doplatků za rok 2008. Další mechanismy se vztahovaly k podpoře odbytu mlékařenských výrobků. Objem vyplacených subvencí na podporu vývozu mlékařenských výrobků do třetích zemí činil 69,9 mil. Kč. Z uvedených částek bylo 66,3 % věnováno na podporu vývozu sušených mlék, 19,2 % na podporu másla a 14,5 % bylo určeno k podpoře vývozu sýrů. V rámci systému intervencí byl podpořen Evropskou unií nákup 527,5 t másla a 3 766,0 t SOM částkou 222,2 mil. Kč a dalších 3,9 mil. Kč bylo věnováno na ostatní intervenční náklady. Z dalších finančních podpor směřovaných ke zpracovatelům bylo vyplaceno 9,1 mil. Kč z rozpočtu EU a 2,6 mil. Kč z českých zdrojů v rámci „Programu zvýšení spotřeby mléka a vybraných mléčných výrobků žáky“ a dále bylo vyplaceno 0,4 mil. Kč z rozpočtu EU na ostatní užití mléka.

Podmínky na trhu a vývoj CZV mléka v ČR ovlivnily pokles produkce mléka a nevyužití vnitrostátní kvóty. Celková produkce mléka ve výši 2 707,6 mil. l představuje meziroční úbytek vyrobeného mléka o 0,7 %. Průměrné stavy dojených krav v roce 2009 klesly meziročně o 8 413 ks (2,1 %) a poprvé od vzniku ČR v roce 1993 se s počtem 394 122 tis. ks dostaly pod hranici 400 tis. ks. Zejména ve druhém pololetí byl pokles stavů markantní. Průměrné stavy dojených krav ve druhém pololetí roku 2009 činily 387 534 ks, což je ve srovnání s druhým pololetím roku 2008 pokles o 12 995 ks. Výraznější snižování stavů, pravděpodobně brakací dojníc s horší mléčnou užitkovostí, se promítlo do růstu průměrné užitkovosti, která se zvýšila proti roku 2008 o 1,4 %.

Ve struktuře stáda dojených krav se meziročně zvýšil podíl holštýnského plemene, který od roku 2005 představuje v ČR majoritní populaci. V kontrole užitkovosti, prováděné Českomoravskou společností chovatelů, a. s., bylo v kontrolním roce 2008/09 (říjen-září) sledováno celkem 94,7 % stavů dojených krav. Z celkového počtu 303 985 krav s ukončenou normovanou laktací bylo 56,6 % krav holštýnského plemene (včetně kříženek z převodného křížení s podílem krve H 50 % a více), 39,7 % krav českého strakatého plemene a 3,8 % krav ostatních plemen a kříženek s nižším podílem krve dojných plemen. Růst zastoupení dojníc v kategorii holštýnského plemene reflektuje i částečnou úpravu metody vykazování plemen v kontrole užitkovosti.

V souvislosti s poklesem celkové produkce došlo i ke snížení tržní produkce, která byla meziročně o 1,9 % nižší. Podle údajů SZIF dodali čeští producenti v kalendářním roce 2009 ke zpracování v přepočtu celkem 2 588,4 mil. l a přímý prodej činil v přepočtu 2,6 mil. l. Z celkové výroby mléka dosáhla tržní produkce 95,6 %.

T8.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Základní ukazatele produkce mléka							
Průměrný stav dojených krav	tis. ks	437,9	422,9	409,8	402,5	394,1	97,9
Průměrná roční užitkovost	l/ks	6 253,7	6 370,4	6 548,3	6 776,2	6 869,9	101,4
Výroba	mil. l	2 738,8	2 694,4	2 683,5	2 727,7	2 707,6	99,3
Tržní produkce	mil. l	2 613,2	2 612,1	2 618,4	2 638,6	2 588,4	98,1
Bilance zpracování mléka							
Počáteční zásoba	mil. l	69,4	66,3	55,7	71,1	97,7	137,4
Nákup mléka	mil. l	2 476,3	2 329,7	2 381,2	2 368,6	2 291,7	96,8
Dovoz	mil. l	535,4	701,3	836,0	810,2	853,7	105,4
Celková nabídka	mil. l	3 081,1	3 097,3	3 272,9	3 249,9	3 243,1	99,8
Domácí spotřeba	mil. l	2 182,2	2 190,7	2 244,0	2 214,6	2 233,2	100,8
Vývoz ²⁾	mil. l	832,6	850,9	957,8	937,6	909,7	97,0
Intervenční nákup ³⁾	mil. l					40,3	
Celková poptávka	mil. l	3 014,8	3 041,6	3 201,8	3 152,2	3 183,2	101,0
Konečná zásoba	mil. l	66,3	55,7	71,1	97,7	59,9	61,3
Soběstačnost	%	125,5	123,0	119,6	123,2	121,2	98,4
Ekonomika							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/l	8,11	8,00	8,59	8,78	8,19	93,28
CZV mléko celkem	Kč/l	8,28	7,81	8,36	8,45	6,14	72,66
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/VDJ	2 006,60	2 581,60	2 548,90	1 669,40	1 461,30	87,53
Jednotková podpora celkem ⁵⁾	Kč/l	1,06	1,25	1,21	1,04	1,11	106,81
Nákladová rentabilita ⁶⁾	%	2,10	-2,38	-2,68	-3,76	-25,03	-21,27
Souhrnná rentabilita ⁶⁾	%	15,19	13,27	11,37	8,10	-11,45	-19,55
CZV EU ⁷⁾	Kč/l	8,44	7,96	9,54	8,67	6,54	75,43

¹⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

²⁾ Ve vývozu jsou zahrnuty výrobky a syrové mléko, realizované mlékárnami z nákupu mléka.

³⁾ Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI, rok 2009 odhad.

⁵⁾ Včetně nepřímých podpor na vlastní krmiva.

⁶⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁷⁾ CZV Německo, v přepočtu na standardní kvalitu 3,7 % obsahu tuku a 3,4 % obsahu bílkovin.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže; Statistika zahraničního obchodu; Statistika Mlék (MZe) 6-12; ZMP; ZMB; výpočty ÚZEI a MZe
Zpracoval: I. Božková (ÚZEI), M. Hrubá (MZe)

Kvótový rok 2008/09 (od 1. dubna do 31. března) skončil výraznějším nevyužitím vnitrostátního referenčního množství dodávek ke zpracování. V souladu s nařízením Komise (ES) č. 416/2009 činila vnitrostátní kvóta mléka pro ČR pro období 2008/09 celkem 2 792 689,62 t v členění 2 785 413,892 t pro dodávky k dalšímu zpracování a 7 275,728 t pro přímý prodej. Z uvedených množství bylo k 31. 3. 2009 ponecháno 8,6 tis. t v rezervě pro dodávky a 4,8 tis. t v rezervě pro přímý prodej. V uvedeném období bylo odběratelům dodáno 2 699,3 tis. t, tj. 96,9 % vnitrostátního referenčního množství pro dodávky. V rámci přímého prodeje bylo prodáno 2,1 tis. t mléka a mlékárenských výrobků. Pokračoval i pokles počtu držitelů individuálních referenčních množství (IRM). K 31. 3. 2009 bylo evidováno celkem 2 493 držitelů IRM mléka pro dodávky, z toho 2 476 aktivních, což je o 3,7 % aktivních držitelů méně než v předchozím kvótovém roce.

Pokles čerpání kvóty byl patrný i v průběhu kvótového roku 2009/10. V souladu s nařízením Rady (ES) č. 72/2009 byla vnitrostátní kvóta pro období 2009/10 navýšena o 27,9 tis. t na 2 820 616,516 t. V období od 1. 4. do 31. 12. 2009 bylo v rámci vnitrostátní kvóty pro dodávky prodáno ke zpracování 1 991,9 tis. t mléka, což je 70,9 % vnitrostátní kvóty pro dodávky, zatímco ve stejném období předchozího roku byla kvóta pro dodávky čerpána ve výši 73,1 %. Přímý prodej dosáhl výše 1,6 tis. t mléka. K 31. 12. 2009 bylo evidováno celkem 2 357 držitelů IRM pro dodávky, z toho 2 321 aktivních.

V důsledku dalšího růstu vývozu syrového mléka ke zpracování v zahraničí kleslo využití domácí tržní produkce k domácímu zpracování. Z celkového objemu 2 588,4 mil. l mléka dodaného ke zpracování nakoupily v kalendářním roce 2009 tuzemské mlékárny 2 291,7 mil. l, zbývajících množství prodali výrobci mléka ke zpracování v zahraničí. Nákup mléka tuzemskými mlékárnami od domácích výrobců byl meziročně o 3,2 % nižší, navíc část nakoupeného mléka byla vyvezena k dalšímu zpracování mimo ČR. Celkový objem mléčné suroviny, vyvezené výrobci a zpracovateli, dosáhl 17,5 % tržní produkce mléka. Kvalita nakupovaného mléka byla standardně na vysoké úrovni, v roce 2009 bylo 98,5 % nakoupeného množství v I. a vyšší třídě jakosti.

V organizaci prodeje syrového mléka bylo v kvótovém roce 2008/09 registrováno celkem 80 odběratelů mléka, což je o 2 odběratele méně než v předchozím kvótovém roce. Z registrovaného počtu odběratelů bylo 37 odbytových organizací, jejichž prostřednictvím bylo prodáno v uvedeném období 1 819,8 tis. t mléka, tj. 67,4 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Podíl prodeje mléka zprostředkovaného odbytovými organizacemi se meziročně zvýšil o 2 % a byl tradičně vysoký, avšak mimo několika větších subjektů působila na trhu řada drobných odbytových organizací. Odbytové organizace s největším objemem prodaného mléka v kvótovém roce 2008/09 byly Mlékařské a hospodářské družstvo JIH, Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy a dále Morava, mlékařské odbytové družstvo. Tyto tři organizace zprostředkovaly v uvedeném kvótovém roce celkem 769,2 tis. t mléka, což je 28,5 % prodeje k dalšímu zpracování. V kvótovém roce 2009/10 se k 31. 12. 2009 zvýšil počet registrovaných odběratelů na 82 a počet registrovaných odbytových organizací zůstal stejný.

Ve zpracování mléka došlo k posunu výrobní struktury. V souvislosti s omezením vývozních subvencí se poměrně výrazně snížila produkce komoditních výrobků. Při poklesu nákupu mléka o 3,2 % klesla výroba sušených mlék celkem o 21 % a výroba másla o 5,9 %. Produkce některých čerstvých výrobků vzrostla, avšak sortiment výrobků se stejně jako v předchozím roce dále posunul směrem k výrobkům s nižší

přidanou hodnotou. Meziročně klesla produkce tavených sýrů, zatímco produkce konzumních mlék, smetan a jogurtů se zvýšila. V průběhu roku se podařilo snížit stav tuzemských zásob všech tří sledovaných komodit (SOM, SPM a máslo), zejména v důsledku poklesu jejich produkce. Přesto se tlak na unijním trhu s mlékem promítl do poklesu tuzemských CPV mlékárenských výrobků. Průměrné roční CPV byly meziročně nižší jak u výrazně vývozních artiklů (sušená mléka), tak i u výrobků s převažujícím uplatněním na domácím trhu. Průměrná roční CPV SOM činila 44,8 Kč/kg, což je meziroční pokles o 23,6 %, obdobný pokles o 24,8 % na 53,5 Kč/kg měla i CPV SPM. Průměrná CPV čerstvého másla 71,29 Kč/kg byla o 11,9 % nižší než v předchozím roce. Rovněž všechny čerstvé výrobky sledované v šetření MZe zaznamenaly pokles průměrných CPV.

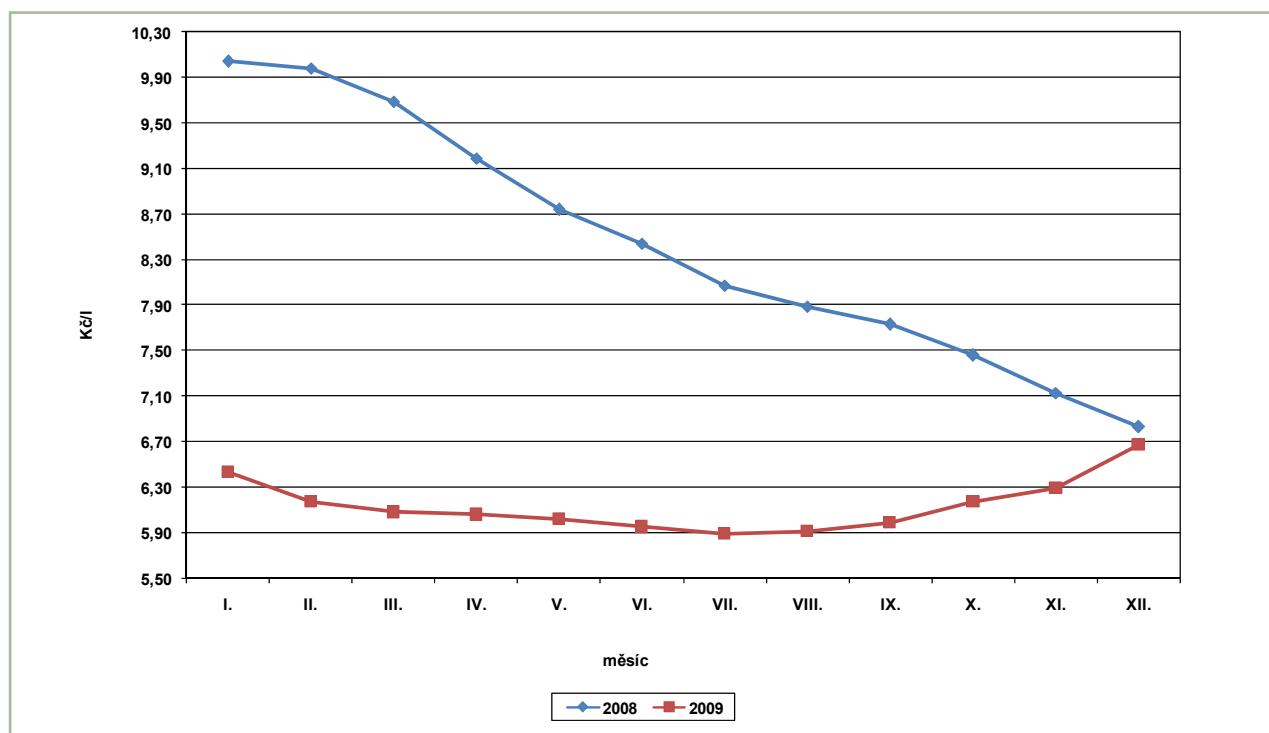
V zahraničním obchodu realizovaném zpracovateli bylo zachováno pozitivní saldo v přepočtu na ekvivalent mléka, avšak bylo výrazně nižší než v roce 2008. Vlivem meziročního poklesu vývozu a současného růstu dovozu se úroveň čistého vývozu tuzemských zpracovatelů snížila na 56 mil. l ekvivalentu mléka. Vývoz tuzemských mlékáren, zahrnující mlékárenské výrobky a nezpracované mléko v přepočtu na ekvivalent mléka, klesl zejména vlivem nižšího vývozu SOM a SPM. Uplatnění přírodních sýrů a tvarohů na zahraničních trzích bylo meziročně úspěšnější. V dovozu naopak pokračoval rostoucí trend dovozu sýrů, a to objemově ve větší míře než se podařilo zvýšit jejich vývoz.

Pokles cen mlékárenských výrobků na domácím trhu příznivě ovlivnil úroveň domácí spotřeby mléka a mlékárenských výrobků. Průměrná roční spotřeba mléka a mlékárenských výrobků bez másla v hodnotě mléka 249,6 kg/os. představuje meziroční růst spotřeby o 2,9 %. V důsledku růstu dovozu výrobků a vývozu mléčné suroviny se však v tuzemské spotřebě zvýšil podíl přidané hodnoty vytvořené v zahraničí.

Ekonomika produkce mléka byla negativně ovlivněna mimořádným poklesem CZV mléka. Vlivem ztížených podmínek pro uplatnění mlékárenských výrobků na trhu a poklesu CPV mlékárenských výrobků se průměrná CZV mléka vyplacená tuzemskými zpracovateli výrazně snížila. Z úrovně 6,43 Kč/l na počátku roku klesala až do června k hodnotě 5,89 Kč/l. Ve čtvrtém čtvrtletí došlo k oživení evropského trhu s mlékem a průměrná měsíční CZV mléka v ČR vzrostla v prosinci na maximální úroveň roku 2009 ve výši 6,67 Kč/l, avšak průměrná roční hodnota zůstala o 27,3 % nižší než v roce 2008.

Mimořádně nízká CZV mléka přinutila producenty mléka k maximálním úsporným opatřením v nákladech na produkci. Podle odhadu, provedeném na základě indexů ČSÚ, klesly náklady na výrobu vlastních krmiv a současně klesly i položky nákladů pomocných činností a režie. Pokles tržních cen krmiv se odrazil i ve výrazném snížení nákladů na nakupovaná krmiva. Podíl krmiv na celkových nákladech na výrobu mléka se odhaduje ve výši 33,1 %. Odhad celkových nákladů 8,19 Kč/l je o 0,59 Kč/l (6,7 %) nižší než skutečné průměrné náklady v roce 2008, avšak průměrná CZV mléka klesla meziročně o 2,31 Kč/l. Podpory směřované přímo na chov přežvýkavců a další podpory směřované na plochy umožnily producentům mléka snížení ztráty z produkce, avšak poprvé od vstupu do EU nedosáhli podle odhadu producenti pozitivního ekonomického výsledku z výroby mléka ani při započtení podpor.

Graf T8.2/01 - Měsíční vývoj CZV mléka celkem

Pramen: Statistika Mlék (MZe) 6-12

Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI)

Hovězí maso

V roce 2009 došlo v EU 27, podle předběžných údajů Evropské komise, meziročně ke snížení stavů skotu, produkce, spotřeby a cen jatečného skotu, zároveň se prohloubilo pasivní saldo zahraničního obchodu. Vývoj v odvětví chovu skotu v EU byl v roce 2009 ovlivněn především nižším vývozem hovězího masa do třetích zemí při současném zvýšení dovozů, jejichž cena ve srovnání s rokem 2008 výrazně klesla. Zároveň se mnohým evropským producentům zhoršila ekonomika výroby mléka v důsledku nízkých CZV a docházelo k nárůstu porážek dojných krav. Nízká cena dovozů a vyšší nabídka jatečných krav se odrazily v EU 27 v meziročním snížení cen všech kategorií jatečného skotu.

Výroba hovězího masa včetně telecího podle předběžných údajů Eurostatu v roce 2009 mírně klesla o 1,5 % na 7 911,9 tis. t. Hlavní podíl na omezení produkce v roce 2009 měly především státy EU 15, kde došlo k jejímu meziročnímu snížení o 2,3 %. Nižší výroba byla evidována téměř u všech významných producentů zemí EU 27. Nejvýraznější meziroční snížení produkce bylo zaznamenáno v Irsku (o 5,2 %), Belgii (o 3,1 %), Dánsku (o 2,5 %), Velké Británii (o 1,8 %) a Španělsku (o 1,7 %). Naopak k jejímu růstu v porovnání s rokem 2008 došlo především v Rakousku (o 4,6 %), Polsku (o 2,1 %) a Německu (o 1,7 %).

Stavy skotu celkem se v EU 27 podle údajů Eurostatu k prosinci roku 2009 meziročně snížily o 0,8 % na 88,1 mil. ks. Jejich pokles byl ovlivněn především zvýšenými porážkami dojných krav v důsledku nepříznivého vývoje cen mléka. Deset nejvýznamnějších chovatelských zemí reprezentujících 80 % produkce hovězího masa EU 27 zredukovalo v roce 2009 meziročně stavy skotu o 0,5 %, tj. o 348 tis. ks. K nejvýraznějšímu poklesu stavů došlo v Rumunsku (-6,7 %), Belgii (-4,6 %), Francii (-0,9 %) a Německu (-0,7 %), zatímco jejich nárůst byl evidován především v Rakousku (1,5 %), Dánsku (1,4 %), Velké Británii (0,8 %) a Polsku (0,5 %). Stavy krav dojných v EU 27 meziročně klesly o 2,5 % na 23,4 tis. ks, a to ve všech členských zemích kromě Dánska, Itálie a Rakouska. Naopak došlo v roce 2009 k meziročnímu růstu počtů krav BTM o 1,1 % na 12,4 mil. ks ve všech chovatelsky významných zemích Společenství, kromě Francie, Německa a Rakouska.

V roce 2009 se spotřeba hovězího masa včetně telecího v EU 27 podle odhadu proti roku 2008 mírně snížila ve prospěch růstu spotřeby jeho substituentů (tj. vepřové a drůbeží maso). Stupeň soběstačnosti v hovězím masu se v EU 27 v roce 2009 opět meziročně snížil na odhadovaných 96,0 %, zatímco v roce 2008 byl 98,0 %.

Bilance zahraničního obchodu s hovězím masem a živým skotem v EU 27 se v roce 2009 zhoršila vlivem nárůstu dovozu hovězího masa ze zemí Jižní Ameriky, Austrálie a Nového Zélandu. Zároveň došlo k omezení jeho vývozu především do Ruska, které je pro EU 27 nejvýznamnějším odběratelem. Ve srovnání s rokem 2008, kdy objemové saldo zahraničního obchodu s hovězím masem a živým skotem ve Společenství dosáhlo -103,4 tis. t, se v roce 2009 prohloubilo na -183,0 tis. t. K jeho zhoršení přispělo meziroční zvýšení importu o 9,2 % na 431,2 tis. t, zatímco export klesl o 14,9 % na 248,2 tis. t. Výrazně se meziročně snížila hodnota dovozů (o 15,5 %), především díky Argentině, která meziročně snížila cenu kilogramu exportovaného hovězího masa do EU o 31,4 %. Více než 81 % importů do EU pocházelo v roce 2009 ze tří zemí (Brazílie, Argentiny a Uruguaye). Vývoj ceny importovaného hovězího masa z těchto zemí měl vliv na pokles cen jatečného skotu v mnoha členských zemích EU.

Ceny jatečného skotu na reprezentativních trzích EU 27 se v roce 2009 ve většině zemí Společenství snížily především vlivem nižších cen jatečných krav a jalovic, jejichž porážky meziročně vzrostly. Podle předběžných údajů Evropské komise meziročně klesla cena jatečného skotu v průměru o 1,7 % na 287,8 €/100 kg j. hm. Nižší ceny byly zaznamenány v mnoha producenty významných zemích, a to především v Polsku (-10,6 %), Irsku (-6,5 %), Francii (-5,0 %), Německu (-1,5 %) a Dánsku (-1,3 %). K růstu ceny naopak v roce 2009 došlo především v Belgii (4,8 %), Itálii (3,6 %), Velké Británii (1,9 %) a Španělsku (0,6 %). Cena jatečných býků R3 zůstala v roce 2009 v průměru EU 27 téměř na úrovni roku 2008 (pokles o 0,1 %) a dosáhla 319,42 €/100 kg j. hm., zatímco u jatečných krav a jalovic došlo k jejímu meziročnímu snížení o 8,1 %, resp. 4,3 %.

Chov skotu v ČR byl v roce 2009 opět podporován formou národní doplňkové platby. V ČR byly v roce 2009 na podporu chovu skotu, obdobně jako v roce 2008, vyjednány dvě formy národní doplňkové platby. První forma subvence byla zaměřena v rámci tzv. plateb oddělených od produkce (decoupling) na chov přežvýkavců (tj. skotu, ovcí a koz). Tato dotace se však každoročně snižuje v souladu s růstem platby SAPS. Pro rok 2009 byla stanovena na 1 VDJ v částce 1 461,30 Kč. Na SZIF byly podány žádosti o její výplatu na 1 017,6 tis. VDJ přežvýkavců v sumě 1 487,0 mil. Kč.

Druhá forma národní doplňkové platby v rámci subvencí vázaných na produkci (coupling) byla směřována na chov krav bez tržní produkce mléka. Tato platba byla stanovena na 1 VDJ krávy BTM v částce 3 280,40 Kč a je proti roku 2008 vyšší o 340,7 Kč/VDJ. Na rok 2009 byly podány na SZIF žádosti o výplatu subvence na 155,3 tis. VDJ krav BTM v celkové částce 509,3 tis. Kč. Obě formy podpor jsou žadatelům vypláceny v období od 1. 12. 2009 do 30. 6. 2010. Do konce roku 2009 bylo SZIF proplaceno 92 % plateb na přežvýkavce a 81 % plateb na KBTPM.

Produkce jatečného skotu v ČR pro užití na domácím trhu je dlouhodobě zajišťována zejména jedinci dojných a kombinovaných plemen a jejich kříženců. Specializovaná masná plemena skotu se na domácí produkci hovězího masa podílejí jen nízkým procentem, neboť tato zvířata jsou exportována především do ostatních členských zemí za účelem dalšího výkrmu.

Chov skotu v ČR je lokalizován především do větších podniků. V roce 2009 bylo podle údajů ČMSCH k 31. 12. evidováno v České republice celkem 17,7 tis. chovatelů skotu s průměrným počtem 82 ks zvířat na jeden podnik. Z toho téměř 61 % podniků (10,7 tis.) byli malochovatelé s průměrným počtem skotu do 10 ks (s podílem na celkovém stavu skotu v ČR 2,8 %). Naopak podíl největších chovatelů s počtem nad 500 ks skotu dosahoval pouze 4,6 % (tj. 820 podniků). Tyto velké zemědělské podniky však chovaly více než 65 % z celkového počtu skotu v ČR. V rámci jednotlivých krajů ČR se více než 40 % zemědělských podniků s chovem skotu nacházelo v kraji Jihočeském, Vysočina a Středočeském. Chovatelů krav celkem bylo k 31. 12. 2009 evidováno 11,1 tis. s průměrným počtem na podnik téměř 50 ks. Z toho více než 7,5 % zemědělských podniků chovalo nad 200 ks krav (tj. téměř 67 % stavů ČR).

Odvětví chovu skotu v ČR bylo v roce 2009 charakterizováno meziroční redukcí stavů, poklesem porážek a produkce hovězího masa, stagnací jeho domácí spotřeby a nárůstem dovozu, vývozu a CZV jatečných zvířat. Problémy chovatelů dojných krav se promítly do vyšší nabídky jatečných krav na domácím trhu, což bylo spojeno s poklesem jejich ceny.

V roce 2009 se podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2009 stavy skotu v ČR meziročně snížily o 38,4 tis. ks (tj. o 2,7 %) na 1 363,2 tis. ks. Nižší stavy skotu byly evidovány téměř ve všech kategoriích zvířat, kromě býků nad 2 roky (nárůst o 7,7 %) a jalovic nad 2 roky (nárůst o 6,2 %).

Průměrné stavy krav celkem podle ČSÚ v roce 2009 v ČR meziročně vzrostly o 10,0 tis. ks (o 1,8 %) na 570,9 tis. ks, z toho nejvýrazněji v kraji Zlínském o 13,8 % (3,5 tis. ks) a Moravskoslezském o 0,5 % (3,7 tis. ks). Hlavním důvodem jejich zvýšení byl růst průměrných stavů krav BTM. Ty sice podle soupisu k 1. 4. 2009 meziročně mírně klesly o 1,8 %, ale v průměru roku 2009 došlo k jejich meziročnímu zvýšení o 11,7 % na 176,8 tis. ks.

Dlouhodobé zvyšování stavů krav BTM je především odrazem poptávky po zástavovém skotu masných plemen a jejich kříženců v ostatních členských zemích. Podstatný vliv na jejich růst má však vyplácení přímých a nepřímých podpor směřovaných do tohoto systému chovu (např. národní podpory na přežvýkavce, podpory na KBTPM, podpory ekologického zemědělství a podpory méně příznivých oblastí pod.).

Výše produkce hovězího masa v ČR je ovlivněna nejen úrovní poptávky na domácím trhu, ale velký význam má každoročně objem prodeje živého skotu do ostatních členských zemí EU. Pokles stavů skotu se negativně promítl do domácí produkce. V roce 2009 se celková výroba hovězího masa včetně telecího (tj. prodej zpracovatelům včetně exportu) meziročně mírně snížila o 1,0 % na 97,7 tis. t j. hm. (tj. 180,9 tis. t ž. hm.). Produkce jatečného skotu na krávu průměrného stavu v roce 2009 proti roku 2008 klesla o 2,8 % (tj. o 9,3 kg) na 316,9 kg ž. hm. především v důsledku růstu vývozu mladého skotu.

Masný zpracovatelský průmysl v roce 2009 nakoupil 77,0 tis. t j. hm. jatečného skotu, což představovalo ve srovnání s rokem 2008 snížení o 3,7 % (3,0 tis. t j. hm.). Hlavním důvodem byl pokles nabídky jatečných zvířat. Podle údajů SVS se porážky jatečného skotu celkem v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 snížily o 1,3 % (tj. o 3,9 tis. ks) na 286,1 tis. ks, především z důvodu výrazného omezení porážek jatečných býků o 13,4 % (17,8 tis. ks) na 114,9 tis. ks. To se promítlo do nižší nabídky hovězího masa v roce 2009 na domácím trhu, přesto, že meziročně vzrostly porážky jatečných krav (především dojných plemen) o 9,8 % (11,8 tis. ks) na 132,6 tis. ks a jatečných jalovic o 8,9 % (2,3 tis. ks) na 27,9 tis. ks. K vyšší nabídce jatečných krav došlo důsledkem nepříznivého vývoje ekonomiky produkce mléka způsobeném jeho po dva roky přetrvávající nízkou CZV. Nejvíce se v roce 2009 na celkových porážkách skotu podílely jatečné krávy (46,4 %) a jateční býci (40,2 %), zatímco podíl jalovic dosahoval 9,8 % a jatečných telat 3,8 %. Průměrná porážková hmotnost skotu se podle TIS^{CR} SZIF meziročně snížila o 1,5 % (o 8,4 kg) a dosáhla 570,7 kg. ž. hm.

Celková domácí spotřeba hovězího masa včetně telecího se v roce 2009 téměř nezměnila a zůstala na úrovni roku 2008. Roční spotřeba na obyvatele klesla z 10,2 kg v roce 2008 na odhadovaných 9,5 kg v roce 2009, tj. o 6,8 %.

T8.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa¹⁾ a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾	Meziroční index
Stavy skotu celkem	tis. ks	1 428,3	1 397,3	1 373,6	1 391,4	1 401,6	1 363,2	97,3
Průměrný přírůstek býci výkrm	kg/ks/den	0,865	0,867	0,874	0,901	0,924	0,924	100,0
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	4,9	4,2	6,4	6,5	3,8	4,9	129,6
Výroba	tis. t j. hm.	95,6	90,1	92,1	91,9	98,7	97,7	99,0
Dovoz³⁾	tis. t j. hm.	10,4	19,3	17,1	19,2	16,1	20,0	123,9
Celková nabídka	tis. t j. hm.	110,9	113,6	115,6	117,6	118,6	122,6	103,4
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	81,5	85,3	86,2	88,3	80,7	80,7	99,9
Vývoz³⁾	tis. t j. hm.	25,2	21,9	22,9	25,5	33,0	35,6	107,9
Celková poptávka	tis. t j. hm.	106,7	107,2	109,1	113,8	113,7	116,3	102,2
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	4,2	6,4	6,5	3,8	4,9	6,4	129,3
Soběstačnost	%	117,3	105,6	106,8	104,1	122,3	121,1	99,1
Ekonomika výkrmu býků								
Náklady na výkrm býků⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	47,62	48,54	50,59	55,12	57,72	54,04	93,62
CZV jateční býci celkem	Kč/kg ž. hm.	38,02	40,62	41,23	38,75	38,00	39,14	103,00
Přímé platby a dotace vstupů⁵⁾	Kč/VDJ skotu	.	2 006,60	2 581,60	2 548,90	1 669,40	1 461,30	87,53
Jednotková podpora celkem⁶⁾	Kč/kg ž. hm.	.	12,09	14,25	13,71	12,28	13,30	108,31
Nákladová rentabilita⁷⁾	%	-20,16	-16,32	-18,50	-29,70	-34,16	-27,57	6,59
Souhrnná rentabilita⁷⁾	%	-11,43	8,59	9,67	-4,83	-12,89	-2,96	9,93
Přímé platby a dotace vstupů⁵⁾	Kč/VDJ KBTPM	.	0,00	0,00	0,00	2 939,70	3 280,40	111,59
Cena EU jatečný skot⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	246,42	268,00	285,20	275,33	294,45	287,80	97,74
Cena ČR jatečný skot⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	190,70	217,38	239,36	226,31	249,47	235,00	94,20

¹⁾ Bilance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost = 0,540.

²⁾ Rok 2009 předběžně.

³⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2008 odhad.

⁵⁾ Národní doplňkové platby.

⁶⁾ Jednotková podpora vykrmovaných býků včetně nepřímých podpor na vlastní krmiva.

⁷⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁸⁾ Cena = na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; TIS^{CR}SZIF; Office de l'Élevage; EC - DG for Agriculture; výpočty ÚZEI a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI), J. Holá (MZe)

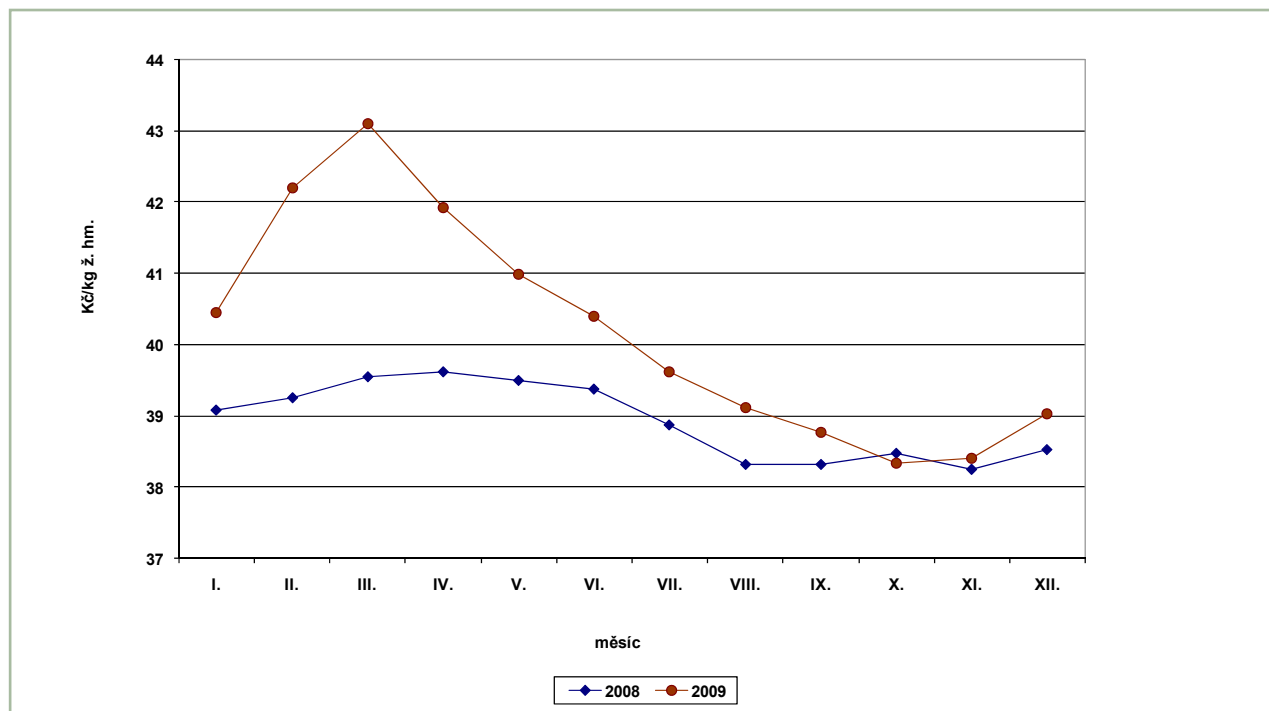
Objemové a finanční saldo zahraničního obchodu s živým skotem včetně hovězího masa bylo v roce 2009 opět aktivní, proti roku 2008 se však snížilo o 1,2 tis. t a dosáhlo 15,6 tis. j. hm. (tj. 29,0 tis. t ž. hm.). Ve finančním vyjádření pak zaznamenalo meziroční pokles o 112,6 mil. Kč na 1 214,1 mil. Kč. Hlavní příčinou zhoršení bilance zahraničního obchodu byly rychleji se zvyšující dovozy hovězího masa v porovnání s vývozy živého skotu. Dovoz jatečného skotu včetně hovězího masa se meziročně zvýšil o 23,9 % (tj. o 3,9 tis. t j. hm.). Podíl dovozu na domácí spotřebě v roce 2009 dosáhl 24,8 %, zatímco v roce 2008 byl 20,0 %. Hlavním dovozním artiklem bylo z 94,5 % (18,9 tis. t j. hm.) hovězí maso, které bylo nakupováno zejména v sousedních zemích, tj. v Polsku (43,2 %), Německu (20,4 %) a Rakousku (11,3 %). Stále významněji se začíná na našem trhu prosazovat hovězí maso z Irska, které se v roce 2009 stalo naším čtvrtým největším dodavatelem s podílem na celkovém dovozu 10,6 %. Dovozy ze zemí Jižní Ameriky nejsou pro ČR na rozdíl od jiných zemí EU zatím významné, neboť nedosahují ani 1,0 %. V roce 2009 meziročně vzrostl o 4,2 % dovoz živého skotu. Nejvíce zvířat, převážně k jatečným účelům, pocházelo ze Slovenska (86,1 %), zatímco v Německu a Nizozemsku byla nakupována především plemenná zvířata (10,1 %).

V roce 2009 se meziročně zvýšil export živého skotu včetně hovězího masa v přepočtu na j. hm. o 7,9 %, tj. 2,6 tis. t. Hlavním vývozním artiklem byl z 84,9 % živý skot. Ve srovnání s rokem 2008 došlo k nárůstu jeho exportu o 10,7 %, tj. o 17,7 tis. ks. Důvodem stále rostoucího prodeje skotu do zahraničí bylo efektivnější zhodnocení zvířat ve srovnání s českým trhem. Z ČR byla vyvážena především telata (62,7 tis. ks), zástavový a ostatní chovný skot (56,7 tis. ks) a dále jatečný skot (54,7 tis. ks). Nejvýznamnějšími odběrateli byly členské státy EU, především Rakousko, Itálie, Německo a Nizozemsko, kam směřovalo více než 61,0 % zvířat z celkového vývozu. Z nečlenských zemí bylo významným obchodním partnerem Chorvatsko s 12% podílem. Hovězí maso, jehož vývoz se meziročně snížil o 11,5 % na 5,4 tis. t, bylo prodáváno zejména na Slovensko (35,2 %) a do Rakouska (22,2 %). Podíl vývozu na domácí produkci se ve srovnání s rokem 2008 zvýšil o 3 p. b. na 36,4 %.

V roce 2009 podpořil SZIF export 904 t živého skotu formou subvencovaného vývozu z fondu EU částkou 6,0 mil. Kč.

CZV jatečného skotu se v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 mírně zvýšila, a to z důvodu nižší nabídky jatečných býků, jejichž maso je převážně distribuováno ve formě výsekového do tržní sítě. Jatečný skot tř. SEUR¹²⁴ byl, podle TIS^{CR} SZIF, prodáván za 36,30 Kč/kg ž. hm., což představovalo v meziročním srovnání nárůst CZV o 1,8 % (tj. o 0,64 Kč/kg ž. hm.). Ke zvýšení ceny došlo především u jatečných býků tř. SEUR o 3,1 % (tj. 1,2 Kč/kg ž. hm.) na 40,16 Kč/kg ž. hm., ale i jatečných jalovic tř. SEUR o 1,2 % na 31,60 Kč/kg ž. hm., zatímco CZV jatečných krav tř. EUR¹²⁵ se v důsledku převisu nabídky meziročně snížila o 1,4 % na 29,47 Kč/kg ž. hm. CPV výsekového hovězího masa kopírovala vývoj ceny zemědělských výrobců zejména jatečných býků a zaznamenala rovněž meziroční zvýšení o 1,1 % na 109,83 Kč/kg.

Graf T8.2/02 Měsíční vývoj CZV jatečných býků tř. SEUR

Pramen: TIS^{CR} SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Výkrm skotu v ČR je dlouhodobě ztrátový a nákladová rentabilita (tj. bez započtení přímých plateb) dosahuje dlouhodobě záporné hodnoty. V roce 2009 došlo podle předběžných údajů ÚZEI k jejímu meziročnímu zlepšení v důsledku snížení nákladů skotu ve výkrmu a zvýšení CZV. V roce 2009 odhadované náklady na výkrm jatečných býků při průměrném přírůstku 0,924 kg/KD dosahovaly 54,04 Kč/kg ž. hm., což představovalo ve srovnání s rokem 2008 jejich pokles o 6,4 % (tj. o 3,68 Kč/kg ž. hm.). Ke snížení došlo především vlivem poklesu nákladů na krmiva o 11,6 %, přestože pracovní náklady se mírně meziročně zvýšily o 0,9 %.

Náklady na kilogram přírůstku skotu ve výkrmu rovněž meziročně klesly o 7,5 % na 45,25 Kč/kg. Nákladová rentabilita (tj. bez započtení podpor) se v roce 2009 meziročně zlepšila o 6,6 p. b. a dosáhla -27,57 %. Při započtení podpor vyplácených na chov skotu (tj. přímé platby a národní podpory) se pak souhrnná rentabilita výkrmu býků meziročně zlepšila o 9,9 p. b.

Chov skotu spojený s produkcí masa je v ČR jedním z mála odvětví živočišné výroby, které vykazuje v posledních letech určitou stabilitu, především vlivem subvencí, které jsou do tohoto sektoru směřovány. Soběstačnost v produkci hovězího masa v ČR je trvale vysoká a také v roce 2009 přesáhla 120 %. Při nízké spotřebě hovězího masa hraje významnou roli pro udržení stavů a domácí produkce export živých zvířat, který se v roce 2009 opět meziročně zvýšil. Zároveň ovšem roste, obdobně jako v ostatních zemích EU, dovoz hovězího masa, jehož objem se v 2009 meziročně zvýšil o 24 %. Ceny jatečného skotu zaznamenaly v roce 2009 meziroční zvýšení u všech kategorií, kromě jatečných krav. Provázanost sektoru mléka a hovězího masa se v roce 2009 projevila poklesem cen jatečných krav, v důsledku zvýšených porážek vlivem zhoršené rentability mléka v letech 2008 a 2009. Nákladová i souhrnná rentabilita výkrmu skotu je trvale záporná, ani při jejím meziročním zlepšení v roce 2009 se nedostala do kladných čísel.

8.2.2 Prasata - vepřové maso

Trh s komoditou vepřové maso v EU 27, druhého největšího světového exportéra, je výrazně ovlivňován vývojem globálního trhu. Zatímco v roce 2008 docházelo v EU 27 po světové krizi v odvětví chovu prasat nastartované v roce 2007 k pozvolnému oživení trhu, rok 2009 se nevyvíjel příznivě. V EU 27 byl vývoj na trhu vepřového masa v roce 2009 charakterizován meziročním poklesem produkce a spotřeby vepřového masa, omezením dovozu a vývozu a nižšími cenami jatečných prasat. Hlavní příčinou byl především silný kurz eura vůči dolaru, který exportéry EU na světovém trhu cenově znevýhodňoval před největším konkurentem USA a levnějším masem z Brazílie. Cenově výhodnější severoamerické a brazilské vepřové maso tak vytěsňovalo především z východoasijských trhů evropské. Pro EU 27 to znamenalo hledání nových odbytišť a v rámci udržení svých exportních destinací snížení ceny vepřového masa. To se zároveň promítlo negativně do cen jatečných prasat na vnitřním trhu Společenství.

¹²⁴ V rámci klasifikační stupnice SEUROP.

¹²⁵ V rámci klasifikační stupnice SEUROP.

Produkce vepřového masa v EU 27 se v roce 2009, podle odhadu Eurostatu, meziročně snížila o 2,9 % na 22,15 mil. t. V EU 15, která se podílela na celkové výrobě vepřového masa více než 84 %, produkce ve srovnání s rokem 2008 klesla o 2,9 % na 18,4 mil. t. Ještě k výraznějšímu jejímu omezení došlo v NČZ, kde ve srovnání s rokem 2008 bylo evidováno její snížení více než o 20,0 %. Z významných producentů zemí EU 15 se výroba vepřového masa v roce 2009 nejvíce meziročně snížila ve Francii (-12,0 %), Španělsku (-7,1 %), Dánsku (-7,3 %), Nizozemsku (-3,8 %) a Itálii (-1,0 %). Naopak k jejímu růstu došlo v Německu (2,7 %), Belgii (2,4 %) a Velké Británii (2,4 %). V NČZ klesla produkce vepřového masa v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem ve všech zemích, z toho nejvýznamněji v Rumunsku (-52,0 %), Slovensku (-32,0 %), Maďarsku (-15,6 %) a Polsku (-14,8 %).

Stavy prasat celkem se podle údajů EK v osmnácti chovatelsky nejvýznamnějších členských zemích EU 27 k prosinci 2009 meziročně nezměnily a zůstaly na úrovni předchozího roku. Stavy prasnic se dokonce zvýšily o 0,6 %. V jednotlivých zemích však byl vývoj počtu prasat celkem velmi rozdílný. Zatímco k jeho zvýšení došlo v Dánsku (5,3 %), Litvě (3,5 %), Nizozemsku (3,2 %), Německu (0,5 %) a Polsku (0,1 %), v ostatních zemích docházelo k redukci stavů. Nejvýznamněji omezily v roce 2009 stavy prasat především NČZ ČR (-10,4 %), Bulharsko (-6,9 %), Rumunsko (-4,5 %) a Maďarsko (-4,0 %), ale také některé země EU 15 jako Švédsko (-5,1 %), Francie (-1,7 %) a Itálie (-1,0 %). Nárůst stavů prasnic zaznamenalo především Nizozemsko, Polsko a Dánsko, zatímco k jejich úbytku došlo zejména na Slovensku, v ČR, Rumunsku, Německu, Francii a v Itálii. Nižší stavy prasnic znamenaly pro mnohé země intenzivnější nákup selat na výkrm (např. Německo).

V roce 2009 došlo v EU 27 ve srovnání s rokem 2008 k mírnému omezení spotřeby vepřového masa. Podle odhadu spotřeba vepřového masa ve Společenství meziročně klesla v průměru o 1,9 % na 20,5 mil. t. Roční spotřeba vepřového masa na obyvatele v roce 2009 proti předchozímu roku klesla o 2,2 % na 41,07 kg. Míra soběstačnosti se meziročně mírně snížila o 0,4 p. b. na 108,4 %.

Bilance zahraničního obchodu s vepřovým masem a živými prasaty v EU 27 se v roce 2009 vlivem růstu dovozu mírně zhoršila, přesto byla však vysoce aktivní a dosáhla 2 332,9 tis. t a 3,7 mld. €. Ve srovnání s rokem 2008 došlo k jejímu snížení v objemovém vyjádření o 7,0 % a ve finančním vyjádření o 11,3 %.

EU 27 omezila v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 vývoz vepřového masa o 7,2 % na 2 384,5 tis. t, přesto si udržela pozici druhého nejvýznamnějšího světového exportéra. Hlavním exportním artiklem bylo mražené vepřové maso a dále tuk, ale vzrostl také vývoz živých prasat v rámci Společenství. Meziroční pokles prodeje vepřového masa byl zaznamenán především na trhy Japonska, Hongkongu a Ukrajiny, a to téměř o 16,0 %. Nižší objem vepřového masa (o 1,0 %) proti roku 2008 odebralo také Rusko, které patří k nejvýznamnější vývozní destinaci EU. Naopak k meziročnímu růstu vývozu (o 21 %) došlo na čínské trhy. Čína se tak v roce 2009 stala pro EU 27 čtvrtou nejvýznamnější obchodní destinací s vepřovým masem. Dánsko jako nejvýznamnější vývozce Společenství snížilo v roce 2009 export vepřového masa do třetích zemí o 4,7 % na 522 tis. t, ale výrazně zvýšilo (o 30,8 %) vývoz selat v rámci zemí EU. Naproti tomu meziroční růst exportu byl zaznamenán v Německu (o 7,8 %), které je nyní největším producentem vepřového masa v EU 27.

Dovoz vepřového masa do zemí EU je dlouhodobě ve srovnání s vývozem zanedbatelný a ve srovnání s rokem 2008 klesl o 13,7 % na 0,52 mil. t. Hlavní podíl na jeho omezení měly nižší importy vepřového masa z USA (pokles o 70,0 %). Nejvýznamnějším dovozcem vepřového masa do EU bylo v roce 2009 Švýcarsko (33 % podíl).

Snížení stavů prasat a následně produkce vepřového masa v EU nemělo příznivý vliv na vývoj CZV. Cena vepřového masa na světovém trhu klesala a ovlivnila tak i vývoj CZV v EU 27. V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu ceny ve všech členských zemích Společenství, vyjma Velké Británie. Průměrná cena jatečných prasat tř. E na reprezentativních trzích EU 27 meziročně klesla o 7,2 % na 142,22 €/100 kg j. hm. K jejímu snížení došlo v roce 2009 výrazněji v NČZ, především v Polsku (23,3 %), Slovensku (20,6 %), České republice (17,8 %) a Maďarsku (17,4 %). Ze zemí v EU 15 byl pokles ceny evidován především v Německu (15,5 %) a Nizozemsku (15,6 %).

V ČR byla v roce 2009 situace v komoditě vepřové maso charakterizována pokračujícím útlumem chovu prasat, který podstatně urychlila krize nastartovaná ve světě a EU v roce 2007. Trh s vepřovým masem v ČR byl v roce 2009 provázen výrazným meziročním omezením produkce, dalším snížením stavů prasat, prohloubením pasivního salda zahraničního obchodu, poklesem CZV jatečných prasat a mírným zlepšením ekonomiky chovu. Snížení cen vepřového masa a převis nabídky nad poptávkou v EU 27 se opět výrazně projevil na domácím trhu dalším omezením produkce.

Dlouhodobý pokles stavů prasat v ČR nabral v předchozích dvou letech rychlé tempo. Od roku 2007 do roku 2009 klesly stavy prasat celkem v ČR podle údajů ČSÚ uvedených v Soupisu hospodářských zvířat o 30,0 %, tj. o 859,0 tis. ks. Z toho stavy prasnic byly nižší dokonce o 36,7 % (o 82,5 tis. ks) a stavy prasat ve výkrmu klesly o 24,5 % (o 245,4 tis. ks). Tak výrazný úbytek nebyl v tomto sektoru během krátké doby dosud zaznamenán. K 1. 4. 2009 bylo v ČR chováno celkem 1 971 tis. ks prasat, z toho počet prasnic dosáhl pouze 142 tis. ks a prasat ve výkrmu bylo evidováno 757 tis. ks. Hlavním důvodem rychlého omezení počtu chovaných zvířat v ČR byla především výrazně zhoršená ekonomika produkce vepřového masa v roce 2007 a 2008.

K 1. 12. 2009 došlo podle údajů ČSÚ opět k dalšímu snižování stavů ve všech kategoriích prasat. Průměrné stavy prasnic v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 klesly o 15,1 % (tj. o 26,8 tis. ks) na 151,3 tis. ks především v důsledku výrazného poklesu rentability odchovu zástavových selat v roce 2007 a 2008. Byl to obdobný vývoj jako v mnoha dalších NČZ. Obdobně jako v ostatních členských zemích dochází v ČR ke koncentraci chovu prasat. Podle údajů ČMSCH bylo k 31. 12. 2009 v ČR evidováno celkem 3 tis. podniků zabývajících se chovem prasat. Z nich 63 % bylo malochovatelů s průměrným počtem 23 ks zvířat a podílem na celkovém stavu prasat 2,3 %. Velkých podniků, které vykazovaly více než 2 tis. ks prasat, bylo evidováno 7,2 % (tj. 222 podniků). Tyto podniky chovaly více než 75 % prasat v ČR.

V roce 2009 došlo v chovu prasat k meziročnímu zlepšení některých reprodukčních ukazatelů. Počet narozených selat na prasnici stoupl proti roku 2008 o 1,4 % na 23,7 ks, počet odchovaných selat na prasnici se v roce 2009 zvýšil o 1,6 % a dosáhl 21,2 ks/rok. Procento úhynu selat z počtu narozených proti roku 2008 mírně kleslo na 10,9 % (tj. o 0,2 p. b.). Nižší stavy prasnic a prasniček se negativně promítly především do celkového počtu narozených selat. V roce 2009 bylo v ČR narozeno 3 591,3 tis. ks selat, což představovalo meziroční úbytek o 13,9 % (-579,7 tis. ks). Rovněž celkový počet odchovaných selat na prasnici zaznamenal v roce 2009 pokles o 13,7 % (-509,3 tis. ks) a dosáhl 3 200,6 tis. ks. Výkrmci jatečných prasat tuto situaci řešili nárůstem dovozu selat.

Celková výroba vepřového masa (tj. prodej zpracovatelům včetně exportu) v ČR byla v roce 2009 výrazně ovlivněna negativním vývojem na domácím i zahraničním trhu spuštěným v roce 2007, kdy rostoucí náklady na krmiva negativně ovlivnily rentabilitu produkce, která od té doby výrazně klesala. Pokles produkce vepřového masa v ČR, obdobně jako v ostatních NČZ, byl opět v roce 2009 velmi výrazný. Domácí produkce vepřového masa se v roce 2009 proti roku 2008 snížila o 14,2 % na 288,1 tis. t j. hm. (370,3 tis. t ž. hm.). Z toho tržní produkce klesla proti roku 2008 o 13,8 % na 272,5 tis. t j. hm. (350,3 tis. t ž. hm.).

Masný zpracovatelský průmysl v roce 2009 nakoupil 284,6 tis. t j. hm. jatečných prasat, což představovalo meziročně snížení o 10,3 % (tj. o 32 tis. t j. hm.). Podle údajů SVS ČR došlo v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem k poklesu počtu poražených prasat celkem o 10,4 % (tj. o 382 tis. ks) na 3 289,8 tis. ks. Z toho porážky jatečných prasat se meziročně snížily o 9,9 % na 3 210,5 tis. ks a počet poražených prasnic klesl o 27,6 % na 79,3 tis. ks. Současně se také podle ČSÚ mírně zvýšila průměrná porážková hmotnost jatečných prasat (bez prasnic a kanců) ze 109,8 kg/ks ž. hm. v roce 2008 na 110,5 kg/ks ž. hm. v roce 2009, tj. o 0,6 %.

Domácí spotřeba vepřového masa v roce 2009 byla ve srovnání s rokem 2008 nižší o 2,4 % (tj. o 11,0 tis. t j. hm.) a dosáhla 442,6 tis. t j. hm. (568,9 tis. t ž. hm.). Také v roce 2009 nebyla ČR ve výrobě vepřového masa soběstačná, neboť celková produkce byla o 154,5 tis. t j. hm. (tj. o 198,6 tis. t ž. hm.) nižší, než činila domácí spotřeba. Míra soběstačnosti se v roce 2009 meziročně opět snížila, a to o 8,9 % na 65,1 % (v roce 2008 dosáhla 74,0 %).

Spotřeba vepřového masa na obyvatele v roce 2009, podle odhadu ÚZEL, dosáhla 41,0 kg/rok, což představovalo její mírné meziroční omezení o 0,7 % (o 0,3 kg/rok).

T8.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa¹⁾ a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾	Meziroční index
Stavy prasat celkem	tis. ks	3 126,5	2 876,8	2 840,4	2 830,4	2 433,0	1 971,4	69,65
Průměrný přírůstek prasata výkrm	kg/ks/den	0,668	0,682	0,700	0,709	0,704	0,704	100,00
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	14,9	11,9	15,3	13,4	14,2	11,4	80,20
Výroba	tis. t j. hm.	425,7	367,2	349,6	360,8	335,8	288,1	85,80
Dovoz³⁾	tis. t j. hm.	69,5	114,4	120,3	138,3	165,2	199,3	120,61
Celková nabídka	tis. t j. hm.	510,1	493,5	485,2	512,5	515,2	498,8	96,81
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	439,4	443,4	438,8	458,2	453,6	442,6	97,57
Vývoz³⁾	tis. t j. hm.	58,8	34,8	32,9	40,1	50,3	45,7	90,93
Celková poptávka	tis. t j. hm.	498,2	478,2	471,7	498,3	503,9	488,3	96,91
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	11,9	15,3	13,4	14,2	11,4	10,5	92,10
Soběstačnost	%	96,9	82,8	79,7	78,7	74,0	65,1	87,93
Ekonomika výkrmu prasat								
Náklady na produkci⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	33,83	31,07	33,71	35,74	38,59	35,37	91,66
CZV jatečná prasata celkem	Kč/kg ž. hm.	31,95	31,74	30,95	28,20	29,91	29,61	99,00
Přímé platby a dotace vstupů⁵⁾	Kč/kg ž. hm.	.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita⁶⁾	%	-5,56	2,16	-8,19	-21,10	-22,49	-16,28	6,21
Cena EU prasata tř. E⁷⁾	EUR/100 kg j. hm.	138,4	139,0	145,2	135,2	153,2	142,2	92,81
Cena ČR prasata tř. E⁷⁾	EUR/100 kg j. hm.	145,8	144,0	147,5	138,6	163,2	150,0	91,90

¹⁾ Bilance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost = 0,778.

²⁾ Rok 2009 předběžně.

³⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2008 odhad.

⁵⁾ Národní doplňkové platby.

⁶⁾ Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory. Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁷⁾ Cena = CZV na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu prasat, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; GŘC; TISČRSZIF; Office de l'Élevage, Evropská komise, FADN; výpočty ÚZEL a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEL), M. Pavlů (MZe)

Bilance zahraničního obchodu s živými prasaty včetně vepřového masa se v roce 2009 opět zhoršila a dosáhla ve finančním vyjádření -8 176 mil. Kč. Objemové saldo zahraničního obchodu v živých prasatech bylo v roce 2009 již druhým rokem záporné a dosáhlo -13,7 tis. t ž. hm. (tj. ve finančním vyjádření -656,4 mil. Kč). Objemové i finanční saldo zahraničního obchodu s vepřovým masem vykázalo v roce 2009 opět pasivní bilanci (-142,9 tis. t ž. hm. a -7 519,7 mil. Kč), která se proti roku 2008 opět prohloubila. V roce 2009 se ve srovnání s předchozím rokem zvýšily dovozy a vývozy živých zvířat a opět vzrostl import vepřového masa.

Dovoz živých prasat v roce 2009 byl meziročně vyšší o 40,8 % (o 126,8 tis. ks) a dosáhl 438,0 tis. ks. Prasata byla nakupována především v zemích EU. Největší podíl na růstu importu živých prasat měla selata, kterých bylo nakoupeno 251,3 tis. ks, což představovalo 72% meziroční růst. Rovněž se meziročně zvýšil počet dovezených jatečných prasat (o 55,9 %). Selata, která na domácím trhu chyběla vlivem výrazného snížení stavů prasníc, byla nakupována zejména v Dánsku (87,2 %) a dále v Nizozemsku (10,9 %). Hlavním dodavatelem jatečných prasat bylo Německo, Nizozemsko a Francie, odkud pocházelo 97,1 % těchto zvířat. Plemenná prasata pocházela především z Dánska a Francie.

Vývozy živých prasat se v roce 2009 meziročně snížily o 30,8 % (73,1 tis. ks) na 116,3 tis. ks. Hlavním exportním artiklem byla jatečná prasata, která se na celkovém dovezeném počtu podílela téměř 55 %, méně pak selata (podíl cca 16 %) a plemenná prasata (podíl 2,4 %). Nevýznamnějšími odběrateli bylo Slovensko a Maďarsko, kam směřovalo 84,8 % z celkového počtu vyvezených prasat.

V roce 2009 podpořil SZIF export 270 t vepřového masa formou subvencovaného vývozu z fondu EU částkou 2,2 mil. Kč.

Dovoz vepřového masa v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 vzrostl o 18,8 %, tj. o 28,4 tis. t. Nejvýznamnějšími obchodními destinacemi, odkud bylo vepřové maso importováno, byly především země EU - Německo (47,3 % nákupu), Rakousko (10,8 % nákupu), Španělsko (9,0 %) a Polsko (8,5 % nákupu). Meziročně se zvýšil také dovoz vepřového masa ze třetích zemí, i když odtud pocházel pouze malý objem (1,4 tis. t), především z Chile.

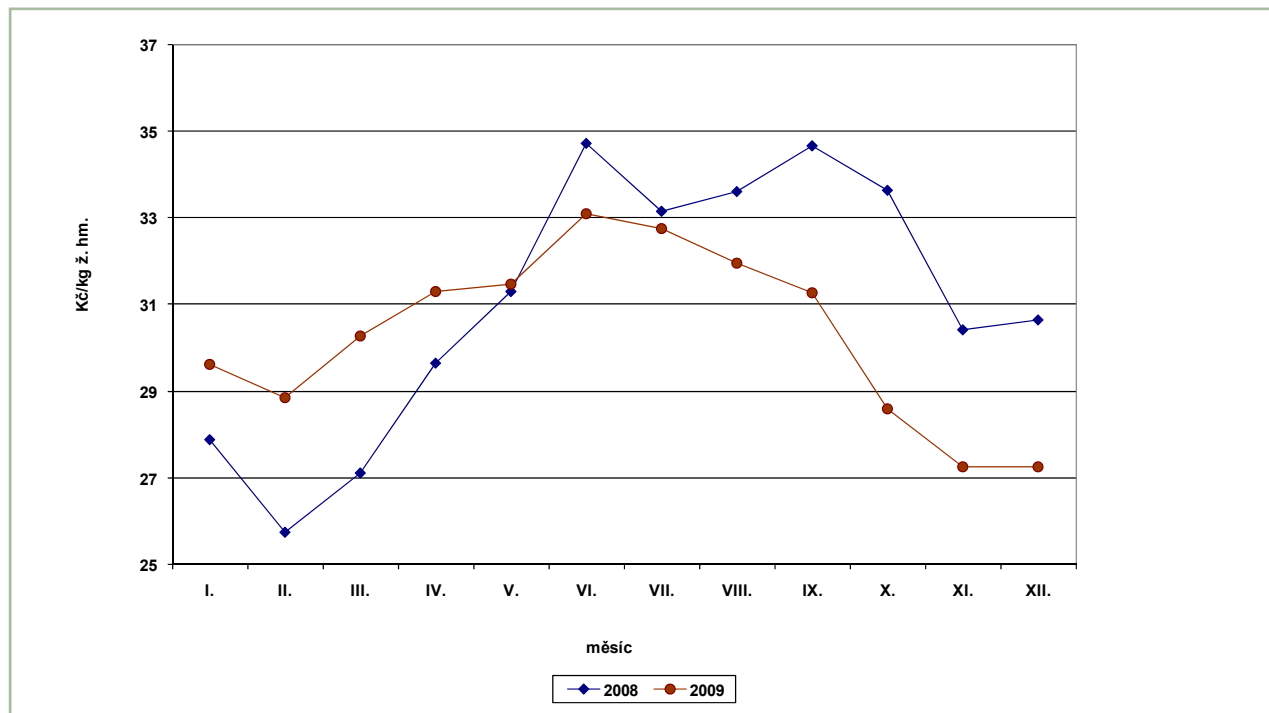
Vývoz vepřového masa v roce 2009 stagnoval na úrovni předchozího roku (36,1 tis. t), z toho 91,4 % (33,0 tis. t) připadalo na maso chlazené, především vepřové půlky a vykostěné maso. Export vepřového masa směřoval z 95 % na Slovensko a do Německa. Mimo EU směřoval vývoz především do Ruska (0,7 tis. t).

V roce 2009 byla CZV jatečných prasat ovlivněna poklesem ceny vepřového masa na evropském trhu, který se přes omezení produkce nepodařilo utlumit. Pokles cen jatečných prasat v ČR byl v korunách nižší, než dosahoval průměr EU 27, zatímco v přepočtu na eura jej přesahoval. Ve srovnání s předchozím rokem klesla v roce 2009 CZV jatečných prasat tř. SEU¹²⁶, podle údajů TISČRSZIF, o 2,3 % na 30,28 Kč/kg ž. hm. (tj. na 38,90 Kč/kg j. hm.). CZV jatečných prasat celkem v ČR v roce 2009 oslabila již mírněji, a to o 1,0 % na 29,61 Kč/kg ž. hm. (tj. na 38,05 Kč/kg j. hm.).

¹²⁶ V rámci klasifikační stupnice SEUROP.

U většiny sledovaných druhů vepřového výsekového masa došlo v roce 2009 ke snížení cen průmyslových výrobců v návaznosti na snižující se CZV jatečných prasat. Průměrná CPV vepřového výsekového masa, podle TIS^{CR} SZIF, v roce 2009 dosáhla 55,18 Kč/kg, což představovalo meziroční pokles o 2,3 % (o 1,28 Kč/kg). Nejvýraznější pokles CPV byl zaznamenán u vepřových půlek se sádlem (o 3,9 %), zatímco růst ceny byl evidován u vepřového boku (3,2 %) a vepřových půlek bez sádla (o 4,0 %).

Graf T8.2/03 - Měsíční vývoj CZV jatečných prasat tř. SEU

Pramen: TIS^{CR} SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Ekonomika chovu prasat se v roce 2009 mírně zlepšila především v důsledku snížení nákladů na krmiva, přesto však byl výkrm prasat opět výrazně ztrátový. Meziroční snížení cen krmných obilovin o více než 40 % přispělo k nižším cenám krmných směsí. Ty se prodávaly ve srovnání s rokem 2008 levněji přibližně o 22,0 %.

Podle odhadu ÚZEI dosáhly v roce 2009 u podniků s podvojným účetnictvím náklady na výkrm prasat 35,37 Kč/kg ž. hm. Meziročně došlo k jejich snížení o 8,3 %, tj. o 3,22 Kč/kg ž. hm. Náklady na krmiva se podílely na celkových nákladech prasat ve výkrmu v roce 2009 62,3 %, zatímco v roce 2008 to bylo 66,3 %. V meziročním srovnání došlo k jejich snížení o 17,2 % (tj. o 2,19 Kč/KD), zároveň se meziročně snížily také režijní náklady o 7,0 %. Naopak ve srovnání s rokem 2008 se mírně zvýšily pracovní náklady o 0,8 %. Vzhledem k nedostatku selat na domácím trhu meziročně vzrostla cena zastavovaného selete o 9,6 % (o 4,57 Kč) na 57,40 Kč/kg ž. hm. Podle odhadu ÚZEI průměrný denní přírůstek prasat ve výkrmu v roce 2009 stagnoval na úrovni roku 2008, tj. na 0,704 kg/ks/KD.

Na základě vývoje CZV a předpokládaných nákladů dosažených u prasat ve výkrmu lze očekávat, že za rok 2009 budou podniky chovající prasata na výkrm vykazovat opět výraznou ztrátu, a to přibližně 5,76 Kč/kg ž. hm. (v roce 2008 to bylo 8,68 Kč/kg ž. hm.). Výrazně záporná rentabilita chovu prasat, která dosáhla 16,28 %, způsobila, že se chovy prasat opět v roce 2009 snížily.

8.2.3 Drůbeží maso – vejce

Drůbež

Světová produkce drůbežího masa, která se v posledních letech dynamicky zvyšovala, v roce 2009 podle předběžných údajů USDA v meziročním porovnání stagnovala a dosáhla hodnoty 76,7 mil. t. Probíhající ekonomická krize nejvíce zasáhla produkci kuřecího masa ve Spojených státech, která se v porovnání s rokem 2008 snížila o 3,5 %, zatímco odhadovaný propad brazilské výroby byl pouze 0,5 %. Naopak Čína byla pravděpodobně jedinou zemí z trojice hlavních producentů, které se podařilo dosáhnout meziročního zvýšení produkce (o 2,2 %). Světový obchod s drůbežím masem zaznamenal v roce 2009 snížení vývozu i dovozu předběžně o 4 %. Snížení objemu dovozu kuřecího masa výrazně ovlivnila nízká poptávka u největšího dovozce, tj. na ruském trhu (-26 %). Pokles objemu vývozu kuřecího masa postihl oba největší exportéry, tedy Brazílii i USA, zatímco vývoz z Thajska zůstal na úrovni roku 2008. Světová spotřeba drůbežího masa v roce 2009 dosáhla podle předběžného odhadu hodnoty 76,1 mil. t a meziročně se zvýšila pouze o 0,4 %.

V kontextu se světovým vývojem probíhal v roce 2009 také vývoj komodity drůbeží maso v zemích EU 27. Produkce drůbežího masa podle odhadu EK vzrostla v porovnání s rokem 2008 pouze o 0,7 % a činila 11,7 mil. t. Spotřeba drůbežího masa v zemích EU meziročně vzrostla méně než spotřeba celosvětová, pouze o 0,2 %, a dosáhla hodnoty 11,6 mil. t.

Situace v zahraničním obchodu EU 27 v sektoru drůbeží maso byla v roce 2009 charakterizována mírným snížením dovozu a posílením vývozu do třetích zemí. V roce 2009 se podle předběžných údajů EK dovoz drůbežího masa do zemí EU 27 v objemovém vyjádření meziročně snížil o 3,2 %. Důvodem bylo oslabení importu z hlavních dovozních zemí, tedy z Brazílie (-4,5 %) a Thajska (-5,0 %). Přesto Brazílie zůstala dominantním dovozcem drůbežího masa na evropský trh, její podíl na celkovém dovozu činil 75,2 % a Thajsko se na importu podílelo 16,1 %. Vývoz drůbežího

masa ze zemí EU 27 se v porovnání s rokem 2008 zvýšil podle odhadu o 3,3 %. Vývoz do Ruska sice meziročně klesl o 1,2 %, přesto se ale ruský trh podílel 22 % na vývozu ze zemí EU. Export do Saudské Arábie se zvýšil o 2,5 %, ale výrazně klesl vývoz na Ukrajinu (-20,7 %). Meziročně posílily vývozy drůbežího masa do dalších destinací, zejména do Hongkongu (o 51 %), Jemenu (o 36 %) a Malajsie (o 27 %).

V roce 2009 se podle odhadu EK průměrná cena průmyslových výrobců jatečných kuřat v EU 27 snížila ve srovnání s rokem 2008 o 5,9 % na 169,67 €/100 kg (tj. v přepočtu na 44,85 Kč/kg). K meziročnímu oslabení ceny došlo ve většině zemí, největší pokles nastal v Estonsku (-14,5 %). Snížení ceny o více než 10 % se projevilo také v ČR, Maďarsku, Rumunsku a Polsku. Naopak cena jatečných kuřat v porovnání s rokem 2008 vzrostla v Německu o 6,0 %.

V ČR byl v roce 2009 trh s drůbežím masem charakterizován poklesem stavů drůbeže, snížením produkce drůbežího masa a růstem dovozů a vývozů. Ekonomika výkrmu kuřat se v roce 2009 v důsledku snížených nákladů, i přes pokles CZV, meziročně mírně zlepšila.

Podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2009 se stavy drůbeže celkem v meziročním srovnání snížily o 3,0 % na 26,5 mil. ks. Současně klesly stavy kuřat na výkrm o 1,9 % na 15,9 mil. ks a stavy kuřat na chov o 13,3 % na 3,0 mil. ks. Stavy slepic naopak vzrostly o 2,5 % na 6,5 mil. ks. U ostatní drůbeže se zvýšil počet hus (o 12,5 % na 21,4 tis. ks) a kachen (o 1,7 % na 504,4 tis. ks). Početní stavy krůt se snížily o 31,4 % na 477,7 tis. ks).

V ČR se celková produkce drůbežího masa roce 2009 meziročně snížila o 7,1 % na 229,3 tis. t j. hm. (tj. 305,7 tis. t ž. hm.). Tržní produkce jatečné drůbeže se snížila v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 o 6,5 % na 222,3 tis. t j. hm. (tj. 296,4 tis. t ž. hm.). Samozásobení a drobný prodej se meziročně snížil a dosáhl podle odhadu 7,5 tis. t j. hm. (tj. 10,0 tis. t ž. hm.).

V roce 2009 došlo k růstu celkového dovozu živé drůbeže a drůbežího masa. V porovnání s rokem 2008 dovoz drůbežího masa včetně živé drůbeže celkově vzrostl o 27,4 % na 86,0 tis. t j. hm. (tj. 114,7 tis. t ž. hm.). Z toho import drůbežího masa se meziročně zvýšil o 24,0 % na 81,3 tis. t j. hm. Hlavním dovozcem drůbežího masa do ČR zůstalo i v roce 2009 Polsko (33,4 tis. t), Brazílie si nadále udržela druhé místo (12,1 tis. t), třetím významným dovozcem se stalo Slovensko (8,2 tis. t) a čtvrtá byla Francie (7,1 tis. t). Sortiment dováženého masa se výrazně nezměnil. Bylo převážně dováženo zmrazené/chlazené dělené kuřecí maso, dále pak nedělené čerstvé/chlazené kuřecí maso, zmrazené nedělené maso vodní drůbeže a dělené krůtí maso čerstvé/chlazené. V roce 2009 došlo k meziročnímu nárůstu dovozu živé drůbeže o 3,3 %. Nejvíce živé drůbeže (kuřata do 185 g) do ČR bylo importováno z Německa (12 516 tis. ks) a ze Slovenska (8 097 tis. ks). Podíl dovozu drůbežího masa včetně živé drůbeže na domácí spotřebě posílil na 33,1 % (tj. meziroční nárůst o 6,9 p. b.).

V roce 2009 zaznamenal vývoz drůbeže a drůbežího masa z ČR také nárůst a proti roku 2008 se zvýšil o 3,7 % na 56,6 tis. t j. hm. Z toho export drůbežího masa se meziročně zvýšil o 13,2 % na 25,8 tis. t. Významnou vývozní destinací pro drůbeží maso zůstalo Slovensko, kam se v roce 2009 vyvezlo 11,4 tis. t. V roce 2009 směřoval vývoz drůbežího masa opět do Německa (4,9 tis. t) a Maďarska (3,5 tis. t). Sortiment vyváženého masa zahrnoval převážně zmrazené/chlazené dělené kuřecí maso. Živá drůbež (kuřata do 185 g) byla stejně jako v roce 2008 nejvíce vyvážena na Slovensko (37 662 tis. ks), meziročně výrazně posílil export do Rumunska (26 425 tis. ks) a mírně vzrostl také vývoz do Polska (15 200 tis. ks). V roce 2009 byl v rámci vývozních subvencí podpořen export živé drůbeže. Z fondu EU vyplatil SZIF podporu na 3,0 mil. ks drůbeže v hodnotě 237 tis. Kč. Podíl vývozu na domácí produkci činil 24,7 % (ve srovnání s rokem 2008 došlo ke zvýšení o 2,6 p. b.). Záporné saldo zahraničního obchodu s drůbežím masem a živou drůbeží se v roce 2009 prohloubilo a dosáhlo hodnoty 29,4 tis. t j. hm. (ve finančním vyjádření 1 294 mil. Kč).

Domácí spotřeba drůbežího masa v ČR je pozitivně ovlivňována příznivými spotřebitelskými cenami ve srovnání s ostatními druhy masa, rozšiřujícím se spektrem nabízených výrobků z drůbežího masa v obchodní síti a možností rychlé kuchyňské úpravy. V roce 2009 se domácí spotřeba meziročně zvýšila o 1,0 % na 259,9 tis. t j. hm. (346,5 tis. t ž. hm.). Spotřeba drůbežího masa na obyvatele se mírně snížila o 1,2 % na 24,7 kg/obyv./rok. Soběstačnost v sektoru drůbežího masa se ve srovnání s předchozím rokem snížila o 7,7 p. b. a dosáhla hodnoty 88,2 % (míra soběstačnosti v zemích EU 27 v roce 2009 byla 100,9 %).

T8.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Stavy drůbeže celkem ²⁾	tis. ks	25 372,3	25 736,0	24 592,1	27 316,9	26 490,9	96,98
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	5,8	9,3	7,9	6,3	8,7	138,10
Výroba	tis. t j. hm.	241,7	228,6	225,1	246,8	229,3	92,91
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	72,1	66,8	58,1	67,5	86,0	127,41
Celková nabídka	tis. t j. hm.	319,6	304,7	291,1	320,6	324,0	101,06
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	270,1	252,8	233,2	257,3	259,9	101,01
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	40,2	44,0	51,6	54,6	56,6	103,66
Celková poptávka	tis. t j. hm.	310,3	296,8	284,8	311,9	316,5	101,47
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	9,3	7,9	6,3	8,7	7,5	86,21
Soběstačnost	%	89,5	90,4	96,5	95,9	88,2	91,98
Ekonomika jatečných kuřat							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	19,83	19,61	20,67	23,77	21,51	90,49
CZV jatečných kuřat	Kč/kg ž. hm.	21,08	19,18	20,98	22,82	20,66	90,53
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/kg ž. hm.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita ⁵⁾	%	6,30	-2,19	1,50	-4,00	-3,95	0,04
CZV SRN jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,72	0,68	0,80	0,85	0,80	94,12
CZV ČR jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,71	0,68	0,76	0,92	0,78	84,78

¹⁾ Odhad.

²⁾ Bez „hobby aktivit“ obyvatelstva (nová metodika ČSÚ).

³⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI; rok 2009 odhad.

⁵⁾ Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory. Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI), M. Roubalová (MZe)

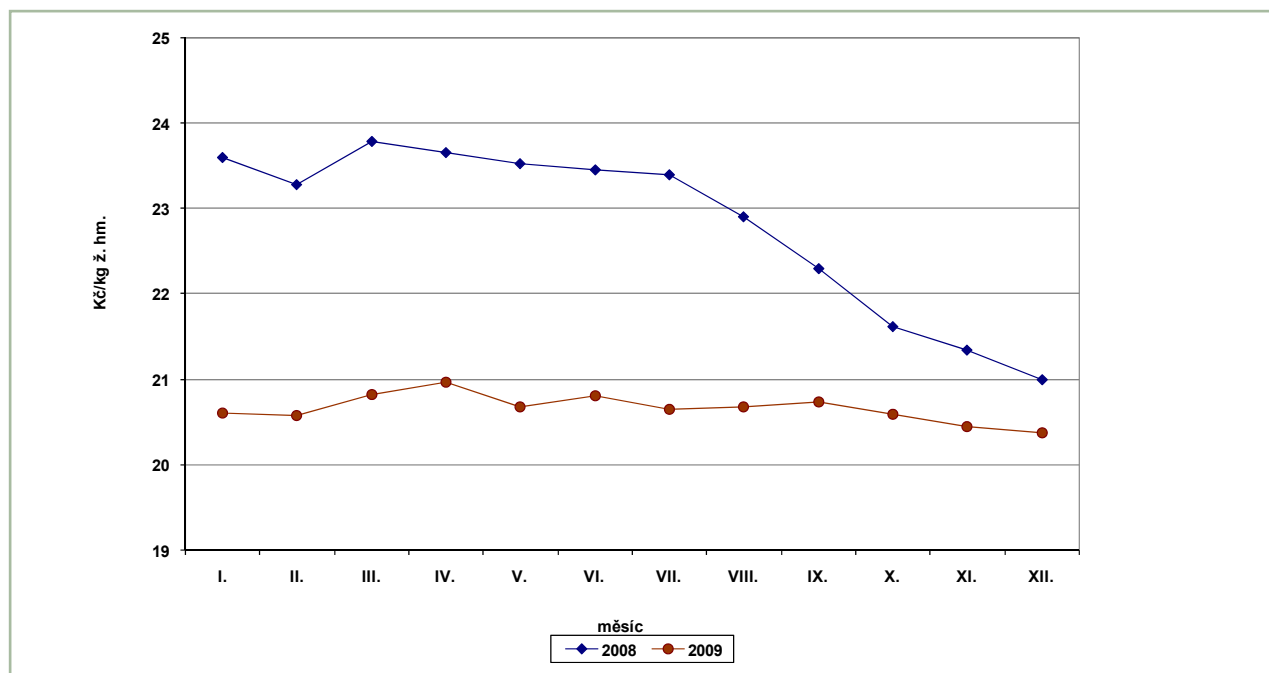
CZV jatečných kuřat tř. I v roce 2009 klesla o 9,5 % na 20,66 Kč/kg ž. hm., tj. ve srovnání s rokem 2008 pokles o 2,16 Kč/kg ž. hm.

Průměrná CZV jatečných kachen se ve srovnání s rokem 2008 snížila o 7,2 % (o 2,21 Kč/kg ž. hm.) na 28,39 Kč/kg ž. hm. CZV brojlerových krůt se snížila o 4,9 % (o 1,58 Kč/kg ž. hm.) na 30,77 Kč/kg ž. hm.

Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny kuchařských kuřat kopírovaly vývoj CZV a dosahovaly nižší úrovně než v roce 2008. Průměrná CPV kuchařských kuřat tř. I klesla o 4,4 % na 40,70 Kč/kg a průměrná SC se snížila o 4,6 % na 57,68 Kč/kg.

V roce 2009 byla výroba drůbežího masa v ČR znovu nerentabilní. Jednotkové náklady na výkrm jatečných kuřat se sice podle odhadu ÚZEI v roce 2009 meziročně snížily o 9,5 % na 21,51 Kč/kg ž. hm. u podniků s podvojným účetnictvím, ale zároveň došlo také k poklesu CZV. Snížení nákladů bylo způsobeno především poklesem cen krmných obilovin a tedy i krmných směsí v průběhu roku 2009. Náklady na krmiva se podílely v roce 2009 na celkových nákladech 70,1 % (proti roku 2008 došlo k poklesu o 3,6 p. b.). V meziročním srovnání klesly v roce 2009 podle ČSÚ ceny krmných směsí pro brojlerů o 17,4 %. Podniky s výkrmem jatečných kuřat vykazovaly v roce 2009 ztrátu 0,85 Kč/kg. Ve srovnání s rokem 2008, kdy byla výroba drůbežího masa také nerentabilní, došlo k velmi mírnému zlepšení ekonomiky výkrmu jatečných kuřat o 0,10 Kč/kg.

Graf T8.2/04 - Měsíční vývoj CZV jatečných kuřat tř. jak. I

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

Vejsce

V roce 2009 se podle odhadu EK meziročně snížila produkce vajec v zemích EU 27 o 1,7 % a dosáhla hodnoty 7,3 mil. t. Výroba tak byla schopna uspokojit poptávku na evropském trhu vajec a předpokládá se jen velmi mírné snížení soběstačnosti v porovnání s rokem 2008 o 0,6 p. b. na 101,7 %. Celková spotřeba vajec meziročně klesla o 1,2 % na 7,2 mil. t. Spotřeba vajec na obyvatele byla odhadnuta na 14,5 kg/rok, což bylo o 1,5 % méně než v roce 2008.

Situace v zahraničním obchodu EU 27 v sektoru vajec byla v roce 2009 charakterizována zvýšením dovozu a snížením vývozu do třetích zemí. V roce 2009 se podle předběžných údajů EK dovoz vajec do zemí EU 27 v objemovém vyjádření výrazně zvýšil, meziročně o 33,1 %. Ke zvýšení importu došlo u obou hlavních dovozců, tedy u USA (o 163,1 %) i Argentiny (o 28,1 %) a jejich podíl na celkovém dovozu vajec do zemí EU činil 36,7 resp. 26,0 %. Snížil se naopak import z Indie (-12,4 %). Vývoz vajec ze zemí EU 27 se v porovnání s rokem 2008 snížil podle odhadu o 20,3 %. Hlavním důvodem byl výrazný pokles exportu do Japonska (-25,2 %) a také snížení vývozu do Švýcarska (-1,7 %). Na tyto dva trhy v roce 2009 směřovalo 61 % vývozu vajec ze zemí EU.

V roce 2009 předběžně podle EK průměrná tržní cena vajec na reprezentativních trzích EU 27 posílila meziročně o 5,9 % na 119,85 €/100 kg (tj. 1,82 Kč/ks). K velmi výraznému posílení ceny vajec v souvislosti s přechodem na neklecové systémy chovu došlo v Rakousku (o 60,4 %) a Německu (o 22,8 %), kde také přechod na alternativní metody chovu nosnic způsobil výrazný pokles míry soběstačnosti ve výrobě vajec na odhadovaných 55 %. Cena vajec se zvýšila také v Bulharsku (o 12,7 %) a ve Francii (o 11,6 %). Naopak v některých zemích se jejich cena v porovnání s rokem 2008 výrazně snížila (Estonsko -13,2 %, Švédsko -8,8 %).

V roce 2009 byl trh s vejci v ČR charakterizován meziročně snížením výroby, poklesem početních stavů slepic, oslabením cen vajec, zvýšením dovozů i vývozu a jen mírným růstem spotřeby.

V ČR zaznamenal průměrný stav slepic v roce 2009 podle ČSÚ snížení o 3,2 % na 10,4 mil. ks. Z toho se průměrný počet slepic v zemědělském sektoru snížil na 5,7 mil. slepic a v domácích hospodářstvích zůstal stejný jako v předchozím roce, a to na hodnotě 4,7 mil. slepic.

V roce 2009 se celková produkce vajec, včetně domácích hospodářství, proti roku 2008 snížila o 2,4 % na 2 583,6 mil. ks. Podle ČSÚ v roce 2009 klesla meziročně produkce vajec v zemědělském sektoru o 3,1 % na 1 667,4 mil. ks, z toho 332,4 mil. ks tvořila vejce nasadová. Průměrná roční snáška vajec na slepici ve velkochovech posílila o 1,9 % na 290 ks, v domácích hospodářstvích podle odhadu ČSÚ zůstala na stejné úrovni jako v roce 2008, a to na 195 ks vajec na slepici za rok.

Dovoz vajec včetně vaječné hmoty do ČR se v roce 2009 celkově zvýšil v porovnání s rokem 2008 o 21,5 % na 1 005,8 mil. ks (v ekvivalentu skořápkových vajec). Vzrostl jak dovoz skořápkových vajec, tak také dovoz vaječných hmot. Vajec ve skořápce (konzumních a násadových) bylo dovezeno 293,2 mil. ks, z toho vajec konzumních 280,3 mil. ks (tj. o 34,9 % více než v roce 2008). Nejvýznamnějším dodavatelem konzumních vajec do ČR bylo v roce 2009 opět Polsko (153,7 mil. ks, což bylo 54,7 % dovozu konzumních vajec), dále Španělsko (41,5 mil. ks) a zvýšil se také import z Německa (36,3 mil. ks) a Slovenska (35,9 mil. ks). Dovoz z těchto čtyř zemí představoval 95,3 % dovozu konzumních vajec v roce 2009. Dovoz vaječných hmot celkem, tj. sušených a tekutých, v objemovém vyjádření v roce 2009 při meziročním srovnání vzrostl o 17,3 %. Dovoz sušených vaječných hmot se meziročně zvýšil o 9,8 % na 8 797 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 660,1 mil. ks). Dovoz tekutých vaječných hmot se znovu v roce 2009 výrazně zvýšil o 58,3 % na 2 624 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 52,5 mil. ks). Dovoz vajec a vaječných hmot se na domácí spotřebě podílel 28,6 %, což je ve srovnání s rokem 2008 o 3,3 p. b. více.

Vývoz vajec včetně vaječné hmoty v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 13,4 % na 235,1 mil. ks (v ekvivalentu skořápkových vajec). Vajec ve skořápce bylo vyvezeno 171,8 mil. ks, z toho vajec konzumních 92,1 mil. ks. Z nich největší objem byl prodán do Německa (47,5 mil. ks), na Slovensko (12,4 mil. ks) a do Maďarska (7,2 mil. ks). Do těchto tří zemí bylo v roce 2009 vyvezeno 72,9 % konzumních vajec. Vývoz vaječných hmot celkem, tj. sušených a tekutých, v objemovém vyjádření v roce 2009 při meziročním srovnání vzrostl o 9,3 %. Vývoz sušených vaječných hmot se proti roku 2008 zvýšil o 21,3 % na 722 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 52,0 mil. ks), vývoz tekutých vaječných hmot se naopak snížil o 25,3 % na 564 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 11,3 mil. ks). Podíl vývozu vajec včetně vaječných hmot na domácí produkci se v porovnání s předchozím rokem zvýšil o 1,3 p. b. na 9,1 %. Saldo zahraničního obchodu s vejci v přepočtu na vejce skořápková bylo již šestým rokem po sobě záporné a dosáhlo hodnoty 770,7 mil. ks (ve finančním vyjádření 746,3 mil. Kč).

Domácí spotřeba vajec se v porovnání s rokem 2008 zvýšila o 2,7 % na 3 354,34 mil. ks. Spotřeba vajec na obyvatele se proti roku 2008 nezměnila a dosáhla hodnoty téměř 18 kg/obyv./rok (tj. 319,0 ks/obyv./rok). V roce 2009 došlo k poklesu soběstačnosti v produkci vajec. Stupeň soběstačnosti se snížil z hodnoty 81,0 % v roce 2008 na 77,0 % v roce 2009 (tj. o 4,0 p. b.).

T8.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Průměrný stav slepic	tis. ks	9 917,26	10 388,59	10 661,05	10 790,85	10 442,77	96,77
Průměrná roční užitkovost²⁾	ks/nosnici	281,00	277,90	281,40	284,80	290,30	101,93
Výroba	mil. ks	2 432,32	2 475,67	2 575,91	2 647,08	2 583,64	97,60
z toho domácí hospodářství	mil. ks	875,62	967,52	957,85	925,51	916,25	99,00
Dovoz³⁾	mil. ks	383,30	994,80	704,20	827,49	1 005,80	121,55
Celková nabídka	mil. ks	2 815,62	3 470,47	3 280,11	3 474,57	3 589,44	103,31
Domácí spotřeba	mil. ks	2 624,22	3 254,44	3 104,86	3 267,17	3 354,34	102,67
Vývoz³⁾	mil. ks	191,40	216,03	175,25	207,40	235,10	113,36
Celková poptávka	mil. ks	2 815,62	3 470,47	3 280,11	3 474,57	3 589,44	103,31
Soběstačnost	%	92,69	76,07	82,96	81,02	77,02	95,07
Ekonomika							
Náklady na produkci⁴⁾	Kč/ks	1,72	1,82	.	1,75	1,63	93,14
CZV tříděných vajec	Kč/ks	1,47	1,47	1,67	1,75	1,73	98,86
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/ks	0,00	0,00	.	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita⁵⁾	%	-14,53	-19,23	.	0,00	6,13	6,13
Cena EU vejce L a M	€/100 kg	86,08	95,73	110,41	113,21	119,85	105,87
Cena ČR vejce L a M	€/100 kg	78,71	84,18	99,01	109,98	113,83	103,50

¹⁾ Odhad.

²⁾ Užitkovost pouze za zemědělský sektor.

³⁾ Dovoz a vývoz včetně násadových vajec. Konverzní koeficienty pro přepočet kg na kusy vajec: skořápková vejce 17,4 ks, tekuté vaječné produkty 20 ks, sušené vaječné produkty 72 ks.

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI.

⁵⁾ Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory. Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

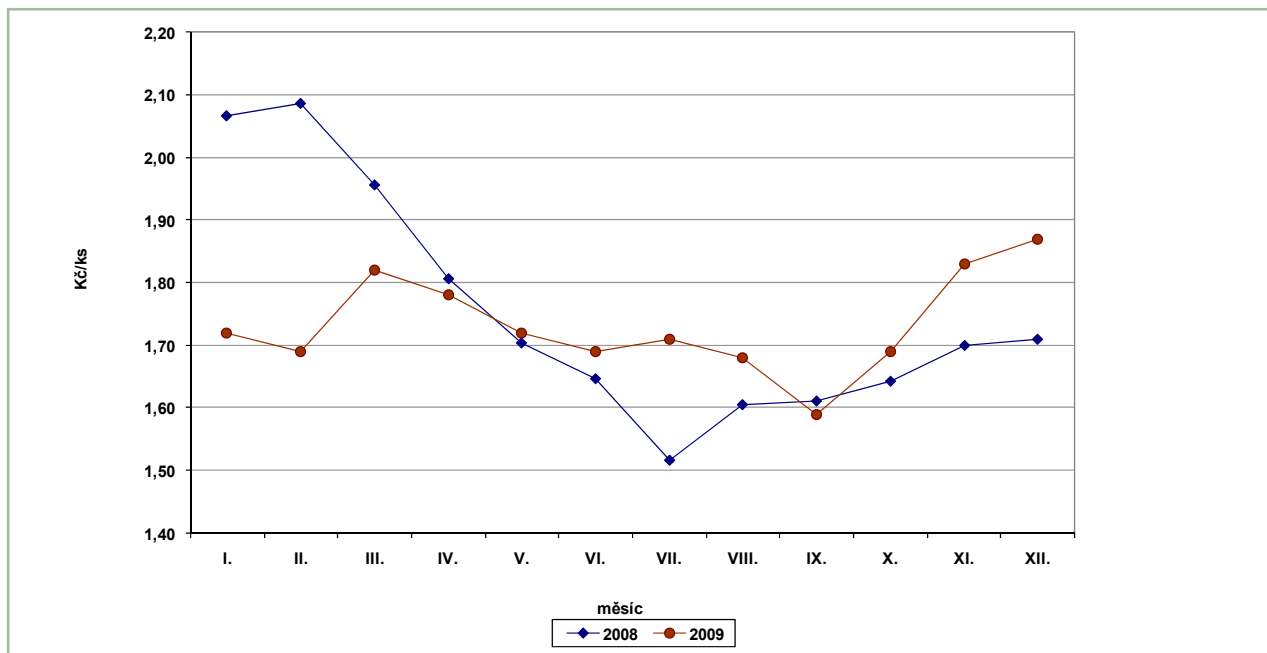
Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; Evropská komise; výpočty ÚZEI a MZe.

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI), M. Roubalová (MZe)

Průměrná CZV tříděných vajec v roce 2009 dosáhla 1,73 Kč/ks, tj. oslabení proti roku 2008 pouze o 1,1 % (snížení o 0,02 Kč/ks). Spotřebitelské ceny kopírovaly vývoj cen zemědělských výrobců. Průměrná SC v roce 2009 klesla proti roku 2008 o 7,1 % na 25,86 Kč/10 ks.

Jednotkové náklady na produkci vajec jsou vzhledem k nižšímu počtu respondentů pouze orientační a podle odhadu ÚZEI v roce 2009 dosáhly hodnoty 1,63 Kč/ks. V porovnání s rokem 2008 se rentabilita produkce vajec zlepšila především vlivem meziročního poklesu cen krmných směsí pro nosnice, který činil 20,9 %.

Graf T8.2/05 - Měsíční vývoj CZV vajec tříděných

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

8.2.4 Ovce, kozy – skopové maso

Světový trh se skopovým a kozím masem se vyvíjel mírně příznivě pro EU. Meziroční zvýšení vývozu z EU a spíše stagnační charakter dovozů zajistily mírné zlepšení salda obchodu se třetími zeměmi. Export živých zvířat do třetích zemí v roce 2009 dosáhl podle EK předběžně 3,7 tis. t j. hm., což je o 23,6 % více než v předchozím roce a export v mase se meziročně zvýšil o 40,3 % na 7,9 tis. t. Podíl exportu živých zvířat a skopového masa celkem na hrubé produkci EU zaujímal 1,2 %. Dovozy skopového masa do EU se meziročně se zvýšily o 0,7 tis. t na 270,6 tis. t j. hm. Dovozy živých zvířat se realizovaly v zanedbatelném množství 4 tis. t j. hm. Vývoj světového trhu ovlivnil zejména pokles exportu skopového (jehněčího) masa z Nového Zélandu, který v roce 2009 klesl o 27 305 t, tj. o 8 %.

Hrubá produkce EU dosáhla 970,7 tis. t j. hm., zatímco vnitřní spotřeba činila 1 291,3 tis. t. Soběstačnost EU ve výši 78,9 % klesla ve srovnání s rokem 2008 o 1 %. Hrubá produkce EU klesla v roce 2009 o 59,3 tis. t (o 5,8 %), zejména vlivem výrazného poklesu produkce ve Španělsku, Francii, Velké Británii, ale i v důsledku poklesu produkce v řadě dalších členských zemí. Užití hrubé produkce se vyvíjelo mírně ve prospěch vývozu. Zatímco vnitřní spotřeba EU meziročně klesla o 61,6 tis. t, vývoz EU do třetích zemí celkem včetně živých zvířat vzrostl o 3,0 tis. t. Průměrné CZV jatečných jehňat v EU se meziročně zvýšily. CZV těžkých jehňat v průměru za EU 27 činila 417,3 €/100 kg j. hm., což je o 5,4 % více než v roce 2008 a průměrná CZV lehkých jehňat se zvýšila o 5,9 % na 643,4 €/100 kg j. hm.

V České republice byl vykázán mírný pokles stavů ovcí a mírný nárůst stavů koz. K 1. 4. 2009 bylo v ČR evidováno celkem 183 084 ks ovcí a beranů, což je pokles o 534 ks (0,3 %). V kategorii bahnic však došlo k růstu z 91,5 tis. ks v roce 2008 na 98,7 tis. ks v roce 2009. Ve stagnaci celkových stavů ovcí se projevil zvýšený počet porážek v roce 2009, pravděpodobně pod vlivem porážkových sezónů těsně předcházející provedení soupisu stavů. V kategorii koz a kozlů bylo k 1. 4. 2009 evidováno 16 674 ks, což je o 0,3 % více než v předchozím roce.

T8.2/06 - Balance výroby a spotřeby skopového a koziho masa¹⁾

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾	Meziroční index
Stavy ovcí celkem	ks	140 197	148 412	168 910	183 618	183 084	99,71
Stavy koz celkem	ks	12 623	14 402	16 222	16 627	16 674	100,28
Výroba	tis. t j. hm.	1,35	1,60	1,70	1,94	1,94	100,00
z toho - domácí hospodářství	tis. t j. hm.	1,13	1,40	1,45	1,65	1,65	100,00
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,47	0,46	0,55	0,46	0,48	104,35
Celková nabídka	tis. t j. hm.	1,82	2,06	2,25	2,40	2,42	100,83
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	1,73	1,94	2,16	2,32	2,35	101,29
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,08	0,12	0,09	0,08	0,07	87,50
Celková poptávka	tis. t j. hm.	1,82	2,06	2,25	2,40	2,42	100,83
Soběstačnost	%	78,0	82,5	78,7	83,6	82,6	98,72

¹⁾ Koeficient přepočtu živé hmotnosti na jatečnou = 0,46.²⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.³⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.Pramen: ČSÚ - Statistika zahraničního obchodu, Soupis hospodářských zvířat; MZe; Svaz chovatelů ovcí a koz
Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI), J. Holá (MZe)

V porážkách skopového a koziho masa došlo ke zjevnému růstu počtu poražených kusů. Tradičně převažoval způsob samozásobení, jehož podíl na celkových porážkách se stejně jako v předchozím roce zvýšil. Celkové porážky ovcí včetně domácích porážek dosáhly podle odhadu ČSÚ 121,4 tis. ks, z toho 96,8 tis. ks jehňat. Z uvedených počtů bylo podle údajů ČSÚ na jatkách poraženo 9,4 tis. ks ovcí (včetně 7,2 tis. ks jehňat). Počet poražených ovcí celkem se meziročně zvýšil o 10,4 %, počet zvířat poražených na jatkách však klesl o 15,9 %. Průměrná porážková hmotnost jehňat klesla ve srovnání s předchozím rokem o 2,7 kg a činila 31,0 kg ž. hm./ks. Porážky koz včetně domácích porážek činily podle odhadu ČSÚ 17,3 tis. ks. Počet poražených koz na jatkách klesl na 470 ks.

Průměrná CZV jatečných jehňat v roce 2009 výrazně vzrostla na 58,4 Kč/kg ž. hm., což je meziroční růst o 16,9 Kč a 40,8 %. Vzhledem k tomu, že CZV jatečných jehňat v ČR byl v souladu s evropským vývojem, avšak několikanásobně vyšší zvýšení domácí ceny než zvýšení v evropském průměru dokládá nízkou vazbu domácího trhu na evropský trh.

V zahraničním obchodě se v přepočtu na skopové a kozí maso celkem meziročně mírně snížil vývoz a naopak mírně zvýšil dovoz. Příznivě se vyvíjel vývoz živých ovcí. V roce 2009 bylo vyvezeno 2 302 ks živých ovcí, což je meziročně o 17,3 % více, byl rozšířen počet destinací a vývoz byl rovnoměrněji rozložen. Celkem 87,4 % ovcí bylo vyvezeno do Rakouska, Německa a Francie, dalšími destinacemi byly Maďarsko, Chorvatsko a Ukrajina. Důvodem zvýšení ovcí, stejně jako zahraniční obchod s živými kozami, se tradičně pohyboval v minimálním množství. Zahraniční obchod se skopovým a kozím masem měl meziročně naopak mírně nepříznivý vývoj. Vývoz skopového a koziho masa dosáhl 34,7 t, což je o 22,4 % méně než v předchozím roce, zatímco dovoz se meziročně zvýšil o 4,0 % na 474,9 t. Nejvíce dovozu v maso pocházelo z Německa (71,9 %), další významnější množství byla dovezena z Nového Zélandu, Španělska a Austrálie (dohromady 22,1 %) a na zbytku se podílelo 11 evropských zemí.

Chov ovcí a koz v ČR stále představuje perspektivní oblast živočišné výroby. Poměrně nízká soběstačnost ČR v produkci skopového a koziho masa a rostoucí domácí poptávka vytváří příznivé prostředí pro zvýšení nabídky z domácí produkce. Chov ovcí a koz je rovněž podporován v rámci národních doplňkových plateb na přežvýkavce. Sazba národních doplňkových platby směřovaná na chov přežvýkavců byla v roce 2009 stanovena ve výši 1 461,30 Kč/VDJ, přepočítacím koeficientem 0,15 připadá na oprávněnou bahnici a kozu 219,20 Kč. Další přímé podpory byly zaměřeny zejména na udržování a zlepšování genetického potenciálu a podporu kontroly užitkovosti a dále mohli chovatelé ovcí a koz využít řadu dotačních titulů nepřímých podpor.

Po restrukturalizaci v chovu ovcí je současná populace ovcí zaměřena zejména na produkci masa. V plemenné skladbě stavů ovcí přetrvává převaha plemen s kombinovanou a masnou užitkovostí. Podle údajů Ročenky chovu ovcí a koz, vydané Českomoravskou společností chovatelů, a. s., bylo z celkových početních stavů ovcí v ČR v roce 2009 předběžně 52 % plemen s kombinovanou užitkovostí, podíl masných plemen činil 38 % a podíl dojených a ostatních plemen dosáhl 10,0 %. Vlnářská plemena nebyla vykázána. Zpracování ovčího a koziho mléka se uskutečňuje výhradně v místech chovu ovcí a koz, neboť v ČR není speciální mlékárna nebo sýrárna, která by vykupovala ovčí nebo kozí mléko. Přesto dochází na domácím trhu k rostoucí oblibě spotřeby zejména kozích sýrů v souvislosti s možností jejich využití u osob s výskytem alergií na jiné druhy mléka a ve spojitosti s pozitivními účinky na lidský organismus.

8.3 Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů

Potravinářský průmysl představuje důležitou část ekonomiky EU. Podíl tohoto sektoru v roce 2008 (poslední dostupná data) na hrubé přidané hodnotě EU 27 činil 2,0 %. V ČR tento podíl ve zmíněném roce činil 2,5 % a v hodnoceném roce 2009 dosáhl 2,7 %.

V ČR potravinářství stále patří ke klíčovému odvětvím zpracovatelského průmyslu, i když bylo v roce 2009 také ovlivněno nepříznivým dopadem probíhající recese. Avšak pokles v hospodářském cyklu nebyl u tohoto sektoru tak výrazný, jako u některých jiných průmyslových odvětví.

Zpracovatelský průmysl celkem v hodnoceném roce 2009 u tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb v b. c. zaznamenal opět snížení, a to dokonce o 15,4 %. Proto výroba potravin a nápojů, která klesla méně, jak bude dále uvedeno, podíl na zpracovatelském průmyslu v roce 2009 naopak ještě zvýšila na 9,8 % (v roce 2008 tento podíl činil jen 8,8 %).

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy ve výrobě potravin a nápojů u sledovaného souboru podniků s 50 a více zaměstnanci v roce 2009 meziročně klesly „jen“ o 5,9 % (tj. oproti zpracovatelskému průmyslu celkem o 9,5 p. b. méně) na úroveň 224,4 mld. Kč. Důvodem snížení objemu tržeb je pokles cen průmyslových výrobků potravinářských výrobků v průměru o 7,0 %, což nemohlo být kompenzováno mírným nárůstem cen výrobců nápojů o 1,1 %. Proto v rámci potravinářského odvětví klesla výkonnost výroby potravinářských výrobků, měřeno tržbami, výrazněji (o 7,7 %) než u výroby nápojů (o 0,4 %).

Produkce za potravinářské výrobky v roce 2009 měřená kumulativním indexem průmyslové produkce (IPP)¹²⁷ vzrostla. IPP ve výrobě potravinářských výrobků, včetně souvisejících služeb a prací za sledovaný rok, dosáhl hodnoty 105,3. Naopak u nápojů, vč. subdodavatelských prací, u nichž byl rok 2009 většinou méně úspěšný, klesl na hodnotu 91,6. Ve stejném období IPP za celý zpracovatelský průmysl se při nepříznivé ekonomické situaci výrazně snížil na hodnotu 85,0. Jedině u tabákových výrobků, vč. subdodavatelských prací, kde došlo k předzásobení, hodnocený index vzrostl (obdobně jako u již dříve zmíněných potravinářských výrobků). To ukazuje, že pouze produkce potravinářských a produkce tabákových výrobků zaznamenala při očištění od cenových vlivů rostoucí trend, a to jak v rámci zpracovatelského průmyslu, tak průmyslu celkem.

Jednotlivé výrobní obory, resp. jejich skupiny (po zavedení třídění CZ-NACE), reprezentované soubory podniků s 50 a více zaměstnanci, se v roce 2009 jeví takto:

Výroba masa a masných výrobků si udržela klíčovou pozici v oborové struktuře. Přes probíhající recesi tato výroba z hlediska výkonnosti (podle objemu tržeb) meziročně pouze mírně oslabilu v důsledku poklesu cen výrobců, při rozšiřování sortimentu výrobků v nižších cenových úrovních. Pro výrobu bylo také využíváno ve větší míře importované maso a droby, a to především vepřové. Zhoršení výkonnosti nastalo zejména u zpracování drůbežního masa, což bylo na druhé straně kompenzováno, jak bylo již naznačeno u ostatních druhů masa.

Zpracování ryb i v hodnoceném roce zůstává minoritním oborem, ale jeho výkonnost se meziročně zvýšila, a to i při sezónních výkyvech daných poptávkou po rybách.

Zpracování ovoce, zeleniny a brambor se v hodnoceném roce z hlediska výkonnosti výrazně propadlo. Tento vývoj souvisí s nepříznivou situací v nákupu zejména u plodové zeleniny. Celkově kritická situace nastala u ovoce na zpracování. Přitom pokles poptávky po výrobcích z ovoce a současně jejich vysoké zásoby z minulých let byly důvodem snížení cen v tuzemsku i v EU. Část ovoce je také nakupována likérkami, které jsou převážně zahrnuté do výroby nápojů. U zpracování brambor klesá produkce v důsledku snižování jejich výrobní spotřeby. Jedním z důvodů je zvyšování výtěžnosti. Postupně se však rozšiřuje nabídka sortimentu zpracovaných brambor a polotovarů.

¹²⁷ IPP měří vlastní výstup průmyslových odvětví zpracovatelského průmyslu celkem, očištěný od cenových vlivů.

Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů v hodnoceném roce meziročně výrazně ztratila na výkonnosti, a to při propadu cen průmyslových výrobců a předchozí restrukturalizaci rozhodujících výrobců. Zhoršení výkonnosti nevyrovnala ani zvýšená výroba olejů a tuků.

Výroba mléčných výrobků, která se v roce 2008 dostala do recese, pokračovala v nepříznivém vývoji výkonnosti i v roce 2009. Svou významnou pozici v oborové struktuře si však udržela. Při meziročně menším objemu nakoupeného mléka o 3,2 % a jeho nižších cenách výrazně obor ušetřil na výkonové spotřebě, ale ztlačil také klesly ceny průmyslových výrobců mléčných výrobků. Snížení z hlediska objemu produkce nastalo u výroby tvarohů, dále u másla, které je stále více nahrazováno dovozem tohoto výrobku, a také u sýrů. V konzumním mléku i nadále dominuje trvanlivé mléko. Rostoucí trend byl zaznamenán u jogurtů, přičemž převládají jogurty ochucené. Avšak podíl sortimentu nízkotučných výrobků, ve skupinách jednotlivých hlavních druhů výrobků, meziročně klesl.

Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků, v níž výroba mlýnských výrobků převládá, zaznamenala v roce 2009 snížení výkonnosti, i když zmíněný rok patřil z hlediska posledních let u obilovin k nadprůměrným. Důvodem poklesu tržeb je výrazné snížení cen průmyslových výrobců v souvislosti s poklesem cen obilovin. Přesto svou pozici v oborové struktuře si tato agregace výrob udržela, resp. mírně zvýšila.

Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků, která byla podle CZ-NACE vyčleněna z ostatních potravinářských výrobků, v hodnoceném roce meziročně výrazně snížila výkonnost při poklesu průmyslových cen zmíněných výrobků. Snížení tržeb nastalo zejména u běžného pečiva a cukrářských výrobků, které ve výrobní struktuře převažují a nebylo vykompenzováno ani vcelku příznivým vývojem u sucharů, sušenek a trvanlivých cukrářských výrobků.

Výroba ostatních potravinářských výrobků, zůstává poměrně vnitřně členitá (i když již nezahrnuje objemově dříve nejvíce zastoupenou výrobu pečiva a cukrářskou výrobu), meziročně v podstatě stagnovala. Na jedné straně se zvýšily tržby za zpracování čaje a kávy a na druhé straně klesly zejména u výroby cukru a výroby koření a aromatických výtažků. Tato agregace výrob stále patří svou výkonností k největším potravinářským výrobám.

Výroba hotových krmiv, měřeno tržbami, výrazně meziročně snížila svou výkonnost. Důvodem je pokles cen průmyslových výrobců krmiv při poklesu cen obilovin. Tuto nepříznivou situaci u průmyslových krmiv pro hospodářská zvířata nevyrovnala ani vcelku příznivá situace ve výrobě průmyslových krmiv pro zvířata v zájmovém chovu, která má poměrně malý rozsah.

Výroba nápojů zaznamenala meziročně nevýrazný pokles výkonnosti, a to i při mírném cenovém růstu průmyslových výrobců nápojů. Hlavní výroba v této skupině, výroba piva, neměla příznivý rok z hlediska spotřeby, a tím i výstavu piva. Obdobně na tom byla i výroba nealkoholických nápojů a stáčení minerálních vod a pitné vody do lahví. Naopak výrazného nárůstu v hodnoceném roce dosáhla výroba lihovin vč. jejich destilace a rektifikace, kde zvýšení nastalo až ke konci roku v souvislosti s předzásobením požadovaným distribucí z důvodů změny spotřební daně (což bude znamenat výrazný výpadek výroby a prodeje lihovin v prvních měsících roku 2010). Příznivý vývoj výkonnosti byl docílen také u výroby vína. Celá skupina výroby nápojů, vzhledem k malému poklesu, na rozdíl od hlubšího poklesu u většiny potravinářských výrob, svůj podíl v oborové struktuře naopak zvýšila.

Oborovou a výrobní strukturu potravinářského sektoru v roce 2009 v meziročním srovnání uvádí T8.3/01.

T8.3/01 - Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	2008 ¹⁾	2009	rozdíl ²⁾
Zpracování masa a výroba masných výrobků	18,6	19,2	0,6
Zpracování a konzervování ryb	0,8	0,9	0,1
Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	2,3	2,1	-0,2
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	2,9	2,0	-0,9
Výroba mléčných výrobků	16,4	15,7	-0,7
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	2,1	2,3	0,2
Výroba pekařských a cukrářských výrobků	11,0	10,8	-0,2
Výroba ostatních potravinářských výrobků	13,4	14,2	0,8
Výroba průmyslových krmiv	7,8	6,7	-1,1
Výroba nápojů	24,7	26,1	1,4
Výroba potravin a nápojů	100,0	100,0	x

¹⁾ Údaje za rok 2008 byly zpřesněny.

²⁾ Procentní body.

Pramen: ČSÚ - Výroba potravin a nápojů; oborové údaje vlastní výpočty (podniky 50 a více zaměstnanců)

Zpracoval: J. Mezera (ÚZEI)

Největší propad v oborové struktuře, měřeno podílem tržeb, zaznamenala při nízkých cenách v obilní vertikále v hodnoceném roce výroba krmiv. Naopak svůj podíl nejvíce zvýšila výroba nápojů, a to přesto, že zaznamenala pokles, avšak nebyl tak hluboký, jako u některých potravinářských výrob.

8.4 Obnovitelné zdroje energie

V dubnu 2009 byla vydána nová směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES.

Základní cíl – podíl 20 % energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie v EU v roce 2020 byl potvrzen. Rovněž byl potvrzen cíl dosáhnout podílu alespoň 10 % energie z OZE na celkové spotřebě energie v silniční a železniční dopravě v roce 2020. Jedná se o bioetanol, bionaftu (FAME), rostlinné oleje (čisté nebo směsi), elektřinu vyrobenou z OZE, biometan (i ve směsi se zkapalněným zemním plynem) a biovodík.

Nově tato směrnice vedle podpory elektřiny zahrnuje i podporu výroby tepla a chladu, ale i podporu výroby biopaliv. Rovněž jsou také (nově) povoleny statistické přesuny mezi členskými státy (virtuální obchody) a jsou umožněny i společné projekty s třetími zeměmi. Veškeré konsignace biopaliv započítávaných do plnění stanoveného cíle musí vyhovovat kritériím udržitelnosti (stanovená procenta úspory skleníkových plynů pro nově uváděné instalace v jednotlivých letech), ale také zajišťovat biodiverzitu (nevyužívat žádné suroviny z „citlivých“ oblastí); biopaliva vyhovující kritériím udržitelnosti a emisí skleníkových plynů se, podle této směrnice, započítávají do plnění národních cílů a je možné je dotovat (např. snížením daní). Důraz je přitom kladen na to, aby opatření k podpoře OZE byla ekonomicky efektivní s ohledem na její jednotlivé druhy. Předpokládá se rovněž, že systémy podpory OZE v členských státech budou alespoň částečně synchronizovány.

T8.4/01 - Celková energie z OZE a její podíl na PEZ v ČR

Zdroje obnovitelné energie	Obnovitelná energie celkem (TJ ¹⁾) 2006	Obnovitelná energie celkem (TJ) 2007	Obnovitelná energie celkem (TJ) 2008	Podíl na PEZ ²⁾ (%) 2006	Podíl na PEZ (%) 2007	Podíl na PEZ (%) 2008
Biomasa (mimo domácnosti)	25 529,90	27 999,27	29 253,65	1,34	1,47	1,55
Biomasa (domácnosti)	40 138,14	46 606,33	44 165,42	2,11	2,44	2,34
Vodní elektrárny	9 182,52	7 522,56	7 287,61	0,48	0,39	0,39
Biologicky rozložitelná část TKO ³⁾	2 241,35	2 459,36	2 402,87	0,12	0,12	0,13
Biologicky rozložitelná část PRO a ATP ⁴⁾	400,08	517,11	590,56	0,02	0,03	0,03
Bioplyn	2 655,57	3 188,63	3 762,37	0,14	0,17	0,20
Kapalná biopaliva	798,61	1 371,95	4 640,95	0,04	0,07	0,25
Tepelná čerpadla (teplo prostředí)	676,50	925,57	1 200,00	0,04	0,05	0,06
Solární termální kolektory	127,64	152,41	202,49	0,01	0,01	0,01
Větrné elektrárny	176,40	450,36	880,78	0,01	0,02	0,05
Fotovoltaické systémy	1,94	7,66	46,87	0,00	0,00	0,00
Celkem	81 928,64	88 012,57	94 433,57	4,31	4,77	5,01

¹⁾ 1 TJ (tera joule) = tisíc GJ (giga joule) = milion MJ (mega joule).

²⁾ PEZ = primární energetické zdroje.

³⁾ TKO = tuhý komunální odpad.

⁴⁾ PRO = průmyslové odpady, ATP = alternativní paliva.

Pramen: MPO

Zpracoval: J. Weichert (ÚZEI)

I když nárůst výroby energie u některých druhů OZE v ČR v letech 2008-2009 byl značný, přesto objem a struktura celkové energie z obnovitelných zdrojů se zásadně nezměnila, jak ukazuje tab. T8.4/01. Celkový podíl obnovitelné energie na primárních energetických zdrojích činil 5 % v roce 2008, což je nepatrně více než v roce předešlém (4,8 %). Spalování biomasy stále zaujímá zdaleka největší podíl na energii z OZE (77,8 % v roce 2008, 81,8 % v roce 2007).

8.4.1 Využití zemědělské produkce v energetice

Energetické využívání biomasy pro výrobu elektrické a tepelné energie spočívá především ve (spolu)spalování dřevní hmoty (včetně celulósových výluhů) a v menší míře i rostlinné hmoty, a to především ve větších energetických provozech, a dále ve výrobě bioplynu a jeho následné využití při výrobě elektrické a tepelné energie.

Výroba elektřiny z OZE je podporována jednak garancí výnosů z jednotky takto vyrobené elektřiny, dále investičními dotacemi v rámci státního programu EFEKT¹²⁸ a rovněž ze Strukturálních fondů EU (Operační programy Podnikání a investice a Životní prostředí). Rovněž z Programu rozvoje venkova (osa III) bylo v roce 2008 schváleno spolufinancování výstavby 25 bioplynových stanic s vyšší dotace cca 588 mil. Kč. Od roku 2007 bylo v rámci tohoto programu schváleno již 79 bioplynových stanic s dotací ve výši 1,6 mld. Kč.

Naproti tomu, od roku 2008 není aplikována národní podpora pěstování energetických plodin (dřívější dotační titul I.U byl zrušen), což se projevilo na snížení objemu rostlinné hmoty vyprodukované pro energetické účely. Tzv. „uhlíkový kredit“ (nebo také „C-kredit“) tak zůstal jedinou přímou podporou (ovšem s tím, že v roce 2010 má být i tato podpora zrušena).

V roce 2008 bylo (viz tab. T8.4/02) vyrobeno celkem 1 171 GWh elektřiny spalováním biomasy a bylo na to spotřebováno celkem 865,1 tis. tun biomasy, z toho neaglomerované rostlinné hmoty pouze 15 tis. t (podíl 1,3 %, meziroční pokles o 1 tis. t). Podíl briket a pelet z rostlinných materiálů se naopak meziročně zvýšil na 2,8 % - ze 16 na 24 tis. t (dalších 20 tis. t připadlo na peletky a brikety z dřevních materiálů).

Výroba tepelné energie z biomasy (mimo domácnosti) v roce 2008 dosáhla 15 463 TJ, z toho většina byla spotřebována ve vlastním závodě (přibližně 89 %). Z celkového množství spalovaného paliva (1 885 tis. t) činil podíl neaglomerovaných rostlinných materiálů pouze 22 tis. t (1,2 %).

Setrvalě nízký podíl energeticky využívaných neaglomerovaných rostlinných materiálů vůbec neodpovídá očekávání, které je s tímto typem biomasy spojováno. Rozsah pěstování tzv. speciálních energetických plodin je velmi malý, podle odhadu CZ Biom se jedná o plochu maximálně 2 tis. ha. A tak pro spalování zbývají z rostlinné produkce odpady, jako např. sláma (až cca 1/2 obilné slámy, řepková sláma veškerá), ovšem efektivní logistika (skladování, doprava ad.) není většinou dořešena.

¹²⁸ EFEKT = Státní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie.

T8.4/02 - Výroba elektrické a tepelné energie spalováním biomasy v roce 2008

Typ biomasy	Výroba elektrické energie			Výroba tepelné energie		
	výroba elektřiny (MWh)	dodávka do sítě (MWh)	spotřeba paliva (t)	hrubá výroba tepla (GJ)	prodej tepla (GJ)	spotřeba paliva (t)
Odpad, dř. štěpka	603 047,9	471 234,4	579 384,1	8 297 771,9	1 089 255,1	1 023 815,9
Palivové dřevo				355 809,9	458,7	34 718,8
Celulóznové výluhy	458 468,7	21 812,0	224 342,2	6 339 164,8	320 119,4	787 471,4
Rostlinné materiály	23 085,2	20 363,0	15 120,4	258 500,6	183 545,4	22 390,4
Brikety a pelety	84 535,6	66 529,4	44 924,6	211 316,4	132 985,2	16 402,8
Ostatní biomasa	1 390,0	1 390,0	1 345,0	0,0	0,0	0,0
Biomasa celkem	1 170 527,4	581 328,8	865 116,3	15 462 563,6	1 726 363,8	1 884 799,3

Pramen: Statistika MPO
Zpracoval: J. Weichert (ÚZEI)

Pro domácnosti odhaduje MPO v roce 2008 množství spotřebované biomasy na výrobu tepla v objemu cca 3,4 mil. t, přičemž rostlinné materiály představují jen nepatrný zlomek tohoto množství.

Velmi dynamický rozvoj zažívá v současné době výstavba bioplynových stanic, především zemědělských. Podle statistik MPO bylo v roce 2008 k energetickým účelům využito celkem 175,6 mil. m³ bioplynu, což je více než v roce předchozím (150,5 mil. m³). Nejvíce se na tomto nárůstu podílela právě produkce bioplynových stanic nově uvedených do provozu. Objem vyrobeného bioplynu ve 48 bioplynových stanicích pro energetické účely vzrostl v roce 2008 meziročně z 28 na 51 mil. m³, celkový instalovaný elektrický výkon dosáhl 28 946 kW a tepelný výkon 28 812 kW. Z vyrobených 91 580 MWh elektřiny bylo 72 240 MWh dodáno do sítě (tj. 79 %), z vyrobených 226 452 GJ tepla činila vlastní spotřeba vč. ztrát 149 592 GJ (66 %) a přímé dodávky tepla tak dosáhly 76 860 GJ (34 %).

Již tak rychlý rozvoj ještě akceleroval v roce 2009, ke konci roku evidoval např. CZ Biom již více než 80 bioplynových stanic v provozu na území České republiky (jiné prameny hovoří až o 125 BPS). Dobře navrhované projekty mají v současné době vysokou pravděpodobnost získání investiční dotace, úroveň výkupních cen elektřiny z tohoto zdroje OZE je momentálně považována za adekvátní. Na druhé straně, další rozvoj by mohl být zpomalen nedostatečnou kapacitou přenosové soustavy (Česká energetická přenosová soustava) přesto, že se jedná o zdroje s vyrovnáním průběhem výroby energie v čase (ve srovnání s fotovoltaikou nebo s větrnými elektrárnami). V delším časovém horizontu by další rozvoj tohoto oboru mohl ohrozit nedostatek vstupních substrátů.

8.4.2 Využití zemědělské produkce v dopravě

Užití biopaliv v dopravě v České republice je v současné době určováno především povinností stanovenou evropským právem týkajícím se jejich přimíchávání k minerálním pohonným hmotám (v roce 2009 byl stanoven pro naftu přírůstek 4,5 % FAME, pro benzín 3,5 % bioetanolu). O vysokoprocenní biopaliva, jejichž využívání by stanovený cíl (5,75 % biosložky v roce 2010) zajistilo, je v současnosti velmi malý zájem. Směsnou motorovou naftu (SNM30) s min. 30% podílem metylesterů řepkového oleje nabízeli pouze velmi omezený počet čerpacích stanic. Vysokoprocenní motorová biopaliva na bázi bioetanolu (E85 pro zážehové motory¹²⁹, E95 pro vznětové motory¹³⁰) zase vyžadují příslušně upravené motory vozidel. V roce 2009 bylo otevřeno pouze několik prvních stanic s palivem E85 na tuzemských čerpacích stanicích.

V průběhu několika posledních let bylo proinvestováno několik miliard korun do kapacit na výrobu bioetanolu. Vyrábějící kapacity na výrobu bioetanolu se však potýkají s obtížemi (lihovar v Trmčicích má potíže s povolením výroby, lihovar v Dobrušce má zase určité potíže s nedostatkem vstupní suroviny), další dva výrobní závody byly po dokončení výstavby zakonzervovány a vlastní výroba nebyla ani zahájena. Lihovar firmy Korfil, a. s. se dostal do úpadku.

T8.4/03 - Výrobní kapacity bioetanolu v ČR v roce 2009

Společnost	Zahájení výroby	Roční produkční kapacita		Základní použítá surovina
		hl	t	
Agroetanol TTD, a. s. (lihovar Dobruška)	říjen 2006	1 000 000	79 000	cukrová řepa
PLP, a. s. (lihovar Trmice)	listopad 2007	1 000 000	79 000	obiloviny, kukuřice
Ethanol Energy, a. s. (lihovar Vrdy)	říjen 2007	700 000	55 200	obiloviny, kukuřice
Korfil, a. s. (lihovar Hustopeče)	srpen 2008	1 000 000	79 000	obiloviny
CELKEM		3 700 000	292 200	

Pramen: SVB; Svaz lihovarů ČR
Zpracoval: J. Weichert (ÚZEI)

Celkově bylo v roce 2009 vyrobeno 89 625 t bioetanolu, z tohoto množství bylo cca 50 953 t vyvezeno, dovoz činil 32 939 t. Po zohlednění počátečních a konečných zásob činila hrubá dodávka na trh v ČR 74 936 t. Na výrobu bioetanolu, podle odhadu Svazu lihovarů ČR, bylo v roce 2009 spotřebováno (orientačně) 118 890 t obilovin (pšenice) a 634 891 t cukrové řepy.

Největší překážkou přimíchávání tuzemského bioetanolu do benzínu je jeho cena. Tuzemští výrobci motorových paliv proto hledají levnější zdroj bioetanolu – a tím je dovoz, především z Brazílie a Pákistánu, kde jsou podmínky pro jeho výrobu i distribuci výhodnější. Již tak vyšší náklady domácích výrobců dále zvyšuje i povinnost denaturace. Většina zemí EU (vyjma Irska, Belgie a ČR) zavedla používání nadenaturovaného bioetanolu do směsí pohonných hmot a využila tak vyšších celních sazeb EU (aby se tím země částečně chránily proti nadměrným dovozům).

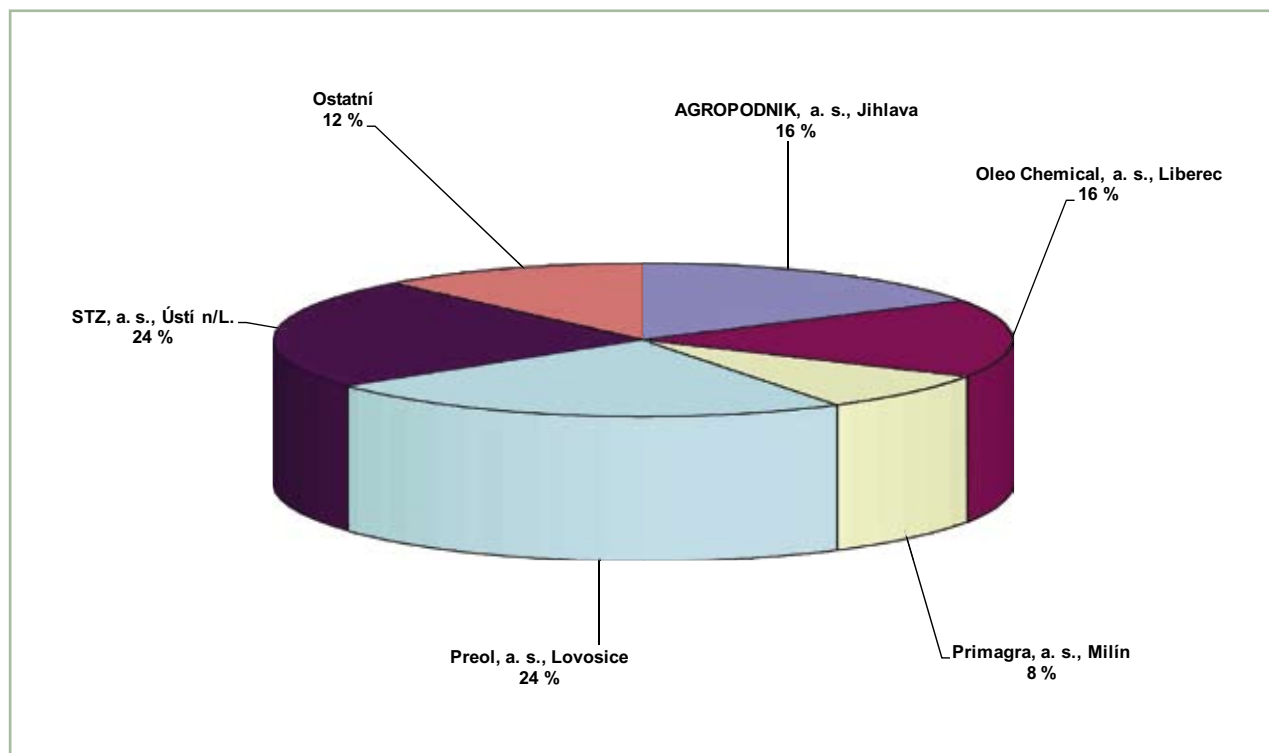
¹²⁹ E85 = biopalivo s obsahem 85 % bioetanolu (zbytek minerální benzin a přísady) – pro zážehové motory.

¹³⁰ E95 = biopalivo s obsahem 95 % bioetanolu (zbytek minerální benzin a přísady) – pro vznětové motory.

K obtížné ekonomické situaci tuzemských výrobců bioetanolu nakonec přispívá i povinnost provozovatele daňového skladu složit předem i finanční jistinu daní při přepravě. Z výše uvedených důvodů proto nelze za současných podmínek očekávat nějaký výraznější rozvoj bioetanolového průmyslu v ČR.

Naproti tomu výroba FAME je na tom poněkud lépe. Místní výrobci používají semeno řepky, která má v ČR příznivé klimatické podmínky, je zde i dlouhá průmyslová tradice výroby řepkového oleje a silné společnosti mají možnost zvýšit výrobní kapacity s cílem i vyvážit.

Graf T8.4/01 - Rozdělení výrobních kapacit FAME v ČR v roce 2009

Pramen: MPO
Zpracoval: J. Weichet

V roce 2009 nově zahájily výrobu FAME dvě společnosti – od 1. 1. 2009 společnost Oleo Chemical, a. s., Liberec s kapacitou 70 tis. t a od 1. 7. 2009 společnost Preol, a. s., Lovosice (člen skupiny Agrofert) s kapacitou 100 tis. t. Dalšími významnými producenty byly společnosti Setuza (závody v Olomouci, Mydlovarech a v Ústí n/L.), dále Agropodnik, a. s., Jihlava a Primagra, a. s., Milín. Podíl ostatních výrobců (s nižší produkční kapacitou) nepřevýšil 12 % celkové kapacity – malí výrobci z důvodu konkurenceschopnosti upouštějí od výroby FAME a orientují se pouze na lisování řepky olejné.

T8.4/04 - Balance výroby FAME a SNM30 (t)

Položka	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Výroba FAME	113 476	85 144	126 894	110 152	81 806	75 173	154 923
Výroba SNM30	256 745	170 924	111 617	45 100	-	19 428	22 945
Dovoz FAME	56	3 120	7 811	22 973	8 338	43 657	10 866
Vývoz FAME	43 492	41 636	131 536	110 926	53 572	33 588	24 221
Výrobní kapacity	156 000		205 000		340 000	312 000	425 000

Pramen: SVB Praha
Zpracoval: J. Weichet (ÚZEI)

V roce 2009 bylo vyrobeno 154 923 t, z tohoto množství bylo vyvezeno 24 221 t (především do Polska, v menší míře do Rakouska a na Slovensko). Dovoz byl celkem 10 866 t z Rakouska, Německa, Nizozemí, Polska a Slovenska a byl, obdobně jako v letech 2001–2007, nižší než vývoz. Po zohlednění dovozu, vývozu, počátečních a konečných zásob byla v roce 2009 skutečná hrubá spotřeba FAME na trhu v ČR 141 262 t, z toho cca 6 259 t bylo použito k výrobě cca 22 945 tis. l (tj. cca 19 400 t) směsné nafty motorové (SNM30) a cca 125 t FAME jako čisté palivo vznětových motorů.

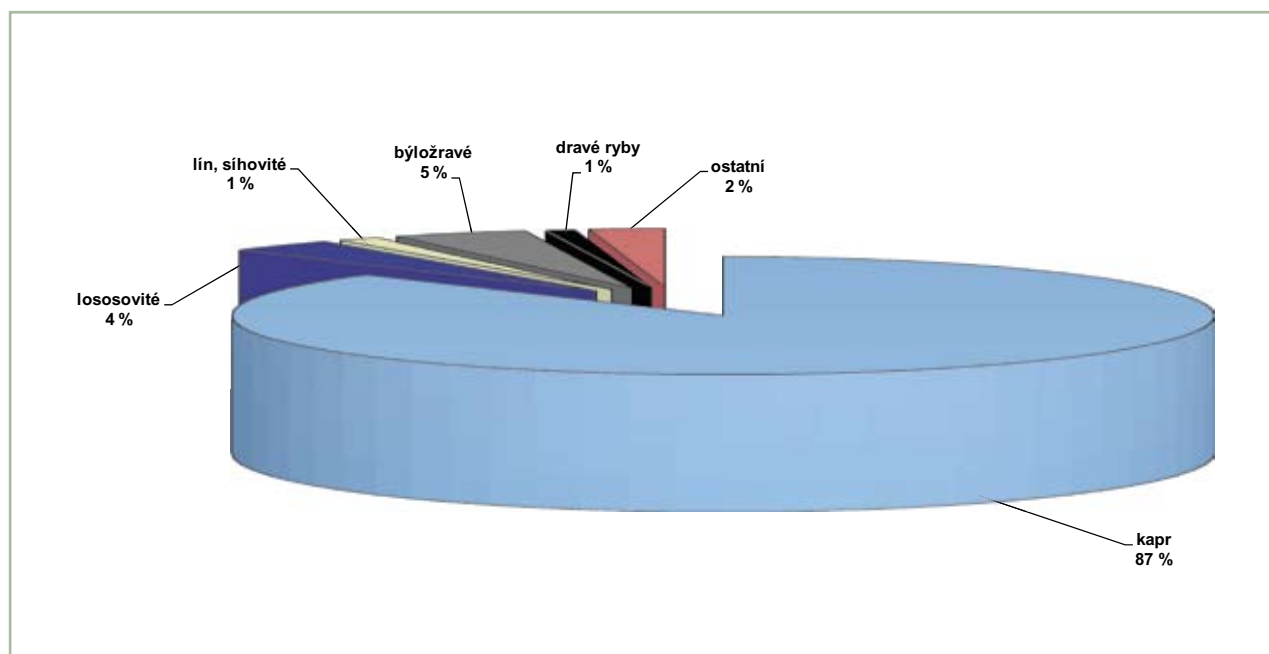
8.5 Rybářství

V současné době je v České republice rybářství rozčleněno do dvou základních oblastí, a to na produkční rybářství a dále na hospodaření v rybářských revírech. Hlavní součástí produkčního rybářství je rybníkářství, které je provozováno na uměle vytvořených vodních plochách a vykazuje poměrně stabilní výkonnost. Rybníky zároveň slouží nejen k produkci ryb, ale plní významné mimoprodukční funkce v krajině, jako je retenční vody, ochrana proti povodním nebo biologické čištění vody. Dále poskytují úkryty pro hnízdění ptactva, ochranu pro zvěř, plní rekreační poslání, ekostabilizační funkce a přispívají k zachování biodiverzity. Kromě rybníků jsou u nás ryby chovány ve speciálních zařízeních, kde se především jedná o chov lososovitých ryb, především pstruha duhového.

Na území České republiky je evidováno více než 24 tisíc rybníků a vodních nádrží (s retenční kapacitou 420 mil. m³ vody), což představuje přibližně 52 tis. ha vodní plochy. Z toho je 42 tis. ha využito k chovu ryb. V rybnících je již několik let dosahováno úrovně produkce v průměru kolem 470 kg/ha ryb. Součástí odvětví je rovněž rekreační a sportovní rybářství uskutečňované na vodních plochách státem vyhlášených jako rybářské revíry. Počet rybářských revírů na území ČR přesahuje 2 000 s výměrou přibližně 42 tis. ha. Rekreačním rybářstvím se zabývá 350 tis. registrovaných členů všech rybářských svazů, kteří vylovili v roce 2009 podle odhadu cca 4,2 tis. t ryb.

Celkem působí na území České republiky asi sto podniků zabývajících se produkcí sladkovodních ryb. Druhové zastoupení tržních ryb je v čase poměrně stabilní. Nejčastěji chovanou rybou v produkčním rybářství je kapr, následuje chov býložravých ryb (tolstolobík, amur bílý), lososovitých ryb (zejména pstruh duhový a siven americký), lina obecného a dravých ryb (štika, candát, sumec, úhoř). Chov dalších rybích druhů je realizován pouze v malých objemech.

Graf T8.5/01 - Druhové zastoupení ryb v produkčním rybníkářství ČR (průměr let 2004-2009)

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Roční produkce tržních ryb v ČR byla během posledních deseti let stabilní a pohybovala se v rozmezí 18,8 tis. t ž. hm. až 20,5 tis. t ž. hm. V roce 2009 dosáhla tržní produkce ryb 20,1 tis. t ž. hm. a proti roku 2008 klesla o 1,5 % (tj. o 0,3 tis. t). Více než 96 % tržních ryb pochází z rybníčních chovů a zbytek připadá na ryby chované ve speciálních zařízeních nebo v přehradách. Produkce ryb ze speciálních zařízení v roce 2009 dosáhla 653 t. V celkové produkci tržních ryb tradičně dominuje kapr, kterého se v roce 2009 vyprodukovalo 17,3 tis. t. Úroveň nabídky této ryby je v rovnováze s požadavky domácího a zahraničního trhu. Přibližně polovina objemu z ročního výlovu kapra je prodána na domácím trhu, především v podobě živé ryby. O kaprovi lze hovořit jako o sezónní rybě, neboť přibližně 65 % produkce se podle údajů Rybářského sdružení ČR prodá koncem roku, zejména v prosinci v souvislosti s vánočními svátky.

T8.5/01 - Produkce ryb z rybníků a dalších rybochovných zařízení (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Produkce	19,4	20,5	20,4	20,4	20,4	20,1	98,5
z toho - vývoz	9,9	9,5	9,9	10,0	9,8	10,5	107,1
- zpracování	1,7	2,2	1,9	1,9	1,7	1,6	94,1
Spotřeba na osobu v kg/rok¹⁾	1,46	1,48	1,35	1,40	1,32	1,38	104,5

¹⁾ Spotřeba sladkovodních ryb v kg/obyv./rok, rok 2009 kvalifikovaný odhad RS ČR.

Pramen: Rybářské sdružení České republiky; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ.

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Na vlastní rybářskou produkci navazuje zpracování ryb. Ročně se v ČR zpracuje 8-11 % tržní produkce sladkovodních ryb. V roce 2009 bylo zpracováno 1 595 t ryb v živé hmotnosti, což představovalo 8,0 % tržní produkce sladkovodních ryb.

Zahraniční obchod se sladkovodními rybami vykázal v ČR v roce 2009 aktivní objemovou i finanční bilanci ve výši 10,2 tis. t a 531,1 mil. Kč. V roce 2009 bylo z ČR vyvezeno více než 52 % tržní produkce živých sladkovodních ryb. Export byl ve srovnání s rokem 2008 vyšší o 7,1 % (o 0,68 tis. t) a dosáhl 10,5 tis. t ž. hm. Vývoz kapra v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 vzrostl o 5,6 % (0,4 tis. t) na 9,0 tis. t za průměrnou cenu 49,20 Kč/kg ž. hm. (v roce 2008 to bylo 49,99 Kč/kg ž. hm.). Důvoz živých sladkovodních ryb do ČR byl v předchozích letech ve srovnání s vývozem zanedbatelný a v průměru let 2004-2009 dosahoval 0,53 tis. t. V roce 2009 se jejich import meziročně se snížil o 14,6 % na 0,36 tis. t. Hlavním dodavatelem sladkovodních ryb do ČR v roce 2009, především pstruhů (91 % z celkových dovozů), bylo Slovensko a Itálie s ročním objemem 0,19 tis. t, resp. 0,12 tis. t.

Spotřeba ryb v ČR, zahrnující jak sladkovodní, tak mořské ryby, se pohybuje kolem 5,7 kg/obyv./rok, z toho spotřeba sladkovodních ryb byla v průměru let 2004-2009 přibližně 1,6 kg/obyv./rok. V roce 2009 dosáhla podle odhadu Rybářského sdružení ČR spotřeba sladkovodních ryb u nás 1,38 kg/obyv./rok, což představovalo ve srovnání s rokem 2008 její mírné zvýšení o 4,5 %, tj. o 0,06 kg.

Se vstupem ČR do EU došlo k rozšíření možností čerpání podpor do rybářského sektoru. V současné době jsou především využívány následující podpory:

- Národní resortní podpory týkající se akvakultury a sladkovodního rybolovu: Kontrola užitkovosti, Speciální poradenství pro živočišnou výrobu, Školní závody, Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků a Genetické zdroje.
- Operační program Rybářství 2007-2013, kde mohou rybáři čerpat finanční prostředky v rámci prioritní osy 2 – Akvakultura na investice do produkce akvakultury, vyrovnávací platby na zlepšení vodního prostředí, opatření v oblasti zdraví ryb a investice do zpracování ryb a uvádění na trh. V rámci osy 3 – Opatření ve společném zájmu se dotace týká rozvoje nových trhů, propagačních kampaní a pilotních projektů (kap. 2.1.2 OP Rybářství).

8.6 Včelařství

Včelařství patří v ČR k významnému odvětví živočišné výroby, které má v zemi dlouholetou tradici. Přínos tohoto odvětví spočívá nejen v produkci medu a dalších produktů včel (např. mateří kašička, včelí vosk, propolis a včelí jed), ale významný přínos má toto odvětví v opylování jak kulturních, tak volně rostoucích rostlin.

Česká republika je v produkci medu jako jedna z mála zemí EU soběstačná. V EU je spotřeba medu daleko vyšší než produkce, takže téměř polovinu spotřeby medu je nutno kryt dovozy ze třetích zemí. Český trh je naopak domácí surovinou dobře zásoben a více medu vyváží, než dováží.

Rok 2009 byl v sektoru včelařství charakterizován meziročním nárůstem stavů včelstev a produkce medu a vyšším výnosem medu na včelstvo.

Rozložením včelstev je ČR celoplošně relativně dobře pokryta. Z hlediska počtu včelstev na jednoho včelaře výrazně převažují zájmoví chovatelé, tedy malovčelaři. K 31. 12. 2009 bylo podle údajů Českého svazu včelařů (dále jen ČSV) na území České republiky evidováno 46 033 chovatelů. Členy ČSV - nejvýznamnější organizace zastupující včelaře a hájící jejich zájmy, bylo 97 % (tj. 44,8 tis.) chovatelů včel. Počet včelařů se poprvé po několika letech v roce 2009 meziročně zvýšil o 0,9 % tj. o 429 včelařů. Na jednoho včelaře připadalo v roce 2009 v průměru 10,82 včelstev, v roce 2008 byl tento údaj o 7,0 % nižší.

V ČR dochází v posledních letech k rostoucí koncentraci chovu včel u větších chovatelů. Za profesionální chovatele je podle pravidel EU možno považovat včelaře vlastního 150 a více včelstev. V roce 2009 bylo v ČR registrováno 97 těchto chovatelů s počtem zazimovaných včelstev 23,7 tis., což představovalo v průměru 168 včelstev na jednoho profesionálního chovatele. Proti roku 2008 se počet profesionálních včelařů v ČR zvýšil o 16,9 %, tj. o 14, ale klesl průměr včelstev na chovatele o 28,5 %. Na území ČR působilo v roce 2009 celkem 92 šlechtitelských chovů rozchovávajících výhradně včelu kraňskou. V těchto chovech bylo v roce 2009 odchováno celkem 40,8 tis. matek (v roce 2008 to bylo 33,1 tis. matek).

Stavy včelstev se podařilo díky podpoře státu, ale i EU, stabilizovat. Nejkritičtější však byla situace v roce 2008, kdy počty včelstev v ČR meziročně klesly o 11,3 % (tj. o 59,0 tis. ks) na 461,1 tis. Jejich výrazné snížení bylo zapříčiněno výskytem epidemie onemocnění varroázy¹³¹ v roce 2007. V roce 2009 se podařilo stavy včelstev meziročně zvýšit o 8,0 %, tj. o 36,9 tis. na 497,9 tis., mimo jiné vlivem zvýšené podpory státu vyplacené včelařům již v roce 2008¹³².

Produkce medu v roce 2009 meziročně vzrostla o 13,0 % na 6 891 t a zároveň došlo k nárůstu průměrného medného výnosu na včelstvo o 3,0 % na 13,84 kg. Většina produkce medu v ČR je prodána včelaři přímo zákazníkům. V obchodních řetězcích naopak převažují medové směsi z dovozu. Takzvaný prodej ze dvora se v uplynulých dvou letech (2008 a 2009) zvýšil, zejména z důvodů změny veterinárních předpisů, které zjednodušily jeho podmínky. Včelaři tak mohou prodávat med v celém regionu, nikoliv jen v místě bydliště.

T8.6/01 - Stavy včelstev, produkce medu a počet včelstev na včelaře v ČR

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Počet včelstev celkem	ks	551 681	525 560	520 084	461 086	497 946	108,0
Prům. počet včelstev na včelaře	ks	11,07	10,80	10,84	10,11	10,82	107,0
Produkce medu	t	8 371	9 081	8 467	6 078	6 891	113,4

Pramen: Český svaz včelařů

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Domácí spotřeba medu dosahovala v roce 2009 přibližně 6,4 tis. t a ve srovnání s rokem 2008 klesla o 0,6 tis. t. V roce 2009 činil stupeň soběstačnosti 108 %.

Jedním z faktorů, který nepříznivě ovlivňuje české včelařství, je relativně nízká spotřeba včelích produktů, zvláště medu. Spotřeba medu v ČR dosahuje přibližně 0,7 kg/obyv./rok. Snahou je její zvýšení, a to kromě tradičního balení medu i rozšířením sortimentem výrobků, které obsahují med, např. směsi ovoce s medem, masné výrobky (šunky, paštiky), pekárenské výrobky (perníčky a jiné pečivo) a různé druhy medoviny.

¹³¹ Varroáza - onemocnění včel roztočem Varroa destructor, který napadá včelí plod a dospělé včely. Onemocnění varroáza je podle veterinárního zákona zařazeno mezi nebezpečné nákazy.

¹³² Podpora I.D. byla v roce 2008 zvýšena o příspěvek včelařům na obnovu včelstev za ztráty způsobené onemocněním varroázou, tj. ze 70 mil. Kč na 95 mil. Kč.

Saldo zahraničního obchodu s včelím medem se v ČR každoročně snižuje, přesto je stále kladné. V roce 2009 dosahovalo v objemovém vyjádření 554,1 t a v hodnotovém 3,5 mil. Kč. Ve srovnání s rokem 2008 se však snížilo o 513 t a o 11,0 mil. Kč. Výrazné snížení finančního salda bylo mimo jiné ovlivněno rozdílem mezi dovozní a vývozní cenou medu. Do ČR byl dovážen med za průměrnou hodnotu 64,33 Kč/kg a vyvážen za 51,51 Kč/kg, tedy o 20 % levněji. Dovoz medu v roce 2009 meziročně klesl o 9,0 %, tj. o 189,6 t na 1 918 t. Hlavními importéry bylo Německo, Ukrajina, Chile a Slovensko, odkud bylo nakoupeno 67 % (1 283 t) z celkového dovozu. V roce 2009 bylo z ČR vyvezeno 2 463 t medu v hodnotě 126,9 mil. Kč. Meziročně došlo k jeho snížení o 22,0 %, tj. o 704 t. Největším odběratelem českého medu bylo Německo (809,7 t), Polsko (579 t), Rumunsko (381 t) a Slovensko (325,6 t). Do těchto čtyř zemí bylo v roce 2009 prodáno 85,1 % z celkového vývozu medu.

Včelařství je v ČR podporováno jak formou národních podpor (state aid), tak ze zdrojů EU formou tříletých včelařských programů. Na základě zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, byla v roce 2009 poskytnuta národní dotace I.D. směřovaná na zabezpečení opylování zemědělských hmyzosubných rostlin. Celkem bylo na 495,9 tis. včelstev vyplaceno 69,9 mil. Kč, což představovalo subvenci na včelstvo v hodnotě 141 Kč.

Rozhodnutím Komise ES ze dne 14. 8. 2007 byl schválen další včelařský program na období 2008-2010, kde míra spolufinancování EU činí 998,0 tis. € na rok 2008, 1 059,8 tis. € na rok 2009 a 1 065,0 tis. € na rok 2010. Novelizováno bylo i prováděcí nařízení vlády č. 197/2005 Sb., o stanovení podmínek poskytnutí dotace na provádění opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh pod č. 285/2007 Sb. Novelizace umožnila snížení limitů investovaných částek pro pořízení zařízení v rámci opatření „technická pomoc“ a „kočování“. Tím došlo k výraznému zpřístupnění dotací také pro menší chovatele.

T8.6/02 - Přehled čerpání tříletého programu dotací podle opatření (tis. Kč)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Technická pomoc	1 939	7 040	10 862	24 167	26 792	110,9
Boj proti varoaze	4 882	9 267	10 522	13 816	10 198	73,8
Racionalizace kočování	1 480	3 108	4 287	7 844	10 765	137,2
Včelaři mimo ČSV	1 411	1 299	1 413	1 325	1 210	91,3
Rozbory medu	113	324	550	505	471	93,3
Obnova včelstev	4 734	5 778	6 213	8 526	8 705	102,1
Celkem čerpáno	13 148	25 517	32 434	54 858	56 931	103,8
Možnost čerpání	30 480	38 600	45 720	54 860	56 962	103,8
Čerpání (%)	43,1	66,1	70,9	100,0	99,9	x

Pramen: Český svaz včelařů

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Na konci roku 2009 bylo SZIF vyplaceno chovatelům včel v rámci tříletého programu na tato opatření celkem 54,96 mil. Kč, a to 50 % ze zdrojů EU a 50 % ze zdrojů ČR.

9 CENY A TRHY AGRÁRNÍCH PRODUKTŮ A VSTUPŮ DO ZEMĚDĚLSTVÍ

V roce 2009 došlo meziročně k výraznému poklesu CZV o 24,8 %, a to zejména snížením CZV obilovin, olejnin a mléka. Ceny vstupů do zemědělství se meziročně snížily o 7,4 % (u paliv na topení, elektřiny, úpravy a rozvodu vody však došlo k mírnému nárůstu cen). Ceny průmyslových výrobců poklesly ve stejné době o 4,5 % a spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů o 3,9 %. Český agrární vývoz vykázal v roce 2009 poprvé od vstupu ČR do EU meziroční pokles hodnoty o 1,6 mld. Kč, zatímco hodnota dovozu vzrostla o 3,2 mld. Kč. Schodek bilance AZO se tak zvýšil o 4,8 mld. Kč na 28 mld. Kč. Podíl exportu agrárních výrobků na celkovém exportu ČR meziročně vzrostl na 4,94 % a odpovídající ukazatel na straně dovozu se zvýšil na 6,74 %.

9.1 Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU

V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu cen zemědělských výrobců o 24,8 %. Na snížení cen se z rostlinných komodit nejvíce podílely obiloviny, olejnin a ovoce, z živočišných komodit především mléko. Vývoj cen průmyslových výrobců vcelku odpovídal vývoji spotřebitelských cen. Spotřebitelské ceny potravin a nápojů se snížily v porovnání s rokem 2008 o 3,9 %. Ceny vstupů do zemědělství poklesly meziročně o 7,4 %.

T9.1/01 - Meziroční souhrnné cenové indexy¹⁾

Ukazatel	2008/07	2009/08
Ceny zemědělských výrobců	108,8	75,2
Ceny průmyslových výrobců potravin, výrobků, nápojů a tabáku ²⁾	106,8	95,5
Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů	108,1	96,1
Ceny vstupů do zemědělství	110,8	92,6

¹⁾ Index cen vstupů do zemědělství (stejně období předchozího roku = 100).

²⁾ Podle CZ CPA 2008.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců za potravinářské výrobky podle SKP a spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů
Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI)

Ceny zemědělských výrobců v rostlinné výrobě celkově klesly o 32,2 % zejména v důsledku výrazného snížení cen obilovin o 41 % a olejnin o 35,3 %. Snížení CZV do 5 % zaznamenali pěstitelé brambor a cukrovky. U ovoce došlo v roce 2009 k dalšímu meziročnímu poklesu ceny o 24,4 %. Mírnější meziroční pokles ceny zaznamenali v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 pěstitelé zeleniny a květin.

T9.1/02 - Meziroční indexy cen rostlinných výrobků

Ukazatel	2008/07	2009/08
Rostlinné výrobky celkem	111,8	67,8
z toho - obiloviny	116,4	59,0
- olejnin	133,3	64,7
- brambory celkem	67,6	95,4
- cukrovka technická	80,8	95,1
- ovoce	77,7	75,6
- zelenina a květiny	84,3	91,9

Pramen: ČSÚ: Index cen zemědělství

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI)

Průměrná cena zemědělských výrobců živočišných komodit klesla v roce 2009 v meziročním porovnání na 84,9 % (meziroční index cen byl nižší o 20,2 p. b.). U všech základních komodit s výjimkou skotu byl meziročně zaznamenán pokles cen, na rozdíl od roku 2008, kdy ke zvýšení indexů CZV došlo u všech hlavních živočišných komodit kromě jatečného skotu. Nejvyšší pokles ceny byl zaznamenán u mléka o 29,3 %, drůbeže o 9 % a vajec o 1,3 %. Nepatrně se zvýšila v roce 2009 cena skotu o 0,3 %. U jatečných prasat došlo k mírnému poklesu CZV.

Pokles cen drůbeže v roce 2009 reagoval na snížení cen krmných směsí. CZV klesla u jatečných kuřat o 9,5 %, u krůt o 5,5 % a u kachen o 7,2 %.

Vývoj CZV mléka v ČR probíhal pod vlivem vývoje trhu s mlékem v EU. V souladu s přetlakem nabídky mléka v EU vznikla pro české zpracovatele velmi obtížná situace pro uplatnění mlékárenských výrobků na domácím a evropském trhu. Výrazný pokles cen průmyslových výrobců vedl k mimořádnému poklesu CZV mléka nejen v ČR, ale i v řadě evropských zemí. Průměrná měsíční CZV mléka v ČR podle šetření ČSÚ zůstala o 29,3 % nižší než v roce 2008.

T9.1/03 - Meziroční indexy cen hospodářských zvířat a živočišných výrobků

Ukazatel	2008/07	2009/08
Hospodářská zvířata a živočišné výrobky	105,1	84,9
z toho - mléko	106,5	70,7
- skot	97,8	100,3
- prasata	104,8	99,2
- drůbež	108,0	91,0
- vejce	104,9	98,7

Pramen: ČSÚ: Index cen zemědělství

Zpracoval: H. Baudisová, I. Bošková, J. Teichmanová (ÚZEI)

Po celosvětové nadprodukci hlavních obilovin ze sklizně roku 2008 zaznamenaly v roce 2009 ceny obilovin na světovém a evropském trhu propad. Po snížení produkční plochy a snížení výnosu klesla produkce v roce 2009 meziročně o 5,6 %.

Pokles cen řepky na evropském a světovém trhu byl způsoben zvýšenou produkcí řepky i přes rostoucí poptávku po řepce na výrobu biopaliv. Průměrná cena řepky na burze v Hamburku v roce 2009 meziročně klesla o 31,4 % na 279 €/t. Cena řepky na burze MATIF dosáhla stejné úrovně.

V roce 2009 cena brambor v ČR nepřesáhla úroveň cen roku 2008. Po přepočtu směnným kurzem ČNB za rok 2009 bylo dosaženo roční průměrné ceny 124,9 €/t, což představuje meziroční snížení ceny přibližně o 11,8 %. Největším producentům brambor v EU (Německo, Francie, Nizozemsko, Velká Británie a Belgie) klesla cena v roce 2009 o 7,9 % na 114,0 €/t.

T9.1/04 - Cenový vývoj rostlinných komodit ve vybraných zemích EU (€/t)

Ukazatel	2008	2009	Meziroční index
Pšenice¹⁾			
- Česká republika	204,55	109,25	53,41
- Německo	201,57	122,30	60,67
- Francie	197,39	134,10	67,94
Ječmen krmný¹⁾			
- Česká republika	171,52	93,89	54,74
- Německo	176,77	100,20	56,68
- Francie	167,41	108,90	65,05
- Itálie	198,34	135,50	68,32
Řepka olejná²⁾			
- Česká republika	392,03	268,63	68,52
- Hamburk	407,51	279,43	68,57
- Matif	361,85	279,24	77,17
Brambory konzumní³⁾			
- Česká republika	141,65	124,90	88,18
- EU 5	123,81	114,01	92,08

¹⁾ Aritmetický průměr z měsíčních obchodních cen.

²⁾ 2008: Průměrné ceny na mezinárodních burzách v Hamburku a Matif (Francie) CIF, EUROPE „00“ Oil.

2009: Průměrné ceny na mezinárodních burzách v Stuttgart, Rouen, Bologna.

³⁾ EU 5: Německo, Francie, Velká Británie, Nizozemsko, Belgie.

Pramen: Agra Europe; Potato Market; USDA Oilseeds: World Markets and Trade; Oil World

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI)

Průměrná cena jatečného skotu v EU 27 se v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 snížila. Hlavním důvodem byl nárůst porážek dojných krav v důsledku nepříznivého vývoje cen mléka. V roce 2009 došlo u cen jatečných prasat tř. E na reprezentativních trzích EU 27 k meziročnímu snížení. Tlak cen světového trhu vepřového masa ovlivnil negativně vývoj cen u všech významných producentů prasat v EU. Na snížení cen jatečných prasat se významně podílelo Rakousko, Polsko a Německo, kde meziročně došlo k poklesu o více než 9,0 %. Ve srovnání s pětiletým průměrem cen jatečných prasat v EU (2005-2009) však došlo v roce 2009 pouze k jejich mírnému snížení o 0,5 %.

Zhroutení cen mlékárenských výrobků na světovém trhu ztížilo vývoz evropského přebytku a vytvořilo přetlak nabídky mléka na evropském trhu, což vedlo k mimořádnému poklesu CZV mléka nejen v ČR, ale i v řadě evropských zemí. V Německu klesla průměrná CZV mléka o 29,6 %.

T9.1/05 - Cenový vývoj živočišných komodit ve vybraných zemích EU (€/100 kg)

Ukazatel	2008	2009	Meziroční index
Jatečný skot v EU¹⁾	294,45	287,80	97,74
- Česká republika	249,47	235,00	94,20
- Německo	286,16	277,40	96,94
- Polsko	235,18	205,70	87,46
- Francie	300,89	286,70	95,28
Jatečná prasata tř. E v EU¹⁾	153,24	142,22	92,81
- Česká republika	163,18	149,96	91,90
- Německo	160,66	146,03	90,89
- Dánsko	130,51	122,87	94,15
- Polsko	158,32	143,69	90,76
Jatečná kuřata²⁾			
- Česká republika	198,95	172,83	86,87
- Německo	228,79	242,56	106,02
- Dánsko	202,16	184,33	91,18
- Itálie	194,98	179,41	92,01
Mléko³⁾			
- Německo	33,84	23,83	70,42

¹⁾ Ceny zemědělských výrobců na reprezentativních trzích EU 27. Jatečný skot: předběžné odhady na rok 2009.

²⁾ Ceny průmyslových výrobců na reprezentativních trzích EU 27 - kuřata 65 %.

³⁾ Cena za mléko přepočtená na standardní obsah složek 3,7 % tuku a 3,4 % bílkovin.

Pramen: Office de l'Elevage; EUROSTAT; ZMP

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Teichmanová, I. Bošková, H. Baudisová (ÚZEI)

9.2 Agrární zahraniční obchod

9.2.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě

Převážnou část agrárního zahraničního obchodu realizuje ČR na jednotném trhu EU 27. Ačkoliv se v pravém slova smyslu o zahraniční obchod nejedná, je vnitrounitním obchodem v rámci tzv. Intrastatu¹³³ sledován a do hodnocení celkového zahraničního obchodu zahrnut.

Obrat AZO ČR (tj. obchodu s třetími zeměmi i s EU 27) v roce 2009 v meziročním porovnání stagnoval (přírůstek ve výši 1 617,4 mil. Kč představoval pouhých 0,7 %). Poprvé od vstupu do EU zaznamenala ČR meziroční pokles hodnoty vývozu (o 1 582,7 mil. Kč, tj. 1,5 %), zatímco dovoz vzrostl (o 3 200,1 mil. Kč, tj. 2,5 %). Schodek bilance českého AZO se v důsledku tohoto vývoje meziročně zvýšil o 4 782,8 mil. Kč a stupeň krytí dovozu vývozem poklesl o 3,2 p. b. na 79 %.

Podíl agrárních výrobků na celkovém zahraničním obchodu ČR byl v roce 2009 v porovnání s hodnotami po vstupu do EU nadprůměrný. Zastoupení agrárního vývozu na celkovém exportu se v roce 2009 v meziročním porovnání zvýšilo o 0,62 p. b. na 4,94 % a odpovídající ukazatel na straně dovozu vzrostl o 1,33 p. b. na 6,74 %. Značný podíl na tomto vývoji měl pokles celkového vývozu a dovozu ČR o 13,8 %, resp. o 17,7 %. Vývoj agrárního a celkového zahraničního obchodu ČR v letech 2005-2009 je zachycen v příl. tab. 9.2/01.

T9.2/01 - Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR (%)

Ukazatel	Podíl na hodnotě ukazatele za ČR celkem		
	2008	2009	meziroční index
Obrat agrárního zahraničního obchodu	4,86	5,81	118,4
Agrární vývoz	4,32	4,94	114,0
Agrární dovoz	5,41	6,74	124,1

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

AZO ČR zaznamenal v roce 2009 spíše nepříznivý vývoj. Ovlivněn byl postupující ekonomickou krizí a poklesem cen některých pro ČR důležitých exportních komodit (obilovin, olejnin, mléka a mlékařských výrobků). Ve sledovaném roce došlo v českém AZO k dalšímu velmi výraznému prohloubení pasiva bilance s masem a droby, a to především v důsledku vyšších dovozů vepřového masa z Německa a Polska. Negativní vývoj v posledních letech vykazoval také obchod s mlékem a mléčnými výrobky (s výjimkou kysaných výrobků), přičemž se to týká jak obchodu ČR s EU 27 (což bylo z velké části způsobeno nižším exportem nezahuštěného mléka do Německa), tak obchodu s třetími zeměmi. Vysoký meziroční propad zaznamenala dále vlivem poklesu hodnoty vývozu a nárůstu hodnoty dovozu bilance obchodu s tabákovými výrobky. Přestože i v roce 2009 byla výrazně aktivní, promítla se její změna velkou měrou do nárůstu celkového bilančního schodku AZO ČR.

Od vstupu do EU se snižuje český obrat AZO s třetími zeměmi. Vývoj v roce 2009 a 2008 obsahuje příl. tab. 9.2/02. V roce 2009 se v porovnání s rokem 2008 snížila nejvýrazněji hodnota vyvezeného zahuštěného mléka a másla, máku a piva (zvláště patrný byl tento pokles v případě Ruska). Do jisté míry tlumil propad českého agrárního vývozu do třetích zemí v roce 2009 intenzivnější export dalších tradičních exportních produktů - sladu a chmele (z velké části směřovaly do Japonska) a vyšší vývoz cukru (především do Ruska a dalších zemí SNS). Nutno dodat, že hodnota českého vývozu cukru do EU 27 vykazuje z důvodu „cukerní reformy“ od roku 2005 klesající tendenci.

V českém AZO se prohlubuje problém rozdílné zboží skladby dovozu a vývozu, kdy ČR exportuje velkou měrou výrobky s nižší přidanou hodnotou a dováží produkty ve vyšší stupni finalizace. V roce 2009 zaznamenaly nejvyšší přírůstek hodnoty vývozu obiloviny, které jsou dlouhodobě jednou z nejdůležitějších českých exportních kapitol KN. Tento stav dokládají i průměrná kilogramové ceny - na straně exportu činila její hodnota 7,37 Kč/kg, zatímco na straně dovozu dosáhl tento ukazatel 21,66 Kč/kg. Pozitivněji se v roce 2009 v tomto ohledu vyvíjel obchod s různými potravinovými přípravky (KN 21) a přípravky z masa, ryb, koryšů apod. (KN 16); jejich záporné obchodní bilance se meziročně zlepšily (příl. tab. 9.2/06). Z teritoriálního hlediska lze konstatovat, že vyšší průměrnou kilogramovou cenu dovozu nežli vývozu vykazala ČR v roce 2009 v rámci obchodu s Německem, Polskem a Rakouskem a naopak tomu bylo v obchodě se Slovenskem a Maďarskem.

9.2.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

Podíl EU 27 na českém agrárním exportu v roce 2009 činil 92,6 % a v porovnání s předchozím rokem se téměř nezměnil, neboť podíl EU 15 se meziročně zvýšil o 2,3 p. b. na 47,9 % a participace EU 12 poklesla o 1,8 p. b. na 44,7 %. Na agrárním importu ČR se země EU 27 ve sledovaném roce podílely již 93,4 %. Zatímco však podíl EU 12 meziročně vzrostl o 1,2 p. b. na 29,4 %, participace EU 15 se nepatrně snížila o 0,2 p. b. na 64 %.

Vývoj teritoriální skladby českého AZO v letech 2008 a 2009 znázorňuje příl. tab. 9.2/03.

Nejvýznamnějšími odběrateli agrárních výrobků z ČR jsou dlouhodobě Slovensko (v roce 2009 činil jeho podíl 26,5 %), Německo (22,4 %), Polsko (9,9 %), Itálie (6,7 %), Rakousko (5,4 %) a Maďarsko (4,4 %). Hodnoty českého agrárního vývozu do těchto zemí v letech 2008 a 2009 jsou uvedeny v tab. T9.2/02. Z třetích zemí bylo v roce 2009 nejdůležitějším obchodním partnerem s 1,3 % Rusko (přičemž jeho pozice v českém agrárním vývozu od roku 2005 značně oslabil), dále Chorvatsko, Japonsko, Ukrajina, Švýcarsko, Spojené státy a Norsko.

V hodnotovém vyjádření se v roce 2009 vzhledem k roku 2008 nejvýrazněji zvýšil agrární export ČR do Francie, Německa, Japonska, Spojeného království a Belgie. Naopak meziročně nižší byla ve sledovaném období především hodnota českého agrárního exportu do Polska, na Slovensko, do Ruska, Maďarska a Nizozemska.

¹³³ Intrastat je statistický systém pro sledování pohybu zboží mezi členskými zeměmi EU. Sledován je pouze pohyb zboží firem, které překročily stanovený práh pro vykazování (od 1. 1. 2009 byl tento práh zvýšen z 2 mil. Kč na 8 mil. Kč pro odeslané a ze 4 mil. Kč na 8 mil. Kč pro přijaté zboží). Obchod subjektů, které daný práh nepřekročily, je ČSÚ matematicko-statistickými metodami doplňován.

Hlavními dodavateli¹³⁴ agrárního zboží do ČR byly v roce 2009 stejně jako v letech předchozích Německo (jeho podíl činil 25,5 %), Polsko (14,8 %), Nizozemsko (10 %), Slovensko (9,8 %), Itálie (5,2 %) a Rakousko (5,2 %). Hodnoty českého agrárního dovozu z těchto zemí v letech 2008 a 2009 jsou uvedeny v tab. T9.2/02. V rámci třetích zemí pak dovážela ČR agrární zboží zejména z Číny, Spojených států, Brazílie, Turecka, Vietnamu, Kanady, Thajska a Švýcarska.

V meziročním porovnání se v roce 2009 nejvýrazněji zvýšila hodnota českého agrárního dovozu z Polska, Francie, Belgie, Španělska, Portugalska a Irska. Naopak nejvýraznější pokles vykázala ve stejné době hodnota českého agrárního importu ze Spojených států, Chorvatska, Řecka, Itálie, Slovenska a Číny.

Nejvyššího bilančního aktiva (ve výši 14 852,7 mil. Kč) dosáhla ČR v roce 2009 v agrárním obchodě se Slovenskem. Dalšími významnými čistými dovozci agrárního zboží ve vztahu k ČR byly Spojené království, Rumunsko a Rusko. Nejvyšší bilanční schodek zaznamenala ČR v roce 2009 naopak v obchodě s Nizozemskem (11 435,4 mil. Kč), Německem (10 323,2 mil. Kč) a Polskem (9 319,7 mil. Kč), dále Španělskem, Francií, Belgií, Dánskem a Rakouskem.

K meziročnímu zhoršení bilance ČR došlo v roce 2009 především v agrárním obchodě s Polskem (nárůst schodku o 4 169,1 mil. Kč), Slovenskem (pokles aktiva o 683,1 mil. Kč), Ruskem (snížení přebytku o 644,3 mil. Kč), Maďarskem (změna aktiva ve výši 259,6 mil. Kč na pasivum ve výši 302,8 mil. Kč), Portugalskem (zvýšení schodku o 344,7 mil. Kč) a Španělskem (nárůst pasíva o 325,2 mil. Kč). Naproti tomu meziroční zlepšení bilance zaznamenala ČR především v obchodě s Německem (pokles pasíva o 456,9 mil. Kč), Itálií (změna pasíva ve výši 246,7 mil. Kč na aktivum ve výši 136,3 mil. Kč), Spojenými státy (snížení schodku o 348,9 mil. Kč), Spojeným královstvím (zvýšení přebytku o 300,8 mil. Kč), Čínou (snížení pasíva o 281,9 mil. Kč), Řeckem (snížení schodku o 253 mil. Kč) a Japonskem (nárůst aktiva o 242,4 mil. Kč).

Vývoj agrárního dovozu, vývozu a bilance ČR se státy EU 27 v letech 2005-2009 je zachycen v příl. tab. 9.2/07 a 9.2/08.

T9.2/02 - Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Země	Vývoz			Země	Dovoz ¹⁾		
	2008	2009	meziroční index		2008	2009	meziroční index
Slovensko	28 901,7	27 971,1	96,8	Německo	33 926,1	33 951,6	100,1
Německo	23 146,0	23 628,4	102,1	Polsko	17 036,6	19 721,6	115,8
Polsko	11 886,0	10 401,9	87,5	Nizozemsko	13 374,5	13 351,2	99,8
Itálie	6 957,6	7 084,8	101,8	Slovensko	13 365,9	13 118,4	98,1
Rakousko	5 609,5	5 657,4	100,9	Itálie	7 204,3	6 948,5	96,4
Maďarsko	5 070,7	4 667,5	92,0	Rakousko	6 730,2	6 946,2	103,2
Spojené království	3 495,5	3 731,5	106,8	Španělsko	5 857,1	6 224,0	106,3
Francie	2 130,4	2 649,0	124,3	Francie	5 031,5	5 672,3	112,7
Rumunsko	1 957,3	2 102,1	107,4	Maďarsko	4 811,1	4 970,3	103,3
Nizozemsko	2 122,4	1 915,8	90,3	Belgie	4 064,4	4 436,3	109,2
Belgie	1 361,3	1 585,3	116,5	Dánsko	2 069,2	2 201,4	106,4
Rusko	2 030,3	1 370,1	67,5	Spojené království	1 685,0	1 620,2	96,2
Švédsko	1 214,4	1 359,7	112,0	Irsko	734,9	1 039,1	141,4
Dánsko	705,5	704,7	99,9	Portugalsko	650,3	1 014,7	156,0
Španělsko	637,8	679,5	106,5	Čína	1 183,4	975,4	82,4
Chorvatsko	785,0	670,9	85,5	Řecko	1 242,1	950,9	76,6
Finsko	765,8	655,4	85,6	Spojené státy	1 219,9	890,8	73,0
Japonsko	413,0	652,9	158,1	Brazílie	845,4	819,5	96,9
Slovensko	572,6	602,8	105,3	Turecko	708,5	741,4	104,6
Vybrané země celkem	99 762,8	98 090,8	98,3	Vybrané země celkem	121 740,4	125 593,8	103,2
Podíl na celkovém agrárním vývozu	93,3	93,1	x	Podíl na celkovém agrárním dovozu	93,5	94,2	x

¹⁾ Dovoz podle země odeslání.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlavá (ÚZEI)

9.2.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

Hlavními exportními komoditami ČR byly v roce 2009 KN 2402 20 Cigarety (na 1. místě od roku 2008, kdy enormně vzrostl jejich vývoz do Itálie, nyní nejvýznamnější destinace namísto Slovenska), KN 1001 Pšenice, KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana, KN 2203 Pivo, KN 1205 Řepka, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské přípravky s kakaem, KN 2202 Limonády, KN 1704 Cukrovinky bez kaka, KN 2309 Přípravky používané k výživě zvířat, KN 2103 Omáčky, přípravky pro omáčky, kořenité směsi a hořčice, KN 1107 Slad, KN 0102 Živý skot, KN 0403 Kysané mléčné výrobky a KN 1701 Cukr.

K největšímu meziročnímu nárůstu hodnoty vývozu došlo v roce 2009 u KN 1001 Pšenice (o 1,4 mld. Kč, tj. o 30 %). Dalšími komoditami s významnými přírůstky exportu byly KN 1518 Tuhy a oleje upravené (jejich zastoupení v českém agrárním vývozu je v porovnání s ostatními uvedenými komoditami řádově nižší, avšak v roce 2009 jejich hodnota vývozu vzrostla na 3,5násobek), KN 1005 Kukuřice (o 402,4 mil. Kč, tj. o jednu třetinu), dále pak KN 2103 Omáčky, přípravky pro omáčky, kořenité směsi a hořčice, KN 0403 Kysané mléčné výrobky, KN 0102 Živý skot, KN 1205 Řepka, KN 2202 Limonády a KN 1601 Uzenky, salámy apod.

¹³⁴ Dovoz hodnocen podle země odeslání (ne podle země původu).

Naproti tomu největší meziroční pokles hodnoty vykázal export KN 0401 Nezahuštěného mléka a smetany (o 1,3 mld. Kč, tj. o jednu pětinu), KN 1207 91 Máku (o 878,8 mil. Kč, tj. o jednu polovinu), KN 1514 11+19 Řepkového oleje (o 848,2 mil. Kč, tj. o 43,6%) a KN 0402 Zahuštěného mléka a smetany (o 767,6 mil. Kč, tj. o jednu třetinu). Významný byl také pokles hodnoty vývozu KN 1806 Čokolády a ostatních potravinářských přípravků s kakaem, KN 2104 Polévek, bujónů a homogenizovaných směsí, KN 2309 Přípravků používaných k výživě zvířat, KN 2306 41 Pokrutin po extrakci řepkového oleje, KN 1206 Slunečnicových semen, KN 1704 Cukrovinek a KN 1701 Cukru. Vývoj českého agrárního vývozu v letech 2005-2009 v členění podle kapitol KN je znázorněn v příl. tab. 9.2/04.

Nejvíce zastoupenými komoditami v českém agrárním importu jsou KN 0203 Vepřové maso (po skokovém zvýšení jeho dovozu po vstupu ČR na jednotný trh EU se trvale od roku 2005 umísťuje na 1. místě), KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 1806 Čokoláda a potravinářské přípravky ostatní s kakaem, KN 0406 Tvaroh a sýry, KN 2309 Přípravky používané k výživě zvířat, KN 2304 Sójové pokrutiny, KN 0207 Maso a droby drůbeže, KN 2204 Víno, KN 0901 Káva, KN 2202 Limonády, KN 2402 Doutníky, doutníčky a cigarety, KN 0805 Citrusové plody, KN 0803 Banány a KN 0702 Rajčata.

Nejvýraznější meziroční zvýšení importu v hodnotovém vyjádření zaznamenaly v roce 2009 KN 0203 Vepřové maso (o 1,6 mld. Kč, tj. o jednu pětinu), KN 1514 11+19 Řepkový olej (o 1 mld. Kč, což představovalo vysoký nárůst v procentickém vyjádření na 2,5násobek), KN 2402 Doutníky, doutníčky a cigarety (o 835,4 mil. Kč, tj. o jednu polovinu), KN 0207 Maso a droby drůbeže (o 474,4 mil. Kč, tj. o 16,2 %), KN 2106 Potravinové přípravky jiné (nutno podotknout, že ačkoliv se hodnota jejich dovozů zvýšila o 426,4 mil. Kč, tj. o 8,2 %, v hmotnostním vyjádření import těchto výrobků stagnoval) a KN 0201 Hovězí maso čerstvé nebo chlazené (o 357 mil. Kč, tj. o 30 %). Dalšími komoditami s významnými meziročními přírůstky hodnoty dovozu byly také KN 0406 Sýry a tvaroh a KN 2203 Pivo.

K největšímu meziročnímu poklesu hodnoty importu došlo v roce 2009 u KN 2101 Výtažků a koncentrátů z kávy, čaje apod. (o 824,1 mil. Kč, tj. o necelou jednu třetinu), KN 2304 Sójových pokrutin (o 431,1 mil. Kč, tj. o jednu desetinu), KN 2104 Polévek, bujónů a homogenizovaných směsí (o 387,6 mil. Kč, což představovalo výrazný pokles dovozu v procentickém vyjádření o téměř tři čtvrtiny), KN 0808 10 Jablek (o 372,3 mil. Kč, tj. o jednu třetinu), dále KN 1302 Štáv a výtažků rostlin, pektinů apod., KN 2009 Ovocných a zeleninových šťáv (jejich dovoz v kg naopak mírně vzrostl), KN 1507 Sójového oleje, KN 0401 Nezahuštěného mléka a smetany, KN 1003 Ječmene a KN 1205 Řepky. Vývoj českého agrárního dovozu v členění podle kapitol KN znázorňuje příl. tab. 9.2/05.

Nejvýznamnější českými netto-vývozními komoditami byly v roce 2009 KN 1001 Pšenice, KN 2402 20 Cigarety, KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana, KN 1205 Řepka, KN 2203 Pivo, KN 0102 Živý skot, KN 1107 Slad, KN 2103 Omáčky, přípravky pro omáčky, kořenité směsi, hořčice, KN 1704 Cukrovinky, KN 0402 Zahuštěné mléko a smetana a KN 0403 Kysané mléčné výrobky. Naproti tomu netto-dovozními položkami byly ve sledovaném roce zejména KN 0203 Vepřové maso, KN 2304 Sójové pokrutiny, KN 0406 Sýry a tvaroh, KN 2204 Víno, KN 0207 Maso a droby drůbeže, KN 0805 Citrusové plody, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 0702 Rajčata, KN 2106 Potravinové přípravky jiné, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské výrobky s kakaem a KN 0803 Banány. Vývoj bilance českého AZO v členění podle kapitol KN v letech 2005-2009 obsahuje příl. tab. 9.2/06.

Meziroční zlepšení obchodní bilance bylo v roce 2009 zaznamenáno především u KN 1001 Pšenice, jejíž netto-vývoz se zvýšil o 1,5 mld. Kč. Dalšími komoditami, které se pozitivně promítly do bilance AZO ČR, byly KN 2101 Výtažky a koncentráty z kávy, čaje apod. (vysoká hodnota jejich netto-dovozu z let 2007 a 2008 poklesla v roce 2009 meziročně o 848 mil. Kč), KN 1518 Tuhy a oleje upravené (jejich v roce 2008 poprvé kladná bilance se meziročně zvýšila o 519,3 mil. Kč) a KN 1005 Kukuřice (zvýšení netto-vývozu o 452 mil. Kč).

Naopak negativní vývoj obchodní bilance vykázaly stejně jako v předchozích pěti letech KN 0203 Vepřové maso (nárůst netto-dovozu o 1 569,7 mil. Kč), dále KN 1514 11+19 Řepkový olej (dlouhodobě aktivní bilance u této komodity se v roce 2009 změnila z 1 244,5 mil. Kč na pasivní ve výši 645,4 mil. Kč), KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana (od roku 2005 se aktivní bilance pravidelně zvyšovala a v roce 2009 poprvé meziročně poklesla o 960,7 mil. Kč), KN 2402 20 Cigarety (pokles netto-vývozu o 871,2 mil. Kč), KN 1207 91 Mák (pokles netto-vývozu o 777,1 mil. Kč) a KN 0402 Zahuštěné mléko a smetana (pokles netto-vývozu o 758,4 mil. Kč).

Komoditní strukturu českého AZO v letech 2008 a 2009 v členění podle kapitol KN uvádí tab.T9.2/03.

T9.2/03 - Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

KN	Popis	Vývoz			Dovoz			Balance		
		podíl na agrárním vývozu (%)		meziroční změna (%)	podíl na agrárním dovozu (%)		meziroční změna (%)	mil. Kč		meziroční rozdíl
		2008	2009		2008	2009		2008	2009	
1	Živá zvířata	4,63	4,75	2,59	1,15	1,45	26,09	3 464,5	3 076,9	-387,6
2	Maso a jedlé droby	3,79	3,67	-3,17	10,59	12,01	13,41	-9 737,7	-12 145,7	-2 408,0
3	Ryby, korýši, měkkýši a jiní vodní bezobratlovci	1,44	1,61	11,81	1,80	1,77	-1,67	-797,0	-658,0	139,0
4	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	13,72	12,17	-11,30	7,72	7,73	0,13	4 628,5	2 512,1	-2 116,4
5	Ostatní produkty živočišného původu	0,50	0,65	30,00	0,89	0,94	5,62	-622,5	-573,2	49,3
6	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	0,27	0,34	25,93	2,39	2,46	2,93	-2 832,8	-2 931,1	-98,3
7	Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy	1,88	1,98	5,32	6,80	7,00	2,94	-6 841,6	-7 248,2	-406,6
8	Jedlé ovoce a ořechy	2,20	2,29	4,09	8,86	8,25	-6,88	-9 173,3	-8 590,0	583,3
9	Káva, čaj, maté a koření	1,24	1,41	13,71	2,53	2,61	3,16	-1 970,2	-1 997,8	-27,6
10	Obiloviny	7,07	9,00	27,30	1,87	1,43	-23,53	5 129,5	7 568,1	2 438,6
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	3,03	3,04	0,33	0,86	0,83	-3,49	2 118,0	2 098,9	-19,1
12	Olejnata a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a píce	7,87	7,00	-11,05	2,12	1,76	-16,98	5 649,5	5 025,2	-624,3
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťavy a výtažky	0,72	0,79	9,72	0,79	0,52	-34,18	-266,6	135,0	401,6
14	Rostlinné pletací materiály	0,00	0,00	x	0,03	0,03	0,00	-27,8	-31,0	-3,2
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	3,66	3,43	-6,28	4,13	4,65	12,59	-1 469,3	-2 591,1	-1 121,8
16	Přípravky z masa, ryb, korýšů, měkkýšů, apod.	2,55	2,97	16,47	3,25	3,32	2,15	-1 508,5	-1 299,1	209,4
17	Cukr a cukrovinky	5,31	4,96	-6,59	2,91	2,84	-2,41	1 894,5	1 438,2	-456,3
18	Kakao a kakaové přípravky	3,80	3,45	-9,21	4,66	4,63	-0,64	-2 000,6	-2 541,3	-540,7
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	5,27	5,36	1,71	6,71	6,77	0,89	-3 098,8	-3 379,1	-280,3
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	2,11	2,08	-1,42	5,03	4,52	-10,14	-4 288,2	-3 835,4	452,8
21	Různé potravinářské přípravky	8,37	8,92	6,57	8,08	7,34	-9,16	-1 569,2	-385,9	1 183,3
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	9,58	9,83	2,61	7,45	7,46	0,13	546,7	408,5	-138,2
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	4,40	3,76	-14,55	6,76	6,32	-6,51	-4 085,0	-4 471,5	-386,5
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	6,60	6,52	-1,21	2,62	3,33	27,10	3 651,9	2 426,9	-1 225,0
Celkem		100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-23 205,9	-27 988,7	-4 782,8

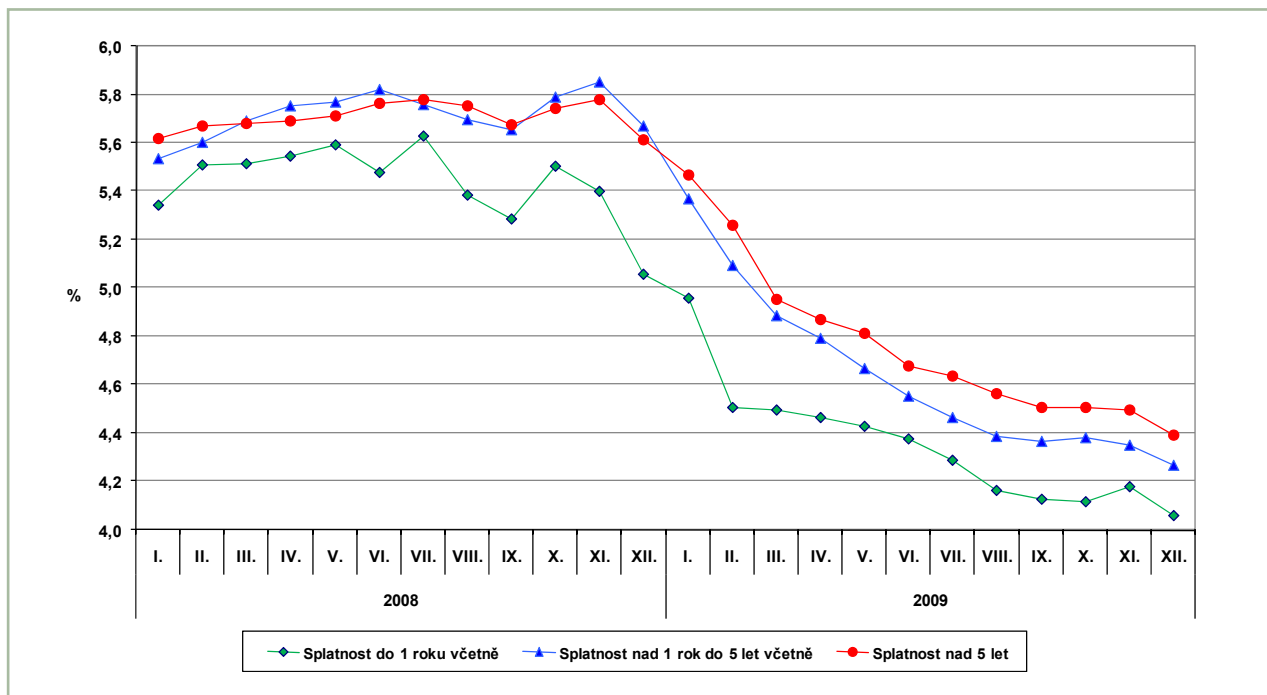
Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlavá (ÚZEI)

9.3 Cenový vývoj finančních a materiálových vstupů do zemědělství

Vývoj cen finančních vstupů do zemědělství

Pokles tržních úrokových sazeb na peněžním trhu v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 výrazně pokračoval až do prosince. Sazby na peněžním trhu klesaly pod vlivem snížení klíčových sazeb ČNB. Situace na tuzemském finančním trhu v roce 2009 byla nadále ovlivňována globální finanční a hospodářskou krizí. Úrokové sazby se vyvíjely odlišně v závislosti na délce splatnosti. Celková průměrná úroková sazba ze zůstatků úvěrů nefinančních podniků se od ledna 2009 v průběhu celého roku pozvolna snižovala, aby se v prosinci zastavila na 4,26 %. Úroková sazba ze zůstatků úvěrů u pásma splatnosti do 1 roku zaznamenala v prosinci pokles na 4,06 %, přičemž za úvěry u pásma se splatností nad 1 rok až 5 let si banky účtovaly ve stejném měsíci 4,27 % a u pásma nad 5 let 4,39 %. Vývoj úrokových sazeb v jednotlivých měsících roku 2008 a 2009 ukazuje graf T9.3/01.

Graf T9.3/01 - Vývoj úrokových sazeb korunových úvěrů poskytnutých bankami nefinančním podnikům ČR v letech 2008-2009, stavy obchodů

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI)

Vývoj úrokových sazeb z korunových klientských úvěrů nefinančních podniků podle časového hlediska a pro porovnání vývoj úrokových sazeb korunových vkladů přijatých bankami od nefinančních podniků k 31. 12. v letech 2007-2009 uvádí tab. T9.3/01.

T9.3/01 - Úrokové sazby korunové (stavy obchodů) k 31. 12. (%)

Ukazatel	2007	2008	2009
Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých bankami rezidentům			
Nefinanční podniky - celkem	5,52	5,40	4,26
v tom - krátkodobé (splatnost do 1 roku vč.)	5,37	5,06	4,06
- střednědobé (splatnost nad 1 rok do 5 let vč.)	5,60	5,67	4,27
- dlouhodobé (splatnost nad 5 let)	5,63	5,61	4,39
Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od rezidentů			
Nefinanční podniky - celkem	1,67	1,21	0,55
z toho - jednodenní	1,06	0,62	0,30
- s dohodnutou splatností	3,01	2,29	0,99
v tom: do 2 let	3,02	2,29	0,96
nad 2 roky	2,62	1,99	2,87
- s výpovědní lhůtou celkem	1,89	2,54	1,58
v tom: do 3 měsíců vč.	1,79	2,52	1,56
nad 3 měsíce	2,93	3,11	2,34

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI)

Jak se uvedený vývoj úrokových sazeb projevil v alokaci úvěrů v zemědělství, je vyhodnoceno v subkapitole 6.4.

Vývoj cen materiálových vstupů do zemědělství

Výrazný meziroční pokles cen zemědělských výrobců v závěru roku 2008 a v první polovině roku 2009 byl především ovlivněn prudkým oslabením světové poptávky po potravinách a celosvětově nadprůměrnou úrodou v roce 2008. Oproti očekávání došlo navíc k výraznější tvorbě zásob potravinářských komodit. V důsledku toho došlo v roce 2009 k výraznému poklesu cen komodit rostlinné výroby a rovněž i cen živočišných produktů. Příčinou uvedeného vývoje byla rovněž nízká poptávka na světových trzích, ale i na domácím trhu v důsledku oslabení globálního ekonomického růstu od druhé poloviny roku 2008.

Podobný vývoj byl zaznamenán i v ostatních odvětvích průmyslu, kde se tlumící vliv poptávky projevil klesajícími cenami, jak ukazují uvedené cenové indexy vstupů do zemědělství (tab. T9.3/02), mimo odvětví výroby paliv na topení, elektřiny, úpravy a rozvodu vody, u nichž došlo v roce 2009 k mírnému nárůstu cen.

U cen pohonných hmot, které od 4. čtvrtletí 2008 do října 2009 nepřetržitě klesaly, došlo ve 4. čtvrtletí 2009 k obnovení cenového růstu vlivem nárůstu světových cen ropy. Významný vliv na cenu měl i vývoj cen benzínů na evropských burzách a vliv kurzu USD/CZK.

Porovnáme-li ceny vstupů k výchozí základně roku 2005, pak se ceny vstupů zvýšily v roce 2009 o 8,8 %.

T9.3/02 - Indexy cen vstupů do zemědělství (stejně období předchozího roku = 100)

Název	Průměr 2008	Průměr 2009
VSTUPY CELKEM	110,8	92,6
Celkem výrobky a služby běžně spotř. v zem.	112,1	91,6
Osiva a sadba	116,0	91,8
z toho - pšenice ozimá	111,1	97,3
- ječmen jarní	134,9	74,8
- kukuřice	102,8	106,6
- řepka ozimá	113,9	101,9
Zvířata pro chov a výrobu	105,3	83,3
Energie a maziva	110,3	89,2
Paliva na topení	108,1	107,8
Motorová paliva	110,5	79,0
Elektřina	111,3	111,5
Maziva	105,5	64,6
Umělá hnojiva, půdní zlepšovací prostředky	138,3	106,2
z toho - jednoduchá hnojiva	131,9	108,8
- směsi hnojiv	166,1	98,6
Chemické prostředky, pesticidy	105,2	104,0
z toho - fungicidy	101,5	94,7
- insekticidy	106,1	106,3
- herbicidy	107,3	108,3
Krmiva	118,4	80,2
Jednoduchá krmiva	113,1	72,1
Krmné směsi	119,9	82,5
Údržba a oprava strojního zařízení	100,1	100,4
Údržba a oprava zem. budov a dalších budov	98,9	99,4
Veterinární služby	98,4	104,8
Ostatní výdaje	102,1	98,6
z toho - voda, její úprava a rozvod	104,2	106,9
- doprava silniční nákladní	106,2	92,2
- služby pošt a telekomunikací	99,3	97,3
- pojištění zemědělské produkce	100,0	100,7
- služby právní, účetnic., poradenství	102,0	100,1
Služby pro zemědělství	102,9	105,4
Celkem výrobky a služby přisp. do zem. investic	100,0	102,4
Stroje a ostatní zařízení pro zemědělství	96,8	103,2
Budovy	104,7	101,3

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI)

Propad cen agrárních komodit v roce 2009, pokles spotřeby, poptávky a snížená finanční likvidita zemědělců byly impulsem výrobců k cenovému přizpůsobení se poptávce na trhu s výrobky prodávaných zemědělské prvovýrobě. Již počátek roku 2009 ukazoval, že trh prodávajícího se velmi výrazně změnil v trh kupujícího.

Náš největší výrobce hnojiv na tuto situaci reagoval velmi brzy snížením cen některých hnojiv. Výrazný podíl na poklesu cen hnojiv od 3. čtvrtletí 2009 měla i podpora prodeje v okolních státech např. v Německu, významném obchodním teritoriu.

Stejná situace nastala i u průmyslových krmiv, kde se na cenovém vývoji výrazně projevil pokles cen obilovin, ale i snížená poptávka na trhu z důvodů snižování stavu hospodářských zvířat. Meziroční vývoj průměrných ročních cen u vybraných výrobků prodaných zemědělské prvovýrobě je uveden v tab. T9.3/03.

T9.3/03 - Průměrné roční ceny osiv, hnojiv a krmiv prodaných zemědělské prvovýrobě (Kč/t)

Ukazatel	MJ	2008	2009	Meziroční index
Osiva				
Pšenice ozimá	t	9 900	7 966	80,5
Pšenice jarní	t	11 872	8 927	75,2
Žito ozimé	t	9 719	7 668	78,9
Ječmen ozimý	t	9 286	7 230	77,9
Ječmen jarní	t	12 297	8 883	72,2
Tritikale	t	10 532	7 643	72,6
Kukuřice (cena za výsevní jednotku)	VJ	1 893	2 064	109,0
Oves	t	10 289	7 283	70,8
Hrách setý	t	12 180	12 474	102,4
Rané brambory	t	12 826	9 675	75,4
Pozdní konzumní brambory	t	9 370	7 127	76,1
Jetel luční	t	76 329	73 292	96,0
Vojtěška	t	121 095	107 605	88,9
Průmyslová hnojiva				
Dusíkatá - ledek amonný s vápencem	t	6 479	6 016	92,9
- ledek vápenatý 15%	t	5 315	6 370	119,9
- síran amonný 21%	t	4 776	4 923	103,1
- DAM 390	t	6 225	5 950	95,6
- močovina	t	10 082	8 889	88,2
Fosforečná - superfosfát gran. 18%	t	6 419	7 227	112,6
Draselná - draselná sůl gran. 60%	t	10 594	12 576	118,7
Kombinovaná - NPK (15:15:15)	t	11 131	10 944	98,3
- Amofos	t	16 759	13 603	81,2
Krmiva				
Krmné obilí - pšenice	t	5 018	2 603	51,9
- ječmen	t	4 706	2 483	52,8
Směsi pro prasata - pro selata ČOS	t	9 393	8 034	85,5
- pro prasata A2	t	6 501	4 936	75,9
- pro prasata CDP	t	6 473	4 675	72,2
- prasnice KPB	t	6 591	4 748	72,0
Směsi pro drůbež - pro nosnice	t	7 368	5 719	77,6
- pro brojlerů BR2	t	8 783	7 601	86,5
- pro brojlerů BR3	t	8 051	6 583	81,8
Směsi pro skot - pro telata ČOT - B	t	6 524	5 593	85,7

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI)

Cenové podmínky v roce 2009 přály těm podnikatelským subjektům v zemědělství, které disponovaly finančními zdroji a propracovanou obchodní strategií si zajistily za velmi nízké ceny budoucí spotřebu v roce 2010.

10 EKONOMICKÉ VÝSLEDKY AGRÁRNÍHO SEKTORU

V roce 2009 se podle předběžných údajů SZÚ podnikatelský důchod v zemědělství meziročně snížil o 67,8 % a činil 3,2 mld. Kč v b. c. Na poklesu se podílela především nižší hodnota produkce zemědělského odvětví (pokles o 18,1 %). Kladné hodnoty dosáhl podnikatelský důchod zejména díky meziročně vyšším výrobním dotacím, jejichž podíl na celkové produkci přesáhl 31 %. Zvýšila se tak závislost důchodu z faktorů na podporách (94,3 %). Definitivní výsledky hospodaření zemědělských podniků v rámci šetření FADN CZ jsou známy pouze za rok 2008. Meziročně došlo ke snížení čisté přidané hodnoty na AWU o 3,0 % na hodnotu 374,9 tis. Kč/AWU. Rozhodujícím faktorem byl pokles hodnoty celkové produkce vlivem meziročního snížení CZV, zejména u rostlinných komodit. Provozní dotace se proti roku 2007 zvýšily o 9,3 % na úroveň 8 287,3 Kč/ha z p. Nejvyšší úroveň ČPH/AWU dosáhly v roce 2008 středně velké podniky specializované na chov krav bez tržní produkce mléka, naopak nejnižší úroveň dlouhodobě dosahují podniky zaměřené na chov prasat a drůbeže. V potravinářském průmyslu se v roce 2009 meziročně zvýšila účetní přidaná hodnota na zaměstnance o 4,2 % u podniků s 10 a více zaměstnanci. Zároveň došlo u těchto podniků k dalšímu poklesu pracovníků (o 4,3 %). Průměrná měsíční nominální mzda vzrostla o 4,7 %.

10.1 Celkový ekonomický výsledek zemědělství (Souhrnný zemědělský účet)

Produkce odvětví zemědělství vykázala v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 podle SZÚ významný pokles (tab. T10.1/01), a to o 18,1 %. Rostlinná produkce poklesla o 18,3 % a živočišná produkce o 18,9 %. Mezispotřeba (výrobní spotřeba) poklesla o téměř 10 %, hrubá přidaná hodnota o cca 42 %, čistá přidaná hodnota (při mírném poklesu spotřeby fixního kapitálu o 1,1 %) klesla na 20 % úroveň předchozího roku. I přes významný růst objemu produkčních podpor (meziroční nárůst ukazatele „ostatní dotace na výrobu“ o 17,4 %) všechny ostatní sektorové ukazatele výrazně klesly. Ostatní daně na výrobu klesly o 6 % a zejména důchod z faktorů (tj. čistá přidaná hodnota zvýšená o saldo ostatních dotací a daní na výrobu) prakticky o 20 %. Uvedené tendence se promítly do finálního ukazatele SZÚ „podnikatelský důchod ze zemědělství“, který zaznamenal nejnižší hodnotu od roku 2004 (po vstupu ČR do EU), a to 3,2 mld. Kč (meziroční pokles o téměř 68 %).

Všechny zmíněné negativní trendy v českém zemědělství v roce 2009 jsou přímými důsledky ekonomické krize, která se začala projevovat již v druhém pololetí roku 2008.

Nepříznivou situaci roku 2009 ilustrují i podílové ukazatele (tab. T10.1/02). Na celkovém poklesu produkce zemědělského odvětví se podílela rostlinná a živočišná výroba zhruba rovnoměrně. Tato skutečnost ovlivnila zachování podílu RV a ŽV na celkové produkci v porovnání s rokem 2008 (cca 52 %, resp. 43 %). Výrazně se však zhoršily další podílové ukazatele: podíl mezipotřeby na celkové produkci vzrostl na 82 %, podíl HPH a ČPH na celkové produkci poklesl na cca 18 %, resp. 3,2 %, což představuje nejméně příznivé hodnoty těchto ukazatelů za období od vstupu ČR do EU. Podíl výrobních dotací na celkové produkci přesáhl 31 % (maximum od roku 2004) a ovlivnil tím pozitivně podnikatelský důchod ze zemědělství, který pouze díky této relaci neklesl do záporných hodnot. Nicméně závislost důchodu z faktorů na podporách se ještě zvýšila a za rok 2009 se blíží stoprocentní hranici (94,3 %), což je opět rekord od roku 2004.

Ekonomická krize se promítla i do nákladů na pracovní sílu. Počet pracovníků v zemědělství v přepočtu na AWU meziročně poklesl o 3,7 % a dostal se na úroveň cca 130 tis. AWU. Náhrady zaměstnanců poklesly o 5 %, což představuje současně i pokles jednotkových nákladů na pracovníka (o cca 1,4 % na 1 AWU). To ovlivnilo i ukazatel „důchod z faktorů na 1 pracovníka“ (246,6 tis. Kč/AWU), který poprvé od roku 2004 meziročně poklesl, a to téměř o 17 %.

Z hlediska výrobních a povětrnostních podmínek lze rok 2009 hodnotit jako zemědělsky průměrný. Dokumentují to např. následující údaje o nejvýznamnějších komoditách českého zemědělství:

- plochy obilovin celkem se blíží průměru období 2004-08, zatímco výnosy a výroba byly nad jeho průměrem;
- výnos řepky dosáhl druhé nejvyšší hodnoty od roku 2004, výroba řepky i olejin celkem dosáhla maxima v období po roce 2004;
- výnos cukrovky byl nejvyšší od roku 2004, přičemž produkce byla s ohledem na pokles ploch spíše průměrná;
- u brambor konzumních se výnosy a produkce pohybují mírně nad průměrem a plochy mírně pod průměrem uvedeného období;
- produkce mléka nevybočuje z průměru let 2004-08, dojivost dosáhla maxima od roku 2004;
- produkce hovězího masa dosáhla druhé nejvyšší hodnoty od roku 2004;
- významný pokles zaznamenala produkce vepřového masa (hluboko pod průměrem období 2004-08) s nejnižší úrovní od roku 2004;
- produkce drůbežního masa a vajec se pohybuje na úrovni průměru období 2004-08.

Na straně příjmů se ekonomická krize projevila poklesem hodnoty jednotlivých skupin rostlinných a živočišných komodit v porovnání s průměrem za roky 2004-2008. Celková hodnota produkce rostlinné výroby byla o 7,4 mld. Kč nižší než uvedený průměr, z toho největší pokles zaznamenaly obiloviny (-6,1 mld. Kč), dále cukrovka (-1,3 mld. Kč), brambory (-0,7 mld. Kč) a jediné olejnin celkem zaznamenaly díky rekordní sklizni hodnotu mírně nad průměrem (0,2 mld. Kč). V živočišné výrobě byl zaznamenán analogický propad o 7,0 mld. Kč, z toho největší pokles vůči průměru jde na vrub produkce mléka (-5,0 mld. Kč) a prasat (-2,5 mld. Kč). U ostatních živočišných komodit byly hodnoty blízké vypočteným průměrům (skot 0,5 mld. Kč, drůbež -0,1 mld. Kč, vejce 0,1 mld. Kč).

Je zřejmé, že při dosažení průměrných výrobních výsledků se ekonomická krize promítla do výrazného poklesu tržních cen zemědělských komodit. Tento problém se týká zejména významného propadu CZV obilovin a kravského mléka, tedy komodit s vysokým podílem na hodnotě celkové produkce zemědělského odvětví. V porovnání s průměrem 2004-2008 poklesly ceny obilovin o více než 20 % (pšenice o 26,4 %, ječmen o 16,4 %, kukuřice na zrno o 23,0 %) a cena mléka o 25 %. Z ostatních komodit nastal nejvyšší cenový pokles u cukrovky (o 29,7 %) a brambor konzumních (o 28,3 %). Cenové odchylky dalších komodit se pohybovaly do 10 % od průměru 2004-2008.

Pokles hodnoty produkce prasat byl způsoben převážně propadem výroby vepřového masa vzhledem k tomu, že cena jatečných prasat poklesla pouze o 4,4 %.

Na straně výdajů se ekonomická krize do mezipotřeby příliš nepromítla (pokles o 1 % proti průměru 2004-2008). Z jednotlivých nákladových položek poklesly náklady na osiva o 7,7 % a na krmiva o 10,2 %, zatímco náklady na energii, hnojiva, přípravky na OR a veterinární péči vzrostly.

Vzhledem k tomu, že meziročně ceny materiálových vstupů klesly o 7,4 % (poprvé od roku 2004) a mezipotřeba o 10 %, došlo k úspoře fyzického množství vstupů do zemědělství o 2,6 %. To znamená, že zemědělští producenti reagovali na ekonomickou krizi „úsporami“ materiálových vstupů, které přispěly ke kladnému (i když relativně nízkému) podnikatelskému výsledku odvětví zemědělství za rok 2009.

T10.1/01 - Souhrnný zemědělský účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny						Meziroční index
		2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾	2009 ²⁾	
10	Rostlinná produkce	63 011	49 962	49 484	66 401	62 191	50 802	81,7
13	Živočišná produkce	48 868	47 698	47 795	49 151	51 812	41 995	81,1
15	Produkce zemědělských služeb	1 451	2 164	2 346	2 327	2 657	2 800	105,4
16	Zemědělská produkce	113 330	99 825	99 626	117 879	116 660	95 597	81,9
17	Nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	2 422	3 068	2 640	2 304	2 179	1 783	81,8
18	Produkce zemědělského odvětví	115 752	102 893	102 265	120 182	118 839	97 381	81,9
19	Mezispotřeba celkem	75 897	75 600	76 519	86 633	88 611	79 877	90,1
20	Hrubá přidaná hodnota	39 855	27 293	25 747	33 550	30 229	17 504	57,9
21	Spotřeba fixního kapitálu	11 813	12 992	13 501	14 181	14 533	14 369	98,9
22	Čistá přidaná hodnota	28 042	14 300	12 246	19 369	15 696	3 135	20,0
23	Náhrady zaměstnancům	19 160	20 153	20 559	24 362	25 813	24 522	95,0
24	Ostatní daně na výrobu	4 215	1 564	1 464	1 397	1 378	1 295	94,0
25	Ostatní dotace na výrobu	7 158	19 025	21 123	20 647	25 788	30 287	117,4
26	Důchod z faktorů	30 985	31 762	31 905	38 618	40 106	32 127	80,1
27	Čistý provozní přebytek/Smíšený důchod	11 825	11 608	11 346	14 256	14 293	7 604	53,2
28	Předepsané pachtovné a ostatní nájemné z nemovitostí	2 569	3 056	3 245	3 472	3 611	3 615	100,1
29	Nákladové úroky	1 388	1 522	1 568	1 434	1 498	1 513	101,0
30	Výnosové úroky	691	579	645	660	637	689	108,2
31	Podnikatelský důchod	8 558	7 609	7 178	10 009	9 821	3 166	32,2
	Počet pracovníků v zemědělství - AWU ³⁾ (tis. osob)	163,6	151,9	147,9	138,1	135,3	130,3	96,3
	Důchod z faktorů na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	189,4	209,1	215,7	279,6	296,4	246,6	83,2
	Ostatní dotace na výrobu na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	43,8	125,2	142,8	149,5	190,6	232,4	122,0

¹⁾ Semidefinitivní údaje.²⁾ Předběžné údaje.³⁾ AWU = Annual Working Unit = 1 přepočtený pracovník s roční pracovní kapacitou 1 800 hod.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Foltýn, I. Zedníčková (ÚZEI)

T10.1/02 - Podílové ukazatele SZÚ (%)

Ukazatel	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Produkce zemědělského odvětví (PRO)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Podíl rostlinné produkce na PRO	54,44	48,56	48,39	55,25	52,33	52,17
Podíl živočišné produkce na PRO	42,22	46,36	46,74	40,90	43,60	43,12
Podíl mezispotřeby na PRO	65,57	73,47	74,82	72,08	74,56	82,03
Podíl hrubé přidané hodnoty na PRO	34,43	26,53	25,18	27,92	25,44	17,97
Podíl odpisů na PRO	10,21	12,63	13,20	11,80	12,23	14,76
Podíl čisté přidané hodnoty na PRO	24,23	13,90	11,97	16,12	13,21	3,22
Podíl náhrad zaměstnancům na PRO	16,55	19,59	20,10	20,27	21,72	25,18
Podíl ostatních dotací na výrobu na PRO	6,18	18,49	20,65	17,18	21,70	31,10
Podíl důchodu z faktorů na PRO	26,77	30,87	31,20	32,13	33,75	32,99
Podíl ostatních dotací na výrobu na důchodu z faktorů	23,10	59,90	66,21	53,46	64,30	94,27

Pramen: Výpočty ÚZEI

Zpracoval: I. Foltýn, I. Zedníčková (ÚZEI)

Vývoj investic v sektoru zemědělství je možné vyjádřit pomocí ukazatele Tvorba hrubého fixního kapitálu (tab. T10.1/03). V předstupném období pro investiční aktivitu nebyly příznivé ekonomické podmínky a současně se zde projevovala jistá investiční zdrženlivost zemědělských podnikatelů vyplývající z obav ze vstupu ČR do EU, čímž nedocházelo ani k prosté reprodukci fixního kapitálu - záporná tvorba čistého fixního kapitálu. Po roce 2004 se výrazně zlepšila důchodová situace zemědělských podniků v důsledku přijetí SZP a také bylo možné ve větší míře fakticky čerpat investiční podpory z předstupního programu SAPARD, nově otevřených opatření OP Zemědělství od roku 2005 a PRV od roku 2008. Vzhledem k zavedení přímých plateb a jejich postupnému navýšování a také možnému čerpání investičních podpor se zlepšil přístup zemědělských podniků k bankovním úvěrům. Zlepšení investiční aktivity je patrné z rostoucího podílu THFK včetně investičních dotací na produkci zemědělského odvětví, který dosahuje maximální hodnoty 14,4 % v roce 2007. V roce 2008 se již začínají projevovat dopady ekonomické recese a v roce 2009 je možné očekávat dramatický pokles v oblasti investování.

T10.1/03 - SZÚ - Kapitálový účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Stálé ceny roku 2000							
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
34	TVORBA HRUBÉHO FIXNÍHO KAPITÁLU ¹⁾	9 983	9 995	9 679	11 500	13 370	13 769	14 550	14 190
35	TVORBA ČISTÉHO FIXNÍHO KAPITÁLU ¹⁾	-755	-968	-758	374	1 700	1 860	2 303	1 824
37	KAPITÁLOVÉ TRANSFERY	8 895	2 350	3 677	1 940	1 093	981	916	1 317
37.1	Investiční dotace	1 636	1 324	1 428	1 616	699	662	633	1 027
37.2	Ostatní kapitálové transfery	7 259	1 026	2 248	324	395	319	283	290
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ	104 460	102 616	97 219	111 286	107 853	101 461	105 121	110 276
	Podíl THFK na produkci zemědělského odvětví (%)	9,6	9,7	10,0	10,3	12,4	13,6	13,8	12,9
	Podíl THFK včetně investičních dotací na produkci zemědělského odvětví (%)	11,1	11,0	11,4	11,8	13,0	14,2	14,4	13,8

¹⁾ Bez odečitatelné DPH.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: T. Medonos (ÚZEI)

10.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků

Ekonomické výsledky zemědělských podniků tříděných podle právních forem (PPO, PFO) a typologie FADN EU (LFA, výrobní zaměření, ekonomická velikost) byly zpracovány z údajů výběrového šetření zemědělské účetní datové sítě FADN ČR za kalendářní roky 2007 a 2008. Na rozdíl od předcházejících let jsou uvedeny jen ukazatele standardního výstupu EU¹³⁵. Druhou změnou proti předchozím rokům je použití vážených dat pro všechny uvedené skupiny podniků¹³⁶.

Výsledné ekonomické ukazatele jsou vyjádřeny v přepočtu na 1 ha využívané z. p., v případě ukazatele „čistá přidaná hodnota“ je uveden přepočet na 1 AWU (ČPH/AWU). Přepočet na 1 AWU byl rovněž proveden u klasifikace podniků podle výrobního zaměření (kap. 10.2.2.2), protože většina podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže hospodaří na minimální výměře z. p., resp. nemá zemědělskou půdu.

Přehled strukturálních a ekonomických ukazatelů jednotlivých kategorií zemědělských podniků je uveden v příl. tab. 10.2/01-04. Hodnoty „Celkem“ podle metodiky zpracování výstupů FADN CZ nezahrnují podniky specializované na chov prasat a drůbeže. Tato kategorie je uvedena ve zvláštním sloupci v příl. tab. 10.2/03 v přepočtu na podnik.

10.2.1 Celkové hospodářské výsledky zemědělských podniků

Výsledky podle PPO a PFO dokumentuje příl. tab. 10.2/01 (vysvětlivky jsou uvedeny v legendě k tabulkám).

10.2.1.1 Přidaná hodnota, výsledek hospodaření

ČPH/AWU je syntetickým hodnotícím ukazatelem, který vyjadřuje souhrnný vliv celkové produkce, efektivnosti vstupů a úrovně provozních dotací na ekonomickou úroveň zemědělských podniků. ČPH vyjadřuje ekonomický přínos dosažený z produkce v zemědělských podnicích po zaúčtování výrobní spotřeby, odpisů dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, provozních dotací a výrobních daní a je zdrojem k úhradě nákladů na práci, půdu (pachtovné) a kapitál (úroky).

Obecně se na meziročním vývoji ČPH/AWU odrazily rostoucí ceny vstupů do zemědělství a klesající ceny placené zemědělským výrobcům. Cenové indexy ČSÚ (index CZV) za rok 2008 sice uvádějí hodnotu 108,8, ale rozhodující pro rostlinnou výrobu je cenový vývoj po sklizni, kdy index CZV rostlinné výroby klesl od září do prosince 2008 z 92,8 na 70,9 (index CZV obilovin v prosinci¹³⁷ indikoval meziroční pokles CZV o 40 %), což vysvětluje uvedený pokles hodnoty produkce obilovin. Vývoj indexů CZV vysvětluje také meziročně vyšší realizační cenu olejnin v roce 2008 v porovnání s rokem 2007. Rozhodujícím obdobím pro realizaci olejnin je první pololetí kalendářního roku a podniky mohly realizovat sklizeň roku 2007 ještě za příznivých cen.

¹³⁵ Standardní výstup FADN EU je soubor vybraných ukazatelů, poskytující podle podnikové typologie pohled na strukturální charakteristiky a ekonomickou situaci zemědělských podniků. Přebírá údaje zjištěné v účetnictví a daňové evidenci, zahrnuje však pouze činnosti vymezené jako zemědělské. Zohledněny nejsou operace zejména finanční a mimořádné povahy a metodika vylučuje i rezervy a opravné položky. Ekonomické kategorie mají samostatnou metodiku a nejsou plně kompatibilní s kategoriemi odvozenými z celopodnikových účetních výkazů a daňové evidence.

¹³⁶ Systém vážení dat FADN je nástrojem zpracování databáze FADN, který slouží ke zvýšení statistické reprezentativnosti výsledků šetření FADN. Výchozí bázi tohoto systému tvoří údaje ze Strukturálního šetření v zemědělství, které organizuje EUROSTAT ve všech členských státech EU. Každý zemědělský podnik tohoto šetření je podle klasifikačního systému EU zařazen do kategorie výrobního zaměření a ekonomické velikosti. Podniky výběrového souboru FADN jsou klasifikovány obdobným systémem, proto lze každému podniku v souboru FADN přidělit tzv. váhový faktor (Weighting Factor) vyjadřující počet podniků, které tento podnik reprezentuje. Tyto váhy jsou využity při výpočtu průměrů za skupiny zemědělských podniků, kde každý typ zemědělského podniku má váhu podle skutečného počtu těchto podniků v celkové populaci farem dané země.

¹³⁷ Index CZV vztažený ke stejnému období předchozího roku.

Graf T10.2/01 vyjadřuje úroveň a meziroční vývoj čisté přidané hodnoty PFO, PPO a ČR celkem v přepočtu na AWU.

Graf T10.2/01 - Čistá přidaná hodnota podle právních forem zemědělských podniků

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

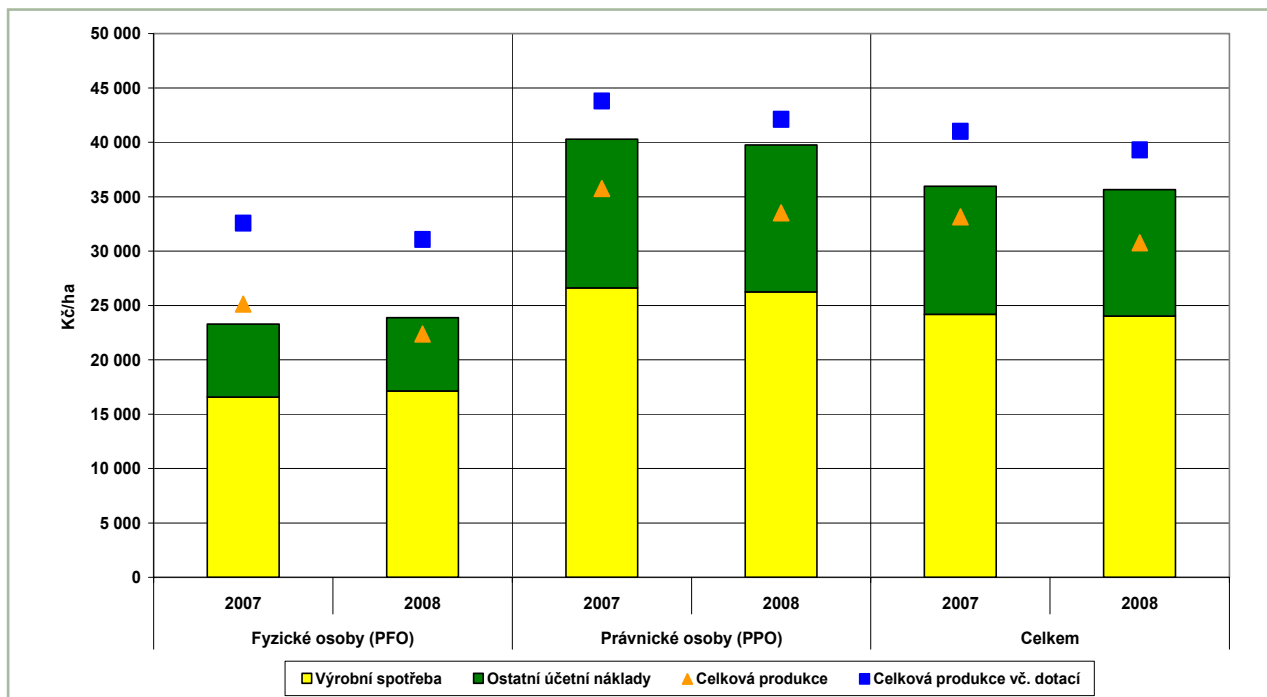
PFO zaznamenaly meziroční pokles ČPH/AWU o 18,7 % (z 470,6 tis. Kč/AWU v roce 2007 na 382,4 tis. Kč/AWU v roce 2008). Za tímto poklesem se skrývá výrazně nižší hodnota produkce RV/ha z. p. (o 14,1 %) a mírně vyšší výrobní spotřeba na hektar z. p. Meziročně nižší hodnota rostlinné produkce byla důsledkem nižší hodnoty produkce obilovin (o 24,5 %) i olejnin (o 5,2 %) v přepočtu na hektar z. p. Vliv ŽV je menší než u PPO, přičemž zatížení z. p. živočišnou výrobou se výrazněji meziročně nezměnilo. Počet AWU/100 ha se rovněž meziročně nezměnil. Kategorie PFO však představuje velikostně značně heterogenní skupinu. Nejvyšších hodnot ČPH/AWU dosáhly PFO s výměrou nad 300 ha z. p., zatímco nejnižší úroveň ČPH/AWU dosáhly v obou sledovaných obdobích PFO s výměrou do 50 ha z. p., které jsou však značně heterogenní z hlediska výrobního zaměření. Podrobnější pohled na velikostní kategorie zemědělských podniků a jejich výrobní zaměření je uveden v kap. 10.2.2.3.

V kategorii PPO došlo k meziročnímu nárůstu ČPH/AWU o 2,1 % z 375,2 tis. Kč/AWU na 383,0 tis. Kč/AWU. Příčinou bylo kromě vyšších provozních dotací na hektar z. p. (o 7,7 %) především snížení počtu AWU/100 ha z 3,6 na 3,2, relativně mírný pokles hodnoty celkové produkce na hektar z. p. (o 6,3 %) a nižší výrobní spotřeba na hektar z. p. (o 1,3 %). Meziroční pokles celkové produkce byl způsoben hlavně nepříznivým vývojem hodnoty produkce živočišné výroby (mléka a mléčných výrobků, hovězího a vepřového masa), která má u PPO ve výrobní struktuře větší zastoupení. Pokles hodnoty produkce rostlinné výroby byl zmírněn vyšší hodnotou produkce olejnin a krmných plodin, naopak hodnota produkce obilovin se snížila o 6,2 %, což bylo doprovázeno snížením výměry obilovin na podnik o necelých 10 %, částečně ve prospěch zvýšení výměry krmných plodin.

Na úroveň ČPH/AWU působil u obou kategorií podniků vývoj dotací provozního charakteru, výrobní spotřeby a celkové produkce. Graf T10.2/02 znázorňuje vývoj nákladové a výnosové stránky hospodaření zemědělských podniků. Z grafu je zřejmé, že až na výjimky (PFO v roce 2007) úroveň produkce nepokrývá celkové účetní náklady a že podniky jsou schopné přežívat jen s využitím dotací.

V grafu T10.2/03 je představen vývoj provozních dotací a vztahu výrobní spotřeby k celkové produkci, který je indikátorem využití zejména variabilních vstupů.

Graf T10.2/02 - Ekonomické charakteristiky zemědělských podniků podle právní formy

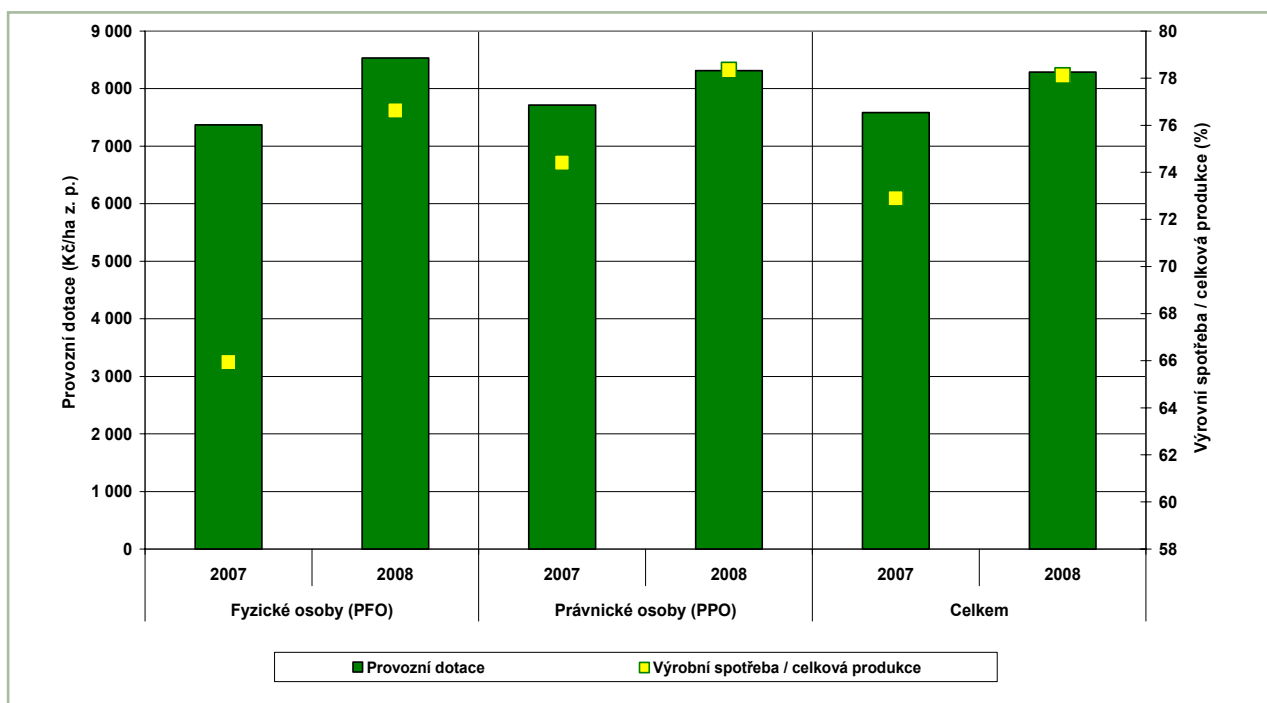

Poznámka: Dotace = provozní dotace + investiční dotace

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Graf T10.2/03 - Provozní dotace a podíl výrobní spotřeba / celková produkce podle právních forem

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

U obou kategorií podniků se provozní dotace na hektar využívané zemědělské půdy zvýšily. V kategorii PPO došlo k největšímu zvýšení u společností s ručením omezeným, ve kterých, kromě obecného zvýšení plateb SAPS, bylo zaznamenáno výraznější zvýšení i environmentálních dotací při nadprůměrném podílu plateb LFA na celkovém objemu provozních dotací. To spolu s nízkou intenzitou chovu přežvýkavců a relativně nízkým počtem AWU/100 ha z. p. indikuje jejich větší zastoupení v oblastech LFA v porovnání s ostatními právními formami PPO.

Přímé platby a environmentální dotace rozhodujícím způsobem přispěly ke zvýšení provozních dotací také u PFO. Environmentální dotace¹³⁸ na hektar využívané zemědělské půdy se u PFO meziročně zvýšily o 34,5 %, což je zřejmě odrazem výrazně vyššího zapojení PFO do agroenvironmentálních opatření v rámci osy II PRV, resp. HRDP v roce 2008 proti roku 2007.

Z hlediska vynaložených nákladů ve vztahu k dosažené hodnotě celkové produkce je zhoršení patrné u PFO. Hlavní příčinou je nepříznivý vývoj hodnoty celkové produkce podniků s větší specializací na rostlinné komodity, kde na úroveň CZV působí zřejmě i nedostatek vlastních skladovacích kapacit (které by umožnily rovnoměrnější rozložení peněžního toku v průběhu roku a dosažení lepších realizačních cen).

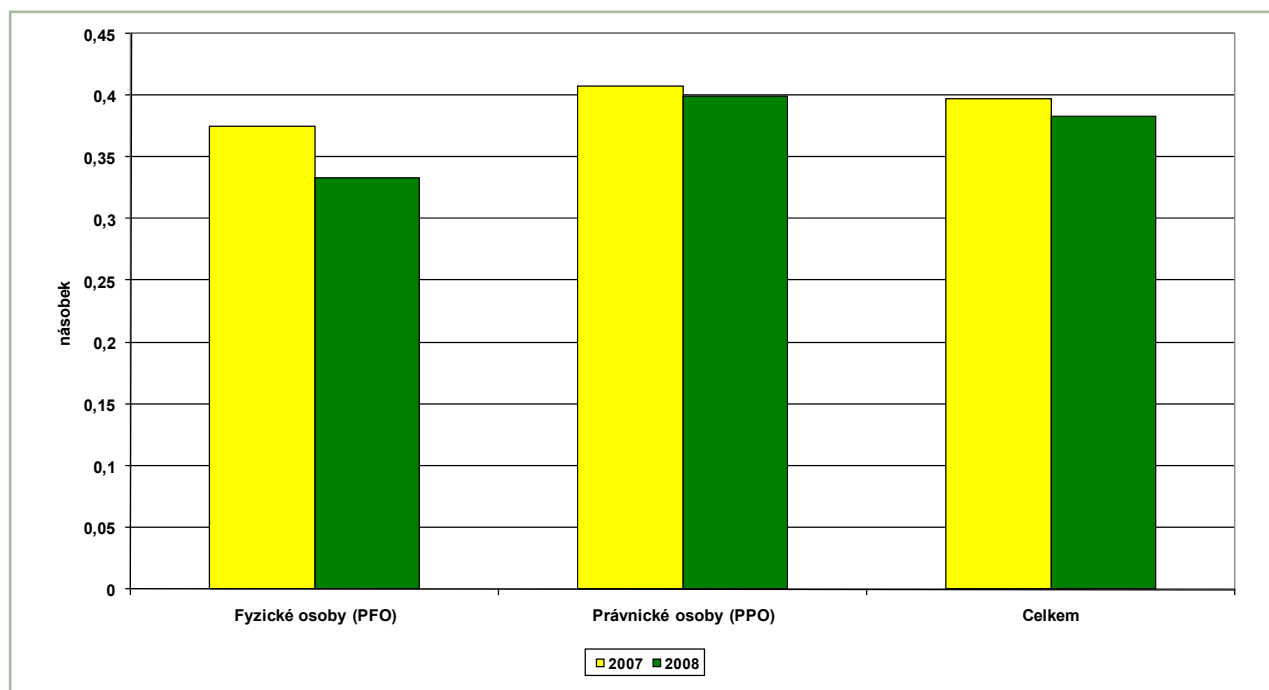
U celkového výsledku hospodaření (důchodu ze zemědělské činnosti) vykazují PPO vyšší ostatní účetní náklady, které jsou tvořeny zejména náklady na externí faktory (najímaná práce, půda a cizí kapitál). Tím PPO dosahují nižšího hospodářského výsledku na hektar z. p. a nižší výnosnosti celkového kapitálu v porovnání s PFO. Přímé porovnání těchto ukazatelů je však zkresleno tím, že PFO využívají zpravidla podstatně více neplacenou pracovní sílu a vlastní zemědělskou půdu, přičemž oportunitní náklady využití těchto faktorů nejsou účetně podchyceny.

Souhrnně lze konstatovat, že méně příznivý vývoj ekonomické situace v roce 2008 proti roku 2007 byl způsoben hlavně poklesem cen zemědělské produkce v posledním čtvrtletí roku. Provozní dotace byly faktorem stabilizace celkové ekonomické situace podniků a bez nich by mnohé podniky musely postupně odejít z trhu.

10.2.1.2 Majetek a kapitál

Vývoj objemu majetku v letech 2007-08 je uveden v příl. tab. 10.2/01-04. Aktivita ve využití a úroveň zhodnocení majetku je měřena ukazatelem obratu celkových aktiv, tj. poměrem celkové produkce k celkovým aktivům, resp. majetku (viz graf T10.2/04). U PFO i PPO došlo k poklesu míry obratu celkových aktiv, zejména v důsledku poklesu hodnoty celkové produkce. PPO zaznamenaly pokles hodnoty stálých aktiv na hektar z. p. o 4,8 %, což bylo způsobeno snížením hodnoty budov a základního stáda. U PFO nebyly změny hodnoty majetku na hektar z. p. výrazné.

Graf T10.2/04 - Obrat celkových aktiv podle právních forem

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

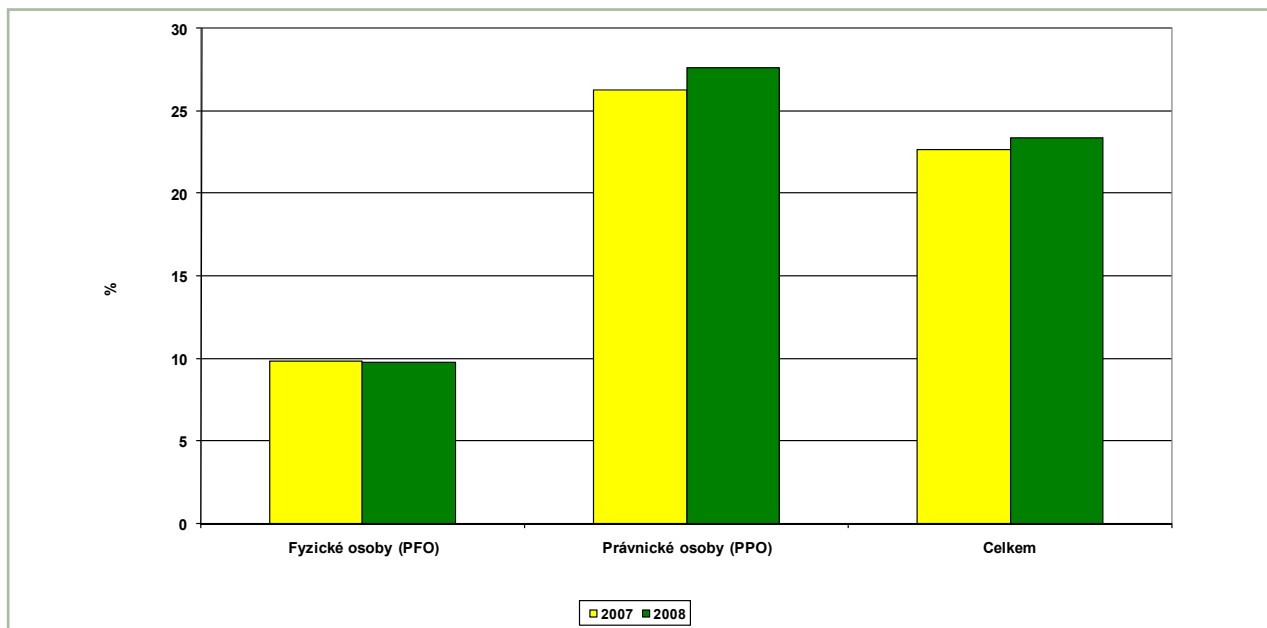
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Struktura kapitálu je hodnocena mírou celkové zadluženosti, která vyjadřuje podíl krátkodobých a dlouhodobých závazků na celkovém kapitálu (graf T10.2/05). V porovnání s předchozími roky, kdy míra zadluženosti klesala, došlo v období 2007-08 u PPO k opačnému trendu, což může být i důsledek vyššího ratingu zemědělských podniků z pohledu bank po ekonomicky velmi úspěšném roce 2007. U PPO vykazují vyšší míru zadluženosti již dlouhodoběji společnosti s ručením omezeným, což vyplývá z relativně nižšího objemu jejich vlastního kapitálu. PFO operují s vyšším podílem vlastního kapitálu, a proto je míra jejich zadlužení výrazně menší než u PPO¹³⁹.

¹³⁸ Dotace na agroenvironmentální opatření a platby Natura 2000.

¹³⁹ Rozdíly však mohou být též způsobeny odlišnou podnikovou evidencí PPO a PFO.

Graf T10.2/05 - Míra zadluženosti podle právních forem

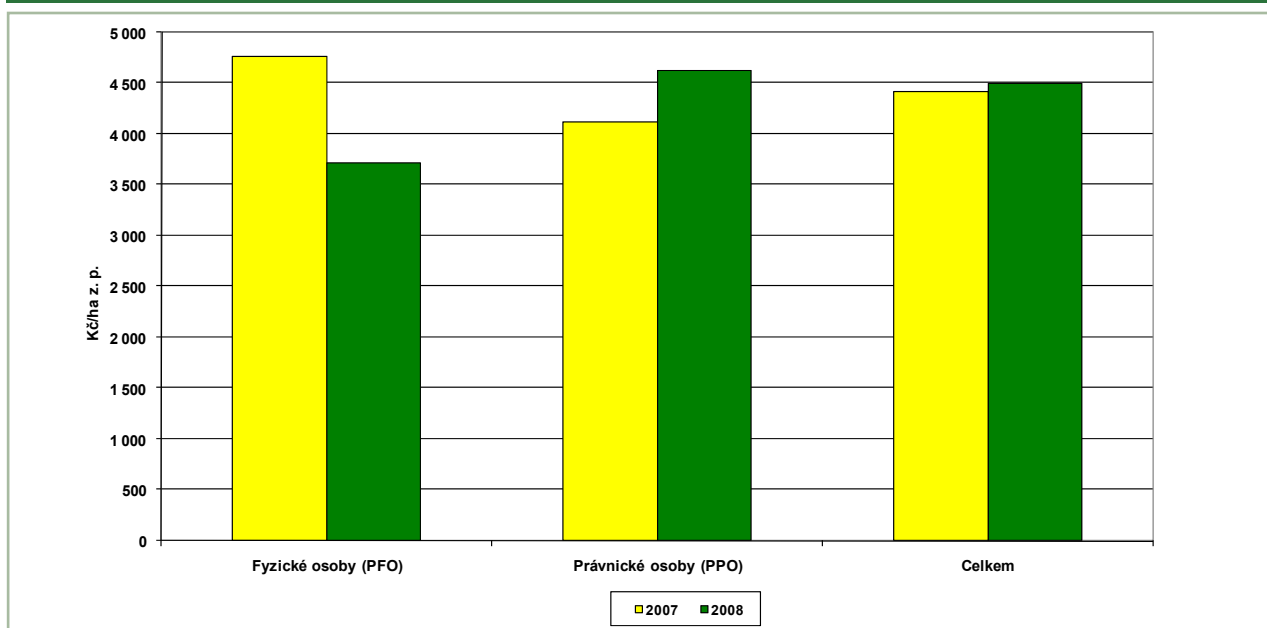
Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Z hlediska struktury cizích zdrojů se na financování PFO podílí převážně krátkodobé závazky, jejichž hodnota na hektar z. p. meziročně poklesla, což v kombinaci se stabilním objemem celkového kapitálu vyústilo do nižší úrovně celkové zadluženosti. U PPO jsou rozhodující dlouhodobé cizí zdroje, jejichž hodnota na hektar z. p. v období 2007-08 sice mírně klesla, nicméně tento pokles byl eliminován zvýšením hodnoty krátkodobých závazků. Celkově nezměněný objem cizích zdrojů na hektar z. p. PPO v kombinaci s meziročně nižší hodnotou celkového kapitálu na hektar z. p. míru celkové zadluženosti zvýšil.

Investiční aktivita je hodnocena úrovní hrubých investic na hektar využívané z. p.¹⁴⁰ Čisté investice lze vypočítat odečtením odpisů z hrubých investic (viz příl. tab. 10.2/01-04). Graf T10.2/06 ukazuje meziroční zvýšení objemu hrubých investic u PPO, které mají zřejmě lepší přístup k bankovním úvěrům než menší zemědělské podniky. Za vyššími hrubými investicemi u PPO se také zřejmě skrývá vyšší zastoupení investičně náročnější ŽV. U dlouhodobého majetku PPO přitom došlo ke zvýšení hodnoty zemědělské půdy, trvalých kultur a strojů na hektar z. p. Výše hrubých investic na hektar z. p. PFO byla meziročně nižší, ke zvýšení hodnoty majetku na hektar z. p. došlo u budov a základního stáda.

Graf T10.2/06 - Hrubé investice podle právních forem

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

¹⁴⁰ Podle standardního výstupu se hrubé investice počítají tak, že se k rozdílu nákupu a prodeje fixního majetku přičítá změna stavu základního stáda.

Důležitou úlohu v investiční činnosti zemědělských podniků mají investiční podpory, zejména z osy I a III PRV a z programů PGRLE. Z analýzy souboru žadatelů vyplývá, že investice směřovaly jak do vybavení RV (sklady a technologie skladování, stroje na posklizňovou úpravu produkce, výstavba a rekonstrukce fóliovníků, výstavba a rekonstrukce nosných konstrukcí pro trvalé kultury, nákup kotlů na spalování biomasy), tak do vybavení živočišné výroby (modernizace ustájení skotu a prasat včetně porodů a odchovu mladých zvířat, rekonstrukce dojírů včetně technologie, výstavba a rekonstrukce pastevních areálů a zimovišť pro chov masného skotu, výstavba a rekonstrukce nadzemních jímek a silážních žlabů, rekonstrukce skladů krmiv). Podíl žádostí na investice v rámci opatření PRV „Modernizace zemědělských podniků“ do ŽV přitom činil 77,6 %, do RV zbývajících 22,4 %. V rámci opatření PRV „Diverzifikace činností nezemědělské povahy“ byly podpory poskytnuty zejména na bioenergetiku (bioplynové stanice, linky na výrobu peletek a biobriket), částečně také na výstavbu a modernizaci dílen a dílenských technologií pro řemeslnou výrobu a služby. V rámci opatření PRV „Podpora cestovního ruchu“ se podpora týkala především výstavby turistických stezek, hipostezek a výstavbu a rekonstrukci ubytovacích zařízení a turistické infrastruktury. Celkem byly poskytnuty zemědělským podnikům investiční dotace ve výši 3,1 mld. Kč v roce 2007 a 4,0 mld. Kč v roce 2008.

10.2.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle standardního výstupu EU

Systém vážení dat standardního výstupu FADN byl aplikován také na kategorie podniků podle jejich vztahu k LFA (regionální kritérium), výrobního zaměření a ekonomické velikosti. Ukazatele váženého standardního výstupu pro tyto kategorie podniků jsou uvedeny v příl. tab. 10.2/02–04.

Podle regionálního kritéria (vztahu podniků k méně příznivým oblastem LFA) byly podniky klasifikovány následujícím způsobem:

- Převažující horské LFA (H) = více než 50 % výměry z. p. v LFA horská.
- Převažující ostatní LFA (O) = více než 50 % výměry z. p. v LFA ostatní a specifické, pokud H je menší než 50 %.
- Kombinace LFA a mimo LFA (Z) = zastoupení LFA, které nevyhovuje klasifikaci H nebo O.
- Oblasti mimo LFA (N) = 100 % výměry z. p. mimo LFA (produkční oblasti).

Kritériem pro klasifikaci zemědělských podniků podle typu výrobního zaměření je podíl odvětví na tvorbě podnikového standardního příspěvku na úhradu¹⁴¹.

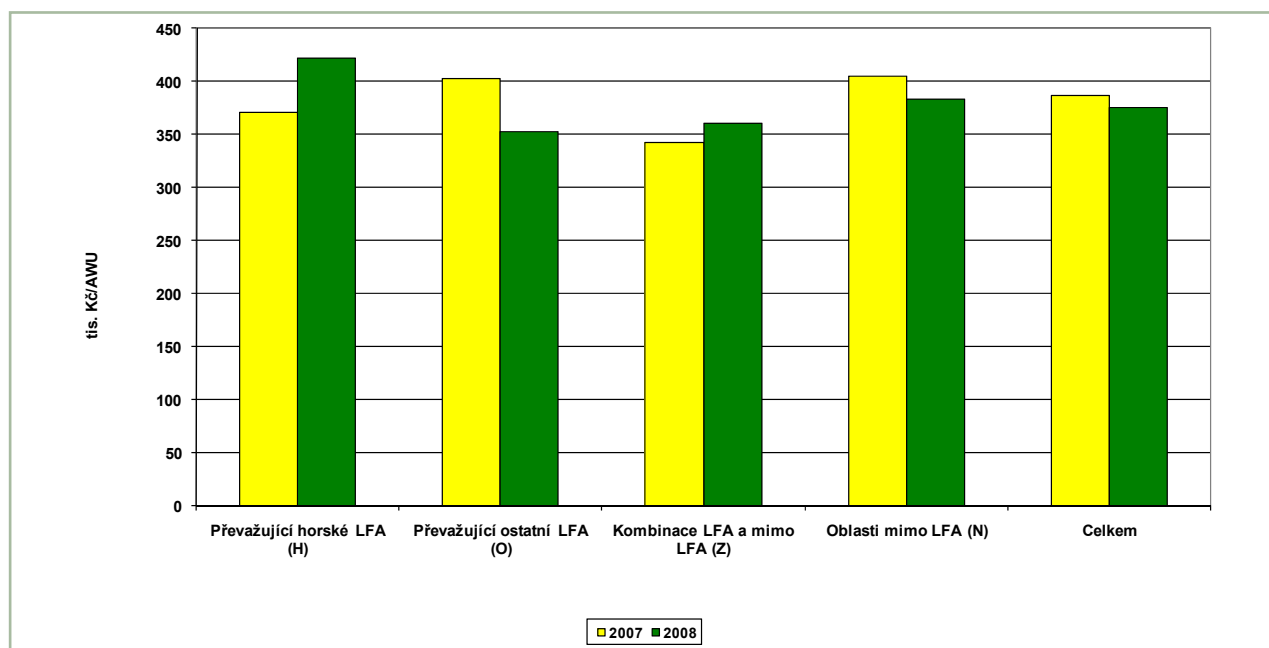
Třídění podle ekonomické velikosti bylo v porovnání s předchozími roky změněno vzhledem k malému počtu podniků menší ekonomické velikosti. Pro prezentaci jsou vymezeny čtyři velikostní kategorie podniků:

- Malé a pod středem (třídy ekonomické velikosti III. – VI., $4 \leq 16$ EVJ¹⁴²).
- Střední (třídy ekonomické velikosti VII. a VIII., $16 \leq 100$ EVJ).
- Velké (třída ekonomické velikosti IX., $100 \leq 250$ EVJ).
- Největší (třída ekonomické velikosti X., > 250 EVJ).

10.2.2.1 Výsledky zemědělských podniků podle regionálního hlediska (vztahu k LFA)

Regionální pohled, který zohledňuje rozdílné přírodní a klimatické podmínky, je reprezentován vztahem podniků k oblastem LFA. Průměrné hodnoty syntetického ukazatele ČPH/AWU v podnicích podle vztahu k oblastem LFA uvádí graf T10.2/07. Pozadí vývoje tohoto ukazatele osvětluje grafy T10.2/08 a T10.2/09, které dokumentují výši dotací na hektar z. p., vývoj celkové produkce a nákladů.

Graf T10.2/07 - Čistá přidaná hodnota podle LFA

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

¹⁴¹ Standardní příspěvek na úhradu vyjadřuje ekonomický přínos jednotky produkce jednotlivých odvětví rostlinné a živočišné výroby. Jeho hodnota odpovídá standardní hodnotě produkce z 1 ha plodiny, resp. 1 ks dané kategorie zvířat po odpočtu specifických (variabilních) nákladů na produkci této výroby.

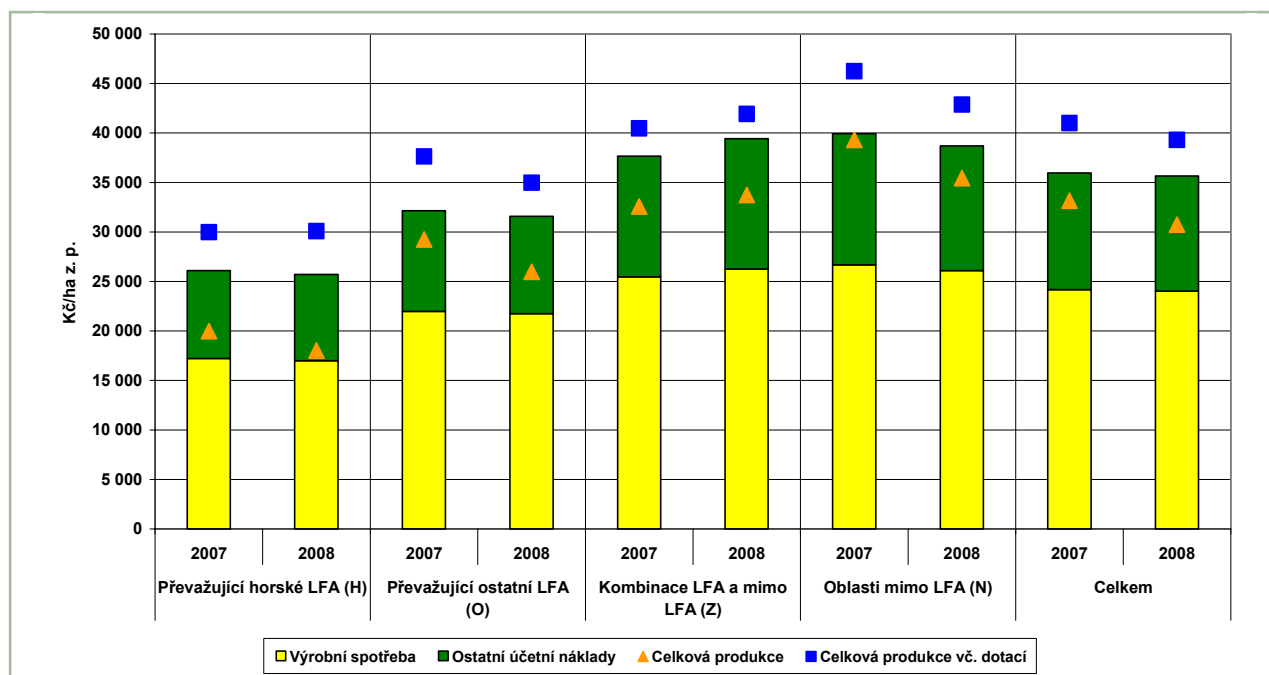
¹⁴² Na základě výměry plodin a počtu zvířat konkrétního podniku lze propočítat podnikový standardní příspěvek na úhradu. Ten umožňuje zařadit podnik do příslušné třídy ekonomické velikosti. Ekonomická velikost podniků je vyjadřována v Evropských velikostních jednotkách (EVJ, angl. zkratka ESU). Hodnota podnikového standardního příspěvku na úhradu je převedena do měnové jednotky EUR a přepočtena na EVJ vztahem: 1 EVJ = 1 200 €.

Vztah přírodních a klimatických podmínek k výši provozních dotací a tím i k závislosti úrovně ČPH/AWU na provozních dotacích se projevuje v poklesu objemu a podílu provozních dotací na hrubém příjmu od horské oblasti k oblastem ležícím mimo LFA¹⁴³. Je příznačné, že ani jedna kategorie podniků v obou sledovaných letech nebyla schopna pokrýt celkové účetní náklady úrovně produkce bez započtení podpor. Nutno však doplnit, že podniky v oblastech LFA jsou podstatně více zapojeny do různých agroenvironmentálních programů, kde podpory fakticky představují příjmy/kompence podniků za jejich veřejné zboží a služby, jejichž produkce je zpravidla spojena s vyššími náklady či nižšími výnosy.

Podíl výrobní spotřeby na celkové produkci nepřímo indikuje nižší intenzitu výroby v oblastech LFA, což odpovídá předpokladům o způsobu hospodaření v těchto přírodních podmínkách.

Úroveň ČPH/AWU se pohybovala v roce 2008 od 351,8 tis. Kč v oblastech s převažujícími ostatními LFA (O) do 421,7 tis. Kč v převažujících horských LFA (H). Meziroční nárůst byl zaznamenán u podniků v oblastech s převažujícími horskými LFA (H) a v oblastech s částečným zastoupením LFA (Z).

Graf T10.2/08 - Ekonomické charakteristiky podniků podle LFA

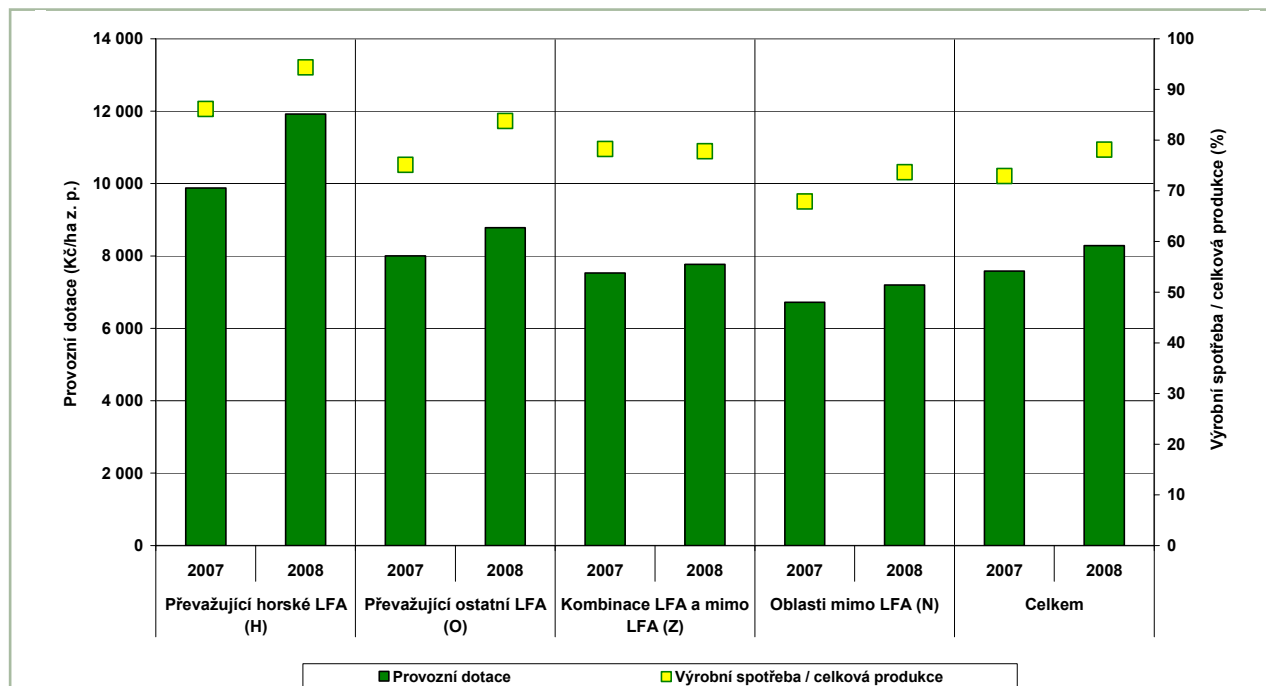
Poznámka: Dotace = provozní dotace + investiční dotace

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

¹⁴³ Podíl provozních dotací na hrubém příjmu (tj. součtu provozních dotací a celkové produkce) byl v roce 2008 v horských oblastech 39,8 %, v oblastech mimo LFA 16,9 %.

Graf T10.2/09 - Provozní dotace a podíl výrobní spotřeby / celková produkce podle LFA

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Příčinou nárůstu ČPH/AWU v horských oblastech (H) byly především vyšší provozní dotace na hektar z. p. (nárůst o 20,7 %), konkrétně vyšší environmentální dotace, které se meziročně na hektar z. p. zvýšily o 44,0 % a v roce 2008 tvořily v těchto oblastech zhruba čtvrtinový podíl na celkových provozních dotacích. Pozitivní vliv vyšších provozních dotací na úroveň ČPH/AWU v horských oblastech byl částečně eliminován vyšším podílem výrobní spotřeby na celkové produkci (zvýšení z 86,14 % na 94,36 %). Zároveň došlo v horských oblastech k poklesu počtu AWU/100 ha z. p. z 2,7 na 2,4, k výraznějšímu poklesu podílu pronajaté využívané zemědělské půdy (z 81,8 % na 77,5 %) a k extenzivnějšímu chovu přežvýkavců vztahenému na hektar krmných plodin (pokles z 0,56 DJ/ha na 0,53 DJ/ha).

Ze vztahu celkových nákladů a celkové produkce je zřejmý rozdíl mezi horskými oblastmi LFA a produkčními oblastmi mimo LFA. Zatímco v horských oblastech hodnota celkové produkce uhradí jen výrobní spotřebu a velmi malou část ostatních účetních nákladů a je zde patrný kompenzační vliv dotací na LFA, v oblastech mimo LFA je hodnota celkové produkce bez dotací schopna uhradit výrobní spotřebu i převážnou část ostatních účetních nákladů. Z porovnání celkové produkce bez dotací a s dotacemi v grafu T10.2/08 také vyplývá stabilizační efekt dotací v horských oblastech LFA.

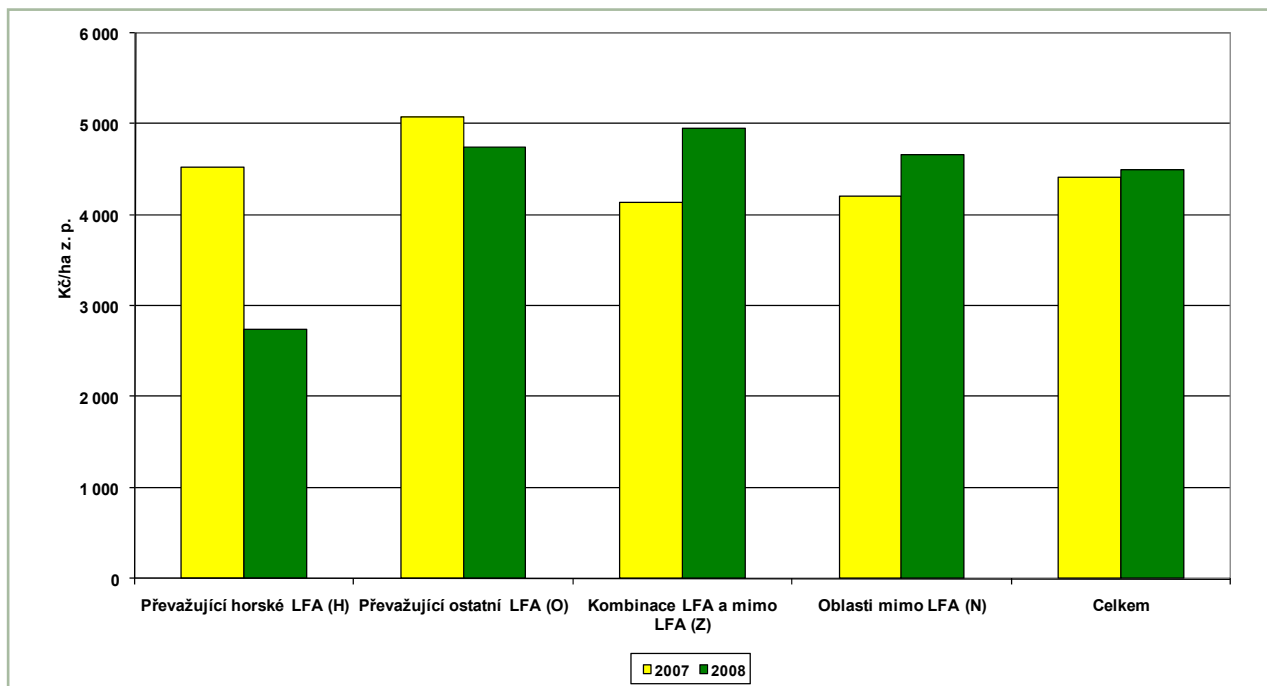
Jiné jsou příčiny nárůstu ČPH/AWU v oblastech s částečným zastoupením LFA (Z), kde bylo zaznamenáno jen mírné zvýšení provozních dotací na hektar (o 3,1 %), které bylo podpořeno příznivějším poměrem vynaložených nákladů výrobní spotřeby na dosažení celkové produkce (pokles z 78,2 % na 77,8 %), což je důsledek vyššího relativního zvýšení hodnoty celkové produkce (konkrétně hodnoty produkce rostlinné výroby na hektar z. p.) vůči relativnímu zvýšení výrobní spotřeby. Tyto faktory spolu s mírným poklesem AWU/100 ha z. p. jsou příčinou zvýšení ČPH/AWU. V důsledku ze zemědělské činnosti byl však pozitivní efekt vyšších provozních dotací a vyšší hodnoty celkové produkce redukován meziročním zvýšením nákladů na externí faktory na hektar z. p. – mzdových nákladů (o 3,3 %), pachtovného (o 16,1 %) i nákladových úroků (o 33,7 %).

Podniky v oblastech s částečným zastoupením LFA jsou specifické i z pohledu vývoje strukturálních charakteristik. Jedná se převážně o podniky právnických osob s průměrnou výměrou využívané zemědělské půdy 1 440 ha (2008). Menší část tvoří PFO s průměrnou výměrou 115,4 ha na podnik (2008). Tato skupina podniků byla jedinou regionální kategorií s meziročním zvýšením výměry obilovin, ostatních polních plodin i krmných plodin na podnik (z 330,0 ha na 344,9 ha obilovin, ze 137,5 ha na 152,2 ha ostatních polních plodin, z 296,3 ha na 301,4 ha krmných plodin). Zároveň došlo u této skupiny ke zintenzivnění chovu přežvýkavců (zvýšení počtu přežvýkavců (DJ) na hektar krmných plodin z 0,98 DJ na 1,01 DJ). Strukturální a produkční charakteristiky byly příčinou relativně stabilního vývoje hodnoty produkce v těchto oblastech v obou sledovaných letech 2007 a 2008.

V oblastech mimo LFA (N) a v oblastech s převažujícími ostatními LFA (O) je možné za příčinu poklesu ČPH/AWU označit především relativně výrazné snížení hodnoty celkové produkce (o 11,2 % v O, o 9,8 % v N), které bylo částečně kompenzováno vyššími provozními dotacemi na hektar. Na poklesu hodnoty celkové produkce v oblastech s převažujícími ostatními LFA (O) se podílely přibližně z poloviny RV a z poloviny ŽV, v oblastech mimo LFA mělo rozhodující vliv snížení hodnoty RV, zejména obilovin.

Výši hrubých investic na hektar z. p., které vyjadřují rozdíl nákupu a prodeje fixního majetku při zohlednění změny stavu základního stáda, uvádí graf T10.2/10. V roce 2008 vykázaly vyšší obnovu majetku především podniky v oblastech s částečným zastoupením LFA (Z) a oblastech mimo LFA (N), zatímco hrubé investice podniků v marginálních oblastech, u nichž je z hlediska hodnoty produkce velmi významná živočišná výroba, byly v přepočtu na hektar z. p. vyšší v roce 2007.

Graf T10.2/10 - Hrubé investice podle LFA

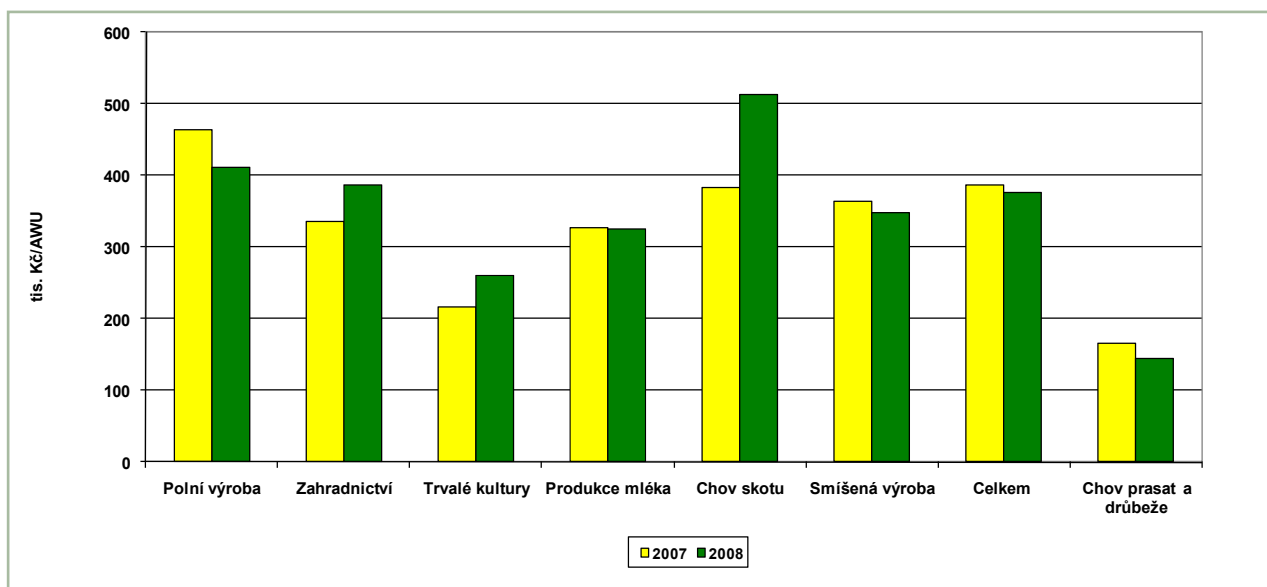
Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Ve struktuře aktiv došlo k meziročnímu zvýšení hodnoty zemědělské půdy a trvalých kultur na hektar z. p. (což zřejmě souvisí se zvyšováním výměry vlastní využívané zemědělské půdy v podnicích), a hodnoty strojů na hektar z. p. Naopak ke snížení hodnoty došlo u budov.

10.2.2.2 Výsledky zemědělských podniků podle výrobního zaměření

Strukturální a ekonomické ukazatele hospodaření zemědělských podniků v třídění podle výrobního zaměření uvádí příl. tab. 10.2/03. Úroveň ČPH/AWU dokumentuje graf T10.2/11.

Graf T10.2/11 - Čistá přidaná hodnota podle výrobního zaměření

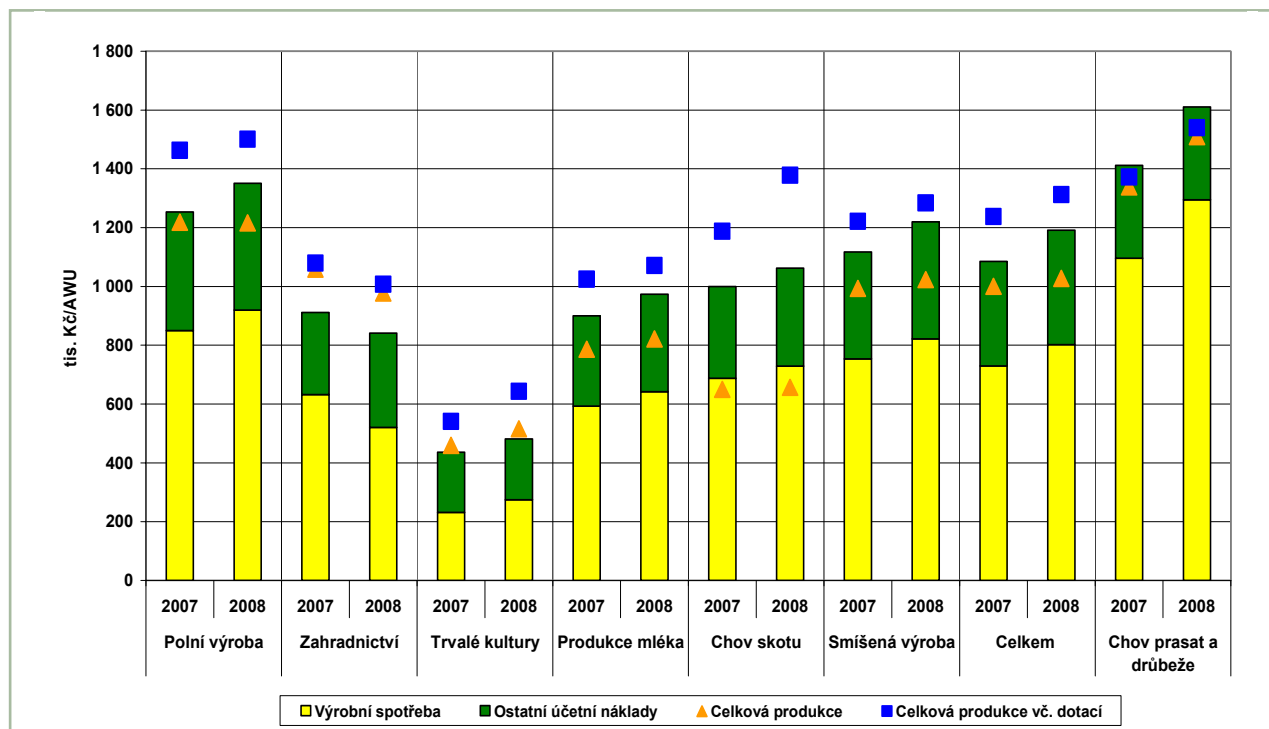

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Hodnota ČPH/AWU se v roce 2008 pohybovala v rozpětí od 143,7 tis. Kč u podniků zaměřených na chov prasat a drůbeže do 511,6 tis. Kč u podniků se specializací na chov skotu bez tržní produkce mléka. Na celkovém meziročním zhoršení ekonomiky zemědělských podniků v ČR se podílel především pokles ukazatele ČPH/AWU u podniků specializovaných na polní výrobu a smíšenou výrobu, které v roce 2008 realizovaly více než 80 % hodnoty celkové produkce v ČR. Výrazný nárůst ČPH/AWU v podnicích zaměřených na chov skotu bez tržní produkce mléka se na průměrných výsledcích za ČR projevil jen marginálně, protože tato výrobní specializace reprezentovala v roce 2008 přibližně jen 4 % hodnoty celkové produkce. Stagnaci vývoje ČPH/AWU zaznamenaly podniky specializované na produkci mléka, v sektoru chovu prasat a drůbeže pokračoval dlouhodobý trend zhoršování ekonomické situace, což se mj. projevuje i v soustavném poklesu stavů prasat v ČR.

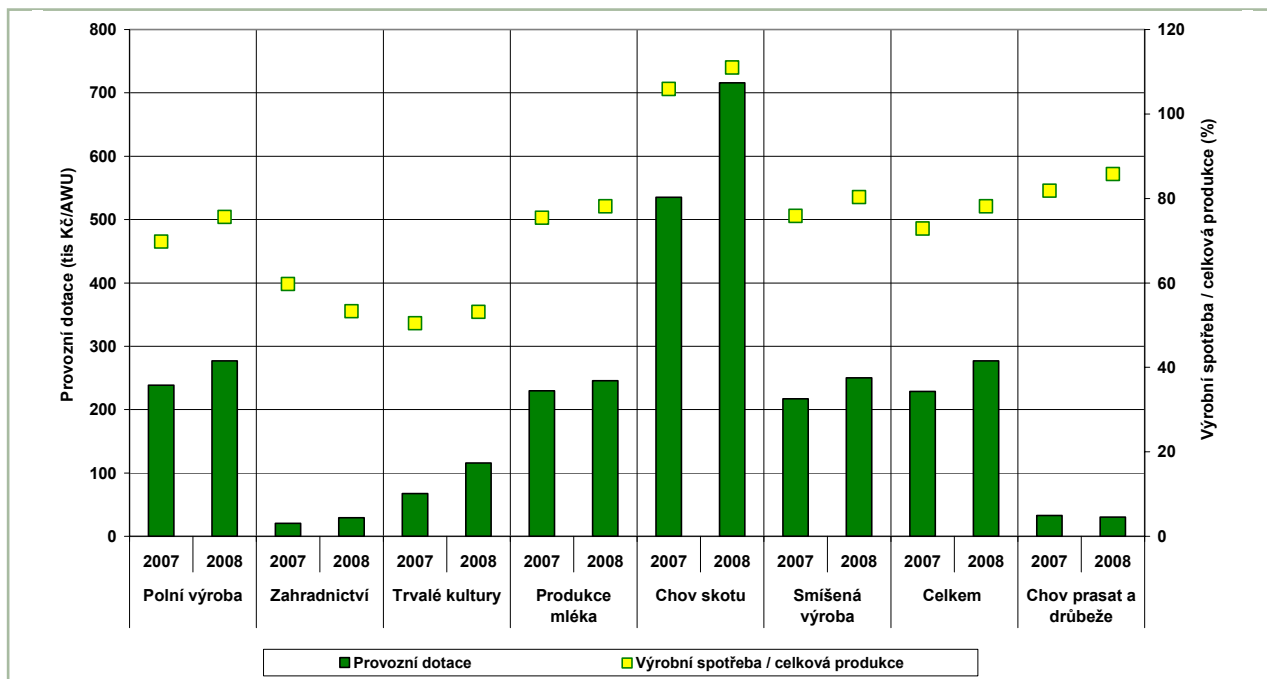
Grafy T10.2/12 a T10.2/13 představují vývoj dotací, nákladů a celkové produkce, což jsou významné determinanty úrovně čisté přidané hodnoty. Pro porovnatelnost ukazatelů podniků s chovem prasat jsou provozní dotace uvedeny na AWU. Tím je zároveň respektována pracovní náročnost jednotlivých výrobních zaměření. Kromě podniků zaměřených na zahradnictví a trvalé kultury, všechny ostatní kategorie podniků nebyly schopny bez podpor pokrýt své účetní náklady hodnotou produkce. Nejhorší situace v tomto směru je u podniků s chovem skotu, kde však podpory z větší části představují příjmy za různé environmentální výkony a služby.

Graf T10.2/12 - Ekonomické charakteristiky podniků podle výrobního zaměření

Poznámky: Dotace = provozní dotace + investiční dotace. Hodnota „Celkem“ byla podle metodiky FADN CZ kalkulována bez podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže.
 Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
 Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Graf T10.2/13 - Provozní dotace a podíl výrobní spotřeby / celková produkce podle výrobního zaměření

Poznámka: Hodnota „Celkem“ byla podle metodiky FADN CZ kalkulována bez podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže.

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

V letech 2007-08 došlo u všech typů podniků podle výrobního zaměření, kromě chovu prasat a drůbeže, k nárůstu objemu provozních dotací v přepočtu na AWU. U podniků zaměřených na chov prasat a drůbeže nedošlo k podstatnému nárůstu provozních dotací vzhledem k tomu, že tyto sektory jsou nejméně ovlivňovány podporami zemědělské politiky. Strukturální charakteristiky indikují meziroční snížení počtu prasat na podnik ve prospěch drůbeže, což je možné vysvětlit snahou o využití výrobních kapacit.

Příčiny snížení ČPH/AVU u polní výroby a smíšené výroby spočívají také v meziročním zhoršení vývoje podílu výrobní spotřeby na celkové produkci, způsobeném především nepříznivým cenovým vývojem v odvětví RV a snižováním rozměru ŽV.

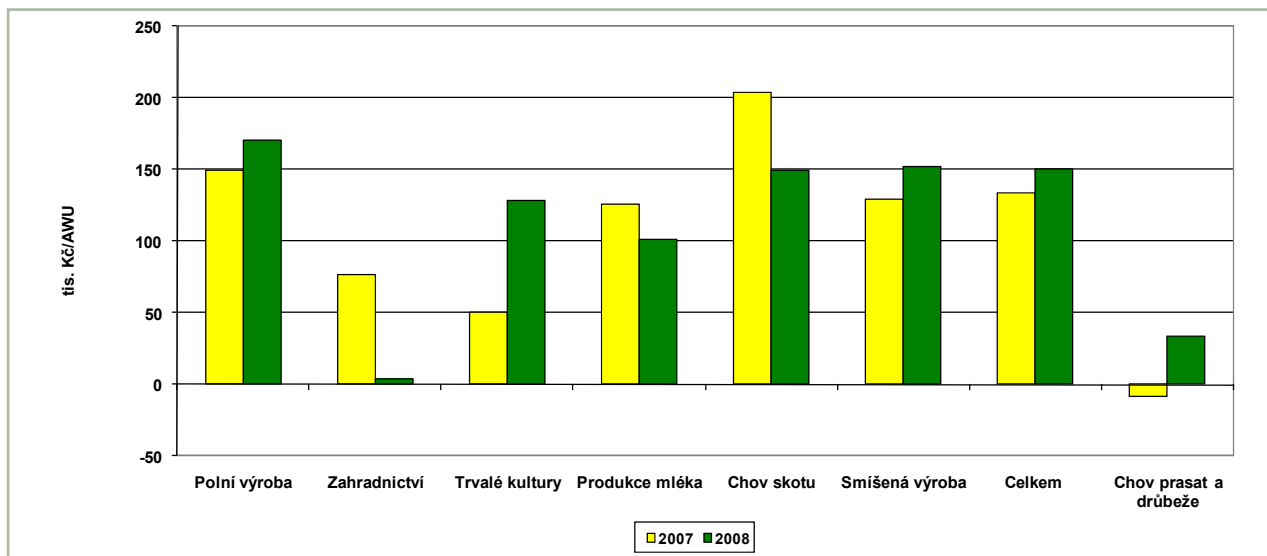
Jak již bylo uvedeno, provozní dotace měly rozhodující vliv na vývoj ČPH/AVU u podniků specializovaných na chov skotu, ale také na produkci mléka a pěstování trvalých kultur. Příčinou nejvyššího absolutního objemu dotací na AWU v podnicích zaměřených na chov krav bez tržní produkce mléka je vysoký podíl plateb LFA na celkových provozních dotacích (23,1 % v roce 2008) a environmentálních plateb a nízký počet AWU/100 ha, což v kombinaci s relativně extenzivním chovem přežvýkavců a převažujícím zastoupením krmených plodin na využívané z. p. indikuje lokalizaci těchto podniků ve vyšších oblastech LFA. Významný vliv dotací na tvorbu důchodu u podniků zaměřených na chov skotu (krav bez tržní produkce mléka) dokumentuje i graf T10.2/12, při započítání dotací je generován (mezi všemi kategoriemi podniků v roce 2008 dokonce relativně nejvyšší) kladný důchod ze zemědělské činnosti na AWU.

Poměr mezi výrobní spotřebou a celkovou produkcí u podniků s převažující polní výrobou i podniků se smíšenou výrobou byl ovlivněn zejména nepříznivým cenovým vývojem produkce obilovin, v ŽV pak snížením hodnoty produkce mléka a mléčných výrobků, hovězího a vepřového masa na hektar z. p. Tomu odpovídá i meziročně nižší zatížení z. p. příslušnými kategoriemi hospodářských zvířat. U nákladů došlo k výraznějšímu nárůstu spotřeby nakupovaných hnojiv, prostředků ochrany rostlin, energií a služeb. Naopak snížení hodnoty spotřeby na hektar z. p. bylo vykázáno u nakupovaných krmiv, což nepochybně souvisí se snižováním rozměru ŽV v těchto kategoriích podniků, promítající se zřejmě do meziročního poklesu AWU/100 ha.

Podniky se zaměřením na zahradnictví a pěstování trvalých kultur, tj. na odvětví, která nepředstavují významný podíl na celkové produkci ČR, ale jsou regionálně důležitá, meziročně výrazně zvýšily úroveň ČPH/AVU. Zvýšení bylo důsledkem vyšší hodnoty produkce RV (na hektar z. p. i na AWU) – v zahradnictví především zeleniny, u trvalých kultur hlavně vína. Dalším klíčovým determinantem hospodářských výsledků u podniků obou výrobních zaměření bylo zvýšení environmentálních dotací (např. na integrované pěstební systémy) a dotací na výrobní spotřebu na hektar (příl. tab. 10.2/03). Z grafu T10.2/12 je zřejmé, že produkce v zahradnictví a pěstování trvalých kultur byla schopna pokrýt nejen výrobní spotřebu, ale i ostatní účetní náklady a vliv provozních dotací na tvorbu důchodu byl ve sledovaných letech relativně méně významný. Zahradnictví a pěstování trvalých kultur přitom provozují především malé a střední podniky.

Pro posouzení investiční činnosti podniků podle výrobního zaměření je použit podíl hrubých investic na AWU. V grafu T10.2/14 je znázorněna úroveň hrubých investic/AVU podle jednotlivých kategorií podniků v letech 2007 a 2008.

Graf T10.2/14 - Hrubé investice podle výrobního zaměření

Poznámka: Hodnota „Celkem“ byla podle metodiky FADN CZ kalkulována bez podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže.

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

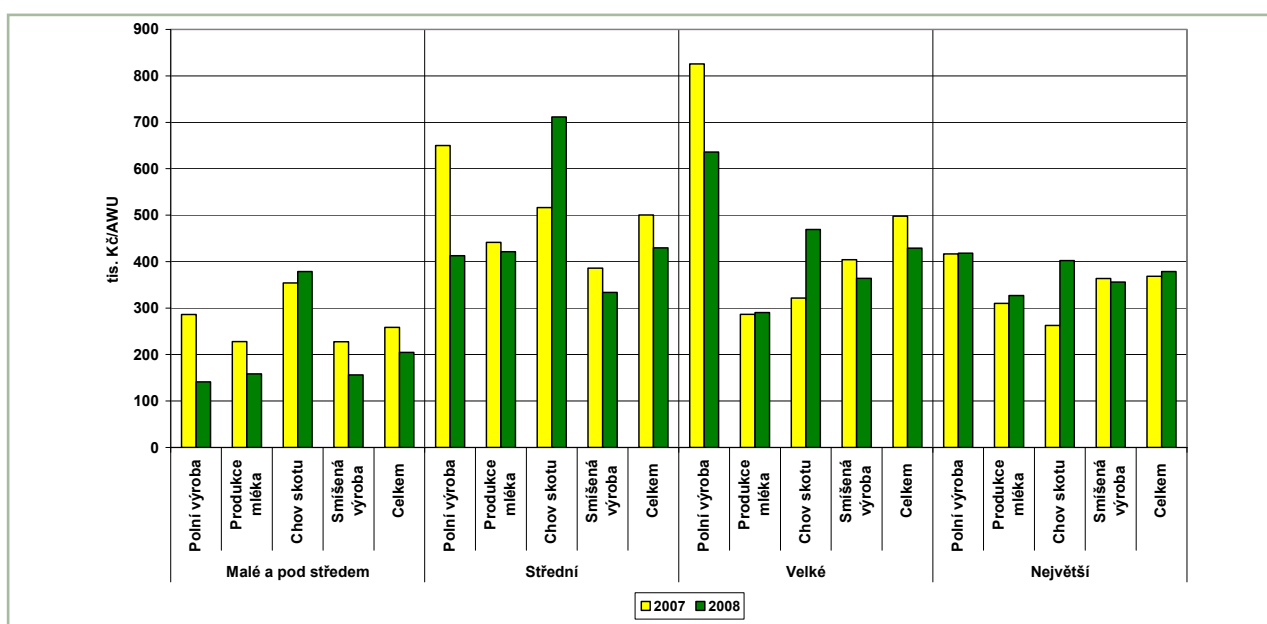
Hrubé investice/AWU se meziročně zvýšily zejména u podniků specializovaných na polní výrobu a u podniků se smíšenou výrobou. Naopak podniky specializované na chov skotu a produkci mléka více investovaly v roce 2007. U podniků s chovem prasat a drůbeže jsou hrubé investice/AWU dlouhodobě nízké, což koresponduje s nepříznivým ekonomickým vývojem v těchto odvětvích. V roce 2007 došlo dokonce k vyššímu vyřazování majetku ve vztahu k jeho pořízení.

Z hlediska struktury aktiv došlo ke zvýšení hodnoty aktiv u zemědělské půdy a trvalých kultur a u strojů. Významný vliv na průměrné hodnoty hrubých investic a míry zadluženosti měly podniky se smíšenou a polní výrobou, zejména větších velikostních kategorií.

10.2.2.3 Výsledky zemědělských podniků podle ekonomické velikosti a výrobního zaměření

Je uvedena analýza vývoje ekonomiky hlavních kategorií podniků podle jejich ekonomické velikosti a v jejich rámci podle výrobního zaměření (vybrány jsou kategorie výrobního zaměření s nejvyšším podílem na celkové hrubé zemědělské produkci ČR). Úroveň ČPH/AWU je pro všechny vybrané kategorie podniků uvedena v grafu T10.2/15. Strukturální charakteristiky a ekonomické výsledky kategorií podniků podle ekonomické velikosti za roky 2007 a 2008 jsou podobněji uvedeny v příl. tab. 10.2/04.

Graf T10.2/15 - Čistá přidaná hodnota podle ekonomické velikosti a vybraných kategorií výrobního zaměření

Poznámka: Hodnota „Celkem“ byla podle metodiky FADN CZ kalkulována bez podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže.

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

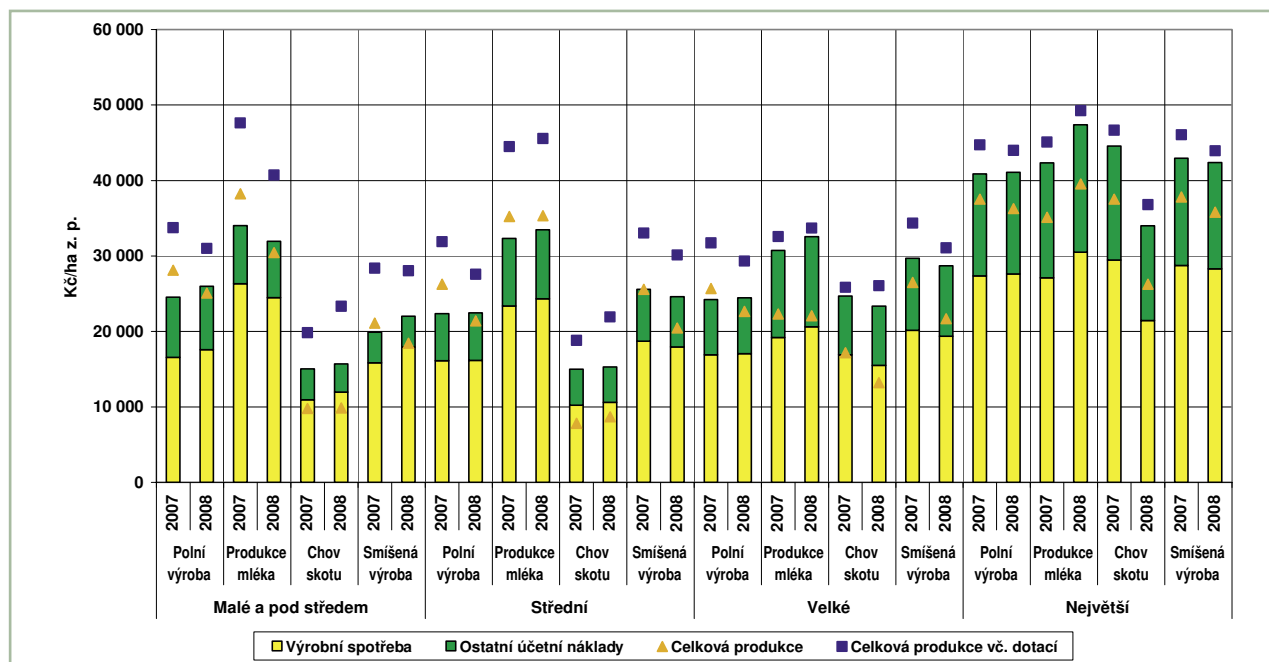
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Ve většině podniků podle ekonomické velikosti došlo k meziročnímu zhoršení ČPH/AWU, s výjimkou největších podniků, které jsou reprezentovány zejména podniky s převážující smíšenou a polní výrobou. Tyto podniky měly v roce 2008 následující strukturální charakteristiky: průměrná výměra na podnik 1 464,7 ha z. p., 3,3 AWU/100 ha, 1,1 DJ na hektar krmných plodin a nízký podíl plateb LFA na celkovém objemu provozních dotací (5,8 %). To vše indikuje, že jde převážně o podniky s částečným zastoupením v LFA a podniky v produkčních oblastech.

Souhrnné výsledky kategorií podniků malých a pod středem a podniků se střední ekonomickou velikostí byly kromě podniků s polní výrobou ovlivněny také podniky s chovem skotu s výrazným vlivem plateb LFA, extenzivním chovem přežvýkavců a relativně nízkým počtem AWU/100 ha z. p. V těchto velikostních skupinách podniků však celkově převážil negativní vliv meziročně nižší hodnoty ČPH/AWU u podniků s polní výrobou.

Dosažená úroveň ČPH/AWU byla ovlivněna objemem provozních dotací, vývojem výrobní spotřeby a celkové produkce (viz grafy T10.2/16 a T10.2/17).

Graf T10.2/16 - Ekonomické charakteristiky podniků podle ekonomické velikosti a vybraných kategorií výrobního zaměření

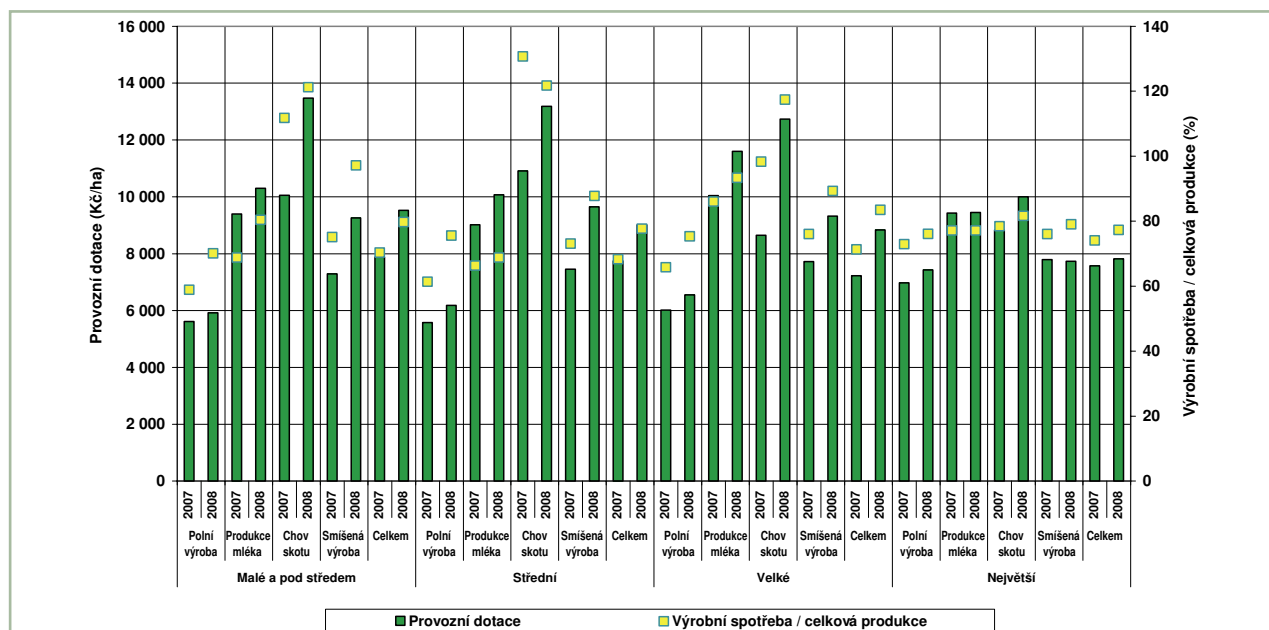

Poznámka: Dotace = provozní dotace + investiční dotace.

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Graf T10.2/17 - Provozní dotace a podíl výrobní spotřeba / celková produkce podle ekonomické velikosti a vybraných kategorií výrobního zaměření

Poznámka: Hodnota „Celkem“ byla podle metodiky FADN CZ kalkulována bez podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže.

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Dále je uvedeno hodnocení podle krajních velikostních kategorií podniků a v jejich rámci podle převažujících výrobních zaměření podniků, na které navazuje hodnocení podle převažujících kategorií podniků podle výrobního zaměření a v jejich rámci podle rozhodujících velikostních kategorií podniků.

Poměrně stabilního meziročního vývoje ekonomické úrovně *největších podniků* bylo dosaženo nejen díky mírnému zvýšení provozních dotací, ale také díky jen mírnému zhoršení podílu výrobní spotřeby na celkové produkci. Tyto podniky také nezaznamenaly tak výrazný pokles hodnoty rostlinné produkce na hektar jako jiné velikostní kategorie podniků (pouze o 3,8 %, u produkce obilovin jen o 2,7 %) ¹⁴⁴. Naopak negativní vliv na vývoj celkové produkce měl pokles hodnoty všech významných produktů ŽV (průměrně o 11,9 %). Výrobní spotřeba na hektar z. p. se přitom mírně snížila (o 2,0 %). Rovněž došlo ke snížení počtu AWU/100 ha z 3,8 na 3,3, ke snížení výměry využívané z. p. na podnik z 1 610,0 ha na 1 464,7 ha a k mírnému snížení intenzity chovu přežvýkavců (z 1,2 na 1,1 DJ/ha krmných plodin).

Příčinou největšího relativního meziročního snížení ČPH/AWU v kategorii *malých podniků a podniků pod středem* (o 20,9 %) bylo kromě propadu hodnoty celkové produkce zejména výraznější zvýšení výrobní spotřeby na hektar z. p. (o 7,2 %) a zvýšení počtu AWU/100 ha celkem z 3,5 na 3,9, zejména pak u podniků zaměřených na polní výrobu, chov skotu a smíšenou výrobu. Intenzita chovu přežvýkavců vztahovaná k výměře krmných plodin se zvýšila pouze u podniků s chovem skotu. Za vyšší výrobní spotřebou stály především vyšší náklady na krmiva, hnojiva, energie a služby.

Ekonomické výsledky podniků specializovaných na polní výrobu byly ovlivněny částečně podniky střední velikosti (s průměrnou výměrou 119,2 ha využívané z. p. a 1,7 AWU/100 ha v roce 2008) a částečně podniky s největší ekonomickou velikostí (s průměrnou výměrou 1 421,4 ha využívané z. p. a 2,9 AWU/100 ha v roce 2008). Rozhodujícím determinantem meziroční změny hospodářských výsledků bylo snížení hodnoty produkce RV, které v kategorii největších podniků nebylo tak dramatické jako u středně velkých podniků ¹⁴⁵. Podniky v této kategorii lze podle jejich strukturálních charakteristik lokalizovat převážně do oblastí mimo LFA a oblastí s částečným zastoupením LFA.

Středně velké podniky významně ovlivnily ekonomické výsledky kategorie podniků se specializací na *produkci mléka*. Tyto podniky dosáhly v rámci daného výrobního zaměření nejvyšší úrovně ČPH/AWU (421,5 tis. Kč/AWU) a jejich celková produkce i bez dotací pokryla celkové účetní náklady a generovala i kladný podnikatelský důchod ¹⁴⁶. Jedná se o podniky s relativně intenzivním chovem přežvýkavců (počet DJ/ha krmných plodin se blíží jedné), vyšším počtem AWU/100 ha a přibližně pětina podílem plateb na LFA na celkovém objemu provozních dotací, což indikuje jejich četnější výskyt především v regionálních oblastech O a Z.

Podniky zaměřené na *chov krav (skotu) bez tržní produkce mléka* jsou v rámci šetření FADN reprezentovány zejména malými a středními podniky (průměrná výměra využívané z. p. na podnik byla v roce 2008 u malých podniků 69,1 ha, u středně velkých podniků 305,1 ha). Provozní dotace, a z nich zejména platby LFA a environmentální dotace, umožnily těmto podnikům pokrýt celkové náklady a dosáhnout kladného důchodu. Bez provozních dotací by celková produkce nepokryla ani výrobní spotřebu. Strukturální a ekonomické charakteristiky naznačují umístění těchto podniků zejména v oblastech horských LFA (H) a v oblastech s převažujícími ostatními LFA (O).

Významnou skupinu podniků představují podniky se *smíšenou výrobou*, která je realizována z převážné části ve skupině největších PPO (v roce 2008 průměrná výměra 1 682,2 ha z. p., 3,4 AWU/100 ha, 1,1 DJ/ha krmných plodin). Relativně významně se na ekonomických výsledcích v rámci smíšené výroby podílí také středně velké PFO (v roce 2008 průměrná výměra 99,1 ha z. p., 2,7 AWU/100 ha, 0,8 DJ/ha krmných plodin). Hodnota celkové produkce u podniků se smíšenou výrobou dokáže pokrýt výrobní spotřebu, k pokrytí celkových nákladů jsou však potřeba provozní dotace, které jsou u těchto podniků tvořeny především přímými platbami. Strukturální charakteristiky a zastoupení dotací na LFA indikují, že podniky s převažující smíšenou výrobou se nacházejí hlavně v oblastech s částečným zastoupením LFA.

Přehled výše hrubých investic na hektar z. p. v rámci jednotlivých velikostních skupin a kategorií výrobního zaměření poskytuje graf T10.8/18.

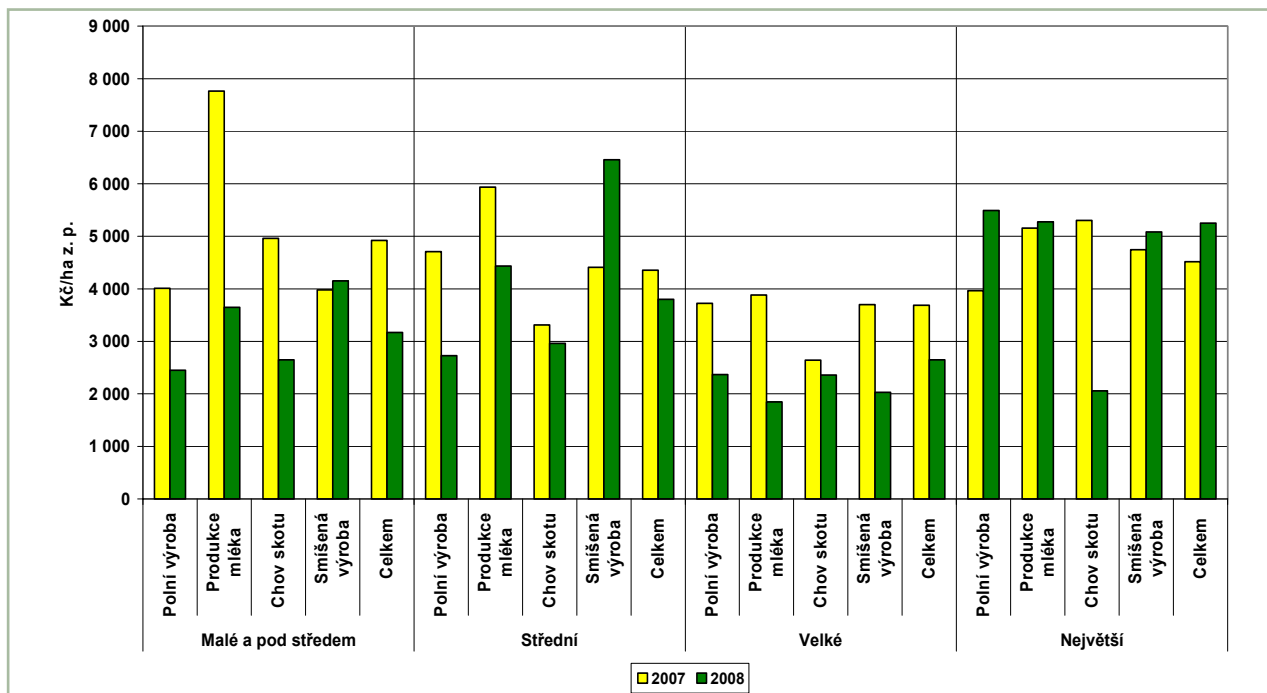
Meziroční zvýšení objemu hrubých investic na hektar z. p. vykazaly celkově největší zemědělské podniky a podniky se smíšenou výrobou všech velikostních kategorií s výjimkou velkých podniků. V kategorii podniků specializovaných na polní výrobu vykazaly meziročně vyšší objem hrubých investic na hektar z. p. největší zemědělské podniky. U podniků zaměřených na živočišnou výrobu byly hrubé investice realizovány zejména v roce 2007.

¹⁴⁴ To mohlo být způsobeno dostupností vlastních skladovacích kapacit a prodejem části zásob z předchozí sklizně v roce 2007 ještě v období příznivějších cen roku 2008 a také uspokojivým vývojem hektarových výnosů.

¹⁴⁵ Výsledky v přepočtu na AWU (kap. 10.2.2.2) jsou ovlivněny meziročním snížením AWU/100 ha v rozhodujících velikostních skupinách podniků s tímto výrobním zaměřením.

¹⁴⁶ Průměrné výsledky podniků specializovaných na produkci mléka zhoršily ostatní velikostní skupiny, zejména velké a největší podniky.

Graf T10.2/18 - Hrubé investice podle ekonomické velikosti a vybraných kategorií výrobního zaměření

Poznámka: Hodnota „Celkem“ byla podle metodiky FADN CZ kalkulována bez podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže.

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

10.2.3 Shrnutí ekonomických výsledků

Ekonomické výsledky zemědělských podniků za roky 2007 a 2008 podle standardního výstupu EU v šetření FADN CZ potvrzují rozhodující vliv meziročního snížení hodnoty zemědělské produkce a stabilizační účinek provozních dotací na vývoj ekonomické situace zemědělských podniků. Podniky hospodařící převážně v horských oblastech LFA vykázaly vyšší úroveň dotací (11 919 Kč/ha z. p.) než podniky v produkčně intenzivních oblastech mimo LFA (7 197 Kč/ha z. p.), což přispívá k regionálnímu vyrovnávání podmínek podnikání (dotace na LFA) a ke stimulaci produkce veřejných statků v marginálních oblastech z veřejných zdrojů.

Nejvyšší ekonomická úroveň zemědělských podniků v roce 2008 a zároveň nejvyšší relativní meziroční změna ekonomické úrovně v období 2007-08, měřená ukazatelem ČPH/AWU, byla dosažena v podnicích specializovaných na chov krav (skotu) bez tržní produkce mléka (511,6 tis. Kč/AWU), charakteristické počtem 1,8 AWU/100 ha, průměrnou výměrou využívané z. p. 192,7 ha, převažujícím zastoupením krmných plodin (92,1 % výměry využívané z. p.), extenzivním chovem přežvýkavců (0,44 DJ/ha krmných plodin) a relativně vysokými provozními dotacemi na hektar z. p. (12 817 Kč/ha) s vysokým podílem environmentálních dotací a dotací na LFA (dohromady 52,5 %). Kategorie středně velkých podniků s tímto zaměřením dosáhla v roce 2008 dokonce úrovně 711,5 tis. Kč/AWU. Podniky s tímto zaměřením jsou zastoupeny spíše v marginálních oblastech, kde se podílejí na udržování krajinného rázu a na různých environmentálních službách zemědělství.

Absolutně nejnižších hodnot ČPH/AWU v rámci podnikové typologie EU dlouhodobě dosahují podniky zaměřené na chov prasat a drůbeže (143,7 tis. Kč/AWU), které v období 2007-08 snížily stavy prasat o zhruba 20 % (a naopak zvýšily stavy drůbeže, zejména výkrmu kuřat).

Z hlediska ekonomické velikosti zaznamenaly relativně stabilní vývoj ČPH/AWU největší zemědělské podniky, především díky vyšším provozním dotacím a meziročně jen mírnému zhoršení poměru výrobní spotřeby k celkové produkci, což může být také odrazem jejich větších možností v rovnoměrnějším rozložení peněžních toků v průběhu roku díky dostupnosti vlastních skladovacích kapacit. Strukturální a ekonomické charakteristiky naznačují zařazení těchto podniků převážně do produkčně intenzivních výrobních oblastí mimo LFA, resp. do oblastí s částečným zastoupením LFA.

10.3 Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny

10.3.1 Ekonomické výsledky potravinářského odvětví a rozhodujících oborů

Vývoj tržeb, výkonové spotřeby a účetní přidané hodnoty

Vzhledem k meziročnímu poklesu spotřebitelských cen potravin (index 95,5) a průmyslových cen jejich výrobců (index 93,0) se v roce 2009 snížil objem tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb (dále jen VV a S) za podnikatelské subjekty Výroby potravinářských výrobků (NACE 10) a Výroby nápojů (NACE 11) s 10 a více zaměstnanci o 8,6 %, tj. o 21,4 mld. Kč na 256,6 mld. Kč při výkonové spotřebě 200,8 mld. Kč (výrazný meziroční pokles o 13,3 %).

Účetní přidaná hodnota u NACE 10 a 11 u podnikatelských subjektů s 10 a více zaměstnanci mírně meziročně poklesla o 204 tis. Kč, vzhledem ke snížení u NACE 10 o 943 tis. Kč, jež zaujímá větší podíl v této skupině podle sledovaných ukazatelů než NACE 11. NACE 11 naopak meziročně zvýšilo svoji přidanou hodnotu o 739 tis. Kč.

Vývoj výkonnosti NACE 10 a 11 v členění na kategorie podniků s 10 a více zaměstnanci (souhrn) a dále s 10 až 49 a s 50 a více zaměstnanci je zachycen v tab. T10.3/01-03. Z uvedeného vyplývá, že výkonnost NACE 10 a NACE 11 celkem měřena výkonem na zaměstnance poklesla v důsledku rychlejšího snížení objemu tržeb za prodej VV a S než počtu zaměstnaných osob, zejména pak u skupiny s 10 až 49 zaměstnanci. Z celkového pohledu vykazuje NACE 11, jež zahrnuje významnou výrobní skupinu, v porovnání s NACE 10 vyšší hodnoty ukazatelů účetní přidané hodnoty na zaměstnance a výkonu na zaměstnance u všech tří sledovaných velikostních skupin.

T10.3/01 - Vývoj výkonnosti Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů (podnikatelské subjekty s 10 a více zaměstnanci)

Ukazatel	MJ	Výroba potravinářských výrobků			Výroba nápojů			Výroba potr. výrobků a nápojů celkem		
		2008	2009	meziroční index	2008	2009	meziroční index	2008	2009	meziroční index
Tržby za prodej VV a S	mil. Kč	218 045	195 818	89,8	62 794	60 837	96,9	280 839	256 655	91,4
Výkony	mil. Kč	225 220	198 440	88,1	64 249	61 135	95,2	288 591	259 575	89,9
Účetní přidaná hodnota	mil. Kč	51 868	50 925	98,2	21 710	22 449	103,4	73 578	73 374	99,7
Prům. evid. počet zaměstnanců	fyzické osoby	98 788	94 640	95,8	16 188	15 396	95,1	114 976	110 036	95,7
Výkony na zaměstnance	tis. Kč	2 280	2 097	92,0	3 969	3 971	100,0	2 510	2 359	94,0
Účet. příd. hodnota/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	525	538	102,5	1 341	1 458	108,7	640	667	104,2

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 10 až 49 pracovníky a s 50 a více pracovníky
Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

T10.3/02 - Vývoj výkonnosti Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů (podnikatelské subjekty s 10 až 49 zaměstnanci)

Ukazatel	MJ	Výroba potravinářských výrobků			Výroba nápojů			Výroba potr. výrobků a nápojů celkem		
		2008	2009	meziroční index	2008	2009	meziroční index	2008	2009	meziroční index
Tržby za prodej VV a S	mil. Kč	37 385	29 994	80,2	3 532	2 248	63,6	40 917	32 242	78,8
Výkony	mil. Kč	38 085	30 214	79,3	3 710	2 245	60,5	40 917	32 459	79,3
Účetní přidaná hodnota	mil. Kč	7 932	7 171	90,4	900	558	62,0	8 832	7 729	87,5
Prům. evid. počet zaměstnanců	fyzické osoby	21 927	20 636	94,1	1 927	1 566	81,3	23 854	22 202	93,1
Výkony na zaměstnance	tis. Kč	1 737	1 464	84,3	1 925	1 434	74,5	1 752	1 462	83,4
Účet. příd. hodnota/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	362	347	96,1	467	356	76,3	370	348	94,0

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 10 až 49 pracovníky
Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

T10.3/03 - Vývoj výkonnosti Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů (podnikatelské subjekty s 50 a více zaměstnanci)

Ukazatel	MJ	Výroba potravinářských výrobků			Výroba nápojů			Výroba potr. výrobků a nápojů celkem		
		2008	2009	meziroční index	2008	2009	meziroční index	2008	2009	meziroční index
Tržby za prodej VV a S	mil. Kč	180 660	165 824	91,8	59 262	58 589	98,9	239 922	224 413	93,5
Výkony	mil. Kč	187 135	168 226	89,9	60 539	58 890	97,3	247 674	227 116	91,7
Účetní přidaná hodnota	mil. Kč	43 936	43 754	99,6	20 810	21 891	105,2	64 746	65 645	101,4
Prům. evid. počet zaměstnanců	fyzické osoby	76 861	74 004	96,3	14 261	13 830	97,0	91 122	87 834	96,4
Výkony na zaměstnance	tis. Kč	2 435	2 273	93,4	4 245	4 258	100,3	2 718	2 586	95,1
Účet. příd. hodnota/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	572	591	103,4	1 459	1 583	108,5	711	747	105,2

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 50 a více pracovníky
Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

Vývoj účetní přidané hodnoty a výkonů na zaměstnance podle oborů¹⁴⁷

V rámci oborové struktury Výroby potravinářských výrobků u podnikatelských subjektů s 50 a více zaměstnanci je zřejmé, že meziroční vývoj účetní přidané hodnoty a výkonů na zaměstnance je značně mezi obory rozdílný. Účetní přidaná hodnota na zaměstnance se u většiny oborů meziročně zvýšila, zatímco u výkonů na zaměstnance spíše převládaly nepříznivé tendence (tab. T10.3/4). U souboru podniků s 10 až 49 zaměstnanci nejsou podrobnější údaje, včetně jejich oborové struktury, k dispozici.

V souvislosti s poklesem tržeb za prodej VV a S a stagnací, resp. mírnému růstu počtu zaměstnanců u **Zpracování a konzervování masa a masných výrobků (NACE 10.1)**, jednoho z nosných oborů Výroby potravinářských výrobků podle podílu na tržbách za prodej VV a S, došlo ke snížení výkonů na zaměstnance (110 tis. Kč). Naproti tomu účetní přidaná hodnota na zaměstnance meziročně vzrostla o 51 tis. Kč, přesto se svou úrovní řadí k podprůměrným. Z uvedeného je zřejmé, že obor meziročně snížil výkonovou spotřebu, a tím také zvýšil svou efektivnost.

Účetní přidaná hodnota na zaměstnance se v roce 2009 vzhledem k roku 2008 u **Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů (NACE 10.2)** prudce propadla (13,8 %) a také výkony na zaměstnance zaznamenaly v uvedeném období pokles (3,2 %). Příčinou je i vyšší růst počtu zaměstnaných osob před tržbami za prodej VV a S u tohoto oboru.

Zásadní snížení počtu zaměstnanců, jež předstihlo pokles tržeb za prodej VV a S, se pozitivně odrazilo ve zvýšení výkonů na zaměstnance a současně také růstu účetní přidané hodnoty na zaměstnance v roce 2009 jen u dvou oborů, a to **Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny (NACE 10.3)**, (o 5 tis. Kč, resp. 31 tis. Kč) a výrazněji pak u **Výroby rostlinných a živočišných olejů a tuků (NACE 10.4)**, (o 254 tis. Kč, resp. 259 tis. Kč). V případě NACE 10.4 jde o nejvyšší dosažené hodnoty sledovaných ukazatelů v rámci oborové struktury. Výrobci rostlinných a živočišných olejů a tuků také docílili nejvyšší dynamiky v meziročním růstu účetní přidané hodnoty na zaměstnance o 20,9 %.

Vlivem značného poklesu tržeb za prodej VV a S (meziroční snížení průmyslových cen většiny mléčných výrobků) a mírného nárůstu počtu zaměstnanců došlo u rozhodujícího oboru - **Výroba mléčných výrobků (NACE 10.5)** v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 k výraznému snížení výkonů na zaměstnance (o 15,0 %), přesto jejich hodnota patří k druhé nejvyšší. Účetní přidaná hodnota na zaměstnance vzrostla o 60 tis. Kč, tj. o 10,5 %.

Výrazný meziroční pokles tržeb za prodej VV a S se negativně promítl do účetní přidané hodnoty na zaměstnance a výkonů na zaměstnance u **Výroby mlýnských a škrobářenských výrobků (NACE 10.6)**, především pak u mlýnské výroby, která u této skupiny výrobů převažuje.

Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (NACE 10.7) vykazovala, i přes její významný nárůst (o 13,8 %), nejnižší úroveň účetní přidané hodnoty na zaměstnance v roce 2009 (414 tis. Kč), což je o 1 090 tis. Kč méně než je nejvyšší dosažená hodnota (za NACE 10.4). Také výkony na zaměstnance (1 041 tis. Kč) zaujímají nejnižší pozici. Důvodem je především vysoká zaměstnanost, která je pro tuto skupinu výrobů, jež jsou často náročné na lidskou práci a manuální zručnost, typická.

Úroveň účetní přidané hodnoty na zaměstnance u poměrně široké a specializované skupiny - **Výroby ostatních potravinářských výrobků (NACE 10.8)**, - tj. Výroby cukru, Výroby kakaa, čokolády a cukrovinek, Zpracování čaje a kávy, Výroby koření a aromatických výtažků, Výroby hotových pokrmů, Výroby homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin, Výroby ostatních potravinářských výrobků jinde neuvedených) zaujímá druhé nejvyšší pořadí, přestože došlo k jejímu meziročnímu poklesu (21 tis. Kč). Mírný růst tržeb za prodej VV a S a snížení počtu zaměstnanců u tohoto klíčového oboru, měřeno podílem na tržbách za prodej VV a S, se příznivě projevil ve zvýšení výkonů na zaměstnance (o 95 tis. Kč).

Výkony na zaměstnance u **Výroby průmyslových krmiv (NACE 10.9)** se meziročně razantně propadly o 20,5 %. V uvedeném období klesla také výrazně účetní přidaná hodnota na zaměstnance o 15,7 %, a to vlivem rychlejšího poklesu tržeb za prodej VV a S než počtu zaměstnaných osob.

Především v důsledku nižšího výstavu piva v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 u **Výroby piva a Výroby sladu**, jež patří k rozhodujícím výrobním skupinám **Výroby nápojů NACE 11** (měřeno podílem na tržbách), přestože ceny mírně vzrostly, došlo k poklesu tržeb za prodej VV a S a snížení počtu zaměstnanců u těchto oborů. V souvislosti s tím se zvýšila účetní přidaná hodnota na zaměstnance.

Vývoj účetní přidané hodnoty na zaměstnance a výkonů na zaměstnance podle oborů (u podnikatelských subjektů s 50 a více pracovníky) je uveden v tab. T10.3/04.

T10.3/04 - Vývoj účetní přidané hodnoty na zaměstnance a výkonů a výkonů na zaměstnance (tis. Kč)

Výrobní obor	Účetní přidaná hodnota na zaměstnance			Výkony na zaměstnance		
	2008	2009	meziroční index	2008	2009	meziroční index
10.1	435	486	111,7	2 485	2 375	95,6
10.2	560	483	86,2	2 601	2 517	96,8
10.3	538	569	105,7	2 082	2 087	100,3
10.4	1 245	1 504	120,9	3 739	3 993	106,8
10.5	574	634	110,5	4 482	3 810	85,0
10.6	677	656	96,9	2 424	2 149	88,6
10.7	364	414	113,8	1 058	1 041	98,4
10.8	1 000	979	97,9	2 880	2 975	103,3
10.9	846	714	84,3	4 098	3 259	79,5
10	572	591	103,4	2 435	2 273	93,4
11	1 459	1 583	108,5	4 245	4 258	100,3

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 50 a více pracovníky
Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

¹⁴⁷ NACE 10.1 - Zpracování a konzervování masa a masných výrobků, NACE 10.2 - Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů, NACE 10.3 - Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, NACE 10.4 - Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků, NACE 10.5 - Výroba mléčných výrobků, NACE 10.6 - Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků, NACE 10.7 - Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků, NACE 10.8 - Výroba ostatních potravinářských výrobků, NACE 10.9 - Výroba průmyslových krmiv.

10.3.2 Práce a mzdy v potravinářském průmyslu

U potravinářských podniků s 50 a více pracovníky došlo v roce 2009 ke snížení celkového počtu zaměstnanců o 3,7 %. Pouze obory zpracování mléka a výroby mléčných výrobků a výroby mlýnských a škrobářských výrobků nezaznamenaly pokles počtu zaměstnanců.

Za významnou změnu lze považovat pokles pracovníků v oborech: výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků o 38,0 %, zpracování ovoce, zeleniny a brambor o 13,3 % a výroba průmyslových krmiv o 6,3 % (T 10.3/05).

T 10.3/05 - Vývoj počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu v oborové struktuře

Potravinářské obory	2008	2009	Meziroční index
Zpracování, konzervování masa a masných výrobků	17 735	17 714	99,9
Zpracování ryb a rybích výrobků	771	740	96,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	2 586	2 243	86,7
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	1 788	1 108	62,0
Zpracování mléka a výroba mléčných výrobků	8 860	8 990	101,5
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	2 319	2 334	100,6
Výroba pekařských, cukrárenských a moučných výrobků	23 660	22 814	96,4
Výroba ostatních potravinářských výrobků	11 002	10 416	94,7
Výroba průmyslových krmiv	5 141	4 818	93,7
Výroba nápojů	14 147	13 537	95,7
Potravinářský průmysl celkem	88 009	84 714	96,3

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 50 a více zaměstnanci
Zpracoval: M. Puticová (ÚZEI)

Podíl zaměstnanců jednotlivých oborů v rámci potravinářského průmyslu se v roce 2009 významně neměnil. Nejvýznamnější výrobní skupinou z hlediska zaměstnanosti byla výroba pekařských, cukrárenských a moučných výrobků. V roce 2009 představoval její podíl 26,9 % na celkovém počtu pracovníků potravinářského průmyslu. Druhým nejvýznamnějším oborem vzhledem k počtu zaměstnanců je obor výroba masa a masných výrobků s podílem 20,9 % (tab. T 10.3/06).

T 10.3/06 - Vývoj podílu počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu v oborové struktuře (%)

Obor	2008	2009	Rozdíl (p. b.)
Zpracování, konzervování masa a masných výrobků	20,15	20,91	0,76
Zpracování ryb a rybích výrobků	0,88	0,87	0,00
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	2,94	2,65	-0,29
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	2,03	1,31	-0,72
Zpracování mléka a výroba mléčných výrobků	10,07	10,61	0,55
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	2,63	2,76	0,12
Výroba pekařských, cukrárenských a moučných výrobků	26,88	26,93	0,05
Výroba ostatních potravinářských výrobků	12,50	12,30	-0,21
Výroba průmyslových krmiv	5,84	5,69	-0,15
Výroba nápojů	16,07	15,98	-0,09
Potravinářský průmysl celkem	100,00	100,00	x

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 50 a více zaměstnanci
Zpracoval: M. Puticová (ÚZEI)

Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců v ČR v roce 2009 činila 23 598 Kč a zvýšila se o 4,0 %. Trend růstu průměrných měsíčních nominálních mezd v potravinářském průmyslu odpovídá vývoji tohoto ukazatele v celém národním hospodářství. V potravinářském průmyslu ČR představovala v roce 2009 úroveň tohoto ukazatele 21 553 Kč, což představuje meziroční nárůst 4,7 % (tab. T 10.3/07).

Nejvyšší průměrné měsíční mzdy bylo v roce 2009 dosaženo u potravinářských oborů: výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků ve výši 32 331 Kč (meziroční index 2009/08 byl 122,0) a výroba nápojů ve výši 29 673 Kč (meziroční index 2009/08 byl 103,8).

Nejnižší úroveň hrubé měsíční mzdy vykazuje v roce 2009 výroba pekařských, cukrárenských a moučných výrobků s průměrnou měsíční mzdou ve výši 16 359 Kč. (meziroční index 2009/20 byl 106,3). Rozdíly ve vývoji úrovně měsíčních mezd se dále zvyšovaly. Jedním z hlavních faktorů je technologická náročnost výrobních oborů.

T10.3/07 - Vývoj mezd v potravinářském průmyslu v oborové struktuře (Kč)

Potravinářské obory	2008	2009	Meziroční index
Zpracování, konzervování masa a masných výrobků	17 288	17 937	103,8
Zpracování ryb a rybích výrobků	20 606	21 126	102,5
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	17 853	18 529	103,8
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	26 510	32 331	122,0
Zpracování mléka a výroba mléčných výrobků	20 410	20 563	100,8
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	20 942	22 097	105,5
Výroba pekařských, cukrárenských a moučných výrobků	15 395	16 359	106,3
Výroba ostatních potravinářských výrobků	23 200	24 846	107,1
Výroba průmyslových krmiv	23 997	25 812	107,6
Výroba nápojů	28 582	29 673	103,8
Potravinářský průmysl celkem	20 587	21 553	104,7

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 50 a více zaměstnanci

Zpracoval: M. Putíčová (ÚZEI)

Na problematické situaci celého zemědělsko-potravinářského sektoru se významně podílí i český potravinářský průmysl. Podle údajů Eurostatu činí produktivita práce pracovníků v potravinářském průmyslu měřená úrovní hrubé přidané hodnoty na zaměstnance v b. c. 2006 v ČR 566,9 tis. Kč, zatímco v EU 27 činí 1 218,7 tis. Kč. To znamená, že produktivita práce v ČR představuje pouze 46,5 % úrovně EU 27. Analogické srovnání produktivity práce v zemědělství v roce 2007 měřeno ukazatelem hrubé přidané hodnoty na AVU činí 477,6 tis. Kč v ČR a 590,2 tis. Kč v EU 27. Produktivita práce v zemědělství je na úrovni 80,9 % EU 27.

II SOUHRNNÉ HODNOCENÍ AGRÁRNÍ POLITIKY

V důsledku vyšších výdajů ze zdrojů EU (o 28,9 %) a na dotační programy MZe (o 26,6 %) se celkové podpory agrárnímu sektoru v roce 2009 proti roku 2008 zvýšily na 44,5 mld. Kč, tj. o 18,0 %, z toho podpory samotnému zemědělskému a rybářskému sektoru na 40,4 mld. Kč, tj. o 14,0 %. Největší část podpor nadále představují přímé platby, avšak jejich podíl meziročně poklesl na 46,2 %. Podíl podpor ze zdrojů EU se zvýšil na 61,4 %. Z hlediska cílů politiky převažují podpory příjmů podniků včetně plateb LFA (kolem 70 % celkových podpor). Agrární politika se tak nadále významně podílí na zlepšování důchodové situace zemědělských podniků (podpory 2009 představují zhruba 11 tis. Kč/ha z. p., resp. zhruba 300 tis. Kč/AWU), méně již na rozvoji mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Souhrnné meziroční hodnocení agrární politiky se týká podpor agrárnímu sektoru vyplacených k 30. 6. následujícího roku, ke kterému se podpory věcně vztahují (pro rok 2009 předpoklad k 30. 6. 2010). Výjimku tvoří podpory PRV osy I, III a IV a OP Rybářství, kde jsou uvedeny podpory vyplacené k 31. 12. příslušného roku¹⁴⁸.

Souhrnná rekapitulace výdajů na podporu agrárního sektoru v období 2007-08 podle hlavních institucí je uvedena v tab. T II/01. Také v roce 2009 pokračoval trend nárůstu podpor po vstupu do EU. Ve srovnání s předstupním rokem 2003 se celkové podpory v roce 2009 více než zdvojnásobily, z toho samotné podpory zemědělskému a rybářskému sektoru se zvýšily mezi uvedenými roky více než 2,5krát. Celkové podpory se v roce 2009 proti roku 2008 zvýšily z 37,7 mld. Kč na 44,5 mld. Kč, tj. o 18,0 %, z toho podpory do zemědělství (včetně rybářství) z 35,5 mld. Kč na 40,4 mld. Kč, tj. o 14,0 %. Nejvíce k této meziroční změně přispěly vyšší výdaje ze zdrojů EU (o 6,1 mld. Kč, tj. o 28,9 %), doprovázené zvýšenými výdaji MZe zejména na jeho dotační programy (zvýšení o 26,6 %).

T II/01 - Výdaje na agrární politiku podle institucí (mil. Kč)

Druh výdaje		2008	2009p	Meziroční index
I	Rezort MZe celkem	14 652	15 289	104,35
I.1	Výdaje MZe: dotace, nařízení vlády a ostatní	2 828	3 580	126,62
I.2	Výdaje z PGRLF	908	987	108,70
I.3	Výdaje ČR ze SZIF	9 657	9 704	100,49
I.4	Pozemkové úřady	845	630	74,56
I.5	Ostatní instituce rezortu MZe	415	388	93,49
2	Jiné rezorty	1 854	1 878	101,29
2.1	MŽP a SFŽP ČR	67	61	91,04
2.2	ČMZRB, MPO	40	56	140,00
2.3	MMR	0	0	x
2.4	MD	130	102	78,46
2.5	Ostatní (MF - daň. úlevy, odpisy dluhů, ost. rezorty)	1 617	1 659	102,60
3	EU	21 186	27 304	128,88
Celkem výdaje na agrární politiku v daném roce		37 692	44 471	117,98
z toho výdaje pro zemědělské podniky a rybářství		35 463	40 428	114,00

p = předpoklad k 30. 6. 2010.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Podpory podle hlavních směrů a zdrojů (ČR, EU) jsou uvedeny v tab. T II/02. Největší podíl podpor připadá dlouhodobě na přímé platby: 49,8 % v roce 2008 a 46,2 % v roce 2009. Pokles podílu přímých plateb v roce 2009 byl doprovázen meziročním zvýšením podílu podpor v rámci HRDP, operačních programů a PRV o 5,1 p. b. Podíl národních podpor (bez národních doplňkových plateb) představuje v obou sledovaných letech necelou jednu pětinu podpor. Podíl zdrojů EU na celkových podporách do českého agrárního sektoru se zvýšil z 56,2 % v roce 2008 na 61,4 % v roce 2009. Podrobnější rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor je uvedena v příl. tab. I I/01.

¹⁴⁸ Nejsou tak uvažovány podpory zemědělství ze strany spotřebitelů, vyplývající z ochrany agrárního trhu EU vůči třetím zemím, ani podpory poskytované z regionálních (krajských) programů a zdrojů. Pokud jde o podpory ze strany spotřebitelů, podle posledních údajů OECD poklesl za celou EU ukazatel Odhadu spotřebitelských podpor meziročně o 1 p. b. na -7 %. Za tímto poklesem se skrývá hlubší pokles CZV v EU v porovnání s poklesem cen na světových agrárních trzích. Celkové podpory zemědělským podnikům v EU ze strany daňových poplatníků a spotřebitelů, měřené ukazatelem Odhadu produkčních podpor, se meziročně zvýšily o 2 p. b. na 24 %. Do podpor nejsou dále zahrnovány veškeré výdaje na provoz příslušných státních institucí.

T I I/02 - Rekapitulace výdajů podle hlavních směrů podpor

Podpory (mil. Kč)	2008			2009p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby¹⁾	7 079	11 673	18 752	6 344	14 201	20 545
HRDP 2004-2006	0	0	0	0	0	0
OP zemědělství a ostatní OP 2004-2006	559	1 328	1 887	0	0	0
Program rozvoje venkova²⁾	1 854	6 559	8 413	3 186	11 223	14 409
OP Rybářství	2	5	6	3	8	11
Ostatní národní podpory	6 939	0	6 939	7 601	0	7 601
Organizace trhu	74	1 621	1 695	33	1 872	1 905
Celkem	16 506	21 186	37 692	17 167	27 304	44 471
Podpory (% z celku)	2008			2009p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby	42,89	55,10	49,75	36,96	52,01	46,20
HRDP 2004-2006	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
OP zemědělství a ostatní OP 2004-2006	3,39	6,27	5,01	0,00	0,00	0,00
Program rozvoje venkova	11,23	30,96	22,32	18,56	41,10	32,40
OP Rybářství	0,01	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03
Ostatní národní podpory	42,04	0,00	18,41	44,28	0,00	17,09
Organizace trhu	0,45	7,65	4,50	0,19	6,85	4,28
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Podíl zdrojů EU na podporách			56,21			61,40

p = předpoklad k 30. 6. 2010.

¹⁾ Přímé platby EU, Top-Up a komoditní podpory.²⁾ Včetně opatření HRDP v období 2008-09, hrazené ze zdrojů PRV.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Z tab. T11/03 vyplývá, že absolutně největší část z celkových podpor získávají trvale zemědělské podniky včetně podniků rybářství. Došlo však k meziročnímu snížení jejich podílu z 94,1 % v roce 2008 na 90,9 % v roce 2009, při mírném zvýšení podílu podpor do lesnictví a na rozvoj venkova a snížení podílu podpor potravinářskému průmyslu.

T11/03 - Podpory podle sektorů a klasifikace EU a OECD¹⁾

Věcné zaměření	2008		2009p	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%
Celkem podpory agrárnímu sektoru	37 692	100,0	44 471	100,0
Podpory podle subsektorů				
zemědělství a rybářství	35 463	94,1	40 428	90,9
lesnictví	250	0,7	408	0,9
venkov	476	1,3	2 125	4,8
zpracovatelský průmysl	1 359	3,6	1 284	2,9
obchod	58	0,2	186	0,4
spotřebitelé	86	0,2	40	0,1
Podpory podle klasifikace EU				
Pilíř I	22 343	59,3	25 195	56,7
Pilíř II	11 479	30,5	15 575	35,0
Ostatní podpory	3 870	10,3	3 701	8,3
- z Pilíře II platby LFA a NATURA	2 690		2 761	
Celkem podpory zemědělství a rybářství	35 463	100,0	40 428	100,0
Podpory zemědělství podle klasifikace OECD				
A - Podpory založené na komoditních výstupech	974	2,7	1 216	3,0
A1 - Podpora tržních cen	0	0,0	0	0,0
A2 - Platby založené na výstupech	974	2,7	1 216	3,0
B - Platby založené na užití vstupů	5 735	16,2	6 222	15,4
B1 - Užití variabilních vstupů	1 517	4,3	1 559	3,9
B2 - Tvorba fixního kapitálu	3 901	11,0	4 315	10,7
B3 - Služby podnikům	317	0,9	348	0,9
C - Platby založené na aktuálním stavu PZTD²⁾, s požadovanou produkcí	7 610	21,5	8 264	20,4
C1 - Platby založené na aktuálním stavu TD	0	0,0	0	0,0
C2 - Platby založené na aktuálním stavu PZ	7 610	21,5	8 264	20,4
D - Platby založené na neaktuálním stavu PZTD, s požadovanou produkcí	0	0,0	0	0,0
E - Platby založené na neaktuálním stavu PZTD, s nepožadovanou produkcí	15 509	43,7	17 189	42,5
E1 - Platby s variabilními sazbami	0	0,0	0	0,0
E2 - Platby s pevnými sazbami	15 509	43,7	17 189	42,5
F - Platby založené na nekomoditních kritériích	1 888	5,3	4 076	10,1
F1 - Dlouhodobé odložení zdrojů	97	0,3	132	0,3
F2 - Specifické nekomoditní výstupy	1 727	4,9	3 387	8,4
F3 - Platby založené na ostatních nekomoditních kritériích	65	0,2	557	1,4
G - Ostatní platby	0	0,0	0	0,0
Obecné služby	3 747	10,6	3 462	8,6

p= předpoklad k 30. 6. 2010.

¹⁾ Bez výdajů spotřebitelů.

²⁾ P = plocha; Z = zvířata; T = tržby; D = příjmy.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Podle klasifikace EU se největší část podpor soustřeďuje v Pilíři I (podpora cen a příjmů podniků). Podpory v tomto pilíři v roce 2008 zaujímaly 59,3 % z celkových podpor. V roce 2009 došlo k poklesu jejich podílu na 56,7 %, což představuje meziroční pokles o 2,6 p. b. Naopak podpory v rámci Pilíře II (podpory rozvoje venkova) meziročně vzrostly o 4,5 p. b. z 30,5 % na 35 %, což potvrzuje dlouhodobější trend postupného přesunu podpor z Pilíře I do Pilíře II¹⁴⁹.

Převažující orientace agrární politiky na podporu příjmů a produkce dokumentuje v tab. T11/03 i rozdělení podpor zemědělským podnikům podle klasifikace OECD (podle tzv. implementačního kritéria). Tyto podpory (kategorie A, B, C, E) dosahovaly v obou sledovaných letech přes 80 % veškerých podpor. Míra žádoucího oddělení podpor od produkce (decouplingu) se však meziročně v důsledku přesunu plateb Top-Up z orné půdy na veškerou zemědělskou půdu výrazně zvýšila: podíl decouplovaných a ostatních nekomoditních podpor (podpory kategorie E, F, G) na celkových podporách se zvýšil ze 49,1 % v roce 2008 na 52,6 % v roce 2009.

Tab. T11/04 je orientačním přehledem o rozdělení podpor agrárnímu sektoru ČR v členění podle dlouhodobých cílů agrární politiky. Dlouhodobě největší podíl podpor připadá na podpory příjmů podniků (53-55 %). Druhý největší objem podpor se týká zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu. Jejich podíl na celkovém objemu podpor se v obou sledovaných letech stabilizoval na úrovni kolem 22-25 %. Značná část těchto podpor se však týká plateb LFA, které vedle svých environmentálních účinků přímo napomáhají k růstu příjmů zemědělských podniků v daných oblastech.

¹⁴⁹ Při zahrnutí plateb LFA do podpor příjmů, což v ČR vyplývá z jejich zaměření a podmínek poskytování, by podíl podpor takto upraveného Pilíře I vzrostl v obou sledovaných letech zhruba na 70 %.

T I I/04 - Rekapitulace podpor podle cílů zemědělské politiky

Cíle	2008		2009 ^p	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%
Rozvoj a stabilizace podnikatelské struktury	2 187	5,8	1 768	4,0
Restrukturalizace a modernizace výroby, zlepšení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti podniků	5 228	13,9	5 634	12,7
Zlepšení ekonomické situace podniků (zvýšení, resp. udržení příjmu zemědělců)	20 833	55,3	23 394	52,6
Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí	8 476	22,5	11 065	24,9
Rozšíření úlohy zemědělství jako producenta obnovitelných zdrojů energie	32	0,1	46	0,1
Přiměřené ceny zdravotně nezávadných potravin	460	1,2	439	1,0
Rozvoj venkova	476	1,3	2 125	4,8
Celkem	37 692	100,0	44 471	100,0

^p = předpoklad k 30. 6. 2010.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGR LF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Celkové transfery veřejných zdrojů do zemědělství (včetně rybářství) zaujímají významnou roli v ekonomice sektoru. Přestože došlo k mírnému meziročnímu zlepšení relací, zemědělská politika ČR po vstupu do EU je prostřednictvím Pilíře I nadále orientována více na podporu příjmů zemědělských podniků než na podpory směřující k potřebné restrukturalizaci zemědělství. Na druhou stranu tato relace výrazně zmírnila negativní dopady podmínek na agrárním trhu v roce 2009 do ekonomiky sektoru zemědělství.

Dopady zemědělské politiky v roce 2009 lze souhrnně hodnotit následovně:

- Podpory se významně podílejí na podnikatelském důchodu sektoru zemědělství. V přepočtu na jeden ha z. p. (podle evidence LPIS) dosahovaly veškeré podpory (včetně podpor tzv. obecných služeb) v roce 2009 zhruba 11 tis. Kč a v přepočtu na jeden AWU zhruba 300 tis. Kč. Podle údajů SZÚ v roce 2008 dosahovaly dotace na výrobu 22 % celkové produkce zemědělského odvětví a v roce 2009 dokonce 31 %. Ze závěrů kap. 10.2 je zřejmé, že prakticky žádná kategorie zemědělských podniků by nebyla bez dané výše podpor dlouhodoběji životaschopná.
- Distribuce podpor přispívá k vyrovnávání regionálních rozdílů v podmínkách hospodaření zemědělských podniků.
- Distribuce podpor na druhou stranu přispívá k zachování duální struktury zemědělských podniků s převahou velkých podniků na z. p.
- Zaměření a podmínky poskytování podpor vedou k zachování *status quo* ve vztazích zemědělství k životnímu prostředí, kde z mnoha aspektů nedochází k potřebným změnám (zejména v oblasti eroze půd a vztahu zemědělství k vodnímu režimu krajiny). Podíl TTP na z. p. zůstává přes všechna dosavadní stimulační opatření a v porovnání s reálnými přírodními a klimatickými podmínkami ČR neúměrně nízký (zhruba 23 %).
- Podmínky poskytování důchodových podpor nepůsobí dostatečně důrazně na zlepšování vztahu zemědělství k rozvoji venkova, zejména pokud jde o zachování či vytváření pracovních příležitostí. Především se to týká zemědělství v oblastech LFA se zaměřením na extenzivní chov skotu. Proti tomu působí pozitivně na zachování či vytváření pracovních příležitostí venkova stále rostoucí podpory diverzifikace činností v zemědělských podnicích.
- Příjemci rozhodující většiny podpor agrárnímu sektoru jsou zemědělské podniky. Na vlastní rozvoj venkovského prostoru včetně podpor subjektům nepůsobících v zemědělství připadalo v roce 2009 pouze 4,8 % veškerých podpor. Na komplexní rozvoj venkovských oblastí tak mají podstatně větší vliv jiné politiky a ostatní podmínky.

PI PŘEHLED LEGISLATIVNÍCH OPATŘENÍ VE VZTAHU K AGRÁRNÍMU SEKTORU

I.1 Přehled legislativních opatření přijatých od 1. 1. 2009 do 1. 3. 2010 a publikovaných ve Sbírce zákonů

I.1.1 Zákony

Zákon č. 9/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (pozn.: účinnost předpisu od 23. 1. 2009)

Zákon č. 94/2009 Sb., o přijetí úvěru Českou republikou od Evropské investiční banky na financování investičních potřeb souvisejících s prováděním programu Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací II.

(pozn.: účinnost předpisu od 14. 4. 2009)

Zákon č. 95/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů,

(pozn.: účinnost předpisu od 14. 4. 2009)

Zákon č. 96/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 5. 2009)

Zákon č. 291/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 10. 2009)

Zákon č. 298/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 4. 9. 2009)

Zákon č. 299/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Zákon č. 300/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 15. 10. 2009)

I.1.2 Nařízení vlády

Nařízení vlády č. 45/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění nařízení vlády č. 114/2008 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 15. 2. 2009)

Nařízení vlády č. 50/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 225/2004 Sb., o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 18. 2. 2009)

Nařízení vlády č. 51/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 147/2008 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotací na zachování hospodářského souboru lesního porostu v rámci opatření Natura 2000 v lesích

(pozn.: účinnost předpisu od 28. 2. 2009)

Nařízení vlády č. 53/2009 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotací na lesnicko-environmentální opatření

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 3. 2009)

Nařízení vlády č. 82/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2009)

Nařízení vlády č. 83/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování přímých podpor, některých podpor v rámci společné organizace trhu s vínem a některých podpor Programu rozvoje venkova, a o změně některých souvisejících nařízení vlády

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2009)

Nařízení vlády č. 101/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 224/2004 Sb., o některých podrobnostech provádění společných organizací trhu v režimu dovozních a vývozních licencí a osvědčení o stanovení náhrady předem pro zemědělské produkty

(pozn.: účinnost předpisu od 22. 4. 2009)

Nařízení vlády č. 113/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 115/2004 Sb., kterým se stanoví některé postupy při provádění opatření společné organizace trhu se škrobem, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 30. 6. 2009)

Nařízení vlády č. 203/2009 Sb., o postupu při zjišťování a uplatňování náhrady škody a postupu při určení její výše v územích určených k řízeným rozlivům povodní

(pozn.: účinnost předpisu od 25. 6. 2009)

Nařízení vlády č. 238/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 205/2004 Sb., kterým se v rámci společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky stanoví bližší podmínky poskytování podpory a národní podpory spotřeby mléka a mléčných výrobků žáky, kteří plní povinnou školní docházku ve školách zařazených do sítě škol, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 8. 2009)

Nařízení vlády č. 247/2009 Sb., kterým se vyhláší provedení inventarizace lesů v letech 2011 až 2015

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Nařízení vlády č. 335/2009 Sb., o stanovení druhů krajinných prvků

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 10. 2009)

Nařízení vlády č. 336/2009 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 82/2006 Sb., o stanovení dalších údajů evidovaných u půdního bloku nebo u dílu půdního bloku v evidenci využití zemědělské půdy

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 10. 2009)

Nařízení vlády č. 478/2009 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na ovoce a zeleninu a výrobky z ovoce, zeleniny a banánů dětem ve vzdělávacích zařízeních

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Nařízení vlády č. 479/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Nařízení vlády č. 480/2009 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

1.1.3 Vyhlášky

Vyhláška č. 3/2009 Sb., o odborné způsobilosti k výkonu dozoru na úseku ochrany zvířat proti týrání

(pozn.: účinnost předpisu od 22. 1. 2009)

Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě

(pozn.: účinnost předpisu od 7. 1. 2009)

Vyhláška č. 5/2009 Sb., o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a při chovu

(pozn.: účinnost předpisu od 7. 1. 2009)

Vyhláška č. 11/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 449/2006 Sb., o stanovení metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 13. 1. 2009)

Vyhláška č. 21/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 23. 1. 2009)

Vyhláška č. 39/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 207/2004 Sb., o ochraně, chovu a využití pokusných zvířat

(pozn.: účinnost předpisu od 4. 2. 2009)

Vyhláška č. 61/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství

(pozn.: účinnost předpisu od 6. 3. 2009)

Vyhláška č. 128/2009 Sb., o přizpůsobení veterinárních a hygienických požadavků pro některé potravinářské podniky, v nichž se zachází se živočišnými produkty

(pozn.: účinnost předpisu od 30. 5. 2009)

Vyhláška č. 129/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 291/2003 Sb., o zákazu podávání některých látek zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, a o sledování (monitoringu) přítomnosti nepovolených látek, reziduí a látek kontaminujících, pro něž by živočišné produkty mohly být škodlivé pro zdraví lidí, u zvířat a v jejich produktech, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 15. 5. 2009)

Vyhláška č. 146/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 329/2004 Sb., o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin, ve znění vyhlášky č. 371/2006 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 27. 6. 2009)

Vyhláška č. 147/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 334/2004 Sb., o mechanizačních prostředcích na ochranu rostlin

(pozn.: účinnost předpisu od 27. 6. 2009)

Vyhláška č. 159/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů

(pozn.: účinnost předpisu od 9. 6. 2009, část od 1. 7. 2009)

Vyhláška č. 169/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 326/2001 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), g), h), i) a j) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pro maso, masné výrobky, ryby, ostatní vodní živočichy a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich, ve znění vyhlášky č. 264/2003 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 7. 2009)

Vyhláška č. 178/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 356/2008 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 7. 2009, část od 26. 8. 2009)

Vyhláška č. 213/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění vyhlášky č. 199/2007 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 20. 7. 2009)

Vyhláška č. 257/2009 Sb., o používání sedimentů na zemědělské půdě

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 9. 2009)

Vyhláška č. 271/2009 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 474/2000 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 9. 2009)

Vyhláška č. 353/2009 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 11. 2009)

Vyhláška č. 369/2009 Sb., o podrobnostech uvádění osiva a sadby pěstovaných rostlin do oběhu

(pozn.: účinnost předpisu od 30. 10. 2009)

Vyhláška č. 415/2009 Sb., o stanovení požadavků na odběr vzorků a způsobu zveřejnění metod laboratorního zkoušení produktů ke krmení

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 12. 2009)

Vyhláška č. 427/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 412/2008 Sb., o stanovení seznamu katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Vyhláška č. 446/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 449/2006 Sb., o stanovení metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Vyhláška č. 447/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 380/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se spermatem, vaječnými buňkami a embryi a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí, ve znění vyhlášky č. 155/2006 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Vyhláška č. 464/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Vyhláška č. 465/2009 Sb., o údajích zaznamenávaných do centrálního registru podpor malého rozsahu

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2010)

Vyhláška č. 12/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 3. 2010)

Vyhláška č. 13/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 228/2008 Sb., o registraci léčivých přípravků

(pozn.: účinnost předpisu od 5. 2. 2010)

Vyhláška č. 14/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2008 Sb., o způsobu výpočtu nároku na vrácení spotřební daně zaplacené v cenách některých minerálních olejů spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě, ve znění vyhlášky č. 395/2008 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 21. 1. 2010)

Vyhláška č. 20/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění vyhlášky č. 239/2006 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 26. 1. 2010, část od 1. 1. 2011)

Vyhláška č. 28/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 323/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o vinohradnictví a vinařství, ve znění vyhlášky č. 437/2005 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 3. 2. 2010)

Vyhláška č. 44/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 29/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin

(pozn.: účinnost předpisu od 17. 2. 2010)

Vyhláška č. 45/2010 Sb., kterou se zrušuje vyhláška Ministerstva zemědělství č. 147/1998 Sb., o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2010)

Vyhláška č. 58/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy

(pozn.: účinnost předpisu od 26. 2. 2010)

1.2 Přípravované právní předpisy v roce 2009

V roce 2009 probíhaly legislativní práce na tvorbě právních předpisů vycházející především z usnesení vlády ze dne 16. prosince 2008 č. 1582 o Plánu legislativních prací vlády na rok 2009. Ministerstvo zemědělství předložilo, mimo legislativní úkoly obsažené v tomto usnesení, několik dalších návrhů právních předpisů k řešení některých aktuálních problémů z oblasti zemědělství a z důvodů implementace předpisů komunitárního práva do našeho právního prostředí.

Mezi některé významné návrhy zákonů připravované v roce 2009 patří zejména:

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči
(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – květen 2010);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – srpen 2010);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin
(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – leden 2011);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech,
(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – leden 2011).

K většině z výše uvedených návrhů zákonů byly v roce 2009 rovněž souběžně připravovány návrhy prováděcích právních předpisů.

Mezi některé významné návrhy nařízení vlády připravované v roce 2009 patří zejména:

- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření
(pozn. publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 78/2010 Sb. s účinností od 1. 4. 2010);
- návrh nařízení vlády o stanovení některých podmínek pro zvláštní opatření na podporu trhu v odvětví mléka a mléčných výrobků
(pozn. publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 77/2010 Sb. s účinností od 1. 4. 2010);
- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám
(pozn. publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 86/2010 Sb. s účinností od 1. 4. 2010);
- návrh nařízení vlády o stanovení některých podmínek poskytování platby na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka
(pozn. publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 87/2010 Sb. s účinností od 1. 4. 2010);
- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě
(pozn. publikováno ve Sbírce zákonů pod č. 111/2010 Sb. s účinností od 20. 4. 2010);
- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem
(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – červenec 2010);
- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou
(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – červenec 2010).

P2 OFICIÁLNÍ VÝSLEDKY ŠETŘENÍ FADN ZEMÍ EU 27 ZA ÚČETNÍ ROK 2007

Oficiální výsledky šetření Zemědělské účetní datové sítě (FADN) v členských státech EU jsou pravidelně publikovány Evropskou komisí - Generálním ředitelstvím pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI). Veřejnosti jsou tyto výsledky přístupné mj. na internetové adrese http://ec.europa.eu/agriculture/rica/index_en.cfm.

Výsledky jsou publikovány po ukončení šetření ve všech státech EU a po všech předepsaných kontrolních procedurách prováděných pracovištěm DG AGRI. V termínu zpracování Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 2009 jsou k dispozici oficiální výsledky za účetní rok 2007.

Výsledky jsou prezentovány na základě jednotného metodického postupu ve formě Standardního výstupu FADN. V příl. tab. P2/01 a P2/02 jsou uvedeny oficiální výsledky za EU 27 v rozsahu prakticky všech ukazatelů Standardního výstupu. Ve stejné struktuře jsou prezentovány Evropskou komisí obdobné výsledky i za srovnatelné skupiny zemědělských podniků jednak podle jednotlivých kategorií výrobního zaměření (polní výroba, zahradnictví, víno, ostatní trvalé porosty, mléko, chov skotu, chov prasat a drůbeže, smíšená výroba) a jednak podle velikostních tříd¹⁵⁰ zemědělských podniků. Standardní výstup FADN obsahuje základní výrobní strukturu v naturálních ukazatelích (v ha, VDJ podle metodiky EU) a celou řadu hodnotových indikátorů. Jmenovitě se jedná o ukazatele hrubé zemědělské produkce v členění na jednotlivé komodity, dále ukazatele podnikových nákladů, podpor do zemědělství, salda podpor a daní, ukazatele důchodové povahy a charakteristiky pasiv a aktiv. Za každý průměrný podnik jsou uvedeny pracovní síly celkem v přepočtu na AWU¹⁵¹ a neplacené pracovní síly v přepočtu na FWU¹⁵².

Způsob výpočtu základních ukazatelů hospodářského výsledku zemědělského podniku podle metodiky Standardního výstupu EU zobrazuje schéma na obr. P2/01.

Oficiální výsledky, tak jak jsou prezentované EK (příl. tab. P2/01), jsou přepočteny na průměrné podniky jednotlivých zemí poměrně složitou procedurou vážení. Každý podnik souboru FADN má přidělen tzv. nápočtový koeficient, který reprezentuje určitý počet podniků téhož výrobního zaměření a velikostní skupiny korespondující s celkovým počtem podniků obdobného zaměření příslušné země. Hodnoty šetření FADN u jednotlivých podniků jsou násobeny tímto koeficientem a tím jsou dosaženy hodnoty za celé zemědělství příslušného státu EU (tu část, která je pokryta sítí FADN, tj. tržně orientované farmy). Vydělením těchto hodnot celkovým počtem všech podniků dané země, reprezentovaných sítí FADN, vznikne výsledek za průměrný podnik dané země. Jedná se v podstatě o vážený průměr na jeden podnik, kde jako váhy fungují počty podniků v jednotlivých kategoriích výrobního zaměření (specializace) a velikostní třídy zemědělského podniku, tak jak jsou zjištěny Strukturálním šetřením v zemědělství (FSS). V ČR síť FADN reprezentuje všechny zemědělské podniky a farmy zachycené FSS, jejichž velikost přesahuje 4 EVJ, tj. 14 300 podniků, které celkově obhospodařují cca 3 500 tis. ha z. p.

Pro lepší srovnatelnost výsledků států EU 27 jsou uvedeny v příl. tab. P2/02 stejné ukazatele přepočtené na 1 ha obhospodařované z. p.

¹⁵⁰ EVJ - Ekonomická velikostní jednotka (1 EVJ se rovná hodnotě 1 200 € podnikového standardního příspěvku na úhradu).

¹⁵¹ AWU - Roční pracovní jednotka (1 AWU je ekvivalent 2 000 hod. práce).

¹⁵² FWU - Rodinná pracovní jednotka neplacené práce (1 FWU je ekvivalent 2 000 hod. práce).

Obr. P2/01 - Odvození ukazatelů ekonomických výsledků podle metodiky FADN EU

Celková hrubá produkce (Total output)			Balance provozních podpor a daní (Balance current subsidies & taxes)	
Celková hrubá rostlinná produkce (Output crops & crop products)	Celková hrubá živočišná produkce (Output livestock & livestock products)	Ostatní hrubá produkce (Other output)		
Mezispotřeba celkem (Intermediate consumption)			Hrubá přidaná hodnota (Gross Farm Income)	
Přímé náklady celkem (Specific costs)	Režijní náklady celkem (Farming overheads)			
Odpisy (Depreciation)			Čistá přidaná hodnota (Farm Net Value Added)	
			Balance investičních podpor a daní (Balance subsidies & taxes on investment)	
			Externí faktory celkem (External factors)	
			Vyplacené mzdy (Wages)	Nákladové úroky (Interest)
			Vyplacené pachtovné (Rent)	Důchod ze zemědělské činnosti (Family Farm Income)

Pramen: Farm Accountancy Data Network, Commission of the European Communities, 1984, s. 66, terminologie podle ÚZEI
Zpracoval: J. Hanibál a kol. (ÚZEI)

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Reprezentované podniky		5 076 822	32 170	117 555	19 640	14 690	32 352	185 207	539 362	735 715	7 260	355 786	80 719	106 820	747 074
Počet podniků v souboru FADN		70000 - 80000	1000 - 2000	1000 - 2000	200 - 500	1000 - 2000	2000 - 3000	7000 - 8000	4000 - 5000	8000 - 9000	200 - 500	7000 - 8000	1000 - 2000	1000 - 2000	10000 - 20000
Ekonomická velikost podniku	EVJ	28,50	104,60	8,10	14,20	113,40	113,60	92,70	10,80	25,90	21,30	77,20	22,90	22,00	32,90
Pracovní síly celkem	AWU	1,71	1,93	2,41	1,19	8,23	1,55	2,30	1,17	1,35	2,74	1,91	1,87	1,13	1,41
Neplacené pracovní síly	FWU	1,30	1,54	1,26	0,86	1,37	0,84	1,44	1,04	1,09	1,39	1,41	0,68	1,06	1,05
Placené pracovní síly	AWU	0,42	0,39	1,15	0,33	6,86	0,71	0,86	0,13	0,26	1,36	0,50	1,19	0,07	0,35
Zemědělsky využívaná půda	ha	30,50	43,85	25,33	7,19	236,86	81,46	84,43	7,04	28,50	126,11	77,34	54,11	45,06	16,81
Pronajatá (připachtovaná) půda	ha	16,03	32,49	22,54	4,60	208,09	23,71	59,56	3,03	9,57	75,46	65,34	36,37	7,44	6,52
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	ha	11,25	10,48	14,11	2,21	111,40	44,75	35,21	2,72	9,84	41,50	26,13	29,83	2,43	5,33
Ostatní polní plodiny ¹⁾	ha	3,33	6,09	6,18	0,24	41,27	11,22	13,81	0,82	1,79	13,83	9,18	9,95	0,20	0,75
Energetické plodiny	ha	0,55	0,56	0,00	0,00	1,43	3,72	2,52	0,00	0,03	3,61	3,70	0,06	0,00	0,04
Zelenina a květiny	ha	0,34	1,26	0,14	0,25	1,32	0,42	0,56	0,11	0,23	0,14	0,62	0,89	0,00	0,39
Vínice	ha	0,62	0,00	0,38	0,23	1,22	0,00	0,44	0,23	1,31	0,00	2,38	0,58	0,00	1,00
Trvalé kultury	ha	1,32	0,77	0,33	1,01	1,58	0,31	0,41	1,92	3,97	0,49	0,58	1,17	0,02	1,82
Ovocné sady	ha	0,52	0,70	0,32	0,52	1,55	0,22	0,29	0,32	1,24	0,48	0,54	1,08	0,00	0,65
Olivové sady	ha	0,77	0,00	0,00	0,48	0,00	0,00	0,00	1,59	2,73	0,00	0,01	0,00	0,00	1,07
Ostatní trvalé kultury	ha	0,04	0,07	0,01	0,00	0,03	0,09	0,13	0,01	0,00	0,02	0,02	0,09	0,01	0,11
Krmné plodiny ²⁾	ha	12,02	24,45	3,90	2,47	79,58	19,88	30,54	0,74	8,29	63,55	34,87	10,83	42,14	6,62
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ	24,47	115,24	8,39	9,39	118,47	133,59	88,45	4,39	16,90	39,69	64,45	20,88	56,89	13,13
Dojnice	DJ	4,69	16,82	2,29	0,68	31,00	17,65	21,90	0,17	1,34	13,25	11,23	3,69	10,05	2,60
Ostatní skot	DJ	7,74	40,77	1,32	0,73	39,95	17,69	25,20	0,64	3,79	14,26	28,94	3,78	34,90	3,85
Ovce a kozy	DJ	2,32	0,42	2,01	2,51	0,50	0,38	0,80	3,33	3,02	1,65	3,41	1,85	6,03	1,13
Prasata	DJ	6,87	51,52	1,55	4,85	39,79	88,26	37,16	0,05	6,35	9,24	9,14	6,82	0,26	3,80
Drůbež	DJ	2,71	5,57	1,20	0,62	6,85	9,30	3,18	0,19	2,36	0,70	11,56	4,61	5,31	1,69
Výnos pšenice	q/ha	52,02	73,17	20,74	0,62	50,45	63,33	65,90	29,18	39,15	34,19	63,77	36,25	82,02	53,76
Výnos kukuřice	q/ha	73,56	124,16	12,36		69,90		142,50	116,30	106,11		94,04	40,57		102,74
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	1,19	2,38	1,13	2,19	0,91	1,79	1,55	4,72	0,85	0,49	1,21	0,93	1,21	1,40
Roční dojitost	kg/ks	6 371	6 593	3 844	7 257	6 438	8 133	7 155	4 819	6 767	6 575	6 532	6 638	5 388	6 450
Hrubá zemědělská produkce															
Celková hrubá produkce	Kč	1 680 398	5 630 001	542 603	793 885	8 372 088	7 968 148	6 119 737	532 441	1 204 267	2 269 121	4 052 087	1 903 665	1 196 104	1 629 170
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč	912 391	2 423 889	329 055	460 305	4 721 664	2 949 082	2 543 393	397 692	794 302	1 127 966	2 297 525	1 165 450	143 050	1 107 641
Obiloviny	Kč	286 462	474 965	136 553	43 482	2 367 635	1 409 374	1 105 115	76 856	204 025	549 933	858 802	602 078	91 350	196 889
Proteinové plodiny	Kč	4 915	1 111	361	1 888	16 021	9 857	8 413	3 415	4 554	12 522	16 299	2 527	444	4 109
Energetické plodiny	Kč	6 719	10 551	0	0	20 547	45 425	44 398	0	194	31 903	40 955	1 027	0	1 166
Brambory	Kč	40 955	197 055	10 607	54 060	306 953	139 802	153 241	9 746	18 936	61 446	69 471	15 660	24 795	15 965
Cukrová řepa	Kč	21 352	166 513	167	0	204 219	61 835	145 938	1 194	12 772	0	60 419	20 325	361	7 691
Olejnin	Kč	39 789	12 189	50 812	0	724 054	134 387	195 584	611	10 884	181 923	148 576	163 986	1 305	7 636

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování I

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Reprezentované podniky		39 601	1 622	22 822	1 473	59 040	72 560	763 441	108 619	833 984	40 490	26 360	3 470	41 010	87 980
Počet podniků v souboru FADN		1000 - 2000	200 - 500	500 - 1000	200 - 500	1000 - 2000	2000 - 3000	10000 - 20000	2000 - 3000	500 - 1000	500 - 1000	1000 - 2000	500 - 1000	500 - 1000	2000 - 3000
Ekonomická velikost podniku	EVJ	10,40	69,30	13,10	24,80	153,50	33,20	9,90	12,90	3,00	39,60	52,30	132,10	8,70	100,70
Pracovní síly celkem	AWU	1,99	1,66	2,31	1,89	2,77	1,59	1,74	1,62	2,07	1,46	1,50	1,69	1,75	2,37
Neplacené pracovní síly	FWU	1,53	1,41	1,46	1,55	1,45	1,48	1,50	1,35	1,65	1,21	1,15	1,28	1,67	1,31
Placené pracovní síly	AWU	0,46	0,25	0,85	0,34	1,32	0,12	0,24	0,27	0,42	0,25	0,35	15,62	0,08	1,07
Zemědělsky využívaná půda	ha	51,52	80,24	62,48	3,29	32,64	33,59	17,28	26,11	10,17	51,94	97,62	582,28	11,57	158,89
Pronajatá (připachtované) půda	ha	30,95	40,67	27,89	2,67	13,17	10,42	4,75	8,31	4,21	18,05	52,14	560,61	3,68	67,71
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	ha	22,90	17,70	21,26	0,00	3,36	10,76	9,76	2,03	5,50	25,52	37,21	223,37	1,91	33,99
Ostatní polní plodiny ¹⁾	ha	6,18	5,20	5,32	0,32	4,57	3,20	2,35	0,49	1,67	5,02	8,64	89,18	0,36	12,43
Energetické plodiny	ha	4,72	2,70	3,44	0,00	0,04	0,32	0,03	0,22	0,00	0,19	2,22	39,54	0,13	2,26
Zelena a květiny	ha	0,17	0,00	0,40	0,97	2,10	0,15	0,37	0,34	0,10	0,16	0,60	1,67	0,06	1,14
Vínice	ha	0,00	0,77	0,00	0,34	0,00	0,65	0,00	1,27	0,11	0,00	0,00	1,92	0,29	0,00
Trvalé kultury	ha	0,23	0,00	0,35	0,29	0,63	0,26	0,41	2,89	0,15	0,25	0,02	2,08	0,19	0,55
Ovocné sady	ha	0,21	0,00	0,33	0,26	0,34	0,24	0,40	0,90	0,15	0,12	0,02	2,08	0,18	0,35
Olivové sady	ha	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	1,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostatní trvalé kultury	ha	0,01	0,00	0,02	0,00	0,29	0,01	0,01	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,01	0,21
Krmné plodiny ²⁾	ha	19,55	55,81	29,01	1,23	20,59	17,59	4,21	11,48	2,53	15,97	42,47	255,95	8,73	102,10
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ	16,00	95,23	21,32	32,00	121,33	27,89	12,45	12,72	4,96	29,69	59,99	191,69	12,07	134,42
Dojnice	DJ	6,66	23,21	6,66	4,89	25,70	7,26	3,22	2,05	1,53	7,61	13,80	52,75	2,93	22,72
Ostatní skot	DJ	5,59	60,43	5,92	4,42	20,96	9,07	2,39	5,16	0,67	9,68	25,45	62,57	5,69	53,54
Ovce a kozy	DJ	0,29	0,34	0,50	0,51	2,91	0,30	0,09	2,71	1,20	0,29	0,89	11,49	0,37	31,08
Prasata	DJ	2,53	10,14	4,93	12,81	50,78	9,95	5,28	1,95	0,85	9,07	19,08	46,08	2,33	12,99
Drůbež	DJ	0,83	0,68	3,11	9,28	20,50	1,13	1,28	0,77	0,51	2,88	0,53	18,43	0,25	13,42
Výnos pšenice	q/ha	43,82	55,11	37,35		68,37	47,80	47,75	15,72	21,80	41,99	61,70	37,04	43,58	76,34
Výnos kukuřice	q/ha		80,34			105,67	110,38	76,77	66,55	29,53		68,57	41,42	86,95	67,31
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	0,58	1,49	0,44	12,52	2,15	0,91	1,45	0,57	1,10	1,12	0,91	0,49	1,02	1,04
Roční dojitost	kg/ks	5 091	7 118	5 085	5 578	7 759	6 368	4 542	6 621	3 608	8 564	8 249	5 861	5 326	7 104
Hrubá zemědělská produkce															
Celková hrubá produkce	Kč	992 635	4 273 271	1 143 459	1 661 878	10 861 782	2 032 082	759 289	649 891	291 043	2 267 899	4 453 056	14 149 554	607 187	6 669 976
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč	619 210	1 151 539	578 810	721 555	5 557 559	665 829	422 265	340 855	165 430	1 021 122	2 043 106	8 040 589	299 512	2 947 361
Obiloviny	Kč	349 990	446 255	301 428	0	127 585	282 575	183 811	31 959	66 611	521 390	981 334	4 264 441	44 675	1 342 680
Proteinové plodiny	Kč	6 942	4 276	1 249	0	4 859	3 110	2 777	500	555	3 138	18 076	71 497	583	45 342
Energetické plodiny	Kč	34 235	37 095	26 961	0	777	7 719	305	722	0	639	30 570	375 646	1 194	31 487
Brambory	Kč	37 123	88 796	47 619	61 641	434 316	42 454	31 237	19 214	8 746	58 475	139 108	335 774	12 883	332 387
Cukrová řepa	Kč	20 186	0	83	0	91 878	38 456	14 577	2 332	1 555	24 823	67 971	184 505	28	77 884
Olejnin	Kč	55 782	112 230	56 559	0	1 833	42 177	25 628	861	14 161	28 682	77 106	1 160 647	3 193	194 195

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 2

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Průmyslové plodiny	Kč	10 634	36 235	12 078	0	71 831	1 472	80 299	28 127	5 192	555	17 742	1 583	0	5 692
Zelenina a květiny	Kč	188 948	950 291	68 082	166 068	227 126	409 993	405 328	68 832	110 370	85 908	259 362	156 045	111	254 614
Ovoce	Kč	60 946	408 910	14 355	31 598	123 475	28 182	89 934	41 871	74 524	3 998	134 054	41 705	56	107 732
Citrusové plody	Kč	18 103	0	0	30 376	0	0	0	19 297	77 550	0	1 277	0	0	29 710
Vino a hrozny	Kč	108 704	111	12 273	13 744	135 331	0	171 594	28 738	70 276	0	690 291	78 050	0	223 489
Olivy a olivový olej	Kč	42 593	0	0	25 295	0	0	0	90 795	133 749	0	639	0	0	87 324
Krmné plodiny	Kč	49 340	29 154	18 964	61 446	441 674	558 402	111 147	24 712	33 014	216 908	167	61 335	17 715	102 290
Ostatní rostlinná produkce	Kč	39 650	147 354	4 804	32 347	103 290	195 778	76 829	3 499	38 428	14 772	40 427	22 157	6 969	64 500
Celková hrubá živočišná produkce	Kč	685 431	3 140 918	170 678	332 748	3 234 711	4 409 518	3 040 849	124 753	399 053	992 135	1 592 630	589 444	1 026 398	476 659
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč	500	33 014	-6 997	-1 083	-27 849	-68 776	-3 193	-2 554	2 582	29 127	31 153	4 942	-25 100	-9 302
Mléko a mléčné výrobky	Kč	280 048	1 056 163	64 445	54 310	1 652 299	1 357 202	1 652 910	9 329	90 628	634 203	642 700	198 471	485 044	187 087
Hovězí a telecí maso	Kč	119 894	748 266	13 411	7 164	483 684	264 277	415 574	8 524	81 410	126 335	455 779	47 202	416 462	86 019
Vepřové maso	Kč	141 829	1 025 482	26 794	115 451	853 860	1 992 599	824 317	1 749	99 624	167 012	184 116	126 530	4 082	106 177
Ovce a kozy	Kč	25 517	4 415	22 740	58 725	5 387	4 859	7 497	32 736	40 177	16 576	45 092	19 131	66 222	14 216
Drůbeží maso	Kč	36 623	217 935	14 549	-528	147 604	134 221	73 996	4 054	12 050	4 692	103 428	151 408	49 118	6 553
Slepičí vejce	Kč	24 156	21 769	11 745	33 597	61 085	132 444	38 123	3 582	2 527	23 573	31 875	28 044	83	24 073
Ovčí a kozi mléko	Kč	23 157	6 830	11 828	61 474	3 026	0	805	51 978	45 647	389	53 227	1 249	0	21 741
Ostatní zvířata a produkty	Kč	34 235	60 058	5 137	2 554	27 738	523 889	27 655	12 800	26 961	19 381	76 384	17 437	5 387	30 765
Ostatní hrubá produkce ³⁾	Kč	82 576	65 195	42 871	861	415 713	609 547	535 495	9 996	10 912	149 020	161 931	148 770	26 655	44 870
Vlastní spotřeba	Kč	15 021	10 995	15 549	17 132	9 524	3 637	6 136	24 240	1 361	17 409	21 213	4 220	4 109	12 050
Vnitropodniková spotřeba	Kč	81 132	145 910	36 734	50 812	746 767	780 447	343 799	16 549	25 517	366 733	66 999	150 464	33 736	79 688
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč	1 400 212	4 579 474	466 830	708 894	9 045 108	8 697 894	5 724 488	338 967	685 765	2 155 836	3 687 380	1 953 838	1 145 403	1 024 649
Mezispotřeba celkem	Kč	939 435	3 280 831	316 532	490 653	6 139 257	5 306 888	3 977 035	213 548	486 877	1 520 744	2 345 450	1 343 069	789 832	649 586
Přímé náklady celkem	Kč	571 008	2 388 292	202 581	358 154	3 639 928	3 756 379	2 309 770	132 111	323 668	983 194	1 187 274	849 473	492 458	435 954
Osiva a sadba	Kč	67 638	256 003	29 682	36 596	432 511	220 962	251 532	16 049	32 681	83 187	140 135	113 924	11 162	63 917
Vlastní osiva a sadba	Kč	6 247	23 990	7 830	1 916	23 074	9 940	25 295	1 249	722	30 265	4 748	16 909	611	666
Hnojiva nakupovaná	Kč	76 995	173 038	31 986	31 042	487 488	180 479	311 118	29 904	50 284	143 994	233 345	113 369	97 958	50 201
Prostředky ochrany rostlin	Kč	56 115	171 983	21 824	20 575	477 936	142 301	236 094	18 437	31 348	53 283	205 413	96 820	14 855	41 843
Ostatní přímé náklady RV	Kč	33 069	149 242	7 997	5 859	65 361	139 080	103 040	7 691	7 358	52 839	32 236	48 035	10 162	46 175
Krmiva pro skot celkem	Kč	155 129	470 495	59 447	155 101	1 161 368	902 228	569 286	49 368	116 423	464 359	278 299	170 678	219 074	153 546
Vlastní krmiva pro skot	Kč	54 338	99 541	25 517	48 868	610 602	467 357	194 084	15 160	23 462	312 062	49 146	97 181	32 819	71 886
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč	134 915	904 977	44 148	100 985	734 411	1 809 649	630 871	7 080	66 472	117 228	218 685	225 765	43 843	64 972
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč	20 297	22 352	3 387	56	113 063	303 149	124 364	139	1 361	24 406	13 106	36 401	278	7 108
Ostatní přímé náklady ŽV	Kč	46 675	262 555	7 469	8 024	280 409	350 712	203 858	3 582	19 047	60 919	79 133	78 439	95 293	15 216
Náklady na lesní výrobu	Kč	444	0	56	0	472	10 968	3 971	28	56	7 414	0	2 443	83	111
Režijní náklady celkem	Kč	368 427	892 538	113 952	132 499	2 499 301	1 550 509	1 667 265	81 438	163 181	537 550	1 158 175	493 596	297 374	213 659
Náklady budov a strojů	Kč	87 407	236 483	16 077	50 201	656 499	521 945	409 410	14 577	33 736	138 636	254 947	77 856	117 700	39 067

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 3

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Průmyslové plodiny	Kč	222	222	611	0	8 524	3 971	2 860	5 053	56	3 526	167	10 857	5 859	19 353
Zelenina a květiny	Kč	29 487	0	57 004	540 882	4 044 979	33 291	96 737	79 133	25 878	352 239	375 369	128 890	12 661	432 678
Ovoce	Kč	10 357	0	5 276	19 936	172 149	53 588	36 734	36 013	10 718	4 109	2 388	19 270	17 382	102 568
Citrusové plody	Kč	0	0	0	2 082	0	0	0	11 023	0	0	0	0	0	0
Víno a hrozny	Kč	0	428 374	0	62 001	0	143 606	0	81 104	9 218	0	0	64 695	58 281	361
Olivy a olivový olej	Kč	0	0	0	777	0	0	0	26 378	0	0	0	0	389	0
Krmné plodiny	Kč	104 706	59 863	93 516	31 265	45 314	5 276	13 744	42 038	25 212	13 244	357 598	1 557 645	141 384	132 721
Ostatní rostlinná produkce	Kč	4 415	11 495	15 466	2 971	626 096	17 326	14 188	5 276	2 666	11 523	23 990	242 397	2 194	267 220
Celková hrubá živočišná produkce	Kč	359 375	2 684 611	490 153	929 828	4 370 202	944 627	328 500	270 663	118 700	1 095 230	1 880 786	4 370 313	255 669	3 345 026
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč	9 885	101 873	11 467	10 968	61 863	2 749	-583	2 610	-2 554	2 138	15 466	-318 726	3 471	11 523
Mléko a mléčné výrobky	Kč	230 458	1 612 011	245 146	272 273	1 985 130	420 044	109 148	115 035	47 452	652 723	1 019 040	2 560 164	119 088	1 413 373
Hovězí a telecí maso	Kč	54 060	796 329	41 233	67 610	275 411	195 972	32 764	53 116	4 970	147 382	336 524	428 985	67 832	695 538
Vepřové maso	Kč	51 478	204 635	91 711	226 321	1 112 861	260 223	91 767	47 952	15 077	192 585	485 322	652 307	28 182	224 960
Ovce a kozy	Kč	3 471	-250	4 637	3 582	25 156	4 554	750	18 881	10 301	4 165	10 273	72 275	4 776	308 258
Drůbeží maso	Kč	-83	83	750	95 043	270 413	20 158	55 449	1 277	8 247	66 139	3 721	310 063	305	181 812
Slepičí vejce	Kč	16 632	45 453	82 909	188 642	411 270	31 320	12 495	10 718	10 273	24 212	17 548	265 193	2 499	236 677
Ovčí a koží mléko	Kč	250	17 465	2 443	57 253	135 082	2 721	278	16 465	8 135	83	0	65 389	500	2 027
Ostatní zvířata a produkty	Kč	3 110	8 857	21 269	19 131	154 879	9 635	25 878	7 219	14 272	7 941	8 385	15 938	32 486	282 380
Ostatní hrubá produkce ³⁾	Kč	14 050	437 120	74 524	10 468	934 048	421 627	8 524	38 373	6 914	151 547	529 164	1 738 624	52 006	377 590
Vlastní spotřeba	Kč	13 744	11 134	32 014	11 717	1 055	40 955	10 745	14 216	26 572	7 219	250	689 735	37 873	3 776
Vnitropodniková spotřeba	Kč	145 244	193 807	180 035	19 186	69 276	110 259	88 934	39 622	30 376	115 645	505 175	1 995 709	153 602	243 702
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč	738 242	4 331 663	1 132 520	1 326 909	9 944 837	1 671 957	577 866	539 355	246 784	2 799 424	4 631 341	17 709 571	601 134	6 341 310
Mezispotřeba celkem	Kč	531 025	2 503 383	817 542	1 113 111	6 603 754	1 104 365	434 371	364 429	169 567	1 822 421	3 227 742	9 737 453	424 542	4 358 401
Přímé náklady celkem	Kč	354 294	1 398 740	510 478	851 111	3 806 302	527 582	304 537	254 392	111 397	894 482	1 884 117	6 372 491	271 912	2 707 962
Osiva a sadba	Kč	46 119	121 948	52 755	65 500	835 062	54 421	30 654	25 184	17 104	75 773	140 052	832 841	11 606	255 558
Vlastní osiva a sadba	Kč	23 490	7 469	23 379	1 444	52 506	2 416	10 634	4 776	3 082	17 382	28	79 994	28	30 154
Hnojiva nakupovaná	Kč	80 355	193 251	76 690	37 234	130 667	49 285	51 173	30 598	13 328	135 304	246 257	822 318	17 687	345 853
Prostředky ochrany rostlin	Kč	31 098	119 588	31 265	26 655	191 113	34 513	25 100	20 658	8 080	39 955	89 740	831 481	9 635	255 364
Ostatní přímé náklady RV	Kč	9 912	48 313	12 245	26 600	508 812	16 271	11 467	19 103	6 081	112 480	152 713	310 813	12 189	210 078
Krmiva pro skot celkem	Kč	134 776	540 299	184 810	301 539	509 673	141 329	46 813	96 320	31 903	251 671	816 876	2 186 128	167 235	841 254
Vlastní krmiva pro skot	Kč	105 705	166 540	136 803	17 742	13 883	50 812	31 181	34 263	19 603	53 977	425 653	1 587 771	132 666	205 441
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč	40 927	151 658	118 228	361 735	1 216 956	167 623	126 363	38 039	18 159	189 614	303 149	1 011 432	34 596	389 585
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč	16 077	8 191	19 686	0	2 915	50 173	47 119	555	6 775	44 287	79 272	327 944	20 908	8 052
Ostatní přímé náklady ŽV	Kč	11 134	221 573	32 236	31 820	413 269	62 085	12 939	20 825	16 715	89 684	132 833	373 342	18 409	410 298
Náklady na lesní výrobu	Kč	0	2 082	2 249	0	750	2 082	28	3 665	0	0	2 499	4 220	555	0
Režijní náklady celkem	Kč	176 731	1 104 615	307 036	262 028	2 797 452	576 783	129 834	110 037	58 170	927 940	1 343 625	3 364 934	152 630	1 650 439
Náklady budov a strojů	Kč	43 037	359 181	75 440	69 415	575 506	170 122	34 235	27 599	11 689	265 915	351 101	641 950	74 080	499 149

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 4

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Energie	Kč	107 788	292 071	59 780	48 951	832 314	325 723	462 415	33 264	52 644	208 800	179 868	211 966	56 615	83 159
Služby	Kč	65 916	249 838	17 687	13 939	361 624	359 070	247 395	22 629	31 820	68 526	246 312	79 744	80 521	25 017
Ostatní přímé náklady	Kč	107 316	114 146	20 436	19 408	648 864	343 799	548 073	10 968	44 953	121 587	477 048	124 058	42 538	66 416
Odpisy	Kč	210 577	649 225	45 786	115 118	842 198	924 774	730 718	73 441	70 914	261 250	670 438	220 879	233 151	181 340
Externí faktory celkem	Kč	250 172	649 419	104 511	103 123	2 063 652	2 466 232	1 016 735	51 978	127 973	373 841	671 493	389 918	122 420	193 696
Vyplacené mzdy	Kč	137 525	239 260	61 363	78 300	1 718 493	734 411	495 262	28 738	93 405	286 212	277 077	252 115	38 234	151 352
Vyplacené pachtovné	Kč	66 999	204 386	34 735	21 213	251 421	389 279	364 595	22 046	27 710	20 464	276 494	81 382	49 812	37 623
Nákladové úroky	Kč	45 647	205 802	8 413	3 582	93 738	1 342 542	156 906	1 194	6 858	67 166	117 950	56 421	34 374	4 720
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč	273 217	655 861	60 141	150 103	1 793 850	908 392	950 847	166 346	151 963	538 216	763 149	367 067	550 877	157 905
Celkové podpory na plodiny	Kč	19 214	38 595	2 860	0	4 137	14 133	10 523	18 437	26 267	56 698	106 288	63 723	28	10 718
Kompenzační platby ^{a)}	Kč	8 996	305	0	0	361	2 138	2 110	0	14 772	1 333	90 850	0	28	1 694
Přímie pro uvedení půdy do klidu	Kč	222	0	0	0	0	0	0	0	722	0	1 610	0	0	0
Ostatní podpory na plodiny ^{b)}	Kč	9 996	38 317	2 860	0	3 776	11 995	8 413	18 437	10 773	55 365	13 827	63 723	0	9 024
Celkové podpory na zvířata	Kč	17 798	95 709	1 888	95 210	555	27 877	3 276	1 249	21 824	13 633	93 433	14 855	0	805
Podpory na produkci mléka	Kč	1 833	0	1 277	69 943	0	0	0	28	111	0	0	0	0	0
Podpory na ostatní skot ^{c)}	Kč	10 745	95 709	0	4 720	555	27 350	0	56	13 939	9 718	80 688	2 999	0	0
Podpory na ovce a kozy ^{d)}	Kč	2 110	0	555	19 880	0	528	0	1 138	7 386	3 943	7 191	2 582	0	0
Podpory na ostatní zvířata ^{e)}	Kč	3 110	0	28	639	0	0	3 276	56	361	0	5 553	9 302	0	805
Ostatní provozní podpory	Kč	60 919	75 884	12 967	29 682	959 760	50 534	116 700	22 602	10 329	315 283	88 601	92 072	179 840	23 296
Environmentální podpory ^{f)}	Kč	23 573	49 007	0	0	205 496	45 314	78 633	4 831	2 499	140 718	31 625	51 173	98 542	9 829
Podpory na LFA	Kč	17 298	8 857	0	9 607	168 040	1 416	35 929	9 996	4 665	37 345	41 566	1 111	64 639	3 304
Ostatní platby na rozvoj venkova ^{g)}	Kč	5 109	528	0	0	14 577	611	1 000	7 108	305	16 021	0	1 749	13 689	7 469
Podpory na mezispotřebu ^{h)}	Kč	4 554	0	8 552	0	141 634	0	30 654	0	1 833	28	0	31 931	0	0
Podpory na externí faktory ⁱ⁾	Kč	1 721	50 479	1 305	0	30 598	25 878	15 216	0	500	361	0	12 883	0	83
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč	169 012	395 193	32 570	25 212	657 166	789 998	774 505	124 031	91 211	152 185	474 799	151 602	371 009	123 031
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč	151 408	389 557	0	0	0	783 445	768 313	119 699	88 601	0	468 246	0	365 928	120 143
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč	15 105	0	32 542	25 212	657 166	0	0	0	0	152 185	0	151 602	0	0
Bilance podpor a daní															
Bilance provozních podpor a daní	Kč	268 358	647 586	55 449	149 131	1 697 724	796 607	996 105	167 096	154 268	535 384	712 753	346 686	537 633	169 095
Celkové provozní podpory	Kč	273 217	655 861	60 141	150 103	1 793 850	908 392	950 847	166 346	151 963	538 216	763 149	367 067	550 877	157 905
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč	10 968	41 954	0	0	0	0	102 179	2 443	9 912	4 526	-56	-2 416	-9 496	30 265
Daně	Kč	15 827	50 256	4 692	972	96 126	111 814	56 920	1 666	7 608	7 358	50 340	17 965	3 721	19 075
Bilance investičních podpor a daní	Kč	28	-43 981	2 527	944	63 279	3 304	-61 474	1 777	-2 388	36 623	31 625	16 882	-5 942	3 859
Podpory investiční celkem	Kč	8 274	32 347	2 527	944	63 279	3 304	8 302	2 305	2 693	41 038	30 404	18 992	41 760	3 859
Platby na ukončení prod. mléka	Kč	83	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 222	0	0	0
DPH z investic	Kč	8 330	76 329	0	0	0	0	69 776	528	5 081	4 415	28	2 110	47 702	0

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 5

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Energie	Kč	87 657	233 706	139 996	136 303	1 093 064	117 339	61 529	46 119	24 462	267 276	387 891	1 449 108	47 674	378 423
Služby	Kč	6 247	198 360	27 183	24 462	432 261	97 375	16 354	12 106	16 021	127 640	348 880	572 118	16 188	295 680
Ostatní přímé náklady	Kč	39 789	313 395	64 445	31 848	696 593	191 919	17 715	24 184	6 025	267 081	255 753	701 758	14 688	477 186
Odpisy	Kč	111 369	1 231 644	152 602	93 266	1 253 857	414 824	100 346	102 401	29 932	639 507	616 016	4 126 250	153 074	715 807
Externí faktory celkem	Kč	95 848	596 664	162 376	120 504	2 087 226	152 769	43 176	72 497	47 285	337 496	787 555	3 845 896	23 490	1 267 101
Vyplacené mzdy	Kč	53 977	142 578	112 536	98 070	1 012 237	41 649	30 209	54 227	34 763	141 246	315 450	3 171 155	13 633	764 537
Vyplacené pachtovné	Kč	23 684	218 102	10 162	6 581	297 207	59 863	6 497	13 633	9 329	91 545	244 063	402 468	6 803	283 435
Nákladové úroky	Kč	18 159	235 983	39 678	15 882	777 809	51 256	6 442	4 637	3 165	104 678	228 070	272 301	3 054	219 129
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč	236 983	1 156 482	321 558	350 879	469 218	548 823	105 983	147 743	48 174	1 299 060	996 799	3 901 206	179 063	1 332 879
Celkové podpory na plodiny	Kč	34 763	611	38 206	70 526	8 746	3 082	1 222	10 801	1 555	88 407	13 300	542 770	139	6 331
Kompenzační platby ^{a)}	Kč	2 915	472	1 527	0	0	750	0	472	0	444	3 054	11 939	83	3 582
Přímie pro uvedení půdy do klidu	Kč	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní podpory na plodiny ^{b)}	Kč	31 848	111	36 679	70 526	8 746	2 332	1 194	10 301	1 555	87 963	10 246	530 830	28	2 777
Celkové podpory na zvířata	Kč	12 189	0	37 762	142 745	35 901	30 348	0	29 376	8 746	271 329	66 277	446 144	6 358	9 968
Podpory na produkci mléka	Kč	0	0	7 858	25 711	0	0	0	4 831	1 638	136 359	0	0	0	0
Podpory na ostatní skot ^{c)}	Kč	11 745	0	15 577	583	35 874	26 794	0	18 964	28	73 691	38 123	0	5 609	0
Podpory na ovce a kozy ^{d)}	Kč	444	0	2 999	0	0	28	0	5 498	583	3 637	0	0	777	0
Podpory na ostatní zvířata ^{e)}	Kč	0	0	11 329	116 451	28	3 526	0	56	6 497	57 614	28 127	446 144	0	9 968
Ostatní provozní podpory	Kč	103 512	512 283	160 127	115 729	99 874	264 221	64 500	37 984	15 854	615 295	297 540	1 691 338	90 573	307 147
Environmentální podpory ^{f)}	Kč	1 166	230 541	39 983	2 749	42 177	184 283	6 331	12 578	0	218 296	199 749	598 024	52 033	212 160
Podpory na LFA	Kč	31 875	269 497	46 564	20 019	0	74 524	9 829	21 880	0	347 741	68 915	963 147	34 208	69 110
Ostatní platby na rozvoj venkova ^{g)}	Kč	33 541	1 000	22 241	74 829	2 138	1 166	12 050	3 526	0	13 939	25 684	500	0	13 189
Podpory na mezispotřebu ^{h)}	Kč	1 222	29 376	23 934	0	0	16 937	2 055	28	8 247	0	0	5 775	1 860	194
Podpory na externí faktory ⁱ⁾	Kč	4 804	7 552	6 053	0	1 027	8 163	0	0	0	0	14 494	0	0	0
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč	80 521	606 659	55 449	21 880	323 668	226 071	38 206	69 582	13 800	324 029	605 216	1 215 207	80 160	1 009 183
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč	0	600 523	0	21 880	319 004	220 268	0	67 416	0	317 615	598 857	0	80 160	1 003 130
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč	80 521	0	55 449	0	0	0	38 206	0	13 800	0	0	1 215 207	0	0
Bilance podpor a daní															
Bilance provozních podpor a daní	Kč	229 042	1 307 751	313 034	349 019	364 012	610 130	99 624	139 274	42 760	1 292 813	992 857	3 652 812	158 044	1 307 140
Celkové provozní podpory	Kč	236 983	1 156 482	321 558	350 879	469 218	548 823	105 983	147 743	48 174	1 299 060	996 799	3 901 206	179 063	1 332 879
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč	-4 859	181 978	-1 610	0	0	89 379	777	-4 859	-528	0	0	0	-19 964	0
Daně	Kč	3 082	30 737	6 886	1 860	105 178	28 071	7 136	3 637	4 915	6 247	3 971	248 367	1 055	25 711
Bilance investičních podpor a daní	Kč	45 009	162 459	58 947	333	-33 014	-59 697	-7 053	6 608	805	20 464	0	235 706	6 525	25 795
Podpory investiční celkem	Kč	46 564	379 367	58 947	333	2 749	21 519	3 998	7 636	833	20 464	0	235 706	20 408	25 795
Platby na ukončení prod. mléka	Kč	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DPH z investic	Kč	1 583	216 936	0	0	35 763	81 188	11 051	1 027	28	0	0	0	13 883	0

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 6

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč	1 680 398	5 630 001	542 603	793 885	8 372 088	7 968 148	6 119 737	532 441	1 204 267	2 269 121	4 052 087	1 903 665	1 196 104	1 629 170
Mezispotřeba celkem	Kč	939 435	3 280 831	316 532	490 653	6 139 257	5 306 888	3 977 035	213 548	486 877	1 520 744	2 345 450	1 343 069	789 832	649 586
Balance provozních podpor a daní	Kč	268 358	647 586	55 449	149 131	1 697 724	796 607	996 105	167 096	154 268	535 384	712 753	346 686	537 633	169 095
Hrubá přidaná hodnota	Kč	1 009 322	2 996 784	281 492	452 364	3 930 555	3 457 867	3 138 807	486 016	871 658	1 283 761	2 419 390	907 282	943 905	1 148 679
Odpisy	Kč	210 577	649 225	45 786	115 118	842 198	924 774	730 718	73 441	70 914	261 250	670 438	220 879	233 151	181 340
Čistá přidaná hodnota	Kč	798 745	2 347 560	235 733	337 246	3 088 357	2 533 092	2 408 090	412 575	800 744	1 022 511	1 748 953	686 403	710 754	967 340
Externí faktory celkem	Kč	250 172	649 419	104 511	103 123	2 063 652	2 466 232	1 016 735	51 978	127 973	373 841	671 493	389 918	122 420	193 696
Balance investičních podpor a daní	Kč	28	-43 981	2 527	944	63 279	3 304	-61 474	1 777	-2 388	36 623	31 625	16 882	-5 942	3 859
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč	548 601	1 654 159	133 721	235 095	1 087 983	70 165	1 329 880	362 374	670 382	685 293	1 109 085	313 367	582 392	777 504
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	465 969	1 215 568	97 820	283 130	375 480	1 635 223	1 046 612	352 212	591 527	372 536	915 112	367 067	628 789	688 014
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	414 796	1 075 349	72 691	201 470	464 942	83 631	856 720	348 019	609 547	350 435	787 832	393 083	549 350	734 577
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč	7 547 049	14 449 149	991 718	4 918 719	20 977 213	49 999 791	21 274 781	2 181 741	7 953 293	5 591 573	9 685 530	4 094 874	27 828 251	9 030 059
Stálá aktiva celkem	Kč	6 025 278	12 372 224	619 210	4 268 162	15 412 740	41 976 472	18 148 302	2 071 288	4 771 448	4 370 535	5 803 011	2 569 549	26 711 142	7 910 117
Orná půda, trvalé kultury a kvóty	Kč	4 023 654	6 226 859	180 562	3 396 448	1 673 290	27 611 566	12 436 947	1 518 634	3 886 935	1 101 783	1 606 929	921 304	24 112 911	5 936 787
Stavby	Kč	994 439	3 007 141	178 480	333 553	7 613 576	9 659 930	2 483 447	145 660	416 851	1 576 193	1 554 924	733 578	1 256 856	1 108 308
Stroje a zařízení	Kč	742 741	1 623 145	186 504	403 940	5 018 843	3 898 041	2 385 377	332 859	278 104	1 352 954	1 736 014	760 344	713 586	700 536
Základní stádo a tažná zvířata	Kč	264 443	1 515 080	73 691	134 221	1 107 030	806 963	842 532	74 135	189 558	339 634	905 144	154 323	627 789	164 514
Oběžná aktiva celkem	Kč	1 521 771	2 076 925	372 481	650 557	5 564 473	8 023 291	3 126 479	1 110 453	3 181 845	1 221 010	3 882 492	1 525 353	1 117 109	1 119 942
Ostatní hospodářská zvířata	Kč	204 163	1 221 399	30 820	74 691	865 133	1 499 503	789 026	31 348	84 270	241 842	572 590	147 188	656 638	157 211
Zásoby zemědělských výrobků	Kč	208 606	228 542	54 060	611	747 128	1 131 159	167 485	24 740	45 175	398 248	1 149 846	243 897	99 180	157 933
Ostatní oběžná aktiva	Kč	1 109 030	626 984	287 628	575 256	3 952 212	5 392 629	2 169 968	54 366	3 052 372	580 892	2 160 056	1 134 269	361 291	804 770
Cizí zdroje	Kč	1 086 956	4 035 733	161 237	61 668	4 747 403	28 024 724	3 850 450	8 885	169 872	1 609 151	3 502 015	1 224 592	552 877	1 111 231
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč	814 349	4 007 078	98 125	61 224	2 865 451	26 416 156	2 511 240	5 636	139 663	1 054 886	2 221 530	541 715	472 661	92 350
Krátkodobé závazky	Kč	272 357	28 655	63 112	444	1 881 952	1 608 568	1 339 210	3 249	28 460	554 265	1 280 512	682 877	80 216	18 881
Vlastní kapitál	Kč	6 460 093	10 413 416	830 481	4 857 051	16 229 810	21 975 068	17 424 331	2 172 828	7 783 421	3 982 422	6 183 488	2 870 282	27 275 375	8 918 828
Změny ve vlastním kapitálu	Kč	285 323	787 999	84 964	-74 913	934 326	-897 647	323 585	-63 612	776 448	469 162	467 635	24 712	1 765 695	-83 298
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč	3 638 068	8 178 225	808 601	1 707 831	19 201 355	21 443 682	8 795 380	1 066 964	4 187 640	4 199 941	8 112 059	3 262 116	3 761 404	3 479 330
Hrubé investice	Kč	233 623	1 078 737	70 914	35 041	1 042 919	2 765 438	947 348	15 993	47 147	579 532	633 287	236 039	275 078	49 201
Netto investice	Kč	23 046	429 512	25 128	-80 077	200 720	1 840 664	216 630	-57 448	-23 768	318 282	-37 151	15 160	41 927	-132 138

¹⁾ V položce nejsou zahrnuty krmné plodiny na o. p.²⁾ V položce jsou zahrnuty krmné plodiny na o. p.³⁾ Příjmy z lesní výroby, zemědělských služeb, agroturistiky, ostatní příjmy.⁴⁾ Podpora plodin pro energetické využití.⁵⁾ Podpora plodin na orné půdě, chmelnic, pěstování mléka, osiva pšasin a lnu, lnu na včelko, systémů pěstování ovoc, zeleniny, vinné révy.⁶⁾ Podpora chovu KBTPM, zlepšení genofundu - bycí.⁷⁾ Zlepšení genofundu - bahnice, ovce.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

P2/01 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 7

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč	992 635	4 273 271	1 143 459	1 661 878	10 861 782	2 032 082	759 289	649 891	291 043	2 267 899	4 453 056	14 149 554	607 187	6 669 976
Mezispotřeba celkem	Kč	531 025	2 503 383	817 542	1 113 111	6 603 754	1 104 365	434 371	364 429	169 567	1 822 421	3 227 742	9 737 453	424 542	4 358 401
Bilance provozních podpor a daní	Kč	229 042	1 307 751	313 034	349 019	364 012	610 130	99 624	139 274	42 760	1 292 813	992 857	3 652 812	158 044	1 307 140
Hrubá přidaná hodnota	Kč	690 679	3 077 639	638 951	897 758	4 622 039	1 537 820	424 542	424 709	164 208	1 738 290	2 218 170	8 064 912	340 717	3 618 743
Odpisy	Kč	111 369	1 231 644	152 602	93 266	1 253 857	414 824	100 346	102 401	29 932	639 507	616 016	4 126 250	153 074	715 807
Čistá přidaná hodnota	Kč	579 310	1 845 995	486 349	804 492	3 368 182	1 123 024	324 196	322 308	134 304	1 098 784	1 602 126	3 938 663	187 615	2 902 935
Externí faktory celkem	Kč	95 848	596 664	162 376	120 504	2 087 226	152 769	43 176	72 497	47 285	337 496	787 555	3 845 896	23 490	1 267 101
Bilance investičních podpor a daní	Kč	45 009	1 62 459	58 947	333	-33 014	-59 697	-7 053	6 608	805	20 464	0	235 706	6 525	25 795
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč	528 470	1 411 790	382 921	684 321	1 247 915	910 558	273 995	256 419	87 796	781 752	814 571	328 472	170 650	1 661 629
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	291 543	1 113 916	210 966	426 208	1 216 623	704 118	186 199	198 805	64 834	752 431	1 065 909	233 096	107 510	1 223 703
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	320 364	1 004 074	221 573	408 521	863 856	615 322	179 590	189 253	48 118	643 560	706 367	578 505	102 262	1 272 099
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč	2 790 983	27 243 194	2 538 618	8 053 945	47 329 007	11 811 490	2 411 116	2 464 482	789 221	10 056 123	17 799 172	34 822 729	5 463 099	38 001 464
Stálá aktiva celkem	Kč	1 834 555	22 493 875	1 626 282	7 342 996	40 804 719	9 219 006	1 989 045	2 058 849	602 467	8 192 497	13 419 558	25 520 702	5 153 314	33 300 652
Orná půda, trvalé kultury a květy	Kč	552 182	11 990 136	535 134	3 610 635	29 377 955	3 030 465	510 006	1 207 710	173 426	3 741 246	7 808 466	989 247	3 034 102	27 397 823
Stavby	Kč	327 611	4 957 120	297 596	2 451 266	6 356 637	4 258 999	890 317	357 932	232 735	2 339 008	2 791 316	19 687 427	1 452 439	1 637 833
Stroje a zařízení	Kč	816 876	4 471 215	658 387	971 893	3 991 696	1 679 704	506 674	337 579	154 323	1 869 735	2 131 401	3 819 352	523 000	2 751 999
Základní stádo a tažná zvířata	Kč	137 914	1 075 405	135 165	309 202	1 078 404	249 838	82 049	155 628	41 982	242 508	688 402	1 024 676	143 800	1 513 025
Oběžná aktiva celkem	Kč	956 428	4 749 347	912 335	710 948	6 524 288	2 592 484	422 071	403 633	186 782	1 863 626	4 379 614	9 302 026	309 757	4 700 812
Ostatní hospodářská zvířata	Kč	85 353	1 275 875	107 149	355 099	804 325	303 288	80 549	84 214	27 044	231 180	568 342	1 259 632	115 812	1 095 480
Zásoby zemědělských výrobků	Kč	212 077	298 290	163 070	0	1 077 515	259 334	157 267	69 137	22 213	411 936	660 859	2 016 756	183 228	796 745
Ostatní oběžná aktiva	Kč	658 998	3 175 181	642 117	355 849	4 642 447	2 029 833	184 255	252 254	137 525	1 220 510	3 150 386	6 025 638	10 745	2 808 559
Cizí zdroje	Kč	478 353	4 554 957	766 925	431 650	18 275 720	1 091 815	244 813	101 540	29 904	2 660 149	5 523 768	2 862 452	110 314	4 057 501
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč	292 237	3 976 036	523 695	248 311	15 715 362	789 276	171 400	60 752	18 242	2 501 217	4 465 939	1 323 800	107 149	1 905 886
Krátkodobé závazky	Kč	186 115	578 921	243 258	183 367	2 560 386	302 538	73 413	40 788	11 634	158 960	1 057 829	1 538 653	3 165	2 151 587
Vlastní kapitál	Kč	2 312 658	22 688 237	1 771 693	7 622 295	29 053 260	10 719 675	2 166 276	2 362 942	759 345	7 395 946	12 275 404	31 960 276	5 352 785	33 943 963
Změny ve vlastním kapitálu	Kč	354 100	513 227	196 861	33 930	-158 627	258 696	169 817	109 398	20 241	792 192	1 345 263	-953 151	31 737	3 207 389
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč	2 031 749	15 177 534	1 853 936	4 535 854	17 533 063	8 807 681	1 939 205	1 473 208	624 568	6 463 314	9 573 384	34 674 570	2 504 160	10 333 256
Hrubé investice	Kč	296 235	1 744 288	374 841	161 904	2 403 647	562 706	112 091	157 877	13 300	990 580	1 080 292	2 023 725	194 501	1 143 404
Netto investice	Kč	184 866	512 644	222 211	68 638	1 149 762	147 882	11 745	55 476	-16 632	351 101	464 248	-2 102 525	41 399	427 596

8) Podpora chovu skotu (VDJ), včelařství.

9) Podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství, ekologického zemědělství, ošetřování travních porostů, péče o krajinu, osetvých postupů v ochranných zónách jeskyní.

10) Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků, poradenství a vzdělávání.

11) Podpora nákladového fondu, zelené náfty, ozdravování polních a speciálních plodin.

12) Dotace úroků z úvěrů.

Pramen: EK - Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI)

Zpracovali: J. Hanibal a kol. (ÚZE)

P2/02 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Reprezentované podniky		5 076 822	32 170	117 555	19 640	14 690	32 352	185 207	539 362	735 715	7 260	355 786	80 719	106 820	747 074
Počet podniků v souboru FADN		70 000 - 80 000	1 000 - 2 000	1 000 - 2 000	200 - 500	1 000 - 2 000	2 000 - 3 000	7 000 - 8 000	4 000 - 5 000	8 000 - 9 000	200 - 500	7 000 - 8 000	1 000 - 2 000	1 000 - 2 000	10 000 - 20 000
Ekonomická velikost podniku	EVJ	28,50	104,60	8,10	14,20	113,40	113,60	92,70	10,80	25,90	21,30	77,20	22,90	22,00	32,90
Pracovní síly celkem	AWU/100ha	5,61	4,40	9,51	16,55	3,47	1,90	2,72	16,62	4,74	2,17	2,47	3,46	2,51	8,39
Neplacené pracovní síly	FWU/100ha	4,26	3,51	4,97	11,96	0,58	1,03	1,71	14,77	3,82	1,10	1,82	1,26	2,35	6,25
Placené pracovní síly	AWU/100ha	1,38	0,89	4,54	4,59	2,90	0,87	1,02	1,85	0,91	1,08	0,65	2,20	0,16	2,08
Zemědělsky využívaná půda	ha	30,50	43,85	25,33	7,19	236,86	81,46	84,43	7,04	28,50	126,11	77,34	54,11	45,06	16,81
Pronajatá (přípachtované) půda	ha	16,03	32,49	22,54	4,60	208,09	23,71	59,56	3,03	9,57	75,46	65,34	36,37	7,44	6,52
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	%	36,89	23,90	55,70	30,74	47,03	54,93	41,70	38,64	34,53	32,91	33,79	55,13	5,39	31,71
Ostatní polní plodiny ¹⁾	%	10,92	13,89	24,40	3,34	17,42	13,77	16,36	11,65	6,28	10,97	11,87	18,39	0,44	4,46
Energetické plodiny	%	1,80	1,28	0,00	0,00	0,60	4,57	2,98	0,00	0,11	2,86	4,78	0,11	0,00	0,24
Zelenina a květiny	%	1,11	2,87	0,55	3,48	0,56	0,52	0,66	1,56	0,81	0,11	0,80	1,64	0,00	2,32
Vínice	%	2,03	0,00	1,50	3,20	0,52	0,00	0,52	3,27	4,60	0,00	3,08	1,07	0,00	5,95
Trvalé kultury	%	4,33	1,76	1,30	14,05	0,67	0,38	0,49	27,27	13,93	0,39	0,75	2,16	0,04	10,83
Ovocné sady	%	1,70	1,60	1,26	7,23	0,65	0,27	0,34	4,55	4,35	0,38	0,70	2,00	0,00	3,87
Olivové sady	%	2,52	0,00	0,00	6,68	0,00	0,00	0,00	22,59	9,58	0,00	0,01	0,00	0,00	6,37
Ostatní trvalé kultury	%	0,13	0,16	0,04	0,00	0,01	0,11	0,15	0,14	0,00	0,02	0,03	0,17	0,02	0,65
Krmné plodiny ²⁾	%	39,41	55,76	15,40	34,35	33,60	24,40	36,17	10,51	29,09	50,39	45,09	20,01	93,52	39,38
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ/100ha	80,23	262,81	33,12	130,60	50,02	163,99	104,76	62,36	59,30	31,47	83,33	38,59	126,25	78,11
Dojnice	DJ/100ha	15,38	38,36	9,04	9,46	13,09	21,67	25,94	2,41	4,70	10,51	14,52	6,82	22,30	15,47
Ostatní skot	DJ/100ha	25,38	92,98	5,21	10,15	16,87	21,72	29,85	9,09	13,30	11,31	37,42	6,99	77,45	22,90
Ovce a kozy	DJ/100ha	7,61	0,96	7,94	34,91	0,21	0,47	0,95	47,30	10,60	1,31	4,41	3,42	13,38	6,72
Prasata	DJ/100ha	22,52	117,49	6,12	67,45	16,80	108,35	44,01	0,71	22,28	7,33	11,82	12,60	0,58	22,61
Drůbež	DJ/100ha	8,89	12,70	4,74	8,62	2,89	11,42	3,77	2,70	8,28	0,56	14,95	8,52	11,78	10,05
Výnos pšenice	q/ha	52,02	73,17	20,74		50,45	63,33	65,90	29,18	39,15	34,19	63,77	36,25	82,02	53,76
Výnos kukuřice	q/ha	73,56	124,16	12,36		69,90		142,50	116,30	106,11		94,04	40,57		102,74
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	1,19	2,38	1,13	2,19	0,91	1,79	1,55	4,72	0,85	0,49	1,21	0,93	1,21	1,40
Roční dojivost	kg/ks	6 371	6 593	3 844	7 257	6 438	8 133	7 155	4 819	6 767	6 575	6 532	6 638	5 388	6 450
Hrubá zemědělská produkce															
Celková hrubá produkce	Kč/ha	55 095	128 392	21 421	110 415	35 346	97 817	72 483	75 631	42 255	17 993	52 393	35 181	26 545	96 917
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč/ha	29 914	55 277	12 991	64 020	19 934	36 203	30 124	56 490	27 870	8 944	29 707	21 539	3 175	65 892
Obiloviny	Kč/ha	9 392	10 832	5 391	6 048	9 996	17 301	13 089	10 917	7 159	4 361	11 104	11 127	2 027	11 713
Proteinové plodiny	Kč/ha	161	25	14	263	68	121	100	485	160	99	211	47	10	244
Energetické plodiny	Kč/ha	220	241	0	0	87	558	526	0	7	253	530	19	0	69
Brambory	Kč/ha	1 343	4 494	419	7 519	1 296	1 716	1 815	1 384	664	487	898	289	550	950
Cukrová řepa	Kč/ha	700	3 797	7	0	862	759	1 729	170	448	0	781	376	8	458
Olejniny	Kč/ha	1 305	278	2 006	0	3 057	1 650	2 317	87	382	1 443	1 921	3 031	29	454

P2/02 - Oficiální výsledky šetření FADN země EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování I

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Reprezentované podniky		39 601	1 622	22 822	1 473	59 040	72 560	763 441	108 619	833 984	40 490	26 360	3 470	41 010	87 980
Počet podniků v souboru FADN		1000 - 2000	200 - 500	500 - 1000	200 - 500	1000 - 2000	2000 - 3000	10000 - 20000	2000 - 3000	500 - 1000	500 - 1000	1000 - 2000	500 - 1000	500 - 1000	2000 - 3000
Ekonomická velikost podniku	EVJ	10,40	69,30	13,10	24,80	153,50	33,20	9,90	12,90	3,00	39,60	52,30	132,10	8,70	100,70
Pracovní síly celkem	AWU/100ha	3,86	2,07	3,70	57,45	8,49	4,73	10,07	6,20	20,35	2,81	1,54	2,90	15,13	1,49
Neplacené pracovní síly	FWU/100ha	2,97	1,76	2,34	47,11	4,44	4,41	8,68	5,17	16,22	2,33	1,18	0,22	14,43	0,82
Placené pracovní síly	AWU/100ha	0,89	0,31	1,36	10,33	4,04	0,36	1,39	1,03	4,13	0,48	0,36	2,68	0,69	0,67
Zemědělsky využívaná půda	ha	51,52	80,24	62,48	3,29	32,64	33,59	17,28	26,11	10,17	51,94	97,62	582,28	11,57	158,89
Pronajatá (přípachtované) půda	ha	30,95	40,67	27,89	2,67	13,17	10,42	4,75	8,31	4,21	18,05	52,14	560,61	3,68	67,71
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	%	44,45	22,06	34,03	0,00	10,29	32,03	56,48	7,77	54,08	49,13	38,12	38,36	16,51	21,39
Ostatní polní plodiny ¹⁾	%	12,00	6,48	8,51	9,73	14,00	9,53	13,60	1,88	16,42	9,66	8,85	15,32	3,11	7,82
Energetické plodiny	%	9,16	3,36	5,51	0,00	0,12	0,95	0,17	0,84	0,00	0,37	2,27	6,79	1,12	1,42
Zelenina a květiny	%	0,33	0,00	0,64	29,48	6,43	0,45	2,14	1,30	0,98	0,31	0,61	0,29	0,52	0,72
Vínice	%	0,00	0,96	0,00	10,33	0,00	1,94	0,00	4,86	1,08	0,00	0,00	0,33	2,51	0,00
Trvalé kultury	%	0,45	0,00	0,56	8,81	1,93	0,77	2,37	11,07	1,47	0,48	0,02	0,36	1,64	0,35
Ovocné sady	%	0,41	0,00	0,53	7,90	1,04	0,71	2,31	3,45	1,47	0,23	0,02	0,36	1,56	0,22
Olivové sady	%	0,00	0,00	0,00	0,61	0,00	0,00	0,00	7,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostatní trvalé kultury	%	0,02	0,00	0,03	0,00	0,89	0,03	0,06	0,00	0,00	0,25	0,00	0,00	0,09	0,13
Krmné plodiny ²⁾	%	37,95	69,55	46,43	37,39	63,08	52,37	24,36	43,97	24,88	30,75	43,51	43,96	75,45	64,26
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ/100ha	31,06	118,68	34,12	972,64	371,72	83,03	72,05	48,72	48,77	57,16	61,45	32,92	104,32	84,60
Dojnice	DJ/100ha	12,93	28,93	10,66	148,63	78,74	21,61	18,63	7,85	15,04	14,65	14,14	9,06	25,32	14,30
Ostatní skot	DJ/100ha	10,85	75,31	9,48	134,35	64,22	27,00	13,83	19,76	6,59	18,64	26,07	10,75	49,18	33,70
Ovce a kozy	DJ/100ha	0,56	0,42	0,80	15,50	8,92	0,89	0,52	10,38	11,80	0,56	0,91	1,97	3,20	19,56
Prasata	DJ/100ha	4,91	12,64	7,89	389,36	155,58	29,62	30,56	7,47	8,36	17,46	19,55	7,91	20,14	8,18
Drůbež	DJ/100ha	1,61	0,85	4,98	282,07	62,81	3,36	7,41	2,95	5,01	5,54	0,54	3,17	2,16	8,45
Výnos pšenice	q/ha	43,82	55,11	37,35		68,37	47,80	47,75	15,72	21,80	41,99	61,70	37,04	43,58	76,34
Výnos kukuřice	q/ha		80,34			105,67	110,38	76,77	66,55	29,53		68,57	41,42	86,95	67,31
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	0,58	1,49	0,44	12,52	2,15	0,91	1,45	0,57	1,10	1,12	0,91	0,49	1,02	1,04
Roční dojivost	kg/ks	5 091	7 118	5 085	5 578	7 759	6 368	4 542	6 621	3 608	8 564	8 249	5 861	5 326	7 104
Hrubá zemědělská produkce															
Celková hrubá produkce	Kč/ha	19 267	53 256	18 301	505 130	332 775	60 497	43 940	24 891	28 618	43 664	45 616	24 300	52 479	41 979
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč/ha	12 019	14 351	9 264	219 318	170 268	19 822	24 437	13 055	16 266	19 660	20 929	13 809	25 887	18 550
Obiloviny	Kč/ha	6 793	5 562	4 824	0	3 909	8 412	10 637	1 224	6 550	10 038	10 053	7 324	3 861	8 450
Proteinové plodiny	Kč/ha	135	53	20	0	149	93	161	19	55	60	185	123	50	285
Energetické plodiny	Kč/ha	665	462	432	0	24	230	18	28	0	12	313	645	103	198
Brambory	Kč/ha	721	1 107	762	18 736	13 306	1 264	1 808	736	860	1 126	1 425	577	1 114	2 092
Cukrová řepa	Kč/ha	392	0	1	0	2 815	1 145	844	89	153	478	696	317	2	490
Olejnin	Kč/ha	1 083	1 399	905	0	56	1 256	1 483	33	1 392	552	790	1 993	276	1 222

P2/02 - Oficiální výsledky šetření FADN země EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 2

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Průmyslové plodiny	Kč/ha	349	826	477	0	303	18	951	3 995	182	4	229	29	0	339
Zelenina a květiny	Kč/ha	6 195	21 671	2 688	23 097	959	5 033	4 801	9 777	3 873	681	3 354	2 884	2	15 147
Ovoce	Kč/ha	1 998	9 325	567	4 395	521	346	1 065	5 948	2 615	32	1 733	771	1	6 409
Citrusové plody	Kč/ha	594	0	0	4 225	0	0	0	2 741	2 721	0	17	0	0	1 767
Víno a hrozny	Kč/ha	3 564	3	485	1 912	571	0	2 032	4 082	2 466	0	8 925	1 442	0	13 295
Olivy a olivový olej	Kč/ha	1 396	0	0	3 518	0	0	0	12 897	4 693	0	8	0	0	5 195
Krmné plodiny	Kč/ha	1 618	665	749	8 546	1 865	6 855	1 316	3 510	1 158	1 720	2	1 134	393	6 085
Ostatní rostlinná produkce	Kč/ha	1 300	3 360	190	4 499	436	2 403	910	497	1 348	117	523	409	155	3 837
Celková hrubá živočišná produkce	Kč/ha	22 473	71 629	6 738	46 279	13 657	54 131	36 016	17 721	14 002	7 867	20 593	10 893	22 778	28 356
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč/ha	16	753	-276	-151	-118	-844	-38	-363	91	231	403	91	-557	-553
Mléko a mléčné výrobky	Kč/ha	9 182	24 086	2 544	7 554	6 976	16 661	19 577	1 325	3 180	5 029	8 310	3 668	10 764	11 130
Hovězí a telecí maso	Kč/ha	3 931	17 064	529	996	2 042	3 244	4 922	1 211	2 856	1 002	5 893	872	9 242	5 117
Vepřové maso	Kč/ha	4 650	23 386	1 058	16 057	3 605	24 461	9 763	248	3 496	1 324	2 381	2 338	91	6 316
Ovce a kozy	Kč/ha	837	101	898	8 168	23	60	89	4 650	1 410	131	583	354	1 470	846
Drůbeží maso	Kč/ha	1 201	4 970	574	-73	623	1 648	876	576	423	37	1 337	2 798	1 090	390
Slepičí vejce	Kč/ha	792	496	464	4 673	258	1 626	452	509	89	187	412	518	2	1 432
Ovčí a koží mléko	Kč/ha	759	156	467	8 550	13	0	10	7 383	1 602	3	688	23	0	1 293
Ostatní zvířata a produkty	Kč/ha	1 122	1 370	203	355	117	6 431	328	1 818	946	154	988	322	120	1 830
Ostatní hrubá produkce ³⁾	Kč/ha	2 707	1 487	1 692	120	1 755	7 483	6 342	1 420	383	1 182	2 094	2 749	592	2 669
Vlastní spotřeba	Kč/ha	493	251	614	2 383	40	45	73	3 443	48	138	274	78	91	717
Vnitropodniková spotřeba	Kč/ha	2 660	3 327	1 450	7 067	3 153	9 581	4 072	2 351	895	2 908	866	2 781	749	4 741
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč/ha	45 909	104 435	18 430	98 594	38 188	106 775	67 802	48 149	24 062	17 095	47 678	36 109	25 420	60 955
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	30 801	74 819	12 496	68 241	25 919	65 147	47 105	30 334	17 083	12 059	30 326	24 821	17 528	38 643
Přímé náklady celkem	Kč/ha	18 722	54 465	7 998	49 813	15 367	46 113	27 357	18 766	11 357	7 796	15 351	15 699	10 929	25 934
Osiva a sadba	Kč/ha	2 218	5 838	1 172	5 090	1 826	2 713	2 979	2 280	1 147	660	1 812	2 105	248	3 802
Vlastní osiva a sadba	Kč/ha	205	547	309	266	97	122	300	177	25	240	61	313	14	40
Hnojiva nakupovaná	Kč/ha	2 524	3 946	1 263	4 317	2 058	2 216	3 685	4 248	1 764	1 142	3 017	2 095	2 174	2 986
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	1 840	3 922	862	2 862	2 018	1 747	2 796	2 619	1 100	423	2 656	1 789	330	2 489
Ostatní přímé náklady RV	Kč/ha	1 084	3 403	316	815	276	1 707	1 220	1 092	258	419	417	888	226	2 747
Krmiva pro skot celkem	Kč/ha	5 086	10 730	2 347	21 572	4 903	11 076	6 743	7 012	4 085	3 682	3 598	3 154	4 862	9 134
Vlastní krmiva pro skot	Kč/ha	1 782	2 270	1 007	6 797	2 578	5 737	2 299	2 153	823	2 475	635	1 796	728	4 276
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč/ha	4 423	20 638	1 743	14 045	3 101	22 215	7 472	1 006	2 332	930	2 828	4 172	973	3 865
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč/ha	665	510	134	8	477	3 721	1 473	20	48	194	169	673	6	423
Ostatní přímé náklady ŽV	Kč/ha	1 530	5 988	295	1 116	1 184	4 305	2 415	509	668	483	1 023	1 450	2 115	905
Náklady na lesní výrobu	Kč/ha	15	0	2	0	2	135	47	4	2	59	0	45	2	7
Režijní náklady celkem	Kč/ha	12 080	20 354	4 499	18 428	10 552	19 034	19 747	11 568	5 726	4 263	14 975	9 122	6 600	12 710
Náklady budov a strojů	Kč/ha	2 866	5 393	635	6 982	2 772	6 407	4 849	2 071	1 184	1 099	3 296	1 439	2 612	2 324

P2/02 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 3

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Průmyslové plodiny	Kč/ha	4	3	10	0	261	118	166	194	5	68	2	19	506	122
Zelenina a květiny	Kč/ha	572	0	912	164 402	123 927	991	5 598	3 031	2 545	6 782	3 845	221	1 094	2 723
Ovoce	Kč/ha	201	0	84	6 060	5 274	1 595	2 126	1 379	1 054	79	24	33	1 502	646
Citrusové plody	Kč/ha	0	0	0	633	0	0	0	422	0	0	0	0	0	0
Víno a hrozny	Kč/ha	0	5 339	0	18 845	0	4 275	0	3 106	906	0	0	111	5 037	2
Olivy a olivový olej	Kč/ha	0	0	0	236	0	0	0	1 010	0	0	0	0	34	0
Krmné plodiny	Kč/ha	2 032	746	1 497	9 503	1 388	157	795	1 610	2 479	255	3 663	2 675	12 220	835
Ostatní rostlinná produkce	Kč/ha	86	143	248	903	19 182	516	821	202	262	222	246	416	190	1 682
Celková hrubá živočišná produkce	Kč/ha	6 975	33 457	7 845	282 622	133 891	28 122	19 010	10 366	11 672	21 086	19 266	7 506	22 098	21 052
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč/ha	192	1 270	184	3 334	1 895	82	-34	100	-251	41	158	-547	300	73
Mléko a mléčné výrobky	Kč/ha	4 473	20 090	3 924	82 758	60 819	12 505	6 316	4 406	4 666	12 567	10 439	4 397	10 293	8 895
Hovězí a telecí maso	Kč/ha	1 049	9 924	660	20 550	8 438	5 834	1 896	2 034	489	2 838	3 447	737	5 863	4 377
Vepřové maso	Kč/ha	999	2 550	1 468	68 790	34 095	7 747	5 311	1 837	1 482	3 708	4 972	1 120	2 436	1 416
Ovce a kozy	Kč/ha	67	-3	74	1 089	771	136	43	723	1 013	80	105	124	413	1 940
Drůbeží maso	Kč/ha	-2	1	12	28 888	8 285	600	3 209	49	811	1 273	38	532	26	1 144
Slepičí vejce	Kč/ha	323	566	1 327	57 338	12 600	932	723	410	1 010	466	180	455	216	1 490
Ovčí a koží mléko	Kč/ha	5	218	39	17 402	4 139	81	16	631	800	2	0	112	43	13
Ostatní zvířata a produkty	Kč/ha	60	110	340	5 815	4 745	287	1 498	276	1 403	153	86	27	2 808	1 777
Ostatní hrubá produkce ^{b)}	Kč/ha	273	5 448	1 193	3 182	28 617	12 552	493	1 470	680	2 918	5 421	2 986	4 495	2 376
Vlastní spotřeba	Kč/ha	267	139	512	3 561	32	1 219	622	544	2 613	139	3	1 185	3 273	24
Vnitropodniková spotřeba	Kč/ha	2 819	2 415	2 881	5 832	2 122	3 282	5 147	1 518	2 987	2 227	5 175	3 427	13 276	1 534
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč/ha	14 329	53 984	18 126	403 316	304 683	49 775	33 441	20 657	24 266	53 897	47 443	30 414	51 956	39 910
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	10 307	31 199	13 085	338 332	202 321	32 878	25 137	13 957	16 673	35 087	33 064	16 723	36 693	27 430
Přímé náklady celkem	Kč/ha	6 877	17 432	8 170	258 696	116 615	15 707	17 624	9 743	10 954	17 221	19 301	10 944	23 502	17 043
Osiva a sadba	Kč/ha	895	1 520	844	19 909	25 584	1 620	1 774	965	1 682	1 459	1 435	1 430	1 003	1 608
Vlastní osiva a sadba	Kč/ha	456	93	374	439	1 609	72	615	183	303	335	0	137	2	190
Hnojiva nakupovaná	Kč/ha	1 560	2 408	1 227	11 317	4 003	1 467	2 961	1 172	1 310	2 605	2 523	1 412	1 529	2 177
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	604	1 490	500	8 102	5 855	1 027	1 453	791	794	769	919	1 428	833	1 607
Ostatní přímé náklady RV	Kč/ha	192	602	196	8 085	15 589	484	664	732	598	2 166	1 564	534	1 054	1 322
Krmiva pro skot celkem	Kč/ha	2 616	6 734	2 958	91 653	15 615	4 207	2 709	3 689	3 137	4 845	8 368	3 754	14 454	5 295
Vlastní krmiva pro skot	Kč/ha	2 052	2 076	2 190	5 393	425	1 513	1 804	1 312	1 928	1 039	4 360	2 727	11 466	1 293
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč/ha	794	1 890	1 892	109 950	37 284	4 990	7 313	1 457	1 786	3 651	3 105	1 737	2 990	2 452
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč/ha	312	102	315	0	89	1 494	2 727	21	666	853	812	563	1 807	51
Ostatní přímé náklady ŽV	Kč/ha	216	2 761	516	9 672	12 661	1 848	749	798	1 644	1 727	1 361	641	1 591	2 582
Náklady na lesní výrobu	Kč/ha	0	26	36	0	23	62	2	140	0	0	26	7	48	0
Režijní náklady celkem	Kč/ha	3 430	13 766	4 914	79 644	85 706	17 171	7 514	4 214	5 720	17 866	13 764	5 779	13 192	10 387
Náklady budov a strojů	Kč/ha	835	4 476	1 207	21 099	17 632	5 065	1 981	1 057	1 149	5 120	3 597	1 102	6 403	3 141

P2/02 - Oficiální výsledky šetření FADN země EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 4

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Energie	Kč/ha	3 534	6 661	2 360	6 808	3 514	3 999	5 477	4 725	1 847	1 656	2 326	3 917	1 256	4 947
Služby	Kč/ha	2 161	5 698	698	1 939	1 527	4 408	2 930	3 214	1 116	543	3 185	1 474	1 787	1 488
Ostatní přímé náklady	Kč/ha	3 519	2 603	807	2 699	2 739	4 220	6 491	1 558	1 577	964	6 168	2 293	944	3 951
Odpisy	Kč/ha	6 904	14 806	1 808	16 011	3 556	11 352	8 655	10 432	2 488	2 072	8 669	4 082	5 174	10 788
Externí faktory celkem	Kč/ha	8 202	14 810	4 126	14 343	8 713	30 275	12 042	7 383	4 490	2 964	8 682	7 206	2 717	11 523
Vyplacené mzdy	Kč/ha	4 509	5 456	2 423	10 890	7 255	9 016	5 866	4 082	3 277	2 270	3 583	4 659	849	9 004
Vyplacené pachtovné	Kč/ha	2 197	4 661	1 371	2 950	1 061	4 779	4 318	3 132	972	162	3 575	1 504	1 105	2 238
Nákladové úroky	Kč/ha	1 497	4 693	332	498	396	16 481	1 858	170	241	533	1 525	1 043	763	281
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč/ha	8 958	14 957	2 374	20 877	7 573	11 151	11 262	23 629	5 332	4 268	9 867	6 784	12 225	9 394
Celkové podpory na plodiny	Kč/ha	630	880	113	0	17	173	125	2 619	922	450	1 374	1 178	1	638
Kompenzační platby ^{a)}	Kč/ha	295	7	0	0	2	26	25	0	518	11	1 175	0	1	101
Přímie pro uvedení půdy do klidu	Kč/ha	7	0	0	0	0	0	0	0	25	0	21	0	0	0
Ostatní podpory na plodiny ⁵⁾	Kč/ha	328	874	113	0	16	147	100	2 619	378	439	179	1 178	0	537
Celkové podpory na zvířata	Kč/ha	584	2 183	75	13 242	2	342	39	177	766	108	1 208	275	0	48
Podpory na produkci mléka	Kč/ha	60	0	50	9 728	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0
Podpory na ostatní skoř ⁶⁾	Kč/ha	352	2 183	0	656	2	336	0	8	489	77	1 043	55	0	0
Podpory na ovce a kozy ⁷⁾	Kč/ha	69	0	22	2 765	0	6	0	162	259	31	93	48	0	0
Podpory na ostatní zvířata ⁸⁾	Kč/ha	102	0	1	89	0	0	39	8	13	0	72	172	0	48
Ostatní provozní podpory	Kč/ha	1 997	1 731	512	4 128	4 052	620	1 382	3 210	362	2 500	1 146	1 702	3 991	1 386
Environmentální podpory ⁹⁾	Kč/ha	773	1 118	0	0	868	556	931	686	88	1 116	409	946	2 187	585
Podpory na LFA	Kč/ha	567	202	0	1 336	709	17	426	1 420	164	296	537	21	1 435	197
Ostatní platby na rozvoj venkova ¹⁰⁾	Kč/ha	168	12	0	0	62	7	12	1 010	11	127	0	32	304	444
Podpory na mezispotřebu ¹¹⁾	Kč/ha	149	0	338	0	598	0	363	0	64	0	0	590	0	0
Podpory na externí faktory ¹²⁾	Kč/ha	56	1 151	52	0	129	318	180	0	18	3	0	238	0	5
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč/ha	5 541	9 012	1 286	3 506	2 774	9 698	9 173	17 618	3 200	1 207	6 139	2 802	8 234	7 319
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč/ha	4 964	8 884	0	0	0	9 618	9 100	17 003	3 109	0	6 054	0	8 121	7 147
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč/ha	495	0	1 285	3 506	2 774	0	0	0	0	1 207	0	2 802	0	0
Bilance podpor a daní															
Bilance provozních podpor a daní	Kč/ha	8 799	14 768	2 189	20 741	7 168	9 779	11 798	23 735	5 413	4 245	9 216	6 407	11 931	10 059
Celkové provozní podpory	Kč/ha	8 958	14 957	2 374	20 877	7 573	11 151	11 262	23 629	5 332	4 268	9 867	6 784	12 225	9 394
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč/ha	360	957	0	0	0	0	1 210	347	348	36	-1	-45	-211	1 800
Daně	Kč/ha	519	1 146	185	135	406	1 373	674	237	267	58	651	332	83	1 135
Bilance investičních podpor a daní	Kč/ha	1	-1 003	100	131	267	41	-728	252	-84	290	409	312	-132	230
Podpory investiční celkem	Kč/ha	271	738	100	131	267	41	98	327	95	325	393	351	927	230
Platby na ukončení prod. mléka	Kč/ha	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0	0	0
DPH z investic	Kč/ha	273	1 741	0	0	0	0	826	75	178	35	0	39	1 059	0

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 2 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 5

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Energie	Kč/ha	1 701	2 913	2 241	41 430	33 488	3 493	3 561	1 766	2 405	5 146	3 973	2 489	4 121	2 382
Služby	Kč/ha	121	2 472	435	7 435	13 243	2 899	946	464	1 575	2 457	3 574	983	1 399	1 861
Ostatní přímé náklady	Kč/ha	772	3 906	1 031	9 680	21 342	5 714	1 025	926	592	5 142	2 620	1 205	1 270	3 003
Odpisy	Kč/ha	2 162	15 350	2 442	28 348	38 415	12 350	5 807	3 922	2 943	12 312	6 310	7 086	13 230	4 505
Externí faktory celkem	Kč/ha	1 860	7 436	2 599	36 627	63 947	4 548	2 499	2 777	4 650	6 498	8 068	6 605	2 030	7 975
Vyplacené mzdy	Kč/ha	1 048	1 777	1 801	29 808	31 012	1 240	1 748	2 077	3 418	2 719	3 231	5 446	1 178	4 812
Vyplacené pachtovné	Kč/ha	460	2 718	163	2 000	9 106	1 782	376	522	917	1 763	2 500	691	588	1 784
Nákladové úroky	Kč/ha	352	2 941	635	4 827	23 830	1 526	373	178	311	2 015	2 336	468	264	1 379
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč/ha	4 600	14 413	5 147	106 650	14 376	16 339	6 133	5 658	4 737	25 011	10 211	6 700	15 476	8 389
Celkové podpory na plodiny	Kč/ha	675	8	611	21 436	268	92	71	414	153	1 702	136	932	12	40
Kompenzační platby ^{a)}	Kč/ha	57	6	24	0	0	22	0	18	0	9	31	21	7	23
Přímie pro uvedení půdy do klidu	Kč/ha	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní podpory na plodiny ^{b)}	Kč/ha	618	1	587	21 436	268	69	69	395	153	1 694	105	912	2	17
Celkové podpory na zvířata	Kč/ha	237	0	604	43 388	1 100	903	0	1 125	860	5 224	679	766	550	63
Podpory na produkci mléka	Kč/ha	0	0	126	7 815	0	0	0	185	161	2 625	0	0	0	0
Podpory na ostatní skoč ^{c)}	Kč/ha	228	0	249	177	1 099	798	0	726	3	1 419	391	0	485	0
Podpory na ovce a kozy ^{d)}	Kč/ha	9	0	48	0	0	1	0	211	57	70	0	0	67	0
Podpory na ostatní zvířata ^{e)}	Kč/ha	0	0	181	35 395	1	105	0	2	639	1 109	288	766	0	63
Ostatní provozní podpory	Kč/ha	2 009	6 384	2 563	35 176	3 060	7 866	3 733	1 455	1 559	11 846	3 048	2 905	7 828	1 933
Environmentální podpory ^{f)}	Kč/ha	23	2 873	640	836	1 292	5 486	366	482	0	4 203	2 046	1 027	4 497	1 335
Podpory na LFA	Kč/ha	619	3 359	745	6 085	0	2 219	569	838	0	6 695	706	1 654	2 957	435
Ostatní platby na rozvoj venkova ^{g)}	Kč/ha	651	12	356	22 744	66	35	697	135	0	268	263	1	0	83
Podpory na mezispotřebu ^{h)}	Kč/ha	24	366	383	0	0	504	119	1	811	0	0	10	161	1
Podpory na externí faktory ⁱ⁾	Kč/ha	93	94	97	0	31	243	0	0	0	0	148	0	0	0
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč/ha	1 563	7 561	887	6 650	9 916	6 730	2 211	2 665	1 357	6 239	6 200	2 087	6 928	6 351
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč/ha	0	7 484	0	6 650	9 773	6 558	0	2 582	0	6 115	6 135	0	6 928	6 313
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč/ha	1 563	0	887	0	0	0	2 211	0	1 357	0	0	2 087	0	0
Bilance podpor a daní															
Bilance provozních podpor a daní	Kč/ha	4 446	16 298	5 010	106 085	11 152	18 164	5 765	5 334	4 204	24 891	10 171	6 273	13 660	8 227
Celkové provozní podpory	Kč/ha	4 600	14 413	5 147	106 650	14 376	16 339	6 133	5 658	4 737	25 011	10 211	6 700	15 476	8 389
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč/ha	-94	2 268	-26	0	0	2 661	45	-186	-52	0	0	0	-1 725	0
Daně	Kč/ha	60	383	110	565	3 222	836	413	139	483	120	41	427	91	162
Bilance investičních podpor a daní	Kč/ha	874	2 025	943	101	-1 011	-1 777	-408	253	79	394	0	405	564	162
Podpory investiční celkem	Kč/ha	904	4 728	943	101	84	641	231	292	82	394	0	405	1 764	162
Platby na ukončení prod. mléka	Kč/ha	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DPH z investic	Kč/ha	31	2 704	0	0	1 096	2 417	640	39	3	0	0	0	1 200	0

P2/02 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 6

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč/ha	55 095	128 392	21 421	110 415	35 346	97 817	72 483	75 631	42 255	17 993	52 393	35 181	26 545	96 917
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	30 801	74 819	12 496	68 241	25 919	65 147	47 105	30 334	17 083	12 059	30 326	24 821	17 528	38 643
Bilance provozních podpor a daní	Kč/ha	8 799	14 768	2 189	20 741	7 168	9 779	11 798	23 735	5 413	4 245	9 216	6 407	11 931	10 059
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	33 093	68 342	11 113	62 916	16 594	42 449	37 176	69 036	30 584	10 180	31 283	16 767	20 948	68 333
Odpisy	Kč/ha	6 904	14 806	1 808	16 011	3 556	11 352	8 655	10 432	2 488	2 072	8 669	4 082	5 174	10 788
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	26 188	53 536	9 306	46 905	13 039	31 096	28 522	58 604	28 096	8 108	22 614	12 685	15 774	57 545
Externí faktory celkem	Kč/ha	8 202	14 810	4 126	14 343	8 713	30 275	12 042	7 383	4 490	2 964	8 682	7 206	2 717	11 523
Bilance investičních podpor a daní	Kč/ha	1	-1 003	100	131	267	41	-728	252	-84	290	409	312	-132	230
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	17 987	37 723	5 279	32 697	4 593	861	15 751	51 474	23 522	5 434	14 340	5 791	12 925	46 252
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	465 969	1 215 568	97 820	283 130	375 480	1 635 223	1 046 612	352 212	591 527	372 536	915 112	367 067	628 789	688 014
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	414 796	1 075 349	72 691	201 470	464 942	83 631	856 720	348 019	609 547	350 435	787 832	393 083	549 350	734 577
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč/ha	247 444	329 513	39 152	684 106	88 564	613 796	251 981	309 906	279 063	44 339	125 233	75 677	617 582	537 184
Stálá aktiva celkem	Kč/ha	197 550	282 149	24 446	593 625	65 071	515 302	214 951	294 217	167 419	34 657	75 032	47 488	592 791	470 560
Orná půda, trvalé kultury a kvóty	Kč/ha	131 923	142 004	7 128	472 385	7 064	338 959	147 305	215 715	136 384	8 737	20 777	17 026	535 129	353 170
Stavby	Kč/ha	32 605	68 578	7 046	46 391	32 144	118 585	29 414	20 690	14 626	12 499	20 105	13 557	27 893	65 931
Stroje a zařízení	Kč/ha	24 352	37 016	7 363	56 181	21 189	47 852	28 253	47 281	9 758	10 728	22 447	14 052	15 836	41 674
Základní stádo a tažná zvířata	Kč/ha	8 670	34 551	2 909	18 668	4 674	9 906	9 979	10 531	6 651	2 693	11 703	2 852	13 932	9 787
Oběžná aktiva celkem	Kč/ha	49 894	47 364	14 705	90 481	23 493	98 494	37 030	15 689	111 644	9 682	50 200	28 190	24 792	66 624
Ostatní hospodářská zvířata	Kč/ha	6 694	27 854	1 217	10 388	3 653	18 408	9 345	4 453	2 957	1 918	7 404	2 720	14 573	9 352
Zásoby zemědělských výrobků	Kč/ha	6 840	5 212	2 134	85	3 154	13 886	1 984	3 514	1 585	3 158	14 867	4 507	2 201	9 395
Ostatní oběžná aktiva	Kč/ha	36 362	14 298	11 355	80 008	16 686	66 200	25 701	7 722	107 101	4 606	27 929	20 962	8 018	47 874
Cizí zdroje	Kč/ha	35 638	92 035	6 365	8 577	20 043	344 030	45 605	1 262	5 960	12 760	45 281	22 632	12 270	6 617
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč/ha	26 700	91 381	3 874	8 515	12 098	324 284	29 743	801	4 900	8 365	28 724	10 011	10 490	5 494
Krátkodobé závazky	Kč/ha	8 930	653	2 492	62	7 945	19 747	15 862	461	999	4 395	16 557	12 620	1 780	1 123
Vlastní kapitál	Kč/ha	211 806	237 478	32 786	675 529	68 521	269 765	206 376	308 640	273 102	31 579	79 952	53 045	605 312	530 567
Změny ve vlastním kapitálu	Kč/ha	9 355	17 970	3 354	-10 419	3 945	-11 019	3 833	-9 036	27 244	3 720	6 046	457	39 185	-4 955
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč/ha	119 281	186 505	31 923	237 529	81 066	263 242	104 174	151 557	146 935	33 304	104 888	60 287	83 475	206 980
Hrubé investice	Kč/ha	7 660	24 601	2 800	4 874	4 403	33 948	11 221	2 272	1 654	4 595	8 188	4 362	6 105	2 927
Netto investice	Kč/ha	756	9 795	992	-11 137	847	22 596	2 566	-8 160	-834	2 524	-480	280	930	-7 861

1) V položce nejsou zahrnuty krmné plodiny na o. p.

2) V položce jsou zahrnuty krmné plodiny na o. p.

3) Příjmy z lesní výroby, zemědělských služeb, agroturistiky, ostatní příjmy.

4) Podpora plodin pro energetické využití.

5) Podpora plodin na orné půdě, chmelnic, pěstování mlčky, osiva pšicn a lnu, lnu na vlákno, systému pěstování ovoce, zeleniny, vinné révy.

6) Podpora chovu KBTPM, zlepšení genofondu - bycí.

7) Zlepšení genofondu - bahnice, ovce.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

P2/02 - Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU 27 za rok 2007 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 7

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč/ha	19 267	53 256	18 301	505 130	332 775	60 497	43 940	24 891	28 618	43 664	45 616	24 300	52 479	41 979
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	10 307	31 199	13 085	338 332	202 321	32 878	25 137	13 957	16 673	35 087	33 064	16 723	36 693	27 430
Balance provozních podpor a daní	Kč/ha	4 446	16 298	5 010	106 085	11 152	18 164	5 765	5 334	4 204	24 891	10 171	6 273	13 660	8 227
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	13 406	38 355	10 226	272 875	141 607	45 782	24 568	16 266	16 146	33 467	22 722	13 851	29 448	22 775
Odpisy	Kč/ha	2 162	15 350	2 442	28 348	38 415	12 350	5 807	3 922	2 943	12 312	6 310	7 086	13 230	4 505
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	11 244	23 006	7 784	244 526	103 192	33 433	18 761	12 344	13 206	21 155	16 412	6 764	16 216	18 270
Externí faktory celkem	Kč/ha	1 860	7 436	2 599	36 627	63 947	4 548	2 499	2 777	4 650	6 498	8 068	6 605	2 030	7 975
Balance investičních podpor a daní	Kč/ha	874	2 025	943	101	-1 011	-1 777	-408	253	79	394	0	405	564	162
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	10 258	17 595	6 129	208 000	38 233	27 108	15 856	9 821	8 633	15 051	8 344	564	14 749	10 458
Čistá přidaná hodnota /AWU	Kč	291 543	1 113 916	210 966	426 208	1 216 623	704 118	186 199	198 805	64 834	752 431	1 065 909	233 096	107 510	1 223 703
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	320 364	1 004 074	221 573	408 521	863 856	615 322	179 590	189 253	48 118	643 560	706 367	578 505	102 262	1 272 099
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč/ha	54 173	339 521	40 631	2 448 008	1 450 031	351 637	139 532	94 388	77 603	193 610	182 331	59 804	472 178	239 168
Stálá aktiva celkem	Kč/ha	35 609	280 332	26 029	2 231 914	1 250 145	274 457	115 107	78 853	59 240	157 730	137 467	43 829	445 403	209 583
Orná půda, trvalé kultury a kvóty	Kč/ha	10 718	149 428	8 565	1 097 457	900 060	90 219	29 514	46 255	17 053	72 030	79 988	1 699	262 239	172 433
Stavby	Kč/ha	6 359	61 779	4 763	745 066	194 750	126 794	51 523	13 709	22 884	45 033	28 594	33 811	125 535	10 308
Stroje a zařízení	Kč/ha	15 856	55 723	10 538	295 408	122 295	50 006	29 321	12 929	15 174	35 998	21 834	6 559	45 203	17 320
Základní stádo a tažná zvířata	Kč/ha	2 677	13 402	2 163	93 982	33 039	7 438	4 748	5 960	4 128	4 669	7 052	1 760	12 429	9 522
Oběžná aktiva celkem	Kč/ha	18 564	59 189	14 602	216 094	199 886	77 180	24 425	15 536	18 366	35 880	44 864	15 975	26 772	29 585
Ostatní hospodářská zvířata	Kč/ha	1 657	15 901	1 715	107 933	24 642	9 029	4 661	3 225	2 659	4 451	5 822	2 163	10 010	6 895
Zásoby zemědělských výrobků	Kč/ha	4 116	3 717	2 610	0	33 012	7 721	9 101	2 648	2 184	7 931	6 770	3 464	15 836	5 014
Ostatní oběžná aktiva	Kč/ha	12 791	39 571	10 277	108 161	142 232	60 430	10 663	9 661	13 523	23 498	32 272	10 348	929	17 676
Cizí zdroje	Kč/ha	9 285	56 767	12 275	131 201	559 918	32 504	14 167	3 889	2 940	51 216	56 584	4 916	9 535	25 537
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč/ha	5 672	49 552	8 382	75 475	481 476	23 497	9 919	2 327	1 794	48 156	45 748	2 273	9 261	11 995
Krátkodobé závazky	Kč/ha	3 612	7 215	3 893	55 735	78 443	9 007	4 248	1 562	1 144	3 060	10 836	2 642	274	13 541
Vlastní kapitál	Kč/ha	44 889	282 755	28 356	2 316 807	890 112	319 133	125 363	90 500	74 665	142 394	125 747	54 888	462 643	213 632
Změny ve vlastním kapitálu	Kč/ha	6 873	6 396	3 151	10 313	-4 860	7 702	9 827	4 190	1 990	15 252	13 781	-1 637	2 743	20 186
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč/ha	39 436	189 152	29 672	1 378 679	537 165	262 211	112 223	56 423	61 413	124 438	98 068	59 550	216 436	65 034
Hrubé investice	Kč/ha	5 750	21 738	5 999	49 211	73 641	16 752	6 487	6 047	1 308	19 072	11 066	3 476	16 811	7 196
Netto investice	Kč/ha	3 588	6 389	3 557	20 862	35 226	4 403	680	2 125	-1 635	6 760	4 756	-3 611	3 578	2 691

⁸⁾ Podpora chovu skotu (VDJ), včelářství.⁹⁾ Podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství, ekologického zemědělství, ošetřování travních porostů, péče o krajinu, osevních postupů v ochranných zónách jeskyní.¹⁰⁾ Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků, poradenství a vzdělávání.¹¹⁾ Podpora nákazového fondu, zelené nafty, ozdravování polních a speciálních plodin.¹²⁾ Dotace úroků z úvěrů.

Pramen: EK - Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI)

Zpracoval: J. Hanibál a kol. (UZEI)

P3 TABULKOVÁ PŘÍLOHA

1.1/01	-	Podíl zemědělství, lesnictví, rybolovu a potravinářského průmyslu na hrubé přidané hodnotě v základních cenách
1.3/01	-	Daňové zatížení podnikatelů v resortu zemědělství
4.1/01	-	Aplikace průmyslových hnojiv
5.3/01	-	Podíl jednotlivých druhů vydání na spotřebních vydáních průměrné zpravodajské domácnosti
5.4/01	-	Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží
5.5/01	-	Označení zemědělských produktů a potravin chráněných podle nařízení Rady (ES) č. 510/2006 - Česká republika
6.1/01	-	Velikostní struktura podniků obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2009
6.1/02	-	Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 1995-2009
6.3/01	-	Spotřeba přípravků na ochranu rostlin a rostlinných produktů v ČR
6.3/02		Celková výroba průmyslových krmných směsí v EU 27
6.4/01	-	Pojištění hospodářských zvířat a plodin u členů ČAP
6.7/01	-	Vývoj počtu pracovníků zemědělství
6.7/02	-	Průměrné hrubé měsíční mzdy podle NACE úhrnem na přepočtené počty zaměstnanců
6.7/03	-	Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství
7.3/01	-	Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR
8.1/01	-	Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních komodit rostlinné výroby
8.1/02	-	Vyhodnocení cukrovarnických kampaní
8.1/03	-	Bilance výroby a spotřeby nativního bramborového škrobu
8.2/01	-	Stavy hospodářských zvířat
8.2/02	-	Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby
8.2/03	-	Porážky hospodářských zvířat
9.2/01	-	Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR
9.2/02	-	Agrární zahraniční obchod ČR v letech 2008 a 2009 s EU 27 a se třetími zeměmi
9.2/03	-	Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR
9.2/04	-	Vývoj komoditní skladby agrárního vývozu
9.2/05	-	Vývoj komoditní skladby agrárního dovozu
9.2/06	-	Vývoj komoditní skladby bilance agrárního zahraničního obchodu ČR
9.2/07	-	Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU 15
9.2/08	-	Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s EU 12
10.1/01	-	SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba v základních cenách
10.1/02	-	SZÚ - Celková produkce - živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti v základních cenách
10.1/03	-	SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti v základních cenách
10.1/04	-	SZÚ - Kapitálový účet
10.2/01	-	Výsledky hospodaření podniků podle právní formy
10.2/02	-	Výsledky hospodaření podniků podle LFA
10.2/03	-	Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření
10.2/05	-	Výsledky hospodaření podniků podle třídy ekonomické velikosti
11/01	-	Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor

I.1/01 - Podíl zemědělství¹⁾, lesnictví²⁾, rybolovu³⁾ a potravinářského průmyslu⁴⁾ na hrubé přidané hodnotě v základních cenách (%)

Rok	Zemědělství	Lesnictví	Rybolov	Potravinářský průmysl
Běžné ceny				
2000	2,99	0,87	0,030	3,50
2005	2,27	0,74	0,022	3,03
2006	1,88	0,70	0,020	2,75
2007	1,78	0,67	0,014	2,43
2008	1,93	0,60	0,011	2,53
2009	1,65	0,62	0,015	2,72
Stálé ceny roku 2000				
2000	2,99	0,87	0,030	3,50
2005	2,88	1,19	0,029	2,55
2006	2,17	1,04	0,030	2,57
2007	1,77	0,92	0,021	2,22
2008	1,73	1,03	0,019	2,38
2009	3,02	1,02	0,019	2,15

¹⁾ Včetně myslivosti a souvisejících činností.²⁾ Včetně souvisejících činností.³⁾ Včetně chovu ryb a souvisejících činností.⁴⁾ Výroba potravinářských výrobků a nápojů, výroba tabákových výrobků.

Pramen: ČSÚ, údaje čtvrtletních národních účtů; revidované údaje

Zpracoval: V.Vilhelm (ÚZEI)

I.3/01 - Daňové zatížení¹⁾ podnikatelů v resortu zemědělství (mil. Kč)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Daň z příjmu fyzických osob	.	412	277	486	90	18,6
Daň z příjmu právnických osob	.	1 533	1 999	1 720	1 318	76,6
Daň z příjmu celkem	1 417	1 945	2 276	2 206	1 408	63,8
Daň z nemovitostí	980	1 053	1 013	958	1 108	115,6
Daň z přidané hodnoty (nadměrný odpočet ²⁾)	-4 197	-3 285	-3 873	-3 847	-2 406	62,5
Daň spotřební - vratka daně za zelenou naftu ³⁾	-1 499	-1 477	-1 504	-1 517	-1 559	102,8

¹⁾ Údaje MF.²⁾ Odpočet daně převyšuje daň na výstupu za zdaňovací období.³⁾ Údaje MZe.

Pramen: Databáze MF a MZe

Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

4.1/01 - Aplikace půmyslových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009
N	73,2	77,4	83,8	85,4	63,4
P2O5	11,7	11,7	15,3	13,8	4,3
K2O	7,7	9,4	9,9	11,4	0,3
Celkem	92,6	98,5	109,0	110,6	68,0

Pramen: MZe 2005-2009

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

5.3/01 - Podíl jednotlivých druhů vydání na spotřebních vydáních průměrné zpravidajské domácnosti (%)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	23,5	23,0	22,9	22,8	22,1
v tom - potraviny	18,5	18,1	18,1	18,1	.
- nápoje	3,8	3,6	3,5	3,4	.
- tabák	1,2	1,3	1,3	1,3	.
Odívání a obuv	5,6	5,4	5,4	5,2	5,0
Bydlení, voda, energie, paliva	20,1	20,7	19,9	19,9	21,4
v tom - nájemné	4,5	4,2	4,3	4,5	.
- běžná údržba	2,2	2,5	2,5	2,3	.
- vodné a stočné	1,4	1,3	1,3	1,4	.
- ostatní služby	0,8	0,8	0,8	0,7	.
- elektrická energie	4,5	4,7	4,8	4,8	.
- plyn	2,9	3,6	2,9	3,1	.
- tepelná energie, paliva	3,8	3,6	3,3	3,1	.
Bytové vybavení, zařízení domácnosti	6,7	6,9	7,1	6,7	6,7
Zdraví	2,0	2,1	2,3	2,7	2,7
v tom - léčiva a zdravotnické prostředky	1,6	1,6	1,8	1,9	.
- ambulantní zdravotní péče	0,3	0,4	0,4	0,6	.
- ústavní zdravotní péče	0,1	0,1	0,1	0,2	.
Doprava	11,1	10,9	10,7	11,1	10,5
v tom - nákup osobních dopravních prostředků	3,4	3,2	3,2	3,6	.
- provoz osobních dopravních prostředků	6,0	6,1	6,0	6,0	.
- dopravní služby	1,7	1,6	1,5	1,5	.
Pošty a telekomunikace	4,6	4,8	4,7	4,7	4,6
Rekreace a kultura	10,6	10,2	10,5	10,5	10,3
Vzdělávání	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Stravování a ubytování	5,1	5,0	5,1	5,2	5,2
v tom - stravovací služby	4,4	4,2	4,3	4,4	.
- ubytovací služby	0,7	0,8	0,8	0,8	.
Ostatní zboží a služby	10,2	10,5	10,8	10,6	10,9
Celkem spotřební vydání	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, 2006-2009; I.-4. čtvrtletí 2009, březen 2010

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

5.4/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Ukazatel	2005/04	2006/05	2007/06	2008/07	2009/08
Maso a masné výrobky	101,1	98,5	100,7	104,9	100,2
v tom - maso hovězí výsekové	104,9	103,5	101,9	105,5	102,0
- maso vepřové výsekové	99,2	97,1	97,1	103,3	99,8
- drůbež	99,1	93,7	106,4	109,5	98,3
- ostatní masa a vnitřnosti	102,7	100,6	100,4	102,9	100,3
- uzenářské zboží	101,9	99,7	99,5	103,4	100,9
- masové konzervy a ost. masné výrobky	101,6	101,5	100,7	104,5	101,5
Ryby a rybí výrobky	99,8	101,5	102,3	104,7	102,5
Mléko, mléčné výrobky, vejce	100,6	99,1	106,2	111,6	92,1
v tom - mléko čerstvé, trvanlivé	102,3	97,4	111,9	114,2	85,4
- mléko konzervované a sušené	100,8	102,9	104,6	122,4	93,3
- sýry	103,3	100,5	107,5	110,7	90,2
- jogurty	.	.	.	107,5	97,8
- ostatní mléčné výrobky ¹⁾	101,4	99,0	102,1	112,5	96,5
- vejce	84,1	97,9	106,4	112,2	92,9
Oleje a tuky	100,3	96,9	104,4	114,2	94,7
v tom - máslo	100,2	95,1	108,1	103,5	89,7
- sádlo a slanina	106,6	101,4	98,4	105,3	107,7
- jedlé oleje	97,7	101,2	103,2	125,5	92,8
- rostlinné a ostatní tuky	101,1	95,8	101,5	122,1	100,7
Pekárenské výrobky, obiloviny	98,1	107,0	110,2	118,0	89,9
v tom - mouka pšeničná	85,9	92,3	124,7	141,0	76,4
- chléb	96,9	109,1	116,1	120,5	87,0
- pečivo běžné	96,8	116,6	113,7	121,2	74,1
- pečivo jemné	101,0	102,5	105,9	111,7	100,9
- pečivo trvanlivé	99,8	100,1	101,5	110,9	103,3
- těstoviny	100,2	100,3	103,4	114,8	98,3
- ostatní výrobky z obilovin	102,2	104,5	104,1	113,3	99,5
- rýže	106,2	99,5	111,9	139,1	109,0
Cukr, marmeláda, cukrovinky, cukrářské výrobky	102,5	98,2	101,5	106,9	102,5
z toho - cukr	104,5	94,6	101,0	96,9	93,2
- čokoláda a čokoládové cukrovinky	102,1	96,6	99,2	108,6	105,5
- nečokoládové cukrovinky	100,7	99,2	101,5	106,7	106,0
- cukrářské výrobky	103,2	103,2	106,3	111,5	100,2
Ovoce a ovocné výrobky²⁾	101,4	93,8	107,9	105,9	91,5
z toho - čerstvé ovoce mírného pásma	92,1	92,8	112,2	.	.
- jablka a ostatní jádroviny	.	.	.	113,7	80,1
- peckoviny a bobuloviny	.	.	.	92,9	100,9
- čerstvé jižní ovoce	105,4	92,2	109,7	.	.
- citrusy	.	.	.	113,7	87,8
- banány	.	.	.	98,1	101,1
- ostatní ovoce	.	.	.	114,2	86,6
- ovocné výrobky	97,3	98,4	99,0	100,6	101,6
- suché plody, sušené ovoce	125,4	103,1	84,2	106,8	95,7
Zelenina a zeleninové výrobky, brambory²⁾	90,6	117,4	105,5	93,7	96,5
z toho - čerstvá zelenina	97,7	110,9	103,6	.	.
- plodová zelenina (čerstvá i mražená)	.	.	.	90,4	94,4
- ostatní zelenina (čerstvá i mražená)	.	.	.	100,8	95,1
- mražená zelenina	97,3	100,1	101,8	.	.
- zeleninové výrobky	100,0	101,7	102,0	104,2	103,3
- brambory	63,5	167,9	114,6	76,4	95,6
- bramborové výrobky	96,7	102,6	115,7	98,2	97,8
Ostatní potravinářské výrobky a přípravky	101,4	101,6	103,7	109,5	102,3
Káva, čaj, kakao	99,0	99,0	99,7	105,8	104,9
z toho - káva	99,1	100,7	101,8	108,0	106,9
- čaj	96,9	96,7	95,1	102,1	103,5
- kakao	102,3	95,2	98,7	101,3	97,9
Minerální vody, ostatní nealkoholické nápoje	98,5	98,8	102,9	106,4	99,9
z toho - minerální a stolní vody	96,8	96,3	101,2	106,8	99,0
- ovocné a zeleninové šťávy	100,0	102,1	108,5	108,0	101,4
- ostatní nealkoholické nápoje	97,8	100,4	102,0	104,6	100,2

¹⁾ Do roku 2007 vč. jogurtů.²⁾ Od roku 2008 jsou indexy spotřebitelských cen jednotlivých zástupců skupiny poskytovány ČSÚ v novém členění.

Pramen: Interní materiály ČSÚ

Zpracoval: I. Mrháková (ÚZEI)

5.5/01 - Označení zemědělských produktů a potravin chráněných podle nařízení Rady (ES) č. 510/2006 - Česká republika¹⁾

Název	Typ	Předpis	Platnost od	OJ ²⁾ č.
Českobudějovické pivo	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 1107/1996	23. 9. 2003	OJ L 236/03
Budějovické pivo	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 1107/1996	23. 9. 2003	OJ L 236/03
Budějovický měšťanský var	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 1107/1996	23. 9. 2003	OJ L 236/03
Štramberské uši	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 240/2007	7. 3. 2007	OJ L 67/07
Žatecký chmel	CHOP	Nařízení komise (ES) č. 503/2007	9. 5. 2007	OJ L 119/07
Pohořelický kapr	CHOP	Nařízení komise (ES) č. 503/2007	9. 5. 2007	OJ L 119/07
Karlovarský suchar	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 982/2007	22. 8. 2007	OJ L 217/07
Hořické trubičky	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 989/2007	24. 8. 2007	OJ L 219/07
Lomnické suchary	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 1018/2007	31. 8. 2007	OJ L 227/07
Třeboňský kapr	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 1407/2007	31. 11. 2007	OJ L 312/07
Pardubický perník	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 112/2008	7. 2. 2008	OJ L 33/08
Nošovické kysané zelí	CHOP	Nařízení komise (ES) č. 112/2008	7. 2. 2008	OJ L 33/08
Český kmín	CHOP	Nařízení komise (ES) č. 433/2008	21. 5. 2008	OJ L 131/08
Chodské pivo	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 483/2008	31. 5. 2008	OJ L 141/08
Chamomilla bohémica	CHOP	Nařízení komise (ES) č. 656/2007	11. 7. 2008	OJ L 183/08
Všestarská cibule	CHOP	Nařízení komise (ES) č. 676/2008	17. 7. 2008	OJ L 189/08
České pivo	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 1014/2008	17. 10. 2008	OJ L 276/08
Znojemské pivo	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 367/2009	6. 5. 2009	OJ L 112/09
Mariánskolázeňské oplatky	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 417/2009	21. 5. 2009	OJ L 125/09
Brněnské nebo Starobrněnské pivo	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 647/2009	24. 7. 2009	OJ L 192/09
Březnický ležák	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 961/2009	15. 10. 2009	OJ L 270/09
Černá Hora	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 1054/2009	6. 11. 2009	OJ L 290/09
Jihočeská Niva	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 24/2010	14. 1. 2010	OJ L 9/10
Jihočeská Zlatá Niva	CHZO	Nařízení komise (ES) č. 32/2010	15. 1. 2010	OJ L 10/10

¹⁾ CHZO - chráněné zeměpisné označení, CHOP - chráněné označení původu.²⁾ Official Journal (věstník EU).

Pramen: MZe

Zpracoval: M. Hrnčíř (MZe)

6.1/01 - Velikostní struktura podniků obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2009¹⁾

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Obchodní společnosti celkem				Společnosti s ručením omezeným				Akciové společnosti				Družstva			
	podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.	
	počet	%	ha	%	počet	%	ha	%	počet	%	ha	%	počet	%	ha	%
> 0 ≤ 5	228	9,0	508	0,0	197	10,4	438	0,1	24	4,1	56	0,0	8	1,4	19	0,0
5 ≤ 10	151	6,0	1 064	0,1	131	6,9	920	0,1	18	3,0	131	0,0	3	0,5	24	0,0
10 ≤ 50	409	16,2	10 318	0,6	348	18,4	8 610	1,1	51	8,6	1 442	0,2	8	1,4	220	0,0
50 ≤ 100	199	7,9	14 166	0,9	175	9,2	12 480	1,5	23	3,9	1 616	0,2	5	0,9	296	0,0
100 ≤ 500	529	20,9	147 606	9,1	464	24,5	130 613	16,2	52	8,8	13 925	1,7	60	10,4	20 419	2,5
500 ≤ 1 000	413	16,3	305 693	18,9	315	16,6	229 962	28,4	93	15,7	71 862	9,0	157	27,3	117 660	14,2
1 000 ≤ 2 000	409	16,2	574 924	35,5	218	11,5	301 331	37,3	188	31,8	269 854	33,8	196	34,1	280 337	33,8
2 000 a více	189	7,5	565 892	34,9	45	2,4	124 305	15,4	143	24,2	439 390	55,0	138	24,0	409 506	49,4
Celkem	2 527	100,0	1 620 171	100,0	1 893	100,0	808 658	100,0	592	100,0	798 276	100,0	575	100,0	828 482	100,0

¹⁾ Bez podniků neobhospodařujících zemědělskou půdu.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (UZEI)

6.1/02 - Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 1995-2009¹⁾

Právní forma	Počet podniků						Obhospodařovaná z. p.									
							ha					%				
	1995	2000	2003	2009	1995	2000	1995	2000	2003	2009	1995	2000	2003	2009	2009	2009
Fyzické osoby celkem	20 820	24 053	23 586	22 951	822 518	934 137	822 518	934 137	981 860	1 036 751	23,2	25,8	27,3	29,5		
z toho - SHR²⁾	19 648	20 115	19 975	19 433	765 272	849 292	765 272	849 292	913 568	983 283	21,6	23,5	25,4	28,0		
Právnícké osoby celkem	2 395	2 587	2 430	3 087	2 721 518	2 680 683	2 721 518	2 680 683	2 609 662	2 477 923	76,8	74,2	72,7	70,5		
z toho - obchodní společnosti celkem	1 196	1 726	1 752	2 376	995 815	1 578 881	995 815	1 578 881	1 657 204	1 619 956	28,1	43,7	46,1	46,1		
z toho - spol. s r. o.	945	1 171	1 181	1 762	714 358	783 707	714 358	783 707	769 597	808 470	20,2	21,7	21,4	23,0		
- a. s.	223	519	536	577	268 899	779 707	268 899	779 707	870 072	798 253	7,6	21,6	24,2	22,7		
- družstva	1 105	723	609	569	1 665 724	1 059 444	1 665 724	1 059 444	917 930	828 471	47,0	29,3	25,6	23,6		
Celkem	23 215	26 640	26 016	26 038	3 544 036	3 614 820	3 544 036	3 614 820	3 591 522	3 514 673	100,0	100,0	100,0	100,0		

¹⁾ Podniky s výměrou od 3 ha z. p.²⁾ SHR - samostatné hospodářské jednotky (do roku 2009); za rok 2009 zemědělské podnikatele podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Pramen: ČSÚ, Agrocenzus 1995 a 2000; strukturální šetření ZEM 2003; aktualizovaný zemědělský registr (2010)

Zpracoval: V. Vilhelm (UZEI)

6.3/01 - Spotřeba přípravků na ochranu rostlin a rostlinných produktů v ČR (kg, l)

Kategorie	2005	2006	2007	2008	2009
Aditiva a adheziva	74 177	89 439	110 885	90 590	92 305
Antitranspiranty	34 488	35 278	41 041	37 563	34 575
Fungicidy	2 101 078	1 975 108	2 150 736	2 285 224	2 129 375
Herbicidy a desikanty	5 368 803	5 848 823	6 417 713	6 568 915	6 680 205
Mořidlo fungicidní	342 598	364 864	366 260	371 420	357 470
Mořidlo insekticidní	13 702	53 971	3 968	17 571	18 875
Mykobiální přípravek	5 519	6 646	8 013	25 607	26 880
Olej	1 050	297	815	837	195
Regulátory růstu aktivní	763 007	883 616	861 484	891 277	926 388
Repelenty	581	4 662	6 733	6 336	6 595
Rodenticidy	509 274	198 311	266 962	281 125	231 835
Zoocidy	431 167	463 116	539 979	496 287	429 225
Celkem	9 645 444	9 924 131	10 774 589	11 072 752	10 933 923

Pramen: SRS

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI), Š. Kužma (SRS)

6.3/02 - Celková výroba průmyslových krmných směsí v EU 27 (tis. t)

Země	2008	2009 ²⁾	Meziroční index
Belgie	6 288	6 008	95,6
Bulharsko	710	710	100,0
Česko	2 979	2 704	90,8
Dánsko	4 960	4 685	94,5
Estonsko	236	230	97,5
Finsko	1 385	1 315	95,0
Francie	22 679	20 882	92,1
Irsko	3 693	3 498	94,7
Itálie	14 550	13 980	96,1
Kypr	281	281	100,0
Litva	401	364	90,8
Lotyšsko	203	203	100,0
Maďarsko	4 125	3 970	96,2
Německo	21 825	20 264	92,9
Nizozemsko	14 507	14 166	97,7
Polsko	7 129	6 800	95,4
Portugalsko	3 510	3 290	93,7
Rakousko	1 305	1 304	99,9
Rumunsko	3 044	3 044	100,0
Slovensko	834	696	83,5
Slovinsko	495	477	96,3
Španělsko	19 220	18 700	97,3
Švédsko	2 127	1 986	93,4
V. Británie	14 082	13 789	97,9
EU 27¹⁾	150 568	143 346	95,2

¹⁾ Mimo Lucemburska, Řecka a Malty.²⁾ Odhad FEFAC.

Pramen: FEFAC

Zpracoval: V. Pokorný (ÚZEI)

6.4/01 - Pojištění hospodářských zvířat a plodin u členů ČAP (mil. Kč)

Ukazatel	2008	2009	Meziroční index ¹⁾
Předepsané pojistné - celkem	1 072,3	943,2	88,0
- plnění celkem	740,5	1 209,4	163,3
v tom - zvířata - předepsané pojistné	294,6	267,2	90,7
- plnění	79,0	125,6	159,0
- plodiny - předepsané pojistné	777,8	676,0	86,9
- plnění	661,5	1 083,8	163,8
Škodní průběh celkem (%) ²⁾	69,1	128,2	59,2

¹⁾ Pro škodní průběh se jedná o meziroční rozdíl procentních bodů.

²⁾ Škodní průběh = plnění celkem / (předepsané pojistné celkem) * 100.

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: A. Picková (ÚZEI)

6.7/01 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství¹⁾ (tis.)

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)				
	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾
Podniky právnických osob	106,9	104,6	101,7	98,2	92,6
v tom - státní podniky	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
- družstva	34,5	33,2	31,3	29,6	27,3
- obchodní společnosti ³⁾	72,1	71,1	70,2	68,3	65,0
Podniky fyzických osob ⁴⁾	29,7	29,4	28,7	28,2	27,6
Celkem	136,6	134,0	130,4	126,4	120,2

¹⁾ Bez souvisejících služeb a myslivosti.

²⁾ Předběžné údaje.

³⁾ A. s., s. r. o. a ostatní obchodní společnosti se zemědělskou činností (vč. odhadu počtu zaměstnanců v organizacích do 19 osob a celkového počtu zaměstnavatelů).

⁴⁾ Odhad včetně námezdních pracovníků a pomáhajících rodinných příslušníků.

Pramen: propočty VÚZE podle:

Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, 4. čtvrtletí 2005-2009, ČSÚ 2006-2010;

Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.-4. čtvrtletí 2005-2009, ČSÚ 2006-2010

Zpracoval: D. Spěšná, J. Drlík a kol. (ÚZEI)

6.7/02 - Průměrné hrubé měsíční mzdy podle OKEČ úhrnem na přepočtené počty zaměstnanců (Kč)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾
Zemědělství	13 698	14 571	15 745	17 226	17 259
Průmysl	17 995	19 156	20 621	22 010	22 888
Národní hospodářství	18 419	19 605	21 034	22 691	23 598
Relace zem./průmysl (%)	76,1	76,1	76,4	78,3	75,4
Relace zem./NH (%)	74,4	74,3	74,9	75,9	73,1

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.-4. čtvrtletí 2005-2009, ČSÚ 2006-2010.

Zpracoval: J. Drlík (ÚZEI)

6.7/03 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (Kč)¹⁾

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾
Zemědělství¹⁾	13 635	14 514	15 971	17 306	17 445
Průmysl	18 326	19 544	20 949	22 666	23 370
Národní hospodářství	19 030	20 211	21 694	23 430	24 242
Relace zem./průmysl (%)	74,4	74,3	76,2	76,4	74,6
Relace zem./NH (%)	71,7	71,8	73,6	73,9	72,0

¹⁾ Bez podlimitních ekonomických subjektů, na fyzické osoby.

²⁾ Předběžné údaje.

Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.-4. čtvrtletí 2005-2009, ČSÚ 2006-2010.

Zpracoval: J. Drlik (ÚZEI)

7.3/01 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR

Pronajatý majetek	MJ	K 31. 12. 2009
Zemědělské pozemky celkem¹⁾	ha z. p.	250 102
v tom pronajato - fyzickým osobám (vč. restituentů)	ha z. p.	76 587
- právnickým osobám	ha z. p.	173 515
Celkem uzavřeno nájemních smluv	počet	58 301

¹⁾ Výměra nepronajaté zemědělské půdy činí 22 707 ha.

Pramen: PF ČR

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

8.1/01 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních komodit rostlinné výroby

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Produkční plocha ¹⁾ (tis. ha)	Výnos ²⁾ (t/ha)	Výroba ³⁾ (tis. t)
Obiloviny celkem	2004	1 607,3	1 609,5	5,46	8 783,8
	2005	1 593,5	1 611,5	4,75	7 659,9
	2006	1 527,1	1 532,0	4,17	6 386,1
	2007	1 561,2	1 579,8	4,53	7 152,9
	2008	1 552,7	1 558,6	5,37	8 369,5
	2009	1 552,7	1 528,0	5,08	7 832,0
Pšenice celkem	2004	863,2	863,2	5,84	5 042,5
	2005	820,4	820,4	5,05	4 145,0
	2006	781,5	781,5	4,49	3 506,3
	2007	811,0	811,0	4,86	3 938,9
	2008	802,3	802,3	5,77	4 631,5
	2009	3,0	831,3	5,24	4 358,1
Žito	2004	59,2	59,2	5,29	313,3
	2005	46,9	46,9	4,20	196,8
	2006	22,5	22,5	3,33	74,8
	2007	37,5	37,5	4,73	177,5
	2008	43,4	43,4	4,83	209,8
	2009	38,5	38,5	4,63	178,1
Ječmen celkem	2004	469,0	469,0	4,97	2 330,6
	2005	521,5	521,5	4,21	2 195,4
	2006	528,1	528,1	3,59	1 897,7
	2007	498,7	498,7	3,80	1 893,4
	2008	482,4	482,4	4,65	2 243,9
	2009	454,8	454,8	4,40	2 003,0
Oves	2004	58,6	58,6	3,88	227,0
	2005	51,7	51,7	2,92	151,1
	2006	57,7	57,7	2,68	154,9
	2007	59,0	59,0	2,70	159,4
	2008	49,0	49,0	3,18	155,9
	2009	50,0	50,0	3,32	166,0
Kukuřice	2004	87,8	89,9	6,13	551,6
	2005	80,0	98,0	7,17	702,9
	2006	84,9	89,8	6,75	606,4
	2007	93,1	111,7	6,80	758,8
	2008	107,9	113,8	7,54	858,4
	2009	91,6	105,3	8,45	889,6
Luskoviny celkem	2004	28,4	28,4	3,11	88,3
	2005	39,3	39,3	2,44	96,0
	2006	39,0	39,0	2,24	87,5
	2007	30,7	30,7	2,13	65,3
	2008	22,3	22,3	2,15	47,9
	2009	29,0	29,0	2,14	62,1
Brambory celkem ⁴⁾	2004	-	42,1	23,57	993,2
	2005	-	41,2	28,05	1 156,0
	2006	-	38,5	21,70	836,6
	2007	-	40,2	24,79	997,7
	2008	-	37,8	25,00	945,2
	2009	-	36,7	25,29	928,8
Cukrová řepa pro výrobu cukru	2004	71,1	69,0	50,57	3 487,8
	2005	65,6	63,2	54,31	3 430,6
	2006	55,8	55,8	53,64	2 993,3
	2007	44,1	44,1	54,71	2 414,7
	2008	44,0	44,0	58,31	2 564,9
	2009	46,5	46,5	60,94	2 831,9
Krmné okopaniny	2004	1,4	1,4	35,09	47,9
	2005	1,3	1,3	36,80	47,3
	2006	1,0	1,0	30,64	31,7
	2007	1,2	1,2	27,08	32,5
	2008	1,0	1,0	31,20	31,2
	2009	1,0	1,0	26,50	26,5
Olejniny celkem	2004	382,4	382,4	2,90	1 108,5
	2005	399,5	399,5	2,40	958,7
	2006	437,9	437,9	2,41	1 056,1
	2007	451,7	451,7	2,54	1 145,5
	2008	483,9	483,9	2,47	1 194,2
	2009	486,5	486,5	2,63	1 279,6

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

Řepka	2004	259,5	259,5	3,60	934,7
	2005	267,2	267,2	2,88	769,4
	2006	292,2	292,2	3,01	880,2
	2007	337,6	337,6	3,06	1 031,9
	2008	356,9	356,9	2,94	1 048,9
Mák	2009	354,8	354,8	3,18	1 128,1
	2004	27,6	27,6	0,90	24,8
	2005	44,6	44,6	0,82	36,4
	2006	57,8	57,8	0,55	31,6
	2007	56,9	56,9	0,58	33,1
Len setý přádný - stonky	2008	69,8	69,8	0,71	49,4
	2009	53,6	53,6	0,61	32,7
	2004	5,4	5,4	3,27	17,6
	2005	4,5	4,5	2,99	13,5
	2006	2,9	2,9	3,02	8,8
Jednoleté píce	2007	0,7	0,7	2,65	1,9
	2008	0,2	0,2	3,34	0,5
	2009	0,2	0,2	3,01	0,5
	2004	278,1	276,0	27,23	7 516,0
	2005	271,0	252,9	30,75	7 776,3
Víceleté píce na orné půdě (seno)	2006	246,7	241,8	28,39	6 865,9
	2007	222,8	204,2	30,03	6 131,3
	2008	217,9	212,0	31,55	6 690,0
	2009	216,2	202,5	33,81	6 847,2
	2004	222,5	222,5	6,88	1 529,7
Zelenina	2005	220,9	220,9	6,75	1 492,1
	2006	212,6	212,6	6,67	1 418,7
	2007	205,8	205,8	6,49	1 336,1
	2008	188,2	188,2	6,68	1 257,2
	2009	180,5	180,5	6,85	1 236,1
Chmel	2004	-	16,7	19,30	322,3
	2005	-	12,7	21,53	273,4
	2006	-	16,4	17,78	291,6
	2007	-	16,6	16,99	282,0
	2008	-	15,4	17,81	274,3
Vinná réva	2009	-	13,8	18,39	253,8
	2004	-	5,8	1,08	6,3
	2005	-	5,7	1,38	7,8
	2006	-	5,4	1,01	5,5
	2007	-	5,4	1,04	5,6
Trvalé travní porosty	2008	-	5,3	1,27	6,8
	2009	-	5,3	1,25	6,6
	2004	-	13,0	5,36	69,7
	2005	-	14,2	4,41	62,6
	2006	-	15,5	3,71	57,6
Ovoce celkem ⁵⁾	2007	-	17,0	5,82	99,0
	2008	-	16,3	6,03	98,3
	2009	-	16,1	4,27	68,7
	2004	858,1	858,1	3,23	2 768,9
	2005	852,7	852,7	3,12	2 663,9
z toho - jabloně ⁵⁾	2006	889,4	889,4	3,14	2 793,5
	2007	932,1	932,1	2,98	2 777,1
	2008	933,1	920,1	3,22	2 964,4
	2009	925,2	907,9	3,33	3 022,0
	2004	-	29,6	13,61	402,8
	2005	-	29,1	9,61	279,7
	2006	-	29,0	13,91	403,3
	2007	-	31,3	10,88	340,5
	2008	-	29,7	12,69	377,0
	2009	-	30,0	12,90	387,1
	2004	-	18,3	15,34	280,8
	2005	-	18,5	11,31	209,2
	2006	-	17,5	15,06	263,6
	2007	-	19,0	11,54	219,3
	2008	-	17,9	15,31	274,1
	2009	-	18,2	14,23	258,9

¹⁾ Od roku 2002 produkční plocha, která vychází z výměry zjištěné soupisem ploch ořevů k 31.5. sledovaného roku.

²⁾ Výnos je hodnota převzatá z uvedeného pramene.

³⁾ Skutečně sklizené množství plodin se uvádí z výměry produkční plochy.

⁴⁾ Od roku 2002 po dopočtu domácností.

⁵⁾ Sklízňová plocha = počet stromů v mil. kusů (bez bobulovin) včetně ořešáků vlašských, výnos = kg/1 strom.
Pramen: ČSÚ - Soupis ploch ořevů v ČR k 31.5., Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, SZIF, ČMCS, VVC
Zpracoval: H. Baudisová, I. Součková, H. Strnadlová (ÚZEI)

8.1/02 Vyhodnocení cukrovarnických kampaní

Ukazatel	MJ	2008/09	2009/10
Produkční plocha cukrovky podle SZIF	tis.ha	44,0	46,5
Zpracovaná řepa pro výrobu cukru	tis. t	2 564,9	2 831,9
Výnos cukrové řepy pro výrobu cukru	t/ha	58,31	60,94
Počet činných cukrovarů		7	7
Celková doba zpracování cukrové řepy v cukrovarech	d	102,5	114,0
Průměrný počet kampaňových dnů	d	85,6	93,4
Celková jmenovitá kapacita cukrovarů	t/d ř.	35 000	35 000
Průměrná jmenovitá kapacita cukrovaru	t/d ř.	5 000	5 000
Průměrné zpracování řepy cukrovarem za rok	tř.	403 005	465 412
Průměrné zpracování řepy cukrovarem za den	t/d ř.	4 708,0	4 983,0
Cukernatost (polarizace) sladkých řízků	%	18,04	16,85
Výroba cukru 100 Rd z řepy podle SZIF ^{1) 2)}	tis. t	414,7	431,8
Výtěžnost cukru 100 Rd z polarizačního cukru řepy	% p. c. ř.	89,4	90,5
Výtěžek cukru z řepy	% ř.	16,17	15,25
Cukr vyrobený z kapacity 1000 t/d ř.	t/kampaň	8 293	8 636
Cukr vyrobený z kapacity 1000 t/d ř.	t/den	96,88	92,46
Výnos polarizačního cukru	t/ha	10,52	10,27
Výnos bílého cukru	t/ha	9,42	9,30
Výroba bilanční melasy (P = 50 %)	tis. t	80,2	77,6
Zůstatek polarizačního cukru v melase	% ř.	1,56	1,37
Měrná spotřeba elektrické energie k výrobě rafinády	kWh/tr.	23,00	20,68
Spotřeba měrného paliva k výrobě rafinovaného cukru	% ř.	20,40	21,67
Spotřeba paliva k výrobě rafinovaného cukru	% ř.	3,30	3,35

¹⁾ V roce 2008/09 konečná a v roce 2009/10 předběžná výroba cukru.

²⁾ Cukr vyrobený v ČR z řepy vypěstované v ČR.

Pramen: ČMCS; VUC; MZe; SZIF

Zpracoval: H. Strnadlová (ÚZEI), D. Froněk (MZe), J. Gebler (VUC)

8.1/03 - Bilance výroby a spotřeby nativního bramborového škrobu¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ²⁾
Počáteční zásoba	0,7	2,4	1,1	2,0	2,7
Výroba	36,3	25,0	32,7	30,1	29,6
Dovoz	4,4	6,6	6,0	8,2	6,0
Celková nabídka	41,4	34,0	39,8	40,3	38,3
Domácí spotřeba	32,7	24,9	33,3	30,2	31,0
Vývoz	6,3	8,0	4,5	7,4	6,5
Celková poptávka	39,0	32,9	31,3	37,6	37,5
Konečná zásoba	2,4	1,1	2,0	2,7	0,8

¹⁾ Marketingový rok u bramborového škrobu začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

²⁾ V marketingovém roce 2008/09 se jedná o předběžné údaje a odhady.

Pramen: ČSÚ; materiály ÚZEI, MZe a ČSŠ

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI), J. Žižka (MZe)

8.2/01 - Stavy hospodářských zvířat¹⁾ (tis. ks)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Skot celkem	1 397	1 374	1 391	1 402	1 363	1 349	99,0
z toho - krávy	574	564	565	569	560	551	98,5
v tom - krávy bez trž. prod. mléka	141	140	154	163	160	168	104,6
- krávy s trž. prod. mléka	433	424	410	406	400	384	96,0
Prasata celkem	2 877	2 840	2 830	2 433	1 971	1 909	96,8
z toho - prasnice	233	229	225	179	142	133	93,3
Ovce a berani celkem	140	148	169	184	183	197	107,6
z toho - bahnice	80	75	87	92	99	104	105,2
Drůbež celkem	25 372	25 736	24 592	27 317	26 491	24 838	93,8
z toho - slepice	5 941	6 316	6 289	6 309	6 464	6 216	96,2
- husy	33	17	16	19	21	19	88,0
- kachny	420	494	410	496	504	402	79,6
- krůty	816	456	566	697	478	376	78,7

¹⁾ Bez „hobby aktivit“ obyvatelstva.

Pramen: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat k 1. 4.

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

8.2/02 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Výroba mléka (mil. l)	2 738	2 694	2 684	2 728	2 708	99,3
Prům. užitkovost (l mléka/krávu/rok)	6 253	6 370	6 548	6 776	6 870	101,4
Výroba hovězího masa (tis. t ž. hm.)	166,9	170,6	170,3	182,7	180,9	99,0
Průměrné přírůstky skotu ve výkrmu (kg/ks/den) ¹⁾	0,867	0,874	0,910	0,924	0,924	100,0
Výroba vepřového masa (tis. t ž. hm.) ²⁾	472,0	449,3	463,7	431,6	370,3	85,8
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu (kg/ks/den) ¹⁾	0,682	0,700	0,709	0,704	0,704	100,0
Výroba drůbežího masa (tis. t ž. hm.) ²⁾	322,3	304,9	300,1	329,1	305,7	92,9
Celková produkce vajec (mil. ks) ³⁾	2 432	2 476	2 576	2 647	2 584	97,6
Prům. užitkovost (ks vajec/slepici/rok) ⁴⁾	281,0	277,9	281,4	284,8	290,0	101,8

¹⁾ Rok 2009 odhad ÚZEI.²⁾ Celkový prodej včetně samozásobení.³⁾ Celková produkce včetně samozásobení.⁴⁾ Užitkovost za zemědělský sektor bez domácích hospodářství.

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, Výsledky chovu skotu, Výsledky chovu prasat, Výsledky chovu drůbeže, Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí; materiály ÚZEI (VÚZE) a MZE
Zpracoval: M. Abrahamová, I. Bošková, J. Teichmanová (ÚZEI)

8.2/03 - Porážky hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Skot celkem	301,3	304,3	295,7	290,0	286,1	98,7
z toho - krávy	133,9	140,0	128,7	120,8	132,6	109,8
- jalovice	28,2	26,6	24,2	25,6	27,9	108,9
- ostatní skot	128,5	128,1	132,8	132,7	114,9	86,6
- telata	10,8	9,6	10,1	10,9	10,8	99,4
Prasata celkem	3 804,3	3 884,3	3 955,9	3 671,8	3 289,8	89,6
z toho - ostatní prasata	3 702,1	3 785,3	3 841,6	3 562,2	3 210,5	90,1
- prasnice	102,1	99,0	114,3	109,6	79,3	72,4
Ovce a jehňata	15,2	14,5	14,9	14,4	11,1	76,9
Kozy a kůzlata	0,7	0,7	0,9	0,7	0,6	86,8
Drůbež celkem	146 325,2	149 159,2	141 564,6	137 173,5	134 992,1	98,4
z toho - kuřata	138 930,8	141 452,1	135 121,8	130 294,6	128 600,6	98,7
- slepice a kohouti	3 526,8	3 743,1	3 267,1	3 484,1	3 181,7	91,3
- kachny, husy	2 499,6	3 136,7	2 749,7	3 111,2	3 007,1	96,7
- krůty	1 368,0	827,3	426,0	283,7	202,7	71,5

Pramen: SVS

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

9.2/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR¹⁾ (mil. Kč)

Rok	Obrat				Vývoz				Dovoz				Balance						
	celkem		AZO		podíl AZO na ZO celkem (%)		celkem		AZO		podíl AZO na ZO celkem (%)		celkem		AZO				
	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční rozdíl			
2005	3 698 547,6	6,5	182 263,8	17,5	4,93	1 868 585,8	8,5	78 519,6	27,6	4,20	1 829 961,8	4,6	103 744,2	10,9	5,67	38 624,0	65 062,0	-25 224,6	6 792,9
2006	4 249 385,8	14,9	192 571,9	5,7	4,53	2 144 573,4	14,8	79 243,9	0,9	3,70	2 104 812,4	15,0	113 328,0	9,2	5,38	39 761,0	1 137,0	-34 084,1	-8 859,5
2007	4 870 552,5	14,6	229 228,5	19,0	4,71	2 479 233,9	15,6	99 571,8	25,7	4,02	2 391 318,6	13,6	129 656,7	14,4	5,42	87 915,3	48 154,3	-30 084,9	3 999,2
2008	4 880 224,9	0,2	237 119,5	3,4	4,86	2 473 735,6	-0,2	106 956,8	7,4	4,32	2 406 489,3	0,6	130 162,7	0,4	5,41	67 246,3	-20 669,0	-23 205,9	6 879,0
2009	4 110 680,6	-15,8	238 736,9	0,7	5,81	2 131 338,7	-13,8	105 374,1	-1,5	4,94	1 979 341,9	-17,7	133 362,8	2,5	6,74	151 996,8	84 750,5	-27 988,7	-4 782,8

¹⁾ Data k 31.3.2010.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

9.2/02 - Agrární zahraniční obchod ČR v letech 2008 a 2009 s EU 27 a se třetími zeměmi (mil. Kč)

Ukazatel	EU 27				Třetí země				Celkem					
	2008	měsíční průměr	2009	měsíční průměr	2008	měsíční průměr	2009	měsíční průměr	2008	měsíční průměr	2009	měsíční průměr	podíl intraobchodu na AZO celkem (%)	podíl intraobchodu na AZO celkem (%)
Obrat AZO	218 803,8	18 233,7	222 157,3	18 513,1	18 315,7	1 526,3	16 579,6	1 381,6	237 119,5	19 760,0	238 736,9	19 894,7	93,1	
Agrární vývoz	98 558,5	8 213,2	97 594,7	8 132,9	8 398,3	699,9	7 779,4	648,3	106 956,8	8 913,1	105 374,1	8 781,2	92,6	
Agrární dovoz ¹⁾	120 245,3	10 020,4	124 562,6	10 380,2	9 917,4	826,5	8 800,2	733,4	130 162,7	10 846,9	133 362,8	11 113,6	93,4	
Bilance AZO	-21 686,8	-1 807,2	-26 967,9	-2 247,3	-1 519,1	-126,6	-1 020,8	-85,1	-23 205,9	-1 933,8	-27 988,7	-2 332,4	96,4	

¹⁾ Důvaz je sledován podle země odesláni.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

9.2/03 - Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Region	Vývoz				Dovoz ¹⁾				Balance				
	2008	podíl (%)	2009	podíl (%)	meziroční index	2008	podíl (%)	2009	podíl (%)	meziroční index	2008	2009	meziroční rozdíl
EU 15	48 815,7	45,6	50 466,4	47,9	103,4	83 566,2	64,2	85 313,4	64,0	102,1	-34 750,5	-34 847,0	-96,5
EU 12	49 742,8	46,5	47 128,3	44,7	94,7	36 679,1	28,2	39 249,2	29,4	107,0	13 063,7	7 879,1	-5 184,6
ESVO ²⁾	855,1	0,8	985,6	0,9	115,3	477,2	0,4	480,7	0,4	100,7	377,9	504,9	127,0
OSVTE	1 469,0	1,4	1 808,5	1,7	123,1	3 046,1	2,3	2 566,0	1,9	84,2	-1 577,1	-757,5	819,6
RZ (vč. NRZ)	4 852,3	4,5	4 125,0	3,9	85,0	5 874,4	4,5	5 378,2	4,0	91,6	-1 022,1	-1 253,2	-231,1
z toho - SNS	3 032,1	2,8	2 370,5	2,2	78,2	502,2	0,4	573,4	0,4	114,2	2 529,9	1 797,1	-732,8
Ostatní regiony	1 221,9	1,1	860,3	0,8	70,4	519,7	0,4	375,3	0,3	72,2	702,2	485,0	-217,2
Celkem	106 956,8	100,0	105 374,1	100,0	98,5	130 162,7	100,0	133 362,8	100,0	102,5	-23 205,9	-27 988,7	-4 782,8

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odeslání.²⁾ ESVO = Evropské sdružení volného obchodu (Norsko, Island a Lichtenštejnsko, Švýcarsko), OSVTE = Ostatní státy s vypořádanou tržní ekonomikou, RZ = Rozvojové země, NRZ = Nejmenší rozvinuté země, SNS = Společensví nezavislý státi.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (UZEI)

9.2/04 - Vývoj komoditní skladby agrárního vývozu (mil. Kč)

KN	Komodita	2005	2006	2007	2008	2009	V roce 2009 z toho:						Meziroční index 2009/08
							EU 15		EU 12		EU 27		
							mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
01	Živá zvířata	3 833,9	3 954,7	4 413,9	4 954,9	5 007,9	2 981,8	59,5	1 595,8	31,9	4 577,6	91,4	101,1
02	Maso a jedlé droby	2 869,6	2 723,9	3 461,1	4 050,2	3 869,7	795,3	20,6	3 027,3	78,2	3 822,6	98,8	95,5
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	1 292,1	1 380,7	1 467,4	1 543,1	1 698,1	977,8	57,6	693,7	40,8	1 671,5	98,4	110,0
04	Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé včr. živ. pův.	10 470,8	12 374,2	15 692,7	14 672,4	12 825,5	7 320,6	57,1	4 383,9	34,2	11 704,5	91,3	87,4
05	Ostatní produkty živočišného původu	435,7	532,5	536,4	537,2	682,6	450,9	66,1	205,4	30,0	656,3	96,1	127,1
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	328,6	329,5	301,6	284,0	356,0	117,7	33,1	232,7	65,3	350,4	98,4	125,4
07	Zelenina, poživatelné rostliny, kořeny a hlízy	1 349,9	1 966,1	2 125,6	2 012,0	2 089,7	257,8	12,3	1 806,4	86,5	2 064,2	98,8	103,9
08	Jedlé ovoce a ořechy	3 265,5	2 554,2	2 430,9	2 357,6	2 416,2	407,6	16,9	1 986,9	82,2	2 394,5	99,1	102,5
09	Káva, čaj, maté a koření	824,2	1 139,9	1 364,8	1 322,5	1 489,2	765,8	51,4	668,2	44,9	1 434,0	96,3	112,6
10	Obiloviny	6 801,3	5 675,3	7 612,5	7 561,5	9 478,4	7 523,9	79,4	1 794,3	18,9	9 318,2	98,3	125,4
11	Mlénské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	1 964,8	2 085,5	2 844,8	3 236,2	3 208,0	809,0	25,2	1 935,1	60,3	2 744,1	85,5	99,1
12	Olejnatá a ostatní semena a plody; prům.; a léčivé rostl.; sláma a pícniny	4 582,9	3 450,3	7 513,6	8 413,2	7 375,5	4 674,2	63,4	1 617,1	21,9	6 291,3	85,3	87,7
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a výtažky	748,5	585,4	573,2	765,3	834,5	443,2	53,1	115,9	13,9	559,1	67,0	109,0
14	Rostlinné pletací materiály	4,2	5,2	3,3	4,8	4,5	1,3	28,9	3,2	71,1	4,5	100,0	93,8
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	2 065,6	2 613,3	3 372,7	3 909,4	3 611,0	923,6	25,6	2 655,9	73,5	3 579,5	99,1	92,4
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	1 682,3	1 781,2	2 346,1	2 724,5	3 129,1	339,1	10,8	2 751,6	88,0	3 090,7	98,8	114,9
17	Cukr a cukrovinky	8 087,7	6 830,0	5 086,6	5 683,4	5 228,0	2 829,7	54,1	1 659,2	31,8	4 488,9	85,9	92,0
18	Kakao a kakaové přípravky	2 716,2	3 122,8	3 701,7	4 067,9	3 636,2	1 543,1	42,4	2 041,3	56,2	3 584,4	98,6	89,4
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	3 260,3	3 744,1	4 677,0	5 636,0	5 648,5	2 132,4	37,8	3 268,2	57,8	5 400,6	95,6	100,2
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	2 020,7	2 202,8	2 632,7	2 260,3	2 195,0	292,4	13,3	1 805,7	82,3	2 098,1	95,6	97,1
21	Různé potravinářské přípravky	6 258,9	6 081,1	8 078,1	8 947,3	9 402,1	3 993,0	42,5	4 320,0	45,9	8 313,0	88,4	105,1
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	7 317,1	8 331,9	10 458,9	10 246,5	10 358,8	3 976,4	38,4	5 156,9	49,8	9 133,3	88,2	101,1
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	2 889,7	3 112,6	4 048,5	4 707,6	3 962,1	1 325,3	33,4	2 362,4	59,7	3 687,7	93,1	84,2
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	3 449,2	2 666,8	4 827,6	7 059,3	6 867,7	5 584,3	81,3	1 041,4	15,2	6 625,7	96,5	97,3
celkem		78 519,6	79 243,9	99 571,8	106 956,8	105 374,1	50 466,4	47,9	47 128,3	44,7	97 594,7	92,6	98,5

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (UZEI)

9.2/05 - Vývoj komoditní skladby agrárního dovozu (mil. Kč)

KN	Komodita	2005	2006	2007	2008	2009	V roce 2009 z toho ¹⁾ :						Meziroční index 2009/08
							EU 15		EU 12		EU 27		
							mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
01	Živá zvířata	1 043,7	1 038,3	1 030,6	1 490,4	1 931,0	1 507,1	78,0	395,9	20,5	1 903,0	98,5	129,6
02	Maso a jedlé droby	10 261,9	10 827,1	12 486,7	13 787,9	16 015,4	11 545,9	72,1	4 380,5	27,3	15 926,4	99,4	116,2
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	1 854,6	2 007,4	2 139,2	2 340,0	2 356,1	1 317,9	55,9	356,9	15,2	1 674,8	71,1	100,7
04	Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	7 360,3	8 549,9	10 439,3	10 043,9	10 313,4	5 586,4	54,2	4 698,3	45,5	10 284,7	99,7	102,7
05	Ostatní produkty živočišného původu	962,4	1 071,8	1 178,9	1 159,7	1 255,7	859,7	68,5	190,8	15,2	1 050,5	83,7	108,3
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	2 627,8	2 644,0	3 013,0	3 116,9	3 287,1	3 054,3	92,9	165,5	5,1	3 219,8	98,0	105,5
07	Zelenina, požívatelné rostliny, kořeny a hlízy	6 894,6	8 890,5	9 773,1	8 853,6	9 337,9	6 952,5	74,5	2 001,1	21,4	8 953,6	95,9	105,5
08	Jedlé ovoce a ořechy	11 599,9	10 686,9	11 287,7	11 530,8	11 006,2	8 979,2	81,6	1 037,3	9,4	10 016,5	91,0	95,5
09	Káva, čaj, maté a koření	2 332,0	2 737,8	3 285,7	3 292,7	3 487,0	1 234,1	35,4	1 412,8	40,5	2 646,9	75,9	105,9
10	Obiloviny	1 157,7	2 388,1	2 726,5	2 432,0	1 910,3	1 070,1	56,0	671,4	35,2	1 741,5	91,2	78,5
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	657,4	677,0	1 120,6	1 118,1	1 109,1	630,9	56,9	465,2	41,9	1 096,1	98,8	99,2
12	Olejnatá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a píce	2 448,5	2 732,8	2 324,8	2 763,7	2 350,2	1 533,4	65,2	491,4	21,0	2 024,8	86,2	85,0
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťavy a výtažky	519,7	471,4	665,7	1 031,9	699,6	325,6	46,5	21,2	3,1	346,8	49,6	67,8
14	Rostlinné pletací materiály	27,0	28,6	30,1	32,6	35,5	17,2	48,5	3,5	9,8	20,7	58,3	108,9
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	3 708,8	4 318,3	3 823,6	5 378,7	6 202,0	2 945,2	47,5	3 085,7	49,7	6 030,9	97,2	115,3
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	2 656,0	3 124,2	4 152,7	4 233,0	4 428,2	2 409,6	54,4	1 638,0	37,0	4 047,6	91,4	104,6
17	Cukr a cukrovinky	3 713,6	3 850,7	5 086,0	3 788,9	3 789,9	2 009,0	53,0	1 665,1	43,9	3 674,1	96,9	100,0
18	Kakao a kakaové přípravky	5 040,9	5 686,9	6 308,4	6 068,5	6 177,4	3 938,3	63,8	2 079,4	33,6	6 017,7	97,4	101,8
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	6 489,6	6 923,0	8 031,6	8 734,7	9 027,5	5 331,1	59,1	3 429,3	37,9	8 760,4	97,0	103,4
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	4 740,6	5 380,9	6 559,3	6 548,5	6 030,4	3 679,5	61,0	1 737,5	28,8	5 417,0	89,8	92,1
21	Různé potravinářské přípravky	8 775,2	8 764,3	10 390,8	10 516,5	9 788,0	5 265,2	53,8	3 559,9	36,4	8 825,1	90,2	93,1
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	7 071,1	7 970,7	9 340,3	9 699,8	9 950,3	6 008,9	60,4	2 964,8	29,8	8 973,7	90,2	102,6
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	7 040,4	7 112,1	7 863,6	8 792,5	8 433,6	6 731,2	79,8	1 265,9	15,0	7 997,1	94,8	95,9
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	4 760,6	5 445,3	6 598,4	3 407,4	4 440,8	2 381,2	53,6	1 531,6	34,5	3 912,8	88,1	130,3
Celkem		103 744,2	113 328,0	129 656,7	130 162,7	133 362,8	85 313,4	64,0	39 249,2	29,4	124 562,6	93,4	102,5

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odeslání.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

9.2/06 - Vývoj komoditní skladby bilance agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

KN	Komodita	2005	2006	2007	2008	2009	V roce 2009 z toho:			Meziroční index 2009/08
							EU 15	EU 12	EU 27	
01	Živá zvířata	2 790,2	2 916,4	3 383,3	3 464,5	3 076,9	1 474,7	1 199,9	2 674,6	88,8
02	Maso a jedlé droby	-7 392,3	-8 103,2	-9 025,6	-9 737,7	-12 145,7	-10 750,6	-1 353,2	-12 103,8	124,7
03	Ryby, korýši a jiní vodní bezobratlovci	-562,5	-626,7	-671,8	-796,9	-658,0	-340,1	336,8	-3,3	82,6
04	Mléko a mléčné výrobky, prači vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	3 110,5	3 824,3	5 253,4	4 628,5	2 512,1	1 734,2	-314,4	1 419,8	54,3
05	Ostatní produkty živočišného původu	-526,7	-539,3	-642,5	-622,5	-573,1	-408,8	14,6	-394,2	92,1
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	-2 299,2	-2 314,5	-2 711,4	-2 832,9	-2 931,1	-2 936,6	67,2	-2 869,4	103,5
07	Zelenina, požívatelné rostliny, kořeny a hlízy	-5 544,7	-6 924,4	-7 647,5	-6 841,6	-7 248,2	-6 694,7	-194,7	-6 889,4	105,9
08	Jedlé ovoce a ořechy	-8 334,4	-8 132,7	-8 856,8	-9 173,2	-8 590,0	-8 571,6	949,6	-7 622,0	93,6
09	Káva, čaj, maté a koření	-1 507,8	-1 597,9	-1 920,9	-1 970,2	-1 997,8	-468,3	-744,6	-1 212,9	101,4
10	Obiloviny	5 643,6	3 287,2	4 886,0	5 129,5	7 568,1	6 453,8	1 122,9	7 576,7	147,5
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	1 307,4	1 408,5	1 724,2	2 118,1	2 098,9	1 78,1	1 469,9	1 648,0	99,1
12	olejnatá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a pícniny	2 134,4	717,5	5 188,8	5 649,5	5 025,3	3 140,8	1 125,7	4 266,5	89,0
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťavy a výtažky	228,8	114,0	-92,5	-266,6	134,9	117,6	94,7	212,3	x
14	Rostlinné pletací materiály	-22,8	-23,4	-26,8	-27,8	-31,0	-15,9	-0,3	-16,2	111,5
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	-1 643,2	-1 705,0	-450,9	-1 469,3	-2 591,0	-2 021,6	-429,8	-2 451,4	176,3
16	Přípravky z masa, ryb, korýšů, měkkýšů, apod.	-973,7	-1 343,0	-1 806,6	-1 508,5	-1 299,1	-2 070,5	1 113,6	-956,9	86,1
17	Cukr a cukrovinky	4 374,1	2 979,3	0,6	1 894,5	1 438,1	820,7	-5,9	814,8	75,9
18	Kakao a kakaové přípravky	-2 324,7	-2 564,1	-2 606,7	-2 000,6	-2 541,2	-2 395,2	-38,1	-2 433,3	127,0
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	-3 229,3	-3 178,9	-3 354,6	-3 098,7	-3 379,0	-3 198,7	-161,1	-3 359,8	109,0
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	-2 719,9	-3 178,1	-3 926,6	-4 288,2	-3 835,4	-3 387,1	68,2	-3 318,9	89,4
21	Různé potravinářské přípravky	-2 516,3	-2 683,2	-2 312,7	-1 569,2	-385,9	-1 272,2	760,1	-512,1	24,6
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	246,0	361,2	1 118,6	546,7	408,5	-2 032,5	2 192,1	159,6	74,7
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	-4 150,7	-3 999,5	-3 815,1	-4 084,9	-4 471,5	-5 405,9	1 096,5	-4 309,4	109,5
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	-1 311,4	-2 778,5	-1 770,8	3 651,9	2 426,9	3 203,1	-490,2	2 712,9	66,5
Celkem		-25 224,6	-34 084,1	-30 084,9	-23 205,9	-27 988,7	-34 847,0	7 879,1	-26 967,9	120,6

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (UZEI)

9.2/07 - Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU 15 (mil. Kč)

Rok	Vývoz														Celkem
	AT	BE	DE	DK	ES	FI	FR	GB	GR	IE	IT	LU	NL	PT	SE
2005	3 912,1	1 305,2	18 908,7	412,9	541,9	231,8	1 713,9	1 784,8	357,4	84,7	2 111,8	6,4	1 764,5	29,1	482,0
2006	4 035,0	1 206,9	18 410,0	483,6	667,2	277,3	1 638,1	2 110,2	472,5	128,7	2 674,0	3,6	1 660,0	30,0	621,3
2007	4 717,0	1 298,7	24 252,3	590,3	749,0	619,4	2 074,5	2 796,3	409,2	149,1	3 591,0	3,3	2 267,8	54,8	853,1
2008	5 609,5	1 361,3	23 146,0	705,5	637,8	765,8	2 130,4	3 495,5	393,9	213,2	6 957,6	4,3	2 122,4	58,0	1 214,4
2009	5 657,4	1 585,3	23 628,4	704,7	679,5	655,4	2 649,0	3 731,5	355,7	370,3	7 084,8	11,1	1 915,8	77,7	1 359,7
	Dovoz ¹⁾														
2005	5 137,9	3 301,3	26 817,5	1 746,9	5 300,3	236,3	3 765,1	1 265,3	785,4	496,3	5 551,0	42,8	9 569,1	80,1	491,3
2006	5 956,6	3 682,3	27 990,6	1 802,8	5 576,5	414,0	4 301,5	1 482,2	1 036,5	559,9	6 325,1	26,9	10 566,9	115,9	543,4
2007	6 386,5	4 444,1	34 009,6	2 010,6	5 795,5	386,3	5 269,9	1 614,6	956,6	916,2	7 357,8	48,7	12 956,5	200,5	664,6
2008	6 730,2	4 064,4	33 926,1	2 069,2	5 857,1	221,1	5 031,5	1 685,0	1 242,1	734,9	7 204,3	12,1	13 374,5	650,3	763,4
2009	6 946,2	4 436,3	33 951,6	2 201,4	6 224,0	233,6	5 672,3	1 620,2	950,9	1 039,1	6 948,5	17,8	13 351,2	1 014,7	705,6
	Balance														
2005	-1 225,8	-1 996,1	-7 908,8	-1 334,0	-4 758,4	-4,5	-2 051,2	519,5	-428,0	-411,6	-3 439,2	-36,4	-7 804,6	-51,0	-9,3
2006	-1 921,6	-2 475,4	-9 580,6	-1 319,2	-4 909,3	-136,7	-2 663,4	628,0	-564,0	-431,2	-3 651,1	-23,3	-8 906,9	-85,9	77,9
2007	-1 669,5	-3 145,4	-9 757,3	-1 420,3	-5 046,5	233,1	-3 195,4	1 181,7	-547,4	-767,1	-3 766,8	-45,4	-10 688,7	-145,7	188,5
2008	-1 120,7	-2 703,1	-10 780,1	-1 363,7	-5 219,3	544,7	-2 901,1	1 810,5	-848,2	-521,7	-246,7	-7,8	-11 252,1	-592,3	451,0
2009	-1 288,8	-2 851,0	-10 323,2	-1 496,7	-5 544,5	421,8	-3 023,3	2 111,3	-595,2	-668,8	136,3	-6,7	-11 435,4	-937,0	654,1

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odesláni.²⁾ AT - Rakousko, BE - Belgie, DE - Německo, DK - Dánsko, ES - Španělsko, FI - Finsko, FR - Francie, GB - V. Británie, GR - Řecko, IE - Irsko, IT - Itálie, LU - Lucembursko, NL - Nizozemsko, PT - Portugalsko, SE - Švédsko.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

9.2/08 - Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU 12 (mil. Kč)

Rok	Vývoz											
	BG	CY	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SI	SK	Celkem
2005	236,1	7,8	130,9	3 903,0	304,0	182,7	3,6	7 148,7	862,7	497,9	20 817,3	34 094,8
2006	350,9	19,0	152,3	3 735,3	358,3	353,6	6,3	8 417,1	1 184,7	578,5	20 785,0	35 941,0
2007	531,4	18,8	140,6	4 535,1	540,3	217,4	6,0	10 846,9	2 146,0	550,4	27 046,6	46 579,6
2008	442,8	12,9	135,6	5 070,7	559,4	199,3	4,6	11 886,0	1 957,3	572,6	28 901,7	49 742,8
2009	394,9	15,7	124,7	4 667,5	494,4	322,9	30,3	10 401,9	2 102,1	602,8	27 971,1	47 128,3
	Dovoz ¹⁾											
2005	310,0	127,9	93,5	4 058,6	246,5	88,8	0,0	12 732,0	101,6	96,4	10 556,2	28 411,4
2006	284,6	75,8	98,4	4 264,7	266,0	106,3	2,7	16 306,8	136,1	82,1	12 681,1	34 304,6
2007	306,3	60,7	90,9	5 007,7	351,3	104,6	4,6	16 810,1	502,0	114,3	13 845,7	37 203,2
2008	386,5	51,7	84,3	4 811,1	178,7	107,4	1,3	17 036,6	538,4	111,7	13 365,9	36 679,1
2009	321,1	34,8	78,9	4 970,3	204,1	106,9	0,1	19 721,6	538,5	154,6	13 118,4	39 249,2
	Balance											
2005	-73,9	-120,1	37,4	-155,6	57,5	93,9	3,6	-5 583,3	761,1	401,5	10 261,1	5 683,4
2006	66,3	-56,8	53,9	-529,4	92,3	247,3	3,6	-7 889,7	1 048,6	496,4	8 103,9	1 636,4
2007	225,1	-41,9	49,7	-472,6	189,0	112,8	1,4	-5 963,2	1 644,0	436,1	13 200,9	9 376,4
2008	56,3	-38,8	51,3	259,6	380,7	91,9	3,3	-5 150,6	1 418,9	460,9	15 535,8	13 063,7
2009	73,8	-19,1	45,8	-302,8	290,3	216,0	30,2	-9 319,7	1 563,6	448,2	14 852,7	7 879,1

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odesláni.²⁾ BG - Bulharsko, CY - Kypr, EE - Estonsko, HU - Maďarsko, LT - Litva, LV - Lotyšsko, MT - Malta, PL - Polsko, RO - Rumunsko, SI - Slovinsko a SK - Slovensko.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

10.1/01 - SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny						Základní stálé ceny roku 2000					
		2005	2006	2007	2008	2009		2005	2006	2007	2008	2009	
01	OBILOVINY (VČETNĚ OSIVA)	20 088	18 973	30 612	26 433	19 099		23 700	19 904	22 530	26 226	24 535	
01.1	Pšenice a špalda	10 752	10 604	16 825	13 646	10 267		13 140	11 193	12 540	14 667	13 778	
01.1/1	Pšenice měkká a špalda	10 752	10 604	16 825	13 646	10 267		13 140	11 193	12 540	14 667	13 778	
01.1/2	Pšenice tvrdá (durum)	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	
01.2	Žito a ozimé směsky	438	248	742	672	401		511	194	475	561	476	
01.3	Ječmen	6 130	5 481	8 077	8 520	5 441		6 497	5 590	5 758	6 728	6 006	
01.4	Oves a letní směsky	336	385	570	452	374		359	371	399	393	417	
01.5	Kukuřice na zrno	1 927	1 921	3 717	2 514	2 210		2 600	2 229	2 839	3 276	3 332	
01.6	Rýže	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	
01.7	Ostatní obiloviny	504	334	682	629	406		594	328	519	602	527	
02	TECHNICKÉ PLODINY	13 508	13 145	14 518	16 426	13 251		12 815	12 282	12 314	12 768	13 454	
02.1	Výsev olejnin a olejnaté plodiny (včetně osiva)	6 576	7 992	10 158	11 778	9 175		7 117	7 444	7 829	8 447	8 994	
02.2	Luskoviny (včetně osiva)	354	308	323	357	296		400	365	270	216	275	
02.4	Cukrová řepa	4 709	3 273	2 466	2 267	2 254		3 387	3 041	2 800	2 795	2 944	
02.5	Ostatní technické plodiny	1 870	1 573	1 571	2 023	1 525		1 910	1 432	1 415	1 310	1 242	
03	KRMNÉ PLODINY	7 632	7 383	8 785	8 905	8 708		8 532	8 163	7 743	8 150	8 276	
04	ZELENINA A ZAHRADNICKÉ VÝROBKY	4 149	4 555	4 595	4 507	4 790		3 856	3 796	3 685	3 645	3 790	
04.1	Čerstvá zelenina	1 381	1 614	1 614	1 392	1 363		1 411	1 304	1 314	1 328	1 362	
04.2	Sazenice a květiny	2 768	2 941	2 981	3 115	3 427		2 445	2 492	2 356	2 317	2 428	
05	BRAMBORY (VČETNĚ SADBY)	2 510	2 922	4 429	2 630	2 470		4 305	2 921	3 491	3 277	3 198	
06	OVOCE	1 351	1 507	1 606	1 675	1 251		1 308	1 383	1 340	1 509	1 514	
06.1	Čerstvé ovoce	1 351	1 507	1 606	1 675	1 251		1 308	1 383	1 340	1 509	1 514	
07	VINO	324	504	1 311	1 022	709		590	543	1 157	1 148	803	
09	OSTATNÍ ROSTLINNÉ VÝROBKY	401	497	546	595	525		390	470	503	490	437	
10	ROSTLINNÁ PRODUKCE (01 AŽ 09)	49 962	49 484	66 401	62 191	50 802		55 493	49 462	52 747	57 213	56 006	

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí
Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

I0. I/02 - SZÚ - Celková produkce - živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Základní stálé ceny roku 2000				
		2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
I1	ZVÍŘATA	24 401	25 752	25 880	26 468	23 554	25 308	25 760	26 775	26 613	24 248
I1.1	Skot	5 459	7 885	7 757	7 644	7 443	5 085	5 820	5 896	6 334	6 274
I1.2	Prasata	12 331	11 997	11 741	11 267	9 654	13 679	13 630	14 626	13 364	11 510
I1.3	Lichokopytníci										
I1.4	Ovce a kozy	71	100	91	57	44	103	82	45	41	33
I1.5	Drůbež	6 449	5 682	6 213	7 420	6 322	6 348	6 134	6 130	6 796	6 353
I1.6	Ostatní zvířata	91	88	79	79	90	93	93	78	78	78
I2	ŽIVOČIŠNÉ VÝROBKY	23 297	22 043	23 270	25 344	18 441	22 423	22 209	22 288	22 846	22 635
I2.1	Mléko	21 354	20 174	21 123	22 893	16 134	20 001	19 858	19 775	20 118	20 030
I2.2	Vejce	1 918	1 840	2 126	2 429	2 284	2 393	2 314	2 482	2 705	2 576
I2.3	Ostatní živočišné výrobky	25	30	22	22	23	29	37	31	23	29
I3	ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE (I1+I2)	47 698	47 795	49 151	51 812	41 995	47 731	47 969	49 063	49 459	46 883
I4	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ (I0+I3)	97 660	97 279	115 552	114 003	92 797	103 224	97 431	101 810	106 672	102 889
I5	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH SLUŽEB	2 164	2 346	2 327	2 657	2 800	1 150	1 261	1 257	1 395	1 412
I6	ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE (I4+I5)	99 825	99 626	117 879	116 660	95 597	104 375	98 692	103 067	108 067	104 301
I7	NEZEMĚDĚLSKÉ VEDLEJŠÍ ČINNOSTI (NEODDĚLITELNÉ)	3 068	2 640	2 304	2 179	1 783	3 478	2 768	2 054	2 209	2 062
I7.1	Zpracování zemědělských výrobků	2 891	2 378	1 943	1 800	1 393	3 318	2 537	1 737	1 873	1 722
I7.2	Ostatní neoddělitelné vedlejší činnosti (zboží a služby)	177	261	361	379	390	160	232	317	336	341
I8	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ (I6+I7)	102 893	102 265	120 182	118 839	97 381	107 853	101 461	105 121	110 276	106 363

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

10.1/03 - SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Základní stálé ceny roku 2000				
		2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ	102 893	102 265	120 182	118 839	97 381	107 853	101 461	105 121	110 276	106 363
19	MEZISPOTŘEBA CELKEM	75 600	76 519	86 633	88 611	79 877	72 829	72 634	74 518	72 655	70 963
20	HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (18-19)	27 293	25 747	33 550	30 229	17 504	35 024	28 827	30 603	37 621	35 400
21	SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU	12 992	13 501	14 181	14 533	14 369	11 670	11 909	12 247	12 366	12 022
22	ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (20-21)	14 300	12 246	19 369	15 696	3 135	23 355	16 918	18 356	25 255	23 378
23	NAHRADY ZAMĚSTNANCŮM	20 153	20 559	24 362	25 813	24 522	.	.	.	.	.
24	OSTATNÍ DANĚ NA VÝROBU ¹⁾	1 564	1 464	1 397	1 378	1 295	.	.	.	.	.
25	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	19 025	21 123	20 647	25 788	30 287	.	.	.	.	.
26	DŮCHOD Z FAKTORŮ (22-24+25)	31 762	31 905	38 618	40 106	32 127	.	.	.	.	.
27	ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK/SMÍŠENÝ DŮCHOD (26-23)	11 608	11 346	14 256	14 293	7 604	.	.	.	.	.
28	PŘEDEPSANÉ PACHTOVNÉ A OSTATNÍ NÁJEMNÉ Z NEMOVITOSTÍ	3 056	3 245	3 472	3 611	3 615	.	.	.	.	.
29	NÁKLADOVÉ ÚROKY	1 522	1 568	1 434	1 498	1 513	.	.	.	.	.
30	VÝNOSOVÉ ÚROKY	579	645	660	637	689	.	.	.	.	.
31	PODNIKATELSKÝ DŮCHOD (26-23-28-29+30)	7 609	7 178	10 009	9 821	3 166	.	.	.	.	.

¹⁾ Daně investiční v ČR neexistují.

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

10.1/04 - SZÚ - Kapitálový účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny					Stálé ceny roku 2000				
		2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
32	HTFK ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ	4 433	4 317	4 145	3 759	3 759	4 457	4 447	4 243	3 638	3 638
32.1	HTFK Výsadby	172	196	172	172	172	123	128	106	92	92
32.2	HTFK Zvířata	4 261	4 121	3 973	3 587	3 587	4 335	4 320	4 137	3 546	3 546
33	HTFK NEZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ	9 739	10 397	11 540	11 800	11 800	8 912	9 322	10 306	10 552	10 552
33.1	HTFK Stroje a zařízení	6 844	6 277	7 423	7 646	7 646	6 440	5 904	7 019	7 384	7 384
33.2	HTFK Budovy	2 883	4 104	4 098	4 139	4 139	2 462	3 403	3 271	3 156	3 156
33.3	Ostatní HTFK	12	16	19	14	14	10	15	16	12	12
34	HRUBÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (32+33)	14 172	14 714	15 685	15 559	15 559	13 370	13 769	14 550	14 190	14 190
35	ČISTÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (34-21)	1 180	1 213	1 504	1 026	1 026	1 700	1 860	2 303	1 824	1 824
36	ZMĚNA STAVU ZASOB	-1 314	-1 938	725	3 127	3 127	-1 486	-2 218	544	2 616	2 616
37	KAPITÁLOVÉ TRANSFERY	1 440	1 171	1 177	1 692	1 692	1 093	981	916	1 317	1 317
37.1	Investiční dotace	920	790	812	1 320	1 320	699	662	633	1 027	1 027
37.2	Ostatní kapitálové transfery	520	380	364	372	372	395	319	283	290	290

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

10.2/01 - Výsledky hospodaření podniků podle právní formy

Strukturální ukazatele	Jednotky	Fyzické osoby		Právnícké osoby		Celkem	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	2,4	2,4	3,6	3,2	3,3	3,0
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	88,6	82,9	1 049,7	993,6	257,8	234,3
z toho - obiloviny	ha/podnik	41,6	38,6	477,9	430,8	119,8	106,3
- ostatní polní plodiny	ha/podnik	13,0	12,2	186,5	178,6	44,5	41,0
- krmné plodiny	ha/podnik	32,5	30,8	365,9	367,6	88,6	83,2
Pronajatá využívaná zem. půda	%	69,7	67,4	95,1	93,6	88,1	86,3
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	25,6	25,8	47,4	42,4	42,0	38,4
z toho - dojnice	DJ/100 ha	4,9	4,9	15,9	14,2	13,1	12,0
- ostatní skot	DJ/100 ha	15,9	16,1	17,4	17,4	17,0	17,0
- prasata	DJ/100 ha	3,6	3,1	12,1	9,0	10,1	7,6
- drůbež	DJ/100 ha	0,2	0,3	1,8	1,6	1,4	1,3
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,58	0,58	0,95	0,85	0,88	0,82
Ukazatele standardního výstupu EU							
Celková produkce	Kč/ha	25 116	22 363	35 759	33 507	33 155	30 752
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	19 312	16 581	19 953	19 153	19 809	18 479
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	5 151	5 100	13 780	12 137	11 660	10 456
Ostatní produkce	Kč/ha	653	683	2 025	2 216	1 686	1 817
Celkové náklady	Kč/ha	23 281	23 868	40 278	39 758	35 964	35 663
Výrobní spotřeba	Kč/ha	16 561	17 137	26 607	26 250	24 168	24 022
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	7 368	8 532	7 715	8 312	7 584	8 287
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	4 088	4 566	4 149	4 378	4 084	4 325
- environmentální dotace	Kč/ha	1 165	1 567	847	1 172	887	1 220
- dotace na LFA	Kč/ha	1 070	1 013	664	749	734	757
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	31	58	61	112	59	103
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	441	508	628	622	583	605
- dotace na externí faktory	Kč/ha	66	162	139	137	122	149
- jednotná platba na plochu	Kč/ha	2 768	3 052	2 774	3 053	2 774	3 058
Daně a poplatky	Kč/ha	286	285	430	405	395	375
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	15 637	13 473	16 437	15 164	16 176	14 642
Odpisy	Kč/ha	4 241	4 180	2 963	3 002	3 368	3 421
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	11 396	9 294	13 474	12 162	12 808	11 222
Mzdové náklady	Kč/ha	1 388	1 373	9 073	8 713	6 997	6 647
Pachtovné	Kč/ha	785	815	1 234	1 327	1 047	1 125
Nákladové úroky	Kč/ha	307	364	401	467	383	448
Dotace investiční	Kč/ha	84	160	317	286	264	254
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	9 000	6 902	3 083	1 942	4 644	3 256
x							
Aktiva celkem	Kč/ha	67 006	67 273	87 771	83 853	83 438	80 333
Stálá aktiva	Kč/ha	53 259	53 322	62 411	59 431	61 145	58 817
Oběžná aktiva	Kč/ha	13 748	13 951	25 360	24 422	22 293	21 517
Vlastní kapitál	Kč/ha	60 422	60 716	64 757	60 697	64 574	61 590
Cizí zdroje	Kč/ha	6 585	6 557	23 014	23 155	18 864	18 743
Hrubé investice	Kč/ha	4 753	3 710	4 110	4 616	4 414	4 489
Čisté investice	Kč/ha	512	-470	1 147	1 614	1 046	1 069
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	470,6	382,4	375,2	383,0	386,5	374,9
Důchod ze zemědělské činnosti/FWU	tis. Kč/FWU	489,0	364,9	-	-	-	-
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	65,94	76,63	74,41	78,34	72,89	78,11
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,37	0,33	0,41	0,40	0,40	0,38
Míra zadluženosti ³⁾	%	9,83	9,75	26,22	27,61	22,61	23,33
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	13,43	10,26	3,51	2,32	5,57	4,05

¹⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.²⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%).³⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%).⁴⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%).

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

10.2/02 - Výsledky hospodaření podniků podle LFA

Strukturální ukazatele	Jednotky	Převažující horské LFA (H) ¹⁾		Převažující ostatní LFA (O) ²⁾		Kombinace LFA a mimo LFA (Z) ³⁾		Oblasti mimo LFA (N) ⁴⁾		Celkem	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	2,7	2,4	3,0	2,8	3,4	3,3	3,6	3,1	3,3	3,0
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	282,2	247,6	226,2	203,7	767,2	802,8	200,0	174,1	257,8	234,3
z toho - obiloviny	ha/podnik	46,7	35,2	85,3	74,0	330,0	344,9	122,8	106,3	119,8	106,3
- ostatní polní plodiny	ha/podnik	14,5	10,6	30,9	27,7	137,5	152,2	44,6	39,7	44,5	41,0
- krmné plodiny	ha/podnik	220,8	201,3	108,7	101,5	296,3	301,4	24,9	22,3	88,6	83,2
Pronajatá využívaná zem. půda	%	81,8	77,5	86,5	84,3	91,9	92,2	88,9	86,7	88,1	86,3
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	49,1	47,7	49,0	45,7	52,6	48,5	31,3	26,0	42,0	38,4
z toho - dojnice	DJ/100 ha	14,5	12,5	16,3	14,2	18,7	19,0	8,5	6,8	13,1	12,0
- ostatní skot	DJ/100 ha	28,9	30,0	23,1	23,6	19,1	19,2	9,4	8,4	17,0	17,0
- prasata	DJ/100 ha	2,4	2,2	7,5	5,6	13,2	9,2	12,2	9,5	10,1	7,6
- drůbež	DJ/100 ha	2,3	1,6	1,3	1,3	1,2	1,1	1,2	1,2	1,4	1,3
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ⁵⁾	0,56	0,53	0,83	0,77	0,98	1,01	1,41	1,15	0,88	0,82
Ukazatele standardního výstupu EU											
Celková produkce	Kč/ha	19 976	18 013	29 251	25 964	32 556	33 739	39 302	35 441	33 155	30 752
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	7 567	6 448	14 308	13 008	15 755	16 608	28 166	26 048	19 809	18 479
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	10 924	10 158	13 434	11 575	15 503	15 215	9 111	7 288	11 660	10 456
Ostatní produkce	Kč/ha	1 484	1 407	1 509	1 381	1 299	1 916	2 025	2 106	1 686	1 817
Celkové náklady	Kč/ha	26 091	25 705	32 133	31 564	37 666	39 418	39 935	38 695	35 964	35 663
Výrobní spotřeba	Kč/ha	17 207	16 996	21 964	21 749	25 471	26 249	26 677	26 096	24 168	24 022
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	9 878	11 919	8 004	8 777	7 529	7 764	6 719	7 197	7 584	8 287
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	6 610	7 937	4 542	4 772	3 922	3 818	3 185	3 254	4 084	4 325
- environmentální dotace	Kč/ha	2 040	2 937	1 269	1 600	704	958	448	640	887	1 220
- dotace na LFA	Kč/ha	2 864	2 917	1 084	1 138	582	542	0	9	734	757
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	1	5	0	2	6	5	132	240	59	103
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	385	398	530	522	658	650	632	685	583	605
- dotace na externí faktory	Kč/ha	88	101	120	153	146	143	122	166	122	149
- jednotná platba na plochu	Kč/ha	2 775	3 051	2 776	3 069	2 779	3 061	2 771	3 052	2 774	3 058
Daně a poplatky	Kč/ha	223	209	332	321	364	342	493	473	395	375
Hrubá příd. hodnota	Kč/ha	12 424	12 727	14 959	12 671	14 250	14 911	18 851	16 069	16 176	14 642
Odpisy	Kč/ha	2 572	2 680	3 000	2 904	2 675	3 107	4 131	4 089	3 368	3 421
Čistá příd. hodnota	Kč/ha	9 852	10 047	11 959	9 767	11 575	11 805	14 720	11 980	12 808	11 222
Mzdové náklady	Kč/ha	5 466	5 071	6 099	5 701	8 264	8 536	7 260	6 538	6 997	6 647
Pachtovné	Kč/ha	493	578	659	732	873	1 014	1 489	1 554	1 047	1 125
Nákladové úroky	Kč/ha	354	381	411	479	383	512	379	417	383	448
Dotace investiční	Kč/ha	115	155	366	224	362	407	210	213	264	254
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	3 655	4 172	5 156	3 080	2 417	2 149	5 802	3 684	4 644	3 256
x											
Aktiva celkem	Kč/ha	62 428	63 398	78 082	73 408	81 868	85 894	93 124	85 938	83 438	80 333
Stálá aktiva	Kč/ha	47 955	48 101	58 558	55 285	59 131	61 971	67 362	62 150	61 145	58 817
Oběžná aktiva	Kč/ha	14 473	15 297	19 524	18 123	22 737	23 922	25 762	23 789	22 293	21 517
Vlastní kapitál	Kč/ha	46 598	48 539	61 875	57 133	59 737	61 267	73 691	68 098	64 574	61 590
Cizí zdroje	Kč/ha	15 830	14 859	16 207	16 275	22 130	24 627	19 433	17 840	18 864	18 743
Hrubé investice	Kč/ha	4 518	2 736	5 072	4 742	4 129	4 950	4 207	4 656	4 414	4 489
Čisté investice	Kč/ha	1 946	56	2 072	1 839	1 454	1 843	76	567	1 046	1 069
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	369,9	421,7	402,8	351,8	342,3	360,5	404,2	382,4	386,5	374,9
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	86,14	94,36	75,09	83,77	78,24	77,80	67,88	73,63	72,89	78,11
Obrat celkových aktiv ⁶⁾	x	0,32	0,28	0,37	0,35	0,40	0,39	0,42	0,41	0,40	0,38
Míra zadluženosti ⁷⁾	%	25,36	23,44	20,76	22,17	27,03	28,67	20,87	20,76	22,61	23,33
Výnosnost celkového kapitálu ⁸⁾	%	5,85	6,58	6,60	4,20	2,95	2,50	6,23	4,29	5,57	4,05

¹⁾ Více než 50 % z p. v H.²⁾ Více než 50 % z p. v O a S, pokud H bude menší než 50 %.³⁾ Zastoupena z p. v LFA, ale nezařazena do H nebo O.⁴⁾ 100 % z p. mimo LFA.⁵⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.⁶⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%).⁷⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%).⁸⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%).

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2009

I 0.2/03 - Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření

Ukazatel	Jednotky	Polní výroba			Zahradnictví			Trvalé kultury			Produkce mléka			Chov skotu			Smíšená výroba			Celkem		Jednotky	Chov prasat a drůbeže	
		2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008		2007	2008
Strukturní ukazatele																								
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	2,7	2,5	22,2	29,7	16,7	14,7	4,1	4,1	1,9	1,8	3,6	3,2	3,3	3,0	3,0	AWU/podnik	12,0	10,8					
Využívaná zemědělská půda z toho - obiloviny	ha/podnik	256,5	223,5	20,7	12,6	42,5	23,5	21,5	209,8	226,0	192,7	453,0	443,7	257,8	234,3	234,3	ha/podnik	41,5	26,1					
- ostatní polní plodiny	ha/podnik	160,1	138,1	3,3	0,0	13,6	6,1	46,6	45,0	16,7	12,3	194,7	184,8	119,8	106,3	106,3	ha/podnik	31,4	19,1					
- krmné plodiny	ha/podnik	60,3	54,0	7,8	4,8	2,8	1,7	8,1	8,7	3,2	2,3	74,8	73,5	44,5	41,0	41,0	ha/podnik	7,5	5,1					
- krmná zelenina	ha/podnik	32,2	28,2	0,3	0,1	4,1	1,4	16,0	15,0	20,5	17,4	181,3	183,9	88,6	83,2	83,2	ha/podnik	2,1	1,6					
Pronajatá využívaná zemědělská půda	%	88,1	85,7	84,6	82,8	80,0	68,4	83,7	85,3	80,5	75,0	91,5	90,7	88,1	86,3	86,3	%	87,7	87,3					
Počet dobytčích jednotek z toho - dojnice	DJ/100 ha	26,3	21,6	0,0	0,0	30,2	6,4	64,7	65,1	42,0	43,4	59,4	53,0	42,0	38,4	38,4	DJ/podnik	576,9	730,5					
- ostatní skot	DJ/100 ha	6,3	4,3	0,0	0,0	5,2	0,6	36,1	37,6	5,4	4,3	21,2	19,3	13,1	12,0	12,0	DJ/podnik	0,0	0,0					
- prasata	DJ/100 ha	8,3	7,4	0,0	0,0	9,2	4,2	26,8	26,3	32,6	34,8	22,3	22,1	17,0	17,0	17,0	DJ/podnik	0,3	0,2					
- drůbež	DJ/100 ha	10,2	8,6	0,0	0,0	15,7	1,6	1,7	0,9	0,6	0,5	14,1	9,6	10,1	7,6	7,6	DJ/podnik	467,5	374,9					
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	1,4	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,2	1,1	1,7	1,7	1,4	1,3	1,3	DJ/podnik	109,0	355,2					
Ukazatele standardního výstupu EU	DJ/ha ¹⁾	1,15	0,92	0,00	0,00	1,40	0,60	0,84	0,86	0,43	0,44	1,08	1,00	0,88	0,82	0,82	DJ/ha	0,10	0,16					
Ukazatele hospodaření																								
Celková produkce	Kč/ha	33 198	30 543	235 178	290 722	76 614	75 934	32 429	33 956	12 354	11 762	35 420	32 918	33 155	30 752	30 752	tis. Kč/podnik	16 018	16 342					
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	24 289	22 968	228 177	283 160	61 741	72 685	8 796	8 759	5 041	4 718	16 173	15 628	19 809	18 479	18 479	tis. Kč/podnik	11 102	634					
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	7 253	5 634	0	0	7 997	758	21 783	22 881	6 029	5 974	17 717	15 538	11 660	10 436	10 436	tis. Kč/podnik	14 226	14 975					
Ostatní produkce	Kč/ha	1 657	1 941	7 001	7 562	6 876	2 491	1 850	2 013	1 284	1 071	1 531	1 752	1 686	1 817	1 817	tis. Kč/podnik	691	733					
Celkové náklady	Kč/ha	34 137	33 919	202 464	250 285	72 633	70 823	37 112	40 213	19 018	19 024	39 824	39 248	35 964	35 663	35 663	tis. Kč/podnik	16 887	17 429					
Výrobní spotřeba	Kč/ha	23 162	23 102	140 461	154 865	38 638	40 372	24 457	26 532	13 083	13 055	26 869	26 446	24 168	24 022	24 022	tis. Kč/podnik	13 109	14 014					
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	6 500	6 935	4 588	8 749	11 287	16 997	9 471	10 145	10 179	12 817	7 743	8 060	7 584	8 287	8 287	tis. Kč/podnik	394	328					
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	2 974	3 039	1 565	4 520	7 815	11 996	6 027	6 317	7 057	8 771	4 147	4 079	4 084	4 325	4 325	tis. Kč/podnik	101	149					
- environmentální dotace	Kč/ha	383	603	11	2 843	3 450	4 450	1 634	1 862	2 688	3 768	757	1 043	887	1 220	1 220	tis. Kč/podnik	14	21					
- dotace na LFA	Kč/ha	96	98	0	0	0	4	2 026	2 017	3 049	2 963	678	748	734	757	757	tis. Kč/podnik	2	2					
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	10	75	1	32	3 179	6 084	1	1	0	5	9	12	59	103	103	tis. Kč/podnik	0	0					
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	626	645	486	1 651	566	1 449	479	533	303	287	633	625	583	605	605	tis. Kč/podnik	117	79					
- dotace na externí faktory	Kč/ha	115	153	0	0	186	885	172	146	45	65	146	154	122	149	149	tis. Kč/podnik	60	21					
- jednorázová platba na plochu	Kč/ha	2 774	3 061	2 536	2 578	2 720	2 867	2 786	3 069	2 763	3 049	2 781	3 063	2 774	3 058	3 058	tis. Kč/podnik	116	80					
Daně a poplatky	Kč/ha	437	421	1 255	1 617	1 109	1 065	295	260	199	193	377	363	395	375	375	tis. Kč/podnik	81	62					
Hrubá příd. hodnota	Kč/ha	16 100	13 975	98 050	142 988	48 154	51 495	17 148	17 309	9 251	11 332	15 917	14 169	16 176	14 642	14 642	tis. Kč/podnik	3 223	2 593					
Odpisy	Kč/ha	3 465	3 667	23 586	27 938	12 153	13 370	3 708	3 875	1 987	2 172	3 002	3 001	3 368	3 421	3 421	tis. Kč/podnik	1 249	1 037					
Čistá příd. hodnota	Kč/ha	12 634	10 307	74 464	115 051	36 001	38 124	13 441	13 434	7 263	9 160	12 915	11 167	12 808	11 222	11 222	tis. Kč/podnik	1 974	1 556					
Mzdové náklady	Kč/ha	5 891	5 381	30 679	51 675	19 553	14 841	8 004	8 610	3 196	2 965	8 585	8 290	6 997	6 647	6 647	tis. Kč/podnik	2 302	2 177					
Pachtovné	Kč/ha	1 272	1 366	7 726	15 808	1 444	1 458	501	645	434	525	943	997	1 047	1 125	1 125	tis. Kč/podnik	118	115					
Nákladové úroky	Kč/ha	346	403	12	0	845	781	442	551	318	306	425	514	383	448	448	tis. Kč/podnik	109	86					
Dotace investiční	Kč/ha	145	190	0	199	2 212	1 738	362	1 58	56	99	379	341	264	254	254	tis. Kč/podnik	0	0					
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	5 270	3 348	36 047	47 768	16 371	22 782	4 856	3 786	3 372	5 462	3 342	1 708	4 644	3 256	3 256	tis. Kč/podnik	-555	-822					
Aktiva																								
Aktiva celkem	Kč/ha	78 308	76 267	419 876	473 727	243 723	237 530	92 515	91 313	46 887	49 156	88 881	85 105	83 438	80 333	80 333	tis. Kč/podnik	36 681	32 526					
Stálá aktiva	Kč/ha	56 649	55 036	302 845	350 258	176 160	178 448	72 105	70 694	35 646	37 643	65 184	62 057	61 145	58 817	58 817	tis. Kč/podnik	28 149	24 749					
Oběžná aktiva	Kč/ha	21 659	21 231	117 031	123 469	67 564	59 082	20 410	20 619	11 242	11 514	23 697	23 048	22 293	21 517	21 517	tis. Kč/podnik	8 532	7 777					
Vlastní kapitál	Kč/ha	61 990	60 626	368 648	422 400	190 431	188 029	69 497	68 075	36 302	39 041	66 791	62 275	64 574	61 590	61 590	tis. Kč/podnik	27 446	25 478					
Cizí zdroje	Kč/ha	16 319	15 644	51 228	51 328	53 292	49 501	23 018	23 239	10 585	10 116	22 091	22 830	18 864	18 743	18 743	tis. Kč/podnik	9 235	7 047					
Hrubé investice	Kč/ha	4 060	4 271	16 951	920	8 278	18 814	5 166	4 182	3 870	2 671	4 604	4 888	4 414	4 489	4 489	tis. Kč/podnik	-102	365					
Čisté investice	Kč/ha	595	604	-6 635	-27 018	-3 875	5 444	1 458	306	1 883	500	1 602	1 887	1 046	1 069	1 069	tis. Kč/podnik	-1 351	-672					
GPH / AWU	tis. Kč/AWU	463,9	410,5	335,2	386,8	216,1	259,2	325,9	325,1	381,9	511,6	362,3	347,1	386,5	374,9	374,9	tis. Kč/AWU	165,0	143,7					
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	69,77	75,64	59,73	53,27	50,43	53,17	75,42	78,14	105,90	110,99	75,86	80,34	72,89	78,11	78,11	%	81,84	85,76					
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,42	0,40	0,56	0,61	0,31	0,32	0,35	0,37	0,26	0,24	0,40	0,39	0,40	0,38	0,38	x	0,44	0,50					
Míra zadluženosti ³⁾	%	20,84	20,51	12,20	10,83	21,87	20,84	24,88	25,45	22,58	20,58	24,85	26,83	22,61	23,33	23,33	%	25,18	21,67					
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	6,73	4,39	8,59	10,08	6,72	9,59	5,25	4,15	7,19	11,11	3,76	2,01	5,57	4,05	4,05	%	-1,51	-2,53					

¹⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.²⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%).³⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%).⁴⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%).

Pramen: Zemědělská účetní data a síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (UZEI)

10.2/04 - Výsledky hospodaření podniků podle třídy ekonomické velikosti

Strukturální ukazatele	Jednotky	Malé a pod středem		Střední		Velké		Největší		Celkem	
		(4 ≤ 16 EVJ)		(16 ≤ 100 EVJ)		(100 ≤ 250 EVJ)		(> 250 EVJ)			
		2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	3,5	3,9	2,2	2,2	2,3	2,2	3,8	3,3	3,3	3,0
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	40,2	32,9	131,2	119,3	474,6	472,0	1 610,0	1 464,7	257,8	234,3
z toho - obiloviny	ha/podnik	13,9	11,0	52,4	49,2	236,8	204,7	789,7	708,1	119,8	106,3
- ostatní polní plodiny	ha/podnik	3,0	2,6	17,0	15,1	77,8	70,6	319,5	300,5	44,5	41,0
- krmné plodiny	ha/podnik	22,7	18,7	59,3	52,6	151,3	188,3	469,2	435,3	88,6	83,2
Pronajatá využívaná zem. půda	%	56,7	49,8	76,1	72,9	87,7	84,3	95,4	94,6	88,1	86,3
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	31,4	35,9	26,4	26,0	25,9	25,9	51,0	45,0	42,0	38,4
z toho - dojnice	DJ/100 ha	2,8	2,8	5,1	4,8	8,3	7,2	17,7	16,2	13,1	12,0
- ostatní skot	DJ/100 ha	23,4	25,3	17,0	16,9	13,6	14,8	16,9	16,6	17,0	17,0
- prasata	DJ/100 ha	2,8	3,8	3,1	2,9	3,4	2,8	14,4	10,4	10,1	7,6
- drůbež	DJ/100 ha	0,1	0,1	0,2	0,3	0,5	0,9	2,0	1,7	1,4	1,3
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,49	0,54	0,49	0,49	0,68	0,55	1,18	1,10	0,88	0,82
Ukazatele standardního výstupu EU											
Celková produkce	Kč/ha	22 258	21 040	23 483	21 325	25 874	22 635	38 705	36 350	33 155	30 752
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	15 936	14 853	17 681	15 555	18 581	15 742	21 134	20 334	19 809	18 479
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	4 665	5 169	5 139	4 940	5 943	5 718	15 525	13 685	11 660	10 456
Ostatní produkce	Kč/ha	1 658	1 018	663	830	1 350	1 175	2 046	2 331	1 686	1 817
Celkové náklady	Kč/ha	22 076	23 118	23 017	23 565	27 388	28 019	43 066	42 224	35 964	35 663
Výrobní spotřeba	Kč/ha	15 646	16 775	16 035	16 566	18 444	18 891	28 674	28 108	24 168	24 022
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	7 877	9 529	7 749	9 011	7 224	8 833	7 576	7 820	7 584	8 287
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	4 766	5 637	4 486	5 057	3 822	4 877	3 942	3 847	4 084	4 325
- environmentální dotace	Kč/ha	1 439	2 105	1 419	1 879	910	1 695	666	828	887	1 220
- dotace na LFA	Kč/ha	1 665	1 496	1 401	1 268	790	1 103	421	452	734	757
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	71	93	5	67	85	102	68	115	59	103
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	335	379	414	469	544	536	669	684	583	605
- dotace na externí faktory	Kč/ha	12	57	89	192	69	152	156	146	122	149
- jednotná platba na plochu	Kč/ha	2 761	3 032	2 751	3 036	2 783	3 068	2 781	3 065	2 774	3 058
Daně a poplatky	Kč/ha	362	368	264	258	290	287	458	429	395	375
Hrubá příd. hodnota	Kč/ha	14 126	13 425	14 934	13 513	14 364	12 291	17 149	15 634	16 176	14 642
Odpisy	Kč/ha	5 061	5 388	3 774	3 887	2 899	2 761	3 144	3 220	3 368	3 421
Čistá příd. hodnota	Kč/ha	9 065	8 037	11 159	9 625	11 465	9 529	14 006	12 413	12 808	11 222
Mzdové náklady	Kč/ha	628	228	1 990	1 782	4 773	5 050	9 641	9 102	6 997	6 647
Pachtovné	Kč/ha	514	532	884	913	980	970	1 173	1 286	1 047	1 125
Nákladové úroky	Kč/ha	227	194	334	417	292	348	435	508	383	448
Dotace investiční	Kč/ha	18	65	54	90	124	125	382	351	264	254
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	7 714	7 148	8 007	6 603	5 544	3 288	3 139	1 868	4 644	3 256
x											
Aktiva celkem	Kč/ha	84 141	89 268	62 225	65 072	58 127	55 011	94 523	89 430	83 438	80 333
Stálá aktiva	Kč/ha	67 080	71 285	48 484	51 102	42 253	40 406	67 866	63 809	61 145	58 817
Oběžná aktiva	Kč/ha	17 061	17 983	13 742	13 970	15 874	14 605	26 657	25 621	22 293	21 517
Vlastní kapitál	Kč/ha	78 953	84 883	53 519	56 276	42 221	40 275	70 526	65 362	64 574	61 590
Cizí zdroje	Kč/ha	5 189	4 385	8 706	8 796	15 907	14 735	23 998	24 068	18 864	18 743
Hrubé investice	Kč/ha	4 922	3 171	4 356	3 800	3 687	2 648	4 518	5 251	4 414	4 489
Čisté investice	Kč/ha	-139	-2 217	582	-87	788	-113	1 374	2 031	1 046	1 069
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	258,6	204,5	500,4	429,7	497,9	429,0	368,4	378,7	386,5	374,9
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	70,29	79,73	68,28	77,68	71,28	83,46	74,08	77,32	72,89	78,11
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,26	0,24	0,38	0,33	0,45	0,41	0,41	0,41	0,40	0,38
Míra zadluženosti ³⁾	%	6,17	4,91	13,99	13,52	27,36	26,79	25,39	26,91	22,61	23,33
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	9,17	8,01	12,87	10,15	9,54	5,98	3,32	2,09	5,57	4,05

¹⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.²⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%).³⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%).⁴⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%).

I I/01 - Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor (mil. Kč)

Podpory	2008			2009 ^p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby	7 079	11 673	18 752	6 344	14 201	20 545
- SAPS	0	10 776	10 776	0	13 032	13 032
- oddělená platba za cukr	0	855	855	0	1 113	1 113
- oddělená platba za rajčata	0	10	10	0	10	10
- energetické plodiny	0	32	32	0	46	46
- národní doplňkové platby	6 984	0	6 984	6 274	0	6 274
- ostatní komoditní podpory (dotace MZe)	95	0	95	70	0	70
OP Zemědělství 2004-2006	559	1 328	1 887	0	0	0
- zemědělství	508	1 201	1 709	0	0	0
- potravinářský průmysl	35	80	115	0	0	0
- lesní hospodářství	16	47	63	0	0	0
PRV 2007-2013	1 854	6 559	8 413	3 186	11 223	14 408
- osa I	195	584	779	651	1 956	2 607
- osa II ¹⁾	1 543	5 628	7 171	2 010	7 667	9 677
- platby LFA a NATURA 2000	538	2 152	2 690	552	2 207	2 759
- osa III	114	340	454	494	1 483	1 977
- osa IV	2	7	9	29	113	142
- osa V	0	0	0	1	4	6
OP Rybářství	2	5	6	3	8	11
Národní podpory rezortu MZe	5 085	0	5 085	5 723	0	5 723
- výdaje MZe (dotace, NV, ostatní)	2 503	0	2 503	3 310	0	3 310
- podpory PGRLF	908	0	908	987	0	987
- pozemkové úřady	845	0	845	630	0	630
- výdaje ost. institucí rezortu	829	0	829	796	0	796
Národní podpory ost. rezortů	1 854	0	1 854	1 878	0	1 878
- MŽP, MPO, MD	237	0	237	219	0	219
- daňové a podobné úlevy	1 617	0	1 617	1 659	0	1 659
Organizace trhu (SOT)	74	1 621	1 695	33	1 872	1 905
- subvence vývozu	0	43	43	0	164	164
- ostatní výdaje v rámci SOT	74	1 578	1 652	33	1 708	1 741
Celkem	16 506	21 186	37 692	17 167	27 304	44 471

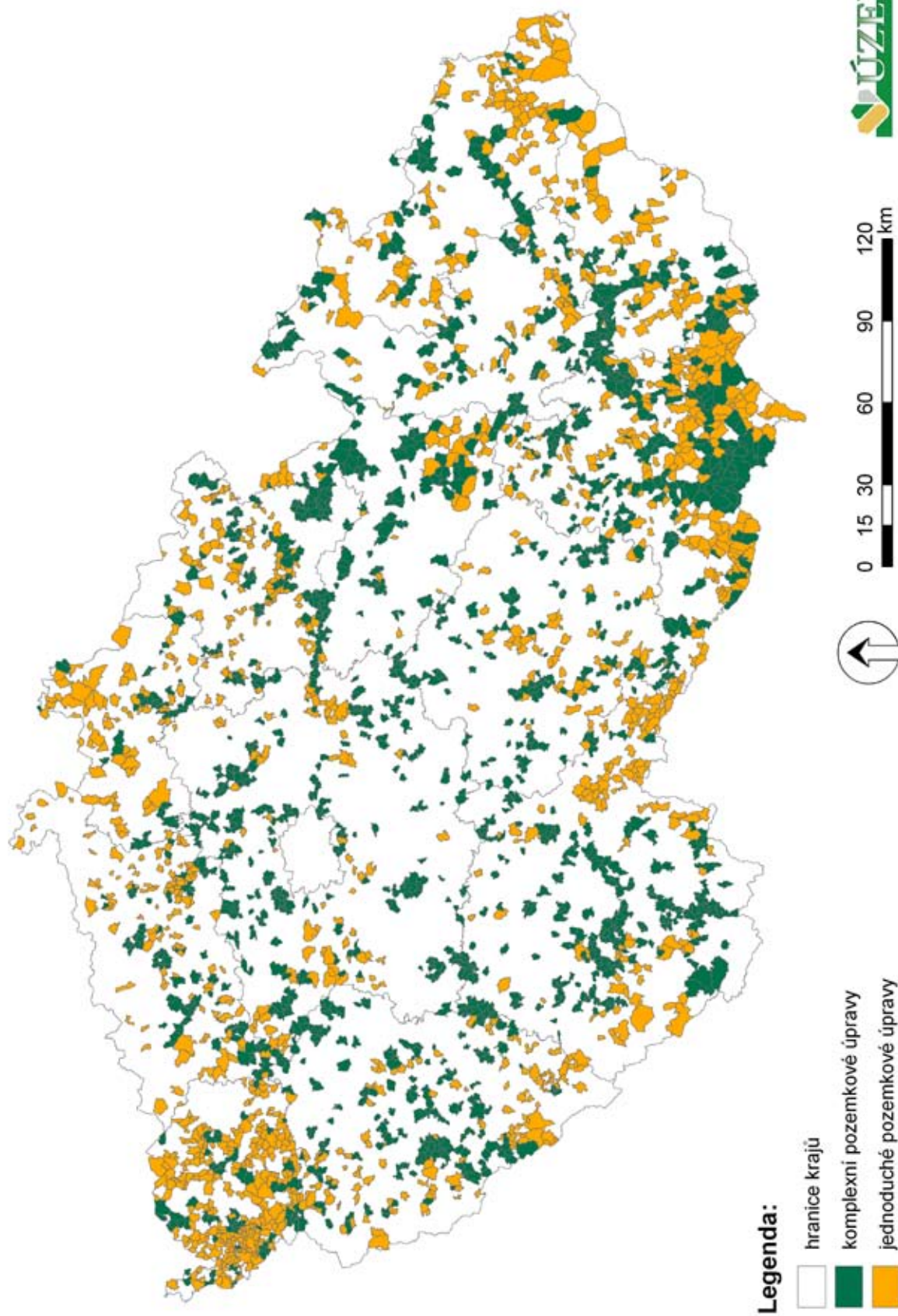
^p = předpoklad k 30. 6. 2010.

¹⁾ Včetně opatření HRDP v období 2008-9, hrazené ze zdrojů PRV.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

M7.1/01 - Dokončené a započaté komplexní a jednoduché pozemkové úpravy (stav k 31. 12. 2009)

Poznámky:

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

